

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

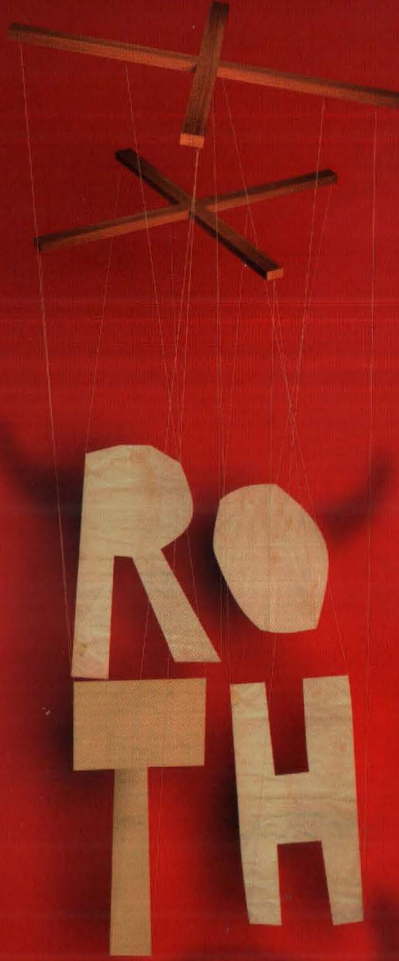
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

PHILIP ROTH **SABBATH'IN TİYATROSU**

PHILIP ROTH

SABBATH'IN TİYATROSU

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN: **KIVANÇ GÜNEY**

SABBATH'IN TİYATROSU

PHILIP ROTH

MonoKL Edebiyat

**Yapıtın Özgün Adı: *Sabbath's Theater*
*Sabbath'ın Tiyatrosu***

© Monokl Yayınları, 2019

© Philip Roth, 1996

Bu yapıtın hakları The Wylie Agency aracılığıyla alınmıştır.

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-91-7

Birinci Basım: 2019 Mayıs

İngilizceden Çeviren: Kıvanç Güney

Düzeltili: Ayşegül Ergül Aslan

Son Okuma: Volkan Çelebi

Kapak Tasarımı: Sancar Dalman

Baskı Hazırlık: MonoKL

Dağıtım: Arasta / Emek

Baskı: Optimum Basım San. Ve Tic. Ltd. Şti.

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1

39295 Küçükçekmece-İstanbul

Sertifika Numarası: 41707

MonoKL Yayınları

Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No:33 D:3

Kartal - İstanbul

e-posta: editor@monokl.net

www.monoklkitap.com

SABBATH'IN TİYATROSU

PHILIP ROTH

İngilizceden Çeviren: Kıvanç Güney

Philip Roth (1933-2018)

1997 yılında, Philip Roth *Pastoral Amerika* ile Pulitzer Ödülü'nü kazandı. 1998 yılında Beyaz Saray'da, Ulusal Sanat Madalyası'nı aldı ve 2002'de Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi'nin en büyük ödülü olan Kurgu Dalında Altın Madalya ödülüne layık görüldü. John Dos Passos, William Faulkner ve Saul Bellow daha önceleri bu ödüle layık görülenler arasındadır. İki kez Ulusal Kitap Ödülü, PEN/Faulkner Ödülü ve Ulusal Kitap Eleştirmenleri Cemiyeti Ödülü'nü kazandı. 2005'de *The Plot Against America* ile "2003-2004 yılları için Amerika temalı en göze çarpan tarihi roman" olarak Amerikan Tarihçileri Topluluğu ödülünü ve Yılın En İyi Kitabı olarak W. H. Smith ödülünü kazandı. Ödülün kırk altı yıllık tarihinde onu iki kere kazanan ilk yazar oldu.

2005 yılında Roth, çalışmaları Library of America tarafından kapsamlı ve eksiksiz yayımlanan, yaşayan üçüncü Amerikalı yazar oldu. 2011'de Beyaz Saray'da Ulusal Beşeri Bilimler Madalyası aldı ve ardından Man Booker Uluslararası Ödülü'nü alan dördüncü kişi oldu. 2012 yılında İspanya'nın en büyük onurunu, Asturias Prensi Ödülü'nü kazandı ve 2013 yılında Fransa'nın en büyük nişanı olan Onur Lejyonu Nişanı'na layık görüldü.

Monokl Yayınları *Philip Roth* özel serisi kapsamında Amerikan Tarihçileri Derneği Ödülü'ne layık görülen ve alternatif bir Amerika tarihine hayat veren *The Plot Against America* romanı başta olmak üzere birçok Roth kitabını yayıma hazırlamaktadır.

Monokl'daki diğer kitapları:

- *Ölen Hayvan*
- *Aldatma*
- *Sabbath'ın Tiyatrosu*

İKİ DOSTUM İÇİN

JANET HOBHOUSE
1948-1991

MELVIN TUMIN
1919-1994

PROSPERO

Geri kalan ömrümü orada, mezarı düşünerek geçireceğim.¹

1 Shakespeare: *Fırtına*, Remzi Yayınları, Bülent Bozkurt çevirisi s. 124. (ç.n.).

1

**HİÇBİR
VAAT
YERİNE
GETİRİLMİYOR**

■ ■ ■

Y

a başkalarıyla sikişmeyeceğine yemin edersin ya da bu ilişki burada biter.

On üç yıldır inanılmaz bir pervasızlıkla süregelen –ve yine inanılmaz bir şekilde sır olarak saklamayı başardıkları– ilişkilerinin yıldönümünde, elli iki yaşındaki metresin altmış dört yaşındaki âşığına gözyaşları içinde verdiği can sıkıcı, münasebetsiz, hiç beklenmedik ültimatı buydu. Artık hormonlar düşüşe geçmeye, prostat büyümeye başladığı, yarı güvenilir cinsel gücü en fazla birkaç yıl daha ona ihanet etmeyebileceği –belki o kadar hayatı bile kalmadığı– ve her şeyin sonuna doğru yaklaştığı için, adam kadını kaybetme korkusuyla hiç yapmayacağı şeyleri yapmaya meylliydi.

Kadın, otelcinin sevilen iş ortağı ve hayat arkadaşı, konuklarını ilgiye gark etmekle ve yalnızca otelde kalan çocuklarla ihtiyaçlara değil odaları temizleyip yemek servisi yapan oralı kızlara da gösterdiği sıcakkanlı anne şefkatiyle saygınlık kazanmış olan Drenka Balich'di, adamsa otuz yıl önce, daha *Susam Sokağı* başlamadan, Henson onu Yukarı Doğu Yakası'nda öğle yemeğine çıkarıp dört-beş kişilik ekibine katılmasını teklif ettiğinde evet demiş olsa, bunca yıldır Minik Kuş'un içindeki kişi olabilecek unutulmuş kuklacı, huzursuz edici yeşil gözleriyle beyaz bir sakalı ve sızlayan romatizmalı parmakları olan, kısa boylu, tıknaz Mickey Sabbath'tı. Minik Kuş'un içine giren, Hollywood Şöhretler Kaldırımı'nda bir yıldızla sahip olan, Bob Hope'la birlikte Çin'e giden adam Carroll Spinney yerine Sabbath olabildi; yani iki su götürmez nedenle –olmayan ve olan her şey yüzünden– hâlâ ölümüne içtiği zamanlarda bunu ona hatırlatıp durmaktan büyük zevk alan karısı Roseanna'ya göre öyleydi. Fakat Minik Kuş'un

içine girmek de onu Roscanna'nın içine girmekten daha fazla mutlu edemeyeceği için, bu şekilde başının etinin yenmesi Sabbath'ı pek incitmiyordu. Sabbath'ın 1989'da kendinden kırk yaş küçük bir kıza cinsel tacizde bulunması gibi çirkin bir olayı cümle âlem duyunca, skandalın utancına dayanamayan Roseanna bir aylığına psikiyatri hastanesine kapatılmıştı.

"Tekeşli bir koca sana yetmiyor mu?" diye sordu Sabbath, Drenka'ya. "Onun tekeşliliği çok hoşuna gittiği için aynı şeyi benimle de mi yaşamak istiyorsun? Kocanın gıpta edilecek sadakatiyle onu fiziksel açıdan itici bulman arasında hiçbir bağlantı göremiyor musun?" Kurumla devam etti: "Birbirini sürekli tahrik edebilen iki insan olarak, biz birbirimize tek bir söz, yemin, kısıtlama dayatmazken, onun ayda bir seni yemek masasına domaltıp iki dakikada arkadan becermesi bile mideni bulandırıyor. Neden peki? Matija iri yarı, güçlü kuvvetli, erkeksi, siyah saçlı kafası kirpiye benzeyen bir adam. Adamın kolları *diken* gibi. Ülkedeki bütün hatunların ona âşık olması, yalnızca Slav çekiciliğinden değil. Görünüşü onları tahrik ediyor. Senin küçük garson kızların hepsi adamın çenesindeki çukura ölüp bitiyor. Ağustosta hava otuz sekiz dereceyken onun mutfaktaki hâlini izledim, terasta masa bekleyen onar kişilik kuyruklar vardı. Sırılsıklam tişörtünün içinde yemekleri seri hâlde hazırlayışını, ızgarada o kebapları pişirışini izledim. Adamın o kan ter içindeki hâli *beni bile* tahrik ediyor. Bir tek karısına itici geliyor. Neden? İnsanın gözüne soktuğu tekeşli tabiatı yüzünden."

Tepenin ağaçlıklı dik yamacında, içinde yüzdükleri çayın köpürerek aktığı ve berrak suların iki kıyıdan çayın üzerine doğru sarkan, fırtınalarla eğilmiş huş ağaçlarının arasında kesik kesik bir spiral çizen granit kayalar üzerinde çağıladığı yerde, Drenka kendini kederle onun yanına çekti. Drenka ilişkinin ilk aylarında, aynı böyle bir aşk yuvası bulmak amacıyla tek başına yaptığı bir doğa yürüyüşünde, çaydan pek uzak olmayan bir grup köknar ağacının ortasında her biri küçük bir fil büyüklüğünde ve renginde, ikisi için bir yuva yerine geçecek üçgen bir açıklığı kuşatan üç büyük kaya keşfetmişti. Çamur, kar ve ormanlıkta ateş eden sarhoş avcılar yüzünden tepenin doruğu dört mevsim boyu erişilebilir değildi ama burası mayıstan ekim başlarına kadar, yağmur yağmadığı zamanlarda, kendilerini yenilemek için kaçtıkları bir yerdi. Yıllar önce bir seferinde örtünün üzerinde çıplak yatarlarken ansızın ortaya çıkan bir helikopter otuz metre kadar yüksekte bir an durur gibi olmuştu ama gizli yerlerine koydukları

isimle İn, Madamaska Şelaleleri'ni² vadiye bağlayan en yakın asfalt yola yürüyerek on beş dakika mesafede olduğu hâlde bu hadise dışında kamp yerlerinin mahremiyetini tehdit eden olmamıştı.

Drenka esmer, dolgun, hafif kilolu ve yapılı vücuduyla tahrik ediciliğin sınırlarında dolaşan, vücut şekli en kilolu zamanlarında M.Ö. 2000 civarlarında yapılmış büyük göğüslü ve geniş kalçalı kil heykelcikleri, Avrupa'dan Anadolu'ya kadar yapılan kazılarda toprak altından çıkarılan ve onlarca isim altında tanrıların yüce anaları olarak tapılmış olan o küçük tombul bebekleri andıran, Dalmaçya Sahilleri'nden gelmiş, İtalyan'a benzeyen, Sabbath gibi kısa boylu bir Hırvattı. Yüzünün ortasında bir fluluk yaratan, dolgun dudaklarıyla koyu renk iri gözlerinin arasında hafif yamuk duran ve her nasılsa köprüden yoksun olan o profesyonel boksör burnu dışında, ki Sabbath'a sorarsanız bu burun onun yapısında tam kıvamında görünen her şeyin işlenmeye müsait belirsizliğine işaret ediyordu, maharetli, iş bilir bir güzelliği vardı. Bir zamanlar hırpalanmış, çocukluk yıllarında sarsıcı bir darbe almış gibiydi ama aslında ikisi de Tito'nun Komünist Parti'sinin zorbaca safsatalarına dinî bir inançla bağlı olan, ikisi de lise öğretmenliği yapan iyi kalpli bir anne babanın kızıydı. Tek çocukları olarak, bu tatlı ve sıkıcı insanlar tarafından fazla fazla sevilmişti.

Aileye esas darbeyi Drenka vurmuştu. Yirmi iki yaşında, devlet demiryollarında muhasebeci yardımcısı olarak çalışırken, tatil için Split yakınındaki Braç Adası'na, demiryolunda çalışan sendikalı işçilere ait otele gittiğinde tanıştığı, gelecek için büyük hayalleri olan yakışıklı garson Matija Balić'le evlenmişti. Balayı için Trieste'ye giden çift bir daha geri dönmemişti. Kaçmalarının nedeni yalnızca Batı'da zengin olmak değil, Matija'nın 1923'ten beridir büyük Rusya Ana idealine gönül vermiş bir idealist ve aynı zamanda partili bir bürokrat olan dedesinin, bunu açıkça dile getirdiği için, Tito'nun 1948'de Sovyetler Birliği'yle bozuşmasının ardından hapse atılmış olmasıydı. "Annem de, babam da," diye anlatmıştı Drenka, Sabbath'a, "güleç bir canavar gibi her daim tepemizde olan Tito'ya âşık, inançlı birer komünistti ve ben de Tito'yu Yugoslavya'daki bütün çocuklardan daha çok sevmem gerektiğini daha çok küçük yaşlarda öğrendim. Bizler kırmızı fularlarımızı takıp sokaklara çıkarak şarkılar söyleyen küçük Öncüler'dik. Tito'yla ilgili, onun şu çiçek, şu mor çiçek olduğunu ve bütün gençliğin onu çok sevdiğini anlatan şarkılar söyledik. Ama Matija'nın

2 *Madamaska Falls* hayali bir yer, metinde Madamaska Şelaleleri olarak karşılandı (ç.n.).

durumu farklıydı. O dedesini seven ufacık bir çocuktuk. Sonra biri dedesini gammazlamıştı; öyle mi deniyordu? İhbar etti. Dedesi ihbar edildi. Rejimin düşmanı olduğu için. Rejimin bütün düşmanlarını o korkunç hapisaneye gönderiyorlardı. Hepsini, sığır gibi, gemilere doldurdıkları korkunç zamanlardı. Gemilerle adaya taşıyorlardı. Hayatta kalabilen kalıyor, kalamayan ölüyordu. Adada taştan başka bir şey yoktu. Oraya gidenler yok yere o taşları kırmak, kesmek zorundaydı. Birçok aileden Goli Otok denen o yere, yani Çıplak Ada'ya giden biri mutlaka vardı. İnsanlar farklı nedenlerle –yükselmek için, nefret yüzünden falan– birbirlerini ihbar ediyorlardı. Tepemizde düzgün vatandaş olmaya dair sürekli bir tehdit vardı ve düzgün olmak rejimi desteklemek anlamına geliyordu. Adadakilere yiyecek hatta su bile verilmiyordu. Sahile çok yakın, Split'in biraz kuzeyindeki bir ada; sahilden görülebiliyor. Dedesi orada hepatite yakalandı ve Matija liseden mezun olur olmaz da öldü. Sirozdan gitti. Yıllarca acı çekti. Mahkûmlar evlerine kart atabiliyordu ama kartlarda artık ıslah olduklarını yazmak zorundaydılar. Annesi Matija'ya babasını iyi biri olmadığını, Yoldaş Tito'yu dinlemediği için hapse atıldığını söylemişti. O zaman dokuz yaşındaydı. Annesi bunu bilerek söylemişti. Matija tahrik edilmiş hissedip okulda başka şeyler söylemesin diye. Dedesi de ıslah olup *Drug* Tito'yu seveceğini, yalnızca on ay hapis yatacağını söylemişti. Ama hepatit oluvermişti işte. Eve döndüğünde, Matija'nın annesi büyük bir parti vermiş. Geldiğinde, kırk kiloymuş. Yani doksan pound kadar. Ayrıca Maté gibi o da iri yarı bir adammış. Tamamen çökmüş vaziyetteymiş. Sırf adamın teki onu ihbar etti diye. Matija evlendikten sonra kaçmayı bu yüzden istiyordu.”

“Pek *sen* neden istedin kaçmayı?”

“Ben mi? Siyaset benim umurumda değildi. Ben annemle babam gibiydim. Onlar eski Yugoslavya döneminde, Komünizm'den önce, kral falan varken de kralı sevmişlerdi. Derken komünizm gelmişti ve komünizmi sevmeye başlamışlardı. Umurumda değildi ve tamam deyip o güleş canavarı kabullendim. Benim sevdiğim şey maceraydı. Amerika muhteşem, görkemli, fazlasıyla farklı bir yer gibiydi. Amerika! Hollywood! Para! Neden mi kaçtım? Gençecik bir kızdım. Eğlence neredeyse, oraya giderdim zaten.”

Drenka'nın bu emperyalist ülkeye kaçması annesiyle babasını utandırıp kalplerini kırmıştı ve iltica edişinin üzerinden çok fazla zaman geçmeden ikisi de kanserden ölmüştü. Fakat Drenka parayı ve “eğlenceyi” öyle çok seviyordu ki gösterip de vermeyen haydut suratinin altındaki o dolgun ve genç bedeniyle kapitalizme köle olmaktan

daha hercaice bir şey yapmayışını belki de bu iki inançlı komünistin kırılğan ilgisine borçluydu.

Seks yapmak için para aldığını söyleyebileceği tek erkek kuklacı Sabbath'tı ve on üç yıl boyunca yalnızca bir kez, Sabbath'ın Christa önerisini getirmesiyle, çocuk bakıcılığı yaptığı ailenin yanından kaçıp gurme markette çalışmaya başlayan bu Alman öğrenciyi keşfedip de karşılıklı zevk almak adına ısrarla adayının o olduğunu söylediğinde birlikte yaşadıkları bir şeydi bu. "Nakit," demişti Drenka, Sabbath'ın Christa'ya aylar önce, kız şehre dönmek için otostop yaparken rastlamasından beridir bu macerayı en az onunki kadar büyük bir heyecanla beklediği ve onunla ittifak kurması için teşvike gerek olmadığı hâlde. "Gıcır banknotlar hâlinde," derken hınzırca gözlerini kussa da, ciddi-di. "Yepyeni ve gıcır gıcır." Sabbath kendisi için damdan düşer gibi biçilen role tereddütsüz uyum sağlayarak, "Kaç adet?" diye sormuşu. Drenka hoppa bir tavırla, "On," diye cevap vermişti. "On taneye gücüm yetmez." "O zaman, unut gitsin. Ben yokum." "Çok katısın." "Evet. Katıyım," diye cevap vermişti Drenka keyifle. "Ederimi biliyorum." "Bunu ayarlamak bayağı çaba gerektirdi, biliyorsun. Christa yoldan çıkmış bir çocuk olabilir ama yine de fazladan ilgi istiyor. Esas senin bana ödeme yapman gerekir." "Sahte orospu muamelesi görmek istemiyorum. Bana gerçek bir orospu gibi davranmanı istiyorum. Ya bin dolar verirsin ya da şuradan şuraya adımımı atmam." "İmkânsız bir şey istiyorsun." "O zaman, boş ver." "Beş yüz." "Yedi elli." "Beş yüz. Bunun üstüne çıkamam." "O zaman parayı oraya gitmeden önce verirsin. İçeri cüzdanımda parayla ve bir iş yaptığımı hissederek girmek istiyorum. Kendimi gerçek bir orospu gibi hissetmek istiyorum." "Paranın," diyerek bir kez daha şansını denemişti Sabbath, "gerçek bir orospu gibi hissetmek için yeterli olacağını sanmıyorum." "Benim için yeterli." "Ne kadar şanslısın." "Esas sen şanslısın," dedi Drenka inatla; "tamam, beş yüz. Ama önceden. Bir gece önceden bütün para elime geçmiş olmalı."

Anlaşmanın koşullarını İnde, örtünün üzerinde yatmış, ellerini birbirlerinin üzerinde ustaca kullanırken tartışıyorlardı.

Aslında Sabbath parayı dert eden biri değildi. Ama romatizma yüzünden artık uluslararası festivallerde kukla gösterileri yapamadığı için, düzenlediği Kukla Atölyesi çalışmaları, maskesinin düşmesi ve dejenere bir tip olduğunun anlaşılması üzerine müfredattan kaldırıldığı için mali açıdan karısına bağımlıydı ve sonuç olarak Roseanna'nın bölgedeki liseden yıllık olarak kazandığı iki yüz adet yüzlükten beş tanesini aşırıp ailece işlettikleri otelden yılda net yüz elli bin dolar kâr elde eden bir kadına verirken acı duymaması mümkün değildi.

Para olsun olmasın, Drenka bu üçlüye katılmaya zaten can attığı için ona siktirip gitmesini söyleyebilirdi tabii ama kendini orospu gibi hissetmek Drenka'yı nasıl tahrik ediyorsa, bir geceliğine onun müşterisi gibi davranmak da Sabbath'a o derece ilginç geliyordu sanki. Dahası Sabbath'ın teklifi kabul etmemek gibi bir lüksü yoktu; Drenka'nın kabak çiçeği gibi açılıp sefahate düşmesinin müsebbibi oydu. Otelin sahibesi ve yöneticisi olarak sistematik ve verimli çalışması –sadece her yıl bankaya onca mangır istiflemenin katıksız hazzı bile–; eğer Sabbath, Drenka Balich'in burnunun basıklığından, kollarıyla bacaklarının tombulluğundan –ilk başta yalnızca bunlardan– onun aşırılığa yatkınlığının bir tek işle sınırlı olmadığından şüphelenmemiş olsaydı, Drenka'nın müptezel yaşama olan eğilimini çoktan geride bırakmasını sağlayabilirdi. Düzenli hayatına yabancılaşmasında ve sağlıklı beslenme düzenindeki eksiklikleri gidermenin ne kadar ahlaksızca bir şey olabileceğini keşfetmesinde ona sabırlı bir öğretmen gibi, adım adım yardımcı olan kişi Sabbath'tı.

Ahlaksızca mıydı? Kim bilir? Sabbath, canının istediğini yap, demiş ve Drenka da yapıp bundan çok hoşlanmış, yaptıklarını Sabbath'a anlatmaktan, Sabbath da onu dinlemekten büyük keyif almaya başlamıştı. Otelde eşleri ve çocuklarıyla bir hafta sonu geçiren kocalar, sonradan iş yerlerinden gizlice Drenka'yı arıyor ve onunla görüşmek istediklerini söylüyorlardı. Ekskavatör operatörü, marangozu, elektrikçisi, boyacısı, otel için iş yapan bütün işçiler bir yolunu bulup öğle yemeklerini Drenka'nın defterleri tuttuğu ofise yakın bir yerde yiyorlardı. Erkekler gittiği her yerde, elle tutulamayan o davetkâr aurayı hissediyordu. Sabbath onun içindeki, hep daha fazlasını isteyen bu gücü –dürtüklemelerine Sabbath ortaya çıkmadan önce de tamamen karşı çıkmadığı gücü– tasdik ettiğinde, erkekler bütün o güleç yüzlü nezaketinin korsesi içinde ürkütücü görünmesine ramak kalmış bu kısacık boylu, orta yaşlı kadının gücünü aynı kendilerinininkine benzeyen bir şehvet düşkünlüğünden aldığını anlamaya başlamıştı. Bu kadının içinde erkek gibi düşünen biri vardı. İçindeki düşünen erkek Sabbath'tı. Drenka, kendi deyimiyle, Sabbath'ın sağ koluydu.

Sabbath beş yüz dolara vicdanı sızlamaksızın nasıl hayır diyebilirdi ki? Anlaşmada hayır diye bir şık yoktu. Drenka'nın olmayı istemeyi öğrendiği (Sabbath'ın olmasına ihtiyaç duyduğu) şey olabilmek için, Sabbath'ın evet demesine ihtiyacı vardı. Parayı oğlunun bodrum kattaki atölyesi için aldığı elektrikli aletlere harcaması sorun değildi. Matthew evliydi ve vadideki karakolda görevli bir eyalet polisiydi; oğluna tapan Drenka, Matthew aynasız olduktan sonra onun için

sürekli endişelenmeye başlamıştı. Matthew İngilizceleştirilmiş adını taşıdığı babası gibi kirpi misali siyah saçları ve çenesinde derin bir çukuru olan, iri yarı ve yakışıklı bir tip değil, kısa boyu –bir yetmiş ikilik boyu ve altmış bir kiloluk ağırlığıyla polis akademisindeki sınıfının hem en genci hem de en ufak tefegiydi– ve yüzünün ortasındaki hafif flululukla, tıpatıp onunkine benzeyen dümdüz burnuyla daha çok Drenka’ya çekmiş bir çocuktu. Bir gün otelin sahibi olmak üzere yetiştirilmişti ama yalnızca bir yıl otel işletmeciliği okuduktan sonra okulu bırakıp o koca şapkalı, rozetli, aşırı güç sahibi, kaslı ve asker tıraşlı eyalet polislerinden biri olmuş, gencecik bir aynasız olarak yaptığı ilk görevi, trafik ekibiyle birlikte radar kontrolü yapıp takip arabasıyla büyük otobanlarda devriye gezmek onun için dünyadaki en iyi iş olduğundan, babasını yarı yolda bırakmıştı. Bu işte bir sürü insana rastlıyordunuz, durdurduğunuz her araba, her insan, koşullar, hızlar farklıydı... Küçük Matthew’un yedi yıl önce akademiye girdiği ve oradaki öğretmenlerin ona bağırıp çağırmaya başladığı, Matthew’un annesine, “Beni yıldırmalarına izin vermeyeceğim,” diye yemin ettiği günden, Matthew’un mezun olduğu ve ufak tefekliğine rağmen fiziki yeterlilikten üstün başarı rozeti aldığı, öğretmenlerin ona ve yirmi dört haftalık eğitime dayanabilmiş olan sınıf arkadaşlarına, “Sizler Tanrı değilsiniz ama O’na en yakın şeysiniz,” dediği güne kadar, Drenka onun polisliğe dair anlattığı her şeyi gelip Sabbath’a yetiştirmişti. Matthew’un on beş atımlık dokuz milimetrelilik tabancasının maharetlerini ve tabancayı mesai dışında çizmesinin içinde ya da kemerinin arkasında taşımasının onu nasıl dehşete düşürdüğünü anlatmıştı. Özellikle de Matthew trafik ekibinden karakola transfer edildikten ve birkaç haftada bir gece yarısından sabaha kadar çalışmaya başladıktan sonra sürekli onun öldürüleceğinden endişe eder olmuştu. Matthew radar kontrolünü ne kadar sevdiyse, arabasıyla devriye gezmeyi de o kadar sevmişti. “Mesain başladıktan sonra kendi patronun oluyorsun. O arabaya bindiğin anda istediğin her şeyi yapabilirsin. Özgürlük bu işte, anne. Sonuna kadar özgürsün. Bir şey olmadığı takdirde tek yaptığın araba sürmek. Arabanın içinde tek başına devriye geziyor, bir şey için çağrılınca kadar o yol senin bu yol benim geziyorsun.” Matthew eyalet polisinin Kuzey Devriyesi dediği ekibin içinde yetişmişti. Bölgeyi, bölgedeki bütün yolları, ormanları, kasabalardaki iş adamlarını tanımıştı ve geceleri arabayla dolaşıp her şeyi, bankaları, barları kontrol etmekten, barlardan çıkanları izleyip iyi durumda olup olmadıklarına bakmaktan muazzam ve erkeksi bir tatmin duymaya başlamıştı. Annesine

dünyadaki en müthiş gösteriyi ön sıradan izlediğini söylüyordu; kazalar, soygunlar, ev içi şiddet, intiharlar. İnsanların çoğu hayatlarında tek bir intihar kurbanı görmez ama Matthew'un okul arkadaşlarından bir kız ormanda kendi kafasına ateş etmiş, bir meşenin altına oturup beynini dağıtmış ve akademiden mezun oluşunun ilk yılında olay yerinde bulunan, adli tabibi çağırıp adamın gelmesini bekleyen polis Matthew olmuştu. Matthew o ilk yıl annesine mermileri ısırarak durdurabileceğine inanacak kadar hevesli olduğunu, kendini yenilmez hissettiğini söylüyordu. Drenka'nın oğlu Matthew aile içi şiddet yaşanan, iki kişinin de sarhoş olduğu, bağırıp çağırdığı, karşılıklı bir nefretle birbirlerine yumruklar savurduğu bir eve giriyor, insanlarla konuşup onları sakinleştiriyor, evden çıkarken durum düzelmiş oluyordu ve kanunları ihlalden ya da huzuru bozmaktan kulaklarının çekilmesi gerekmiyordu. Bazen de durum öyle kötü oluyordu ki kulaklarını bizzat kendi çekiyor, hem kadını hem de adamı kelepçeleyip bir polisin daha gelmesini bekliyor, çift birbirini öldürmeden önce ikisini de içeri tıkiyordu. Çocuğun teki 63'teki bir pizzacıda tabanca gösterdiğinde, silahı herkese şöyle bir gösterip dışarı çıktığında, çocuğu araba sürerken Matthew yakalıyor ve silahlı olduğunu bildiği hâlde, arkasında destek olmadan, megafondan ellerini havaya kaldırarak arabadan inmesini söylerken kendi silahıyla dosdoğru çocuğu hedef alıyordu... annesine Matthew'un işini en iyi şekilde, öğretildiği gibi yapmak isteyen iyi bir polis olduğunu kanıtlamak için anlatılan bu hikâyeler Drenka'yı öyle bir korkutmuştu ki sonunda kendine bir tarayıcı, Mathhew'un frekansındaki polis sinyallerini bulabilen, antenli ve kristalli küçük bir kutucuk almış ve Matthew'un mesaiye gece yarısından sonra başladığı zamanlarda uyuyamadığında tarayıcıyı açıp bütün gece telsizleri dinlemeye başlamıştı. Matthew ne zaman bir yere çağrılrsa tarayıcı sinyali algılıyor, Drenka da onun nerede olduğundan, nereye gittiğinden çoğu zaman haberdar oluyor, hâlâ hayatta olduğunu öğrenmiş oluyordu. Onun numarasını duyar duymaz -415B- hop, uyanıveriyordu. Böylece Matthew'un babası da uyanıyordu; ve her yaz mutfakta eğitim verdiği oğlunun, beş parasız bir göçmen olarak yoktan var ettiği işin varisi olmak yerine karate ve judoda uzmanlaştığı, sabahın köründe salak gibi sokaklarda dolaşıp Battle Dağı'ndan³ çok yavaş geçtiği için şüphe uyandıran eski kamyonetlerin peşine düştüğü gerçeği bir kez daha hatırlatıldığı için küplere biniyordu. Babayla oğul arasındaki husumet öyle bir raddeye gelmişti

3 Hayali bir dağ (ç.n.).

ki Drenka oğlunun güvenliğinden ne kadar endişe ettiğini ve bir haftada ulaşabildiği motorlu araç etkinliği oranından ne kadar gurur duyduğunu bir tek Sabbath'a anlatabiliyordu: "Dışarıda her şey var," diyordu. "Hiç bitmiyor; aşırı hız, dur tabelaları, çalışmayan stop lambaları, her türden kanun ihlali..." Christa'yla yapmak istediği üçlüyü tamamlaması için verdiği beş yüz dolarla Matthew'un yaş gününde Makita marka taşınabilir masa testeresi ve güzel bir daire testere seti aldığını duymak, bu yüzden Sabbath'ı şaşırtmamıştı.

Sonuçta işler hiç kimse için bundan daha iyi olamazdı. Drenka kocasının en iyi arkadaşı olmanın yolunu bulmuştu. Bir zamanların Uygunsuz Manhattan Tiyatrosu'nun eski kukla ustası önceden onu öldürmesine ramak kalan evlilik rutinlerini fazlasıyla hoş görülebilir bulmasına vesile olmuştu; Drenka artık bu ölümcül rutinlere kendi pervasızlığının dengeleyici unsuru olarak kucak açıyordu. Hayal gücünden yoksun kocasına nefret beslemek şöyle dursun, Matija'nın ruhsuzluğunun kıymetini her zamankinden daha çok bilir olmuştu.

Herkes için sağladığı avuntu ve tatminin yanında beş yüz gayet az bir paraydı ve o yepyeni gıcır banknotları sökülme onu ne kadar rahatsız ederse etsin, metresinin filmlerdeki klişenin keyfini çıkarak paraları ikiye katlayıp sütyeninin içine, Sabbath'ı her seferinde cezbetmeyi başaran o yumuşacık ve dolgun göğüslerin arasına koyarken gösterdiği soğukkanlılığı, Sabbath da Drenka'dan esirgememişti. Drenka'nın kas sistemi bütün vücudunda sıklığını yitirirken göğüslerinin de cezbediciliklerini yitirmiş olması gerekirdi fakat tenninin göğüs dekoltesine doğru kâğıt inceliğine ulaştığı, anbean elmas misali kırışıklıklarla dolan o avuç büyüklüğündeki yer bile yalnızca Drenka'nın kalıcı cazibesini değil, Sabbath'ın ona duyduğu sevgiyi de pekiştiriyordu. Sabbath'ın yetmiş olmasına artık altı kısacık yıl kalmıştı: Zaman denen dövmeci ikisini de gülünç duvar kabartmalarıyla süslememiş gibi o genişleyen kalçalara sarılması, oyunun bitmek üzere olduğunu kaçıp olmamacasına bilmesindendi.

Sabbath son zamanlarda Drenka'nın o bereketli memelerini emerken -bereketli: İngilizcede *uberous*, *exuberant*'ın kökü, yani *ex arti uberare*: bereketli olmak, Tintoretto'nun tablosunda göğsünden Saman Yolu çıkan, yan yatmış Juno gibi dolup taşmak- öyle amansız bir coşkuya kapılıyordu ki Drenka kendinden geçip başını arkaya atarak (bir zamanlar Juno'nun da inlemiş olması gerektiği gibi), "Amımın en dibinde hissediyorum," diyerek inliyor, ölen annesine duyduğu keskin bir özlem Sabbath'ı delip geçiyordu. Drenka'nın kıyas götürmeyecek ilk on yıllarındaki kadar mutlak bir önceliği vardı hâlâ. Sabbath

onun keyfini çıkardığı doğal kader hissine ve –hayatı bir at kadar bedensel yaşayan bir kadında– o titreşen enerjinin içine gömülü ruha, varlığı okuldan sonra fırında pişen hoş kokulu kekler kadar şüphe götürmez olan ruha karşı saygıya yakın bir şey duyuyordu. İçinde sekiz-dokuz yaşında olduğu ve annesinin iki oğlunu büyütmeğe dünyadaki en büyük hazzı duyduğu günlerden beridir hissetmediği duygular canlanıyordu. Evet, Morty’yle Mickey’yi büyütmeğe annesinin hayatı bakımından doruk noktası olmuştu. Annesinin her ilkbaharda Hamursuz Bayramı için nasıl bir hevesle hazırlandığını, yıl boyu kullandıkları iki set tabak takımını kaldırıp Hamursuz’da kullanılacak cam tabak takımlarının durduğu karton kutuları garajdan sürükleyerek getirdikten sonra hepsini nasıl da yıkadığını, raflara yerleştirdiğini hatırlayınca, annesinin anısı, *anlamı*, Sabbath’ın içinde nasıl da büyüyordu; Morty ile ikisi sabah okula gidip öğleden sonra dönünceye kadar kileri *hamets* olan her şeyden arındırmış, mutfakçı bayramın bütün kurallarına uyarak temizleyip ovmuş olur, bütün bunları yapması bir gün bile sürmezdi. Üstüne düşen görevleri yerine getiriş şekline, onun mu gerekliliklere yoksa gerekliliklerin mi ona hizmet ettiğini anlamak zordu. Koca burunlu, kıvrıkcık siyah saçlı incecik bir kadın, böğürtlenlerin içinde oraya buraya hoplayıp uçan bir kuş gibi, kardinal kuşlarının şakıması kadar akışkan ve berrak bir dizi notayı sesini titreterek şakır, şarkıları da toz alıp ütü yaptığı, giysi onarır bir şeyleri cilaladığı ve dikiş yaptığı doğallıkta mırıldanırdı. Bir şeyleri katlar, düzleştirir, düzenler, istifler, kutular, ayıklar, açar, ayırır, bohçalardı; Sabbath’ın çocukluğu boyunca ne o becerikli parmaklar durmuş ne de ılık sesi kesilmişti. Kocasının hesaplarını düzenli tutmak, yaşlı kayınvalidesiyle birlikte huzur içinde yaşamak, iki çocuğun gündelik ihtiyaçlarını karşılamak, Büyük Buhran’ın en kötü zamanlarında bile elinden geleni yapmak için onca işin içine gömülmüşken hâinden öyle memnundu ki küçük tereyağı-yumurta işi ne kadar az para getirirse getirsin, ayarladığı bütçe mutlu bir şekilde serilip serpilmelerine gölge düşürmemiş, mesela Morty’den Mickey’ye kalan her şey, yani Morty’nin bütün giysileri özenle yamalanmış, her daim havalandırılmış ve tertemiz tutulmuştu. Kocası müşterilerine karısının arkasında da gözleri olduğunu ve dört eli olduğunu söyleyerek onunla övünürdü.

Derken Morty savaşa gitmiş ve her şey değişmişti. Öteden beri her şeyi ailece yapmışlardı. Birbirlerinden hiç ayrılmamışlardı. Plaja Sabbath’lar kadar yakın oturan komşuların yarısı gibi evlerini yaz boyu kiralayıp kendileri garajın üstündeki boktan bir dairede yaşa-

yacak kadar yoksul düşmemişlerdi hiç ama Amerikan standartlarına göre yine de yoksul bir aileydiler ve hiçbiri evlerinden uzak bir yere gitmemişti. Derken Morty gitmiş ve Mickey hayatında ilk kez odalarında yalnız uyumuştı. New York, Oswego’da eğitim alırken, bir kez onu görmeye gitmişlerdi. Altı ay boyunca Atlantic City’de eğitilirken, arabayla her pazar ziyaretine gitmişlerdi. Kuzey Carolina’da pilot okundayken, babası kamyoneti komşulardan birine verip teslimatları yapması için adama ödeme yapmak zorunda kaldığı hâlde arabayla ta güneye kadar gitmişlerdi. Cildi sivilceli olan Morty pek yakışıklı sayılmazdı, okulda da pek başarılı değildi –marangozluk atölyesi ve beden dışında bütün derslerden B-C alan bir öğrenciydi– ve bütün kızların peşinde koştuğu da söylenemezdi ama buna rağmen güçlü fiziği ve karakteri sayesinde, hayat karşısına ne gibi güçlükler çıkarırsa çıkarsın, kendi başının çaresine bakabileceğinden herkes emindi. Lisedeyken dans müziği yapan bir grupta klarnet çalmıştı. Koşu pistlerinin yıldızıydı. Müthiş bir yüzücüydü. İşte babasına yardım ederdi. Evde annesine yardım ederdi. Elleri çok becerikliydi ama hepsi böyleydi zaten: Güçlü kuvvetli babalarının yumurtaları mumlamaktaki mahareti, annelerinin evi çekip çevirirken gösterdiği müşkülpesent el becerileri; Sabbath ailesinin, Mickey tarafından bir gün bütün dünyaya sergilenecek olan usta elleri. Ailenin bütün özgürlüğü ellerindeydi. Morty su tesisatını, elektrikli aletleri, her şeyi tamir edebilirdi. Morty’ye ver, derdi annesi, o halleder. Morty’nin dünyanın en iyi abisi olduğunu söylerken de abartıyor sayılmazdı. Morty askere çağrılmayı beklemek yerine, Asbury Lisesi’nden yeni mezun bir çocuk olduğu hâlde on sekiz yaşındayken gidip hava kuvvetlerine yazılmıştı. On sekiz yaşında orduya girmiş, yirmi yaşındayken ölmüştü. 12 Aralık 1944’te Filipinler üzerinde uçarken vurulmuştu.

Sabbath’ın annesi neredeyse bir yıl boyunca yataktan kalkmamıştı. Kalkamamıştı. Bir daha adından, arkasında gözleri olan kadın diye söz edilmemişti hiç. Kimi zaman başının önünde bile gözleri yokmuş gibi davranıyordu ve hayatta kalan oğlunun soluk soluğa yutkunarak iliğini kurutmak istemesine Drenka’yı emerken hatırladığı kadarıyla, alametifarikası şarkıyı ıslıkla çaldığı da bir daha hiç duyulmamıştı. Okuldan sonra o kumlu ara sokaktan yürürken deniz kenarındaki ev artık sessiz oluyor, içeri girinceye kadar annesinin evde olup olmadığını bile anlayamıyordu. Ne ballı kek, ne hurmalı ve cevizli ekmek, ne cup cake’ler, okuldan sonra fırında pişen hiçbir şey olmuyordu. Hava iyi olduğunda, annesi eskiden şafak vakti bir telaş çocuklarla birlikte balıkçı teknelerinden marketin yarı fiyatına pisi balığı almak

için gittiği kumsala bakan ahşap yoldaki bir bankta oturuyordu. Savaştan sonra herkes eve döndüğünde, oraya gidip Morty'la konuşmaya başlamıştı. On yıllar geçtikçe, onunla sohbetleri azalacağına artmış, sonunda annesi doksan yaşına gelip Sabbath onu Long Branch'teki huzurevine yerleştirmek zorunda kaldığında, bir tek Morty'yle konuşur olmuştu. Hayatının son iki yılında, Sabbath'ın onu görmek için arabayla dört buçuk saatlik yol yaptığı zamanlarda, artık onu tanı-mıyordu. Yaşayan oğlunu artık tanıyamıyordu. Ama zaten ta 1944'te başlamıştı bu.

Şimdiyse Sabbath onunla konuşuyordu ve bu hiç beklemediği bir şeydi. Morty'nin ölümü onu da çok sarstığı hâlde Mickey'yi hiç yüzüstü bırakmayan, Mickey liseden sonra denizci olduğunda ya da New York sokaklarında kukla gösterileri yapmaya başladığında, oğ-lunun hayatı onun için ne kadar anlaşılmaz olursan olsun, ilkel bir iç-güdüyle hep Mickey'nin yanında duran, annesinin aksine okyanusun öteki tarafında doğmuş ve on üç yaşında tek başına Amerika'ya gelip yedi yıl içinde annesiyle babasına ve iki erkek kardeşine gönderecek kadar çok para kazanmayı başarmış, basit, eğitimsiz bir adam olan babasıyla, babası tereyağı-yumurta işinden emekli olduktan sonra, on dört yıl önce, seksen bir yaşındayken uykusunda öldüğünden be-ridir, Sabbath bir kez olsun konuşmamıştı. Babasının varlığının bir gölge gibi yakınında süzüldüğünü hissetmemişti hiç. Bunun nedeni yalnızca babasının ailenin en sessizi olması değil, Sabbath'ın kendini ölümlerin ölüden daha fazlası olduğuna ikna edecek herhangi bir kanıt bulamamasıydı. Onlarla konuşmak, mantıksız insani eylemlerin en savunulabilir olanıydı şüphesiz ama yine de Sabbath'a tersti. Sabbath altmış dört yaşına kadar bırakın ölümlerle sorunlarını tartışmayı, ya-şayan insanlarla iletişim kurmayı bile bırakmış taviz vermez bir ger-çekçiydi.

Buna rağmen artık gündelik olarak yaptığı bir şeydi bu. Anne-si her gün yanındaydı ve Sabbath onunla konuşuyor, annesi onunla sohbet ediyordu. Tam olarak ne kadar varsın, anne? Bir tek burada mısın yoksa her yerde misin? Seni görmeyi becerebilsem, kendin gibi mi görünürdün? Zihnimdeki resmin değişip duruyor. Sadece yaşar-ken bildiklerini mi biliyorsun yoksa şimdi her şeyi biliyor musun ya da artık "bilmek" diye bir şey yok mu? Olay nedir? Hâlâ mutsuzluk içinde kahroluyor musun? Morty yanında olduğu için sürekli ılık ça-lan eski hâline döndüğünü duymak en güzel haber olurdu. O yanında mı? Ya babam? Hem üçünüz birlikteyseniz, neden Tanrı da orada ol-masın? Yoksa bedensiz varoluş da her şey gibi kendi doğal akışında

ilerliyor ve Tanrı orada da en fazla burada olduğu kadar mı gerekli? Ölü olmayı da en fazla yaşıyor olmak kadar mı sorguluyorsun yani? Ölü olmak evi çekip çevirmek gibi yaptığın bir iş mi yalnızca?

Bu tekinsiz, anlaşılmaz, gülünç ziyaretler her şeye rağmen gerçektir: Bunu kafasında ne şekilde mantıksallaştırırsa mantıksallaştırсын annesini gönderemiyordu. Güneşin altında mı yoksa gölgede mi olduğunu nasıl biliyorsa, annesinin orada olduğunu da o şekilde biliyordu. Annesini sezişinde o sezginin kendi alaycı direnci karşısında buharlaşmasını önleyecek bir doğallık vardı. Annesi yalnızca umutsuzluğa kapıldığı zamanlarda, gecenin bir yarısında kaybolup gidenlerin yerine koyacak bir şeye derin bir ihtiyaç duyarak uyandığı anlarda gelmiyordu; ormanda, İndeysken de Drenka'yla ikisinin yarı çıplak bedenlerinin üzerinde o helikopter gibi süzülüyordu. Belki de o helikopter *annesiydi*. Ölmüş annesi yanında onu izliyor, gittiği her yerde onu sarmalıyordu. Annesi üzerine salınmıştı. Sabbath'ı ölümüne götürmek için geri dönmüştü.

• • •

Başkalarıyla sikiştiğin an bu ilişki biter.

Sabbath bunun nedenini sordu.

“Öyle istiyorum da, ondan.”

“Bu yeterli değil.”

“Öyle mi?” dedi Drenka gözyaşları içinde. “Beni sevseydin, yeterli olurdu.”

“Öyle mi, aşk kölelik midir?”

“Sen benim hayatımın erkeğisin! Matija değil; sen! Ya ben de sana ait, hayatındaki *tek* kadın olurum ya da her şey biter!”

Anma Günü'nden önceki hafta, aydınlık bir mayıs öğleden sonrasıydı ve ormandaki sert bir rüzgâr koca koca ağaçlarda yeni çıkmış yaprakları uçururken, çiçek açıp filizlenen ve yerden biten her şeyin tatlı kokusu Sabbath'a küçükken giysileri onarması için karısına götürdükleri Sciarappa'nın, Morty'yle birlikte gittikleri berber dükkânını hatırlatıyordu. Artık hiçbir şey kendinden ibaret değildi; her şey ona çok eskilerde kalmış ya da elinden kayıp gitmekte olan bir şeyleri hatırlatıyordu. İçinden annesiyle konuştu. “Kokuları alabiliyor musun? Açık havada olduğumuzun farkında mısın? Ölü olmak gitgide ölümüne yaklaşmaktan daha da kötü bir şey mi? Yoksa ürkünç olan yalnızca Bayan Balich mi? Ya da böyle entipüften şeyler artık seni hiçbir şekilde rahatsız etmiyor mu?”

Ya Sabbath annesinin kucağında oturuyordu ya da annesi onun. Belki de annesi çiçeklenmiş dağın hoş kokularıyla birlikte yılan gibi kıvrılarak Sabbath'ın burnundan içeri giriyor, oksijen olarak içinde süzülüyordu. Çevresini kuşatarak içinde maddeleşiyordu.

“Peki buna tam olarak ne zaman karar verdin? Nereden çıktı şimdi bu? Bu sen değilsin, Drenka.”

“Benim. *Ben buyum*. Bana sadık kalacağını söyle. Yapacağını söyle, lütfen.”

“Önce sen nedenini söyle.”

“Acı çekiyorum.”

Bu doğrudu. Sabbath onu acı çekerken görmüştü ve acı çekerken aynı böyle görünürdü. Yüzünün ortasındaki fluluk, karatahtadan bir silgi geçmiş ve peşinde olumsuzlanmış anlamdan kalın bir çizgi bırakmış gibi genişlerdi. Gördüğünüz şey artık bir yüz değil sersemlemişlikle dolu bir kâseydi. Kocasıyla oğlunun arasındaki soğukluk ne zaman bağırıtılı bir kavga şeklinde patlasa, koşup Sabbath'a gelir ve hep böyle berbat, korkudan sersemleyip ne yapacağını şaşırılmış hâlde olur, o şen şakrak kurnazlığı iki erkeğin öfkeden kudurabilme ve bu denli bayağı bir söz dağarcığı kullanabilme kapasitesi karşısında buharlaşıp uçmuş olurdu. Sabbath nasılsa birbirlerini öldürmeyeceklerini söyleyerek –çoğu zaman buna kendisi de inanmadan–onu yatıştırırdı. Ama Balich erkeklerini bu kadar anlaşılmaz ve sıkıcı yapan o dost canlısı ve ısrarcı kibarlığın altında nelerin köpürüyor olabileceğini Sabbath da çok kereler ürpererek düşünmüştü. Çocuk *ne demeye* tutup aynasız olmuştu ki? Oteldeki mutlu konukların gönüllerini hoş ederek küçük bir servet kazanabilecekken elinde bir tabanca, kelepçe ve ölümcül bir copla sokaklarda suçluları arayıp hayatını riske atmayı neden istemişti? Mülayim bir adam olan babası aradan yedi yıl geçtikten sonra bile neden onu hâlâ affedemiyordu? Neden her karşılaşmalarında tekrar en başa dönüp oğlunu hayatını mahvetmekle suçluyordu? İkisinin de kendi gizli gerçeklerinin olduğu, herkes gibi onların da iç çelişkilerinin olduğu, tamamıyla akılcı davranamayan ve zekâ kıvraklığından, kendiyle alay edebilme yeteneğinden yoksun insanlar oldukları düşünülebilirdi ama... her şeye rağmen bu Matthew'ların en derinlerinde neler oluyordu acaba? Sabbath içten içe Drenka'nın iki erkeğin arasındaki düşmanlığın muazzam gücü karşısında (özellikle de biri silahlı olduğu için) bu denli telaşlanmasını haklı buluyordu ama Drenka'yı uzaktan yakından asla hedef almadıkları için ona taraf tutmamasını, arabuluculuk yapmamasını öneriyordu; zaman her şeyin ilacıydı, vesaire, vesaire. Sonunda Drenka'nın

dehşeti dağılmaya, Drenka'yı Drenka yapan o hayat doluluk yüzüne geri gelmeye başlayınca, Sabbath'a onu çok sevdiğini, onsuz yaşamasının mümkün olmadığını söyleyip özet olarak, "Sen olmadan sorumluluklarımı yerine getirmeye devam edemem," diyordu. Birlikte yarattıkları bu şey olmasa, Drenka asla bu kadar iyi olamazdı! Sabbath da halihazırdaki halleri en az on dört yaşındayken oldukları kadar tuhaf bir kışkırtıcılık yayan o iri göğüsleri emerek Drenka'ya hislerinin karşılıklı olduğunu, içten içe tam olarak neyi ya da kimi gülünç bulduğunu tamamıyla açık etmeyen o tebessümüyle bakarak itiraf ediyordu; bunu Drenka'nın ateşli coşkusundan tamamen yoksun bir şekilde, yarım ağızla söylendiğini kasten belli edermiş gibi itiraf etse de, bütün o alaycı süslemelerden arındırıldığında, "Duygularımız karşılıklı," sözü aslında gerçektir. Başarılı otelcinin seks düşkünü karısı için Sabbath olmadan yaşamak ne kadar imkânsızsa, acımasız kuklacı için de Drenka'sız bir hayat o kadar düşünülemezdi. Bir suç ortağı olmadan, dünyada en hayati ihtiyacı konusunda tam yetki ve receği bir kişi bile olmadan yaşamak!

"Ya sen?" diye sordu Sabbath. "Sen de bana sadık kalacak mısın? Teklif ettiğin şey bu mu?"

"Ben başkasını *istemiyorum ki*."

"Ne zamandan beri? Drenka, acı çektiğini görüyorum, acı çekmeni istemiyorum ama bu isteğini ciddiye almam mümkün değil. Kendine asla koymadığın kısıtlamaları bana dayatmanı nasıl açıklayacaksın? Kendi kocana lütfetmediğin sadakati benden istiyorsun ve benden istediğin şeyi yapsam bile, sen onu hâlâ *benimle* aldatıyor olacaksın. Evlilik dışı sadakat, evlilik içi zina istiyorsun. Belki de haklısındır ve böyle olması gerekiyordur. Ama bunun için benden daha namuslu ve dürüst bir ihtiyar bulman gerekir." Detaylı. Resmî. Aşırı net ve açık.

"Yani hayır diyorsun."

"Evet demem mümkün mü?"

"Yani beni başından atıyorsun, öyle mi? Bir gecede? Bu kadar mı? On üç yıldan sonra?"

"Aklımı karıştırıyorsun. Seni anlayamıyorum. Bugün burada tam olarak neler oluyor? Durduk yere ultimatoma vermeye kalkışan ben değilim, sensin. Bana ya hep ya hiç diyen *sensin*. Bir gecede *beni* başından atan sensin... cinsel açıdan hiç olmadığım ve olamayacağım birine dönüşmeye rıza göstermediğim takdirde. Dinle beni, lütfen. Cinsel açıdan senin olmayı hayal dahi etmeyeceğin biri olmamı istiyorsun. Dürüstçe cinsel arzularımızın peşinden giderek başardığımız

bu müthiş işi sürdürebilmek için –dinliyor musun?– benim cinsel arzularım sapkın olmak zorunda çünkü tartışılmaz gerçek şu ki senin gibi –yani bugüne kadarki sen gibi– benim de ne tabiatımda tekeşlilik var, ne tekeşli olunması gerektiğine dair bir inancım, ne teoride ne de pratikte tekeşli bir varlığım. Bu kadar. Bana ya beni yolumdan çıkaracak ya da seninle birlikteyken dürüst olmamı engelleyecek bir koşulu dayatmak istiyorsun. Fakat yaşayan bütün varlıklar gibi ben de dürüst olamadığım zaman acı çekerim. Şunu da eklemem gerekir ki, şimdi tutup da geleneksel yalanları ve baskıcı püritenliği, ikimizi de ayakta tutmuş ve heyecanımızı sürdürmüş olan, yüz milyonlarca evliliğin temel unsuru olan rutin ikiyüzlülüğe karşı sağlıklı bir tezat oluşturan bu dürüstlüğü yeğlemeye başladığını düşünmek bende şok etkisi yaratıyor. Kişinin kendine dayattığı bir şeyse, baskıcı püritenliğe karşı değilim ama seksin şeytani yanını benci bir tavırla bastırmak Titoculuktur, Drenka; *insanlık dışı bir Titoculuktur*.”

“Bana böyle nutuk çekerek, esas sen salak Tito gibi davranıyorsun! Lütfen kes artık!”

Ne örtüyü sermiş ne de üstlerindeki herhangi bir giysiyi çıkarmış, eşofman üstleri ve kot pantolonlarıyla duruyorlardı ve Sabbath başında örgü denizci beresiyle oturup sırtını bir kayaya yaslamıştı. Bu arada Drenka açıklığı çembere alan fil büyüklüğündeki kayaların üstünde hızla daireler çizerek yürüyor, elleri gergin bir tavırla saçlarının içinde çırpınıyor ya da uzanarak parmak uçlarıyla gizli yuvalarındaki kaba duvarların o tanıdık serinliğini hissediyordu; Sabbath’a ister istemez *Vişne Bahçesi*’nin son sahnesindeki Nikki’yi hatırlatıyordu. İlk karısı Nikki, etrafa yaydığı bunalım hissini derin bir ruhu olduğuna yorarak yanıldığı ve Çehovcu bir takma ad takarak “Günde Bir Kriz” dediği, sonunda yalnızca kendisi olmanın yaşattığı krizle kayıp giden kırılğan, uçarı, Yunan kökenli bir Amerikalıydı.

Vişne Bahçesi Sabbath’ın devlet bursuyla Roma’da iki yıl kuklacılık eğitimi aldıktan sonra New York’ta yönettiği ilk oyundu. Nikki oyunda 1920’lerin harap durumdaki asi kızı Madam Ranyevskaya’yı oynamış, rol için şaşılacak derecede genç biri olarak hicivle pathos’u dengelemişti. Sabbath her şeyin toplandığı ve perişan hâldeki ailenin atalarından kalan evi terk etmeye hazırlandığı son sahne için Nikki’den boş salonda parmak uçlarını duvarlarda gezdirerek sessizce şöyle bir dolaşmasını istemişti. Gözyaşı olmayacaktı, lütfen. Yalnızca parmak uçlarını duvarlara değdirerek bir kez dolaşacak ve sahneden çıkacaktı; bu kadarı yeterliydi. Nikki de kendinden istenen her şeyi harfiyen yerine getirmişti... fakat hangi rolü ne kadar iyi oynarsa oynasın,

aynı zamanda hâlâ Nikki olduğu gerçeği Sabbath'ın tam bir tatmin hissine ulaşmasını önlemişti. Oyunculardaki bu "aynı zamanda kendileri olma" durumu yüzünden, asla -mış gibi yapmayan, oynamayan kuklalara dönüş yapmıştı. Onları kendisinin hareket ettiriyor ve her birini kendisinin seslendiriyor oluşu, hayat dolu ve hevesli Nikki'nin onca yeteneğine rağmen sırf gerçek bir insan olduğu için ona hiçbir zaman tam olarak ikna edici gelememesi şeklindeki bir gerçeklikten kopma hissini Sabbath'a asla yaşatmıyordu. Kuklalarda en ufak bir sahtelik ya da yapaylık olmadığı gibi, kuklalar insanların "metaforları" da değildi. Neyseler oydular ve bir kuklanın yok olacağından endişe etmeniz gerekmiyordu ama Nikki dünyadan çekip gitmişti işte.

"Niçin," diye haykırdı Drenka, "benimle dalga geçiyorsun? *Tabii ki* zekânla beni ezebilirsin, herkesi ezebilirsin, konuşarak *herkesi*—"

"Evet, evet," diye yanıtladı Sabbath. "Sarf ettiği sözlerdeki ciddiyet arttıkça, zekâsıyla ezenin hissettiği şey daha çok gayriciddi oluştaki konfordur. Konuşmacının Morris Sabbath olduğu durumlarda çoğu zaman detaylı, titiz, çalçene bir akılcılık beklenmelidir. Ancak bu şekilde telaffuz edilen saçmalıkların tamamen saçmalıktan ibaret olduğundan kendisi bile her zaman için emin olamamaktadır. Hayır, bu tarz bir yanıltıcılığın kolay olduğu asla—"

"Kes şunu! Kes lütfen, manyaklık etmeyi kes artık!"

"Sen salaklık etmeyi kesersen, olur! Bu konuda neden birdenbire salakça davranmaya başladın ki? Tam olarak ne yapmam gerekiyor, Drenka? Yemin mi edeceğim? Bana ant mı içireceksin? Sözleri nasıl? Lütfen yasak olan şeylerin listesini çıkar. Penetrasyon? Bu mu, bu kadar mı? Öpücük? Telefon görüşmesi? Peki sen de yemin edecek misin? Sözünü tuttuğunu nereden bileceğim? Daha önce hiç yapmadığın bir şey bu."

Tam da Silvija tekrar gelecekken, diye düşünüyordu Sabbath. Aca ba nedeni bu muydu, Drenka'nın o heyecanla Sabbath için yapabileceklerinden korkması mıydı? Matija'nın yeğeni Silvija önceki yaz Balich'lerde kalmış ve otelin yemek salonunda garsonluk yapmıştı. Split'te üniversiteye giden Silvija on sekiz yaşındaydı ve İngilizcesini ilerletmek için Amerika'ya tatile gelmişti. Yirmi dört saat içinde bütün tereddütlerini aşan Drenka da Silvija'nın kirli iç çamaşırlarını alıp bazen cebine, bazen çantasının içine koyarak Sabbath'a getirmeye başlamıştı. Bunları kendi giyip Silvija taklidi yapıyordu. Sabbath'ın uzun sakalına sürüyor, aralık duran dudaklarına bastırıyordu. Askılarla kupları Sabbath'ın sertleşmiş aletine doluyor, Sabbath'ı Silvija'nın ipekli minik sütyeninin üzerinden okşuyordu. Sabbath'ın ayaklarını

Silvija'nın ince kenarlı külotlarından geçiriyor ve bunları kalın bacaklarından çekebildiği kadar yukarı çekiyordu. Sabbath, "Konuş," diyordu Drenka'ya, "her şeyi söyle," diyordu ve o da söylüyordu. "Evet, benden sana izin, pislik adam, tamam," diyordu, "ona sahip olabilirsin, onu sana veriyorum, onun daracık çıtır amı senin olabilir, seni pislik, hayvan herif..." Silvija bembeyaz tenli, kızıl bukleli, onu çalışkan bir çocuk gibi gösteren yuvarlak metal çerçeveli küçük bir gözlük takan, incecik, melek gibi bir şeydi. "Bir fotoğraf bul," diye talimat vermişti Sabbath, Drenka'ya, "bana fotoğraflarını getir. Mutlaka olmalı, bunların hepsi fotoğraf çeker." Ama hayır, yoktu. Yumuşak başlı Silvija'cığın öyle fotoğrafları yoktu. "Mümkün değil," diyordu Drenka ama ertesi gün Silvija'nın çekmecesini karıştırırken, pamuklu geceliğinin altında evini özlediğinde bakmak için getirdiği Polaroid'leri bulmuştu. Çoğu annesiyle babasının, ablasının, erkek arkadaşının, köpeğinin resimleriydi ama bir tanesinde Silvija'yla yaşıtı bir kız üzerilerinde yalnızca külotlu çoraplarla iki oda arasındaki bir kapıda yan durup poz vermişlerdi. Ondandır çok daha iri, gülbüz ve cüsseli olan, suratı bal kabağına benzeyen öteki kız Silvija'ya arkadan sarılmış, Silvija öne doğru eğilmiş ve ufacık poposunu kızın kasiğine dayamıştı. Resim Silvija başını geriye atarak ağzını kocaman açıp zevkten dört köşe olmuş gibi yaparken ya da yaptıkları şeyin salaklığına doya doya gülerken çekilmişti. Fotoğrafın arkasına, resimlerde kimlerin olduğunu yazdığı, tepedeki bir buçuk santimlik yere Sırp-Hırvatça "Nera odpozadi" –arkadan Nera– diye yazmıştı. "Odpozadi" de en az resim kadar ateşliydi ve Drenka onun için Silvija'nın oyuncak gibi iç çamaşırlarıyla doğaçlama bir şeyler yaparken, Sabbath da fotoğrafı enine boyuna incelemişti. Bir pazartesi günü otelin mutfağı kapalıyken ve Matija, Silvija'yı Boston'un tarihi yerlerini göstermek için gezmeye götürmüşken, Drenka, Balich'lerin müşterilerine servis yaparken öteki garson kızlar gibi Silvija'nın da giydiği o Bavyera kıyafetinin, kabarık siyah etekle işlemeli dar korsajın içine sığışıp boylu boyunca yatağa uzanmıştı. Orada "Silvija" olarak "baştan çıkarılmış" ve bu arada sürekli "Bay Sabbath"ın bu işi parayla yapmayı kabul ettiğini amcasıyla yengesine söylememeye söz vermesi gerektiğini tekrarlayıp durmuştu. "Daha önce hiçbir erkekle yatmadım. Bir tek erkek arkadaşım oldum ama o çok çabuk boşalıyor. Sizin gibi bir erkek hiç olmadı." "İçine boşalabilir miyim, Silvija?" "Evet, evet, bir erkeğin içime boşalmasını hep istemişimdir. Ama yengemle amcama söylemeyin lütfen." "Yengeni de sikiyorum. Drenka'yı da sikiyorum ben." "Ah, öyle mi? Yengemi, ha? Sahiden mi? Benden daha mı iyi sikiyor?" "Yo, hayır,

asla." "Onun amı da benimki kadar dar mı?" "Oh, Silvija... yengen kapıda duruyor. Bizi izliyor!" "Oh, aman Tanrım...!" "O da bizimle sikişmek istiyormuş." "Aman Tanrım, oh, bunu hiç denememiştim..."

O ilk öğleden sonrasında yapmadıkları pek bir şey kalmamış, Sabbath'buna rağmen kızın amcasıyla birlikte eve dönmesinden saatler önce Silvija'nın odasından kimselere görünmeden çıkıp gitmişti. Hayatlarında bu kadar eğlenmemişlerdi; Silvija da, Matija da, Drenka da, Sabbath da aynı şeyi söylüyordu. Sabbath'ın yıllardır bu kadar düşünceli davranmadığı karısı dâhil –artık kahvaltıda yalnızca Adsız Alkolikler toplantısını merak eder gibi değil, cevabını dinliyormuş gibi de davrandığı zamanlar oluyordu– o yaz herkes mutluydu. Çalışmadığı pazartesi günlerinde Silvija'yı Vermont'a, New Hampshire'a hatta bir seferinde ta Cape Cod'un bir ucuna kadar götüren Matija da kardeşinin kızına amcalık yaparken, bir zamanlar kendi oğlunu gerçek bir Amerikalı yapmaya çalışır ve bu işte gayet başarılı olurken elde ettiğine benzer bir tatmin hissini yeniden keşfetmiş gibiydi. O yaz herkes için rüya gibi geçti ve Silvija deyimlerden yoksun sevimli bir İngilizceyle konuşarak İşçi Günü'nden sonra evine dönerken yanında –Sabbath'ın İngilizce yazdığı şeytan işi mektup *değil*– Drenka'nın annesiyle babasına yazdığı, genç kızın gelecek yaz tekrar gelip lokantada çalışabileceğini ve yanlarında kalabileceğini defalarca yinelediği bir davet mektubu vardı.

Drenka, Sabbath'ın –kendi de bir sadakat yemini etse bile sözünü tutup tutamayacağı– sorusuna, evet, tabii ki tutacağını, onu *sevdiğini* söyleyerek cevap verdi.

"Kocanı da seviyorsun. Matija'yı seviyorsun sen."

"Aynı şey değil."

"Peki bundan altı ay sonra ne olacak? Yıllar boyu ona öfkeliydin ve ondan nefret ediyordun. Kendini Matija yüzünden öyle köşeye sıkıştırmış hissediyordun ki onu zehirlemeyi bile düşünüyordun. Adam seni bu kadar delirtmişti. Sonra başka bir adamı sevmeye başladın ve zamanla artık Matija'yı da sevebildiğini fark ettin. Onu arzular gibi görünmek zorunda kalmadığında, kocan için iyi ve mutlu bir eş olabildiğini. Ben de senin sayende Roseanna'ya o kadar feci davranmıyorum. Gerçek bir asker olduğu, her gece uygun adım Adsız Alkolikler'e gidebildiği için Roseanna'ya hayranım; bu ilişki bizim için neyse, o toplantılar da onun için aynı şey: Evdeki hayatını katlanılabilir kılan apayrı bir hayat. Oysa sen kalkmış yalnız bizim için değil, Roseanna'yla Matija için de her şeyi değiştirmek istiyorsun. Ama bunu yapmayı neden istediğini söylemiyorsun."

“On üç yılın ardından, ‘Drenka, seni seviyorum ve istediğim tek kadın sensin,’ demeni istiyorum da, ondan. Artık bunu *söylemenin* zamanı geldi!”

“Gelmesinin nedeni nedir? Kaçırdığım bir şey mi var?”

Drenka, “Bazen her şeyi kaçırdığını düşünüyorum,” derken yine ağlıyordu.

“Kaçırmiyorum. Hayır. Bunu kabul etmem. Ben hiçbir şeyi kaçırdığımı zannetmiyorum. Onu terk ettiğin takdirde dımdızlak ortada kalacağın, oteldeki hakkını yitireceğin için, en kötü zamanlarda bile Matija’dan ayrılmaya korktuğun gerçeğini kaçırmış değilim. Matija’dan ayrılmaya korktun çünkü o hiç şüphesiz kibar, güçlü, sorumluluk sahibi bir adam. Ama daha çok cüzdandan yerine geçiyor. Bana bu kadar âşık olmana rağmen bir kez olsun eşlerimizi terk edip birlikte kaçmamızı önermedin çünkü ben beş parasızım, Matija’ysa zengin, bu kadar basit. Özellikle de o çulsuz adamın teşvikiyle üstüne bir de herkesle sikişebiliyorken, çulsuz bir adamın sevgilisi olabilirsin ama karısı olmak istemiyorsun.”

Bu sözler Drenka’yı gülümsetti; bütün acısına rağmen yüzünde Sabbath dışında birkaç kişinin daha hayran olduğu o kurnaz tebesüm belirdi. “Öyle mi diyorsun? Matija’dan ayrılacağımı söylesem, benimle kaçırdın yani? Benim gibi budala biriyle? Öyle mi? Böyle kötü bir aksanım varken? Elimi kolumu bağlayan bir hayatım olmayacakken? Matija’yla evliliğimi senin sayende sürdürebiliyorum, evet; ama bu ilişkiyi senin için çekici kılan da Matija.”

“Beni mutlu edebilmek için Matija’yla evli kalıyorsun demek.”

“Yaptığım her şey gibi; evet!”

“Böylece öteki erkekler de açıklanmış oluyor.”

“Aynen öyle!”

“Ya Christa!”

“Tabii ki o da senin içindi. Senin için yaptığımı biliyorsun. Senin memnun etmek, heyecanlandırmak, sana istediğin şeyi vermek, istediğin gibi bir kadın olabilmek için! Ben seni seviyorum, Mickey. Ahlaksızlık etmem, yaptığım her şey senin için. Sana her şeyi verebilirim ama artık başka kadınlarla birlikte olmana dayanamıyorum. Çok acı veriyor. Çok fazla acı veriyor!”

Aslına bakılırsa, Sabbath yıllar önce Christa’yı baştan çıkardığından beridir pek de Drenka’nın artık tahammül edemediğini öne sürdüğü türden maceraperest bir zampara değildi ve Drenka bunu bilmese de, sonuçta istediği tekeşli erkeğe zaten sahipti. Sabbath yalnızca o tuhaf sakalı, ısrarcı tuhaflığı, fazla kiloları ve yaşlandığını hiç-

bir şekilde gizleyememesi yüzünden değil, dört yıl önce Kathy Goolsbee'yle yaşadığı skandaldan sonra kendi hakları için savaşıma maskesi altında insanların antipatisini üzerine çekmeye her zamankinden daha meraklı olması yüzünden de, Drenka dışındaki kadınlara hiçbir şekilde çekici gelmiyordu. Sabbath'ın Drenka'ya söylemeye, Drenka'nın da inanmaya devam ettiği şeylerin hepsi yalandı ve buna rağmen Drenka'yı baştan çıkarma yeteneği konusunda aldatabilmenin bu kadar kolay olmasına hayretler ederek kendini durduramayışının nedeni kendini de aldatma ya da Drenka'nın gözünde yücelme isteği değil, duruma karşı koyamayışydı: Sabbath, Nera'yla Silvija'nın o Polaroid fotoğrafta canlandırdığı şekilde ona yavaşça arkadan girerken bile, Drenka inanmaya dünden hazır ve azmış vaziyette, "Neler oldu? Her şeyi anlat. Hiçbir detayı atlama," diye yakarırdı. Sabbath kaba hatlarını unuttuktan çok sonraları bile, Drenka hikâyelerin en ufak detaylarını hatırlamaya devam ediyordu ama Sabbath da onun hikâyelerini en az Drenka'nın aldığı kadar çocuksu bir hazla büyülenmişçesine dinliyordu; aradaki fark Drenka'nın hikâyelerindeki insanların gerçek oluşuydu. Gerçek olduklarından emindi çünkü Drenka ne zaman yeni bir ilişkiye yelken açsa son âşığını arayarak tek elinde telsiz telefon, ötekinde Sabbath'ın sertleşmiş aleti, adamı garantili sözlerle çılgına çeviriyor, Sabbath da paralel telefondan onları dinliyordu. Adamların hepsi de doyuma ulaştıktan sonra Drenka'ya aynı şeyi söylüyordu: Evinde küvet fantezisi yaptıkları at kuyruklu elektrikçi, her perşembe eyalet sınırındaki bir motelde görüştüğü gergin psikiyatrist, bir yaz otelde piyanoyla caz çalan genç piyanist, Ritz-Carlton'ın asansöründe tanıştığı ve John F. Kennedy gibi gülen o isimsiz ve orta yaşlı yabancı... Bunların hepsi de biraz nefeslendikten sonra Drenka'nın hakkını vermiş ve -Sabbath bunu söylediklerini duymuş, söylemeleri için can atmış, bir erkeği mutlu edebilecek sayılı, tartışmasız, su götürmez, harika gerçekten biri olduğunu kendisinin de bildiği şeyi söylediklerinde sevinçten havalara uçmuştu- "Senin gibisi yok," demişti.

Şimdiyse Sabbath'a hiç kimselere benzemediği oybirliğiyle onaylanmış bir kadın olmaya devam etmek istemediğini söylüyordu. Elli ikisinde, en muhafazakâr adamların bile gözünü döndürebilecek kadar kışkırtıcı bir kadinken değişip başka biri olmak istiyordu; peki bunun nedenini biliyor muydu? Gerilimli heyecanların ve gizli saklılığın esrarlı âlemi; Drenka'nın varoluşuna şiir katan buydu. Hayatındaki en belirleyici unsur, hayatını farklı kılan şey, ilkel içgüdüleriydi. Yoksa Drenka neydi ki? Sabbath neydi ki? Drenka ve onun yasak

olana duyduğu büyük arzu, Sabbath'ın başka bir dünyayla arasındaki son bağlantıydı. Sıradanlıktan uzaklaşmayı öğreten bir rehber olarak, Sabbath'ın onun kadar yetenekli bir öğrencisi olmamıştı; bir sözleşmeyle birleşmek yerine birbirlerine içgüdüleriyle bağlanmışlardı ve ikisi birlikteyken (eşleri dışında) her şeyi erotize edebiliyorlardı. İkinin evliliği de zina yapanların esaret hislerine karşı saldırıya geçmesini sağlayan kontra evliliklere gereksinim duyuyordu. Drenka bunun nasıl bir mucize olduğunu göremiyor muydu yani?

Sabbath'ın ona acımasızca eziyet etmesinin nedeni, yaşam savaşı vermesiydi.

Drenka'ysa yalnızca kendi yaşamı için savaş verir gibi konuşmuyor, aynı zamanda öyle görünüyor, hayalet Sabbath'ın annesi değil de kendisiymiş gibi görünüyordu. Drenka'nın son altı aydır falan karın ağrısıyla mide bulantısı vardı ve Sabbath artık bunların bu çılgın ultimatomu vermek için seçtiği Mayıs günü yaklaşırken içinde gitgide artan kaygının belirtileri olabileceğini düşünmeye başlamıştı. O güne kadar mide kramplarını ve arada bir kusmasını otelde yaşanan gerilimlerle açıklama eğiliminde olmuştu. Bunun sağlığı üzerindeki etkileri, yirmi üç yıldan fazla zamandır aynı işi yapan Drenka'yı da şaşırtmıyordu. "Yemek işini bilmen lazım," diye yakınıyordu usanmış bir tavırla, "yasaları bilmen lazım, bu işle ilgili her şeyi bilmek zorundasın. Sürekli halka hizmet ettiğin işlerde böyle oluyor, Mickey; tükenmişlik sendromuna giriyorsun. Matija da hâlâ esnek davranamıyor. Şu kural, bu kural; ama hayır demek yerine müşterileri elinden kaçırmamanın yolunu bir şekilde bulmak zorundasın. İşin muhasebe kısmından biraz kurtulabilsem. Personel işlerinden bir kurtulabilsem. Yaşı ileri olan bütün personelin hayatı sorunlarla dolu. Evli olanlar, kat görevlileri, bulaşıkçılar; bunların davranış tarzından bizimle alakası olmayan bir dertleri olduğunu anlayabiliyorsun. Dışarıdaki sorunları işe taşıyorlar. Dertlerini hiçbir zaman Matija'ya anlatmıyorlar. Gelip bana anlatıyorlar çünkü benim yüzüm daha yumuşak. Matija her yaz bunlardan kaçıp duruyor ve ben ona gidip, 'Şu şunu yaptı, bu bunu yaptı,' dediğimde, 'Neden bu sorunları hep bana getiriyorsun? Neden bir kez olsun güzel bir şey söylemiyorsun'" diyor. Neden olacak, bütün bu olanlar beni delirtiyor da, ondan. Yanımızda çocukları çalıştırmak. Artık gençlere tahammül edemiyorum. Bir boktan anlamıyorlar. Sonuçta patron onlarmış gibi, bütün işleri ben yapıyorum. Her yerde tepsiler. Temizlik yapıyorum. Tepsileri kaldırıyorum. Komiler gibi. İnsan bir yerde patlıyor, Mickey. Keşke oğlumuz yanımızda olsaydı. Ama Matthew bu işi saçma buluyor. Bazen ona hak

vermiyor da değilim. Bir milyon dolarlık mesuliyet sigortamız var. Şimdi bir milyon dolarlık sigorta *daha* yaptırmam gerek. Öyle yapmamızı tavsiye ediyorlar. Otelin plajındaki, herkesin bayıldığı o iskele var ya. Sigorta şirketi, 'Kaldırın onu. Birinin başına bir iş gelecek,' deyip duruyor. Yani Amerikan halkına sunmak istediğin güzellikler yalnızca başını derde sokmaya yarıyor. Şimdi başımıza bir de bilgisayarlar çıktı!"

Bilgisayarların yazdan önce alınması, bütün otele pahalı bir sistemin kurulması gerekmişti. Bu yeni sistemi kullanmayı herkesin öğrenmesi lazımdı ve Mount Kendall Devlet Koleji'nde gittiği iki aylık kursun ardından (derslerden sonra haftada bir Mount Kendall'ın hemen aşağısındaki Bo-Peep Motel'de buluşabilmeleri için, o kursa Sabbath da gitmişti) personele nasıl kullanılacağını öğreten de Drenka'ydı. Hesap tutma becerileri sayesinde bilgisayar kursu Drenka için çocuk oyuncagıydı ama personele bildiklerini öğretmek pek öyle olmamıştı. "O bilgisayarın düşündüğü gibi düşünmen gerekiyor," diyordu Sabbath'a, "ama personelin çoğu daha insan gibi düşünmeyi bile beceremiyor." "Öyleyse neden bu kadar çok çalışıyorsun? Hasta olup duruyorsun; artık hiçbir şeyden zevk alamaz oldun." "Alıyorum. İşin para kısmından. O hâlâ zevk veriyor. Hem işin en zor kısmını ben yapıyor değilim. Mutfak işi daha zor. Kendi işimin ne kadar zor olduğu, nasıl bir duygusal yük yarattığı umurumda değil. Mutfakta çalışmak için öyle bir fiziksel dayanıklılık gerekiyor ki; o işi yapmak için eşek gibi olman lazım. Neyse ki Matija tam bir beyefendi de, eşek gibi çalışmak ona koymuyor. Evet, para kazanmayı seviyorum. İşin devam etmesi hoşuma gidiyor. Ama yirmi üç yıldır ilk kez bu sene mali olarak ilerleyemedik. Al sana bir endişe kaynağı daha. İçerideyiz. Defterleri ben tuttuğum için lokantanın Reagan'dan beridir nasıl bir düşüşe geçtiğini haftalık olarak görebiliyorum. Seksenlerde Boston'dan insanlar geliyordu. Onlar cumartesileri akşam yemeklerini dokuz buçukta yiyebildikleri için sirkülasyon fazlaydı. Ama buralıların öyle bir âdeti yok. O zamanlar çok para vardı, rekabet yoktu..."

Mide krampları geçirmesine şaşmamak gerekti... onca çalışıp didinme, kaygı, düşen kârlar, alınan bilgisayarlar, üstüne bir de personelin derdi. Ya ben; ben nasıl çalışıyorum? Eşekler gibi! Drenka, "Her şeyi ben yapamam ki," diye şikâyet ediyordu Sabbath'a, acının dayanılmaz hâle geldiği zamanlarda. "Neysem oyum *ben*." Ve bunun her şeyi *yapabilecek* biri demek olduğuna, Sabbath hâlâ inanıyordu.

İn'de Drenka'yla sikişirken, annesi omzunun hemen üzerinde süzülmeğe, tutucunun arkasında dikkatle topu izleyen beyzbol hakemi gibi tepesinde durmaya başladığında, Sabbath onun kendi girmeden hemen önce Drenka'nın amından fırlayıp çıkmış olabileceğini, annesinin ruhunun kıvrılıp yatarak sabırla oğlunun ortaya çıkmasını beklediği yerin orası olabileceğini düşünüyordu. Hayaletler başka nereden çıkacaktı ki? Durduk yere tabuları önemsemeye başlamış gibi görünen Drenka'nın aksine, minik bir dinamoya benzeyen annesi artık bütün tabuları aşmıştı; onu her an gözlüyor olabilirdi ve Sabbath da doğaüstü güçleri varmışçasına, yaydığı evlatlık dalgaları annesinin görünmez varlığından sekerek onun tam nerede olduğunu anlamasını sağlıyormuşçasına, her seferinde geldiğini hissediyordu. Durum ya böyleydi ya da Sabbath aklını kaçıırıyordu. Öyle ya da böyle, Drenka'nın kanı çekilmiş yüzünün yarım metre kadar sağında olduğunu biliyordu. Belki de oradan Sabbath'ın her sözünü dinlemiyor, sahip olduğu kuklacı gücüyle o kışkırtıcı sözlerin hepsini Sabbath'a kendisi *söyletiyordu*. Sabbath'ı elindeki tek avantajı da yitirme felaketine doğru sürükleyen oydu belki. Annesinin odak noktası birdenbire değişmişti ve 1944'den beridir ilk kez yaşayan oğlu onun için ölen oğlundan daha gerçek olmuştu.

Sapıklığın doruk noktası, diye düşündü, bu ikilemin içinden bir çözüme ulaşmaya çalışan Sabbath... sapıklığın doruk noktası düşkünün sadakatidir. Drenka'ya, "Peki, hayatım, olur," desem ne olur ki?

Drenka yorgun argın, böyle güzel günlerde bazen oturup sırt çantasında getirdiği sandviçleri yedikleri büyük granit çıkıntının üzerine çökmüştü. Ayaklarının dibinde önceki hafta Sabbath'la buluşmak için ormanda yürürken toplayıp orada bıraktığı, ilkbaharın ilk yaban çiçeklerinden, solmuş bir buket vardı. Drenka her yıl Sabbath'a çiçeklerin hem kendi dilindeki hem de İngilizcedeki adlarını öğretiyor ama Sabbath daha bir yıl geçmeden İngilizcelerini bile unutmuş oluyordu. Sabbath neredeyse otuz yıldır bu dağlarda sürgünde olduğu hâlde hemen hiçbir şeyin adını bilmezdi. Onun geldiği yerde böyle şeyler yoktu. Sabbath sahildendi. Orada kum ve okyanus, ufuk ve deniz, gündüz ve gece vardı; ışık, karanlık, gelgit, yıldızlar, tekneler, güneş, pus, martılar. Dalgakıranlar, iskeleler, ahşap yollar; gürleyen, sessiz, sınırsız deniz. Onun büyüdüğü yerde Atlantik vardı. Amerika'nın başladığı yere ayak parmaklarınızla dokunabilirdiniz. Amerika'nın bir ucundan iki kısa sokak uzaklıktaki stüko bir evde otururlardı. O ev. Veranda. Sinek telleri. Buzdolabı. Leğen. Muşamba yer döşemesi. Süpürge. Kiler. Karıncalar. Divan. Radyo. Garaj. Morty'nin yaptığı

eğimli ahşap zeminli bahçe duşunun sürekli tıkanan deliği. Yazları denizden esen tuzlu rüzgâr ve o göz kamaştırıcı ışık; eylülde kasırgalar; ocak aylarında fırtınalar. Ocaklar, şubatlar, martlar, nisanlar, mayıslar, haziranlar, temmuzlar, ağustoslar, eylüller, ekimler, kasımlar, aralıklar vardı. Sonra yine ocaklar. Ardından yine bir ocak; üst üste yığılan ocakların, mayısların, martların, ağustosların, aralıkların, nisanların sonu gelmezdi; bütün aylardan kürekler dolusu vardı. Sonsuzluk vardı. Sabbath'ı büyüten, sonsuzluk ve annesiydi; başlangıçta ikisi aynı şeydi. Annesi, annesi, annesi, annesi, annesi... sonra yine annesi, babası, babaannesi, Morty ve sokağın öbür ucundaki Atlantik. Okyanus, plaj, Amerika'nın ilk iki sokağı ve ev; evin içinde de 1944 aralığına kadar durmadan ısıklık çalan bir anne.

Morty sağ salim eve dönmüş, sonsuzluk bir telgrafla değil doğal yoldan sona ermiş olsa, Morty savaştan sonra elektrikçi ve su tesisatçısı olarak evlere gitmeye, sahilde inşaatçılık yapmaya başlamış, Monmouth County piyasasındaki canlılık öncesinde inşaat işine girmiş olsa... Ne fark ederdi? Seç, beğen, al. Kendini ister sonsuzluk hayaliyle ister her şeyin bir sonu olduğu gerçeğiyle aldat. Hayır, Sabbath sonunda yine aynı Sabbath olur, yalvardığı şeyler için yalvarır, ne yapacaksa onu yapar, içinde tutmaya istekli olmadığı şeyleri söylerdi.

“Ne diyeceğim,” dedi Sabbath, en helal süt emmişinden bir ses tonuyla. “Anlaşmayı yapacağım. İstedğin tavizi vereceğim. Senin dışında bütün kadınlardan vazgeçeceğim. ‘Drenka, bir tek sana âşığım ve tek istediğim sensin; bana yasak olan her şeyin listesini içeren, istediğin her türlü yemini etmeye hazırım,’ diyeceğim. Ama karşılığında sen de bir ödün vereceksin.”

“Yaparım!” Drenka heyecanla ayağa fırladı. “Yapmak istiyorum! Asla başka bir erkek olmayacak! Bir tek sen! Sonuna kadar!”

Sabbath, “Hayır,” deyip kollarını uzatarak Drenka'ya yaklaştı, “hayır, hayır, kastettiğim bu değil. Bu, bana söylediğin şey hiçbir taviz içermiyor. Hayır, sen benimkini nasıl sınıyorsan, ben de senin dayanma gücünü ve doğru sözlülüğünü sınayacak bir şey, sadakatsizlik yeminini bozmak benim için ne kadar iğrenç bir şeyse, senin mideni de en az o kadar bulandıracak bir fedakârlık istiyorum.”

Sabbath şimdi Drenka'ya sarılmış, kot pantolonunun üstünden o dolgun kalçasını kavramıştı. *Üstünderken sırtımı dönüp sana götümü göstermem hoşuna gidiyor. Bunu bütün erkekler sever. Ama oraya bir tek sen girebilirsin, beni oradan bir tek sen sikebilirsin, Mickey!* Doğru olmasa da, böyle düşünmek güzeldi.

“Ben bütün kadınlardan vazgeçeceğim. Sen de,” dedi Sabbath, “haftada iki defa kocana oral yapacaksın.”

“Böğk!”

“Böğk, evet. Aynen öyle. Şimdiden öğürmeye başladın bile. ‘Böğk, bunu asla yapamam!’ Daha hafif bir şey bulamaz mıyım? Hayır.”

Drenka hıçkırarak kendini Sabbath’tan kurtarıp, “*Ciddi ol; bu iş çok ciddi!*” diye yalvardı.

“Ciddiyim zaten. Ne kadar iğrenç olabilir ki? En acımasızından tekeşlilik işte. Başkası olduğunu hayal et. Namuslu kadınların hepsi yapar bunu. Elektrikçiyi hayal et. Kredi kartı imparatorunu hayal et. Zaten Matija iki saniyede geliverir. İstedğin her şey olurken, üstüne üstlük bir de kocana sürpriz yapmış olacaksın ve yalnızca haftada dört saniyeni alacak. Ayrıca bunun *beni* ne kadar azdıracağını düşün. Tam orta malı olacaksın. Aşışının gönlünü hoş etmek için kocana sakso çekeceksin. Kendini orospu gibi hissetmek istemiyor muydun? Al işte.”

Drenka, “Yeter!” diye haykırarak ellerini Sabbath’ın ağzına örttü. “Ben kanserim, Mickey! Kes artık! O ağrılar kanser yüzündenmiş! Buna inanamıyorum! *İnanamıyorum! Ölebilirim!*”

Tam o anda çok garip bir şey oldu. O yıl ikinci kez ormanın üzerinden geçen bir helikopter geri dönüp tam üzerlerinde hareketsiz kaldı. Bu seferki kesin Sabbath’ın annesiydi.

Drenka, “Of, Tanrım,” diyerek Sabbath’a sarılıp öyle bir sıktı ki onca ağırlığın altında Sabbath’ın dizlerinin bağı çözüldü; ama belki de zaten çözülmek üzereydi.

Anne, diye düşündü Sabbath, bu doğru olamaz. Önce Morty, sonra sen, sonra Nikki, şimdi de Drenka. Bu dünyada hiçbir vaat yerine getirilmiyor.

“Of, istemiştin ki,” diye haykırdı Drenka, helikopterin enerjisi tepelerinde gürler, dinamik kuvvetiyle o dev yalnızlığı büyütür, sestten bir duvar üzerlerine yıkılır, şehvet abideleri çökerken. “İstemiştin ki *bilmeden* yap, *kendiliğinden* yap,” diyerek klasik bir trajedinin son sahnesine imza atar gibi feryat etti. “Ölebilirim! Durduramazlarsa, bir yıl içinde ölmüş olacağım, sevgilim!”

Drenka neyse ki altı ay sonra, ona kendi acımasız dayanma gücünü aşacak boyutta bir acı çektirerek hepçil bir hayvan gibi yumurtalıklarından bütün vücuduna yayılmakta olan kanserden daha önce davranan bir akciğer embolisi yüzünden öldü.

SABBATH DAHA ÖNCE HİÇ İLK ELDEN DENEYİMLEMEDİĞİ, gerçeklik algısını bozan muazzam bir duygunun etkisi altında, uyuyamadan, Roseanna'nın yanında yatıyordu. Drenka hayattayken ona anlattırmaya doyamadığı erkekleri artık kıskanır olmuştu. Asansörlerde, havaalanlarında, otoparklarda, mağazalarda, otelciler birliğinin konferanslarında ve yemek fuarlarında tanıştığı, tipleri hoşuna gittiği için mutlaka yatmak zorunda olduğu, yalnızca bir kez yattığı ya da uzatmalı ilişkiler yaşadığı, son yatışlarından beş-altı yıl sonra beklenmedik bir anda otele telefon edip onu iltifatlara boğan, yere göğe sığdıramayan, çoğu kez müstehcen ayrıntıları es geçerek Drenka'ya hayatlarında tanıdıkları en özgür kadın olduğunu söyleyen o erkekleri düşünüp duruyordu. Drenka'nın –sırf Sabbath sorduğu için– bir salonda gördüğü erkeklerden birini ötekilere tercih etmesinin nedenini anlatışını hatırlarken, artık kendini sadakatsiz eşinin gerçek geçmişini ortaya çıkaran budala ve safdil bir koca gibi hissediyordu; avanakların en yücesi Dr. Charles Bovary kadar salak hissediyordu. Bir zamanlar bundan nasıl da şeytanca bir haz duymuştu! Nasıl bir mutluluk! Drenka hayattayken, Sabbath'a onun ikinci hayatına ait hikâyeleri en ince ayrıntısına kadar dinlemekten daha büyük bir heyecan veren, onu daha çok eğlendiren başka bir şey yoktu. Yani *üçüncü* hayatına; ikinci hayatı *Sabbath'tı*. “Fazlasıyla fiziksel bir hisse kapılıyorum. Dış görünüşü sayesinde; âdeta kimyasal bir şey olduğunu söyleyebilirim. O enerjiyi hissediyorum. Aşırı tahrik oluyorum ve o an seks moduna geçiyor, bunu meme uçlarımda hissediyorum. İçimde, vücudumda hissediyorum. Doğal biri mi, kuvvetli mi, yürüyüş şekli, oturma şekli, kendini nasıl taşıyor, seksi mi? İnce ve kuru

dudaklı erkeklerle kitap gibi kokanlar bana itici geliyor; bilirsin, bazıları kuru kuru, kurşun kalem gibi kokar ya hani. Genelde güçlü, biçimli elleri olup olmadığına bakarım. Öyleyse siklerinin büyük olduğunu düşünürüm. Bunda bir doğruluk payı var mı bilmem ama küçük bir ön araştırma olarak yine de yapıyorum. Hareket edişlerindeki bir çeşit özgüven. Zarif ve şık görünmeleri gerekmiyor; o zarafet ve şıklığın altında hayvani bir görünüm arıyorum. Bu yüzden oldukça sezgisel bir şey. Şimdiye kadar hiç şaşmadı, görür görmez anlıyorum. Sonrada, ‘Tamamdır, bununla sikişebilirim,’ diyorum. Yani ona bütün kanallarımı açmam gerekiyor. Adama bakıyor, cilve yapıyorum. Gülmeye başlıyor ya da bacaklarını açıyor, yani bir şekilde ona tav olduğumu gösteriyorum. Bazen de daha cüretkâr davranıyorum. ‘Seninle bir gönül macerası yaşamak hiç fena olmazdı.’ Evet,” demişti Drenka, kendi pervasızlığının böyle bir boyuta ulaşmış olmasına gülerek, “böyle şeyler söyleyebiliyorum. Aspen’da yattığım şu adamın bana ilgi duyduğunu hissetmiştim. Ama ellili yaşlardaydı ve o yaştakilerin kaldıramama riski her zaman vardır. Daha genç olanların sertleşmekte o kadar zorlanmadıkları ortada. Yaşı ileri olanlarda emin olamıyorsun. Ama o elektriği hissetmiş ve cidden tahrik olmuşum. Sonra da, bilirsin işte, ya sen kolunu ona değdirmeye başlarsın ya da o sana ve ikiniz birlikte o cinsel alana girersiniz; salondaki diğer herkes bunun dışındadır. Sanırım o adama bana yaklaşılabileceğini, ilgimi çektiğini açıkça söylemiş kadar oldum.”

Erkekleri elde ederken nasıl da gözü karaydı! Onları tahrik ederken nasıl da istekli ve becerikliydi! Otuzbir çekişlerini izlerken nasıl da haz alıyordu! Sonra da şehvete ve erkekler için şehvetin ne anlama geldiğine dair öğrendiklerini anlatırken nasıl da keyifliydi... ve bütün bunlar artık Sabbath’a nasıl bir acı veriyordu. Böyle büyük bir üzüntüyü hayal dahi edemezdi. “En hoşuma giden şey yalnızken nasıl olduklarını görmek. İzleyici konumunda kalıp sikleriyle oynamalarını ve o şeyin sertleşerek nasıl bir şekle girdiğini, ne şekil aldığını görmek; beni tahrik ediyor. Herkesin otuzbir çekme tarzı farklı. Kendilerini bırakmaları, bırakıp kendilerinden geçmeleri çok heyecan verici. O hâldeyken boşalmalarını izlemek. Lewis denen şu adam altmış küsur yaşındaydı ve bir kadının önünde hiç otuzbir çekmediğini söylemişti. Elini şöyle tutuyordu,” diyerek serçe parmağı yumruğunun tepesine, başparmağının ikinci eklemi en alta gelecek şekilde bileğini çevirmişti, “ve bu kadar özel bir şeye tanık olmak, ayrıca dediğim gibi, utanmalarına rağmen azdıkları zaman kendilerine hâkim olmayışları, beni çok heyecanlandırıyor. En sevdiğim şey bu; kontrolü

yitirmelerini izlemek.” Drenka utangaç olanları birkaç dakika yavaşça emdikten sonra ellerini gerekli yerlere yerleştiriyor ve adamlar havaya girip tek başına devam edecek duruma gelinceye kadar kendisi hareket ettiriyordu. Sonra da hafifçe kendini parmaklamaya başlayarak arkasına yaslanıp izliyordu. Sabbath’ı ilk görüşünde adamların tuhaf ve “özel” tekniklerini uygulamalı olarak ona da gösteriyordu. Bunu yapması Sabbath’ı müthiş azdırıyordu... ama şimdi kıskanıyordu, deliler gibi kıskanıyordu işte; Drenka öldükten sonra onu tutup sarsarak bağırmayı, susmasını söylemeyi ister olmuştu. “Bir tek ben olacağım! Çok lazımsa kocanla sikiş ama onun dışında bir tek ben olacağım!”

Aslında Drenka’nın Matija’yla da sikişmesini istemiyordu. Onu hiç istemiyordu. Drenka nadiren de olsa onunla yaptıklarının ayrıntılarını anlattığında, Sabbath kendini veremiyor, hikâyeler cinsel açıdan hiçbir şekilde ilgisini çekmiyordu. Şimdiyse Drenka’nın kocasına karşı kadınlık görevini yerine getirişinin utanç verici anısını aklından çıkarabildiği tek bir gece bile yoktu. “Yatmış mı diye odaya bakarken, Matija’nın sertleştiğini gördüm. İlk adımı ben atmasam bir şey yapmayacağını bildiğim için, hemen soyundum. Kocama büyük bir aşkla bağlı olsaydım bile beni tahrik edemezdi. O sertleşmiş siki görmek var ya, Mickey; seninkinden küçük, sünnetsiz, derisini aşağı çekince seninkinden daha kırmızı bir şey çıkıyor... seninle daha yeni nasıl sikiştiğimizi düşündükçe... senin o taş gibi, koca sikini özlerken onunla olmak âdeta işkenceydi. Bana âşık olan bu adama kendimi nasıl teslim edebilirim ki? Matija üstüme yatıp içime girdiğinde, hatırladığım kadarıyla hiç böyle inlememişti. Sanki ağlar gibiydi. Zaten hep erken boşaldığı için, her şey çabucak bitiverdi. Bir-iki saat uyduktan sonra mide bulantısıyla uyandım. Kusup biraz mide şurubu içmek zorunda kaldım.”

Ne cüretle! Bu nasıl bir *chutzpah*! Sabbath, Matija’yı öldürmek istiyordu. Neden yapmadım ki? Neden *yapmadık*? Sünnetsiz köpek! Gebertiverseydik *ya*!

... Sabbath güneşli bir şubat gününde, Drenka’nın dul kalan kocasına Cumberland’daki Stop & Shop’ta rastlamıştı. O kış ilk kez art arda dört gün kar yağmamıştı ve Sabbath eski bir örgü denizci bere-sini takıp banyoyu temizleyerek mutfakta yer sildikten ve evi elektrik süpürgesiyle süpürdükten sonra haftalık görevlerinden biri olan yiyecek alışverişini yapmak için –yolun büyük kısmında kenarlara yığılan karların ışığı yüzünden kör gibi sürdüğü– arabayla Cumberland’a gitmişti. En son cenazede gördüğü o sessiz ve ifadesiz adamdan o kadar

farklıydı ki az kalsın Matija'yı tanıyamayacaktı. Siyah saçları ağarmış, yalnızca üç ay içinde bembeyaz olmuştu. Zayıf, sıskacık görünüyordu, yüzü çökmüştü; yalnızca üç ay içinde! Daha ellili yaşlarının ortasında olduğu hâlde Sabbath'tan daha yaşlı, emekli birine benziyordu. Otel her sene yılbaşından nisanın birine kadar kapalı olduğuna göre, Matija, Balich'lerin gölün ve otelin yukarısına yaptırdığı, tek başına yaşadığı yeni evinde ihtiyaç duyacağı birkaç şeyi almak için alışverişe çıkmıştı.

Kasa kuyruğunda hemen arkasında olan Balich, Sabbath ona baktığında başıyla selam verse de, onu tanımış gibi görünmüyordu.

"Bay Balich, ben Mickey Sabbath."

"Öyle mi? Nasılsınız?"

"Mickey Sabbath' adı size bir şey ifade ediyor mu?"

Balich kibarlık edip bir an düşünür gibi yaptıktan sonra, "Evet," dedi, "sanırım sürekli müşterilerimdensiniz. Sizi otelden tanıyorum."

"Hayır," dedi Sabbath, "Madamaska Şelaleleri'nde oturuyorum ama biz pek yemeğe çıkmayız."

Balich, "Anlıyorum," deyip birkaç saniye daha gülümsedikten sonra hüzünlü bir tavırla kendi düşüncelerine döndü.

"Nereden tanıştığınızı söyleyeyim," dedi Sabbath.

"Evet?"

"Oğlunuz lisedeyken, karım onun sanat öğretmeniydi. Matthew'la ikisi çok iyi arkadaş olmuştu."

"Haaa." Balich bir kez daha kibarca gülümsedi.

Sabbath daha önce Drenka'nın kocasında böylesine mülayim ve zarif bir Avrupalı centilmen havası olduğunu fark etmemişti hiç. Belki de kır saçları, hüznü ve aksanı yüzünden, üzerinde küçük bir ülkeden gelen kıdemli bir diplomatın ağırbaşlı havası vardı. Hayır, Sabbath onun böyle biri olduğunu bilmiyordu ve bu ölçülü, asil tavır onu şaşırtmıştı ama öteki erkek çoğu zaman bir karartıdan ibarettir zaten. En iyi arkadaşınız ya da sokağın karşısında oturan ve kim bilir kaç kez arabayı çalıştırmanıza yardım eden adam olsa bile, karartıya dönüşür. Kocaya dönüşür ve vicdan azabıyla birlikte zihninizdeki cana yakın imge de gitgide silikleşir.

Sabbath daha önce Matija'yı insan içinde yalnızca bir kez, Kathy Goolsbee skandalından önceki nisan ayının üçüncü salısında otele gittiğinde görmüştü; otuz kadar Rotaryen her ayın üçüncü salı günü öğle yemeği için orada buluşurdu; Sabbath benzin istasyonunun sahibi, istasyonunda durup benzin alan ve tesislerini kullanan kamyonculardan duyduğu fıkraları hemen ona yetiştiren Gus Kroll'un

davetlisiydi. Sabbath, Gus için bulunmaz bir dinleyiciydi çünkü anlattıklarının hepsi de birinci sınıf fıkralar olmadığı hâlde takma dişlerini takmaya pek zahmet etmemesi Sabbath'ı eğlendirmeye yetiyordu. Gus'ın fıkraları başkalarına da anlatmaya duyduğu bu coşkulu tutkunun; fıkraların Gus'ın dünya görüşünü tamamlayan şeyler olmasından, ruhunun her gün pompa başında durduğu bir hayata göğüs gerebilmek için ihtiyaç duyduğu net anlatıyı bir tek bu fıkraların sağlıyor olmasından kaynaklandığını kuklacı uzun zaman önce anlamıştı. Gus'ın dişsiz ağzından dökülen her fıkrada, Sabbath onun gibi basit bir adamın bile televizyonda olmayan şeyleri anlamlandırarak bir kerteriz noktasına duyulan insani gereksinimden muaf olmadığını çok daha iyi anlıyordu.

Sabbath, Matija Balich'in Rotary Kulüp'e "Günümüzde Otel İşletmeciliği" konusunda yapacağı konuşmayı dinlemek için, Gus'tan onu da davet etmesini rica etmişti. Matija'nın konuşmayı hazırlayacağını diye haftalardır işkence çektiğini zaten biliyordu; hatta Drenka bakması için konuşmayı, daha doğrusu ilk kısa taslağını ona getirdiği için konuşmayı okumuştur bile. Drenka kocasının altı sayfalık konuşmasını daktilo edip hataları elinden geldiği kadar bulmaya çalıştıktan sonra Sabbath'dan İngilizcesini bir kez daha kontrol etmesini istemiş, Sabbath da onu kırmayıp iyi bir dost gibi yardım etmişti. Baştan sona iki kez okuduktan sonra, "Müthiş bir şey," demişti. "Sahi mi?" "Rayların üzerinde ilerleyen lanet olası bir tren gibi. Cidden, harika olmuş. Fakat iki kusuru var. Çok kısa. Yeterince detaylı değil. Uzunluğu bunun üç katı olmalı. Bir de şu tabir, şuradaki deyim yanlış. 'Titizlikle' olmaz. İngilizcede, 'İşinizi titizlikle yaparsanız' denmez..." "Öyle mi?" "Adamcağıza 'titizlikle' dediğini kim söyledi ki, Drenka?" "Aptal Drenka söyledi," demişti Drenka. "*Temizlikle*," demişti Sabbath da. Drenka, "Temizlikle," diye tekrarlayarak son sayfanın arkasına not almıştı. "Oraya çok kısa kestiğini de not al," demişti Sabbath. "En az üç katı olmalı. Dinleyeceklerdir," demişti. "Bunlar kimsenin bilmediği şeyler."

Gus çekici araçla Sabbath'ı almak için Brick Furnace Yolu'ndan gelmiş ve ikisi birlikte yola koyulur koyulmaz, kendi deyimiyle kasabadaki "kiliseci herifler" için tabu olduğunu bildiği konularda Sabbath'ı eğlendirmeye başlamıştı.

"Kadınları pek iplemeyen bir fıkrayı kaldırabilir misin?" diye sormuştu.

"Kaldırabileceğim tek fıkra türüdür."

"Kamyon şoförünün teki yola çıktığında, karısı kendini yalnız hissediyor ve de üşüyormuş. Adam bir seferinde yoldan eve döndüğünde

karısına bir kokarca getirmiş ve uyumak için yatağa girdiğinde o kocaman, tüylü, canlı kokarcayı da yanına alıp bacaklarının arasına yatırmasını söylemiş. Kadın, 'Kokusu ne olacak?' deyince, 'Ben nasıl alıştıysam, o da alışır,' demiş."

Gus, Sabbath'ın güldüğünü duyunca, "Bunu sevdiysen, bir tane daha biliyorum" demişti ve kaşla göz arasında otele varmışlardı.

Rotaryenler alçak tavanında gizlenmemiş kirişleri ve insanın içini açan beyaz karolu bir şöminesi olan rustik barda takılmaya başlamışlardı ve belki de soğuk, rüzgârlı bir ilkbahar gününde yanan sıcacık ateşin belki de barın tezgâhında duran ve hem özel bir Yugoslav yemeği hem de otelin spesiyalitesi olan *ćevapčići* tabakları yüzünden, küçük denebilecek salonda neredeyse dip dibe duruyorlardı. Hâlâ yeni sevgili oldukları dönemde, seks sonrası cilveleşilirken, Drenka, "Sana *ćevapčići* yedirmem lazım," demişti Sabbath'a. "Ne istiyorsan yedir." "İçine üç çeşit et konur," demişti Drenka. "Dana, domuz ve kuzu. Hepsi de kıyma hâlinde. Sonra biraz soğan ve karabiber eklersin. Köfteye benzer ama şekli farklıdır. Çok küçük olur. *Ćevapčići* yanında soğan yemek şarttır. Küçük parçalar hâlinde kesilmiş bir soğan. Küçük biberler de yiyebilirsin. Kırmızı. Çok acı." Drenka yanında olduğu için zevkten dört köşe olan Sabbath, "Hiç fena değilmiş," diye geçiştirerek gülümsemişti. "Evet, sana mutlaka *ćevapčići* yedirmeliyim," demişti Drenka hayran hayran. "Bunun karşılığında ben de seni çatır çatır sikmeliyim." "Ah, benim Amerikalı sevgilim; yani beni fena sikeceksin, öyle mi?" "Çok fena." "Sert mi?" "Hem de nasıl." "Peki başka ne anlama geliyor? Hırvatçada her şeyi biliyorum, utanmadan her şeyi söyleyebilirim ama bu işin Amerikancasını bana öğreten olmadı. Sen söyle! Öğret bana! Her şeyin Amerikancasını öğret!" "Evire çevire demek." Sonra da, Drenka *ćevapčići* yapımını nasıl bütün ayrıntılarıyla anlattıysa, Sabbath da aynı şekilde ona evire çevirenin ne demek olduğunu öğretmeye girişmişti.

... Ama hep birlikte barda olmalarının nedeni belki de barda duran Drenka'nın üzerindeki siyah krepten, düğmeli ve V yakalı bluzun, Drenka bardaklara buz koymak için eğildiğinde vücudunun dolgunluğunu iyice gözler önüne sermesiydi. Sabbath yarım saat kadar geride, kapının yanında durup Drenka'nın önce güçlü kuvvetli, gür kahkahalarını atarken cinsel yönelimini gizlemeyi pek başaramayan bir delikanlı olan şiropraktörle, ardından Cumberland'daki üç Bancorp şubesinin sahibi olan eski eyalet temsilcisiyle hatta son olarak artık alt ve üst protezlerini takıp toplantının şerefine iş tulumunun yakasına ip kravat takmış, tam da Drenka'nın kendi düşündüğü ka-

dar harika olduğuna inanabilmek için Sabbath'ın onu sikerken izlemek isteyeceği türden bir adam gibi görünen Gus'la cilveleşmesini izlemişti. Ah, Drenka tam havasındaydı, evet; onca erkeğin içindeki tek kadın, onlara keyifle haz veren bir uyarıcı olarak, yalnızca hayatta olduğu için kendinden geçtiği her hâlden belliydi.

Sabbath o keşmekeşin içinde kendine yol açıp bara giderek bir bira istediğinde, onu orada görmenin şaşkınlığını kireç gibi olarak dışa vurdu. "Ne marka istersiniz, Bay Sabbath?" "Yugoslav Kuku'su var mı?" "Fıçı mı, şişe mi?" "Siz hangisini tavsiye edersiniz?" Artık kendini toparlamış olan Drenka, Sabbath az önce aynı gülüşün Gus'a da bahşedilmiş olduğunu görmese, sırlarının ürkütücü derecede açık bir ifşası olarak algılayabileceği bir tebessümle, "Fıçısı daha köpüklü olur," demişti. "Öyleyse fıçı olsun," diyerek göz kırpmıştı Sabbath. "Köpüklü severim."

Yemek bitince –koca domuz pırzolarlarının yanında Calvados soslu elma halkaları, çikolatalı dondurmali kup, puro ve yemek sonrasında bir içki almak isteyenler için Eski Dünyadan alımlı ev sahibeleri Drenka'nın genelde otelin ikramı olarak müşterilerine sunduğu tatlı ve beyaz bir Dalmaçya şarabı olan Prošek– Rotary Kulüp'ün başkanı, Matija'yı "Matt Balık" olarak takdim etmişti. Otel sahibinin üzerinde kırmızı kaşmirden balıkçı yaka kazak, altın rengi düğmeli blazer ceket, gabardinden yepyeni bir pantolon, pırıl pırıl cilalanmış ve hiç giyilmemiş, lekesiz Bally botlar vardı. Böylesine giyinip kuşanmışken, tişört ve eski kot pantolonla çalışırken görüldüğünden çok daha etkileyici ve kaslı görünüyordu. Sosyal etkileşim için geleneksel bir şekilde giydirilmiş aşırı kaslı erkek bedeninin cinsî cazibesi. *Şıklığın altında hayvani bir görünüm.* Eskiden Sabbath'ta da olan ya da ne kadar muhteşem olduğunu dünya âlem görsün diye yelekli lacivert bir takım alması için ısrar eden Nikki'nin bir zamanlar, olduğuna inandığı. Muhteşem Sabbath. Hey gidi ellili yıllar.

Matija'nın tutkusu evle otele bitişik yirmi beş hektarlık arazideki yıkık taş duvarları yeniden yapmaktı. Akrobalarının olduğu ve Drenka'yla tanıştıklarında garsonluk yaptığı Braç Adası'nda taş duvarcılık geleneği vardı ve Matija oradayken günlerini kendine taş ev yapan bir kuzenine yardım ederek geçirmişti. Ayrıca rejimin düşmanı olduğu için Goli Otok'a hapsedilen dedesini, ocaklarda taş kesen o ihtiyar adamı asla unutmamıştı tabii... bu yüzden koca taşları çekip yerlerine koymak Matija için âdeta bir anma ritüeliydi. Mutfakta çalışmadığı zamanları bu şekilde geçiriyordu: Dışarıda kayaları taşıyarak yarım saat geçirdikten sonra otuz sekiz derece sıcakta, ayakta üç, dört, beş

saat daha geçirmeye hazır oluyordu. Kışları zamanının çoğunu bu kayaları taşıyarak geçiriyordu. “Benim dışımda,” dedi Drenka hüzünlü bir sesle, “kocamın tek dostu o taşlar.”

“Bazıları,” diye söze başladı Matija, “işin eğlence olduğunu sanıyor. Ama öyle değil. İş iştir. İş dergilerini okuyun. İnsanlar, ‘İş hayatından kurtulmak istiyorum. Hayalim bir otel açmak,’ deyip duruyor. Fakat ben bu otele her gün bir şirkete *gidercesine* kendimi adanmış durumdayım.”

Matija’nın okuma hızı, ağır aksanına rağmen dinleyicinin zorlanmadan takip edebilmesini sağlıyordu. Her cümlenin sonunda söylediklerini enine boyuna düşünebilecekleri kadar uzun bir es veriyordu. Sabbath bu eslerden de en az ayırdıkları cümlelerden, tekdüze bir ses tonuyla söylenerek ona Veracruz’dan ayrılıp güneye doğru giden ticaret gemilerinin aralarından geçtiği, yaşama elverişsiz adalardan oluşan bir takımadayı yıllardır ilk kez hatırlatan cümlelerden aldığı kadar büyük bir keyif alıyordu. Keyif alıyordu çünkü eslerden Sabbath sorumluydu. Drenka’ya kocasına yavaş konuşması gerektiğini söylemeyi unutmamasını tembihlemişti. Amatör konuşmacılar hep acele ederdi. Drenka’ya, Acele etme, demesini söylemişti. Dinleyicinin sindirmesi gereken çok şey vardı. Matija ne kadar yavaş giderse, o kadar iyiydi.

“Mesela, iki kez denetimden geçtik,” demişti Matija dinleyicilere.

Sabbath ve onunla aynı tarafta oturan konuklar dikdörtgen yemek salonunun bir ucundaki cumbanın camlarından rüzgârın Madamaska Gölü’nü kırbaçladığı yere kadar olan manzarayı açık seçik görebiliyordu. Matija bu iki denetimin gerekli etkiyi yarattığına kanaat getirmiş gibi görününceye kadar, gözleriyle uzun bir yalağa benzeyen gölü bir ucundan ötekine tarayacak zamanları oldu.

Matija ancak ondan sonra, “Yanlış bir şey yok,” diye devam etti. “Eşim hesapları eksiksiz tutuyor ve bir muhasebecinin görüşlerine başvuruyoruz. Yani buna iş gözüyle bakıyoruz ve burası bizim ekmek teknemiz. İşinizi temizlikle yaparsanız, size sırt çevirmez. Dikkatli olmazsanız, gidip sürekli müşteriyle sohbet ederseniz, para kaybedersiniz.

“Yıllar önce, cumartesi öğleden sonraları devamlı yemek servisi-miz yoktu. Hâlâ yok. Ama yine de yiyecek bir şeyler sunuyoruz. Şu olur, bu olmaz, buranın kuralı şu, buranın kuralı bu, demektense insanlara istediklerini vermek bizim yararımıza. Benim düşünce şeklim çok katı. Ama insanlar bana o kadar katı olmamayı öğretti.

“Yarı zamanlı çalışanlar da dâhil, elli kişilik personelimiz var. Servis personeli otuz beş kişi; garsonlar, komiler, şef garsonlar. On iki

oda artı ek bina var. Kapasitemiz yirmi sekiz kişi ve hafta içleri değilse de, çoğu hafta sonu doluyuz.

“Lokantada, içeri yüz otuz, terasa yüz kişi alabiliyoruz. Ama iki yüz otuz kişiyi aynı anda alamayız. Aşçı yardımcıları bu yükü kaldıramaz. Bizim için önemli olan sirkülasyonu sağlamak.

“Bir başka önemli sorun da personel...”

Bu böyle bir saat boyunca devam etti. Bardaki küçük ateşin yanında, ana yemek salonunda da yanan bir ateş vardı ve dışarıda soğuk rüzgârlar estiği için bütün pencereler sımsıkı kapalıydı. Şömine Matija'nın yalnızca iki metre kadar arkasındaydı ama sıcak onu masada viski içenler kadar etkilemiyor gibiydi. İlk önce viskicilerin içi geçti. Bira içenler biraz daha dayanabildi.

“Bizler hayalet patron değiliz. İşin başında ben varım. Başka herkes çekip gitse bile, ben yine buradayım. Eşim mutfaktaki iki iş dışında bütün işleri yapabilir. Izgaranın başında duramaz çünkü yemek pişirmekle alakası yoktur. Bir şeyleri tavada çevirip sote bile yapamaz. Ama bunlar dışında bütün işleri bilir: Barda durur, bulaşık yıkar, servis yapar, hesap tutar, işin mutfağını çok iyi bilir...”

O aralar alkolü kesmiş olan Gus gazlı bir içecek içiyordu ama Sabbath onun da iptal olduğunu görmüştü. Bir tek gazlı içecek içerek. Derken bira içenler de olaydan kopup mecalsiz görünmeye başladı; banka sahibi, şiropraktör, bahçecilik merkezini işleten koca bıyıklı adam...

Drenka konuşmayı bardan dinliyordu. Kuklacı oturduğu yerde ona gülümsemek için dönünce, Rotaryenlerin yarısı hâlâ bilinçli olma hâline tutunmaya çalışırken, dirseklerine dayanıp barın üzerinden uzanmış, çenesini yumruklarına dayamış duran Drenka'nın ağladığını gördü.

“Personelin bizi sevmemesi bazen pek de hoş olmuyor. Bence personelin bir kısmı bizi çok seviyor. Bir kısmı umursamıyor bile. Bazı yerlerde mesai sonrasında bar personele açıktır. Burada öyle bir şey yok. Bunu yapan yerler ya iflas eder ya da personel eve dönerken feci trafik kazaları geçirir. Burada öyle bir şey olmaz. Bu otelin sahipleri parti yapmıyor. Eğlenmiyor. Eşimle ikimiz hiç eğlenceli insanlar değiliz. Biz çalışırız. Burası da bir iş yeridir. Yurtdışına çıkan bütün Yugoslavlar çok çalışır. Tarihimizdeki bir şey bizi ayakta kalmaya zorlar. Teşekkür ederim.”

Hiç soru gelmemişti ama uzun masada soru sorabilecek durumda olanların sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi zaten. Rotaryenlerin başkanı, “Evet, teşekkürler, Matt, milyonlarca teşekkür,” dedi. “Süreci

bize gayet güzel anlattın.” Çok geçmeden insanlar ayılıp işlerine dönmeye başladı.

Drenka o hafta cuma günü Boston’a gidip cildiyecisiyle, kredi kartı imparatoruyla, üniversite dekanıyla sikiştikten sonra eve dönüp gece yarısından hemen önce de birkaç dakikalığına dişlerini sıkıp –bir günde dördüncü erkekle– evli olduğu konuşmacıyla sikişmişti.

Cumberland’in artık terk edilmiş, sineması çoktan kapanmış, dükânlarının çoğu boşaltılmış olan merkezinde, Sabbath’in haftalık alışverişini yaptıktan sonra gidip bir bardak kahve alarak ayakta içmekten hoşlandığı, harabeye dönmüş bir market vardı. Adı Flo ‘n Bert’s olan bu yer aşınmış ve kirli ahşap döşemeleri, büyük kısmı boş duran tozu alınmamış rafları, Sabbath’in gördüğü en haşatı çıkmış satılık patates ve muzlarıyla, kasvetli bir yerdi. Fakat tüyler ürpertici bir cenaze evine benzemesine rağmen Flo ‘n Bert’s aynı Sabbath’in her sabah ilk iş olarak annesinin liseye giden Morty’ye yaptığı sandviçler için ekmek almaya gittiği –krem peynirli ve zeytinli, fıstık ezmeli ve reçelli, en çok da ton balıklı olan bu sandviçler iki kat mumlu kâğıda sarılıp LaReine Arms’in kâğıt torbasına konurdu– ve evlerine bir blok mesafede olan LaReine Arms’in bodrum katındaki eski market gibi kokuyordu. Sabbath her hafta Stop & Shop’tan sonra elinde kahvesiyle Flo ‘n Bert’s’te gezinir, aynı zamanda güz sonuna doğru dökülen yapraklarla kuruyan çalılar yağmurlarla ıslanıp çürümeye başladıktan sonra İn’de de aldığı bu kokunun muhtevasını anlamaya çalışırdı. Belki de yalnızca buydu: Çürük ve rutubet. Bu kokuya bayılıyordu. Orada içmek zorunda kaldığı kahve içilmeyecek bir şeydi ama o kokuyu almanın hazzına karşı koyamıyordu.

Sabbath Stop & Shop’un kapısı önünde dikildi ve Balich iki elinde birer naylon torbayla belirlediğinde, “Bay Balich,” dedi, “bir bardaki sıcak kahveye ne dersiniz?”

“Teşekkür ederim, efendim, istemem.”

“Haydi ama,” dedi Sabbath hoşsohbet biri gibi, “neden olmasın? Hava on derece.” İn’e gitmeden önce telefon açıp dışarıda havanın nasıl olduğunu soran Drenka için yaptığı gibi, bunu da santigrata çevirmesi gerekir miydi acaba? “Tepenin aşağısında bir yer var. Beni takip edin. Chevrolet’yi. Birer bardak kahve içelim de, biraz ısının.”

Tek katlı ev yüksekliğindeki kar yığınlarının arasından ve don yüzünden parıldayan rayların üzerinden geçerek Balich’in önünden

giderken, Sabbath'ın itiraf etmesi gerekirdi ki, planının ne olduğuna dair hiçbir fikri yoktu. Tek düşünebildiği bu herifin Drenka'nın üstüne yatmaya, zevkten ağlarcasına inlemeye, sonradan Drenka'nın kusmasına neden olan köpek kırmızısı çüküyle onun içine girmeye cüret ettiğiydi.

Evet, Balich'le tanışmalarının zamanı gelmişti; onunla yüz yüze tanışmadan yaşamaya devam etmek hayatı kendisi için fazlasıyla kolaylaştırmak anlamına gelirdi. Yarattığı muazzam zorluklar olmasa, uzun zaman önce sıkıntıdan ölmüş olurdu.

Silex'teki leş kokulu kahveyi bardaklara koyan on sekiz-on dokuz yaşlarındaki asık suratlı salak kız, Sabbath'ın on beş yıl kadar önce o kokuyu almak için Flo 'n Bert'se uğramaya başlamasından beridir on sekiz-on dokuz yaşlarında, asık suratlı ve salak bir kızdı. Belki de hepsi aynı ailedendi, Flo ve Bert bu iş için birbiri ardına kız çocuk yapıp yetiştiriyordu ya da Cumberland'daki eğitim sisteminin sürekli bu türden kızlar yarattığını düşünmek daha mantıklıydı. Sabbath avlanmaya çıktığı, en tatlı dilli olduğu, en seçici olmadığı zamanlarda bile bu kızlardan en fazla bir homurtu koparabiliyordu.

Balich -hava kadar soğumuş- kahveyi tadar tatmaz istemsizce yüzünü buruşturdu ama Sabbath bir tane daha içmesini teklif ettiğinde kibarca, "Ah, hayır, çok iyiydi ama bir tane yeter," dedi.

"Eşinizin ölümü sizi oldukça sarsmış," dedi Sabbath. "Çok zayıflamışsınız."

"Bunlar çok karanlık günler," diye yanıtladı Balich.

"Hâlâ mı?"

Balich hüzünle başını salladı. "Hâlâ çok kötü. Dibe vurmuş durumdayım. Otuz bir yılın ardından, üç aydır yeni bir rejim altında yaşar gibiyim. Bazı açılardan, her gün daha da kötüye gidiyor."

Öyleydi. "Ya oğlunuz?"

"O da bayağı bir sarsıldı. Onu çok özleyiyor. Ama daha genç, güçlü bir adam. Karısının dediğine göre, bazen, gece geç saatlerde... ama iyi idare ediyor gibi."

"Güzel," dedi Sabbath. "Anneyle küçük oğlu arasındaki bağ hayat-taki en güçlü bağlardan biridir. Hatta en güçlü bağıdır."

Balich, "Öyle, öyle," derken, bu kadar anlayışlı biriyle sohbet etmek o mülayim gri gözlerini yaşlarla doldurmuştu. "Evet, gecenin bir yarısında hastanede oğlumla birlikte ölüsüne bakarken... vücuduna bağlı bütün o hortumlarla öylece yatışına bakarken o bağın, oğlumuzla arasındaki, hayattaki en güçlü bağ olduğunu söylediğiniz o bağın koptuğunu gördüm ve böyle bir şeyin artık var olmadığına

inanamadım. Bütün güzelliğiyle orada öylece yatıyordu ve o en güçlü bağ artık yoktu. Gitmişti. Ona bir veda öpücüğü verdim, oğlum da aynı şeyi yaptı ve bütün hortumları çıkardılar. İçinde güneşten bir parça taşıyan o insan oradaydı ama ölmüştü.”

“Kaç yaşındaydı?”

“Elli iki. Bu kadar acı bir şey olamaz.”

“Şu an elli iki yaşında olan herkesin ölebileceğini düşünürdüm de,” dedi Sabbath, “karınızın öleceğini aklıma bile getirmezdim. Onu birkaç kez kasabada gördüğümde, aynen dediğiniz gibi, etrafa ışık saçıyordu. Peki oğlunuz da otelde sizinle birlikte mi çalışıyor?”

“Otel işleri umurumda değil. Bir gün yine ister miyim, bilmiyorum. Personelim çok iyi ama otel umurumda bile değil. Evliliğimiz başından beri otelle birlikte yürümüştü. Kiraya vermeyi düşünüyorum. Ya da belki satın almak isteyen bir Japon şirketi çıkar... Onun eşyalarını ayırmak için ne zaman ofisine girsem fena oluyorum, beni hasta ediyor. Hemen çıkıp gitmek istiyorum.”

Sabbath, Drenka’ya tek bir mektup yazmamış ve Bo-Peep’te çektiği Polaroid’leri Drenka’nın değil kendisinin saklaması gerektiği konusunda ısrarcı davranmış olmakla ne kadar isabetli davrandığını düşündü.

“Mektuplar geldi,” dedi Balich, bir şey rica edecekmiş gibi yalvaran gözlerle Sabbath’a bakarak. “Tam iki yüz elli altı tane mektup geldi.”

“Başsağlığı mektupları mı?” diye sordu, tabii ki kendisine tek bir mektup bile gelmemiş olan Sabbath. Fakat Nikki öldüğünde, eline tiyatroya yazılan bazı mektuplar geçmişti. Ama artık kaç mektup olduğunu hatırlamıyordu –hepi topu elli mektup kadardı– o günlerde bunun hesabını tutamayacak kadar şaşkındı.

“Acımızı paylaşan mektuplar, evet. İki yüz elli iki tane. Herkesin yaşamına böyle ışık tutmuş olması beni şaşırtmamalı aslında. Mektuplar gelmeye devam ediyor. Hiç hatırlamadığım insanlardan bile. Bazıları otele geldi. Hayatlarını nasıl etkilediğinden söz eden her çeşit insan. Sözlerine inanıyorum. Doğruyu söylüyorlar. Worcester’ın eski belediye başkanından iki sayfalık, kendi eliyle yazılmış bir mektup aldım.”

“Öyle mi?”

“Konuklar için yaktığımız mangalları, onun herkesi nasıl mutlu ettiğini unutmamış. Kahvaltı zamanında yemek salonuna gidip herkesle sohbet ettiğini. Herkesin kalbine dokunmuşluğu var. Ben katıyım, her şey için bir kuralım vardır. Ama o, konuklara nasıl davranılacağını bilirdi. Konuklar için her an her şeyi mümkün kılardı.

Onun için cana yakın olmak çaba gerektiren bir şey değildi. Patronlardan biri katı, öbürü esnek ve tatlı dilli. Otelin başarısını sağlamak için mükemmel bir çifttik. Yaptığı şey müthişti. Yaptığı binlerce şey. Her şeyi zarafetle ve her zaman büyük bir zevkle yapardı. Bunu düşünmeden duramıyorum. Bu acıyı hiçbir şey birazcık bile olsun hafifletmiyor. İnanılmaz bir şey. Bir an yanınızdayken, bir bakıyorsunuz yok.”

Worcester’in eski belediye başkanı, ha? Demek ikimizden de sakladığı sırları varmış, Matija.

“Oğlunuz ne iş yapıyor peki?”

“Eyalet polisi.”

“Evli mi?”

“Eşi hamile. Bebek kız olursa, adını Drenka koyacaklar.”

“Drenka mı?”

“Karımın adı,” dedi Balich. “Drenka, Drenka,” diye mırıldandı. “Başka bir Drenka olmayacak.”

“Oğlunuzla sık görüşüyor musunuz?”

Matija, “Evet,” diyerek yalan söyledi ama Drenka’nın ölümünden sonra yakınlaşmış da olabilirlerdi.

Ansızın, Balich’in sözleri tükendi. Sabbath bu boşluğu can çekişen marketin kokusunu içine çekerek değerlendirdi. Balich ya Drenka’nın acısını bir yabancıyla daha fazla konuşmak istemiyor ya da otel yöneticiliğinin salakça olduğunu düşünerek eyalet polisliği yapan oğlundan söz etmek istemiyordu.

“Peki oğlunuz neden otel işinde size ortak olmuyor? Eşiniz öldüğüne göre, neden işi devralmıyor?”

Balich yarı dolu bardağını dikkatlice tezgâhtaki kasanın yanına koyduktan sonra, “Bakıyorum,” dedi, “romatizmalı parmaklarınız var. Acı veren bir rahatsızlıktır. Kardeşimde de var.”

“Öyle mi? Silvija’nın babasında mı yani?” diye sordu Sabbath.

Balich şaşkınlığını gizlemeden, “Yeğenim Silvija’yı tanıyor musunuz?” dedi.

“Karımla tanışmışlar. O söz etmişti. Çok, çok güzel ve tatlı bir kız olduğunu söylemişti.”

“Silvija, yengeciğini çok severdi. Drenka’ya tapardı. Silvija da bizim kızımız gibi olmuştu.” Matija’nın cılız sesindeki hüznü tonun yanında yanlış anlaşılamayacak hafif başka bir ton daha vardı şimdi.

“Silvija otelde yazları mı çalışıyor? Karım İngilizce öğrenmek için orada çalıştığını söylemişti.”

“Silvija üniversiteden mezun olana kadar her yaz gelecek.”

“Ne yapıyorsunuz; karınızın işini devralması için onu mu eğitiyorsunuz?”

Balich, “Hayır, hayır,” deyince yaşadığı hayal kırıklığı Sabbath’ı şaşırttı. “O bilgisayar programcısı olacak.”

“Çok yazık,” dedi Sabbath.

“Kendi isteği,” dedi Balich duygusuz bir sesle.

“Ama oteli işletmenize yardımcı olsa, orada eşiniz gibi ı ışık saçabilse...”

Balich para çıkarmak için elini cebine soktu. Sabbath, “Lütfen—” dese de, artık onu duymuyordu. Benden hoşlanmadı, diye düşündü Sabbath. Kanı kaynamadı. Yanlış bir şey söyledim herhâlde.

“Benim kahve?” diye sordu Balich kasadaki asık suratlı kıza.

Kız olabildiğince az sessiz harf kullanarak cevap verdi. Akı başka yerlerdeydi.

“Efendim?” dedi Balich.

Sabbath tercüme etti. “Yarım dolar.”

Balich parayı ödedikten sonra bir daha rastlamak istemediğinden emin olduğu biriyle ilk görüşmesini sona erdirir gibi, başıyla resmî bir selam verdi. Nedeni Silvija’ydı, Sabbath’ın “çok”u “çok” diyerek pekiştirmesi idi herhâlde. Ama bu da kuklacının birlikte geçirdikleri ilk beş dakika içinde Balich’e onunla sikişmek zorunda kaldıktan sonra kusan kadının kusmakta yerde göğ kadar haklı olduğunu ve bunca zamandır başka birine karşı kadınlık görevlerini layıkıyla yerine getirdiğini söylemeye en çok yaklaştığı andı. Balich’in duygularını anlıyordu tabii –Drenka’yı kaybetmenin şoku Sabbath için de gün geçtikçe daha da kötüleşiyordu– ama bu Sabbath’ın onu affedebileceği anlamına gelmiyordu.

Drenka’nın ölümünden beş ay sonra, ağaç sınırı üzerindeki –ışıkla kutsanmış– dolunayın çaba göstermeksizin Tanrı’nın tahtına doğru süzülerek kendini azizler mertebesine ulaştırdığı nemli, ılık bir nisan gecesinde, Sabbath tabutun üzerini örten toprağın üzerine uzandı ve, “Seni pislik, muhteşem Drenka amcığı! Evlen benimle! Evlen!” dedi. Beyaz sakalı toprağa batmış hâlde –taşı da olmayan mezarın üstü hâlâ çimsizdi– Drenka’sını hayal etti: Mezarın içi aydınlıktı ve Drenka aynı kanserin onu o çekici yuvarlacılığından yoksun bırakmasından önceki hâline benziyordu; olgun ve dolgun, temasa hazır. Bu gece üzerinde Silvija’nın garson kostümü vardı. Ve Sabbath’a kahkahalarla gülüyordu.

“Demek bir tek sana ait olmamı şimdi istiyorsun. Şimdi,” dedi Drenka, “ancak sadece benimle yatmak, benimle yaşamak, bir tek benden sıkılmak zorunda olmadığın bir zamanda, karın olmaya hak kazanıyorum.”

“Benimle evlen!”

Drenka davetkâr bir tebessümle, “Önce ölmen lazım,” dedikten sonra Silvija’nın elbisesini kaldırıp altında külot olmadığını gösterdi; siyah çorapları ve jartiyeri vardı ama külotu yoktu. Drenka’nın ölüsü bile Sabbath’ı sertleştiriyordu; ölüsü de, dirisi de, kendini yeniden yirmi yaşında hissetmesini sağlıyordu. Sıcaklığın sıfırın altında olduğu zamanlarda bile, tabutundan ona böyle cilve yaptığında, Sabbath taş gibi oluyordu. Buz gibi rüzgârın doğrudan sikine vurmaması için sırtını kuzeye vererek durması gerektiğini öğrenmişti ama otuzbir çekebilmek için yine de tek eldivenini çıkarmak zorundaydı ve eldivensiz eli bazen o kadar üşüyordu ki eldiveni tekrar takıp öteki eliyle devam etmek zorunda kalıyordu. Çok geceler Drenka’nın mezarına boşalmıştı.

Kasabanın on kilometre kadar uzağındaki eski mezarlığa doğru kıvrılarak ormana girdikten sonra zikzaklar çizerek dağın batı yama-cından aşağı inen, oradan Albany’ye kadar uzanan miadı dolmuş bir kamyon yoluna çıkan az kullanılmış bir yolun üzerindeydi. Mezarlık yamaçtaki, hafiften yaşlı vermut çamlarıyla tsuga çamlarından bir ağaçlığa doğru yükselen açıklığa kurulmuştu. Oldukça güzel, dingin, estetik açıdan doyurucu, belki hüznünlü bir yerdi ama girdiğinizde moralinizi bozacak türden bir mezarlık değildi; öyle güzel bir yerdi ki bazen ölümle en ufak bir ilgisi yokmuş gibi görünüyordu. Eski, çok eski bir mezarlıktı ama yakınlardaki tepelerde daha da eski, aşınmış, yan yatmış mezar taşları ta Amerika’nın kolonileşme döneminde yapılmış olanlar da vardı. Oralaradaki ilk cenaze töreni –adının John Driscoll olduğu bilinen biri için– 1745’te yapılmıştı; sonuncusuysa 1993 kasımının son günü, Drenka için.

O kış çıkan on yedi kar fırtınası yüzünden, Roseanna’nın dört çarpı dördüne atlayıp Adsız Alkolikler toplantısına gittiği gecelerde bile, mezarlığa çıkması her zaman mümkün olamamıştı. Ama yollar kürenmiş, hava düzelmiş, güneş batmış ve Roseanna da gitmişse, Chevrolet’sine binip Battle Dağı’nın tepesine çıkıyor, mezarlığın dört yüz metre kadar doğusundaki, yürüyüş yoluna açılan girişin önündeki açıklığa park edip otobandan mezarlığa kadar yürüdükten sonra da el fenerini olabildiğince az kullanarak kar yığınlarının kaypak ısıltıları arasından geçip onun mezarına gidiyordu. Buna ne kadar ihtiyaç

duyarsa duysun, Drenka'nın Matthew'larından birine ya da, aynı şekilde, eyaletin "buzdolabı" denen yerde, yerel tarihteki en kötü kışın ortasında, gözden düşmüş kuklacının ne demeye otelcinin şen şakrak karısının cesedine saygılarını sunduğunu merak edebilecek herhangi birine rastlama korkusuyla, gündüzleri asla gitmiyordu. Yapmak istediği şeyi annesinin hayaleti dışında kimselere görünmeden ancak geceleri yapabiliirdi.

"Ne istiyorsun? Söylemek istediğin bir şey varsa..." Ama annesinin hayaleti onunla hiç iletişim kurmuyordu ve Sabbath sırf bu yüzden onun bir sanrı olmadığına inanmak gibi tehlikeli bir alana girmeye başlamıştı; eğer sanrıysa, o zaman konuştuğunu hayal etmesi, annesinin gerçekliğini kuklalara hayat verirken kullandığı türden bir sesle pekiştirmesi gayet kolay olurdu. Bu ziyaretler bir akıl hastalığına atfedilemeyecek kadar düzenli bir şekilde devam ediyordu... tabii bu akıl hastalığı hayat daha tahammül edilmez hâle geldikçe ağırlaşan bir şey değilse. Drenka'sız hayat *tahammül edilmezdi*; Sabbath'ın mezarlık dışında bir hayatı kalmamıştı.

Drenka'nın ölümünden sonraki ilk nisanda, ilkbahar başlarındaki bu gecede, Sabbath kollarıyla bacaklarını açıp mezarının üstüne yüzüstü yatmış, onunla birlikte Christa'yı anıyordu. "Boşalmanı unutamıyorum," diye fısıldadı toprağa doğru, "Ona 'Durma, durma,' diye yalvarışını unutamıyorum..." Christa'yı anımsamak kıskançlığını kamçılarıyor, Drenka kendi kollarında yataarken Christa'nın dilinin ucuyla onun klitorisine (yaklaşık bir saat sürmüştü bu; zaman tutmuştu) sürekli basınç uyguladığını hatırlamak, Christa üçlü olarak ilk buluşmalarından kısa bir süre sonra Drenka'yı Spottsfild'daki bir barda dansa götürmeye başladığı hâlde yalnızca yoksunluk hissini artırıyor. Hatta Christa iyice abartıp "harika çocuklar" için açılmış özel bir okula yazdırılacak kadar hiperaktif bir çocuğa bakmaktan gına getirdiğine karar verdiği gün işverenininki takı çekme-cesinden aşırıldığı altın zinciri Drenka'ya hediye etmişti. Drenka'ya o evden yürüttüğü *hiçbir şeyin* (zincirden başka bir çift tektaş küpeyle pırlantalı ince ve kaygan bir bilezik de vardı) bakmayı görmeden kabul ettiği o çocukla bir eve tıklılmanın bedelini ödeyemeyeceğini söylemişti.

Christa Town Caddesi'nde, çalıştığı gurme marketin hemen üstündeki, yeşillğe bakan bir tavan arasında yaşıyordu. Kaldığı odayla öğle yemekleri bedava olduğu gibi, üstüne bir de yirmi beş dolar haftalık alıyordu. Drenka'yla Sabbath iki ay boyunca her çarşamba gecesi Christa'yla yatmak için ayrı arabalarla oraya gitmişlerdi. Hava

karardıktan sonra Town Caddesi'ndeki her yer kapanıyordu ve Christa'nın odasına arka taraftaki merdivenden kimselere görünmeden girebiliyorlardı. Drenka onunla üç kez yalnız görüşmüştü ama Sabbath'ın kızacağından korktuğu için bunu ancak bir yıl sonra, Christa ikisine de düşman olup kasaba dışına, iki yaşlıyla yaşadığı geçici hevesin öncesinde bile aşk yaşadığı, Athena fakültesinde tarih öğretmenliği yapan otuz yaşındaki bir kadının kiraladığı çiftlik evine taşındığında söylemişti. Birdenbire Sabbath'ın telefonlarına cevap vermemeye başlamıştı ve bir gün karşılaştıklarında da –aslında Sabbath gurme dükkânın vitrinini, Tip-Top Market'in altmışların sonlarına doğru zamanın modasına uyarak Tip-Top Gurme Market'e evrilmesinden beridir hiç değişmeyen o vitrini inceler gibi numara yapıyordu– öfkeyle, “Artık seninle konuşmak istemiyorum,” derken ağzı yüzünden silinmiş gibi ufacık görünmüştü. “Neden? Ne oldu ki?” “İkiniz de beni kullandınız.” “Bence yanılıyorsun, Christa. Birini kullanmak için onu kendi çıkarların için bencilce sömürmen ya da onun sırtından para kazanman gerekir. Sen bizi ne kadar kullandıysan, biz de seni o kadar kullanmışızdır.” “Sen yaşlısın! Ben yirmi yaşındayım! Artık seninle konuşmak bile istemiyorum!” “Hiç olmazsa Drenka'yla konuşsan?” “Git başımdan! Hem şişko hem de yaşlısın!” “Falstaff da öyleydi, ufaklık! Tumturaklı sözlerin tatlı yaratıcısı, o koca et yığını, Sör John Koca Göbek de öyleydi! ‘Gençliğe kötü örnek olan o rezil alçak, beyaz sakallı yaşlı şeytan!’—” Ama Christa çoktan markete girip Sabbath'ı –Christa'sız bir gelecekle birlikte– iki kavanoz Çin malı Mi-Kee Ördek Sosu, iki kavanoz Krinos Salamura Asma Yaprağı, iki kutu La Victoria Barbunya Ezmesi, iki kutu Baxter'ın Kremalı Füme Alabalık Çorbası ve bunların çevrelediği bir kaidenin üzerinde duran, güneşte rengi solmuş beyazımsı bir kâğıtla havalı bir şekilde sarılmış, vitrinin ortasında bütün hasretimizi giderecek bir şeymiş gibi dikilen o şişeye, bir şişe Lea & Perrins Worcestershire Sosu'yla ve hüzünlü düşünceleriyle bir başına bırakmıştı. Evet, o sos bu kadar da... bundan daha... birilerinin... her neyse işte, bir dönem tıpkı Sabbath gibi “ah-çok-leziz” bulunmuş bir tarihî eserd. Budala! Yanlış olan ona hiç para vermemiş olmasıydı. Yanlış olan parayı ona vereceğine Drenka'ya vermiş olmasıydı. Christa'ya yalnızca –ki bunu sırf ilişkiyi başlatmak adına yapmıştı– kendi diktiği yorganlardan biri için otuz beş dolar vermişti. Oysa her hafta o kadar vermesi gerekirdi. Christa'nın bir tek Drenka'yı çılgına çevirmenin keyfi için bu işe girdiğini, Drenka'yı boşaltmanın onun için yeterli olduğunu düşünmek de nesiydi? Budala! Budala!

Sabbath'la Christa 1989'da, Sabbath bir gece onu arabasına aldığı-
ğında tanışmışlardı. Sabbath onu 144'üncü yolda, üzerinde smokinle
bankette dururken görüp geri dönmüştü. Kızın bıçağı olsa, ne ola-
caktı ki; birkaç yıl fazla ya da az yaşamak çok mu önemliydi? Yolun
kenarında durup başparmağını havaya kaldırmış smokinli sarışın bir
delikanlı gibi görünen smokinli sarışın bir genç kıızı orada öyle bırak-
ması imkânsızdı.

Christa neden böyle bir kıyafet giydiğini Athena'daki, okuldaki,
“çılginca giyinerek” gidilmesi gereken bir partiden çıktığını söyleye-
rek açıkladı. Ufak tefekti ama çocuksu olduğu söylenemezdi; sımsıkı
kapalı tuttuğu ağzıyla, etrafına gayet enerjik, özgüvenli bir hava yayan
minyatür bir kadına benziyordu daha çok. Alman aksanı çok belirgin
olmasa da tahrik edici (Sabbath'a sorarsanız, bütün çekici kadınların
aksanları tahrik ediciydi), saçları acemi denizciler gibi kısacıktı ve
smokini hayatta kışkırtıcı bir rol üstlenmeye meyilli olduğunu ima
eder gibiydi. Bunun dışında gayet hedefe yönelik bir çocuktu: Ne bir
duygu, ne tutku, ne yanılsama, ne abuklama ne de -Sabbath bunun
için her şeyine bahse girerdi; girmişti- bir tabusu vardı. Sabbath o
güvensiz, hesapçı, küçük Alman ağzındaki açıkgozlüğü, acımasız
sertliği sevmiş ve olasılıkları hemen görüvermişti. Uzak olasılıklardı
ama yine de vardılar. Sabbath hayran hayran, diğerkâmlıkla lekelen-
memiş, körpecek bir yırtıcı hayvan, diye düşünmüştü.

Arabada Benny Goodman'ın *Live at Carnegie Hall* kasedini dinli-
yordu. O gece Drenka'yla 144'üncü yolun otuz metre kadar güneyin-
deki Bo-Peep'ten yeni ayrılmışlardı.

“Zenci mi bunlar?” diye sordu Alman kız.

“Hayır. Birkaç zenci var ama çoğu beyaz, küçük hanım. Beyaz caz-
cılar. New York'taki Carnegie Salonu. 16 Ocak 1938 gecesi.”

“Sen de mi oradaydın?” diye sordu kız.

“Evet. Çocuklarımı da götürdüm, çok küçüklerdi. Müzikteki bir
dönüm noktasına şahit olabilsinler diye. Amerika'nın sonsuza kadar
değişeceği bir gecede, onlar da yanımda olsun istedim.”

“Honeysuckle Rose”u, Goodman'ın Basie'nin orkestrasından
beş-altı kişiyle doğaçlama yapışını birlikte dinlediler. “Şu kıvraklığa
bak,” dedi Sabbath. “İnsan yerinde duramıyor. Dans etmek istiyor...
Arkadaki gitarı duyuyor musun? Ritimciler herkese nasıl da gaz ve-
riyor, fark ettin mi? ... Basie. Çok temiz piyano çalar. Şu gitarı dinle.
Şarkıyı alıp götürüyor... Zenci müziği *budur* işte... Şu an zenci müzi-
ği dinliyorsun... Şimdi bir rif duyacaksın. James'ten... Alttan alta bü-
tün şarkıyı sırtında taşıyanlar, ritimciler... Gitarda Freddie Green...

James. Enstrümanını parçalıyormuş hissini verir hep; o parçalanmayı duyabilirsin... Hep birlikte bir desen hayal ediyorlar; bak nasıl oluşturuyorlar... Yavaş yavaş tırmanışa geçiyorlar. İşte burası. Hepsi birbiriyle uyum içinde... Koptular. *Koptular*... Ee, ne diyorsun?" diye sordu Sabbath.

"Çizgi filmlerdeki müziklere benziyor. Hani televizyonda çocuklar için gösterdikleri çizgi filmler vardır ya?"

"Öyle mi?" dedi Sabbath. "Zamanında en havalı şey buydu. Eski zamanların masumiyeti; şimdi nereye baksan, bizim bu miskin köy dışında," diyerek sakalını sıvazladı, "bütün dünya buna savaş açmış durumda. Ya sen? Seni Madamaska Şelaleleri'ne getiren nedir?" diye sordu Zaman Baba neşeli bir sesle. Bürünmesi gereken rol buydu.

Christa New York'taki çocuk bakıcılığı işinin sıkıcılığını, ikinci yıl artık o çocuğa tahammül edemediğini ve bir gün taşı tarağı toplayıp kaçtığını anlattı. Madamaska Şelaleleri'ni gözlerini kapayıp parmak ucunu Kuzeydoğu haritasına bastırarak bulmuştu. Aslında Madamaska Şelaleleri haritada yoktu bile ama otostop yapıp yeşillik alanın oradaki trafik ışıklarında inmiş, kahve içmek için gurme markete girmiş ve oralarda iş olup olmadığını sorunca da, iş karşısına çıkıvermişti. Beyefendinin miskin köyü beş aydır onun da evi olmuştu.

"New York'taki çocuk bakıcılığı işinden kaçıyordun, demek."

"Aklımı kaçıracaktım."

"Başka neden kaçıyorsun?" diye sordu Sabbath; ama usulca, gayet usulca, ürkütmemeye çalışarak.

"Ben mi? Bir şeyden kaçtığım yok. Yalnızca hayatımı yaşıyorum. Almanya'da hiç heyecan yok. Her şeyi avcumun içi gibi biliyorum. Buradaysa ülkemde yaşayamayacağım birçok şeyi yaşayabiliyorum."

"Kendini yalnız hissetmiyor musun?" diye sordu iyi kalpli, ilgili adam.

"Tabii. Hissediyorum. Amerikalılarla arkadaşlık kurmak çok zor."

"Öyle mi?"

"New York'ta öyle. İnsanı kullanmaya çalışıyorlar. Posasına kadar. Başka bir şey bildikleri yok."

"Şaşırdım doğrusu. New York'takiler Almanlardan daha mı kötü? Bazıları tarihe bakıp tam aksini düşünebilir."

"Ah hayır, kesinlikle öyle. Üstelik içten pazarlıklılar. New York'takiler gerçek nedenlerini kendilerine saklayıp sana bambaşka nedenler anlatıyor."

"Gençler mi öyle?"

"Hayır, çoğu benden büyük. Yirmili yaşlarda."

“Seni incittiler mi?”

“Evet. Evet. Ama görünüşte ne kadar samimiler; ‘Selam, ne habersin? Seni görmek ne güzel,’ falan.” Christa Amerikalı keriz taklidini keyifle yaparken, Sabbath da onu onaylarcasına güldü. “Üstelik bunu hiç tanımadığın insanlar yapıyor. Almanya buradan çok farklı,” dedi Christa. “Burada herkes cana yakın; ama sahte. ‘Hey, selam, ne haber?’ Böyle olmak zorundasın. Amerikalı olmak böyle bir şey. İlk geldiğimde çok saftım. On sekiz yaşındaydım. Bir sürü insanla, yabancılarla tanıştım. Kahve içtim. Buraya gelen bir yabancıysan, masum oluyorsun. Öğreniyorsun tabii. Çabuk öğreniyorsun.”

O üçlü; Benny, Krupa, piyanoda Teddy Wilson. “Body and Soul.” Krupa’nın üç vuruşluk finaline kadar hayal gibi, gayet de dans edilebilir, tatlı mı tatlı. Ama Morty’ye göre, Krupa’nın havai fişek gösterileri her seferinde işi bozuyordu. “Bırakacaksın, *su gibi* aksın,” derdi Morty. “Krupa, Goodman’ın başına gelen en kötü şey. Çıkıntılık yapıyor,” derdi ve Mickey bunu okulda kendi görüşüymüş gibi ezberden tekrarlardı. Morty, “Benny şarkının yarısını ele geçirmekten asla çekinmez,” derdi ve bunu da tekrarlardı. “Harika bir klarnetçi, onun gibisi yok,” sözünü de tekrarlardı... Goodman’ın çalışındaki o rehavet yaratan, gece yarısından sonraki saatlerde söylenen acıklı aşk şarkısı havasının ve zarif ritmin bu Alman kızını da yumuşatabileceğini umarak üç dakika boyunca sustu ve “Body and Soul”un baştan çıkarıcı tutarlığı içinde, ormanlık tepelerin karanlığında gitmeye devam ettiler. Etrafta in cin top oynuyordu. Bu da baştan çıkarıcıydı. Onu istediği yere götürebilirdi. Shear Shop Corner’dan dönüp Battle Dağı’na çıkarabilir ve smokininin içinde boğarak öldürebilirdi. Otto Dix tablosu. İçi dışı bir olan Almanya’da öyle olmayabilirdi ama içten pazarlıklı, istismarcı Amerika’da smokinle otobana çıkarak risk aldığı ortadaydı. Daha doğrusu, benden daha Amerikalı olan Amerikalılardan birinin arabasına binse almış olurdu.

“The Man I Love.” Wilson’ın Gershwin’i Şostakoviç gibi çalışı. Vibrafondaki Hamp’in esrarengiz tekinsizliği. 1938 Ocak’ı. Ben dokuzu doldurmak üzereyim, Morty yakında on dört olacak. Kış. McCabe Bulvarı, kumsal. Morty okuldan sonra boş plajda bana disk atmaya öğretiyor. Sonsuzluk.

“Ne şekilde yaralandığını sorabilir miyim?”

“Güzelsen, gezip tozuyorsan ve güleç yüzlüysen herkes yanında ama sorunların varsa, ‘Düzeldiğin zaman görüşelim,’ oluyor. New York’ta çok az gerçek dostum vardı. Çoğu pislikti.”

“Nerede tanıştıyordun bunlarla?”

“Kulüplerde. Geceleri kulübe giderdim. İşten uzaklaşmak için. Kafam dağılsın diye. Bütün gün o veletle birlikte... gırrrr. Dayanamıyordum ama New York’a kapağı atmamı sağlamıştı işte. Bildiğim insanların gittiği kulüplere giderdim.”

“Kulüp mü? Hiç anlamam. Kulüp nedir?”

“Gittiğim bir kulüp var. Bedava giriyorum. İçkiler, biletler. Bir şeyi dert etmem gerekmiyor, çıkıp gidiyorum. Bir yıldan fazla bir zaman oraya gittim. Sürekli aynı insanlar gelir. Adlarını bile bilmediğin insanlar. Kulüp lakapları var. Gündüzleri ne yaptıklarını bilmezsin.”

“Peki kulübe gelip ne yapıyorlar?”

“Eğleniyorlar.”

“Öyle mi?”

“Tabii. Benim gittiğim yer beş katlı. Bodrumda reggae çalar, oraya zenciler gelir. Üstünde dans müziği, disko çalınan kat var. Disko katına yuppiler falan gelir. Onun üstünde tekno, sonrakinde yine tekno var; makinelerin yaptığı bir müzik. İnsanı dans ettiren bir müzik. Işıklar insanı çılgına çevirebilir. Ama müziği çok iyi hissetmeni sağladıkları için. Dans edersin. Üç-dört saat boyunca dans edersin.”

“Kiminle dans ediyorsun?”

“İnsanlar ayakta dikilip kendi kendine dans ediyor. Meditasyon gibi bir şey. En büyük salon her türden insanın ayakta dikilip kendi kendine dans ettiği bir yer.”

“Ama ‘Sugarfoot Stomp’ta tek başına dans edemezsin. Dinlesene, bak,” dedi babacan Sabbath sırtarak. “‘Sugarfoot Stomp’ çalarken *lindy hop* yaparsın ve *lindy* için iki kişi gerekir. Bununla *jitterbug* yapılır, şekerim.”

“Evet,” dedi Christa kibarca, “çok güzel.” Yaşlılara saygı. Demek bu sert kız da istediğinde tatlı olabiliyordu.

“Peki uyuşturucular da var mı... bu kulüplerde?”

“Uyuşturucu mu? Evet, var tabii.”

“Sugarfoot Stomp”la işi batırmıştı. Kızı tamamen yabancılaştırmış, ne kadar da tehlikesiz ve ürkütücü olmayan, eski kafalı bir ihtiyarcık olduğunu gözler önüne sererek itici görünmeyi bile başarmıştı. Onu sahne ışıklarından yoksun bırakmıştı. Ama zaten bu neyin doğru olduğunu asla bilemeyeceğiniz bir durumdu ve ancak bıkmadan sabır göstermeyi başarabilirdiniz. Bir yıl da sürse, beklemeliydiniz. İlk temas. Keyfini çıkar. Konuyu yine uyuşturuculara, kızın kendisine ve kulüp müdavimliğinin ona ne ifade ettiğine getir.

Sabbath kaseti durdurdu. Kızcağız bir de Elman'ın *klezmer*⁴ trompetinden yağ gibi "Bei Mir Bist Du Sheyn" aktığını duysa, dağ başında hareket hâlindeki arabadan atlayıverecekti.

"Ne uyuşturucusu? Hangi uyuşturucular?"

"Marihuana," dedi Christa. "Kokain. Eroinle kokaini karıştırarak yaptıkları, Special K diye bir uyuşturucu var. Kulübe kadın kılığında gelen geylerin iyice uçmak için yaptığı bir şey. Çok eğlenceliler. Dans ediyorlar. Müthişler. Kulüpler daha çok geylerin baskın olduğu yerler tabii. Çok Latin kökenli var. Porto Rikolular. Zenciler çok fazla. Çoğu on dokuz, yirmi yaşlarındaki gençler. Marilyn Monroe gibi giyinip eski şarkılara pleybek yapıyorlar. Çok güldürükçüler."

"Sen nasıl giyiniyordun?"

"Ben siyah elbise giyerdim. Daracık uzun bir elbise. Göğüs dekolteli. Burnuma halka takardım. Kocaman uzun kirpikler. Koca platform ayakkabılar. Herkes birbirine sarılıp öpüşür ve bütün gece partileyip dans edersin. Gece yarısı gidersin. Üçte çıkarsın. Benim New York'um böyle bir yerdi. Amerika'm. Hepsi bu kadardı. Daha fazlasını görmem gerekir diye düşündüm. Bu yüzden buraya geldim."

"Çünkü kullanıldın. Seni kullandılar."

"Bundan söz etmek istemiyorum. Büyük çöküntü yaşadım. Sonuçta konu paraydı. Birini arkadaşım sanmıştım ama MEĞERSE beni kullanıyormuş."

"Öyle mi? Ne fena. Nasıl kullanıyormuş?"

"Aman, onunla birlikte çalışıyordum ve bana hakkımın yarısını veriyormuş işte. Bayağı bir çalışmıştık. Güya kız arkadaşımdı. 'Bana kazık atmışsın. Bunu nasıl yapabildin?' diye sordum. 'Ah, öğrendin demek,' dedi. 'Ama şu an hiç param yok.' Ben de bir daha görüşmedim. Zaten ne olacaktı ki? Amerikalı işte. Bir daha sefere gözümü dört açacağım."

"İyi edersin. Nereden tanışıyordunuz?"

"Kulüplerden."

"Çok mu incindin?"

"Kendimi salak gibi hissettim."

"Ne yapıyordunuz? İş neydi?"

"Bir kulüpte dans ediyordum. Geçmiş zaman."

"Geçmiş olamayacak kadar genç birisin."

Christa bir genç kıza yakışmayacak bu büyük lafa gülerek, "Ya, tabii," dedi, "ama benim de bir geçmişim var."

"Yirmi yaşında, geçmiş olan bir kız. Adın ne senin?"

4 Aşkenazi Yahudilerinin yaptığı bir müzik türü (ç.n.).

“Christa.”

“Benimki de Mickey ama buradakiler bana Country⁵ der.”

“Selam, Country.”

“Yirmi yaşındaki kızların çoğu,” dedi Sabbath, “yaşamaya başlamışlardır bile.”

“Onlar Amerikalı kızlar. Benim hiç Amerikalı kız arkadaşım olmadı. Erkek oldu ama...”

“Aradığın heyecan kadın arkadaşlarla mı ilgili?”

“Evet, kız arkadaşlarım olsun istiyorum. Ama daha çok benden büyük kadınlar. Bilirsin, anne tipli olanlar. Onlarla aram iyi. Ama benim yaşımda olanlarla anlaşıyorum. Onlar daha çocuk.”

“Demek Christa anne tiplilerden hoşlanıyor.”

Christa, “Galiba,” diyerek bir kez daha güldü.

Sabbath, Shear Shop Corner’dan Battle Dağı’na döndü. Sabretmesini öğütleyen ses kendini duyurmakta zorlanmaya başlamıştı. *Anne tipliler*. Bu kızı elinden kaçıramazdı. Yeni bir keşfin elinden kaçmasına hayatta izin veremezdi. Baştan çıkarmanın esası sebat etmekte. Sebat, o Cizvit ideali. Baskı ısrarcı olduğu takdirde kadınların yüzde sekseni baskı karşısında pes eder. Bir keşiş kendini nasıl Tanrı’ya adarsa, siz de sikişe adamak zorundasınızdır. Erkeklerin çoğu sikişi daha acil olarak tanımladıkları kaygıların kıyısına köşesine sıkıştırmak zorundadır: Para ve güç kazanma, siyaset, moda, Tanrı bilir daha ne... kayak. Sabbath’sa hayatını sadeleştirip diğer kaygıları sikişin kıyısına köşesine sıkıştırmıştı. Nikki ondan kaçmış, Roseanna bezmişti ama neticede, kendi konumunda bir adama göre, inanılmaz bir başarı elde etmişti. Mickey Sabbath dünya nimetlerinden el ayak çekmiş, altmışlı yaşlarda hâlâ faal olabilmeyi başarmıştı. Sikişçi Keşiş. Zinacı Evanjelist. *Ad Majorem Dei Gloriam*.⁶

“Kulüpte dans etmek nasıldı?”

“Biraz... nasıl anlatsam ki. Hoşuma gitti. Merakımı gidermek için yapmak zorunda olduğum bir şeydi. Ne bileyim. Hayatta her şeyi denemek lazım işte.”

“Ne kadar sürdü?”

“Ah, bundan söz etmek istemiyorum. Herkesin öğüdünü dinler, sonra da gidip kendi istediğini yaparım.”

Sabbath sustu ve gitmeye devam ettiler. O sessizlikte, o karanlıkta, her bir nefes sizi hayatta tutan bir şey olarak önemini hissettiriyordu.

5 Ülke (ç.n.).

6 Tanrı’nın Yüce Şanı Adına, Cizvit mottosu (ç.n.).

Sabbath'ın hedefi netti. Siki taş gibiydi. Heyecan ve coşku içinde otomatik pilota bağlanmış, meşaleli bir kafilenin ardından liderlerin sertleşmiş çüke tapınma ayinini çoktan başlattıkları dağın yıldızlı zirvesindeki gecenin ıslanmışlığına doğru gider gibi kendi farlarını takip ediyordu. Ayine giyinik gelmek zorunlu değildi.

"Hey, biz kayıp mı olduk?" diye sordu Christa.

"Yo."

Dağın yarısını tırmandıklarında, Christa artık sessizliğe dayanamadı. Evet, taktik işe yaramıştı. "Çok merak ediyorsan, daha çok özel partilerde dans ettim. Bekârlığa veda partilerinde falan. Kız arkadaşım ile birlikte. Ama sonra beraber alışverişe çıkıp bütün parayı harcıyorsun zaten. Bu işi yapan kızlar çok yalnız. Küfürlü konuşuyorlar çünkü çok çekmişler. O kızlara bakıp, 'Of, Tanrım, daha çok gencim, bu işten kurtulmam lazım,' derdim. Zaten işi para için yapıyordum. Üstüne bir de kazıklandım. New York işte. Her neyse, değişikliğe ihtiyacım vardı. Zamanımı başka şekilde değerlendirmek, insanlarla iletişimde olacağım bir iş yapmak istedim. Doğayı da özlemiştim. Annemle babam boşanmadan önce, Almanya'da köyde yaşayan bir çocuktum. Doğayı ve o huzuru çok özleyorum. Hayatta paradan önemli şeyler de var. Ben de gelip buraya yerleştim."

"Burası nasıl peki?"

"Harika. İnsanlar çok cana yakın. Tatlılar. Burada kendimi yabancı gibi hissetmiyorum. New York'ta nereye gitsem birileri beni tavlamaaya çalışırdı. New Yorkluların olayı bu. Defolup gitmelerini söylüyorum, gidiyorlar. Bunların icabına nasıl bakacağımı gayet iyi öğrendim. İşin sırrı, korkunu göstermemek. Senden korkmuyorum demek. New York'takiler bazen çok garip olabiliyor. Ama burası öyle değil. Burada kendimi evimde hissediyorum. Artık Amerika'yı seviyorum. Yama işi bile yapıyorum," diyerek kıkırdadı Christa. "Ben. Tam bir Amerikalı oldum. Yorgan dikiyorum."

"Onu nasıl öğrendin?"

"Kitaplardan."

"Ne diyeceğim, ben yama işini çok severim. Yorgan koleksiyonu yapıyorum," dedi Sabbath. "Bir ara seninkileri de görmek isterdim. Bir tanesini satın alabilir miyim?"

Christa, "Satın mı alacaksın?" derken, bu kez gerçekten, annesi yaşında içkici bir kadın gibi hırıldayarak gülüyordu. "Neden olmasın? Olur, satarım tabii, Country. Para senin."

Sabbath da kakhahayı patlattı. "Tanrım, *cidden* kaybolduk!" diyerek sert bir U dönüşü yaptı ve on beş dakika sonra Christa'nın üst

katında yaşadığı gurme marketin önünde durdu. Oraya gidinceye kadar heyecanla ortak ilgi alanları hakkında konuştular. İnanılmaz gibiyse de, aradaki buzlar erimişti; iticilik uçup gitmiş, yakınlık kurulmuş, randevulaşılmıştı. Yama işi yorganlar. Amerikan tarzı.

“Teşekkür ederim,” demişti Drenka, Christa’ya, yaşlı çiftin kalkıp giyinerek eve gitme zamanı geldiğinde, “teşekkür ederim,” demişti hafif titrek bir sesle, “teşekkürler, teşekkürler...” Christa’ya bir kez daha sarılıp onu bebek gibi sallamıştı. “Teşekkür ederim, teşekkür ederim.” Christa da Drenka’yı hafifçe göğüslerinden öpmüştü. Drenka’ya iyice sokulup gözlerini kocaman açarak küçük bir kız gibi, “Hetero kadınlar genelde çok zevk alır,” derken ufacık ağzında sıcak, genç bir tebessüm belirmiştir.

Bu akşamı tezgâhlayıp katılmak için istediği parayı Drenka’ya veren kişi olduğu hâlde Drenka’nın kapıyı çaldığı andan ve bir ay süren incelikli diplomasinin ardından bile pazarlıkları son dakikaya kadar sürdürmenin gerekebileceğini düşünerek erken geldiği için onu içeri kendisinin aldığı andan itibaren, Sabbath kendini fazlalık gibi hissetmişti. Bu girişimin azımsanacak bir tarafı yoktu ve Christa’nın ne kadar güvenilir biri olduğunu hâlâ bilemiyordu; Madamaska Şelaleleri’nde Avrupalı şüphelerinden tamamen arınmış değildi ve Sabbath onda umduğu şekilde daha diğerkâm bir bakış açısı geliştğine dair tek bir umut verici emare göremiyordu. Onu içeri almak için kapıyı açtığında, “Drenka, bu arkadaşım Christa,” demiş ve Drenka da –Sabbath’ın önerisi üzerine birkaç kez oradan geçerek– Christa’yı yalnızca gurme marketin vitrininden gördüğü hâlde dosdoğru üzerinde yırtık dar bir kot pantolon ve gözleriyle uyumlu menekşe rengi pul işlemeli kadife bir ceketle ikinci el divanda oturan Christa’ya gitmişti. Çıplak ahşap döşemenin üstüne diz çöküp Christa’nın kısacık saçlı başını iki elinin arasına almış ve ağzından sertçe öpmüştü. Drenka, Christa’nın üstündeki ceketin düğmelerini, Christa onun ipek bluzundakileri öyle bir hızla çözmüştü ki destekli sütyen bir kenara fırlatılırken Sabbath’ın ağzı hayretten beş karış açıktı. Sabbath biraz ısınmak gerekeceğini –kendi gözetiminde şakalaşılıp sohbet edileceğini, birbirlerine açılacaklarını hatta ikisini birbirine alıştırmak için Christa’nın sıkıcı yorganlarına ayılıp bayılacağını– sanmıştı ama cüzdanındaki beş yüz dolar Drenka’yı, kendi deyimiyle “içeri bir orospu gibi girip hemen işe girişme” konusunda yeterince gaza getirmişti demek.

Drenka sonradan Christa’yla ilgili harika şeyler söylemekten bıkmamıştı. Sabbath onu Town Caddesi’nde park ettiği yere bırakırken, Drenka hayran hayran yanına sokulup sakalını öpmüş, boynunu

yalamıştı; kırk sekiz yaşında kadın, sirkten eve dönen bir çocuk gibi heyecanlıydı. “Bir lezbiyenle olunca, ondan *sevgi* aldığımı hissettim. Kadın vücuduna dokunmakta nasıl da deneyimliydi. Ayrıca o öpüşme şekli! Kadın vücudunu o kadar iyi tanınması, nasıl okşayacağını, nasıl öpeceğini, tenime dokunup meme uçlarımı sertleştirdikten sonra onları emmesi ve o sevgi dolu, verici, seksi tarzı, aynı bir erkek gibi, bana geçirdiği o erotik titreşimler beni çok azdırdı. Vücuduma nasıl dokunacağını o kadar iyi biliyordu ki zaman zaman cidden erkeklerden *daha* iyi yapıyordu. Amımdaki o minik düğmeyi bulup ben gelene kadar basınç uygulaması gereken süreyi o kadar iyi biliyordu ki. Sonra beni öpmeye başladığında –yani aşağı inip emmeye başladığında– dilini tam olması gereken yere bastırıp basınç uygulaması... ah, çok tahrik ediciydi.”

Yatakta, yalnızca birkaç santim ötelerinde, ilk kez cerrahi müdahaleye tanık olan bir tıp öğrencisi gibi her hareketlerini izlerken Sabbath da iyi zaman geçirmiş, hatta bir seferinde Christa kaslı dilini Drenka’nın apış arasına sabitlemiş hâlde çarşafın içinde el yordamıyla vibratör aranırken ona yardımcı bile olmuştu. Christa daha önce komodinin içinden üç tane –uzunlukları beş santimle on beş santim arasında değişen– üç vibratör çıkarmıştı ve Sabbath içlerinden en uzununu bulup kızın uzanmış eline doğru şekilde yerleştirmeyi başarmıştı. “Yani ben olmasam da olurdu,” demişti Drenka’ya. “Yok, olmazdı. Bir kadınla birlikte olmak harika ve çok tahrik ediciydi,” diyerek sonradan doğru olmadığı anlaşılabacak yalanını söylemişti Drenka. “Onunla yalnız olmayı istemezdim. O zaman tahrik olamazdım. Bunu yapabilmem için orada gerçek bir penis, gerçek erkek enerjisi olmalıydı. Ama genç bir kadının vücudunu, o güzelliği, kıvrımları, küçük göğüsleri, biçimliliği, kokusunu, yumuşaklığını çok erotik buldum ve ben onun amına indiğimde, amını da cidden çok güzel buldum. Aynada kendime bakarken bu aklıma bile gelmezdi. İnsan kendine bakarken utancını aşamıyor ve cinsel organı estetik açıdan kabul edilemez bir şey gibi görünüyor. Ama böyle bir ortamda her şeyi olduğu gibi görebildim ve benim de içinde olduğum bir gizem olduğu hâlde benim için bir sırda, tam bir muammaydı.”

Drenka’nın mezarı dağın alt taraflarında, Devrim öncesinde yapılmış taş bir duvarın ve mezarlıkla dağın tepesinden kıvrılarak inen asfalt yolu birbirinden ayıran bir dizi dev akçaağacın on metre kadar ötesin-

deydi. Sabbath aylardır orada kaybının yasını tutarken, tangır tungur geçen en fazla beş-altı tane aracın –seslere bakılırsa, pikabın– farları titreşerek gelip geçmişti. Yoldan geçenler için etrafında gömülü olanlar kadar görünmez olmak istediğinde dizlerinin üstüne çökmesi yeterliydi ve zaten çoğu zaman diz çökmüş oluyordu. Sabbath dışında, o zamana kadar mezarlığı gece vakti ziyaret eden bir kişi bile olmamıştı; deniz seviyesinden beş yüz elli metre yükseklikteki, bütün yerleşim yerlerine uzak bir mezarlık, insanlara ilkbaharda bile gece vakti gidip gezilecek türden bir yermiş gibi gelmiyordu. Mezarlığın ötesinden gelen sesler –Battle Dağı’nda çok geyik vardı– ziyaretlere başladığı ilk aylarda Sabbath’ı cidden huzursuz etmişti ve görüş alanının tam ucunda, mezar taşlarının arasında oradan oraya atılan, annesi olduğuna inandığı bir şeyin varlığını hissettiğinden çoğu zaman emindi.

Başlangıçta mezarlığın müdavimi olacağından habersizdi. Ama mezara baktığında toprağın altındaki Drenka’yı göreceğinden, tabutun içinde yatan Drenka’nın elbisesini tahrik edici bir noktaya, çorapların jartiyer kopçalarıyla birleştiği yere kadar kaldıracığından, ona çocukken Borden’ın bıraktığı şişe sütlerin tepesindeki kaymak tabakasını hatırlatan o teni bir kez daha göreceğinden de haberi yoktu. Şehvetli düşünceleri önceden hesaba katmamış olmak aptallıktı. “Yumul bana,” diyordu Drenka, Sabbath’a. “Christa’nın yaptığı gibi ye beni, Country,” diyordu ve Sabbath kendini mezarın üstüne atıp cenazede yapamadığı şeyi yapıyor, hıçkırarak ağlıyordu.

Sabbath deli divane, amsalak bir âşığa dönüşmemişken bile, yani Drenka’nın yalnızca birlikte kafa dağıtılacak, sikişilecek, alavere dalavere çevrilecek, neredeyse bütün zamanını alan bir meşgaleye dönüşmesinden önceki zamanlarda, işte ta o zamanlar bile bütün cinsel çekiciliğini yitirmiş ayyaş Roseanna’yla olan evliliğinin hayattan bezdiren sıkıcılığını sona erdirmeyi aklına dâhi getirmemiş olmasına, kendisiyle kerhanelerde tanıştığı kadınlardan başka türlü ilgilenen birisiyle yapacağı evliliği aklına dâhi getirmemiş olmasına ancak Drenka’yı sonsuza kadar yitirdikten sonra inanamaz olmuştu.

Hiçbir şeyi yapmaktan çekinmeyen geleneksel bir kadın için. Kendi gözü karalığıyla Sabbath’a meydan okuyan saygıdeğer bir kadın için. Bütün ülkede onun gibi yüz kadın bile olamazdı. Bütün Amerika’da elli kadın bile yoktu herhâlde. Hiç fark etmemişti. Bluzundan içeri, eteğinin altından yukarı bakmaktan bıkmadığı on üç yıl boyunca, bunun farkına bile varmamıştı!

Ama şimdi bunu düşünmek onu mahvediyordu; kasabada kirlilik yaratan rezil domuz Sabbath’ın içinin böylesine katıksız duygularla

dolup taşabileceğine hiç kimse inanmazdı. Cenazenin yapıldığı o buz gibi kasım sabahında kocasının bile ulaşamadığı düzeyde sarsıcı bir coşkuyla kendini bırakıveriyordu Sabbath. Cenazeye polis üniformasıyla gelen Küçük Matthew'un yüzünde vicdanlı bir aynasızın ustalıklı kontrol edebileceği fazlasıyla şiddetli dürtülerden birine kapıldığını ima ederek sessizce bastırılan görmüş geçirmiş bir öfkeden başka duygu yoktu. Annesi korkunç bir hastalıktan değil de, tören bittikten sonra bulup içeri tıkabileceği bir psikopatın şiddete başvurusu neticesinde ölmüştü sanki. Drenka, kendi anlattığına göre, ne kadar kışkırtılırsa kışkırtılsın asla sinirlenip kontrolü yitirmeyen oğlunun yollarda gösterdiği o takdire şayan metaneti, babasına karşı da gösterebilmesini dilerdi hep. Matthew'un kendisi hakkında böbürlenerek anlattığı her şeyi, Drenka saf saf hemen Sabbath'a yetiştirirdi. Oğlunun başarılarıyla gurur duyması, Sabbath için pek tahrik edici bir şey değildi ama Drenka'nın açık ara en masum özelliği idi. Birinin böyle aşırı uçlarda gidip gelmesi –masum genç kızlara– inanılmaz gelebilirdi ama tabusuz, maceraperest Drenka'sının kanunların hatasızca uygulanmasını dünyadaki en önemli şey sayan, artık aynasızlardan başka arkadaşı olmayan –annesine söylediğine göre, aynasız *olmayan* hiç kimseye güvenmeyen– oğluna bu şekilde tapabilmesi insani tutarsızlıkların büyük bir hayranı olan Sabbath'ı büyülüyordu. Matthew akademiden yeni mezun olduğu günlerde annesine, “Biliyor musun, benim elimde başkandan daha fazla güç var,” derdi. “Neden biliyor musun? İnsanların haklarını ellerinden alabiliyorum. Özgürlük haklarını. ‘Yakalandın. Tutuklusun. Artık özgür değilsin.’” Matthew'un kurallara uymaya bu kadar özen göstermesi de bu gücün getirdiği sorumluluk hissindendi. “Hiç sinirlenmiyor,” diyordu annesi Sabbath'a. “Bağırıp çağıran, şüpheliye saydıran başka bir aynasız varsa, Matthew ona, ‘Değmez. Kendi başını belaya sokacaksın. Biz yapmamız gerekeni yaparız,’ diyor. Geçen hafta birini içeri tıkmışlar, adam devriye arabasını falan tekmeleyince, Matthew demiş ki: ‘Bırakalım, ne istiyorsa yapsın, nasılsa tutuklu. Adama bağırıp çağırp küfürler ederek neyi kanıtlayacağız ki? Bunlar mahkemeye götürebileceği şeyler. Suçlu olduğu hâlde yakayı sıyrabilmesi için eline koz vermiş oluruz.’” Matthew adamların istedikleri kadar küfür edebileceklerini, ne istiyorlarsa yapabileceklerini söylüyor; nasılsa elleri kelepçeli ve kontrol onların değil, Matthew'un elinde. ‘Zaten istedikleri şey kontrolü yitirmem. Kontrolü yitiren polisler de var. Bağırıp çağırmaya başlıyorlar; ama neden anne? Ne için?’ diyor. Matthew'sa sesini çıkarmadan hepsini içeri tıkıyor.”

Cenazede Madamaska Şelaleleri'nde az görülecek bir kalabalık vardı. Kasabadaki dostların, otelin eski ve yeni birçok çalışanının yanında New York'tan, Providence'tan, Portsmouth'tan ve Boston'dan, Drenka'yı yıllar boyu içten ve enerjik bir otel sahibesi olarak tanımış konuklar vardı; konuklar arasında da sikiştiği birçok adam. Onları kalabalığın en arkasından incelemeyi tercih eden Sabbath, her birinin yüzünde sevdiği birini kaybeden erkeklerin bitkin ve üzgün yüz ifadesini açık seçik görebiliyordu. Edward hangisiydi acaba? Thomas hangisiydi? Patrick hangisiydi? Şu çok uzun boylu olan Scott'tı herhâlde. Sabbath'a çok uzak olmayan, onun gibi, tabuta olabildiğince uzak durmayı tercih etmiş olansa hemen kuzeydeki, beş tane kötü şöhretli meyhaneye ve eyalet akıl hastanesine ev sahipliği yapan pespaye Blackwall kasabasından, genç elektrikçi Barrett'ti. Sabbath mezarlığın kalabalık otoparkında tesadüfen Barrett'in pikabının arkasına park etmişti; pikabın arka kapısında boylu boyunca "Barrett Elektrik. Elektrik İşini Bize Bırakın" yazıyordu.

Barrett at kuyruğu ve Meksikalı bıyığıyla hamile karısının yanında duruyordu. Kızın kucağında, avaz avaz ağlayarak minik bebekleri olduğunu ilan eden bir bohça vardı. Bayan Barrett haftanın iki sabahı arabayla vadiye inip sekreterlik yaptığı sigorta şirketine giderken, Drenka da kendi arabasıyla Blackwall'un baraj gölünü geçerek Bayan Barrett'in kocasıyla banyo yapmaya gitmişti. Belki takım elbisesi dar geldiğinden belki de paltosu olmadığı için deliler gibi üşüdüğünden, Barrett o gün hiç iyi görünmüyordu. Cenaze biter bitmez linç edilme tehlikesi altındaymış gibi; ağırlığını uzun bacaklarının birinden ötekine verip duruyordu. Barrett, Drenka'nın otelde tamirat işleri yapanlar arasından seçtiği son avdı. En son avıydı. Oğlundan bir yaş küçüktü. Banyo bitinceye kadar pek konuşmaz, bittikten sonra da o köylü coşkusuyla, "Sen başkasın, çok başkasın," diyerek Drenka'yı mest ederdi. Gençliği ve diri vücudu bir yana, Drenka'yı esas tahrik eden şey Barrett'in "yabaniliği"di. "Yakışıklı olmadığı söylenemez," derdi Sabbath'a. "Hoşuma giden o hayvanilik onda da var. İstesem, yirmi dört saat sikiş hizmeti verebilecek biri. Kasları güçlü, karnı dümdüz, kocaman siki var ve çok terliyor, adamdan ter boşanıyor, yüzü kıpkırmızı oluyor, aynı senin gibi, ayrıca, 'Daha gelmek istemiyorum, Drenka, gelmek istemiyorum,' deyip duruyor. Ondan sonra da 'Oh, aman Tanrım, geliyorum, geliyorum,' deyip, 'Ohhhh. Ohhhh,' diye öyle bir inliyor ki. O rahatlayışı, âdeta çöküşü yok mu. İşçi sınıfının yaşadığı bir mahallede yaşaması ve benim oraya gitmem de var tabii; bu durum heyecanıma heyecan katıyor. Duvarlarında

korkunç atların olduğu küçük bir apartman. Ev iki odalı ve çok zevksiz döşenmiş. Komşuları tımarhanede çalışan görevliler. Banyoda şu ayaklı eski küvetlerden var. ‘Küveti doldur da, banyo yapayım,’ diyorum. Bir seferinde akşamleyin gitmiştim ve çok aç olduğum için piz-za yiyecektik. Derhâl soyunup küvete koştum. Evet, küvetteyken çok azıyoruz, biraz kendimizle oynuyoruz falan. Küvette sikişebiliyorsun, zaten sikişiyoruz da ama o zaman sular taşıyor. Esas hoşuma giden, sikişme *şeklimiz*, bir tek ona has bir şey. Oturur gibi yapıyor ve siki uzun olduğu için oturarak sikişiyormuşuz gibi oluyor. Çok uğraşıyoruz, bol bol terliyoruz, başka biriyle bu kadar çok fiziksel çaba harcadığımı hatırlamıyorum. Hem küvete gitmeyi *hem de* duş yapmayı çok seviyorum. Beni en çok tahrik eden şeylerden biri de onu yıkamak. Sabunlamak. Yüzünden başlayıp göğsüne, karnına, en son sikine iniyorum ve de siki kalkıyor ya da zaten kalkmış oluyor. Sonra sikişe başlıyoruz. Duştaysak, ayakta sikişiyoruz. Bazen bacaklarımdan tutup duşun altında beni havaya kaldırıyor. Küvetteyse, genelde ben onun üstüne oturuyorum ve öyle sikişiyoruz. Ya da domalıyorum, öyle sikiyor. Salak elektrikçimle o küvette sikişmeyi çok seviyorum. Bayılıyorum.”

Hatası Barrett’a kötü haberi vermek olmuştu. “Bana söz vermiş-tin,” demişti Barret, “işleri karmaşıktırmayacağını söylemiştin ama şu yaptığına bak. Benim bakmam gereken bir bebeğim, ilgilenmem gereken bir karım var. Beni yeterince endişelendiren yeni bir işim var. Şu anda senden, kendimden, herhangi birinden duymak istediğim son söz kanser.”

Drenka hemen Sabbath’ı aramış ve arabayla İn’e gidip onunla buluşmuştu. “Ona asla söylememen gerekirdi,” demişti Sabbath, çıkıntının üzerinde oturmuş, Drenka’yı kucağında sallarken. “Ama,” demişti Drenka da, acınacak bir hâlde gözyaşları dökerek, “biz sevgiliyiz; onun da bilmesini istedim. Böyle bir *pislik* olduğunu nereden bilecektim?” “Eh, duruma hamile eşin gözünden baksaydın, bilebilirdin belki. Çocuğun aptal olduğunu biliyordun. Aptal olması hoşuna gidiyordu. ‘Benim salak elektrikçim,’ deyip duruyordun. O hayvaniliği, berbat bir yerde yaşaması, aptallığı seni tahrik ediyordu.” “Ama söz ettiğim şey *kanserdi*. Dünyanın en aptalı bile—” “Hişşt. Hişşt. Demek Barrett ondan bile daha aptalmış.”

Sabbath matemini tamamlar, Drenka’nın dikdörtgen Toprak Ana parçasına tohumlarını saçarken, bir arabanın farları asfalt yoldan dönüp normalde cenaze arabalarının mezarlığa girmek için kullandığı geniş çakıl yola girdi. Far ışıkları hafifçe sarsılarak ilerledikten sonra

söndü ve sessizce çalışan motor durdu. Sabbath pantolonunun fermuarını çekip eğilerek en yakındaki akça ağaca doğru seğırtti. Orada dizlerinin üzerinde durup beyaz sakalını koca ağacın gövdesiyle eski taş duvarın arasına gizledi. Arabanın silüetinden –aşağı yukarı cenade arabası boyutlarında ve şeklinde bir şeydi– bir limuzinin olduğunu çıkardı. Uzun boylu, üzerinde bol bir palto, ayaklarında uzun botlar varmış gibi görünen bir silüet de dosdoğru Drenka'nın mezarına doğru yürüyordu. Yolunu bir kapatıp bir açtığı el fenerinin ışığıyla görüyordu. Ayın ışığıyla aydınlanan mezarlığın puslu yarı karanlığında, o botlarla sıçraya sıçraya giden bir deve benziyordu. Yukarıda havanın soğuk olacağını düşünmüş olsa gerekti. Herhâlde geldiği yerde... ama bu kredi kartı imparatoruydu! Scott'tu!

Bir doksan beş boyundaki. Scott Lewis. Bir elli yedilik Drenka Boston'daki bir asansörde başını kaldırıp ona bakarak saatin tam kaç olduğunu sormuştu. Bu kadarı yetmişti. Şoför yavaşça giderek banliyöleri turlar, arada bir Lewis'in evinin önünden geçer, Drenka limuzinin arka koltuğunda adamın sikinin üstüne otururdu. Scott Lewis de Drenka'ya dünyada onun gibi başka bir kadın olmadığını söyleyen erkeklerdendi. Limuzindeki telefonda bunu söylediğini Sabbath bizzat duymuştu.

“Vücudumla çok ilgili,” diye yetiştirmişti Drenka hemen. “Fotoğraflarımı çekmek, sürekli bana bakmak ve beni öpmek istiyor. Am yalamakta üstüne yok; üstelik çok ince bir adam.” Buna rağmen, çok ince bir adam olduğu hâlde Boston'daki bir otelde buluşmak üzere ikinci kez randevulaştıklarında, Drenka odaya girdikten daha on dakika sonra Lewis'in çağırttığı bir telekız da gelip kapıyı tıklatmıştı. “Hoşuma gitmeyen şey,” demişti Drenka ertesi sabah telefonda Sabbath'a, “bana söz hakkı verilmemiş, emrivaki yapılmış olması.” “Peki sonra ne yaptın?” “Tadını sonuna kadar çıkarmak zorundaydım, Mickey. Kadın kaliteli bir fahişe gibi giyinip otel odana gelmiş. Çantasını açıp bütün malzemelerini' göstermiş. Küçük hizmetçi üniforması mı istersiniz? Hint elbisesi mi olsun? Sonra dildolarını çıkarıp, ‘Bu mu olsun, şu mu olsun?’ diye sormuş. Ondan sonra da, hoppa, haydi bakalım. İnsan bu şekilde nasıl tahrik olabilir ki? Benim için bile pek kolay olmadı. Her neyse, derken yavaştan başladık. Fantezide adam daha çok röntgenci olacaktı. İki kadının bu işi nasıl yaptığını görmek istiyordu. Daha çok kadının bana oral yapmasını istedi. Her şey bana fazla teknik ve soğuk geldi ama haydi bakalım, ne olacaksa olsun dedim. Sonunda kendimi biraz zorlayıp tahrik olmayı başardım. Ama daha çok Lewis'le sikiştim; biz ikimiz sikişirken kadın yalnızca

yanımızda duran biri gibiydi. Lewis geldikten sonra kadının kukuşunu öpmeye başladım ama çok kuruydu; yine de bir süre sonra kıpırdanmaya başladı ve bunu kendime misyon edindim. Bir orospuyu azdırmayı becerebilecek miydim acaba? Sanırım biraz da olsa başardım ama kadının rol yapip yapmadığını anlamak zordu. Bana ne dedi biliyor musun? *Bana*? Hep birlikte giyinirken dedi ki: ‘Beni boşaltmak için fazla uğraştın!’ Bana *kızgındı*. ‘Kocalar bunu hep benim yapmamı ister’ –karı koca olduğumuzu sanmıştı– ‘ama sen gereğinden fazla yüklendin,’ dedi. Evli çiftle bunu hep yapıyormuş, Mickey. Orospu bunu hep yaptığını söyledi.” “Buna inanmak çok mu zor?” diye sormuştu Sabbath. “Yani,” diye cevap vermişti Drenka neşeyle gülererek, “herkes bizim gibi manyak mı?” “Daha da manyak,” diyerek onaylamıştı Sabbath da, “hem de nasıl manyak.”

Drenka, Lewis’in kalkık sikine “gökkuşağı” diyordu çünkü ballandıra ballandıra anlatmaktan çok hoşlandığı gibi, “Siki bayağı uzun ve kavisli gibiydi. Bir yana doğru hafifçe kıvrılıyordu.” Sabbath’ın isteği üzerine sakin şeklini kâğıda çizmişti; o çizim hâlâ bir yerlerde, büyük ihtimalle Drenka’nın ölümünden beridir bakamadığı müstehcen fotoların arasındaydı. Drenka’nın Sabbath dışında onu götten sikmesine izin verdiği tekerkek Lewis’di. O kadar özel biriydi. Lewis aynı şeyi orospuyla da yapmak istediğinde, kadın üzgün olduğunu ama sınırı orada çizdiğini söylemişti.

Ah evet, Drenka bu herifin yamuk çüküyle öyle hoş zamanlar yaşamıştı ki! İnsanı çileden çıkarırdı! Sabbath buna rağmen, ilişkinin yaşandığı zamanlarda hikâyeleri gelip ona anlatan Drenka’yı sık sık yavaşlatmak, hiçbir şeyi önemsiz bulup atlamamasını, hiçbir detayın dikkatine sunulmayacak kadar gereksiz olmadığını hatırlatmak zorunda kalmıştı. Drenka’yı hikâyelerini bu şekilde anlatmaya teşvik eder, o da söz dinlerdi. İkisini de tahrir ederdi bu. Genital ikizi. En iyi öğrencisi.

Fakat Drenka’nın maceralarını doğru düzgün anlatabilmesini sağlamak yıllarını almıştı çünkü Drenka, en azından İngilizce konuşurken, kesik kesik cümleleri üst üste yığarak anlaşılabilir bir laf salatasına çevirmeye eğilimliydi. Ama zamanla, Sabbath’ı dinledikçe ve onunla konuştukça, düşünceleriyle sözleri arasındaki bağlantı gitgide artmaya başlamıştı. Aksanı dibine kadar, fazlasıyla tahrir ediciydi ama cümleleri söz dizimsel açıdan onunla aynı dağda yaşayan insanların onda dokuzundan daha rafine bir hâl almıştı; *have* yerine *chave*, *heart* yerine *cheart*; *stranger* ve *danger* sözcüklerinin sonunda yuvarlanarak uzayan güçlü bir *r*; *l* harfleri aynı Ruslar gibi, ağzının en

gerilerinden belirerek geliyordu. Sonuçta sözcüklerinin üzerine nefis bir gölge düşüyor, bu gölge en gizemli olmayan sözlerine bile hafif bir gizem katıyordu; Drenka fonetik baştan çıkarıcılığıyla Sabbath'ı kendine iyice esir ediyordu.

İngilizce deyimlere hâkimiyet en zayıf olduğu konuydu ama öldüğü güne kadar en klişe deyimleri, özlü sözleri, basmakalıp lafları bile tamamen kendine ait bir bulunmuş nesneye dönüştürmekte öyle yetenekliydi ki Sabbath müdahale etmeye gerek bile görmüyordu; hatta bazılarını (mesela “tangırtı için iki kişi gerekir”) zamanla kendi de kullanmaya başlamıştı. Deyimleri doğru kullandığına nasıl bir özgüvenle inandığını hatırlayınca ve Drenka'nın yıllar boyu benzer sözcükleri birbirine karıştırarak ürettiği yanlış deyimlerin bir çoğu sırayla aklına gelince, Sabbath bir kez daha o hüznün uçurumuna yuvarlandı: Dayıya ayı diyeceksin... günleri numaralı... başımın altında bir dam... boklar ortaya saçıldı... elmayla elmayı birbirine karıştırıyor... dutlarımı döktüm... bindiği kütüğü kesmiş... fıkır fıkır kaynıyor... benimle dalga bulma... düşsün paçamdan artık... kendi ismine konuş, Johnny... örtülüp gitmiş bir konu... adam bana askı oluyor... ısıtıp ısıtıp arkama koyuyorsun... tatlı dil sıçanı deliğinden çıkarır... adam babasının gözü... herkes kendi çanağından yesin... erken kalkan geç kalkmaz... ısırın köpek havlamaz... başımdan aşağı soğuk sular boşandı... şömineye kömürle gitme... üzerimden buldog geçmiş gibi oldum... taşı baltaya vurdun... gerçek er ya da geç oltaya gelir... yaşlı köpeğe oturmayı öğretemezsin... Drenka, Matija'nın köpeğinin durup yanında beklemesini istediğinde, “Otur!” diyeceğine “Çök!” diye bağıırırdı. Bir seferinde –Roseanna Cambridge'deki kız kardeşine gittiğinde– öğleden sonrayı Sabbath'ın yatak odasında geçirmek için Brick Furnace Yolu'na gelmişti ve geldiğinde yağmur hafifçe çiselediği hâlde, Sabbath'ın yaptığı sandviçlerini yedikten ve sardığı cigaralığı içtikten sonra yatağa girdikleri anda gün birdenbire aysız bir geceye dönmüştü. Sessizlik içinde geçen tekinsiz ve karanlık bir saatin ardından dağların üzerinde fırtına patlamıştı; Sabbath sonradan radyoyu dinlerken Madamaska Şelaleleri'nin yalnızca yirmi beş kilometre ötesindeki bir karavan parkının çıkan hortum yüzünden darmaduman olduğunu öğrenmişti. Tepelerindeki türbülansın gürültüsü ürkütücü boyutlara ulaşıp Sabbath'ın evini hedef alan bir topçu birliği gibi sesler çıkarmaya başladığında, Drenka yorganın altında sımsıkı ona sarılmış ve uykulu bir sesle, “Umarım bu evde gök gürültüsü savar vardır,” demişti. Sabbath da, “Bu evdeki gök gürültüsü savar benim,” diyerek içini rahatlatmıştı.

Lewis'in eğilerek mezara bir buket bıraktığını görünce, Ama o benim! diye düşündü Sabbath. Bana ait!

Derken Lewis öyle iğrenç bir şey yaptı ki Sabbath orospu çocuğunun üzerine atılıp kafasına bir tane geçirmek için karanlıkta deliler gibi bir taş ya da sopa arandı. Lewis fermuarını indirip donunun içinden, Sabbath'ın çizimini "Karışık" etiketli dosyalarının içinde sakladığını şimdi hatırladığı, kalkmış aletini çıkardı. Uzun zaman ileri geri sallandı, sallanırken inledi ve sonunda yüzünü yıldızlı gökyüzüne doğru kaldırdığında dolu dolu, ateşli bir basso profundo ses bütün tepelerde yankılandı. "Em, Drenka, vantuzla!"

İzlediği yolu görebileceği kadar fosforlu, dağ başındaki o sessizlikte bile yere çarptığını duyabileceği kadar katmerli ya da yoğun bir şey olmadığı hâlde Sabbath yalnızca Lewis'in silüetinin kıpırtısızlığından ve nefes alıp verişinin on metre öteden bile duyulmasından uzun boylu âşığın az önce dölünü kısa boylu olana kattığını anlamıştı. Ardından Lewis hemen dizlerinin üstüne çöktü ve Drenka'nın mezarı önünde aşkla, "... meme... meme... meme... meme..." diye tekrarlamaya başladı.

Sabbath bu kadarına dayanamazdı. Akça ağacın dışarı fırlamış koca kökleri arasından tekmeleyerek çıkardığı, bir kalıp sabun büyüklüğünde yuvarlakça bir taşı alıp Drenka'nın mezarına doğru fırlattı. Taş yakınlardaki bir mezar taşına çarpınca, Lewis ayağa fırlayıp deliler gibi etrafa bakındı. Sonra bayır aşağı, onu bekleyen limuzine koştu ve arabanın motoru ânında çalıştı. Limuzin çakıl taşlı yoldan geri geri giderek asfalt yola çıktı ve farlarını ancak o zaman yakıp gazlayarak uzaklaştı.

Sabbath fırlayıp Drenka'nın mezarına gittiğinde, Lewis'in bıraktığı buketin belki de dört düzine çiçekten oluşan koca bir şey olduğunu gördü. El fenerinin ışığında bir tek güllerle karanfilleri tanıyabildi. Drenka'nın yıllar boyu her yaz verdiği özel derslere rağmen ötekilerin isimlerini çıkaramadı. Diz çöküp kapkalın bağlanmış saplarından tutarak aldığı buketi göğsüne bastırarak toprak yoldan otobana park ettiği arabasına doğru yürümeye başladı. İlk başta çiçekler su dolu vazolarda taze tutuldukları için buketin zaten alındığında ıslak olması gerektiğini düşünse de, o ıslaklığın ne olduğunu sonradan, dokusundan anladı tabii. Çiçekler döl içinde kalmıştı. Bütün elleri döl olmuştu. Kathy Goolsbee skandalından önce köpek yavrularını okula taşımak için koca ceplerine koyduğu kirli ve eski avcı montunun göğsü de.

Drenka bir seferinde evlendikten sonra göçmen olarak yaşamaya başladıkları ilk yılda Matija'nın depresyona girip sikişe olan bütün

ilgisini yitirmesi üzerine kendini çok yalnız hissettiğini ve Yugoslavya'dan kaçtıktan sonra kısa bir süre yaşadıkları Toronto'daki bir doktora gidip kocaların bu işi karılarıyla ne sıklıkta yapmak zorunda olduklarını sorduğunu anlatmıştı. Doktor makul beklentinin Drenka'ya göre ne olması gerektiğini sormuştu. Taze gelin de hiç düşünmeden, "Ah, günde dört kez olabilir," diye cevap vermişti. Doktor çalışan bir çiftin belki hafta sonları dışında böyle bir zamanı nereden bulacağını sormuştu. Drenka da hesabı parmaklarıyla yaparak açıklamaya girişmişti: "Sabah üç civarında, bazen ne yaptığının çok da farkında olmadan yaparsın. Saat yedide uyanır uyanmaz yaparsın. İşten eve geldiğinde ve uyumadan önce yaparsın. Uyumadan önce iki kez bile yapabilirsin."

Sabbath'ın o karanlıkta -kirletilmiş çiçekleri ellerinden bırakmadan- mezarlıktan bayır aşağı dikkatle inerken bu hikâyeyi hatırlamasının nedeni, Drenka'nın o zafer dolu cuma gününde, Matija'nın Rotaryenlere yaptığı konuşmadan yalnızca yetmiş iki saat sonra günü -haftayı değil, günü- dört erkeğin spermi içinde yüzerek bitirmiş olmasıydı. "Hiç kimse seni fanteziler karşısında ürkek davranmakla suçlayamaz, Drenka. Dört, ha?" demişti Sabbath. "İkinci bir sefer olursa, o erkeklerin arasında olmaktan şeref duyacağım." Bu hikâyeyi dinlerken yalnızca arzuları alevlenmemiş, aynı zamanda içinde derin bir saygı uyanmıştı; *cidden* müthiş bir şeydi bu: Bir çeşit kahramanlıktı. Tombul denebilecek bu kısa boylu kadın, darbe almış gibi görünen tuhaf burnuna rağmen bir esmer güzeli olan, genç kızlığının Split'i (nüfusu 99.462) ve pitoresk New England kasabası Madamaska Şelaleleri'nin (nüfusu 1.109) ötesindeki dünyaya dair pek bir şey bilmeyen bu göçmen, Sabbath'a *fazlasıyla mühim bir kadın* gibi görünmeye başlamıştı.

"Cildiye uzmanımı görmek için," diye anlatmıştı Sabbath'a, "Boston'a gitmiştim. Çok tahrik ediciydi. Metresi olduğun bir doktorun muayenehanesinde oturuyorsun, adam azıp sana kendi ofisinde sikişinin nasıl kalktığını gösteriyor, sonra da aletini çıkarıp seni oracıkta sikiyor. Muayene sırasında. Yıllar önce de onunla sikişmek için cumartesileri muayenehanesine giderdim. Sağlam sikişirdi. Neyse, oradan da kredi kartı imparatoruna, Lewis denen adama gittim. Başka bir erkeğin beni bekliyor olması, onu da baştan çıkarabileceğimi bilmek çok tahrik ediciydi. Belki de beni asıl tahrik eden birden fazla erkeği baştan çıkarabileceğimi bilmektir. Lewis'le de sikiştik ve içime boşaldı. Çok güzel bir histi. Benden başka kimse bilmiyor. İçimde iki adamın spermeleriyle sokaklarda dolaşıyorum. Üçüncü adam karısıyla

birlikte bizim otelde kalan o dekanıdı. Karısı Avrupâda olduğu için birlikte akşam yemeğine çıktık. Onu tanımıyordum; ilk seferimizdi. Her şeyi en iğrenç detaylarına kadar anlatayım mı? Aybaşı olduğumu fark etmiştim. Adamla konuklar için verdiğimiz kokteyl partide tanışmıştım. Yanımda durup kollarını meme uçlarıma bastırmıştı. Ale-tinin fena kalktığını söylemişti ki zaten pantolonundan bayağı belli oluyordu. Adam fakülte dekanıydı; kokteyl partide bunları konuşuyorduk. Bu türden ortamlar, insan içinde ama gizlice yapmak beni çok tahrik ediyor. Neyse işte, mükellef bir sofraya hazırlamış. İkimiz de çok istekli ama aynı zamanda çekingen ve de tedirgindik. Yemeği yemek salonlarında yedik ve komünist bir ülkede yetişmenin nasıl bir şey olduğundan falan bahsettikten sonra sonunda üst kata çıktık, adam bayağı güçlü kuvvetli, öyle bir sarıldı ki az kalsın kemiklerim kırılacaktı. İnanılmaz derecede kibardı. Belki de utandığı ve korktuğu için. ‘Yani, istemiyorsan, bir şey yapmak zorunda değiliz,’ falan dedi. Ben de biraz çekimserdim çünkü âdet gördüğümü fark etmiştim ama adamla sikişmek de istiyordum ve sonunda banyoya girip taponumu çıkardım. Soyunmaya başladığımızda çok azmış ve tahrik olmuşum. Uzun boylu, çok güçlü, sürekli güzel sözler söyleyen bir adam. Çok azmıştım ve sikişin nasıl olduğunu görmek için sabırsızlanıyordum. Nihayet çıplak kaldığımızda, çok küçük olduğunu görmek beni hayal kırıklığına uğrattı. Belki de benden ürküttüğü için tam kaldıramadı. O zaman, ‘Şey, ben aybaşı olmuşumda,’ dedim, o da, ‘Önemli değil,’ dedi. ‘Gidip havlu getireyim,’ dedim. Havluyu yatağa serip birbirimize saldırdık. Adam hiçbir şeyimden iğrenmiyordu. Sikişini tam kaldıramadı. Ben bayağı bir sikine çalıştım ama korkmuştu sanırım. Benden, bu kadar sınırsız olmamdan korkmuştu. Öyle hissettim; kendini biraz baskı altında hissetti. Ama üç kere de boşaldı.” “Siki kalkmadan. *Hem de* baskı altındayken. Büyük başarı,” demişti Sabbath. “Birazcık kalktı canım,” demişti Drenka da. “Nasıl boşaldı? Sakso mu çektin?” “Hayır, hayır, aslında içime boşaldı. Heryeri kan gölüne çevirdiğim hâlde o da bana oral yaptı. Durmadan sikişip her yere kan bulaştırdık, ortalık battı. O kanların olması, olaya daha bir heyecan kattı. Bol bol sıvı ve yağ; yağ değil tabii... nasıl anlatsam ki? Yoğun bir sıvı, birbirine karışmış vücut sıvıları. Olay bitip yataktan kalktığımızda; tanımadığın biriyle birlikte ayaktasın, ne yapacağını bilmiyorsun ve biraz utanıyorsun ve o havluyla ne yapacağını bilemiyorsun falan.” “Havluyu tarif etsene.” “Beyaz havluydu. Her yeri kıpkırmızı olmamıştı. Banyo havlusu kadardı. Üstünde büyük lekeler vardı. Bursam, içinden kan çıkardı. Meyve suyu gibi, yoğun bir sıvı.

Ama olduğu gibi kana batmış falan değildi yani. Üstünde koca koca lekeler vardı ve ağırlaşmıştı. İpucu; mazeret değil de; İngilizcesi neydi? Tam tersinin?" "Kanıt." "Evet, suç kanıtı. Bundan söz ederken, 'Öf, şimdi bunu ne yapacağım?' dedi. O koca boylu güçlü adam elinde havluyla çocuk gibi duruyordu. Biraz utanmıştı ama belli etmek istemiyordu. Ben de suç işlemişiz gibi, 'Ah, çok fena oldu,' tribine falan girmek istemedim. Benim için gayet doğal bir şeydi ve sakın kalmak istiyordum. 'Hizmetçiye de yıkatamam, sepete de atamam. Herhâlde bundan kurtulmam gerekir. Ama nereye atabilirim ki?' deyince, 'Ben alırım,' dedim. Yüzünde öyle bir rahatlama vardı ki. Havluyu naylon torbaya koyup yanıma aldım; alışveriş torbasında ıslak bir yığın. Dekan çok mutlu oldu ve eve gidip havluyu makineye attım. Tertemiz oldu. Tabii ki ertesi gün telefon edip, 'Sevgili Drenka, sana karşı çok mahcubum,' deyince, 'Havlu tertemiz oldu. Geri ister misin?' diye sordum, o da, 'Hayır, teşekkür ederim,' dedi. Havluyu geri istemedi ve karısı da fark etmedi sanırım." "O gün sikiştiğin dördüncü adam kimdi peki?" "Eve gidip havluyu bodrumdaki makineye attıktan sonra üst kata çıktığımda, Matija kadınlık görevimi yerine getirmemi istedi. Soyunup duşa girdiğimi görünce tahrik olmuş. Yapmam gereken bir şeydi, ben de yaptım. Neyse ki çok sık olmuyor." "Peki dört erkekten sonra insan kendini nasıl hissediyor?" "Sonra Matija uyudu. Gerçeği söylemem gerekirse, karmaşık hisler içerisindeydim. Bence bu çok yıpratıcı bir şey. Daha önce üç kişiyle olmuşum, çok kereler, ama dört hiç olmamıştı. Dördüncüsü Maté olsa da, cinsel açıdan çok... çok muhalif ve tahrik edici bir şeydi. Bir bakıma sapıkça olduğu da söylenebilir. Bir yanımdan inanılmaz zevk aldı. Ama gerçekten nasıl hissettiğimi sorarsan; uyuyamadım, Mickey; kendimi tedirgin, huzursuz hissettim ve kime ait olduğumu bilemedim. Sürekli seni düşünmemin biraz faydası oldu ama o karmaşık hisler çok yüksek bir bedeldi. O kafa karışıklığını iptal edebilsem –nasıl denir, olaya dışarıdan bakabilsem?– bunu yalnızca cinsel bir şeye indirgeyebilsem, bence çok tahrik ediciydi." "Şimdiye kadar yaptığın en tahrik edici şey mi, Donna Giovanna?" Drenka, "Ah, Tanrım," diyerek dolu dolu gülmüştü. "Bilmem ki. Düşünmem lazım." "Tamam, düşün. İlcatologo." "Ah, geçmişte, belki otuz yıl önce, belki daha da önce, mesela Avrupa'da bir trene binip kondüktörle yapardım. AIDS öncesi zamanlar, bilirsin. Evet, İtalyan kondüktördü." "Kondüktörle nerede yapılır ki?" Drenka omuz silkmişti. "Boş bir kompartıman buluyorsun." "Bu doğru mu?" Drenka bir kez daha gülererek, "Evet. Doğru," demişti. "Evliyken mi?" "Hayır, hayır, Zagreb'te çalıştığım yıl. Galiba

vagona gelmişti, İtalyanca konuşan ufak tefek yakışıklı bir İtalyan erkeği ve bilirsin, çok seksi oluyorlar; herhâlde arkadaşlarımla partiliyorduk falan; kimin nasıl başlattığını hatırlayamıyorum. Hayır, ben başlatmıştım. Adama sigara sattım. İtalya'da seyahat etmek pahalı olduğu için yanına satacak bir şeyler alırdın. Yugoslavya'da ucuz olan şeylerden. Sigara da ucuzdu. İtalyanlara satmak kolaydı. Yugoslav sigaralarının markaları nehir isimleriydi. Drina. Morava. İbre. Evet, o zamanlar hepsinin markası nehir adıydı. Verdiğin paranın iki, belki de üç katını alıyordun ve ben adama sigara satmıştım. Böyle başlamıştı. Liseden sonra bir yıl Zagreb'te çalışırken, sikilmeyi çok sevdim. Amanın spermle, dölle dolu olduğunu bilmek çok, çok güzel, harika, belki de bana güç veren bir histi. Erkek arkadaşım kim olursa olsun, ertesi gün sağlam sikişmiş, ııslak bir hâlde, ııslak bir donla ofise gitmek, ııslak vaziyette dolaşmak... çok hoşuma giderdi. Yaşlı bir adamla tanışmıştım. Adam emekli jinekologtu ve bir gün bunlardan söz ederken, bana sikiştikten sonra dölü amının içinde tutmanın gayet sağlıklı bir şey olduğunu söylemişti, ben de ona hak vermiştim. Bunu yapmam onu tahrik etmişti. Ama boşunaydı. Adam çok yaşlıydı. Yaşlı bir erkekle nasıl olacağını merak ediyordum ama çoktan yetmişine gelmişti ve örtölüp gitmiş bir konuydu.”

Sabbath arabasına ulaştıktan sonra yürüyüş yolunda bir altı metre kadar daha yürüyüp ormana girerek buketi karanlık bir kütle gibi görünen ağaçların içine fırlattı. Sonra tuhaf, kendini bu hayatta dört bir yanımızı saran sonsuz çelişkiyi kanıksamış biri sayan, onun kadar tuhaf bir adam için bile çok tuhaf bir şey yaptı. Tuhaflığı yüzünden birçok insanın tahammül edilmez bulduğu biri için bile. Böyle birinin o gece mezarlığın dört yüz metre kadar aşağısındaki ormanda, dolunayın altında, parmaklarından Lewis'in spermini emerken defalarca, “Ben Drenka'yım! Ben Drenka'yım!” diye haykırdığını bir gören olsa, ne düşünürdü acaba?

Sabbath'a korkunç bir şeyler oluyordu.

AMA İNSANLARIN BAŞINA korkunç şeyler gelip durur zaten. Sabbath ertesi sabah Lincoln Gelman'ın intiharını haber aldı. Linc el-lilerin sonuyla altmışların başındaki o birkaç yılda, Sabbath'ın Aşağı Batı Yakası'nda küçük bir izleyici kitlesi edinmeyi başardığı zaman-larda, Sabbath'ın Uygunsuz Tiyatrosu'nun (Bowery Bodrum Oyun-cuları'nın) yapımcılığını üstlenmişti. Nikki ortadan kaybolduğunda, Sabbath bir hafta Gelman'ların Bronxville'deki büyük evlerinde kal-mıştı.

Haberi telefonda Linc'in ortağı Norman Cowan verdi. Norman ofisin hayal gücü yüksek öncüsü değilse de, Linc'in aşırılıklarına karşı aklı başında bir muhafız, ortaklığın geri planda kalan üyesiydi. Linc'i dengeleyen unsurdur. Erkekler tuvaletinin koridordaki yeri gibi konular dâhil her türden tartışmada, Norman'ın sadede gelme süresi Linc'inkinin yirmide biri kadardı. Norman Jersey Cityli paragöz bir jukebox dağıtımıcısının eğitilmiş oğlu olarak, ince uzun ve zamanın-dan önce kelleşmiş adamların, özellikle de onun gibi iki dirhem bir çekirdek çizgili gri takımlar giydiklerinde sahipmiş gibi göründükleri o dingin gücü etrafa yayan, titiz ve kılı kırk yaran bir iş adamı yarat-mıştı kendinden.

"Ölümü," diyerek Sabbath'a içini döktü Norman, "çok kişiyi rahat-lattı. Cenazede konuşma yapması için listeye aldıklarımızın çoğu onu beş yıldır falan görmemişti."

Sabbath görmeyeli otuz yıl olmuştu.

"Bunların hepsi şu anki iş ortakları, Manhattan'daki yakın dostla-rı. Ama onunla görüşmüyorlardı. Linc tahammül edilmez biri olmuş-tu; depresif, saplantılı, titrek, ürkek."

“Ne zamandır böyleydi?”

“Yedi yıl önce depresyona girdi. Ondan sonra acısız tek bir günü olmadı. Bir *saati* bile olmadı. Ofiste beş yıl boyunca onu sırtımızda taşıdık. Elinde bir sözleşmeyle oradan oraya süzülüyor, ‘Bunda bir sorun olmadığından emin miyiz? Yasadışı bir şey olmasın?’ deyip duruyordu. Son iki yıldır da evdeydi. Enid bir buçuk yıl önce artık dayanamayıp sokağın köşesinde bir daire buldu ve içini döşedi, Linc de oraya taşındı. Yemeğini verip temizlik yapmak için her gün bir kadın gidiyordu. Ben de haftada bir uğramaya çalışıyordum ama zorla. Çok kötüydü. Oturup seni dinliyor, sonra da iç çekip başını iki yana sallayarak, ‘Bilemezsin, bilemezsin...’ diyordu. Son birkaç yıl ağzından başka bir söz çıktığını duymadım.”

“Neyi bilemezmişsin?”

“O dehşeti. Acıyı. Hiç bitmiyordu. Hiçbir ilaç işe yaramadı. Yatak odası eczane gibiydi ama ilaçların teki bile işe yaramadı. Hepsi onu hasta ediyordu. Prozac aldığında halüsinasyonlar gördü. Wellbutrin, keza. Sonra amfetaminler vermeye başladılar; Dexedrine falan. İki gün işe yarayacak gibi oluyordu. Sonra kusmaya başlıyordu. Bir tek yan etkiler görülüyordu. Hastaneye yatırmak da işe yaramadı. Üç ay hastanede yattı, sonra da intihar eğiliminin kalmadığını söyleyip eve yolladılar.”

Enerjisi, canlılığı, azmi, hızlılığı, savaşçılığı, gayretkeşliği, konuşkanlığı ve şakacılığıyla, Sabbath’ın hatırladığı kadarıyla yaşadığı zaman ve coğrafyayla tam bir uyum içinde olan, bu çılgın gerçeklik için biçilmiş kaftan bir New Yorklu olan, yaşama, başarıya ve eğlenme tutkusuyla dolup taşan bir adam. Linc duygusallaşır, Sabbath’ı rahatsız edecek bir sıklıkta gözleri yaşarırdı, sözcükler ağzından bir sel gibi, hiperdinamizmini besleyen güdülerin ne kadar güçlü olduğunu belli eden bir hızda dökülürdü ama hayatı hedef ve amaç hissiyle, başkalarını harekete geçiren kişi olmanın hazzıyla dolu somut bir başarıydı. *Derken o hayat yokuş aşağı gitmeye başlamış ve bir daha düzlüğe çıkmamıştı. Her şey yok olmuştu. Akıl dışılık her şeyi tepetaklak etmişti.* “Bunu tetikleyen belli bir şey var mıydı?” diye sordu Sabbath.

“İnsan kendini dağıtabiliyor. Yaşlılık da üstüne tuz biber ekliyor. Buradan, Manhattandan, müşterilerden, arkadaşlardan, bizim yaşlarımızda bu türden krizler yaşayan çok adam tanıyorum. Altmış yaş civarında yaşadıkları bir çeşit şokla kopuveriyorlar; yer kabuğu kırılıyor, yüzey sarsılmaya başlıyor, duvarlardaki resimler düşüyor. Benimki geçen yazdı.”

“Sen de mi? Hiç aklıma gelmezdi.”

“Hâlâ Prozac kullanıyorum. Bunların hepsini ben de yaşadım; neyse ki kısa sürdü. Nedenini sorsan, söyleyemem. Bir gün uyuyamamaya başladım ve birkaç hafta sonra da depresyon üstüme çöktü; o korku, titreme, intihar düşünceleri. Bir tane tabanca alıp kendi kafamı uçuracaktım. Prozac etki edene kadar, altı hafta böyle geçti. Üstüne üstlük, en azından benim için, hiç de ereksiyon dostu bir ilaç değil. Sekiz aydır kullanıyorum. Ereksiyonun nasıl bir şey olduğunu unuttum. Ama bu yaşta zaten gelip giden bir şey. Ben bu işten sağ çıktım. Linc çıkamadı. Onunki kötölemeye devam etti.”

“Depresyondan başka şeyler de mi vardı acaba?”

“Depresyon yeter de artar bile.”

Ama Sabbath bunu zaten biliyordu. Annesi kendi hayatına son verecek kadar ileri gitmemişti ama Morty’yi kaybettikten sonraki elli yılda son verecek bir hayatı da kalmamıştı zaten. Sabbath’ın 1946’da on yedisindeyken, askere alınmak için bir yıl beklemek yerine liseden mezun olduktan sadece birkaç hafta sonra denize açılmasının nedeni, annesinin zalim kasvetinden –ve babasının zavallı yıkılmışlığından– kaçmak olduğu kadar mastürbasyonun bütün hayatını ele geçirmesinden beridir içinde gitgide büyüyen tatmin edilmemiş bir arzu, sapkın ve taşkın senaryolarla dolup taşan ama denizci üniformasını giydikten sonra göt göte, dudakdudağa, yüz yüze geleceği bir hayaldi: Tüm dünyaya yayılmış fuhuş âlemi, gemilerin demir attığı limanlarda ve çevre meyhanelerde çalışan on binlerce fahişe, olası bütün hazları içeren her renkte tenle kaplı et, standart altı Portekizceleri, Fransızcaları, İspanyolcalarıyla kendi ana dillerini sıçır batıran orospular.

“Elektroşok tedavisi önerdiler ama Linc çok korktuğu için reddetti. İşe yarayabilirdi ama her teklif edişlerinde bir köşeye kıvrılıp ağladı. Enid’i her görüşünde kahroluyordu. ‘Annem, annem, annem’ deyip duruyordu. Evet, bizim Linc gözyaşlarıyla Ağlama Duvarı’nı yıkayabilirdi; Shea Stadyumu’nda milli marş çalınırken ağlardı, Lincoln Anıtı’na bakıp ağlardı, bizim oğlanları Cooperstown’a götürüp Bebek Ruth’un eldivenini gördüğünde ağlamaya başlardı. Ama bu farklıydı. Ağlama değil patlamaydı. Tarifsiz bir acının baskısı altındaki bir patlama. O patlamada senin, benim tanıdığımız adamdan geriye kalmış tek bir şey yoktu. Bizim bildiğimiz Linc ölümünden yedi yıl önce ölmüştü zaten.”

“Cenaze?”

“Yarın, Riverside Şapel’de. Saat ikide. Amsterdam’la 76’nın kesiştiği yerde. Tanıdık yüzler göreceksin.”

“Linc’in yüzünü değil ama.”

“Aslında, istersen, onu da görebilirsin. Yakılmadan önce birinin cesedi teşhis etmesi gerekiyor. New York’ta kanun böyle. O işi ben yapacağım. Tabut açılırken sen de yanımda ol. Dostumuzun ne hâlde geldiğini gör. Yüz yaşında gösteriyordu. Saçları bembeyazdı ve yüzü ufacık, korku dolu bir şeye dönüşmüştü. Vahşilerin kuruttuğu şu kafa derileri gibi.”

“Yarın gelebilir miyim, bilmiyorum,” diye cevap verdi Sabbath.

“Gelemiyorsan, gelmezsin. Gazetede görmeden haberin olsun istedim. Gazetelerde ölüm nedeni kalp krizi olacak; ailenin tercihi. Enid otopsi istemiyor. Linc, bulunmadan on üç ya da on dört saat önce ölmüş. Güya yatağında ölü bulunmuş. Ama temizlikçi kadın başka şey anlatıyor. Sanırım artık Enid bile kendi anlattığı hikâyeye inanmaya başladı. Başından beri cidden de Linc’in iyileşeceğini umdu. On ay önce bileklerini kestiği hâlde sonuna kadar da buna inandı.”

“Tamam, beni unutmadığın için sağ ol; aradığın için teşekkür ederim.”

“Unutulmadın, Mickey. Seni hayranlıkla hatırlayan çok insan var. Linc’i ağlatanlardan biri de sendin. Yani aklının hâlâ başında olduğu zamanlarda. Senin gibi bir yeteneğin balta girmemiş ormanlarda yaşamasını asla tasvip etmedi. Tiyatronu çok severdi; senin büyücü olduğunu düşünürdü. ‘Mickey bunu neden yaptı?’ der dururdu. Gidip oralara yerleşmemen gerektiğini düşünürdü. Bundan çok sık söz ederdi.”

“Bütün bunlar uzun zaman önceydi.”

“Linc’in seni bir an olsun Nikki’nin kaybolmasından sorumlu tutmadığını da söylemem gerekir. Ben de tutmadım; tutmuyorum. Lanet olası niyet okuyucular—”

“Neyse ne, niyet okuyanlar haklıydı, siz ikiniz yanıliyordunuz.”

“Bildik Sabbath muhalifliği. Buna inanıyor olamazsın. Nikki talihsizliğe mahkûmdu. Müthiş yetenekli, fazlasıyla güzel ama kırılgan, kendi ayakları üzerinde duramayan, nevrotik, kafayı çizmiş biriydi. O kız *asla* düzelemezdi, asla.”

Sabbath, “Kusura bakma, yarın gelemeyeceğim,” diyerek telefonu kapadı.

Roseanna’nın o günlerdeki üniforması Levi’s montla leylek bacaklarına sımsıkı yapışan ağartılmış kot pantolonuydu ve Athena’daki Hal saçlarını daha yeni kısıcak kestiği için kotlara bürünmüş karısı o

sabah kahvaltıda Sabbath'ın gözüne Hal'in okuldaki hoş ve genç eşcinsel arkadaşlarından biri gibi görünüyordu. Ama saçları omuz hizasındayken de erkek çocuğuna benzer bir havası vardı zaten; ergenlik çağından beri böyleydi: Tahta göğüslü ve uzun boylu, uzun adımlarla yürüyen ve konuşurken çenesini Sabbath'ın kırılğan Ophelia'sının kayboluşundan çok önceleri bile çekici bulduğu tavırla havaya kaldıran bir tipti. Roseanna görünüm olarak Shakespeare'in kadın kahramanları içinde tamamen farklı bir kategoriye giriyordu; Miranda ve Rosalind gibi küstah, dinç, gerçekçi kızlardandı. Rosalind erkek kılığında Arden Ormanı'ndayken ne kadar makyaj yapmışsa, en fazla o kadar makyaj yapardı. Saçları hâlâ o alımlı altın parıltılı kumral renkteydi ve kısacık kesilmişken bile insanı okşamaya kıskırtan o tüy gibi yumuşacık ısıltısını yitirmemişti. Geniş ve oval yüzündeki ufacık kalkık burnu oyularak şekillendirilmiş gibiydi ve gençliğinde bir peri masalındaki yaşam verilmiş kukla yanılsamasını yaratan şey erkek çocuklarında olamayacak bir baştan çıkarıcılığa sahip olan o geniş, dolgun ağzının çekiçle yontulmuş gibi görünmesiydi. Roseanna içkiyi bıraktıktan sonra Sabbath onun yüz hatlarında annesi tarafından terk edilmeden ve babası bütün hayatını mahvetmeden önce ne kadar tatlı bir çocuk olduğunu görür olmuştı. Roseanna kocasından yalnızca çok daha zayıf değil, aynı zamanda bir baş uzundu ve gündelik koşullarla hormon replasman tedavisi sayesinde –nadiren birlikte çıktıklarında– Sabbath'ın elli iki yaşındaki karısından çok anoreksik kızına benziyordu.

Roseanna, Sabbath'ın en çok neyinden nefret ediyordu? Sabbath onun en çok nesinden nefret ediyordu? İkisini sinirlendiren şeyler yıllar içinde değişmişti. Roseanna uzun zaman boyunca çocuk sahibi olmayı düşünmeyi bile reddettiği için Sabbath'tan, Sabbath da telefonda kız kardeşi Ella'ya mütemadiyen “biyolojik saatinden” söz ederek kafa ütülediği için Roseanna'dan nefret etmişti. Sonunda Ella'ya bu konuşmaların kendisi için ne kadar sinir bozucu olduğunu bizzat iletebilmek için telefonu Roseanna'nın elinden kapıvermişti. “Yaveh,” demişti, “bana bu koca yarağı ablanınki kadar often püften kaygıları dindirmem için bahşetmedi herhâlde!” Doğurgan olduğu yıllar geride kaldıktan sonra, Roseanna nefretini daha iyi odaklayarak Sabbath'tan yalnızca var olduğu gibi basit bir gerçek yüzünden tiksindirirken, Sabbath da aynı şekilde *ondan* yalnızca var olduğu için nefret etmeye başlamıştı. Buna ek olarak, tahmin edilebileceği gibi, gündelik hayattan detaylar vardı: Roseanna, Sabbath'ın mutfak masasını silerken kırıntıları düşüncesizce yere düşürmesinden, Sabbath

onun Yahudiliğe sığmayan bayat mizah duygusundan nefret ediyordu. Roseanna onun liseden beridir giydiği ordu/donanma fazlası giysilerden nefret ederken, Sabbath da karısının tanıştıklarından beridir, o muhteşem zinalı imtina döneminde bile, bir kez olsun lütfedip spermini yutmamış olmasından nefret ediyordu. Roseanna onun on yıldır yatakta kendisine dokunmamış olmasından, Sabbath karısının telefonda oralı arkadaşlarıyla telaşsız ve monoton bir sesle konuşmasından nefret ediyordu; bir de arkadaşlarından, yeşili korumayı dert edinmiş o idealist kaçıklarla Adsız Alkolikler'deki eski ayyaşlardan. Kasabadaki yol ekibi her yıl toprak yolların kenarlarındaki 150 yıllık akçaağaçları keser, Madamaska Şelaleleri'ndeki akçaağaç severler her yıl belediye meclisi başkanına karşı imza kampanyası başlatır, yol ekibi bir sonraki yıl ağaçların ölü ya da hastalıklı olduğunu öne sürüp yaşlı ağaçları keserek ormanda bir yol daha açar ve -kütükleri yakacak odun olarak satıp- sigara, porno kaset, içki almaya yetecek parayı götürmüş olurdu. Sabbath onun içmesinden -kalabalık yerlerde sarhoş olup kavga çıkarmasından, hem evde hem de dışarıda saldırgan ve aşağılayıcı bir sesle bağırarak konuşmasından- nasıl nefret etmişse, Roseanna da kocasının kariyeri yüzünden yaşadığı bitmeyen küskünlükten nefret ediyordu. Roseanna içkiyi bıraktıktan sonra da, Sabbath onun Adsız Alkolikler sloganlarından ve o toplantılarda ya da zavallı Roseanna'nın kocasından dayak yemeyen tek kadın olarak tacize uğramış kadınlar grubundan kaptığı konuşma tarzından nefret eder olmuştu. Bazı tartışmalarında, Roseanna kendini çaresiz hissettiğinde, Sabbath'ın ona "sözel tacizde" bulunduğunu iddia ederdi ama dişleri kırılan, kafalarında sandalye kırılan, kalçalarında ve göğüslerinde sigara söndürülen eğitimsiz taşralı kadınların çoğunlukta olduğu grupta bu pek bir şey ifade etmiyordu Bir de kullandığı o sözcükler! "Sonra da konuyu tartıştık ve bu özel adımı paylaştık.." "Henüz bunu çok fazla paylaşmadım..." "Dün gece paylaşım yapan çok insan oldu..." Namuslu insanlar *siktir* lafından nasıl nefret ederse, Sabbath da *paylaşmak* sözünden öyle nefret ediyordu. O ıssız tepede yaşadıkları hâlde silahı yoktu çünkü gündelik olarak "paylaşımdan" söz eden bir karısı varken evde silah bulundurmaya gözü yemiyordu. Roseanna kocasının hiçbir açıklama yapmadan, günün ve gecenin her saatinde kapıdan sıvışıp gitmesinden, Sabbath da onun hem çok şeyi hem de çok az şeyi gizleyen, bazen anırmaya, bazen ulumaya bazen de gıdıklamaya benzeyen ama hiçbir zaman gerçek bir hazla çınlamayan sahate gülmelerinden nefret ediyordu. Roseanna onun bencilliğinden ve kariyerini mahveden romatizmal eklemleri yüzünden feveran etme-

lerinden, bir de tabii, o utanç yüzünden yaşadığı çöküntü sayesinde hastaneye yatıp iyileşmeye başladığı hâlde Kathy Goolsbee skandalından nefret ediyordu. Romatizması yüzünden, skandal yüzünden, inanılmaz başarısızlığıyla da kendisini katbekat aştığı için beş para kazanamamasından ve eve bir tek kendisinin ekmek getirmesinden de nefret ediyordu ama bundan Sabbath da nefret ediyordu zaten; görüş birliğinde oldukları sayılı konulardan biri de buydu. Birbirlerini soyunuk olarak bir an bile görmek, ikisinin de midesini bulandırıyor: Roseanna kocasının gün geçtikçe büyüyen göbeğinden, sarkık taşaklarından, goril misali kıllı omuzlarından, İncil'den fırlamış gibi görünen o salak beyaz sakalından nefret ediyordu, Sabbath da sıkı koşucunun dümdüz göğüslerinden; kaburgaları, leğen kemiği, göğüs kemiği, Drenka'da üzerileri puf puf kaplı olan her şey, kıtlıktan çıkmış gibi görünen Roseanna'da tek tek sayılıyordu. Onca yıl aynı evde yaşamayı başarmış olmalarının nedeni Sabbath'ın Drenka'yı bulmuş olması ve içkiden başını kaldıramayan Roseanna'nın neler olduğunu anlayamamasıydı. Sağlam birlikteliklerinin temeli buydu.

Roseanna çalıştığı liseden arabayla eve dönerken mutfığa girer girmez içeceği bir kadeh beyaz şaraptan başka şey düşünmez, akşam yemeğini hazırlarken ikinci ve üçüncü kadehleri de içer, Sabbath stüdyodan geldiğinde dördüncüyü onunla birlikte içer, beşinciye yemekte, altıncıyı Sabbath tatlısını alıp tekrar stüdyoya gittikten sonra içer, sonra da gecenin geri kalanını ikinci şişeyi tek başına içerek geçirirdi. Sabahları sıkça, aynı babası gibi –giyinik hâlde– salonda, önceki gecedен kalma kadeh elinde, şişe yerde, şöminedeki ateşi izlemek için uzandığı divanın üzerinde uyanırdı. Sabahları feci bir akşamdan kalmalıkla, kendini şişmiş hissederek, terleyerek, utanç içinde kendinden nefret ederek, Sabbath'a tek söz etmezdi ve kahvelerini birlikte içtikleri nadirdi. Sabbath kendi kahvesini alıp stüdyoya giderdi ve ritüelin sil baştan başlayacağı akşam yemeği vaktine kadar bir daha görüşmezlerdi. Ama geceleri Roseanna şarabıyla, Sabbath arabasına atlayıp gittiği bir yerde oral yaptığı Drenka'sıyla, ikisi de mutluydu.

Roseanna “temizlendikten” sonraysa her şey değişmişti. Artık haftanın yedi günü akşam yemeğinden hemen sonra arabaya atlayıp Adsız Alkolikler'in bir toplantısına gidiyor ve saat on gibi leş gibi sigara kokusu sinmiş giysilerle, her seferinde dingin bir ruh hâli içinde dönüyordu. Pazartesi akşamları Athena'da açık tartışma toplantısı vardı. Salı akşamları Cumberland'da, alkolü bırakmasının dördüncü yıldönümünü daha yeni birlikte kutladığı bölge grubunun basamak toplantıları yapılıyordu. Çarşamba akşamları Blackwall'da basamak

toplantısı vardı. O toplantıları pek sevmiyordu; Blackwall'da yaşayan agresif, öfkeli, küfürlü konuşan sert erkekler, işçiler ve akıl hastanesi çalışanları on üç yaşına kadar Cambridge'deki akademik ortamda yaşamış olan Roseanna'yı geriordu; ama birbirine bağırıp çağıran bu sert erkeklere rağmen gidiyordu çünkü burası dışında çarşamba akşamları Madamaska Şelaleleri'ne en yakın toplantı seksen kilometre mesafedeydi. Perşembeleri Cumberland'daki kapalı konuşma toplantısına gidiyordu. Cumaları, bu kez Mount Kendall'da bir basamak toplantısı oluyordu. Cumartesi ve pazar öğleden sonraları Athena'da, akşamları Cumberland'da toplantılar yapılıyor ve Roseanna bunların dördüne de gidiyordu. Genelde alkoliklerden biri kendi hikâyesini anlatıyor, sonra da seçtikleri "Dürüstlük," "Mütevazılık" ya da "Ayıklık" gibi bir konu üstünde tartışıyorlardı. "İyileşme sürecinin en mühim unsurlarından biri," diye anlatıyordu Roseanna, Sabbath dinlemek istese de istemese de, "kendine karşı dürüst olmaya çalışmak. Bu gece bundan çok söz ettik. Kendini ne şekilde rahat hissettiğini keşfetmek." Sabbath'ın silah bulundurmamasının bir nedeni de *rahat hissetmek* lafıydı. "Bu kadar rahatlık da insanı baymıyor mu? Evdeki rahatsızlıkları hiç özlemedin mi?" "Henüz öyle bir şey olmadı. Evet, öyle alkolizm hikâyeleri var ki dinlerken uyuyakalabilirsin. Fakat öykü tarzının bir özelliği," diye devam etti Roseanna, bir tek Sabbath'ın dokundurmasını değil, gözlerindeki çok fazla müsekkin içmiş birinin bakışlarını da es geçerek, "kendini özdeşleştirebilmen. 'Bunu anlayabiliyorum,' diyorsun. Kendimi barlarda değil geceleri evinde oturup gizlice içen ve benimle benzeri acılar çekmiş olan bir kadınla özdeşleştirebiliyorum ve bu içimde rahatlatıcı bir his yaratıyor. Yalnız değilim, beni anlayabilecek başkaları da var. Uzun zamandır içmemiş olanlarda, iç huzura ulaşmış ruhani bir hava var; onlara doğru çekildiğini hissediyorsun. Bir tek onlarla birlikte oturmak bile bir şey. Kendileriyle barışık görünüyorlar. Bu çok ilham verici. İnsana umut aşıyor." "Üzgünüm," diye mırıldandı Sabbath, bu ayıklık hikâyesine öldürücü darbeyi vurduğunu umarak, "kendimi bununla özdeşleştiremiyorum." Artık Sabbath'ın ayyaş karısı olmayan Roseanna hiç istifini bozmadan, "Onu biliyoruz," diyerek düşündüklerini açıkça söylemeye devam etti. "Toplantılarda insanlar tekrar tekrar ailelerinin yangına körükle gittiğini söylüyor. Ne çelişkidir ki AAda kendine daha tarafsız, daha sevgi dolu, daha anlayışlı, seni kendi ailen kadar yargılamayan bir aile buluyorsun. Birbirimizin sözünü kesmeyişimiz de evde sık yaşamadığımız bir şey. Buna parazit yapmak diyoruz. Biz parazit yapmıyoruz. Dinler gibi de yapmıyoruz. Biri konuşuyor ve

sözü bitene kadar herkes onu dinliyor. Yalnızca kendi sorunlarımızla ilgili şeyleri değil, dinlemeyi ve ilgi göstermeyi de öğrenmek zorundayız.” “İçkiyi bırakmanın tek yolu ilkokul talebesi gibi konuşmayı öğrenmek miymiş yani?” “Aktif alkolikken alkolü, hastalığı, davranış kalıbını gizlemek için kendimden korkunç bir şekilde ödün verdim. Her şeye baştan başlamak *zorundasın*, evet. İlkokul talebesi gibi konuşuyorsam, benim için sorun değil. Gizlediklerin kadar hastasın.” Sabbath’ın bu saçma sapan, sığ, budalaca özdeyişi ilk duyuşu değildi. “Yanlış,” dedi –Roseanna’nın, kendisinin ya da herhangi birinin söyledikleri umurundaymış, bir şeyler diyerek kıyısından da olsa gerçeğe yaklaşılabirlermiş gibi– “gizlediklerin kadar maceraperestsin, gizlediklerin kadar nefretliksin, gizlediklerin kadar yalnızsın, gizlediklerin kadar çekicisin, gizlediklerin kadar cesursun, gizlediklerin kadar boşsun, gizlediklerin kadar kayıpsın, insan olmanın temelinde—” “Hayır. Gizlediklerin kadar insanlıktan çıkar, hastalanırsın. İç benliğiyle yüzleşmeni önleyen şey gizlediklerindir. Hem bir şeyleri gizleyip,” dedi Roseanna sert bir tavırla, “hem de iç huzura kavuşamazsın.” “Eh, sırlar üretmek insanlığın başlıca sanayii olduğuna göre, iç huzuru da güme gitmiş oluyor.” Roseanna artık dinginlik düzeyini koruyamadan, karşısındaki canavara o eski ezici nefretle bakarak gidip AA kitapçılarından birine gömülürken, Sabbath da ölüme dair bir kitap daha okumak üzere stüdyosuna döndü. Artık oradayken yaptığı tek şey buydu; ölümlerle, mezarlarla, gömülmekle, krematoryumlarla, mezarlık mimarisiyle, mezarlık yazılarıyla, asırlar geçtikçe değişen ölüm algısıyla, ölme sanatıyla ilgili ta Marcus Aurelius’a kadar uzanan rehber kitaplar. Daha o akşam zaten şimdiden aşına olduğu ve daha da aşına olmaya mahkûm olduğu *la mort de toi* ile ilgili bir şey okumuştı. “Buraya kadar,” diyordu okuduğu şeyde, “ölüme karşı iki yaklaşımı açıkladık. İlki ve en eskisi, en uzun zamandır süregelen ve en yaygın olanı, türün ortak kaderine karşı bildik bir boyun eğiştir ve *Et moriemur*, hepimiz öleceğiz ifadesiyle özetlenebilir. On ikinci yüzyılda ortaya çıkan ikincisiyse modern dönem boyunca bireye, insanın kendi varoluşuna verilen önemi açığa vurur ve *la mort de soi*, kendi ölümüm tabiriyle ifade edilebilir. Batı toplumlarındaki insanlar on sekizinci yüzyıldan itibaren ölüme yeni bir anlam yükleme eğilimindeydi. Onu göklere çıkardı, dramatize etti, rahatsız edici ve açgözlü bir şey olarak gördü. Fakat artık kendi ölümü onu *la mort de toi*, başkasının ölümü kadar kaygılandırmıyordu...”

Ezkaza bir hafta sonu birlikte, bir kilometrelik Town Caddesi boyunca yürüyüşe çıkmışlarsa, Roseanna yanlarından yürüyerek

ya da arabayla geçen herkese selam veriyordu; yaşı hanelmlara, pizzacı çocuklara, çiftçilere, *herkese*. Hatta bir gün başı kimse kalmamış gibi gurme marketin vitrini önünde durmuş kahvesini yudumlayan Christa'ya bile el sallamıştı. Drenka'yla Sabbath'ın Christa'sına! Bir doktora ya da vadideki dişıye gittiklerinde de aynı şey oluyordu; Roseanna oradaki herkesi de toplantılardan tanıyordu. "Bütün lke mi ayyaşmış?" diye sormuştu Sabbath. "yle de denebilir," diye cevap vermişti Roseanna. Bir gün Cumberland'da yanlarından geçerken başıyla selam veren yaşlıca beyin Reagan döneminde dişışleri bakanının yardımcısı olduğunu söylemişti; adamın kahveyi yapıp atıştırmalık kurabiyeleri masaya koymak için toplantılara hep erken gelen biri olduğunu anlatmıştı. Ne zaman geceyi Ella'da geçirmek için Cambridge'e gitse –bunlar Sabbath ve Drenka için harika günlerdi– oradaki toplantı yüzünden, kadınlar toplantısı yüzünden mest olmuş hâlde dönerdi. "Beni bylyorlar. Bu kadar kendi ayakları üzerinde durabilen, bir şeyleri başarmış, özgüvenli tipler olmalarına, bu kadar iyi grnebilmelerine hayranım. Dengeyi bulmuşlar. Bana cidden ilham veriyorlar. Kimseyi tanımadığım bir yere giriyorum ve, 'Dışarıdan biri var mı?' diye sorduklarında elimi kaldırıp, 'Ben Madamaska Şelaleleri'nden Roseanna' diyorum. Herkes alkışlıyor ve konuşma şansım olursa da, aklımda ne varsa söylüyorum. Cambridge'deki çocukluğumu anlatıyorum. Annemle babamı ve olanları. Onlar da dinliyor. O müthiş kadınlar beni dinliyor. Deneyimlediğim o sevilme hissi, acılarımın anlaşıldığı hissi, o muazzam diğerkâmlık ve empati. Ve *kabullenilme*." "*Ben de acılarını anlıyorum. Bende de diğerkâmlık var. Ben de empati yapıyorum. Ben de seni kabulleniyorum.*" "Ah, tabii, arada bir toplantının nasıl gittiğini soruyorsun, doğru. Ama *seninle* konuşamıyorum, Mickey. Anlamazsın; *anlayamazsın*. Beni kendi deneyimlerine dayanarak anlayabilmen mümkün olmadığı için söylediklerim sana bir süre sonra sıkıcı ve salakça gelmeye başlıyor. Hicvedecek bir şey daha." "Hicvettiklerim kadar hastayım." "Aktif alkolik olmam daha çok hoşuna gidiyordu bence," dedi Roseanna. "O stnlk hoşuna gidiyordu. Yeterince stn değilmişsin gibi, beni aşığılamana yarayacak bir şey daha çıkılmış oluyordu. Bütün hayal kırıklıklarının sorumlusu ben olabiliyordum. Hayatını mahveden lanet olası, iğrenç, düşkün bir ayyaş vardı. Geçen akşam adamın teki alkolikken nerelelere kadar düştüğünü anlattı. O zamanlar New York'ta, Troy'da yaşıyormuş. Sokaklarda. Birileri, başka alkolikler, adamı çöp tenekesine oturtmuş ve oradan kalkamamış. Saatler boyunca öylece oturmuş ve sokaktan gelip geçenler bacakları sıkışmış çöp tenekesinde öylece

oturan, sıkıştığı yerden kurtulamayan o insanı umursamamışlar bile. İçtiğim zamanlarda ben de senin için buydum işte. Çöp tenekesinde oturan biri.” “Bununla özdeşleşebiliyorum,” dedi Sabbath.

Çöp tenekesinden kurtulalı dört yıl olduğuna göre, Roseanna neden hâlâ Sabbath’la birlikteydi? Vadideki terapisti Barbara’nın Roseanna’ya Cambridge’de onu çektiği acılar için sevgiye ve anlayışa boğan, kendi ayakları üzerinde durabilen, bir şeyleri başarmış, özgüvenli kadınlar gibi yola tek başına devam edebileceği gücü buldurmakta bu kadar gecikmesi Sabbath’ı şaşırtıyordu. Fakat Barbara’ya sorarsanız, Roseanna’nın Sabbath’la yaşadığı sorunun, “köleşmenin” kökeninde, Sabbath’ın *ikisinin de* sadist ikizi olduğu, duygusal açıdan sorumsuz annesi ve saldırgan alkolik babasıyla yaşadığı talih-siz geçmiş yatıyordu. Anneleri artık babalarının içkiciliğine ve zorbalığına dayanamayıp ondan korktuğu için geçici olarak Harvard’da bulunan bir Romen dilleri profesörüyle Paris’e kaçıp da aileyi terk ettikten sonra, Roseanna’yla Ella’ya Harvard’da jeoloji öğretmeni olan babaları Cavanaugh bakmış, anneleri beş uzun yıl boyunca bedbaht bir hâlde kaçtığı adamla yaralarını sardıktan sonra, Roseanna on üç, Ella on bir yaşındayken tek başına doğduğu yere, Boston’a dönmüştü. Kızların Bay State Yolu’nda onunla birlikte yaşamasını istemişti ve kızlar öyle yapmaya karar verip –onları da korkutan– babalarının ve Roseanna’ya tahammül edemeyen ikinci eşinin yanından ayrıldıktan kısa bir süre sonra da babaları Cambridge’deki evlerinin tavan arasında kendini asmıştı. Bu durum “despot narsisizmine” en az alkol kadar bağımlı olduğu Sabbath’la bunca yıldır neden birlikte olduğunu Roseanna’ya açıklayan bir şeydi.

Barbara –anne, baba ve kendisi arasındaki– bu bağlantıları, Sabbath’tan daha net görebiliyordu; Barbara’nın sevdiği deyimle, bütün bunlarda bir “kalıp” varsa bile, Sabbath o kalıbı göremiyordu.

“Peki *kendi* hayatındaki kalıp,” diye sordu Roseanna öfkeyle, “onu da mı göremiyorsun? İstersen suratın pancara dönünceye kadar inkâr et, öyle bir şey var, *var işte*.”

“İnkâr *et*. Geçişli fiil; ya da dangalakların söz dağarcığı bütün ülkeye saçılmadan önce öyleydi. Bir ‘kalıbın’ bütün bir hayatı yönetmesine gelince, Barbara’ya söyle, normal insanlar buna kaos der.”

“Nikki hükmedebileceğin çaresiz bir çocuktü; ben de bir kurtarıcı arayan, aşağılanmayla beslenen bir alkoliktim. Kalıp değil mi bu?”

“Kalıp diye içinden kek çıkan şeye denir. Hani, kekim nerede?”

“Ama *ben* kendime bir kurtarıcı arıyordum ve *cidden* aşağılanmayla besleniyordum. Kendim aranıyordum. Hayatım çılgınlıktan,

gürültüden, karmaşadan ibaretti. Bennigton'dan New York'a gelmiş aynı evde yaşayan üç kız, her yerde yıkanıp asılmış siyah iç çamaşırları. Hepimize durmadan telefon eden erkek arkadaşlar. Erkekler. Bizden büyük erkekler. Birinin odasında çırlıçıplak evli bir şair. Evi bok götürüyor. Yemek pişirilmiyor. Öfkeli âşıklar ve çileden çıkmış anne babalarla dolu hiç bitmeyen bir pembe dizi. Derken bir gün sokakta senin kaçık kukla gösterini izliyorum, tanışıyoruz ve beni bir şeyler içmek için atölyene davet ediyorsun. B Bulvarı'yla 9'uncu Cadde'nin kesiştiği yerde, hemen parkın yanında. Beş kat merdiven çıkıyoruz ve her şeyin yerli yerinde olduğu o çatı pencere, sessiz sakın, ufacık beyaz odaya giriyoruz. Kendimi Avrupa'da zannetmiştim. Bütün kuklalar dizili. O çalışma tezgâhın; bütün aletler doğru yere asılmış, her şey düzenli, tertemiz, derli toplu, yerli yerinde. O dosya dolabın. İnanamamıştım. Ne kadar dingin, rasyonel, dengeli bir hâlin vardı; ama buna rağmen sokaklarda gösteri yapıyordun, o perdenin ardında kaçık bir adam da olabilirdi. Bir de ayık olman. Bana içki bile ikram etmemiştin."

"Yahudiler hiç etmez ki."

"Bunu bilmiyordum. Tek bildiğim çılgın bir sanatının olduğu, dünyada bir tek kendi çılgın sanatını umursadığını ve ben de New York'a kendi sanatım için, resim ve heykel yapmayı denemek için gelmiştim ama onun yerine çılgın bir *hayatım* olmuştu işte. Sen çok *odaklanmıştın*. *Yoğunlaşmıştın*. O yeşil gözlerin. Öyle yakışıklıydın ki."

"Otuzlu yaşlarda herkes yakışıklıdır. Şu an benimle ne işin var, Roseanna?"

"Sen içki içtiğim hâlde neden yanımda kaldın?"

Ona Drenka'dan söz etmenin zamanı gelmiş miydi? Böyle *anlar* olmuştu. Drenka'nın ölümünü haber alışından beri o an yaklaşıyordu. Yıllar boyu herhangi bir aciliyet hissi duymadan kendini akıntıya bırakmıştı ama şimdi o an dört nala ona doğru gelmekle kalmıyor, Sabbath da hızla o âna doğru koşarak bütün yaşadıklarından uzaklaşıyordu.

"Neden?" diye sordu Roseanna bir kez daha.

Akşam yemeğini yeni yemişlerdi ve Roseanna bir toplantıya gidecek, o gittikten sonra Sabbath da mezarlığa yollanacaktı. Roseanna kot montunu giymişti bile ama eskiden beyaz şarap sayesinde kaçtığı "yüzleşmelerden" artık korkmadığı için, bu kez Sabbath'a mutsuz geçmişlerini zorla *ciddiye* aldirtıncaya kadar evden çıkmayacaktı.

"Her şeyle dalga geçerek bana üstünlük taslamandan bıktım usandım. Alaycılığından ve bitmeyen esprilerinden bıktım usandım. Cevap ver. Neden yanımda kaldın?"

“Maaş çekin için. Kaldım,” dedi Sabbath, “çünkü param yoktu.” Ağlamaklı görünen Roseanna konuşmayı denemek yerine dudaklarını ısırıldı.

“Geç bunları, Rosie. Barbara bunu sana kaç kez söylemiştir.”

“İnanmak çok zor.”

“Barbara’dan şüphe mi ediyorsun? Sonra bir bakmışsın, Tanrı’dan da şüphe ediyorsun. Madamaska Şelaleleri’ni geçelim, bütün dünyada her şeyin nedenini anlayabilen kaç kişi kalmıştır acaba? Dünyada böyle bir insan kalmadığı ve benim onların lideri olduğum gerçeği, öteden beri hayatımın temel dayanağı olmuştur. Ama Barbara gibi, neyin neden olduğunu kolayca anlayabilen birini bulmak, bu dağ başında her şeyi gayet net görebilen birinin, hayata dair üniversitede psikoloji okuyarak edindiği bilgiler temelinde yargılara varan, sözcüğün gerçek anlamında sahici bir insanın olduğunu keşfetmek... Barbara başka hangi karanlık sırlara nüfuz edebilmeni sağladı bakalım?”

“Ah, pek de sır sayılmaz.”

“Sen yine de söyle.”

“Kendimi mahvetmemi izlemekten gerçek bir haz almış olabileceğini. Nikki’nin *kendini* mahvetmesini de izlemiş olduğun gibi. Kalmanı sağlayan nedenlerden birinin de bu olabileceği.”

“Kendilerini mahvedişlerini izlemekten zevk aldığım *iki* kadın. Tam bir kalıp! Fakat bu kalıp Nikki’nin kayboluşundan zevk aldığım gibi, şimdi de senin kayboluşunu izlemek istememi gerektirmiyor mu? Bu kez de senin kaybolmanı gerektirmiyor mu?”

“Gerektiriyor; gerektiriyordu. Dört yıl önce tam da bu yoldaydım. Ölüme yaklaşabileceğim kadar yaklaşmıştım. Kışı bekleyemeyecektim. Tek istediğim buz tutmuş gölün dibinde olmaktı. Sen, Kathy Golsbee’nin beni oraya göndereceğini umdun. Onun yerine beni kurtardı. Mazoşist sürtük öğrencin benim hayatımı kurtardı.”

“Peki neden eşlerimin acı çektiğini görmekten bu kadar çok keyif alıyorum? Onlardan nefret ettiğim için herhâlde.”

“Bütün kadınlardan nefret ediyorsun.”

“Barbara’dan da bir şey saklanmıyor.”

“Annen, Mickey, annen.”

“Suçlusu o mu? Aklını yarı kaçırmış hâlde ölümünü bekleyen zavallı annem mi?”

“Suçlu’ falan değil. O, neyse oydu. Kaybolan *ilk* kadındı. Abin öldüğü zaman, hayatından yok olmuştu. Seni terk etmişti.”

“Pekâlâ, Barbara’nın mantığıyla devam edersek, seni bu kadar sıkcı bulmamın nedeni de bu mu yani?”

“Bütün kadınları er ya da geç sıkıcı bulacaksın.”

Drenka’yı değil. Drenka’yı asla.

“Peki Barbara beni ne zaman evden attırmayı planlıyor?”

Roseanna’nın planladığı yüzleşmenin şimdilik çok ötesine geçen bir soruydu bu. Sabbath bunu Rosie’nin yüzünün aynı önceki nisan-da, Vatanseverler Günü’nde, Boston Maratonu’nda koşmayı ilk deneyişinde bitiş çizgisini geçer geçmez bayıldığındaki gibi görünmesinden anladı. Evet, Sabbath’tan kurtulma konusu kendini biraz daha hazırlıklı hissettiği bir âna kadar açılmayacak bir konuydu.

“Evet,” diye tekrarladı Sabbath, “beni evden atman için belirlenen tarih nedir?”

Sonra da Roseanna’nın eski programa boş verip “Şimdi” demeye karar verme sürecini izledi. Roseanna’nın bunun için oturup arabanın anahtarı hâlâ tek parmağından sarkarken yüzünü ellerine dayaması gerekti. Tekrar ona baktığında yanaklarından aşağı yaşlar süzülüyordu; ayrıca Sabbath onun daha o sabah telefonda birine, belki de Barbara’ya, “Yaşamak istiyorum,” dediğini duymuştu. “İyileşmek için her şeyi, her şeyi yaparım. Kendimi güçlü ve tamamen işime adanmaya hazır hissediyorum. Kalkıp işe gidiyorum ve orada geçen her *andan* keyif alıyorum.” Şimdiyse gözyaşı döküyordu. “Böyle olmasını istememiştim,” diyordu.

“Barbara beni ne zaman evden attırmayı planlıyor?”

“Lütfen. Lütfen. Hayatımın otuz iki yılından söz ediyorsun! Bu hiç kolay değil.”

“İşini kolaylaştırsam? Bu gece kov beni,” dedi Sabbath. “Bakalım, bunu yapacak kadar ayık mısın. Kov beni, Roseanna. Defolup gitmemi ve bir daha dönmememi söyle.”

Roseanna, “Haksızlık ediyorsun,” derken, Sabbath’ın yıllardır görmediği kadar histerik bir ağlama krizi geçiriyordu. “Babamdan sonra, bütün olanlardan sonra *lütfen* ‘beni kov’ deme. Bunu *duymaya* dayanamıyorum.”

“Gitmezsem polis çağıracağını söyle. Zaten hepsi AA’dan arkadaşındır herhâlde. Şu eyalet polisini, Balich denen otelcinin oğlunu çağır; AA’da seni daha çok seven, daha anlayışlı, seni kocan gibi yargılamayan bir ailen olduğunu ve kocanın evden atılmasını istediğini söyle. On İki Basamak’ı kim yazmıştı? Thomas Jefferson mı? İyi, *onu* ara, onunla *paylaş*, kadınlardan nefret eden kocanın evden atılması gerektiğini *söyleee!* Barbara’yı ara, Barbara’cığımı. Dur, *ben* arayacağım. Siz iki masum kadının evden atılmamı ne kadar zamandır planladığınızı sormak istiyorum ona. Gizlediklerin kadar hastasın, ha?

Peki gemiyi tahliye edeceğini ne zamandır sır olarak saklıyordun, aşkım?”

“Buna dayanamayacağım! Bunu hak etmiyorum! Sende kötüleşme kaygısı yok –zaten *sürekli* o hâlde yaşıyorsun– ama bende var! Ben büyük bir çaba gösterip inanılmaz acılar çekerek kendimi kurtardım, Mickey! Korkunç, yıkıcı, ölümcül olma potansiyeli taşıyan bir hastalıktan kurtardım kendimi. Suratını öyle yapma! Ben yaşadığım zorlukları anlatmasam, haberin bile olmayacaktı. Bunu kendime acıdığım ya da duygu sömürüsü yapmak istediğim için söylemiyorum. İyileşmek bütün enerjimi ve zamanımı aldı. Ama *hâlâ* büyük bir değişim sürecindeyim. Çoğu zaman acı çekiyor ve hâlâ korkuyorum. Ve bağırmana tahammül edemiyorum. Etmeyeceğim! Kes artık! *Babam* gibi bağırıyorsun bana.”

“Kimin gibi bağırdığım çok da sikimdeydi! Ben kendim gibi *bağırıyorum!*”

“Bağırmak *akılsızlıktır*,” diye haykırdı Roseanna çaresizce. “Bağırırken sağlıklı düşünemezsin! Ben de düşünemem!”

“Yanlışın var! Ben ancak bağırırken sağlıklı düşünmeye *başlayabiliyorum!* Akıllıca davrandığım için bağırıyorum! Yahudiler ancak bağırarak *düşünebilir!*”

“‘Yahudiliğin’ bununla ne alakası var? Beni sindirmek için kasten ‘Yahudiler’ diyorsun!”

“Yaptığım *her şeyi* seni kasten sindirmek için yapıyorum, Rosie!”

“Peki nereye gideceksin? *Hiç* düşündün mü? Nasıl yaşayacaksın? Artık altmış dört yaşına geldin. Beş parasızsın. Gidip,” dedi Roseanna inler gibi, “kendini öldüremezsin!”

Sabbath, “Tabii, buna dayanamazdın, değil mi?” derken gözünü bile kırpmadı.

İşte böyle oldu. Drenka’nın ölümünden beş ay sonra *Sabbath*’ın ortadan kaybolması, Roseanna’yı terk etmesi, sonunda toplanıp her şeye rağmen evleri olan yerden ayrılması –arabasına atlayıp Linc Gelman’ın ne hâlde geldiğini görmek üzere New York’a gitmesi– için bu kadarı yetti.

Sabbath Amsterdam’la 76’nın kesiştiği yere giderken yolu uzattı. Üç buçuk saatlik yoldu ama on sekiz saati olduğu için yirmi kilometre doğuya gidip paralı yola girmek yerine Battle Dağı’nı aşp 92’ye girdikten sonra arka yollardan gidip paralı yola altmış beş kilometre

kadar güneyden girmeye karar verdi. Böylece Drenka'yı son bir kez ziyaret edebilecekti. Nereye gideceğini, ne yapacağını bilemiyordu ve o mezarlığı bir daha hiç göremeyebilirdi.

Peki ne bok yiyordu *böyle*? Adsız Alkolikler konusunda onu rahat bıraksaydı. Okuldaki çocukları sorsaydı. Kucaklasaydı. Tatile çıkar-saydı. Amını yeseydi. Ne olacaktı ki? Durumu düzeltebilirdi. Roseanna kolejden yeni mezun olmuş gelecek vadeden bir sanatçıyken ve seks manyağı kızlarla dolu bir dairede yaşarken sürekli yaptığı bir şeydi bu; kulaklarına bastırılan o uzun kemiklerden kopamazdı. Roseanna hayat dolu, her şeye açık, bağımsız; her an korunmaya ihtiyaç duymayacağını, Nikki'nin yepyeni ve harika bir karşıtı olduğunu düşündüğü biriydi...

Yıllar boyu Sabbath'ın kuklacı ortağı olmuştu. Tanışmalarından önce altı ay çıplak heykelcikler yontmuş, altı ay soyut resimler yapmış, sonra seramik ve kolye yapımına başlamış, insanlar yaptığı şeyleri beğenip satın almaya başladığı hâlde bir yıl sonra kolyelere ilgisini yitirip fotoğraf çekmeye başlamıştı. Sonra Sabbath sayesinde kuklaları keşfetmiş ve bütün becerilerini kullanıp çizim de, heykeltıraşlık da, resim de yapabileceği, yapıp bozabileceği hatta daha önce de öylesine yaptığı gibi ıvır zıvır her türden şeyi toplayıp istifleyebileceği bir alan bulmuştu. Yaptığı ilk kukla bir kuştı, bir el kuklasıydı ve Sabbath'ın kukla anlayışıyla alakasız bir şeydi. Sabbath ona kuklaların çocuklar için olmadığını anlatmıştı; kuklalar "Ben masum ve iyiyim," demezdi. Bilakis. "Seninle oynarım," derlerdi, "canım nasıl isterse." Roseanna yanılığını kabul etmiş ama kukla yapımcısı olarak yedi yaşındayken, hâlâ bir annesiyle babası ve bir çocukluğu varken tattığı mutluluğu aramaktan da asla tam olarak vazgeçmemişti. Çok geçmeden Sabbath için geçmişteki Avrupalı kuklacılar gibi ahşaptan kukla başları oymaya başlamıştı. Oyuyor, zımparalıyor, yağlı boyayla güzelce boyuyor, kendi kendine göz kırptırmayı ve ağızlarını hareket ettirmeyi öğreniyor, ellerini de kendisi oyuyordu. İlk başlardaki o heyecanla insanlara saf saf, "Ben bir şeye başlıyorum ama ortaya başka bir şey çıkıyor," diyordu. "İyi bir kukla kendi kendini yaratır. Ben yalnızca kendimi akışa bırakıyorum." Sonra gidip en ucuz Singer'lardan bir tane dikiş makinesi almış ve talimatları okuyarak kostümleri kendisi tasarlayıp dikmeye başlamıştı. Annesinin dikiş diktiği zamanlarda Roseanna bu işe en ufak bir ilgi duymamıştı. Şimdiyse günün yarısını makinenin başında geçiriyordu. İnsanların gözden çıkardığı her şeyi, Roseanna topluyordu. "İstemediğiniz ne varsa," demeye başlamıştı arkadaşlarına, "bana verin." Eski giysiler, sokakta bulunmuş şeyler,

gardıroplar temizlenirken çıkan şeyler, her şey için bir kullanım alanı bulabildiğini görmek müthişti; dünyanın en büyük geri dönüştürücüsü Roseanna. Dekorları büyük bir defterde tasarlayıp kendisi yapıyor, sonra da boyuyordu; rulo hâlinde kıvrılan, sayfa gibi çevrilen dekorlar; üstelik her şeyi kılı kırk yararak, günde on-on iki saat özene bezene çalışarak yapıyordu. Onun için kuklalar ufak sanat eserleriydi ama aynı zamanda birer büyü, Sabbath'ın üstü örtük bir ahlak dışılığı, hafiften tehditkâr bir atmosfere sahip, bununla birlikte hınzır ve eğlenceli tiyatrosunda bile insanların kendini oyunlara kaptırmasını sağlayan sihirli şeylerdi. Sabbath'ın ellerinin kendi yaptığı kuklalara hayat verdiğini söylerdi. "Elin tam kuklanın kalbinin olduğu yerde. Ben marangozum, sense ruh." "Sanat" konusunda biraz romantik, Sabbath'ın vicdansız hınzırlığı karşısında burnu havada ve biraz yüzeyseldi ama buna rağmen bir ekiptiler ve mutluluk ve birlik hissiyle ışıklar saçan bir ikili olmasalar da uzun zaman birlikte çalışabilmişlerdi. Roseanna babasız kalmış bir kız olarak hayatının erkeğine çok erken, hayatın dikenli yollarıyla ve kendi zihniyle henüz tam olarak tanışmadığı bir zamanda rastlamış, yıllar boyu Sabbath'ın söyledikleri dışında ne düşüneceğini bilememişti. Sabbath'ın genç yaşta kendini hayata bu kadar açabilmiş olmasında ona yabancı gelen bir şey vardı ve Nikki'yi kaybetmiş olması da buna dâhildi. Bazen Sabbath'ın yıkıcı varlığına kurban gitse de, o yıkıcı varlığa öylesine tutkunduydu ki onsuz bir genç kadın olmaya cesaret edemezdi. Sabbath genç yaşlardan itibaren zor derslere girmeye hevesli bir öğrenci olmuştu ve Roseanna onun denizlere açılmış olmasına da, zekâsı ve sinizmine de, hızlandırılmış kursa giden masum bir öğrenci gözüyle bakıyordu. Evet, onun yanındayken sürekli tehlikedeydi, uçurumun kenarındaydı, alaycılığından korkuyordu ama yanında olmamak daha kötüydü. Sabbath'ın şüpheliği ve alaycı zekâsıyla alakası olmayan, salt kendine ait bir bilgiğe ancak ellili yaşlarının başında kusmuklu bir sersemlik hâli içerisinde Adsız Alkolikler'e kapağı atarak orada konuşulan dille, en ufak bir ironi, yargılama olmaksızın kucak açtığı sözcüklerle hatta kim bilir, belki de tam bir kabullenişle birlikte kavuşmuştu.

Drenka. Biri içkiye, biri Drenka'ya doğru sürüklenmişti. Ama Sabbath on yedi yaşından beridir baştan çıkarıcı tek bir orospuya karşı koyamamıştı zaten. On sekizindeyken, Yucatán'daki şu orospuyla evlenseydi keşke. Kukla sanatçısı olacağına pezevenk olsaydı. Pezevenklerin en azından bir çevresi oluyor, adamlar hayatlarını kazanıyor ve televizyonu açıp Muppet'ların sikindirik ağızlarını gördükleri her seferinde delirmiyorlardı. Hiç kimse orospuların çocukları

eğlendirmek için olduğunu düşünmeczdi; dış dokunur bütün kukla gösterileri gibi, orospular da yetişkinleri eğlendirmek için vardı.

Nefis orospular. Sabbath liseden mezun olduktan sonra en iyi arkadaşı Ron Metzner'la otostop yaparak New York'a gittiğinde ve New York'tan biri Brooklyn'deki Norveçli Denizciler Merkezi'ne giderlerse ülke dışına pasaportsuz çıkabileceklerini söylediğinde, genç Sabbath okyanusun öteki ucunda bu kadar çok amcık olduğundan habersizdi. O zamana kadarki seks hayatı Asbury'deki İtalyan kızlarıyla elleşmekten ve her fırsatta mastürbasyon yapmaktan öteye geçmemişti. Limana Latin Amerika'dan gelen bir gemi yanaşırken hatırladığı şey, ucuz parfüm, kahve ve amcık karışımı o inanılmaz kokuydu şimdi. Rio, Santos, Bahia, Güney Amerika'nın hangi limanı olursa olsun, o leziz kokuyu alırdınız.

İtici güç başlangıçta yalnızca denize açılıp kaçmaktı. Zaten hayatının her sabahında Atlantik'e bakarak, "Bir gün, bir gün..." diye düşünüp durmuştu. O zamanlar bu çok ısrarcı bir duyguydu ve Sabbath bu duyguyu tamamıyla annesinin kasvetinden kaçma isteğine bağlamamıştı. Hayatı boyunca denize bakmış, denizde balık tutmuş ve yüzmüştü. Zorunlu eğitim sayesinde okuma yazmayı öğrendikten sonra denizlere açılıp gerçek bir eğitim almak -Morty'nin ölümünden yalnızca on dokuz ay sonra bunu yapmak, yaşlı annesiyle babasına değilse de- Sabbath'a gayet doğal gelmişti. Havana'ya giden Norveç şilebine çıkar çıkmaz orospulardan da haberdar olmuş ve herkesin bundan söz ettiğini görmüştü. Gemideki kıdemliler için bir limana iner inmez orospulara gitmek olağanüstü bir şey değildi ama Sabbath için, on yedi yaşındayken... nasıl bir şey olduğunu tahmin edersiniz.

Ay ışığında Havana Limanı'ndaki Morro Kalesi'nin önünden geçmek, dünyadaki herhangi bir limana bile girmek yeterince heyecanlı değilmiş gibi, iskeleye halat atılır atılmaz gemiden inip doğruca hayatında hiç yapmadığı o şeyi yapmaya gitmişti. Batista'nın Küba'sında, koskoca bir Amerikan kerhanesi ve kumarhanesi olan o yerde. Castro on üç yıl sonra dağdan inip bütün eğlenceye son verecekti ama sıradan denizci Sabbath istediği şeyi tam zamanında alacak kadar şanslıydı.

Usta denizci belgesini alıp sendikaya girdikten sonra çalışacağı gemileri seçmeye başlamıştı. Sık sık sendika merkezine uğrayarak -cennetin tadını almış biri olarak- "Aşk Turu"nu beklemişti: Santos, Monte, Rio, Buenos Aires. Bütün hayatlarını Aşk Turu yaparak geçiren adamlar vardı. Sabbath gibi onların da nedeni orospulardı. Orospular, genelevler, insanoğlunun yapmaya muktedir olduğu her türden seks.

Sabbath arabayla yavaşça mezarlığa doğru çıkarken, cebinde on yedi, vadesiz ortak hesapta üç yüz dolar olduğunu hesapladı. Sabah ilk iş New York'taki bir bankada çek yazmak zorundaydı. Parayı Rosie'den önce çekmeliydi. Buna mecburdu. Roseanna ayda iki kez maaş çeki bozduruyordu ve sosyal güvenlikle sağlık sigortasına hak kazanması bir yıl sürebilirdi. Tek sermayesi ellerindeki o salak yetenektir ve lanet olası elleri artık işe yaramıyordu. Nerede yaşayacak, ne yiyecek, hastalansa ne yapacaktı? ... Roseanna evi terk ettiği için onu boşarsa, sağlık sigortası işini ne yapacak, şişkinlik giderici haplarla, şişkinlik giderici haplar midesini yakmasın diye yuttuğu hapları nasıl alacak, ilaçları alacak parayı bulamazsa, elleri sürekli ağırırsa, bir daha hiç yardım alamazsa...

Kalp çarpıntısı başlamıştı. Arabanın burnu Drenka'nın mezarının beş yüz metre kadar uzağındaki o her zamanki saklanma yerine sokulmuştu. Tek yapması gereken sakinleşip geri geri çıkarak eve dönmektir. Açıklama yapması gerekmezdi. Hiç yapmazdı ki. Divanda uyuyabilir ve yarın o bildik var olmayışın keyfini sürmeye kaldığı yerden devam edebilirdi. Roseanna onu asla kovamazdı; Barbara iç huzuru ve rahatlama adına ne gibi ödülleri vadetmiş olursa olsun, babasının intiharı buna izin vermezdi. Sabbath'a gelince, hayat ne kadar tiksiniç olursa olsun, evdeki tiksiniçlik sokak köşelerinden daha iyiydi. Amerikalıların çoğu evlerinden nefret ederdi. Amerika'daki evsizler sayıca, evi ve bir ailesi olan ama her şeyden nefret edenlerin yanına yaklaşamazdı. Amına yumul. Bu gece, toplantıdan döndüğünde. Bu onu afallattır. Orosu *sen* olursun. Onlardan biriyle evlenmeyi beceremedin ama yetmişine altı yıl kalmışken yapıver gitsin; para için yumul işte.

Sabbath bu arada arabadan inmiş, elinde feneriyle sessizce mezarlık yolunda ilerliyordu. Önce başka birilerinin olup olmadığını anlamalıydı.

Bu gece limuzin yoktu. Pikap kamyonet vardı. Direksiyonda biri olabilir diye, yoldan geçip plakaya bakmaya korktu. Orali çocuklar ay ışığında tepeye çıkıp daire hâlinde oturmuş otuzbir çekiyor ya da mezar taşlarının üzerine oturmuş ot içiyor olabilirlerdi. Onlara daha çok Cumberland'da, süpermarketteki kasa sırasında rastlıyor, hepsinin yanında iki-üç tane küçük çocuk, bir de renksiz suratı, hamile karnıyla patlamış mısır, peynirli çerez, sosisli börek, köpek maması, patates cipsi, bebek bezi ve rüyalarındaki paralar gibi üst üste istiflenmiş otuz santimlik pepperonili yuvarlak pizzalarla dolu arabaları iten reşit olmamış -ama şimdiden hayat onu es geçmiş gibi görünen-

karıları oluyordu. Bu tipleri tamponlarındaki çıkartmalardan tanıyordu. Bazılarının tamponunda “Tanrı’nın Dediği Olur,” bazılarının kinde “Sürücülüğümü Beğenmediysen I-800-BOK-YE’yi Ara” yazan çıkartmalar, bazılarında da ikisi birden oluyordu. Blackwall’daki eyalet hastanesinden, haftada iki gün kendi özel muayenehanesinde çalışan bir psikiyatrist, dağlardaki insanları en çok ne için tedavi ettiğini soran Sabbath’a bir seferinde, “Ensest, erkek şiddeti, ayyaşlık; bu sırayla,” demişti. Sabbath’ın otuz yıldır yaşadığı yer böyle bir yerdi işte. Linc haklıydı: Nikki’nin kayboluşundan sonra New York’u terk etmemesi gerekirdi. Norman Cowan haklıydı: Kayboluşu yüzünden kimse onu suçlayamazdı. Sabbath’tan başka onu hatırlayan var mıydı ki? Belki de bunca zaman sonra New York’a gidişinin nedeni Nikki’yi mahveden ve Morty’yi öldüren kişi olmadığını kanıtlamaktı.

Nikki; safi yetenek, büyüleyici bir yetenektir ve kesinlikle bundan daha fazlası değildi. Toplama, çıkarma, çarpma, bölme yapmayı bırakın sağını solunu bile bilmezdi. Hayatının çoğunu geçirdiği New York’ta bile, kuzeyi güneyden, doğuyu batıdan ayırt edemezdi. Çirkin, yaşlı ya da engelli insanları görmeye tahammül edemezdi. Böceklerden korkardı. Yalnızken karanlıktan korkardı. Bir şeyler asabını bozduğunda –sarı bir ceket, bir Parkinson hastası, tekerlekli sandalyesinde salyalar akıtan bir çocuk– hemen bir Miltown çakardı ve Miltown onu koca gözleriyle boş boş bakan, titrek elli bir kaçığa çevirirdi. Bir arabanın egzozu patlasa ya da yakınlarda biri kapıyı çarpsa, yerinden sıçrayıp çılgılık atardı. Teslim olmakta üstüne yoktu. Biraz cüretkâr davranmaya görsün, birkaç dakika sonra gözyaşları içinde, “Ne istersen yaparım; ama bana böyle saldıрма!” deyiverirdi. Nedenini bilemiyordu; ya çocuk gibi inatçı ya da bir çocuk kadar uysaldı. Duştan çıkarken havluya sarınarak ve Sabbath’a rastladığı takdirde hızla yanından geçip odaya girerek onu tedirgin ederdi. “Bunu niçin yapıyorsun?” “Neyi?” “Demin yaptığı şeyi; vücudunu benden saklıyorsun.” “Ben öyle bir şey yapmadım.” “Yaptın, havluya sarındın.” “Isınmaya çalışıyordum.” “Neden koştun peki, benim görmemi istemezmiş gibi?” “Kafayı yemişsin, Mickey, uyduruyorsun. Neden sürekli bana saldırıp duruyorsun?” “Sen neden vücudun çirkinmiş gibi davranıyorsun?” “Vücudumu *sevmiyorum*. Vücudumdan nefret ediyorum! Göğüslerimden nefret ediyorum! Kadınların göğüsleri olmamalı!” Buna rağmen herhangi bir yansıtıcı yüzeyin önünden tiyatronicin önündeki fotoğrafları kadar diri ve hoş görünüp görünmediğine şöyle bir bakmadan geçemezdi. Sahneye çıkar çıkmaz da milyonlarca fobisi uçup gider, tuhaflikları yok oluverirdi. Sabbath’a olan aşkı

mı yoksa nefreti mi, hangisinin daha güçlü olduğunu bilemiyordu; tek bildiği onun koruması olmadan ayakta kalamayacağıydı. Sabbath onun çelik yelege, savaş zırhıydı.

Nikki yirmili yaşlarının başlarında tam Sabbath gibi dediğim dediğim bir yönetmenin isteyeceği türden yoğrulabilir bir oyuncu olmuştu bile. Sahnedeyken, yalnızca prova yapıyor ya da öylece durmuş talimat verilmesini bekliyor olsa bile, o gerginliğinden eser olmaz, ne yüzüğüyle oynayıp durur, ne parmaklarını yakasından geçirir ne de elindeki bir şeyle masanın üstünde trampet çalardı. Sakin, dikkatli, yorulmak bilmez, sızlanmayan, akli başında, zeki biri olup çıkar-
dı. Sabbath'ın istediği her şeyi, ister detaydaki ufacık bir şey isterse de abartılı bir şey olsun, tam Sabbath'ın hayal ettiği şekliyle ânında yaratabilirdi. Kötü oyunculara karşı sabırlı davranır, iyi oyuncular onu heyecanlandırır. İşle ilgili hiç kimseye saygısızlık etmezdi ama Sabbath onun bir mağazadaki tezgâhtar kızlardan birine üstünlük tasladığını gördüğünde yüzüne bir tane tokat atmak istemişti. "Sen kendini ne sanıyorsun?" diye sormuştu sokağa çıktıklarında. "Bu saldırı ne içindi *şimdi*?" "O kıza neden pislikmiş gibi davrandın?" "Ah, kız sürtüğün tekiydi. "Peki sen ne boksun? Babanın Cleveland'da ke-
reste deposu vardı. Benimki kamyonetle tereyağı ve yumurta satar-
dı." "Ne demeye babamdan söz edip duruyorsun? Babamdan nefret ederdim ben. Babamın bu işle ne ilgisi var!" Sabbath'ın hayatına giren kadınların hepsi babalarını ezik bulurdu nedense. Drenka'nınki ahmakça bağlılığını aşağıladığı salak bir parti üyesiydi. "Bu işten çıkarın olsa anlarım; ama cidden *inanmak* başka bir şey." Rosie'ninki onu korkutan intihar eğilimli bir alkolikti; Nikki'nin babası da kumarı, meyhaneleri ve kızları, karısıyla çocuklarına olan sorumluluğundan üstün tutan zorba, kaba saba bir iş adamıydı. Nikki'nin babası büyü-
kannesinin cenazesi için ailesiyle birlikte Yunanistan'a gitmiş, sonra da daha çok orospuların tadına bakmak için biraz daha kalıp ülkeyi dolaşırken annesiyle tanışmıştı. Selanikli bir burjuva kızı olan müs-
takbel eşiyle flört etmiş ve birkaç ay sonra onu kendinden daha zorba ve kaba saba bir iş adamı olan babasının kereste ticareti yaptığı Cleve-
land'a getirmişti. Dedesinin annesiyle babası köylü olduğu için adam Yunancayı feci bir köylü aksanıyla konuşuyordu. Hele telefonda ettiği o küfürler! "Gamóto! Gamó ti mana sou! Gamó ti panaghía sou!" Siktir! Ananı sikeyim! Kutsal Anne'ni sikeyim senin! ... Üstelik bir de kendi gelininin kıcını çimdikliyordu! Hovarda kocası, kocasının yontulmamış ailesi, geri kafalı Cleveland, bu insanların bayıldığı bu-
zuki müziği; bütün bunlar Nikki'nin kendini romantik bir genç kız

olarak gören annesini delirtmeye başlamıştı. Kantarakis'le evlenip bu korkunç aileye gelin giderek büyük bir hata yapmıştı ama on dokuz yaşındayken tabii ki *o da* nefret ettiği, baskıcı, geri kafalı babasından kaçmıştı ve yüzünü kolayca kızartabilen –hayatında ilk kez, onu bu kadar kolayca orgazma ulaştırabilen– o hayat dolu Amerikalı o zamanlar gözüne büyük umutların müjdecisi gibi görünmüştü.

Kurtarıcısı küçük güzel Nikoletta olmuştu. Nikki'nin üzerine titremişti. Onu her yere yanında götürmüştü. Ayrılmaz ikili olmuşlardı. Müzik kulağı olan Nikki'ye Yunanca ve İngilizce şarkılar öğretmişti. Şiirler okuyup ezberletmişti. Buna rağmen her gece ağlayan annesi sonunda Nikki'yi de alıp New York'a taşınmıştı. Para kazanabilmek için çamaşırhanede, ardından bir şirketin posta bölümünde çalışmış, sonunda Saks'a geçerek önce şapka satmış, sonra da tuhafiyeler bölümünün başına geçmişti. Nikki Sahne Sanatları Lisesi'ne gitmişti; her şeye birlikte göğüs germişlerdi ama 1959 yılında annesi bilinmeyen bir kan hastalığı yüzünden beklenmedik şekilde ölmüştü...

Sabbath yol kenarındaki yumuşak toprağın üzerinde, mezarlığın uzun taş duvarına paralel, eğilerek yürürken olabildiğince ses çıkarmamaya çalıştı. Mezarlıkta biri vardı. Drenka'nın mezarında! Kot pantolonlu; leylek gibi, ayakları içe basan, saçını at kuyruğu yapmış bir tip... Demek *elektrikçinin* pikabıydı! Drenka'nın küvette sikişmeyi, duşta sabunlamayı sevdiği Barrett gelmişti. *Yüzünden başlayıp göğsüne, karnına, en son sikine iniyorum ve de siki kalkıyor ya da zaten kalkmış oluyor.* Evet, bu gece ölene saygılarını sunma sırası Barrett'taydı ve çocuk cidden de çoktan sertleşmişti. *Bazen bacaklarından tutup düşün altında beni havaya kaldırıyor.* Sabbath kendini bir kez daha taş ararken buldu. Barrett'la arasındaki mesafe Lewis'le olduğundan en az beş metre fazla olduğu için vurucunun alanına yakın bir yere fırlatabileceği kadar hafif bir taş aradı. Karanlıkta gerekli ağırlık ve boyutta bir şey bulması zaman aldı ve Barrett bu arada sessizce otuzbir çekti. Boşalmaya başladığı anda tam sikine bir tane isabet ettirebilseydi keşke. Sabbath, Barret'in elinin hızından orgazmın ne zaman geleceğini kestirmeye çalışıyordu ki mezarlıkta sessizce tepeyi tırmanan ikinci bir silüet gördü. Üniformalı biri. Zangoç muydu acaba? Üniformalı silüet fark edilmeden ve görülmeden sinsice ilerleyerek Barrett'ın bir metre kadar gerisinde durduğunda, Barrett yaklaşan patlama dışında hiçbir şeyi fark edemeyecek durumdaydı.

Üniformalı silüet telaşsızca, neredeyse uyuşuk bir hareketle, yavaşça sağ kolunu kaldırdı. Elinde ucu toparlak ve uzun bir şey vardı. El feneri. Barrett'tan bir inilti, aniden kesilerek tutarsız bir sözcükler

sağanağına dönüşen tekdüze bir inilti çıktı. Sabbath beklemeye geçti ama o esrik doruk noktası fenerli adam için de bir işaret olmalıydı ki el feneri balta gibi Barrett'ın kafasına geçti. Barrett yere devrilirken boğuk bir düşme sesi, sonra üst üste iki darbe sesi duyuldu; genç elektrikçi... *sen başkasın, çok başkasın...* taşaklarına iki tekme yemişti.

Sabbath saldırganın kim olduğunu ancak adam kendi arabasına atlayıp –sessizce Barrett'ın pikabının yanına girmişti– motoru çalıştırdıktan sonra anladı. Eyalet polisinin devriye arabası mağrur ve açık bir başkaldırıyla ya da yalnızca sönmek bilmez bir öfkeyle, bütün ışıklarını yakarak çekip gitti.

GECE Linc'in cenazesi için arabayla New York'a giderken bir tek Nikki'yi düşündü. Arabanın içinde süzülen, dalgaların kıyıya vurduğu çer çöp gibi bir yukarı bir aşağı sürüklenen annesiyle tek konuşabildiği Nikki'nin kaybolmasına neden olanlardı. Annesi dört yıllık evlilikleri boyunca Nikki'yi ancak dört-beş kez görmüş, gördüğü zamanlarda da, Nikki neşeli, iyi kalpli bir çocuğun kalbi kırık saflığıyla, onunla ısrarla sohbet etmeyi denemiş olduğu hâlde onun kim olduğunu, orada ne aradığını anlayamamıştı. Yaşlılardan, engellilerden ve hastalardan korktuğu için, Sabbath'ın acılı annesini görmek gibi zorlu bir sınava hiçbir zaman istekli olmayan Nikki'nin midesine de, arabayla Bradley'ye gidilirken her seferinde kramp girmişti. Bayan Sabbath'ın her zamankinden daha da süzgün ve bakımsız görüldüğü, onu dişlerini masadaki muşamba örtünün üzerine koymuş, mutfaktaki koltukta uyuklarken buldukları bir seferinde, Nikki kendini tutamayıp arka kapıdan dışarı kaçmıştı. Sabbath o günden sonra annesini hep tek başına ziyaret etmişti. Onu Belmar'daki, bir zamanlar çok sevdiği Parker House ekmeklerinden yapan bir balık lokantasına götürmüş, sonra Sabbath'ın ısrarıyla Bradley'ye gidip kol kola girerek kumsal yolunda on dakika yürüyüş yapmışlardı. Sabbath onu eve bıraktığında, annesi rahat bir nefes alıyordu. Sabbath annesini konuşması için hiç zorlamıyordu ve yıllar geçtikçe yalnızca "Nasılsın anne?" ve "Görüşürüz anne," dediği ziyaretler olmaya başlamıştı. Bir de iki öpücük; biri geldiğinde, biri giderken. Ona götürdüğü çikolata kaplı vişneler, bir sonraki gidişinde açılmamış olarak tam annesinin elinden alıp koyduğu yerde dururdu. Sabbath orada kalıp geceyi Morty'yle birlikte uyudukları eski odada geçirmeyi aklına bile getirmemişti.

Ama şimdi acılardan kurtulmuş, derdi tasayı atmış hâlde karanlık arabanın içinde ona görünmeden oradan oraya uçtuğuna, anneciği artık saf ruhtan ve saf bilinçten oluşan ölümsüz bir varlık olduğuna göre, ilk evliliğinin nasıl bir felaketle sonuçlandığını başından sonuna dinlemeye dayanabilirdi herhâlde. İkinci evliliğin bitişine tanık olmak için bizzat orada bulunduğu şüphesi yoktu. Sabahın dördünde uyanıp tekrar uyuyamadığı her seferinde yanında değil miydi zaten? Daha o sabah banyoda sakalının kenarlarını düzeltirken, sakalının doğduğu andan itibaren benzetildiği ve adını aldığı o hahamın, annesinin babasının o dalgalı sakalının kopyası olup olmadığını sormamış mıydı? Annesi sürekli yanı başında, ağzının içinde değil miydi, başının içinde çınlayarak anlamsız hayatına son vermesi gerektiğini hatırlatıp durmuyor muydu?

Üç buçuk saat boyunca bir tek ölüm, ölüm ve ölmüş olanlar, bir tek Nikki ve onun sorumsuzluğu, tuhaflığı, dış görünümü, ona kadim bir hava veren siyah saçlarıyla gözleri, o melek gibi, pudra beyazı, uhrevi, bakire kız teni... Ruhtaki tutarsız ve anlaşılmaz görünen her şeyi hatta korkudan kanını donduran canavarlığı temsilen Nikki ve onun yeteneği.

Nikki Londra Kraliyet Dramatik Sanatlar Akademisi'nden tam burs kazanınca, annesiyle birlikte oraya taşınmıştı. Başlarda Nikki'nin annesinin İngiliz bir doktorla evlenmiş, Kensington'da rahat bir hayat süren birinci dereceden kuzeninin cömertliğine güvenmişlerdi. Derken annesi South Audley Caddesi'ndeki pahalı bir şapkacıda iş bulmuş, mağazanın kibar sahipleri Bill ve Ned ürkek Nikki'nin canlı zarafetine kapılarak dükkânın üstündeki iki küçük odayı yok pahasına kiralamalarına izin vermişlerdi. Hatta kır evlerinin tavan arasından, Nikki'nin ufacık "fazladan" odada yattığı küçük yatağın ve uykusuzluktan çeken annesinin her gece "salonda" üstüne uzanıp roman okuyarak zincirleme sigara içtiği divanın da içlerinde olduğu mobilyalar getirmişlerdi. Tuvalet alt katta, mağazanın arkasındaydı. Öyle küçük bir yerdi ki Nikki annesinin kesesinde yaşayan bir kanguru gibiydi. Aslında ikisi için tek yatak olsa, daha küçük bile olsa umursamazdı.

Nikki okuldan mezun olduktan sonra New York'a dönmüştü ama Cleveland'daki anılarını unutamayan ve Amerikalıların tümünü – (güya) dul kalmış (Bill'le Ned'e sorarsanız, Giritli aristokrat bir aileden gelen) şapkacı kadına olabildiğince nazik ve düşünceli davranan üst düzey müşterilerine kıyasla öyle oldukları kesindi– yaygaracı ve barbar bulan annesi Londra'da kalmıştı. Annesi "çocuklar" sayesinde –patronlarından herkes bu şekilde söz ediyordu– edindiği birçok iyi

dostuyla birlikte rahat bir hayat sürmeye devam ederken, Nikki'nin kendine yeni bir hayat kurma zamanı gelmişti; hafta sonları Nikki'yle ikisi sık sık birilerinin kır evine davet ediliyordu ve Bayan Kantarakis'i sırdaşı olarak gören varlıklı müşterilerin sayısı azımsanacak gibi değildi. Üstelik bir de özellikle Nikki'ye karşı olağanüstü cömert davranan kuzen Rena'yla doktorun sağladığı güven hissi vardı. Nikki'ye karşı herkes çok cömertti. Amerika'ya doğru yola çıkarken henüz tek bir erkekle bile cinsel deneyim yaşamamış olsa da, Nikki büyüleyici bir kadındı. Aynı şekilde, yedi yaşındayken annesinin kucağında babasının evinden kaçışından beridir eşcinsel olmayan tek bir erkekle yakınlaşmış değildi. Eşcinsel olmayanları ne kadar büyüleyebileceği tam bir muammaydı.

"Annesi," dedi Sabbath kendi annesine, "bir sabah erkenden ölüverdi. Nikki hastalığının son aşamalarında yanında olabilmek için uçakla oraya gitmişti. Biletini Bill'le Ned almıştı. Hastanede yapabilecekleri bir şey kalmadığı için, annesi şapkacı dükkânının üstündeki odalarına dönmüş ölümünü bekliyordu. Sonu yaklaşırken, Nikki yaklaşık dört gün boyunca annesinin yanında oturup elini tutarak onu rahat ettirdi. Dördüncü günün sabahında tualeti kullanmak için alt kata indi ve tekrar yukarı çıktığında, annesi artık nefes almıyordu. 'Annem az önce öldü,' demişti bana telefonda, 've ben yanında değildim. Yanında olamadım. Olamadım, Mickey! Tek başına öldü!' Bill'le Ned'in aldığı biletle, akşam uçağıyla ben de Londra'ya gittim. Ertesi gün kahvaltı saatinde Londra'ya inip dosdoğru South Audley Caddesi'ne gittim. Nikki'yi annesinin yanındaki koltukta, gayet sakin ve dingin bir hâlde otururken buldum. Öleli bir gün olmuştu ama ceset hâlâ gecelikleydi; öylece duruyordu. Bir yetmiş iki saat daha öylece kaldı. Artık bu manzaraya dayanamaz hâlde gelince, 'Sen Sicilya köylüsü değilsin! Yeter artık! Annenin gitme zamanı geldi!' diye bağırdım Nikki'ye. 'Hayır. Hayır. *Hayır!*' diye haykırp bana yumruk savurmaya başlayınca geri çekilip merdivenden aşağı indim ve saatlerce Londra'da gezindim. Ona anlatmaya çalıştığım şey cesedin başında böyle nöbet tutarak yakışık almayacak kadar ileri gittiği değil, deliliğin sınırlarını zorladığıydı. Annesinin cesediyle böyle sınırsızca içli dışlı olarak, her günü yanında oturarak geçirdiği ölüyü eğlendirmek için tek başına bol bol konuşarak, annesinin yarım kalmış örgüsüne devam edip çocukların dostlarını ağırlayarak, ölmüş kadının ellerini tutarak, yüzünü öperek, saçlarını okşayarak –basit bir fiziksel gerçeği bu şekilde yok sayarak– kendini benim için tabulaştırdığını anlatmaya çalışıyordum."

Sabbath'ın annesi hikâyeyi dinliyor muydu acaba? Sabbath her nasılsa dikkatinin başka yerde olduğunu hissediyordu. Artık Connecticut'a inmiş, çok güzel ve tüyler ürpertici bir nehir boyunca giderken, annesi "Bu işi şu nehirde yapmak çok zor olmasa gerek," diye düşünüyor olabilirdi. Ama Linc'i görmeden olmaz, anne... Bu işi kendisi de yapmadan önce Linc'in ne hâlde olduğunu görmesi lazımdı.

Ne yapması gerektiğini ilk kez anlıyor ve itiraf ediyordu. Sorun kendi hayatıydı ve bu asla çözülemeyecek bir sorundu. Sabbath'ın ki belli hedeflerin ve belirli yolların olduğu, "Bu gerekli, bu gereksiz; bunu yapmaya katlanamam ama katlanabileceğim için bunu yapabilirim," diyebileceği türden bir hayat değildi. Asiliğin güdümündeki, tek eğlencesi isyankârlık olan bir varoluş çözülemezdi. Bu anlamsızlığın suçunu Morty'nin ölümüne, annesinin çöküşüne, Nikki'nin kayboluşuna, kendi salak mesleğine ya da romantizmalı parmaklarına yüklediğini, annesinin anlamasını istiyordu; yalnızca öncesinde neler olduğunu anlatıyordu ona. Tek bilebileceğin buydu ama olduğunu zannettiğin şey başkasının olduğunu sandığı şeyle asla örtüşmüyorsa, bundan bile emin olabilir miydin? Herkes her şeyi yanlış anlıyordu. Annesine anlattıkları doğru değildi. Dinleyen kişi annesi değil de Nikki olsaydı, "Öyle olmadı! *Ben* öyle bir şey yapmadım! Yanlış anlamışsın! Her şeyi yanlış anlıyorsun! Durduk yere bana saldırıyorsun hep!" diye bağırırdı.

Evsiz, eşsiz, metressiz, beş parasız... şu soğuk nehre atla da boğul. Ormanlara doğru tırmanıp uyu ve ertesi sabah, uyanmayı becerebilirsen, tırmanmaya devam et ve sonunda kaybol. Bir otelde oda tutup gececi resepsiyonistin tıraş bıçağını ödünç al ve boğazını bir kulağından öbürüne kadar kes. Yapabilirsin. Lincoln Gelman yaptı. Roseanna'nın babası yaptı. Büyük ihtimalle Nikki de yaptı, üstelik usturayla, *Matmazel Julie*'de her gece kendini öldürmek üzere sahneden çıkarken elinde tuttuğuna benzer bir usturayla. Nikki'nin kayboluşundan bir hafta kadar sonra, Sabbath'ın aklına malzeme odasına gidip uşak Jean'ın Julie onunla yattıktan sonra, kendini onun tarafından kirletilmiş hissederek sonunda Jean'a, "Yerimde olsan, sen ne yapardın?" diye sorduğunda verdiği usturayı aramak gelmişti. Jean, "Hava hâlâ aydınlıkken, git; samanlığa git..." diyerek usturayı ona veriyordu. "Bu iş ancak böyle bitebilir... Git!" diyordu. Oyunun son sözü buydu: Git! Julie de usturayı alıp gidiyordu; kendini köşeye sıkışmış hissedenden Nikki de kaçınılmaz olarak onun peşinden gitmişti. Ustura malzeme odasındaki çekmecedен, tam olması gereken yerden çıkmıştı ama Sabbath yine de zaman zaman bu dehşetin otohipnoz olduğuna,

felaketlerinin kökeninde Nikki'nin gerçek dışı acıları âdeta suç işler gibi benimsemesinin, kendini yok sayan o acımasız empati yeteneğinin yattığını düşünmeden edemiyordu. Nikki kendi geniş hayal gücünü büyük bir hevesle Sabbath'ın hayal gücünün despot canavarlığına değil, Strinberg'ün hayal gücünün despot canavarlığına teslim etmişti. Bu işi Sabbath'ın yerine Strindberg yapmıştı. Daha iyi kim yapabilirdi ki?

“Üçüncü gün artık ‘Bu böyle devam ederse, bu kadınla bir daha sikişemem; onunla aynı yatakta bile yatamam,’ diye düşündüğümü hatırlıyorum. Kafadan uydurduğu bu âdetler bana tuhaf geldiği ve amaç olarak Yahudiler arasında görmeye alışkın olduğum ritüellerle çakıştığı için falan değil. Şu ya da bu dinin matem geleneklerine uyan biri, bir Katolik, Hindu ya da Müslüman olsa; yüce Akhenaton'un hüküm sürdüğü dönemde Tanrı Osiris'in ölümü üzerine belirlenen abuk sabuk törelere harfiyen uyan bir Mısırlı olsa, buna saygı duyup sessizce seyirci kalmaktan başka bir şey yapmazdım sanırım. Canımı sıkın şey Nikki'nin orada *bir başına* olmasıydı; annesiyle ikisi dünyaya karşı, dünyadan ayrı, birlikte yapayalnız ve dış dünyayla bütün ilgilerini kesmiş hâldeydi ve bunu atlatmasına yardım edecek bir kilise, bir klan, sevdiği birinin ölümüne verdiği tepkiyi mantığa uydurup onu yatıştırarak bir görenek bile yoktu. Nikki iki gün boyunca nöbet tutarken, yürüyerek South Audley Caddesi'nden geçen bir rahip görmüştük. ‘Esas iblis bunlar,’ demişti Nikki. ‘Hepsinden nefret ediyorum. Rahiplerden, hahamlardan, abuk sabuk peri masalları anlatan bütün din adamlarından!’ ‘Öyleyse küreği al da kendin yap,’ demek gelmişti içimden. ‘Ben de din adamlarına bayılıyor değilim. Küreği al da, Ned'in bahçesine onu sen göm.’

“Annesi kuş tüyü bir yorganın altında, divanda yatıyordu. Mumyacı gelip Nikki'nin deyimiyile ‘turşusunu kurmadan’ önce, çenesinin o, aynı hayattayken yaptığı gibi, hafif yan yatmış hâliyle, birlikte geçirdiğimiz bir günde uyuyakalmış gibi görünüyordu. Pencerelelerin ötesinde berrak bir bahar sabahı vardı. Her gün beslediği serçeler çiçek açan ağaçların üstünde uçuşuyor, bahçe kulübesinin önündeki çakılların üzerine konup su içiyordu ve arkadaki açık pencereden lalelerin parıltısını görebiliyordun. Kapının yanında duran mama kabının içindeki mamalar bitmemişti ama annesinin kucak köpeği çoktan gitmişti, Rena alıp götürmüştü. Öldüğü sabah neler olduğunu sonradan Rena anlattı. Nikki cesedi görüp ölüm belgesini hazırlamak için gelen doktorun ambulans gönderdiğini ama annesini cenazeye kadar evde tutmaya karar verip ambulansı geri yolladığını yazmıştı.

Nikki'yi yalnız bırakmamak için yanına koşmuş olan Rena'ysa bana doktorun çağırdığı ambulansın 'geri yollanmadığını' söyledi. Ambulans şoförü kapıdan girip daracık merdivenden çıkmaya başladığında Nikki adama, "Hayır, hayır!" diye bağırmış; adam yalnızca işini yaptığını söyleyerek ısrar edince de, Nikki adamın suratına öyle bir vurmuş ki adam koşup kaçmış, Nikki'nin bileği de günlerce sızlamış. Nöbeti sırasında arada bir bileğini ovuşturduğunu görüyordum ama Rena olayı anlatıncaya kadar nedenini anlayamamıştım."

Peki Sabbath kiminle konuştuğunu zannediordu böyle? Akla ihanet eden, kendi yarattığı bir sanrı, anlamsız bir yığının abesliğini artıracak bir şey; annesi *buydu* işte, Sabbath'ın kuklalarından biri, son kuklası, koruyucu melek rolünde değil, Sabbath'ı bir sonraki istirahatgâhına gitmek üzere hazırlamaya gelmiş ruh rolünü oynayan, iplerin ucunda uçuşup duran görünmez kuklasıydı. Boşa çıkmış bir hayata cafcaflı, acıklı bir dokunuşla son dakika dramtizmi ekleyen ham ve teatral bir içgüdüydü.

Yol bitmek bilmiyordu. Bir dönemeci mi kaçırmıştı yoksa sonraki istirahatgâh burası mıydı: Mekânsız bir karanlığın içinde sonsuza kadar direksiyon salladığın, umulmadık biri olmana yol açan kontrol dışı olayları tekrar tekrar anlattığın bir tabutun içi miydi? Bu hızla! Çabucak! Kim olduğunla başlayıp hikâyedeki düşmanın kendin olduğunu anlar gibi olduğun o tanımsız noktaya kadar, her şey parmaklarının arasından kayıp gidiyordu.

Annesi artık ruhunu ona sarmış, onu sarıp sarmalayarak kendine katmış, bu sayede Sabbath'ın hayal gücünden bağımsız, onun kontrol etmediği bir şey olarak cidden var olduğuna onu ikna ediyordu.

"Nikki'ye, 'Cenaze ne zaman olacak?' diye sordum. Ama cevap vermedi. 'Kabul edilemez bir şey,' dedi, "çok üzücü ve kabul edilemez.' Annesinin yattığı divanın ucuna oturmuştu. Nikki'nin tek elini ben tutmuştum, öteki eliyle uzanıp annesinin yüzüne dokundu. 'Manoulamou, manoulítsamou.' Benim canım anneciğim'in Yunancası. 'Tahammül edilmez bir şey. Korkunç,' dedi Nikki. 'Onun yanında kalacağım. Burada uyuyacağım. Yalnız kalmasını istemiyorum.' Ben de Nikki'nin yalnız kalmasını istemediğim için, o gün akşama doğru Rena'nın doktor kocasının temasa geçtiği, Londra'daki büyük cenaze evlerinin birinden cenaze için yapılacak düzenlemeleri tartışmak için bir görevli gelinceye kadar onunla ve annesiyle birlikte oturdum. Ben ölünün yirmi dört saat içinde, en kısa sürede gömülmesine alışkın bir Yahudiydim ama Nikki annesinin kızıydı, başka da bir şey değildi ve cenaze evinden gelecek adamı beklerken ona Yahudi geleneğinin

nasil olduğunu hatırlattığımda, ‘Hemen ertesi gün toprağa mı veriyorlar? Yahudiler de çok acımasızmış!’ dedi. ‘Eh, öyle de denebilir,’ dedim. ‘Öyle,’ dedi. ‘Acımasızca. Çok korkunç!’ Başka da bir şey demedim. Asla cenaze istemediğini itiraf etmişti.

“Adam saat dört gibi geldiğinde üzerinde çizgili pantolonla kuyruklu ceket vardı. Aşırı kibar ve saygılı bir tavırla o gün üç cenazesi olduğunu ve üstünü değiştirmeye vakit bulamadığını söyledi. Nikki annesinin bir yere gitmeyeceğini, olduğu yerde kalacağını söyledi. Adam görüşme boyunca sürdürdüğü ve yalnızca bir kez tekleyen üst düzey bir sahtelikle yanıt verdi. Üst sınıf aksanına geçti. ‘Nasil diler-seniz, Bayan Kantarakis. Ancak sizin üzülmeyi istemeyiz. Anneniz yanınızda kalacaksa, bizden birinin gelip ona enjeksiyon yapması gerekiyor.’ Cesedin temizlenip mumyalanması gerektiğini kastediyor diye düşündüm. ‘Endişe etmeyin,’ dedi adam kesin bir tavırla, ‘adamımız İngiltere’nin en iyisidir.’ Gururla gülümsedi. ‘Kraliyet ailesine de o gider. Esprili ve zeki biridir. Bu işte öyle olmak zorundasınız. Yoksa marazi düşüncelere kapılır gidersiniz.’

“Bu arada cesedin yüzüne konan sineğin Nikki görmeden uçup gitmesini diliyordum. Ama görüp yerinden sıçradı ve oraya gidişimden beridir ilk kez kendini kaybetti. ‘Bırakın, rahatlasın,’ dedi adam bana. Sineği kovmak için ben de yerimden fırlamıştım. ‘İçini boşalt-sın,’ dedi adam bilgece bir tavırla.

“Nikki sakinleştikten sonra sinek tekrar konmasın diye annesinin yüzüne kâğıt mendil örttü. Sonradan böcek savar almamı istedi, ben de çıkıp aldım ve –cesede doğru püskürtmemeye dikkat ederek– bütün odayı spreyleyen, Nikki de kâğıt mendili alıp hırkasının cebine koydu. Gün kararırken farkında olmadan –ya da bilerek– mendile burnunu sümkürdü...bu yaptığı bana artık iyice delilik gibi geldi. ‘Nezaketsizlik etmek istemem ama,’ dedi cenaze evinden gelen adam, ‘annenin boyu kaçtı acaba? Telefon ettiğimde iş arkadaşlarım bunu soracaktır.’

“Birkaç dakika sonra iş yerini arayıp salı günü krematoryumun ne zaman uygun olduğunu sordu. Daha günlerden cumaydı ve Nikki’nin durumu göz önüne alındığında, salı çok geç olacakmış gibi geldi. Ama yakında cenaze fikrinden de vazgeçip annesini sonsuza kadar yanında isteyebileceği için, salı gününün hiç yoktan iyi olduğuna karar verdim.

“Adam krematoryumun programına bakmalarını bekledi. Sonra telefonu kulağından ayırmadan bana bakarak, ‘Arkadaşlar saat birde boş olduğunu söylüyor,’ dedi. Nikki, ‘Hayır, olamaz,’ diyerek hıçkır-

sa da, başımı sallayarak onayladım. Adam telefona çabucak, 'Doldu,' diyerek sonunda dünya gerçek bir yermiş ve biz gerçek insanlarmışız gibi konuşabileceğini de göstermiş oldu. Telefonu kapadıktan sonra, 'Peki tören?' diye sordu Nikki'ye. 'Kimin ne yapacağı umurumda değil,' dedi Nikki belli belirsiz, 'Tanrı'dan söz edip durmasınlar, yeter.' Adam, 'Dini tören olmayacak,' diyerek, annesinin boyu ve Nikki'nin annesiyle birlikte yakılmak üzere seçtiği tabutun cinsiyle birlikte bunu da defterine not aldı. Ardından sözcüklerini özenle seçerek yakılma prosedürünü anlattı ve seçenekleri sıraladı. 'Tabut gözden kaybolmadan önce gidebilir ya da kalmayı tercih edebilirsiniz,' dedi. Bunun düşüncesi bile Nikki'yi öyle afallatmıştı ki ben, 'Bekleriz,' dedim. 'Peki ya küller?' diye sordu adam. 'Vasiyetinde,' dedim, 'küllerinin rüzgâra savrulmasını istemiş.' Nikki annesinin burun delikleriyle dudaklarını örten hareketsiz mendile bakarak, ortaya konuşur gibi, 'Sanırım New York'a götürürüz,' dedi. 'Amerika'dan nefret ederdi. Ama bence götürmeliyiz.' 'Götürebilirsiniz,' dedi adam, 'buna hiçbir mani yok, Bayan Kantarakis. 1902'de çıkan kanuna göre, küllerle ne istiyorsanız yapabilirsiniz.'

"Mumyacı adam ancak yedi buçukta gelebildi. İlk gelen adam onu bana -bir cenaze levazımatçısında, Britanya Adaları dışında hiçbir yerde göremeyeceğin, hafiften Dickensvari bir mizah duygusuyla- 'uzun boylu, kalın camlı bir gözlüğü var, oldukça zeki ve esprilidir,' diye tarif etmişti. Ama akşam karanlığında kapıda beliren adam yalnızca uzun boylu değildi; iri yarı, sirkten kaçmış bir dev kadar güçlü, kalın camlı gözlüğünü taktığı koca kafasının iki yanından fırlayan birer tutam siyah saç dışında tamamen kel bir adamdı. İçine çocuk sığabilecek iki siyah kutuyla birlikte, siyah takım elbisesinin içinde, kapıda duruyordu. 'Siz Bay Cummins misiniz?' diye sordum. 'Ridgely'den geliyorum, efendim,' dedi. O Cockney aksanıyla falan, Şeytan'ın gönderdiğini söylese de inanırdım. Bana pek zeki biriymiş gibi gelmedi.

"Onu cesedin yorgan altında yattığı yere götürdüm. Şapkasını çıkarıp başını hafifçe eğerek Nikki'yi selamlarken, kraliyet ailesinden olsak ancak bu kadar saygılı davranabilirdi. 'Biz sizi yalnız bırakalım,' dedim. 'Biraz yürüyüş yapıp bir saat kadar sonra döneriz.' 'Bana bir buçuk saat verin, efendim,' dedi. 'Peki,' dedim. 'Bir şey sorabilir miyim, efendim?' dedi.

"Adamın iri yarılığı -her şeyin üstüne bir de o iri yarılığı- Nikki'yi yeterince afallattığı için, ancak ölümü hatırlatacak türden şeyler olabilecek sorularını duymasına gerek olmadığını düşündüm. Zaten

gözlerini adamın yere bıraktığı siyah kutulardan alamıyordu. ‘Sen biraz dışarıda bekle,’ dedim. ‘Ben adamla konuşurken aşağı inip biraz temiz hava al.’ Sesini çıkarmadan söylediğini yaptı. Evvelsi gün tuvalete gidip döndüğünde ölüsünü bulduğundan beridir ilk kez annesinin yanından ayrılıyordu. Ama her şey o adamla kutularının yanında olmaktan daha iyiydi.

“Tekrar içeri girdiğimde, mumyacı adam bana cesedin nasıl giydirileceğini sordu. Bilemiyordum ama bir koşu gidip Nikki’ye sormaktansa geceliğiyle kalmasını söyledim. Derken cesedi cenazeye ve yakılmaya hazırlayacaksa, mücevherlerin çıkarılması gerektiğini fark ettim. O işi biz yokken yapabilir mi diye sordum. ‘Bakalım üzerinde neler var, efendim,’ deyip eliyle beni yanına çağırarak cesedi birlikte incelememizi istedi.

“Bunu beklemiyordum ama yanında bir şahit olmadan değerli şeyleri cesedin üzerinden çıkarmamak adama mesleki etikmiş gibi görüldüğünden, adam yorganı çekip cesedin kasılmış mavimsi parmaklarını ve geceliğin yukarı çıktığı yere kadar boru gibi incecik görünen bacaklarını ortaya çıkarırken yanında durdum. Adam yüzüğü çıkarıp bana verdikten sonra küpeleri de çıkarmak için cesedin başını kaldırdı. Tek başına beceremeyince, başını ben tuttum, öyle çıkardı. Ben, ‘İncileri de,’ deyince, kolyeyi boynunda döndürüp klipsini ön tarafa getirdi. Ama klips açılmadı. Adam aşırı iri, sirk kaçkını güçlü adam parmaklarıyla boş yere uğraşıp dururken, ben tek elimle başını havada tutmaya devam ettim. Nikki’nin annesiyle ikimiz fiziksel yakınlık kurmaktan hep rahatsız olmuştuk ve o âna kadar hiç bu kadar yakınlaşmamıştık. Başı fazlasıyla ölü ve ağırdı. O kadar ölü ki, diye düşündüm; artık bu durum katlanılmaz bir hal almaya başladı. Sonunda ben de klipsi açmayı denedim ve birkaç dakika kurcaladıktan sonra beceremeyince pes edip bayağı dar olan inci kolyeyi saçlarını olabildiğince bozmamaya çalışarak başından çekip çıkardık.

“Adamın siyah kutularına takılıp düşmemeye dikkat ederek geri çekildim. ‘Peki, o zaman,’ dedim, ‘ben bir buçuk saat sonra dönerim.’ ‘Önceden telefon ederseniz, iyi olur, efendim,’ dedi. ‘Peki onu aynen bu şekilde mi bırakacaksınız?’ ‘Evet, efendim.’ Ama sonra Ned’in arka bahçesine ve karşı sokaktaki evlerin arka pencerelerine bakan pencereleri fark etti ve, ‘Dışarıdan burayı görebilirler mi, efendim?’ diye sordu. Ne kadar ölü olsa da, kırk beş yaşındaki o çekici kadını adamla yalnız bırakmak beni ansızın ürküttü. Ama düşündüğüm şey akla hayale sığmayacak bir şeydi –öyle düşündüm– ve, ‘Emin olmak için perdeleri çekseniz daha iyi olur,’ dedim. Nikki bir yıl önce hediye

ettiği o yepyeni perdeler, annesinin ölümünün bir hafta öncesine kadar asılmamışlardı. Annesi yeni perdeye ihtiyacım yok diye tutturup ambalajlarını açmayı bile reddetmiş ve asılmalarını ancak Nikki yatağının yanında oturup ölümü bekleyen kadına perdelerle on sterlinden daha az verdiği yalanını söylediğinde kabul etmişti.

“Rena’larda kalacaktık ve oraya gittiğimizde Rena’yla ikimiz Nikki’ye banyo yaptırıp bir şeyler yedirmeye çalıştık. İkisini de yapmadı. Bir gün boyunca annesini okşayıp durduktan sonra ellerini yıkamasını istediğimde, onu bile yapmadı. Bir koltukta sessizce oturup dönme vaktinin gelmesini bekledi. Bir saat geçtikten sonra mummyacının ne durumda olduğunu öğrenmek için telefon ettim.

“İşim bitti, efendim,” dedi. ‘her şey bıraktığımız gibi mi?’ diye sordum. ‘Evet, efendim. Çiçekler yanında, yastığın üstünde,’ dedi. Biz çıkarken orada değillerdi; Ned’in o gün topladığı çiçekleri bulup yerlerini değiştirmişti herhâlde. ‘Başını düzeltmek zorundaydım,’ dedi. ‘Tabut için öyle gerekiyor.’ ‘Tamam. Giderken kapıyı kapatıverirsin. Biz de hemen geliyoruz. Işıklardan birini açık bırakabilir misin?’ dedim. ‘Bıraktım, efendim. Başucundakini,’ dedi. Adam tam bir tablo yaratmıştı.

“Gördüğüm ilk şey—”

Esas *Sabbath*’ın kafasını dağıtmak istemişti. Tabii ya! Annesinin mezarını kirletirken yakalamak istediği kişi *Sabbath*’tı. Matthew gece devriye gezerken haftalardır hatta belki de aylardır arabasıyla onu izliyordu herhâlde. *Sabbath*’ın Kathy Goolsbee’yi canavarca istismar edişinden beridir kendini hakarete uğramış hisseden toplumdaki çoğu kişi gibi Matthew da *Sabbath*’a saygısını yitirmişti ve yolda arabasıyla ne zaman *Sabbath*’ın yanından geçse sürücüyü tanıdığını belli edecek hiçbir şey yapmayarak bunu belli de ediyordu. Matthew arabasıyla gezinirken, Madamaska Şelaleleri’nde çocukluğundan beri tanıdığı insanlara selam çakmaktan hoşlanırdı ve kuralları çiğneyen kasabalılara karşı hoşgörülü davrandığı biliniyordu. Akademiden mezun oluşunun üstünden birkaç ay geçmiş ve gözleri henüz bu kadar açılmamışken, trafik ekibinde takip arabası kullandığı dönemde, bir seferinde *Sabbath*’a da gayet samimi ve hoşgörülü davranmıştı. İn’de geçen keyifli bir öğleden sonrasının ardından hız sınırını bayağı bir üzerinde giden *Sabbath*’ın peşine düşmüş ve sireniyle onu kenara çekmeye zorlamıştı. Ama sonra sürücü tarafındaki pencereye kadar yürüyüp içeri bakınca kıpkırmızı bir yüzle, “Hops,” demişti. Lisedeki son yılında Roseanna’yla ikisi iyi arkadaş olmuştu ve Roseanna bir seferinde defalarca (sarhoşken her şeyi defalarca söylerdi) Matthew

Balich'in Cumberland'daki öğrencileri arasında en duyarlılarından biri olduğunu söylemişti. "Hatam nedir, Memur Balich?" diye sormuştu Sabbath ciddi bir tavırla, her vatandaşın yapması gerektiği gibi. "Tanrım, *uçarak* gittiğinizi siz de biliyorsunuz, efendim." "Eyvah," diye cevap vermişti Sabbath. "Neyse, endişelenmeyin," demişti Matthew, "tanıdıklarına karşı, bildiğiniz o hevesli eyalet polisi değilim. Lütfen aramızda kalsın ama tanıdığım birine karşı o şekilde davranmak hiç bana göre değil. Polis olmadan önce ben de hız yapardım. Riyakârlık edecek değilim." "Ne diyeyim, çok iyisiniz. Şimdi ne yapmalıyım?" "Yani," derken, Matthew'un burunsuz suratında –aynı annesinin yüzünde az önce üçüncü ya da dördüncü kez orgazm olurken beliren sırtışa benzeyen– koca bir sırtış belirmişti, "işe yavaşlayarak başlayabilirsiniz. Sonra da kaybolun. Hemen gidin! Görüşürüz, Bay Sabbath! Roseanna'ya selam söyleyin!"

Artık her şey bitmişti. Bir daha Drenka'nın mezarına gitmeye asla cesaret edemezdi. Madamaska Şelaleleri'ne asla dönemezdi. Yalnızca evinden ve evliliğinden değil, artık en kanunsuzundan bir kanun adamından da kaçıyordu.

"Döndüğümüzde gördüğüm ilk şey dolaptan çıkarılmış, büyük odanın bir köşesinde duran elektrikli süpürge oldu. Adam temizlik mi yapmıştı? Neyi temizlemişti ki? Derken kimyasalların o berbat kokusunu aldım.

"Yorganın altındaki kadın artık bütün günü yanında geçirdiğimiz kadın değildi. Nikki, 'Bu o değil,' diyerek gözyaşlarına boğuldu. 'Bana benziyor! Bu, benim!'

"Sözleri ilk başta delice gelse de, demek istediğini anlamıştım. Nikki'de annesinin rafine güzelliğinin haşın ve olağanüstü bir yansıması vardı ve mumyalama işleminden önce var olan benzerlik artık insanın kanını donduracak derecede barizleşmişti. Nikki divanın yanına gidip gözlerini cesede dikti. 'Başı düz duruyor,' dedi. 'Adam düzeltilmiş,' dedim. 'Ama başını hep yan tutardı,' deyince, 'Artık tutmuyor,' dedim. 'Ah, fena hâlde katı görünüyorsun, manoulitsa,' dedi Nikki cesede.

"Sert. Yontulmuş. Heykel gibi. Resmî olarak gayet ölüydü. Ama Nikki buna rağmen tekrar koltuğuna oturup nöbete kaldığı yerden devam etti. Perdeler kapalıydı, bir tek o küçük lambanın ışığı vardı ve çiçekler yastığın üstünde, mumyalanmış başının yanında duruyordu. Onları alıp çöpe atarak her şeye bir son vermemek için kendimi zor tuttum. İçindeki bütün sıvılar gitti, diye düşündüm, o kara kutuların içine emildi ve sonra da; ne olmuştu? Dükkânın arkasındaki klozete

mi dökülmüştü? O siyah takım elbiseli devin cesetle yalnız kalıp perdeleri çektikten ve mücevherleri çıkarırken gösterdiği ihtimamı gösterme zorunluluğu ortadan kalktıktan sonra kadının çıplak vücudunu oradan oraya savurduğunu hayal edebiliyordum. Bağırsaklarını, sidik torbasını boşaltmış, bütün kanını çekmiş, burnuma gelen koku formaldehit kokusuysa eğer, damarlarına formaldehit enjekte etmişti.

“Buna izin vermemeliydim, diye düşündüm. Cesedi kendimiz bahçeye gömmeliydik. Başından beri haklıyım. ‘Ne yapacaksın?’ diye sordum. Nikki, ‘Bu gece burada kalacağım,’ dedi. ‘Kalamazsın,’ dedim. ‘Onu yalnız bırakmak istemiyorum,’ dedi. ‘Ben de seni yalnız bırakmak istemiyorum. Yalnız kalamazsın. Geceyi burada geçirecek de değilim. Benimle Rena’lara geliyorsun. Sabah tekrar gelirsin,’ dedim. ‘Onu bırakamam,’ dedi. ‘Benimle gelmek zorundasın, Nikki,’ dedim. ‘Ne zaman?’ diye sordu. ‘Şimdi. Annene veda edip benimle geliyorsun,’ dedim. Koltuktan kalkıp divanın yanına diz çöktü. Annesinin yanaklarına, saçlarına, dudaklarına dokunarak, ‘Seni çok severdim, manoulítsa. Ah, manoulítsamou,’ dedi.

“İçeriye havalandırmak için bir pencere açtım. Salonun dibindeki buzdolabını temizlemeye başladım. Açık kutudaki sütü lavaboya döktüm. Kâğıt poşet bulup dolabın içindekileri içine doldurdum. Ama Nikki’nin yanına döndüğümde, o hâlâ annesiyle konuşuyordu. ‘Bu gecelik gitme vakti,’ dedim.

“Nikki hiç karşı koymadan, uzattığım elimi tutarak yerden kalktı. Ama merdivene açılan kapıda durup dönerek annesine baktı. ‘Neden bu şekilde kalamıyor ki?’ diye sordu.

“Çöpleri elimde taşıyarak, onu merdivenden indirip yan kapıya götürdüm. Ama Nikki bir kez daha döndü ve elimde çöp dolu torbayla onun peşinden tekrar salona çıktım. Yine cesedin yanına gidip annesini okşamaya başladı. Ben de bekledim, anne, bekledim ve beklerken de, Yardım et ona, yardım et de düzelsin, diye düşündüm ama nasıl yardım edeceğimi, kalmasına izin vermenin mi yoksa zorla götürmenin mi daha iyi olacağını bilemiyordum. Bana cesedi gösterdi. ‘O benim annem,’ dedi. ‘Benimle gelmek zorundasın,’ dedim. Sonunda, kim bilir kaç zaman sonra, geldi.

“Ama ertesi gün daha kötüydü; Nikki daha iyiydi. Sabahleyin annesinin yanına dönmek için sabırsızlandı ve onu oraya bırakıp bir saat sonra telefonla arayarak, ‘Nasıl gidiyor?’ diye sorduğumda, ‘Ah, gayet sakin. Örgü örüyorum. Biraz da sohbet ettik,’ dedi. Akşama doğru onu Rena’lara götürmek için gittiğimde de aynı hâldeydi. ‘Çok güzel sohbet ettik,’ dedi. ‘Ben de tam anneme diyordum ki...’

“Pazar sabahı –nihayet, nihayet, nihayet– yağmurlu sert bir fırtınada, cenaze arabası cesedi almaya gelince kapıyı açtım. ‘Faturaya yirmi beş sterlin daha eklendi,’ diyerek uyarılmıştı adam beni, ‘personeli pazar günü çalıştırmanın bedeli bu, efendim; cenazeler zaten yeteri kadar pahalı.’ Ama adama, ‘Dert değil,’ demiştim; parayı Rena vermezse, ben verecektim; üstelik o zamanlar da şimdi olduğu gibi boşa harcayacak bir dolarım bile yoktu. Nikki’nin benimle gelmesini istemiyordum ve o gelmek zorunda olduğunu söyleyerek ısrar edince ilk kez sesimi yükseltip, ‘Bak, biraz kafanı çalıştır. Deli gibi yağmur yağıyor. Hava çok kötü. Anneni o odadan tabutla çıkarıp fırtınanın içine dalmalarını izlemek sana hiç iyi gelmez,’ dedim. ‘Ama bu öğleden sonra gidip onu görmem lazım,’ dedi. ‘Görürsün, görürsün. Bunda bir sorun yok,’ dedim. ‘Öğleden sonra gidip gidemeyeceğimi onlara sormalısın!’ dedi. ‘Onu hazırladıklarında, gidebileceğinden eminim. Ama bu sabahki manzarayı görmesen de olur. Onun South Audley Caddesi’nden çıkışını izlemek ister misin?’ dedim. ‘Belki de haklısın,’ dedi ama ben o kadar da emin değildim; annesinin South Audley Caddesi’nden çıkışını izlemek, sonunda gerçeğin biraz olsun dank etmesi için gerekli de olabilirdi. Bir yandan da gerçekliği ertelemek onu bir arada tutan tek şey olabilirdi. Bilemiyordum. Bunu bilen kimse yok. Dinlerin Nikki’nin nefret ettiği o ritüelleri uygulamasının nedeni de bu.

“Ama saat üçte, tesadüf bu ya, önceden randevulaştığım bir İngiliz arkadaşımın evine çok da uzak olmayan cenaze evine gidip annesini bulmuştu bile. Nikki’ye adresle telefonu verip işi bittiğinde o eve gelmesini söylemişim. Ama gelmeyip telefon etti ve arkadaşımın ayrıldıktan sonra gidip onu cenaze evinden almamı istedi. Bunu beklemiyordum. Yapıştı kaldı, diye düşündüm, onu oradan çıkaramayacağım.

“İçimde her şeye rağmen arkadaşımın evine geleceğine dair hafif bir umut vardı ama saat beş olunca kalkıp oraya gittim ve kapıda durup pazar günü tek başına çalışan nöbetçi memura onu aramasını söyledim. Nikki’nin mesaj bırakıp, geldiğimde annesini ‘ziyaret ettiği’ yere götürülmemi istediğini söyledi. Adam beni koridorlardan geçirip uzun bir merdivenden indirdikten sonra iki yanında cesetlerin akrabaların görmesi için tabutlarda bekletildiği bölmelere açıldıklarını zannettiğim kapılar olan başka bir koridora soktu. Nikki annesiyle birlikte bu ufacık odalardan birindeydi. Açık duran tabutun yanında duran bir sandalyeye oturmuş, yine annesinin örgüsüne devam ediyordu. Beni görünce hafifçe gülerek, ‘Çok güzel sohbet ettik,’ dedi.

‘Odaya çok güldük. Cleveland’den kaçtığımızda kaldığımız odalardan biri gibi, küçücük. Baksana,’ dedi, ‘şu küçücük, şeker ellerine bak şunun.’ Dantel örtüyü açıp annesinin birbirine geçirilmiş parmaklarını gösterdi. ‘Manoulítsamou,’ diyerek ellerini öpmeye başladı.

“Gördüğü şey, yukarı çıkarken bize eşlik etmek için açık kapıda duran nöbetçi memuru bile sarsmıştı sanırım. Duygusuz bir sesle, ‘Gitmemiz lazım,’ dedim. Nikki ağlamaya başladı. ‘Birkaç dakika daha,’ dedi. ‘Zaten en az iki saattir buradasın,’ dedim. “Seviyorum seviyorum seviyorum—’ ‘Biliyorum ama artık gitmek zorundayız,’ dedim. Ayağa kaktı ve annesinin alnını öpüp okşayarak tekrar tekrar, ‘Seviyorum seviyorum seviyorum—’ demeye başladı. Onu oradan alıştırma alıştırma çıkarmak zorunda kaldım.

“Kapıda memura teşekkür etti. ‘Hepiniz çok kibar davrandınız,’ derken biraz dalgın görünüyordu. Sonradan, birlikte dışarı çıktığımızda, yarın sabah ilk iş annesinin odasına taze çiçek bırakmasının bir sakıncası olup olmadığını sordu. Çiçeğine sokayım, *ölümle* yüzleşiyoruz burada! diye düşündüm ama Rena’larda kaldığımız odaya girinceye kadar kestirip atmadım. Mayıs ayının çok güzel bir pazar gününde sessizce yürüyerek Hollanda Parkı’ndan, tavus kuşlarıyla düzenli bahçelerin arasından geçtikten sonra kestane ağaçlarının çiçek açtığı Kensington Bahçeleri’ne indik ve sonunda Rena’lara geldik. Kaldığımız odanın kapısını kapayıp, ‘Bak,’ dedim, ‘artık buna seyirci kalamayacağım. Ölülerle birlikte yaşamıyorsun, sen yaşayanlarla birlikte. Bu kadar basit. Sen hayattasın, annen öldü; ne yazık ki kırk beş yaşında ölüverdi ama artık bu durum benim için katlanılmaz bir hâl almaya başladı. Annen senin oyuncak bebeğin değil. Seninle sohbet edip gülüyor falan değil. Öldü o. Gülen kimse yok. Artık buna bir son vermelisin.’

“Ama henüz anlamış görünmüyordu. ‘Bütün aşamalardan geçişini izledim,’ diye cevap verdi. ‘Aşama falan yok. Öldü o. Tek aşama bu. Duydun mu beni? Tek aşama bu ve *sahned*e değilsin. Bu bir oyun değil. Artık fazlasıyla rahatsız edici olmaya başladı.’ Bir an şaşkın göründükten sonra çantasını açıp içinden bir ilaç şişesi çıkardı. ‘Bunları hiç almamam gerekirdi,’ dedi. “Ne bunlar?’ diye sordum. ‘İlaç. Doktordan istemiştım. Annem için geldiğinde, bana cenazeyi atlatmamı sağlayacak bir şey vermesini istedim,’ dedi. ‘Kaç tane aldın bunlardan?’ diye sordum. ‘Almak zorundaydım,’ demekle yetindi. Sonra da ilaçları klozete döküp bütün gece ağladı.

“Ertesi sabah dişlerini fırçalayıp banyodan çıktıktan sonra bana bakıp –eski Nikki gibi bana bakıp–, ‘Geçti, bitti. Annem artık burada

değil, dedi ve bir daha ne cenazeye gitti, ne annesinin yüzünü öptü, ne onunla birlikte gülüştü, ne ona perde aldı, ne bir şey. Sonra da ortadan kayboluncaya kadar her günü annesini özleyerek geçti; özleyerek, ardından ağlayarak, onunla konuşarak. Ardından bayrağı ben teslim aldım ve şimdiye kadar Nikki'nin antikalıklarını gölgede bırakan, ölümlerle içli dışlı bir hayat yaşamaya başladım. Sınırları aşan şey Ölüm değil de Nikki'ymiş gibi, onu nasıl da itici bulduğumu düşündükçe..."

1953'te -jonglörlerin, sihirbazların, müzisyenlerin, folk şarkıcılarının, kemancıların, trapez sanatçıların, propaganda tiyatrosu yapan kumpanyaların, kafayı kırmak için kullandıkları maddeler dışında fazla bir amaçları olmayan garip giysili gençlerin bütün Manhattan'da kendilerini teşhir etmeye başladığı, teatralliliğiyle meşhur o on yıldan yaklaşık on yıl kadar önce- yirmi dört yaşında Roma'dan yeni dönmüş olan Sabbath perdesini Broadway'le 116'ncı Cadde'nin doğu tarafında, Columbia Üniversitesi'nin kapılarının oraya kurarak sokak sanatçılığı yapmaya başlamıştı. O günlerde sokaklarda sergilediği uzmanlık alanı, alametifarikası parmaklarıyla gösteri yapmaktı. Sonuçta parmaklar hareket edecek şekilde tasarlanmıştır ve fazla bir çeşitlilik sergileyemeseler de, her biri belli bir amaca yönelik hareket ettirildiğinde ve kendine has sesine sahip olduğunda, kendi gerçekliklerini yaratabilme güçleri insanları hayrete düşürebilir. Sabbath kimi zaman yalnızca şeffaf bir kadın çorabını eline geçirerek her türden şehvani yanıltsamayı yaratabiliyordu. Kimi zaman da tenis toplarını delip parmağına geçirerek bir ya da birkaç parmağına kafalar, beyinleri olan başlar yapıyor, o beyinlerin içinde türlü çeşit fesatlıklar, manyaklıklar, fobiler, dolaplar dönüp duruyordu; bazen topa bir delik açıp parmağını delikten çıkararak beyinli topu tırnağına yapıştırması için bir izleyiciyi perdeye davet ediyordu. Sabbath ilk oyunlarından birinde gösteriyi sol elinin orta parmağını mahkemeye çıkararak bitirmekten hoşlanıyordu. Mahkeme parmağı yargılayıp -ahlaka mugayirlikten-suçlu bulduktan sonra küçük bir kıyma makinesi getiriliyor ve orta parmak polis (sağ el) tarafından itile kakula ucunu kıyma makinesinin tepesindeki oval ağza sokmaya zorlanıyordu. Polis kolu çevirirken, orta parmak da -hiçbir suç işlemediğini, orta parmak olmaktan başka bir suçu olmadığını avaz avaz haykırarak- kıyma makinesinin içinde kayboluyor ve makinenin altındaki deliklerden spagetti çubuğu misali çiğ hamburger kıymaları püskürtmeye başlıyordu.

Çıplak bırakılmış hatta az biraz giydirilmiş parmaklarda bile her zaman için penis göndermesi vardır ve Sabbath'ın sokaklarda geçen ilk yıllarında yazdığı çoğu skeçte bu gönderme gayet barizdir.

Skeçlerden birinde ellerine tam oturan, siyah güderiden yapılmış, bileklerinde çıtçıtlı olan eldivenler takıyordu. Eldivenleri parmaklarından teker teker çekerek çıkarması on dakika sürüyordu; on dakika uzun bir zamandı ve parmakların hepsi –kimileri isteksizce– öteki parmaklar tarafından çıplak bırakıldığında, seyirciler arasındaki bazı delikanlıların önlerinde kabartılar görülebiliyordu. Genç kadınlar üzerinde yarattığı etkiyi gözlemlemek daha zordu ama onlar da oldukları yerde kalıyor, utanmadan izlemeye devam ediyor, 1953 yılında bile yirmi beş dakikalık gösteri bittiğinde kısacık kesilmiş siyah keçi sakalının üzerinde şeytanca bir tebessümle perdenin arkasından çıkan Sabbath'ın, denizde geçirdiği yıllarda göğsü bir bizonunki kadar genişlemiş olan o ufak tefek, gaddar, yeşil gözlü korsanın elindeki İtalyan kasketinin içine para atmaktan çekinmiyorlardı. Sabbath karşı durmak istemeyeceğiniz o göğsüyle, kimin ne dediğini umursamadığı, seks düşkünü bir kanunsuz olduğu ilk görüşte anlaşılan bodur bir adam, sağlam bir endüstriyel tesisti. Şen şakrak bir tavırla hızlı hızlı İtalyanca bir şeyler zırvalar, ellerinizi yirmi beş dakika boyunca aralıksız havada tutmanın onun gibi yirmili yaşlardaki güçlü bir erkek için bile dayanıklılık gerektiren ve çoğu zaman acı veren zor bir iş olduğunu çaktırmazdı. Gösterideki bütün karakterler İngilizce konuşurdu tabii; Sabbath İtalyancayı ancak gösteri sonrasında, eğlence olsun diye konuşurdu. Uygunsuz Manhattan Tiyatrosu'nu kurmasının nedeni de buydu. Altı kez Aşk Turu'na çıkmasının nedeni de buydu. Yedi yıl önce evden ayrıldıktan sonra yaptığı hemen her şeyin nedeni buydu. Canının istediğini yapmak istiyordu. Tam da kıyma makineli skeçte öngördüğü suç yüzünden tutuklanmasına ve yargılanıp suçlu bulunmasına yol açan neden buydu.

Sabbath perdenin arkasındayken bile bazı açılardan seyirciyi şöyle bir görebiliyor ve gösteriyi izlemek için duran yirmi kadar öğrencinin arasından çekici bir kızı gözüne kestirdiğinde devam eden oyunu yarıda kesiyor ya da yavaşlatıyor, derken parmaklar kendi aralarında fısıldaşmaya başlıyordu. Sonra en cüretkârları olan –orta– parmak kayıtsızca öne çıkıyor, zarif bir hareketle perdeden dışarı sarkıyor ve kızı yanına çağırıyordu. Kızlar da, kimileri şaka kaldırabilen tipler gibi gülerek ya da sırtarak, kimileri duygularını belli etmeden, çoktan hafif hipnotize olmuş gibi ciddi bir tavırla, perdenin önüne gidiyordu. Parmak bir süre kibarca çene çaldıktan sonra ciddi sorulara geçiyor, kıza şimdiye kadar bir parmakla çıkıp çıkmadığını, ailesinin

parmaklarla çıkmasını onaylayıp onaylamadığını, bir parmağı çekici bulup bütün hayatını yalnızca onunla mutlu bir şekilde geçirmeyi düşünüp düşünmeyeceğini soruyordu... bu sırada öteki el de çaktırmadan kızın üstündeki şeyin düğmelerini ya da fermuarını açmaya başlamış oluyordu. Öteki el çoğu zaman daha ileri gitmiyordu; Sabbath nereye kadar gidebileceğini biliyor ve bu fasıla zararsız bir fars olarak sona eriyordu. Ama bazen de, Sabbath aldığı cevaplardan karşısındaki kızın başkalarından daha cilveli ya da etkisi altına girmeye daha müsait olduğunu sezdiğinde, sorular derhâl müstehcenleşiyor ve parmaklar bluzun önünü olduğu gibi açıveriyordu. Parmaklar iki kez sütyen kopçası da açmış ve ortaya çıkan meme uçlarına dokunmaya yalnızca bir kez teşebbüs etmişlerdi. Sabbath o zaman tutuklanmıştı.

Birbirlerine nasıl karşı koyabilirlerdi ki? Nikki Kraliyet Akademisi'nden yeni mezun olmuş, çağrıldığı seçmelere katılan bir kızdı. Columbia kampüsü yakınında, bir odada kalıyordu ve üst üste birkaç gün o şehvet düşkünü, anasının gözü orta parmağın yanına çağırdığı güzel genç kızlardan biri olmuştu. Nikki hayatında ilk kez annesi olmadan yaşıyor ve bu yüzden metroda donup kalıyor, sokaklarda ondan bundan korkuyor, odasında kendini fena hâlde yalnız hissetmesine rağmen dışarı çıkmaktan ödü kopuyordu. Katıldığı seçimlerin hiçbirinden bir şey çıkmaması yüzünden ümidini de yitirmeye başlamıştı ve orta parmak ona eğlenceye katılmasını işaret ettiğinde Atlantik'i bir kez daha aşıp kanguru kesesine dönmesine en fazla bir hafta kalmıştı. Orta parmağın elinde değildi. Sabbath bir altmış beş boyunda, Nikki'ye neredeyse bir seksenlik, siyah olması gereken yerleri simsiyah, beyaz yerleri bembeyaz olan bir kızdı. Yüzünde asla silik durmayan, en akli başında insanlarda bile ona tapınmak gibi akıl dışı bir istek uyandıran o gülüş, ne kadar tuhaf olsa da asla melankoliyi yansıtmayan, "Hayatta zor olan hiçbir şey yoktur," mesajını veren bir aktris tebessümü vardı; fakat kalabalığın kenarına kök salmış gibi, yerinden bir santim olsun kıpırdamamıştı. Fakat gösterinin ardından Sabbath o sakalıyla gözlerini sergileyerek, İtalyanca cümleleri sıralayarak perdenin arkasından fırladığında, Nikki gitmemiş ve kalmaya niyetli görünmüştü. Sabbath yanına gidip dilenir gibi, "Bella signorina, per favore, io sono niente, non sono nessuno, um modest'uomo che vive solo d'aria; i soldi servono ai miei sei piccini affamati e alla mia moglie tisica..." dediğinde, elindeki bir dolarlık banknotu

7 "Güzel bayan, lütfen, ben bir hiçim, yalnızca havayla beslenen mütevazı bir adamım; bütün para altı çocuğumun ve veremli karımın ihtiyaçlarına gidiyor..." (ç.n.).

–ki aylık gelirinin yüzde birine tekabül eden bir meblağdı bu– şapka-ya bırakmıştı. Çift böyle tanışmış, Nikki bu sayede Bowery Bodrum Oyuncuları’nın baş kadın oyuncusu olmuş, Sabbath parmakları ve kuklalarla gösteriler yapmanın yanında canlı varlıkları da yönetebilme fırsatını böyle elde etmişti.

Hiç yönetmenlik yapmamıştı ama ahlaka mugayirlik davasında suçlu bulunup aldığı para cezası ertelendiğinde bile –bilhassa o zaman– hiçbir şeyden korkusu yoktu. Norman Cowan’la Lincoln Gelman o zamanlar aşağı Manhattan’da bulunabilecek en yoksul cadde olan C Bulvarı’ndaki doksan dokuz koltuklu tiyatroya yapımcı olarak para yatırmıştı. Uygunsuz Tiyatro’nun parmak ve kukla gösterileri haftada üç gece altı-yedi arası yapılıyor, sekizde de Sabbath’la yaşıt ya da ondan daha genç, resmen karın tokluğuna çalışan oyuncuların yer aldığı repertuvar tiyatrosu Bowery Bodrum’un oyunu sahneleniyordu. Nikki’nin Cordelia’yı, acemi yönetmenin bizzat Lear’ı oynadığı, tam bir fiyasko olan *Kral Lear*’da bile sahneye yirmi sekiz, yirmi dokuz yaşından büyük kimse çıkmamıştı. Fiyaskoysa fiyaskoydu, ne olacaktı ki? Önemli olan istediğin şeyi yapmaktır. Sabbath’ın ukalalığı, abartılı egoizmi, gereğinden fazla alçalabilecek bir sanatçı olarak sahip olduğu o tehditkâr çekicilik birçok insan için tahammül edilmezdi ve kısa sürede aralarında daha usturuplu ve münasip, “disipline” bir biçem bulması gereken yakışsız, parlak ama iğrenç bir yeteneğe sahip olduğunu düşünen profesyonel tiyatrocuların da olduğu birçok düşman edinmişti. Daha 1956’da ahlaka mugayirlikten tutuklanan o Sabbath Antagonistes, Sabbath Absconditus⁸, neredeydi şimdi? Hayatını sürekli neden kaçarak geçiriyordu?

Sabbath tam 12:30’da New York’a varıp Norman Cowan’ın Central Park West’teki dairesinin birkaç blok ötesinde park yeri buldu. Şehir neredeyse otuz yıldır hiç gitmemişti ama yukarı Broadway gecenin karanlığında aynı 72’nci Cadde metro istasyonunun önüne perdesini kurup en yoğun saatlerde parmak gösterisi yaptığı günlerden hatırladığı gibi görünüyordu. Paçavralara sarınmış, battaniyelerin ve karton kutuların altına girmiş, yırtık pırtık ve biçimsiz giysiler içinde tuğla apartmanların dış duvarları önünde ve kumtaşı binaların tırabzanları yanında yatan insanlar dışında ara sokaklar da hiç değişmemiş gibiydi.

8 Deus Absconditus = Gizlenmiş, saklı tanrı (ç.n.).

Aylardan nisandı ama bu insanlar dışarıda yatıyordu. Sabbath onlardan söz edildiğini bir tek Roseanna'nın hümanist ve yardımsever arkadaşlarıyla yaptığı telefon konuşmalarına kulak misafiri olduğu zamanlarda duymuştu. Yıllardır gazete okumuyor ve haberleri olabildiğince izlememeye çalışıyordu. Haberler ona bir şey ifade etmiyordu. Haberler insanlarla konuşulacak şeylerdi ve gündelik standart kaygıların sınırları zorlamayan gidişatına karşı kayıtsız olan Sabbath insanlarla konuşmak istemiyordu. Kimin kiminle savaştığı, hangi uçağın nereye düştüğü, Bangladeş'te ne feci şeyler olduğu umurunda değildi. Birleşik Devletler başkanının kim olduğunu bile bilmek istemiyordu. Tom Brokaw'u izlemektense Drenka'yla sikişmeyi, *kiminle olursa olsun* sikişmeyi tercih ederdi. Kısıtlı zevkleri akşam haberlerini kapsamıyordu. Sabbath bir sos gibi koyulaşmış, kendi ocağında fokur fokur kaynamış, yoğunlaşıp öz hâline gelerek kendi olmaya cüret edebilmiş biriydi.

Fakat haberleri takip etmeyişinin nedeni daha çok Nikki'ydi. Bir gazetenin, herhangi bir yerde bulunduğu herhangi bir gazetenin sayfalarını bugün bile Nikki'yle ilgili bir ipucu bulmayı ummaksızın çeviremiyordu. Çalan telefonları arayanın Nikki ya da onunla ilgili bir şeyler bilen biri olduğunu düşünmeden açamıyordu. Telefonu Roseanna açmışsa ve arayan kişi müstehcen şeyler söyleyen ya da nefes alıp veren biriye, karımı tanıyan, bana bir şey anlatmaya çalışan birimiydi acaba, diye düşünmeden edemiyordu. Nefes sesleri duyulan kişi Nikki'nin kendisi olabilir miydi? Ama Nikki nereye taşındığını biliyor muydu ki; Madamaska Şelaleleri'nin adını bile duymuş muydu acaba? Roseanna'yla evlendiğini biliyor muydu? O gece neden gittiğine ve nereye gideceğine dair tek bir ipucu bırakmadan kaçıp gitmesinin nedeni, o akşam Roseanna'yla ikisini Tompkins Meydanı'ndaki parktan birlikte geçerek Sabbath'ın atölyesine doğru giderken görmüş olması mıydı?

New York'tayken tek düşünebildiği Nikki'nin ortadan kayboluşuydu –sokaklardayken bunu saplantı hâline getiriyordu, engelleyemiyordu– ve şehre hiç gelmemesinin nedeni buydu. St. Marks Place'teki dairelerinde oturmaya devam ederken, her sokağa çıkışında onun yanından geçeceğini düşünüyor, herkese bakıp duruyor, birilerinin peşine düşüyordu. Uzun boylu ve saçları ona benzeyen bir kadın gördüğünde –Nikki'nin saçlarını boyatması ya da peruk takması tabii ki mümkündü ama– kadına yetişinceye kadar hızlı hızlı yürüdüktan sonra boyunu boyuyla kıyaslıyor, kadının boyu Nikki'ninkine yakınsa da önüne geçip hiç çekinmeden yüzüne bakıyordu; Bakalım

Nikki miymiş! Hiçbiri Nikki değildi ama bu kadınların bazılarıyla tanışmış, kahve ısmarlamış, birlikte yürüyüş yapmayı teklif etmiş, yatmayı denemişti; yarısıyla da yatmıştı. Ama ne Sabbath, ne polis ve FBI ne de Norman ve Linc'in aracılığıyla tutmak için görüştüğü ünlü dedektif Nikki'yi bulabilmişti.

O günlerde -kırklı, ellili yıllarda ve altmışların başlarında- insanlar bugünkü gibi ortadan kaybolmazdı. Bugün biri kaybolduğunda, başına ne geldiğini hemen anlıyoruz, bundan emin oluyoruz: Cinayete kurban gidiyor, ölmüş oluyor. Ama 1964 yılında kimsenin aklına ilk olarak adam öldürme gelmezdi. Ortada ölümlerini belgeleyen bir kâğıt yoksa, hâlâ hayatta olduklarına inanırdınız. İnsanlar bugünkü sıklıkta yer yarılıp içine girmezlerdi. Bu yüzden Sabbath da Nikki'nin hâlâ hayatta olduğuna inanmıştı. Ortada toprağa verilecek gerçek bir ceset yokken, onu kendi zihninde gömemezdi. Madamaska Şelaleleri'ne taşındığından beridir kaybolan eşinden hiç kimseye, Drenka'ya bile söz etmemiş olduğu hâlde Nikki ancak Sabbath'la birlikte ölecekti. New York sokaklarında onu ararken delirmesine ramak kaldığını hissettiği için Madamaska Şelaleleri'ne taşınmıştı. O günlerde hâlâ şehrin her yerinde yürüyebiliyordunuz ve Sabbath'ın yaptığı da buydu; her yerde yürüyor, her yere bakıyor, bir şey bulamıyordu.

Polis bütün ülkedeki ve Kanada'daki emniyet müdürlüklerine ilanlar göndermişti. Sabbath da üniversitelere, manastırlara, gazete muhabirlerine, köşe yazarlarına, Amerika'da Yunanların yoğun olduğu şehirlerdeki bütün Yunan lokantalarına bu ilanlardan yüzlercesini yollamıştı. "Kayıp" ilanı polis tarafından hazırlanıp basılmıştı: Nikki'nin fotoğrafı, yaşı, boyu, kilosu, saç rengi hatta neler giydiği. Kaybolduğunda üzerinde neler olduğunu biliyorlardı çünkü Sabbath bir hafta sonu boyunca şifonyeriyle gardırobunu gözden geçirmiş ve hangi giysilerin eksik olduğunu hatırlamayı başarmıştı. Görünüşe göre Nikki yanına üzerindeki giysilerden başka bir şey almamıştı. Ayrıca ne kadar parası olabilirdi ki? On dolar mı? Yirmi mi? Banka hesaplarındaki çok az paraya dokunulmamış hatta mutfak masasındaki bozukluklara bile el sürülmemişti. Onları bile almamıştı.

Sabbath dedektife bir tek Nikki'nin üzerindeki giysilerin bir listesiyle fotoğrafını verebilmişti. Mektup bırakmamıştı ve dedektife sorarsanız, kaybolanların çoğu mektup bırakırdı. Bunlara "gönüllü kayboluşlar" diyordu. Dedektif masasının arkasındaki kitaplıktan en az on tane klasör çıkarmış, Sabbath'a kaybolup hâlâ bulunamayan bir sürü insanın resimleriyle eşkâllerini göstermişti. "Çoğu," demişti,

“geride bir şey bırakır; bir mektup, yüzük...” Sabbath da adama Nikki’nin çok sevdiği annesinin ölümünü ve nefret ettiği babasını saptıran hâline getirdiğini anlatmıştı. Belki de aklına esmişti –Tanrı da biliyor ya, aklına eseni yapmakta üstüne yoktu– ve yedi yaşından beri görmediği o yontulmamış kütüğü affetmek... ya da öldürmek için Cleveland’a uçmuştu. Ya da belki, pasaportu evdeki bir çekmeceye durduğu hâlde bir şekilde Londra’ya, bir pazar sabahı küçük çocuklar oyuncak teknelerini yüzdürüp uçurtma uçururken, Sabbath’ın kül-leri suya döküşünü izlediği o yere, Kensington Bahçeleri’ne gitmeyi becermişti.

Ama Nikki herhangi bir yerde, her yerde olabilirdi; dedektif işe nereden başlayacaktı ki? Hayır, bu işi kabul edemezdi ve Sabbath da böylece üzerilerine kendi el yazısıyla, “Bu benim karım. Kendisi kayıp. Bu kişiyi tanıyan ya da gören var mı?” diye yazdığı ilanları yollamaya devam etmişti. İlanları aklına gelen her yere yolluyordu. Hatta genelevleri bile düşünmüştü. Nikki gayet hoş, itaatkâr, upuzun bedeni ve uzun burnu, siyah-beyaz Grek tipiyle Amerika’da göze çarpan biriydi; belki de *Lekeli Günler*’deki öğrenci kız gibi geneleve düşünmüştü. Çok kaliteli genç bir kadına bir kez, yalnızca bir kez, Buenos Aires’teki genelevlerden birinde rastladığını hatırlıyordu Sabbath.

Karısını aramak için New York’taki genelevlere gitmeye başladığında, Sabbath için iki şey, Amerikalı komşunun kızı (yani Roseanna) ve yabancı kadın (Nikki, limanlarda ve genelevlerde geçen hayatın romantizmi) bir araya gelmişti. Üçüncü Bulvar’ın yukarısında komşunun kızına benzeyen tiplere *rastlayabiliyordunuz*. Merdivenden çıkıp salon gibi, bazıları Lautrec tablolarından fırlama eski moda salonlara ya da onun bir çeşit taklidine benzetilmeye çalışılmış yerlere giriyordunuz. Komşunun kızına benzeyen tipleri o salonlarda sere serpe uzanmış genç kızların arasında bulabiliyordunuz ama hiçbirini Nikki değildi. Sabbath bu yerlerin üç-dört tanesine müşteri olarak da gitmiş ve madamlara Nikki’nin resimlerini göstermişti. Onu oralar-da görüp görmediklerini sormuştu. Madamların hepsi de aynı yanıtı vermişti: “Keşke görseydim.”

Bir de Nikki’yi sahnede izlemiş olanların, Sabbath’ın acısını paylaşmak için yazdığı elli kadar mektup vardı. Sabbath bunları Nikki’nin döneceği gün için şifonyerine, o gün mumyacıyla beraber üstünden çıkardıklarıyla birlikte annesinden kalan mücevherlerin durduğu çekmeceye koymuştu; Nikki giderken onları da almamıştı. O mektupları Nikki’ye yollayabilse; hayır, aslında mektupları yazanları ona yollayabilse, gizlendiği yer her neresiyse oraya ışınlasa ve

Nikki'yi odanın ortasındaki bir sandalyeye oturtup yerinden kıpırdamamasını söyledikten sonra hepsini birer birer karşısına geçirerek onu Strindberg'de, Çehov'da, Shakespeare'de izlemenin onlar için ne ifade ettiğini uzun uzun anlattırsa, daha iyi olurdu. Sonuncu kişi de karşısına geçip Nikki'nin ona yaşattığı duygulardan söz etmeye başlamadan çok daha önce, Nikki bu kez annesi için değil kendisi ve boşa harcadığı yeteneği için deliller gibi ağlamaya başlamış olurdu. Sabbath odaya ancak son hayranının da konuşması bittikten sonra girerdi. O zaman Nikki ayağa kalkıp paltosunu –dolabında olmayan, Altman'dan birlikte aldıkları, üzerine tam oturan o siyah paltou– giyer ve Sabbath'ın onu kendini tutarlı, bütünlenmiş ve güçlü hissedebildiği, iki saatliğine de olsa olayları kontrol edebilen biri gibi hissettiği yere götürmesine hiç karşı koymadan izin verirdi; dünyada rol yapmadan var olabildiği ve içindeki iblisleri kovabildiği tek yere, yani sahneye. Nikki'yi –ikisini– bir arada tutan şey sahneydi. Nikki'nin spotlar altına çıkar çıkmaz her şeye katabildiği o yoğunluk.

Nikki annesinin ardından tuttuğu bitmeyen yas yüzünden Sabbath için tahammül edilmez birine dönüşmüştü; kurtarmak zorunda olduğu şey o oyuncuydu.

Milyonlarca genç çiftte olduğu gibi, ilk başta cinsel heyecan vardı. Ne kadar kafa karıştırıcı bir karışım gibi görünse de, Nikki'nin püsküren bir gayzer misali saf narsistliği ile o müthiş kendini feda edebilme yeteneği, Nikki yatağa çırılçıplak uzanmış yalvaran gözlerle ilk adımı Sabbath'ın atmasını beklerken tam bir uyum içinde bütünleşmiş olurdu. O duygusallık, Nikki'nin o romantik, ruhani yanı, çirkin olan her şeye boş yere karşı koyuşu da her daim mevcuttu. O gergin ve içbükey karnı, elma şeklindeki o kaymak gibi kıcının yarığı, on beş yaşındaki bir kız çocuğununkilere benzeyen o soluk renkli baki-re memeleri, uçmasın diye bir uğur böceğini tutar gibi avuçlarınızın içine sığdırabildiğiniz o göğüsler, sizi içlerine çekip laf kalabalığına getirerek hiçbir şey söylemeyen o gözlerin nüfuz edilemezliği; böylesi bir kırılğanlığın size boyun eğişinin verdiği o heyecan.

"Tepemde akbaba gibi duruyorsun," derdi Sabbath'a. "Bu seni korkutuyor mu?" "Evet," diye yanıtlardı. Sabbath kemeriyle ilk kez sırtına vurduğunda, birlikte yaptıkları şey ikisini de şaşırtmıştı. Birazcık kırbaçlanmak her şeyi zorbalık olarak algılayan Nikki'yi hiç de korkutmuş gibi görünmüyordu. "O kadar sert değil," demişti ama yapılan şeyi kolaylaştırmak için yüzüstü yatarken derinin tenine önce hafifçe, ardından biraz sertleşerek değişti onu kendinden geçirmişti. "Bu, bu..." "Söyle!" "Bu hafiflik; beni çıldırtıyor!" Kimin kimin

iradesine boyun eğdiğini söyleyebilmek zordu; Nikki burada da itaat mi ediyordu yoksa esas onun mu arzusu gerçekleşiyordu?

Saçma bir tarafı da vardı tabii ve Sabbath birkaç kez durumu komik bulup olaydan koparak yataktan fırlamış ve bunu dile de getirmişti. “Ah, o kadar da ciddiye alma,” derdi Nikki gülererek; “Bundan daha çok acı veren şeyler de var.” “Mesela?” “Sabah erken kalkmak.” “Sendeki bu bayağı özelliklere bayılıyorum, Nikoletta.” “Keşke daha fazlası olsaydı.” “Olacak.” Nikki hem gülümseyip hem kaş çatarak üzgün üzgün, “Hiç sanmam,” demişti. “Görürsün,” demişti zafer sarhoşu kuklacı da, bir elinde ereksiyonu, ötekinde Nikki’yi karyolaya bağlayacağı ipekli kuşak, bir heykel gibi durarak.

Haklı çıkan Nikki olmuştu. Komodindeki şeyler zamanla birer birer yok olmuştu; kemer, kuşak, ağız tıkacı, göz bağı, bir tavayı ocağa koyup biraz kızdırdıkları bebe yağı; Sabbath bir süre sonra Nikki’yle seks yapmaktan ancak cigaralık içtiği zamanlarda zevk almaya başlamıştı ama o zamanlarda da Nikki’yle olması gerekmiyordu, yanında ki herhangi biri olabilirdi zaten.

Bir süre sonra onu büyüleyen orgazmlardan bile sıkılmaya başlamıştı. Orgazmlar görünüşe göre Nikki’yi dışarıdan ele geçiriyor, bir kapris, ağustos gününün ortasında akla hayale sığmayacak şekilde patlayıveren bir dolu fırtınası gibi aniden yakasına yapışıyordu. Orgazmdan önce olan her şey püskürtmek için hiçbir şey yapmadığı ama ne kadar zorlu olursa olsun geçiştirebileceği bir saldırı gibiydi; buna rağmen doruğa ulaştığındaki o cinnet hâli, o çırpınıp debelenmeler, yüksek sesle inleyip hıçkırımlar, donuk gözlerinin yukarı dikişi, tırnaklarını Sabbath’ın kafasına geçirisi... bütün bunlar dayanma sınırlarını zorlayan ve asla atlatamayacağı bir deneyim yaşadığını ima ediyordu. Nikki’nin orgazmları birer kasılma, bedenini teni üzerinden atışı gibiydi.

Öte yandan, Roseanna’nın orgazmlarının avlanan tilki gibi dört nala kovalanması gerekiyordu ve kana susamış tilki avcısı rolünde de kendisi vardı. Roseanna’nın izlerken nefesinizi kesebilecek (ama Sabbath’ın izlemekten yine çabucak sıkıldığı) bir kovalamaca olan orgazmlarında kendinden çok şey vardı. Roseanna’nın ona direnç gösteren ve kendini tamamiyle başka amaçlara adanmış bir şeyle savaşması gerekiyordu; orgazm onun için doğallıkla ulaşılan bir şey değil, zorla var edilmesi gereken az bulunur bir tuhaftı. Doruğa ulaşmasında gerilim dolu, kahramanca bir boyut vardı. Ulaşıp ulaşmayacağını, enfarktüs geçirmeden sonuna kadar dayanıp dayanamayacağını son âna kadar bilemezsiniz. Sabbath bir yerden sonra bu

mücadelede, bir çocukla dama oynarken çocuğun her hamlesinde alt olmak üzereymiş gibi davranan bir yetişkinin abartılı ve sahte tavrının olabileceğini düşünmeye başlamıştı. Yanlış, cidden yanlış *bir şeyler* vardı. Derken, tam umudunu yitirmek üzereyken, Sabbath'ın üstüne binip bütün varlığı amında yoğunlaşmış bir hâlde ipi göğüsler, son anda başarırdı. Sabbath sonunda orada olması gerektiğini hisseder olmuştu. Kendisinin yerinde şu uzun ahşap sikli antika kuklalardan biri de olsa olurdu. Orada olması gerekmiyordu; o da olmuyordu.

Drenka'yla olmaksa, göle taş atmak gibiydi. İçine girdiğinizde dalgacıklar merkez noktasından dışa doğru yayılmaya başlıyor, sonunda bütün göl ışıktla titreşen dalgacıklarla doluyordu. O günlük ya da gecelik paydos dediklerinde, bunun nedeni yalnızca Sabbath'ın dayanma sınırlarını zorlaması değil, elli yaş üstü bir şişkoya göre tehlikeli şekilde aşmış olmasıydı. “Seninle orgazm bir sanayiye dönüşüyor,” derdi Drenka'ya; “tam bir fabrika gibisin.” “Yaşlı kurt,” derdi Drenka da –Sabbath'tan öğrendiği laflardan biri de buydu– Sabbath nefeslenmeye çalışırken, “bir dahaki sefere sakin kalktığında ne istiyorum biliyor musun?” diye sorardı. “Artık kaç ay sonra olur bilemem. Sen söyle, aklımda tutmayayım.” “Ta en yukarı kadar sokmanı istiyorum.” “Sonra?” “Sonra da içimi dışıma çıkartarak beni sikinden çıkar. Elin-den lastik eldiveni çıkarır gibi.”

•••

Sabbath ilk yılın ardından Nikki'yi araya araya delireceğinden korkmaya başlamıştı. Şehirden ayrılması da işe yaramıyordu. New York dışındayken de gittiği yerin telefon rehberinde onun adını arıyordu. Adını değiştirmiş ya da Amerikalı Yunanların sıkça yaptığı gibi kolaylık olsun diye kısaltmış olabilirdi tabii. Kantarakis'in kısaltılmışı genelde Katris'ti; Nikki bir ara sahne adı olarak Katris'i kullanmayı düşünmüş, en azından adını değiştirmenin annesinin hayatını cehenneme çeviren babasına duyduğu nefreti hiçbir şekilde azaltamayacağını kendi de anlamadan önce, böyle bir neden öne sürmüştü.

Sabbath bir kış günü Atlanta'daki kukla festivalinde gösteri yapmış eve dönerken New York'ta fırtına çıkmış ve uçak Baltimore'a yönlendirilmişti. Bekleme salonundaki telefon kulübelerinden birine gidip rehberdeki Kantarakis ve Katris'lere bakmıştı. Oradaydı işte: N. Katris. Numarayı arayıp cevap alamayınca, koşarak havaalanından çıkıp taksiyle adrese gitmişti. Ev küçük ahşap bungalovlarla dolu bir

sokaktaki en fazla büyük bir kulübe boyutlarında, kahverengi ahşap bir bungalovdu. Bakımsız ön bahçenin ortasına DİKKAT KÖPEK VAR yazılı bir tabela saplanmıştı. Sabbath kırık dökük merdiveni çıkıp kapıyı çalmıştı. Evin etrafını dolaşıp bütün pencerelerden içeriyi görmeye çalışmış hatta bahçeyi çevreleyen iki metrelik tel örgü çitin tepesine tırmanacak kadar ileri gitmişti. Komşulardan biri polisi aramış olmalı ki arabayla gelen iki memur Sabbath'ı tutuklamıştı. Ancak karakolda Linc'i arayıp olanları anlattıktan ve Linc'e Bay Sabbath'ın eşinin cidden de bir yıl önce kaybolduğunu anlattırdıktan sonra serbest bırakılmıştı. Karakoldan çıkınca, polis yine o evin civarında dolaşmaması konusunda onu uyardığı hâlde yine bir taksiyi durdurup N. Katris'e ait kulübeye gitmişti. Artık hava karardığı hâlde evde hiç ışık yoktu. Bu kez kapıyı çaldığında, içeriden çok büyük bir köpekten çıktığını zannettiği havlamalar gelmişti. "Nikki benim," diye bağırmıştı Sabbath. "Benim, Mickey. Nikki, oradasın! İçeride olduğunu biliyorum. Nikki, Nikki, lütfen aç kapıyı!" Bir tek köpekten cevap gelmişti. Nikki kapıyı açmıyordu çünkü ya kapıdaki orospu çocuğunu bir daha görmek istemiyordu ya da evde değildi, ölmüştü, intihar etmiş ya da tecavüze uğrayıp öldürülmüş ve paramparça edilerek içine ağırlık konmuş bir çuvalın içinde Sheepshad Körfezi'nin birkaç kilometre açığında denize atılmıştı.

Sabbath köpeğin gitgide artan gazabından kaçmak için yandaki eve koşup oranın kapısını çalmıştı. Zenci bir kadın içeriden, "Kim o?" diye seslenmişti. "Komşunuzu arıyordum; Nikki'yi!" Ne için?" "Ben karımı arıyorum, adı Nikki Katris." Kadın bir tek, "Yok," demekle yetindi. "Yandaki evde. 583 numara, komşunuz. Lütfen, karımı bulmam lazım. Kayboldu!" Bastonunun yardımıyla dik durabilen, siyah gözlük takmış, insan ürkütecek kadar zayıf ve kırıksık, yaşlıca bir zenci kadın kapıyı açmıştı. Hafiften dalga geçer gibi konuşmuştu. "Hem dövdün hem de tekrar dövmek için geri istiyorsun." "Dövmедim." "Niye kayboldu peki? Dayak yiyen kadının birazcık aklı varsa, kaçır." "Lütfen, yandaki evde kim oturuyor? Cevap verin bana!" "Karının artık yeni bir erkek arkadaşı var. Hem biliyor musun? *Ondan da* dayak yiyecek. Bazı kadınlar böyledir." Kadın bu görüşünü bildirerek kapıyı kapamıştı.

Sabbath o akşam New York'a uçmuştu. Aldatıldığını, gözden düşüğünü, terk edildiğini anlaması için bunu o kör ve yaşlı zenci kadından duyması gerekmişti! Nikki ona tekmeyi basmış, bir yıl önce başka bir adam için onu terk etmişken, Sabbath hâlâ sokaklarda onu arıyor, onun yasını tutuyor, nerede olduğunu merak ediyordu!

Nikki'nin kaçmasının nedeni Roseanna'yla sikişmesi değildi! Esas Nikki kendine yeni birini bulmuştu!

Eve döndüğünde, Nikki'nin kayboluşundan beridir ilk kez kendini dağıtmış ve Gelman'ların Bronxville'deki evinde kalırken iki hafta boyunca her gece odasında ağlayıp durmuştu. Roseanna artık yanına taşınmış, yaptığı seramik kolyeleri eve biraz para girsin diye Village'deki bir dükkâna satıyordu. Sabbath'ın tiyatro kumpanyası dağılmış sayılırdı ve izleyicileri de, daha çok kumpanyada –büyük ihtimalle kendi yaş aralığında, New York'ta da– Nikki gibi başka bir büyücü olmadığı için onu terk etmişti. Oyuncular bu geçen aylarda Sabbath'ın ilgisizliği yüzünden gitgide kötüleşmişti; izlediği provalarda gözü hiçbir şeyi görmüyordu. Parmak gösterisi yapmak için sokağa çıktığı da yoktu çünkü sokağa çıkar çıkmaz tek yaptığı Nikki'yi aramaktı. Kadınlarla bakıp peşlerine düşmek. Bazılarıyla yatmak. Neyse ki.

O gece eve gittiğinde, Roseanna kriz geçirmişti. “Neden aramadın? Neredeydin? Uçaktan inmedin! Ne düşünmemi bekliyordun? Kendimi nasıl hissettiğimden haberin *var mı* senin?”

Sabbath banyoya girip yere diz çökerek kendi kendine, “Böyle devam edersen delireceksin. Roseanna da delirecek. Hayatının geri kalanını deli olarak yaşayacaksın. Artık onun arkasından gözyaşı dökmem. Of, Tanrım, lütfen bir daha bu duruma düşmeme izin verme!” demişti.

Aklına yine annesinin kumsal yolunda oturup Morty'nin savaştan dönmesini bekleyişi gelmişti. O da Morty'nin öldüğüne hiç inanmamıştı. Kabullenemediğiniz tek şey öldükleri oluyor. Başka bir hayat yaşadıklarını düşünüyorsunuz. Neden eve dönmediklerine dair sayısız neden buluyorsunuz. Söylentilere kapılıyorsunuz. Biri Nikki'yi başka bir isimle Virginia'daki bir yaz tiyatrosunda sahneye çıkarken gördüğüne yeminler ediyor. Polis Kanada sınırında tarife uyan akıl hastası bir kadının görüldüğünü bildiriyor. Yalnız kaldıklarında, bir tek Linc, “Mick, öldüğünü cidden kabullenemiyor musun?” diye sormaya cesaret edebiliyordu. Yanıtsa hep aynıydı: “Peki cesedi nerede?” Hayır, yara hiç kapanmıyor, yaşamının son ânına kadar annesine de olduğu gibi, hep açık kalıyordu. Morty öldüğünde annesinin yaşamı durmuş, olduğu yerde kalmış, yaşamında mantık falan kalmamıştı. Bütün insanlar gibi o da yaşamının düz bir çizgide ilerleyen, mantığa uygun, evle mutfağı ve çocukların çekmecelerini tuttuğu kadar düzenli bir yaşam olmasını istemişti. Aynı evde yaşayan bir ailenin kaderini kontrolü altında tutabilmek için canla başla çalışmıştı. Hayatı boyunca yalnızca Morty'yi değil, Morty'nin açıklamasını da

beklemişti: Neden? Bu soru Sabbath'ın yakasını da bırakmıyordu. Neden? Neden? Birileri bize *nedeni* açıklayabilse, belki de kabullenebileceğiz. Neden öldün? Nereye gittin? Benden ne kadar nefret ediyor olsan da, neden geri dönüp birbirinden nefret eden bütün çiftler gibi düz bir çizgide ilerleyen mantıklı hayatımızı sürdürmemize izin vermiyorsun?

Nikki o gece *Matmazel Julie*'de oynayacaktı ve yüksek ateşten ne yaptığını bilmez hâldeyken bile, Nikki'nin bir kez olsun işe gitmediği görülmemişti. Sabbath her zamanki gibi geceyi Roseanna'nın yanında geçirmiş ve hâliyle Nikki'nin dönüşünden yarım saat önce eve gelinceye kadar olanları öğrenememişti. Karınızın tiyatro oyuncusu olmasının güzel yanı budur; nerede olduğunu ve ne zaman döneceğini her zaman bilirsiniz. İlk başta Nikki'nin onu aramak için çıkmış olabileceğini düşünmüştü; belki de şüphelenmiş, tiyatroya giderken yolu uzatmış ve parktan geçerken Sabbath'ı elini Roseanna'nın kıkırda görmüştü. En üst katın arka tarafında küçücük bir atölyesinin olduğu kumtaşı binanın kapısından içeri girerken görmüş olması da gayet mümkündü. Nikki patlamalar yaşayan, çılgınca duygulara kapılıp tuhaf şeyler söyleyebilen ve yapabilen ama sonra bunları hatırlamayan, hatırlasa da neden tuhaf olduklarını anlayamayan biriydi.

Sabbath o gece Roseanna'ya, karısının hayalle gerçeği ayırmayı, etkiyle tepki arasındaki bağlantıyı görmeyi becerememesini şikâyet ediyordu. Yaşamının erken bir döneminde ya Nikki ya annesi ya da ikisi birden Nikki'ye masum kurban rolünü biçmişti ve sonuç olarak Nikki de hiçbir konuda en ufak bir sorumluluk üstlenemez olmuştu. Bu marazi masumiyeti ancak sahnedeysen üzerinden atıp dizginleri ele geçirebiliyor, o zaman neyin nasıl olacağına kendisi karar veriyor ve hayali ince bir işçilikle gerçeğe dönüştürüyordu. Londra'daki ambulans şoförünün yüzünü tokatladığını ve üç gün boyunca annesinin cesediyle konuştuğunu Roseanna'ya da anlatmıştı ki Nikki kayboluşundan birkaç gün öncesine kadar bile annesine o şekilde veda edemediği için ne kadar memnun olduğunu söyleyip durmuş, bu durum onu memnun etmeyi sürdürmüştü. Cesedi üç gün boyunca okşayıp sevişini her hatırlayışında yaptığı gibi, Yahudilerin ölülerinden en kısa sürede "kurtulmalarının" ne kadar acımasızca olduğunu söyleyip durmuş, Sabbath da her seferinde bu konuda üstüne gitmemeye bir kez daha karar vermişti. O kadar budalalık dururken, bunu mu düzeltecekti? Nikki, *Matmazel Julie*'yken *Matmazel Julie* dışında olmadığı her şeydi: Kurnaz, bilgili, etrafa ışık saçan otoriter bir tip olup çıkıyordu; gerçeklerden kaçmak *dışında* her şeyi yapıyordu. Onu his-

sizleştiren şey yalnızca gerçeklerin gerçekliği idi. Nikki'nin nefreti, korkuları, isterikliği; Sabbath ona karşı çok doluydu ama tuzağa düşmüş kocalardan biriydi işte ve Roseanna'ya daha ne kadar dayanacağını bilemediğini söylemişti.

Roseanna'yla sikişip onu eve yolladıktan sonra St. Marks Place'e döndüğünde, Norman'la Linc apartmanının önündeki basamaklarda oturuyordu. Sabbath'ın çabucak eve gitmesinin nedeni Nikki dönmeye önce duş yapıp Roseanna'nın kokularını üstünden atmaktı. Nikki bir gece Sabbath'ın uyuduğunu zannederek yorganın altını koklamaya başlamış ve Sabbath öğleyin Roseanna'yla buluştuklarını unutup yatmadan önce bir tek yüzünü yıkadığını ancak o zaman fark etmişti. Daha bir hafta önce.

Linc başını ellerinin arasına alıp öylece otururken, Norman neler olduğunu anlatmıştı. Açılıştan beri her gösterimde olduğu gibi bütün biletler satıldığı hâlde Nikki'nin yedeği olmadığı için oyun iptal edilmiş, insanlara paralarını geri verip herkesi eve göndermişlerdi. Sabbath'ı hiçbir yerde bulamamışlardı. Yapımcıları en az bir saat-tir apartmanının önünde bekliyordu. Bütün bu olanlardan büyük bir üzüntü duyarak yıkılmış olan Linc, Nikki'nin nerede olduğunu biliyorsa söylemesi için Sabbath'a yalvarmıştı. O da Nikki'nin canını sıkan şey her neyse onu kafasında çözüp sakinleşir sakinleşmez arayıp döneceğinden emin olduğunu söylemişti. Sabbath endişeli değildi. Nikki çok garip şeyler yapabilen garip biriydi; onun ne kadar garip olduğunu *bilmiyorlardı*. "Bu da," demişti Sabbath, "onun garipliklerinden biri işte."

Ama yukarı çıktıklarında, yapımcılar Sabbath'a polisi aratmıştı.

En fazla beş dakikadır New York'taydı ki "Neden?" sorusu bir kez daha Sabbath'ın yakasına yapıştı. Çamurlu eski botlarının ucuyla (botlar mezarlığa giden toprak yollarda çamurlanmıştı) içlerinde bir zamanlar karısı olan beyaz bir kadın olup olmadığını görmek için paçavraların altında yatan insanları birer birer uyandırmamak için kendini zor tuttu. İçe dönük, terbiyeli, aşırı uçlarda gezen, ürkek, uzaylı, dengesiz, büyüleyici Nikki; Sabbath da silinmez bir iz bırakan, biri olmaktansa birilerini taklit etmekte usta olan, kaybolduğu güne kadar duygusal bekâretine sıkı sıkıya yapışan, ortada bir tehlike ya da aksilik yokken bile korkuları her daim paçalarından akan, daha yirmi iki-sindeyken sırf yeteneğiyle, kendini doğal olarak dönüştürebilmesiyle,

haklarında hiçbir şey bilmediği gerçeklikleri yaratabilmesiyle onu büyülediği için evlendiği, kendine söylenen istisnasız her şeye kişisel algılanıp içselleştirilmiş hakaret içerikli bir anlam atfeden, kendini ancak peri masallarının içinde bulabilen, tiyatrodaki uzmanlık alanı en uygun roller olan bir genç kız, anlaşılması imkânsız zor bir kişilik... hayatında Sabbath'a yer olmayan ne türden birine dönüşmüş olabilirdi? Ona ne olmuştu? Ve neden?

12 Nisan 1994 itibarıyla hâlâ öldüğünü kanıtlayan bir belge yoktu ve ölülerimizi gömme ihtiyacımız ne kadar güçlü olursa olsun ilk önce *öldüklerinden* emin olmak isteriz. *Acaba* Nikki Cleveland'a mı dönmüştü? Londra'ya mı? Orada annesiymiş gibi davranabilmek için Selanik'e mi? Ama ne pasaportu ne de parası vardı. Sabbath'tan mı kaçmıştı, her şeyden mi yoksa tam da olağandışı bir kariyerden kaçamayacağı bunaltıcı bir şekilde ortaya çıkmışken oyuncu olmaktan mı? O türden bir başarının getireceği zorluklar Nikki'yi çoktan dehşete düşürmeye başlamıştı. Mayısta elli beş yaşında olacaktı. Sabbath doğum günüyle kaybolduğu tarihi hiç unutmuyordu. Nikki şimdi neye benziyordu acaba? Annesinin formaldehitten önceki hâline mi yoksa sonraki hâline mi? Annesinden on iki yıl fazla yaşamıştı; 1964 Kasım'ından sonra da yaşadıysa tabii.

1944'de düşürülen uçağından yürüyerek çıkmış olsa, Morty nasıl biri olacaktı? Drenka şimdi nasıl görünüyordu acaba? Onu mezardan çıkarsalar, bir kadın olduğu, kadın gibi kadın olduğu hâlâ anlaşılır mıydı? Ölüsüyle de sikişebilir miydi? Neden olmasın?

Evet, o gece New York'a kaçarken Linc'in cesedini görmek üzere kaçtığını sanmıştı ama düşünmeden duramadığı şey ikinci karısının, belki de sonunda bulmayı başarabileceği, *canlı* vücuduydu. Bunun saçma bir düşünce olması umurunda değildi. Sabbath'ın altmış dört yıllık hayatı onu mantığın sahteliğinden çoktan kurtarmıştı. Bu sayede kayıplarla da daha iyi baş edebileceğini düşünürdünüz. Bu da bizi kayıplarla ilgili, herkesin er ya da geç öğrendiği gerçeğe getiriyor: Var olan bir şeyin yokluğu en güçlü olanları bile ezip geçebilir.

"Peki neden hep bu konu?" diye söylendi annesine. "Zaten benim tek ayağım çukurdayken, neden hep Nikki, Nikki, Nikki?" Ve anneciği sonunda dile geldi; Sabbath on iki yaşına basıp çoktan kaslanmış mücadeleci bir yetiştikten sonra, hayattayken söylemeye cesaret edemediği şeyi Central Park West'le Batı 74'üncü Cadde'nin köşesinde söyleyiverdi. "En iyi bildiğin şey bu da, ondan," dedi, "zaten düşünmediğin şey kalmadı ve *hiçbir şey bildiğin yok.*"

ARİP,” dedi Norman, Sabbath’ın yaşadığı zorlukları düşünerek.

Sabbath onu usulca düzeltmeden önce paylaştığı duygularının adamı birazcık daha hırpalamasını bekledi. “Fazlasıyla,” dedi Sabbath.

“Evet,” dedi Norman da hemen, “fazlasıyla demek yanlış olmaz.”

Oturdukları güzel mutfak masası fildişi rengi İtalyan seramikleriyle kaplıydı ve bunların kenarına da üstlerinde canlı renklerde yapılmış meyve sebze resimleri olan daha küçük seramiklerle bordür çekilmişti. Norman’ın karısı Michelle odalarında uyuyordu ve iki eski dost masada karşılıklı oturmuş usulca Nikki’nin tiyatroya gelmediği ve onu bulamadıkları geceden söz ediyorlardı. Norman, Sabbath’ın karşısında önceki gece telefonda olduğu kadar rahat değildi; belki de Sabbath’ın baktığı her yerde, Norman’ın parlak kahverengi iyiliksever gözlerinde bile göze çarpan o görkemli, ulaşılmış hayaller hazinesiyle kuşatılmış oldukları için, Sabbath’ın böyle büyük bir değişim geçirmiş olması onu hayrete düşürmüştü gibiydi. Tatilde güneş altında tenis oynamaktan bronzlaşmış, gençliğindeki kadar ince ve sportif esnekliğe sahip hâliyle, Sabbath onun daha yeni depresyon atlattığını hayatta anlayamazdı. Üniversiteden ayrıldığında saçları zaten dökük olduğu için, hiç değişmemiş görünüyordu.

Norman aptal değildi, çok okumuş ve çok gezmiş biriydi ama bizzat karşısında oturan Sabbath’ın boşa giden hayatını anlamak onun için Linc’in intiharını kabullenmek kadar hatta belki ondan bile zor görünüyordu. Linc’in durumunun günbegün kötüye gidişine bizzat tanık olmuştu ama New York’u 1964’te terk eden Sabbath’ın, 1994’te mutfaktaki masada oturmuş iç geçire geçire sandviçini yiyen adamlar

hemen hiçbir benzerliğı yoktu. Sabbath banyoya gidip elleriyle yüzünü ve sakalını yıkamıştı ama buna rağmen aptallık edip gece onda kalmasını teklif ettiği bir sokak serserisi olsa, Norman'ı ancak bu kadar huzursuz edebileceğinin de farkındaydı. Norman belki de yıllar içinde Sabbath'ın gidişini iyice abartıp sanatsal ve yüce bir drama dönüştürmüştü; dingin bir tefekküre dalıp ruhsal arınmaya ulaşabilmek için, gözlerden uzak bir yerdeki bağımsızlık arayışı olduğunu düşünmüştü; Norman yokluğunda onu düşünmüşse bile, gerçekten iyi kalpli biri olduğu için, onda hayran olduğu şeyleri hatırlamaya çalışmış olsa gerekti. Peki bu durum Sabbath'ı neden rahatsız ediyordu? O kusursuz mutfak, kusursuz salon, duvarları kitaplarla kaplı koridordaki kapıların açıldığı odalarda duran bütün o kusursuz şeyler kadar, Norman'ın iyiliğı de onu irite ediyordu. Kendine Norman'ın gözlerinden bakmak eğlenceliydi tabii. Ama korkunçtu da.

Norman, Nikki kaybolduktan sonra Sabbath'ın onu bulmaya yaklaştığı zamanlar olup olmadığını soruyordu. "New York'tan ayrılmamın sebebi onu aramaktan vazgeçebilmektir," diye cevap verdi Sabbath. "Nerede yaşadığımı bilmemesi zaman zaman beni huzursuz etti. Beni bulmak isterse ne olacaktı? Ama o zaman Roseanna'yı da bulacaktı. Dağlara taşındıktan sonra Niki'yi hayatımda tutmanın hazzından tamamıyla vazgeçtim. Bir kocası ve çocukları olduğunu hayal dahi edemiyordum. Onu bulacağım, bir gün mutlaka dönecek; bu gibi umutlara son verdim. Benim için bunu anlayabilmenin tek yolu düşünmemektir. Anlaşılmaz şeyleri alıp güzelce bir rafa yerleştirmeli ve hayatına devam etmelisin. Düşünüp durmanın ne anlamı var ki?"

"Yani dağ bunu mu temsil ediyor? Yalnızca Nikki'yi düşünmeyeceğın bir yer mi?"

Norman zekice şeyler sormaya çalışıyor ve cidden de *beceriyordu* ama yine de Sabbath'ın çöküş nedenini ıskalayan sorulardı bunlar.

Sabbath, Norman'ınkilere karşı doğru olabilecek ya da olmayabilecek cümleler kurmaya devam etti. Kayıtsızlığını sürdürmek zorundaydı. "Hayatım değişti. Artık o hızla bir yere varamıyordum. Kısılp kalmıştım. Bir şeyleri kontrol edebilme fikrini unutmuştum. Nikki beni," diyerek yüzüne bitkin göründüğünü umduğu bir tebessüm oturttu, "tuhaf bir duruma düşürmüştü."

"Haklısın."

Yoldan aramayıp direkt kapıya gelseydin, kapıdaki adama görünmeden geçip asansörle on sekizinci kata çıktıktan sonra Cowan'ların zilini çalsaydın, Norman antredeki adamın ben olduğumu asla anla-

yamazdı. Flanel köylü gömleğinin üstüne giydiğim bol avcı montuyla ve ayaklarımdaki çamurlu koca botlarımla, Hoş Memo'lara giden bir misafire, bant karikatürlerdeki sakallı tiplere ya da 1900'de kapınıza gelen birine, Amerikan hayatının geri kalanını bodrumdaki kömürlüğün yanında geçirmek üzere Rusya bozkırlarından gelmiş, eli para tutmayan bir amcaya benziyorum. Sabbath kendini, o an neye benzediğini ve bunu umursamadığını, zaten bile isteye öyle görünmek istediğini geleceğinden haberi olmayan Norman'ın gözlerinden gördü; ve bu hoşuna gitti. Bilhassa rahat insanları rahatsız etmek, çok eskiden beri asla vazgeçemediği bir zevkti.

Yine de Norman'ı görmek onu bir şekilde heyecanlandırmıştı. Sabbath kendini aynı çok para kazanan çocuklarının banliyödeki evlerine misafir giden yoksul anne babalar gibi hissediyordu; küçük düşmüş, şaşkın, tedirgin ama gururlu. Norman'la gurur duyuyordu. Norman hayatı boyunca boktan tiyatro dünyasında yaşamış ama boktan birine dönüşmemişti. Kendisi iş yaşamında bu kadar anlayışlı, bu kadar iyi huylu, düzgün ve düşünceli biri olmayı başarabilir miydi? O zaman Sabbath'ı çiğ çiğ yerlerdi. Fakat geçen zaman ve başarı Norman'ın insancıl tavrını desteklemiş gibiydi. Sabbath'ı rahat ettirmek için ne gerekirse yapıyordu. Belki Sabbath'ı itici falan bulmamıştı da dünyadan ve dünyevi hırslardan el etek çekmiş kutsal bir adam gibi dağdan inen o beyaz sakallı hâlini görünce saygıyla karışık bir çeşit hayranlık duymuştu. Bende *cidden* dinî bir taraf olabilir mi? Yaptığım –yani yapmayı beceremediğim– şey çok mu yüce bir işti? Rosie'yi arayıp ona söylemem lazım.

Artık nedeni her neydiyse, Norman bundan daha ilgili davranmazdı. Ama Jersey Cityli varlıklı ailelerin çocukluklarından beri tanışan oğulları olan Norman ve Linc, Columbiâ'dan mezun olur olmaz ortak olup Sabbath'ın ahlaka mugayirlik davasının masraflarını ödedikleri andan itibaren bundan daha iyi olamazlardı zaten. Sabbath'a neredeyse önünde eğilerek gösterdikleri saygı, Sabbath'a göre insanları eğlendiren biriyle ilişki kurarken değil (ancak o kadarını başarmıştı; sanatçı olan Nikki'ydi), ancak yaşlı bir din adamına yaklaşırken gösterilecek türden bir saygıydı. O günlerde söylemekten hoşlandıkları gibi "Mick Sabbath'ı keşfetmek" bu iki imtiyazlı Yahudi çocuğu için heyecan verici bir şeydi. Tereyağı ve yumurta satan yoksul bir adamın oğlu olan Sabbath'ın işçi sınıfının yoğunlukta olduğu küçücük bir Jersey kasabasından geldiğini, üniversiteye gitmek yerine on yedi yaşında ticaret gemileriyle denize açıldığını, ordudan ayrıldıktan sonra devlet bursuyla iki yıl Roma'da yaşadığını, daha bir yıllık evli olduğu

hâlde gözünün şimdiden dışarıda olduğunu, hem sahnede hem de sahne dışında patronluk taslayıp durduğu tuhaf ve güzel karısının – kız da eksantrik bir tipti ama daha iyi bir aileden geldiği belliydi ve oyunculuk konusunda büyük ihtimalle bir dâhiydi– ondan yarım saat bile ayrı kalamadığını öğrenmek gençlik idealizmlerini tetiklemişti. Sabbath’ın insanları umursamazca aşağılayabilmesi heyecan vericiydi. Sabbath yalnızca büyük bir teatral yeteneğe sahip olması muhtemel yeni bir keşif değil, hayata canla başla göğüs geren genç bir maceracı, ikisininkinden de daha dizginsiz olan mizacı yüzünden uçlarda dolaşan, daha yirmili yaşlarında sahici bir adam olmayı başarmış biriydi. Ellili yıllarda, “Mick”te heyecan verici bir yabansılık vardı.

Manhattan’daki mutfağın güvenliğinde oturmuş, Norman’ın doldurduğu birayı bitirirken, Sabbath artık Memur Balich’in kimin kafasını patlatmaya niyetli olduğundan emindi. Ya Drenka’nın eşyaları arasında bir kanıt bulmuştu ya da Sabbath’ı gece vakti mezarlıkta bir gören olmuştu. Eşsiz, metressiz, beş parasız, işsiz, evsiz... bunlar yetmezmiş gibi, şimdi bir de kaçak olmuştu. Denizlere dönmek için fazla yaşlı olmasa, elleri sakat olmasa, Morty ölmemiş, Nikki ya da kendisi aklını kaçırmamış olsaydı; savaşlar, bu çılgınlık, sapıklıklar, hastalıklar, salaklıklar, intihar ve ölüm olmasaydı, muhtemelen daha iyi bir durumda olacaktı. Sanat için gerekli bütün bedeli ödemiş ama sanat falan yapmamıştı. Sanatçıların çektiği bütün demode acıları çekmişti –dışlanmış, parasız kalmış, umudunu yitirmiş, hem zihinsel hem de fiziksel engellere toslamıştı– ama bunu bilen de yoktu, umursayan da. Kimsenin bilmemesi ve umursamaması da sanatsal bir acı olduğu hâlde Sabbath için bunun sanatsal bir içeriği yoktu. Çirkinleşmiş, yaşlanmış, küstürülmüş milyarlarca insandan biriydi işte.

Boyun eğmez Sabbath düş kırıklığının kanunlarına boyun eğerek ağlamaya başladığında, rol mü yaptığını yoksa mutsuzluğunun artık bu boyuta mı ulaştığını kendi de anlayamadı. Derken annesi o gece ikinci kez konuştu; bu kez mutfakta, yaşayan tek oğlunu teselli etmeye çalışarak. “İnsan olmak böyle bir şey. Herkesin katlanmak zorunda olduğu çok fazla acı var.”

Kim olursa olsun insanların içtenliğine güvenmeyerek ihanetlere karşı biraz olsun silahlandığını düşünmekten hoşlanan Sabbath şöyle düşündü: Bir hayaleti bile kandırdım. Ama –hıçkırarak ağlamaya başlayıp başını hantal bir kum torbası gibi masaya dayamış– bunu düşünürken de, buna rağmen ağlamaya ne kadar ihtiyacım varmış! diye düşünüyordu.

İhtiyaç mı? Lütfen. Hayır, Sabbath kendi söylediği tek bir söze bile

inanmıyordu ve yıllardır da inanmamıştı; başka türden değil de bu türden bir eziğe dönüşmesinin nedenini açıklamaya ne kadar yaklaşırsa, gerçekten de bir o kadar uzaklaşıyordu sanki. Gerçek hayatlar başkalarına aitti ya da başkaları öyle sanıyordu.

Norman masanın üzerinden uzanıp Sabbath'ın elini tutmuştu.

Güzel. Burada en az bir hafta kalmama izin verirler.

"Sen," dedi Norman'a, "neyin önemli olduğunu anlayabiliyorsun."

"Tabii ki, yaşama sanatında tam bir uzmanım. Bu yüzden altı aydır Prozac kullanıyorum."

"Benim tek bildiğim düşman kazanmak."

"Eh, bildiğin birkaç şey daha var."

"Cidden saçma, boktan bir hayat."

"Biralar başına vurdu. İnsan senin gibi bitkin ve depresifken, her şeyi abartılı görür. Linc'in intiharı da bu yüzdendi. Hepimizin yaşadığı şeyler."

"Herkesin midesini bulandırıyorum."

Norman, "Yapma *ama*," diyerek Sabbath'ın elini biraz daha sıktı. . . iyi de ne zaman, "Yanımıza taşınsan iyi olacak bence," diyecekti. Sabbath geri dönemezdi çünkü. Roseanna onu eve almazdı ve Matthew Balich ne işler çevirdiğini öğrenmiş, onu öldürecek kadar öfkelenmişti. Ne gidecek bir yeri ne de yapacak bir işi vardı. Norman, "Bize taşın," demediği takdirde işi bitmişti.

Sabbath birden başını kaldırıp, "Annem ben on beş yaşındayken katatonik depresyona girdi, bir daha da çıkamadı," deyiverdi.

"Bunu hiç söylememiştin."

"Abim savaşta öldü."

"Bunu da biliyordum."

"Penceresinde altın yıldız olan ailelerden biriydik. Bir tek abimin değil, annemin de öldüğünü gösteren bir yıldız. Okulda bütün gün, 'Keşke eve döndüğümde orada olsa, savaş bittiğinde eve dönse keşke,' diye düşünüp dururdum. Okuldan eve döndüğümde o yıldızı görmek öyle korkunç bir şeydi ki. Bazı günler onu cidden untabilmeyi başardım ama sonra eve dönüp yine o altın yıldızı görmek... Belki de bu yüzden, lanet olası altın yıldızdan kurtulabilmek için denizci oldum. O altın yıldız, 'Bu evdeki insanlar feci acılar çekti,' diyordu. Altın yıldızlı ev çökmüş bir evdi."

"Sonra da evlendin ve karın ortadan yok oldu."

"Evet ama bu sayede aklım başıma geldi. Bir daha asla geleceği düşünemem. Gelecek bana ne getirebilir ki? Geleceğe umut bağlayamam. Tek umudum kötü haberlerle baş edebilmek."

Hayatından mantıklı ve duyarlı bir şekilde söz etmeyi denemek ona gözyaşlarından daha sahte geliyor; her sözcük, her bir *hece*, gerçekliği kemiren birer güve.

“Nikki’yi düşünmek seni hâlâ sarsıyor mu?”

“Hayır,” dedi Sabbath, “öyle bir şey yok. Otuz yılın ardından bir tek, ‘Bu da neydi ya?’ diye düşünebiliyorum. Yaşlandıkça daha da gerçek dışı gelmeye başladı. Çünkü gençken kendi kendime söyleyip durduğum her şey –belki şuradadır, belki de buradadır– artık anlamını yitirdi. Zaten öteden beri sanki bir tek annesinin verebileceği bir şeyin mücadelesini veriyordu; belki de bir yerlerde hâlâ o şeyi arıyor. O zamanlar böyle düşünürdüm. Araya mesafe girinceyse, bir tek, ‘Bütün bunlar ciddiden oldu mu?’ diye düşünmeye başladım.”

“Ya sonuçları?” diye sordu Norman. Sabbath’ın kendini toparladığını görmek onu rahatlatmışsa da, elini bırakmamıştı. Durum ne kadar sinir bozucu bir hâle gelmiş olursa olsun, Sabbath da tutmasına izin veriyordu. “Üzerindeki etkisi. Sende nasıl bir iz bıraktı?”

Sabbath biraz düşündü; düşündükleri aşağı yukarı şöyleydi: Bu soruları cevaplamak anlamsız. Cevabın ardında başka bir cevap, sonra başka bir cevap var ve bu böyle devam ediyor. Sabbath’ın tek yaptığıysa Norman’ı memnun edebilmek için bunu bilmiyormuş gibi davranmaktı.

“O iz çok mu belli oluyor?”

Birlikte güldüler ve Norman elini ancak o zaman bıraktı. Duygusal Yahudilerden biri daha. Bu duygusal Yahudilerden uzak durmak en iyisiydi. Sürekli bir şeylere *içlenirlerdi*. Sabbath bu samimi ve iyi kalpli, aşırı ihtimamla büyütülmüş başarılı tiplerin ikisine de, Cowan’a da, Gelman’a da tahammül edemiyordu.

“Dünyaya gelmenin bende nasıl bir iz bıraktığını sormak gibi bir şey bu. Nasıl bilebilirim ki? Neyi biliyorum ki? Tek söyleyebileceğim, bir şeyleri kontrol altında tutma fikrini bile unuttuğum. Hayatımı bu şekilde sürdürmeyi seçtim.”

“Acı, çok fazla acı var,” dedi Norman. “Bunu umursamaktan vazgeçebilmek mümkün mü?”

“Umursuyor olsam, ne fark edecek? Bir şey değişecek mi? Umursuyor muyum? Umursamak aklıma bile gelmiyor. Tamam, bazen aşırı duygusallaşabiliyorum. Ama *umursamak*? Umursayıp ne olacak ki? Bütün olanlarda bir neden ya da anlam bulmaya çalışmak ne kadar işe yaradı ki? Yirmi beş yaşına geldiğimde, öyle bir şey olmadığını anlamıştım artık.”

“Yok mu diyorsun?”

“Yarın tabutu açtıklarında, Linc’e sor. O söylesin. Çok antika, komik, enerjik bir adamdı. Lincoln’ı çok iyi hatırlıyorum. Çirkin olan her şeyi görmezden gelirdi. Her şeyin güzel olmasını isterdi. Anne-siyle babasını çok severdi. Babasının sahne arkasına geldiğini hatırlıyorum. Karbonatlı içecek üreticisi. Doğru hatırlıyorsam, soda imparatoruydu.”

“Hayır. Quench.”

“Quench. Tamam.”

“Linc Kirazlı Quenchsayesinde Taft’ta okuyabilmişti. Kendi deyi-miyle, Kvetch⁹ derdi.”

“Saçları çelik grisi, bronz tenli, ufak tefek, çetin bir cevizdi babası. İşe, şişele-diği o boktan şeyle ve kendi kullandığı bir kamyonla baş-lamış. Fanilasıyla. Kaba saba. İngilizceyi katleden bir tip. Balya gibi, yapılı. Linc, Nikki’nin soyunma odasındaki bir sandalyede otururken babasını kolundan tuttuğu gibi kucagina oturtmuştu ve bu ikisi için de o kadar doğal bir şeydi ki oyundan sonra hepimiz birlikte sohbet ederken adam öylece oturmuştu. Babasına tapardı. Karısına tapardı. Çocuklarına tapardı. Yani benim tanıdığım zamanlarda öyleydi.”

“Hep öyleydi.”

“Peki anlam nerede?”

“Bazı fikirlerim var.”

“Bir şey bildiğin yok, Norman; hiç kimse hakkında bir şey bilmi-yorsun. Ben Nikki’yi tanıyor muydum? Nikki’nin başka bir hayatı da vardı. Herkesin başka bir hayatı vardır. Eksantrik bir tip olduğunu biliyordum. Ama ben de öyleydim. Doris Day’le birlikte yaşamadı-ğımın farkındaydım. Biraz deli kaçık, dünyadan habersiz, kendini kaybedip taşkınlıklar yapmaya eğilimli biriydi ama böyle bir şeye yol açacak kadar deli ve kaçık mıydı cidden? Annemi tanıyor muydum? Tabii. Bütün gün ıslık çala çala gezinirdi. Hiçbir şeyi fazla dert etmez-di. Sonra başına gelenlere bak. Abimi tanıyor muydum? Disk atma, yüzme takımı, klarnet. Yirmi yaşında ölüp gitti.”

“Ortadan yok olmak. Ne tuhaf bir laf.”

“Ortaya çıkmak daha da tuhaf.”

“Roseanna nasıl?”

Sabbath saatine, paslanmaz çelikten yapılmış, o sene elli yıllık olacak o yuvarlak saate baktı. Siyah kadranlı, rakamlarıyla ibrele-ri parlak beyaz. Morty’nin on iki ve yirmi dört saatlik rakamları

9 Quench’in yangını söndürmek, susuzluğu gidermek gibi anlamları var. Kvetch ise İngilizceye Yidceden geçmiş, mızımız anlamında bir sözcük (ç.n.).

ve kurma kolunu çektiğinizde duran üçüncü bir ibresi olan Asker Benrus'u. Uçuşa çıktığınızda zaman uyumunu sağlayabilmek için. O zaman uyumu Morty'nin çok işine yaramıştı. Sabbath saati yılda bir Boston'daki bir yere yolluyordu, orada temizleyip yağladıktan ve aşınan parçalarını yeniledikten sonra geri dönderiyorlardı. 1945'te onun olduğundan beridir her sabah kuruyordu o saati. Dedeleri, her sabah tefillinlerini sarıp Tanrı'yı düşünmüşlerdi; o da her sabah Morty'nin saatini kurup Morty'yi düşünüyordu. Devlet, saati Morty'nin kişisel eşyalarıyla birlikte 1945'te teslim etmişti. Cesedi iki yıl sonra gelmişti.

"Evet," dedi Sabbath, "Roseanna... Yaklaşık yedi saat önce Roseanna'yla ayrıldık. Şimdi de o ortadan yok oldu. Sonuçta olan şey bu, Mort: İnsanlar birer birer ortadan yok oluyor."

"Neredeymiş? Yerini biliyor musun?"

"Ah, evde canım."

"Öyleyse, ortadan yok olan sensin."

Sabbath, "Deniyorum," dedi ve ansızın bir kez daha gözyaşlarına boğulurken öyle derin bir acının içine daldı ki ilk anda kendine gecenin bu ikinci çöküşünün ilkinden daha dürüstçe sahnelenip sahnelenmediğini sormayı bile beceremedi. Bütün şüpheciliği, sinizmi, sivri dilliliği, küskünlüğü, alaycılığı, kendiyle dalga geçişi uçup gitmiş, bu sayede sahip olabildiği netlik, tutarlılık ve nesnellik ortadan kalkmıştı; umutsuzluk dışında onu Sabbath yapan her şey tükenmişti; ondansa bol bol vardı. Norman'a Mort demişti. Şimdi de artık burasına kadar gelen herkesin yapacağı gibi ağlıyordu. Hırsla ağlıyordu; dehşetle, büyük bir hüznle ve yenilgiyle.

Peki cidden öyle miydi? Parmaklarını biçimsizleştiren romatizmaya rağmen içten içe hâlâ o alavere dalavere, gerçek dışılık tutkunu ve ustası kuklacıydı; henüz içinden söküp atmış değildi bunu. Bu da kalmadığında, *ölürdü*.

"İyi misin, Mick?" Norman masanın etrafından dolaşıp ellerini Sabbath'ın omuzlarına koymuştu. "Sen karını mı terk ettin?"

Sabbath ellerini uzatıp Norman'inkilerin üzerine koydu. "Nasıl olup bittiği konusunda tam bir hafıza kaybı yaşıyorum ama... evet, öyle görünüyor. Artık ne benim kölem ne de alkolün kölesi. Adsız Alkolikler iki şeytanı da içinden kovdu. Sonuçta herhâlde maaşını tek başına harcamak istiyor."

"Sana o bakıyordu demek."

"Yaşamak zorundaydım."

"Cenazeden sonra nereye gideceksin?"

Sabbath yüzünde geniş bir tebessümle Norman'a baktı. "Neden Linc'in yanına gitmeyeyim?"

"Ne demek istiyorsun? Kendini mi öldüreceksin? Aklındaki buy-
sa, bilmek istiyorum. İntihar etmeyi mi düşünüyorsun?"

"Hayır, hayır, sonuna kadar gideceğim."

"Doğru mu söylüyorsun?"

"Bence öyle. Benim intiharım da her şeyim gibi olur: Sözde inti-
har."

"Bak, bu ciddi bir konu," dedi Norman. "Bu işte beraberiz."

"Norman, seni asırlardır görmedim. Hiçbir işte beraber değiliz."

"*Bunda* beraberiz! Kendini öldürecekse, bunu benim karşımda yapacaksın. Hazır olduğunda benim gelmemi beklemek ve bu işi ya-
nımda yapmak zorundasın."

Sabbath cevap vermedi.

"Bir doktora görünmen lazım," dedi Norman. "Yarın doktora git-
melisin. Paraya ihtiyacın var mı?"

Sabbath kâğıt parçalarının üzerine karalanmış okunaksız notlar,
telefon numaraları ve bitmiş kibritlerle dolu -içinde kredi kartı ve
para dışında her şey olan- cüzdanından Roseanna'yla ortak hesap-
larına ait boş bir çek çıkardı. Üzerine üç yüz dolar yazdı. Yazarken
onu izleyen Norman çekte ikisinin adının da basılı olduğunu görün-
ce, "Hesabı boşaltıyorum. Benden önce davranırsa ve çek karşılıksız
çıkarsa, parayı sana nakit olarak öderim," diye açıklama yaptı.

"Unut, gitsin. Üç yüz dolar neyine yetecek? Çok kötü durumda-
sın, dostum."

"Hiç beklentim yok."

"Onu zaten söylemiştin. Neden yarın gece de bizimle kalmıyor-
sun? Burada istediğin kadar kal. Çocukların hepsi uzakta. Bizim kü-
çük Deborah Brown'da okuyor. Ev bomboş. Gidecek yerin yokken ve
bu hâldeyken, cenazeden sonra öylece çekip gidemezsin. Doktora
gitmen lazım."

"Hayır," dedi Sabbath, "hayır. Burada kalamam."

"O zaman, hastaneye yatmalısın."

Bunun üstüne Sabbath üçüncü kez gözyaşlarına boğuldu. Haya-
tında yalnızca bir kez, Nikki kaybolduğunda böyle ağlamıştı. Morty
öldüğünde de annesinin daha fena ağlayışına seyirci kalmıştı.

Hastaneye yatmak. Bu söz edilene kadar ağlayıp sızlamasının
kolaylıkla düzmece bir şey olabileceğini düşünmüş, düğmeyi kapat-
manın gücünü aşan bir şey olduğunu anlamak hatırı sayılır bir hayal
kırıklığı olmuştu.

Norman tatlı tatlı konuşarak onu mutfaktaki sandalyeden kaldırdı ve yemek odasından geçirip salona, oradan Deborah'nın odasına giden koridora sokar, sonra yatağa götürüp Hoş Memo botlarının kurumuş çamurla kaplı bağcıklarını çözerek botları ayağından çıkarırken, Sabbath sarsılarak titredi. Cidden dağılmıyor ve yalnızca numara yapıyorsa, o zaman bu hayatının en iyi rolüydü. Dişleri takırdarken, o gülünç sakalının altındaki gıdısının titreştiğini hissederken bile, Eh, yeni bir şey işte, diye düşündü Sabbath. Arkası da gelecek. Hem belki bu durum üçkâğıtçılıktan çok varoluşunun içsel nedeninin –artık o her neyse, belki de üçkâğıtçılığın ta kendisiydi– ortadan yok olmasına bağlanabilirdi.

Ağzından Norman'ın net olarak anlayabildiği üç sözcük çıkarmayı başardı. “Herkes nerede?”

“Buradalar,” dedi Norman onu yatıştırmak için. “Hepsi burada.”

“Hayır,” diye yanıtladı Sabbath yalnız kaldıktan sonra. “Kaçtılar.”

Deborah'nın odasının hemen yanındaki süslü püslü, pembeli beyazlı kız banyosunun küvetini doldururken, Sabbath lavabonun altındaki iki çekmecenin hepsi birbirine karışmış muhtevasını inceleyerek oyalandı; losyonlar, merhemler, ilaçlar, pudralar, Body Shop kavanozları, kontakt lens kabı, tamponlar, oje, aseton... İki çekmeceyi de dibine kadar taradı ama –bırakın Drenka'nın sondan bir önceki yazında Silvija'nın eşyaları arasında keşfettiği türden bir zulayı– tek bir fotoğraf bile bulamadı. Tamponların dışında keyif verici tek şey ucuna kadar katlanmış ve neredeyse bitmiş bir tüp vajinal kayganlaştırıcıydı. Sabbath tüpün kapağını açıp kehribar rengi yağdan avcuna bir noktacık sıktıktan sonra o şeyi başparmağıyla orta parmağı arasında ovuşturarak parmak uçlarına bulaştırırken bir şeyler, Drenka'ya dair bir sürü şey hatırladı. Kapağı kapatıp tüpü sonradan deneyler yapmak üzere fayanslı tezgâhın üstüne bıraktı.

Deborah'nın odasında soyunduktan sonra kızın şifonyerindeki ve çalışma masasındaki şeffaf plastik çerçeveli fotoğrafların hepsine baktı. Çekmece ve dolapların sırası zaman içinde gelecekti. Deborah ölçülü ve mütevazı, hoş ve zeki bir gülüşü olan siyah saçlı bir kızdı. Sabbath daha fazlasını göremiyordu çünkü vücudu resimlerdeki diğer gençlerin arkasında kalmıştı; buna rağmen içlerinde bir tek onun yüzünde hafif bir gizem vardı. Objektife cömertçe sunduğu o gençlik masumiyetine karşın kafası çalışan hatta zeki birine benziyordu

ve dolgun dudakları, hayal edebileceğiniz en el değmemiş yüzdeki o aç, baştan çıkarıcı ağız kızın en büyük hazinesiydi. Ya da saat sabahın ikisine yaklaşırken Sabbath'ın gördüğü buydu. Deborah'nın daha gösterip de vermeyen bir kız olacağını ummuştı ama kızın açlığı ve gençliğiyle yetinmek zorundaydı. Küvete girmeden önce, cırılçıplak tekrar odaya girdi ve masada gördüğü en büyük resmi, Deborah'nın kendi yaşlarında kızıl saçlı ve iri kıyım bir tipin kaslı omzuna yaslanmış olduğu fotoğrafı aldı. Hemen her fotoğrafta yanında o çocuk vardı. Sıkıcı erkek arkadaşı.

Sabbath'ın o an için tek yaptığı, pembe beyaz fayanslı banyodaki sıcacık harika küvetin içinde yatarak gözlerinde Deborah'yı küvete ışınlama gücü varmış gibi resmi incelemektir. Tek elini uzatıp Deborah'nın pembe klozetinin kapağını kaldırarak oturulacak yerine baktı. Elini tekrar tekrar o saten gibi materyalin üzerinden geçirerek tam sertleşmeye başlamıştı ki kapı hafifçe tıklatıldı. Norman, "Rahatın yerinde mi?" diye sorarak Sabbath'ın kendini boğmadığından emin olmak için kapıyı araladı.

"İyiyim," dedi Sabbath. Elini klozet kapağından tam zamanında çekmişti ama fotoğraf hâlâ öteki elinde, katlanmış vajinal krem tüpü de tezgâhın üstünde duruyordu. Hangisine baktığını Norman'ın da görmesi için fotoğrafı havaya kaldırdı. "Deborah," dedi Sabbath.

"Evet. Deborah."

"Çok tatlı," dedi Sabbath.

"O fotoğrafla küvette ne işin var?"

"Bakıyorum."

Anlaşılmaz bir sessizlik oldu; Sabbath bu sessizliğin ne anlam taşıdığını ya da neyi haber verdiğini bilemiyordu. Tek bildiği Norman'ın ondan, onun Norman'dan korktuğundan daha çok korktuğuydu. Çıplak oluşu, savunmasız görünmesi de Norman'ın gelişmiş vicdanı karşısında bir avantaj teşkil ediyordu. Norman, Sabbath'ın böyle durumlar yaratmadaki yeteneğinin yanına bile yaklaşamazdı; yıkılmış bir adamın kayıtsızlığı, bir sabotajcının yıkıcılığı hatta bir delinin -ya da deli numarası yapan birinin- normal insanları korkutup sindirebilme becerisi. Sabbath kaybedecek hiçbir şeyi olmayan birinin gücüne sahipti ve bunu biliyordu.

Norman vajinal kayganlaştırıcıyı fark etmemişti.

Şu an hangimiz daha yalnız? diye düşündü Sabbath. Norman'ın aklında ne var? "Adam terörist çıktı. Onu ben boğmalıyım." Ama Norman'da Sabbath'ta hiç olmayan bir takdir kazanma ihtiyacı olduğu için büyük ihtimalle onu boğmayacaktı.

“İslenirsa,” dedi Norman sonunda, “çok yazık olur.”

Sabbath erekte olduğunu zannetmiyordu ama Norman’ın sesindeki muğlak ton işkillenmesine neden oldu. Aletine bakmadan gayet masum bir soru sordu. “Şanslı çocuk kim?”

“Birinci sınıf aşkı. Robert.” Norman bunu elini fotoğrafa doğru uzatarak söylemişti. “Son zamanlarda yerini Will aldı.” Sabbath küvette öne doğru eğilip fotoğrafı Norman’a verirken, heyhat, suyun içindeki sikiinin dimdik olduğunu gördü.

“Bakıyorum da, bayağı bir kendine gelmişsin,” dedi Norman, Sabbath’ın gözlerine bakarak.

“Geldim, sağ ol. Çok daha iyiyim.”

“Ama geldiğin yerin neresi olduğu öteden beri biraz muallaktaydı, Mickey.”

“Ah, başarısızlığa desek.”

“Başaramadığın nedir?”

“Başarısız olmak diyebiliriz.”

“Sen öteden beri insan olmaya karşı savaştın.”

“Bilakis,” dedi Sabbath. “Öteden beri insan olmaya kucak açmışımdır ben.”

Bu sırada Norman da vajinal kremi fayans kaplı tezgâhın üstünden alıp lavabonun en altındaki çekmeceyi açtı ve tüpü çekmecenin içine fırlattı. Çekmeceyi var gücüyle çarparak büyük ihtimalle kendini Sabbath’tan daha çok şaşırttı.

“Komodinin üstüne bir bardak süt bıraktım,” dedi Norman. “Belki iyi gelir. Ilık süt bazen beni sakinleştiriyor.”

“Süper,” dedi Sabbath. “İyi geceler. Tatlı rüyalar.”

Norman çıkarken klozete de şöyle bir baktı. Klozetin neden açık olduğunu anlayamazdı. Yine de Sabbath’a attığı son bakış bunun aksini söylüyordu.

Norman gittikten sonra, Sabbath küvetten çıkıp üzerinden sular akıtarak odaya gitti ve fotoğrafı Norman’ın bıraktığı yerden, Deborah’nın masasının üstünden geri aldı.

Banyoya dönüp çekmeceyi açarak vajinal kayganlaştırıcıyı aldı ve tüpü dudaklarına değdirdi. Dilinin üstüne nohut büyüklüğünde sıkığı kremi damağına, dişlerinin arkasına yaydı. Ağzında bıraktığı tat biraz vazeline benziyordu. Başka da bir şey yoktu. Ama ne bekliyordu ki zaten? Deborah’nın kendi tadını mı?

Elinde fotoğrafla tekrar küvete girip kaldığı yerden devam etti.

Bir kez bile çiçe kalkmadı. Yıllardır ilk defa. Babanın getirdiği süt prostatı mı rahatlatmı tı yoksa bunu sağlayan şey kızın yatağı mıydı? Sabbath önce temiz yastık kılıfını çıkarıp burnuyla iz sürerek kızın saçlarının yastığa sinmi  kokusunu aramı tı. Sonra deneme yanılma yöntemiyle yatağın dikey orta çizgisinin biraz sağında kızın vücudunun şeklini almış belli belirsiz, ufacık bir oyuk ke fetmi  ve Deborah'nın  ar afıyla yorganının arasında, ba ını kılıfsız yastığına dayayıp o çukurda uyumu tu. Pembeli sarılı Laura Ashley'lerle d  enmi , atıl bir bilgisayarın, aynayı süsleyen bir Dalton School  ıkartmasının, hasır sepetin içine doldurulmuş pel   ayıların, duvarlarda Metropolitan Müzesi posterlerinin olduğu, kitaplıkta çocukken en sevdiği kitaplarla birlikte –*Orman Kanunu*, *Andersen Masalları*– K. Chopin, T. Morrison, A. Tan, V. Woolf kitaplarının, çalışma masasıyla  ifonyerin üstünde bütün çetenin mayolu, kayak elbiseli, resmî giyimli bir sürü çerçeveli fotoğrafının durduğu bu odada... Deborah'nın kişisel klitoral haklarıyla ilk kez tanıştığı bu  i ekli bordürleri olan, çizgili  eker kıvamındaki odada, Sabbath da tekrar on yedi ya ına, sarhoş Norve lilerle dolu bir  ileple Brezilya'nın en büyük limanlarından birine girdiği güne d nm  t ; Todos os Santos Körfezi'nin girişindeki Bahia ve Amazon, çok da uzak olmayan bir yerde kıvrıla kıvrıla ilerleyen büyük Amazon. O koku. M thi . Ucuz par  m, kahve ve am kokusu. Ba ını Deborah'nın yastığına g mm  , bütün vücudunu o oyuğa bastırmı , yılın her günü farklı bir kiliseye ve kerhaneye gidebileceğiniz Bahia'yı hatırlıyordu. Norveçli denizciler öyle diyordu ve on yedi yaşındayken onlara inanmaması için bir neden yoktu. Oraya tekrar gidip bir bakmak hiç fena olmazdı. Benim kızım olsa, üçüncü sınıfta Deborah'yı oraya gönderirdim. Bahia'da hayal gücünün sınırı yoktur. Bir tek Amerikalı denizcilerle bile gününü gün ederdi; Latin Amerikalılar, zenciler hatta Finlandiyalılar, Fin kökenli Amerikalılar, her türden köylü, yaşlılar, gençler... yaratıcı yazarlık hakkında Brown'da dört yılda  ğreneceğinin çok daha fazlasını Bahia'da bir ayda öğrenirdi. Bırak da kız mantıksız bir şey yapsın, Norman. Bak, bana ne kadar yaradı.

Orospular. Hayatımda büyük bir rol oynadılar. Orospuların yanında kendimi hep evimde hissettim. Orospulara fazlasıyla d    n oldum. Soğanlı yerlerinin o yahnimsi kokusu. Benim için bundan daha mühim bir şey oldu mu ki? O zamanlar var olmak için gerçek nedenler vardı. Şimdiyse salak sabah ereksiyonları bile kalmadı. İnsan hayatta nelere katlanmak zorunda kalıyor. Sabah ereksiyonu; insanın elindeki bir levye, devlerin vücutlarındaki çıkıntılar gibi bir şey.

Erekte hâlcde uyanan başka bir tür var mıdır? Balinalar öyle mi? Yarasarlar? Olur da bir gecede unutulabilirler diye, evrimin *Homo sapiens* türünün erkeklerine varoluş nedenlerini gündelik olarak hatırlatma şekli. Bunun ne olduğunu bilmeyen bir kadın, gördüğünde ölesiye korkabilir. Bu şey yüzünden klozete işeyemezsin. Elinle aşağı doğru ittirmen gerekir-köpeği tasmaya alıştırır gibi eğitmen gerekir- ki akan şey kaldırdığın kapağa değil de suya isabet etsin. Sıçmak için oturduğunda karşındadır, sadakat içinde sahibine bakar. Sen dişlerini fırçalarken, hevesle bekler; “Bugün neler yapacaksın?” Hayatta sabah ereksiyonunun dehşet verici arzularından daha sadık bir şey yoktur. Ne aldatma. Ne sahte tavırlar. Ne bir samimiyetsizlik. Bu itici güce selam olsun! İnsan hayatı budur işte! Neyin önemli olduğuna karar verebilmek bir ömür sürer ama kararı verdiğinizde o şey yoktur artık. Eh, insan uyum sağlamayı öğrenmek zorunda. Tek sorun bunu nasıl yapacağın.

Bırakın yaşamaya devam etmeyi, Sabbath kalkmak için bile bir neden bulmakta zorlanıyordu. Deborah’nın klozet kapağı? Linc’in cesedini birazcık olsun görebilmek? Kızın *eşyaları*; o *eşyaları* karıştıracığını hatırlayıp yataktan kalkarak Bang & Olufsen müzik setinin yanındaki şifonyere gitti.

Yok yoktu! Gizli hazine bulmuştu! Renk renk parlak saten ve ipek. Kırmızı sirk çizgileri olan çocuksu penye donlar. Streçli satenden tangalı takımlar. O tangaları diş ipi yerine kullanabilirdin. Mor, siyah ve beyaz jartiyerler. Renoir’ın renk paleti! Gül rengi. Açık pembe. Lacivert. Beyaz. Mor. Altın rengi. Kırmızı. Şeftali. İşlemeli ve telli siyah sütyenler. Minik kurdeleli ve alttan destekli dantel sütyenler. Oymalı dantelden yarım sütyenler. Saten yarım sütyenler. C cup. Rengârenk külotlu çoraplarla dolu bir engerek yuvası. Beyaz, siyah ve çikolata rengi, Drenka’nın onu kudurtmak için giydiği türden şeffaf *donlu* bir külotlu çorap. Karamel rengi ipekten harika bir kaşkorse. Leopar baskılı külot, sütyen takımlar. Üç tane ve hepsi de siyah, vücut çorabı. Kenarları dantelle çevrili, dolgulu sütyen kısmı kopçalar ve bantlarla tutturulan, siyah satenden askısız bir badi. Askılar. Sütyen askıları, jartiyer askıları, Viktoryen korse askıları. Her şeyi sihirli bir şekilde kaldırıp yukarıda tutan askıları akli çalışan kim sevmezdi ki? Ya *askısızlar*? Askısız bir sütyen. Tanrım, gerçekten işe yarıyor. *Teddy* dedikleri (adını Roosevelt’ten mi, Kennedy’den mi, Herzl’den mi almış acaba?), bacaklarınızı bol külot kısmından soktuktan sonra üst kısmındaki kaşkorseyi de çekip üstünüze giydiğiniz o tek parça şey. Çiçekli ipekten ince kenarlı külotlar. Jüponlar. Şu eski moda jüpona

bayıldım. Jüponu ve sütyeniyle ayakta durmuş ciddi ciddi sigara içerek gömlek ütöleyen bir kadın. Duygusal ihtiyar Sabbath.

Külotlu çorapları koklayarak yıkanmamış bir tane bulduktan sonra banyoya gitti. İşemek için D. gibi oturdu. D'nin klozetinde. D'nin külotlu çorabıyla. Fakat sabah ereksiyonu mazide kalmıştı... Drenka! Sen varken cidden *levye* gibiydi! Elli iki yaşında, yüzlerce erkeğin yaşam kaynağıyken, ölüp gittin! Haksızlık bu! O istek, o istekliliğin! Kim bilir kaç kez görmüş, kaç kez yapmışken, beş dakika sonra *yine* seni kendinden geçirebiliyordu. Bütün erkeklerin bildiği bir şeydir: O *tekrar tekrar* haz alma isteği. Bundan asla vazgeçmemeliydim, diye düşündü Sabbath; Bahia gibi kösnül bir limandaki yaşam hatta Amazon çevresindeki küçük limanlar, resmen her türden geminin mürettebatıyla, dünyanın bütün limanlarından gelmiş, Deborah'nın çorapları gibi rengârenk denizcilerle kaynaşabileceğiniz cangıl limanları; ve bunların hepsi de aynı yere gider, sonunda kerhanelerde buluşurdu. Canlı bir rüyadaki gibi, her yerde denizcilerle kadınlar, kadınlarla denizciler vardı ve ben de işin inceliklerini öğrenmeye başlamıştım. Sekizden on ikiye kadar süren nöbetin ardından bütün gün güverte de denizciliğini konuşturur, zımparalayıp boyar, zımparalayıp boyar, sonra yine nöbete başlar, geminin pruvasında denizi gözlerdin. Bazen muhteşem olurdu. O'Neill okurdum. Conrad okurdum. Kitapları gemideki bir adam verirdi. Elime geçeni okur, okurken de otuzbir çekerdim. Dostoyevski; hayatı kinle ve muazzam bir öfkeyle, âdeta müziğe dökülmüş, verilmesi gereken yüz kiloya benzeyen bir öfkeyle yaşayan karakterler. Rascal Knockoff.¹⁰ Dostoyevski buna âşık, diye düşünürdüm. Evet, tropikal denizlerdeki yıldızlı gecelerde geminin pruvasında durur ve azmedip ne gerekirse yapacağıma, bir gün mürettebatın başına geçeceğime ant içerdim. Heyecanımı yitirmeyip bütün sınavlardan geçecek ve mürettebatın başına geçip bütün hayatımı böyle yaşayacaktım. On yedi yaşında, güçlü kuvvetli ve genç bir çocuk... ve çocuk gibi sözümden dönmüştüm.

Sabbath perdeleri açarak Deborah'nın odasının evin köşesindeki, Central Park üzerinden Doğu Yakası'ndaki apartmanlara bakan bir oda olduğunu keşfetti. Nergislerle ağaçlardaki yeşil yaprakların Madamaska Şelaleleri'ne ulaşmasına daha üç hafta vardı ama Central Park, Savannah gibiydi. Deborah'nın iç içe yaşadığı manzara müthişti ama Sabbath yine de her zaman sahili tercih ederdi. Dağın başındaki

10 Suç ve Ceza'nın kahramanı Raskolnikov üzerinden yapılan bir sözcük oyunu. Rascal, Serseri, hayta gibi anlamlara geliyor. Knockoff, kopya, çakma anlamlarında (ç.n.).

bir ormanda ne işi vardı ki? Nikki'nin kayboluşundan kaçarken, Roseanna'yla birlikte Jersey'ye, deniz kenarına gitselerdi keşke. Keşke balıkçı olsaydı. Roseanna'yı terk edip *tekrar* denizlere açılması gerekirdi. Kuklacılıkmış. Yapabileceği o kadar iş varken. Orosputlarla kuklalar arasında, tutup kuklaları seçmişti. Sırf bu yüzden bile, ölmeyi hak ediyordu.

Deborah bir telaş soyunmuş –ya da soyulmuş– da odadan kaçmış gibi, çalışma masasının dibine saçılmış duran çeşit çeşit iç çamaşırını ancak o zaman fark etti. Durumu hayal etmek çok zevkliydi. Tek tahmini dün gece iç çamaşırlarını karıştırmaya başladığıydı; hiç hatırlamıyordu. Uykusunda kalkıp kızın şeylerini karıştırmış ve birkaçını yere düşürmüştü herhâlde. Sabbath bu kez kendini karikatürleştirmeye daldı. Zannettiğimden daha büyük bir tehlikeyim. Bu iş ciddi. Erken buna. Bunaklık, demans, tam gaz felakete doğru giden bir erotomani.

Aman, ne olacak ki? Gayet insani bir durum. Dünyanın kendini yenilemesi. Drenka öldü ama Deborah hâlâ hayatta ve seks fabrikasındaki fırınlar günün yirmi dört saati yanmakta.

Üstünden hiç çıkarmadığı şeyleri giyerken –eski hâkî tişörtün üstüne eski püskü flanel bir gömlek, fitilli kadifeden, kış tarafı sarkmış bol bir pantolon– evde biri var mı diye kulak kabarttı. Saat daha sekiz çeyrekti ama çoktan gitmişlerdi. Yerdeki şeylerin içinden siyah ve telli bir sütyeni mi yoksa çiçek desenli ipek bir külo mu alacağına karar vermekte zorlandı ama sütyenin teller yüzünden kabarıklık yapıp dikkat çekeceğini düşünerek külo alıp pantolonunun cebine soktuktan sonra geriye kalanları çekmecedeki karmaşanın içine tıktı. O gece onlarla tekrar oynayabilirdi. Öteki çekmecelerdeki şeylerle de. Ve dolaptakilerle.

Üst çekmecedeki iki keseyi, leylak rengi kadifeden olanın verdiği lavanta kokusunu, kırmızı pötikareli olanın verdiği keskin çam kokusunu fark etti. İkisi de aradığı koku değildi. Garip; Deborah Dalton mezunu, Metropolitan'daki Manet'lerle Cézannes'lar konusunda çoktan uzmanlaşmış modern bir çocuktan ama erkeklerin koklamak için elini cebine atacağı kokunun çam kokusu olmadığına dair en ufak bir fikri yoktu, anlaşılan. Neyse, küçük hanım bu iç çamaşırlarını okul dışındaki yerlerde de giymeye başladığında, bunu bir şekilde öğrenecekti.

Bir deniz kurdu olarak, yatağını jilet gibi yaptı.

Onun yatağı.

İngilizce kadar eski olan bu iki basit sözcük Sabbath'ın üzerinde tam anlamıyla ezici bir etki yarattı. Hayata nasıl da inatla sarılıyordu!

Gençliğe! Hazza! Ereksiyonlara! Deborah'nın içine giydiği şeylere! Yine de bu arada sürekli on sekizinci kattan Central Park'ın yeşilliğine bakıp durmuş ve pencereden atlama zamanının geldiğini düşünmüştü. Mishima. Rothko. Hemingway. Berryman. Koestler. Pavese. Kosinski. Arshile Gorky. Primo Levi. Hart Crane. Walter Benjamin. Eşsiz adamlar. Aralarına katılmakta hiçbir beis yok. Faulkner da kendini içkiyle öldürdü sayılır. Aynı (bunu Adsız Alkolikler'de "paylaşmış" olsalar, hâlâ hayatta olabilecek ünlüler konusunda artık bir otorite olan Roseanna söylemişti) Ava Gardner gibi. Muhteşem Ava. Erkeklerin şaşırtmayı pek beceremediği Ava. Tertemiz, iç içe geçmiş bir zarafet ve pislik. Altmış iki yaşında, benden iki yaş küçükken ölmüş. Ava, Yvonne de Carlo; rol modeli diye onlara denir! Takdire şayan ideolojileri siksinler! Hepsi de sığ, sığ, sığ! *Kendine Ait Bir Oda'yı* okuyup durduğun yeter; *Ava Gardner'in Toplu Eserleri* ne güne duruyor? V. Woolf denen o kendini mıncıklayıp parmaklayan bakire lezbiyenin cinsel hayatının onda biri şehvet, onda dokuzu korku; Rus kurt köpeklerinin, bütün altlarına karşı yalnızca İngilizlerin sahip olabileceği türden hazırlop bir üstünlüğü olan, hayatında bir kez olsun soyunmamış, safkan İngiliz parodisi. Ama intihar etti, unutma. Bu liste her yıl daha da motive edici bir hâle geliyor. İlk kuklacı ben olacağım.

Hayatın kanunu: Değişkenlik. Her fikir için bir karşı fikir, her dürtü için bir karşı dürtü var. İnsanların ya delirip ölmesine ya da ortadan yok olmaya karar vermesine şaşmamalı. Çok fazla dürtü var ve bu daha hikâyenin yarısı bile değil. Sabbath metressiz, eşsiz, işsiz, evsiz, beş parasız, on dokuz yaşındaki hiç tanımadığı bir kızın külotunu çalıyor ve bir adrenalin dalgasının üzerinde yükselerek külotu cebinin içine saklayıveriyordu; bu külot tam ihtiyaç duyduğu şeydi. Beyni bu şekilde çalışan başka hiç kimse yok mu? İnanamıyorum. Yaşlılık bu işte, bu kadar basit, hız trenindeki son inişin kendini yok eden sevinci. Sabbath tam adamına çatıyor: Hayata. Kukla *sensin*. O grotesk soytarı *sensin*. Tabularla oynayan o kukla, Punch *sensin*, enayi!

Zemini terakota kaplı büyük mutfakta, kalaylı bakırdan kap kacağa vuran güneşle ısl ısl parlayan, saksılardaki pırıl pırıl bitkilerle bir sera kadar zengin görünen o mutfakta, Sabbath masada onun için hazırlanmış, manzaraya bakan bir yer buldu. Tabaklarının ve çatal bıçaklarının etrafına üç farklı marka tahıl ezmesi, farklı şekil ve renklerde üç tane ekmek gibi ekmek, bir kutu margarin, bir tabak tereyağı ve aşağı yukarı prizmadan geçen ışığın bütün renklerinde sekiz kavanoz marmelat dizilmişti: Kara Kiraz, Çilek, Küçük Scarlet'tan...

ta Yeşil İtalyan eriğine ve limon marmeladına, bir tayı sarısına kadar. Üzerine streç film çekilmiş yarım kavunun yanında (dilimli) yarım bir greyfurt, küçük bir sepetin içinde daha önce hiç görmediği türden memeye benzeyen portakallar, tabağının yanındaki bir tabakta çeşit çeşit poşet çay vardı. Kahvaltılık takım, üzerinde çocuksu köylü ve rüzgâr değirmeni desenleri olan şu koyu sarı Fransız şeylerindendi. Quimper. Quimper ötesi.

Neden Amerika'da bu şeyin boktan olduğunu düşünen bir tek ben varım ki? Ben niye böyle bir hayat istemedim? Yapımcıların kendilerine sınırlarda dolaşan kuklacılardan daha pašalar gibi bir hayat kurdukları su götürmez bir gerçek ama böyle bir şeye uyanmak da cidden çok güzel. Cepte külotlar ve kavanoz kavanoz Tiptree reçeli. Küçük Scarlet'ın kapağına yapıştırılmış, üstünde "\$ 8.95" yazan bir fiyat etiketi vardı. Bu kadar Qimper'i hak edecek ne yapmış olabilirim ki? Böyle bir sofrayı gördükten sonra insanın kendinden tiksинmemesi mümkün değil. Çok fazla şey var ve ben o kadar azına sahibim ki.

Mutfak penceresinde yine park ve güneyde en görölmeye değer metropol manzarası, Manhattan merkezi vardı. Sabbath'ın yokluğunda, kuzeydeki bir dağın tepesinde kuklalar ve çükü arasında gidip gelerek yılları çarçur ettiği dönemde, Norman zengin olup örnek bir insan olarak kalmış, Linc keçileri kaçırmış, Nikki de, kim bilir, belki de 42'nci Cadde'deki metro istasyonlarından birinde yere sıçan, elli yedi yaşında, kaçık, obez bir kadın olmuştı; "Neden?" diye haykırırdı Sabbath onu görse, "Neden?" ama Nikki onu tanımazdı bile. Fakat Norman'inki kadar büyük ve lüks bir dairede kendi Norman'ıyla birlikte yaşıyor olması da gayet mümkündü tabii. Bu kadar basit bir neden yüzünden ortadan yok olmuş olabilirdi... Nikki'yi hatırlamamın nedeni New York'un hâlâ yerli yerinde olduğunu görmenin yaşattığı şok. Bunu düşünmeyeceğim. Düşünemem. Patlamak bilmeyen bir saatli bomba bu.

Ne tuhaf. İnsanın aklına gelmeyen tek şey ölmüş olduğu. Bu durum ölümler için de geçerli. Ben bu yükseklikte, aydınlık ve sıcacık bir yerde, beş çeşit reçelle birlikte, beş duyum, zihnimle, sikilip atılmış vaziyetteyken... ölümler hâlâ ölü. Yakın gerçeklik şu pencerenin dışında; muazzam, çok fazla, her şey birbirinin içine geçmiş durumda... Sabbath ne türden büyük bir fikri ifade etmeye çalışıyordu? "Benim gerçek hayatıma ne oldu?" diye mi soruyor? O hayat başka bir yerde mi yaşanıyor? Peki öyleyse, bu pencereden dışarı bakmak nasıl bu kadar müthiş bir gerçeklik yaşatabiliyor? Eh, doğruyla gerçek arasındaki fark da bu işte. Doğruluğun içinde yaşamak zorunda değiliz. Nikki

bu yüzden kaçtı. *Doğruluğun içinde* yaşamak isteyen bir idealist, masum, dokunaklı, yetenekli bir illüzyonistti o. Eh, eğer onu bulduysan, çocuk, ilk bulan sensin demektir. Benim deneyimim yaşamın tutarsızlığa doğru aktığı yönünde; tam da senin yüzleşmek istemediğin şey. Belki de yapmayı akıl ettiğin en tutarlı şey buydu: Tutarsızlığı inkâr etmek için ölmek.

“Değil mi anne? Sende tutarsızlıktan bol bir şey yoktu. Morty’nin ölümüne inanmak hâlâ çok zor. Sonrasında sesini kesmekte haklıydın.”

“Tam bir ezik gibi düşünüyorsun,” dedi Sabbath’ın annesi.

“Eziğim zaten. Daha dün gece Norman’a bunu söylüyordum. Başarısızlığın zirvesindeyim. Başka nasıl düşünecektim?”

“Öteden beri tek istediğin orospular, orospular. Sende pezevenklerin kafa yapısı var. Keşke pezevenk olsaydın.”

Kafa yapısı, aynen. Annesi öte âlemde ne kadar bilge biri olmuştu. Kurs falan veriyorlardı herhâlde.

“Artık çok geç, anne. O köşeyi zenciler tutmuş. Başka bir şey bul.”

“Normal ve üretken bir hayat yaşamalıydın. Aile kurmalıydın. Bir mesleğin olmalıydı. Hayattan kaçmamalıydın. Kuklacılıkmış!”

“O zaman için iyi bir fikir gibi gelmişti, anne. Hatta İtalya’da okudum.”

“İtalya’da orospuluk okudun. Kasten varoluşun yanlış tarafında yaşamayı seçtin. *Benim* kaygılarım sende de olmalıydı.”

“Ama vardı. Vardı zaten...” Sabbath yine ağlamaya başlamıştı. “Var zaten. Sendeki kaygıların aynıları bende de var.”

“Öyleyse neden çocuk parkına gider gibi giyinip *alte kocker*¹¹ sakalınla ortalarda dolaşıyorsun; hem de orospularla?”

“Giysilerim ve orospular hakkında ne istiyorsan söyle ama kendi yüzümü görmek istemiyorsam, o sakal çok gerekli.”

“Hayvan gibi görünüyorsun.”

“Nasıl görünseydim peki? Norman gibi mi?”

“Norman başından beri harika bir çocuktu.”

“Ya ben?”

“Sen heyecanı hep başka yerlerde aradın. Öteden beri. Ufacık çocukken bile evin içinde küçük bir yabancı gibiydin?”

“Öyle mi? Bunu bilmiyordum. Öyle mutluydum ki.”

“Ama başından beri her şeyi farsa dönüştüren küçük bir yabancıydın.”

11 Yidcede yaşlı bunak (ç.n.).

“Her şeyi mi?”

“Bir de soruyor musun? Elbette. Şimdi şu hâline bak. Ölümü farsa dönüştürüyorsun. Ölmekten daha ciddi bir şey var mı? Yok. Ama sen onu da farsa dönüştürmek istiyorsun. Kendini onurunla öldürmeyi bile beceremiyorsun.”

“Çok şey istiyorsun. ‘Kendini onurunla öldürmek’ diye bir şey olduğunu sanmıyorum. Bunun mümkün olduğuna inanmıyorum.”

“Öyleyse, ilk ol. Bizi gururlandır.”

“İyi ama *nasıl*, anne?”

Masada onun için hazırlanmış yerin yanında GÜNAYDIN diye başlayan uzunca bir not vardı. Norman’ın bilgisayarda yazıp bastığı bir şey.

GÜNAYDIN

Biz işe gidiyoruz. Linc’in töreni ikide başlıyor. 76’ncı Cadde, Riverside Şapel. Orada görüşürüz; yanımızdaki yeri sana ayıracam. Temizlikçi kadın (Rosa) dokuzda gelir. Ona bir şey yıkatmak ya da ütöletmek istersen, söyle yeter. Bir şeye ihtiyacın olursa, Rosa’ya sor. Ben bütün sabah ofisteyim (994-6932). Umarım uyumak iyi gelmiştir. Büyük stres altındasın. Buradayken bir psikiyatristle konuşmanı istiyorum. Benimki bir dâhi sayılmaz ama yeterince zekidir. Dr. Eugene Graves (talihsiz bir soyadı var ama işini iyi biliyor¹²). Onu aradım ve istersen arayabileceğini söyledi (562-1186). Akşamüstü iptal edilen bir randevusu varmış. Lütfen bunu ciddi olarak düşün. Geçen yaz beni büyük beladan kurtardı. İlaç tedavisi sana iyi gelebilir; onunla konuşmak da. Kötü durumdasın ve yardıma ihtiyacın var. KABUL ET. Lütfen Gene’i ara. Michelle selam söylüyor. O da cenazede olacak. Akşam yemeğini bu gece bizimle evde yemeni istiyoruz. Sessiz sakın, yalnızca üçümüz. Kendini toparlayıncaya kadar bizimle kalmanı istiyoruz. Yatak senin. Ev senin. Biz eski dostuz. Eskilerden kim kaldı ki?

Norman

Not düz beyaz bir zarfa atışlanmıştı. Elli dolarlık banknotlar. Sabbath’ın ortak hesaptan Norman adına yazdığı çeki karşılayacak altı banknotun üstüne dört tane daha. Mickey Sabbath’ın beş yüz papeli olmuştu. Drenka’nın üçlü sikişe katılmasına yetecek bir miktar. Tabii

12 Graves, mezarlar anlamına geliyor (ç.n.).

eğer Drenka... Neyse, Drenka artık yoktu ve Norman büyük ihtimalle Sabbath'ın çekini bozdurmaya niyetli olmadığı –Roseanna kendi payından olmasın diye büyük ihtimalle çeki çoktan yırtıp attığı– için, Sabbath'ın tek yapması gereken bir koşu yüzde on komisyonla çek bozan şu yerlerden birini bulmak ve ortak hesap için üç yüz dolarlık bir çek daha yazmaktı. Böylece toplam yedi yüz yetmiş doları olurdu. Ölmek için nedenleri birdenbire yüzde otuz ila elli arası azalmıştı.

“Demin intiharı farsa çeviriyordun, bir anda yeniden hayatı çevirmeye başladın.”

“Başka ne yapacağımı bilemiyorum, anne. Beni rahat bırak. Kapa çeneni. Sen yoksun. Hayalet diye bir şey yoktur.”

“Yanılıyorsun. Yalnızca hayaletler vardır.”

Bunun üstüne Sabbath muazzam bir kahvaltının tadını çıkardı. Drenka hastalandığından beridir yemekten bu kadar büyük bir zevk almamıştı. Bu sayede kendini yüce gönüllü hissetti. Üç yüz dolar Roseanna'da *kalsındı*. Deborah'nın oyuğu onun oyuğuydu artık. Michelle, Norman ve Dr. Coffin¹³ sayesinde yeniden kendi ayakları üzerinde duracaktı.

Graves.

Midesini giysilerle çok dolduğu için fermuarı çekilmeyen bir valiz kadar doldurduktan sonra eski denizci adımlarıyla sallan yuvarlan daireyi dolaşıp bütün odaları, banyoları, kütüphaneyi, saunayı teftiş etti; bütün dolapları açıp şapkaları, paltoları, ayakkabıları, üst üste konmuş çarşafı, renk renk havluları inceledi; raflarında yalnızca dünyanın en iyi kitaplarıyla dolu maun kitaplıkların olduğu koridor-da ilerledi; yerdeki kilimlere, duvarlardaki suluboyalara hayran kaldı; Cowan'ların göze sokulmadan şık olmayı berecen her şeyini –lambaları, tesisatları, kapı kuplarını... hatta klozet fırçalarının tasarımı bile Brancusi tarafından yapılmış gibiydi– mercek altına alırken, bu arada üzerine kavanozu 8.95 dolar olan Küçük Scarlet reçelinden bol bol sürülmüş tam çavdarlı ekmeğin sert kabuğunu sindiriyor, evin sahibi gibi davranıyordu.

Her şey farklı olsa, başka türlü olacaktı.

Sabbath sonunda kendini yine Deborah'nın odasında bulup tatlı reçelden hâlâ yapış yapış parmaklarla şifonyerin çekmecelerini elden geçirmeye başladı. Silvija'da bile vardı işte. Hepsinde vardı. Tek sorun nereye zulaladıklarını bulabilmektir. Yahveh, İsa ve Allah bir araya gelse, Polaroid'lerin verdiği zevkin kökünü kazıyamazdı. Bunu Gloria

13 Tabut (ç.n.).

Steinem bile yapamazdı. Yahveh, İsa, Allah ve Gloria'nın bir tarafta, hayata heyecan katan en derin arzusunun bir tarafta olduğu yarışta sizlere ve Gloria'ya en fazla on sekiz sayı veririm, çocuklar.

Nereye sakladın şunları, Deborah? Sıcak mı, soğuk mu? Çalışma masası herhâlde on dokuzuncu yüzyılda avukatlık yapmış birinin ofisinden çıkma, cilalı pirinçten kulpları olan, kocaman meşe ve antika bir şey. Tuhaf. Gençlerin çoğu plastik şeyleri sever. Yoksa Yahudi ya da eşcinsel duyarlılığı dedikleri şey bu mu? Sabbath en üstteki uzun çekmecenin içindekileri çıkarmaya başladı. Sayfalarının arasına kuru yapraklar ve çiçekler konmuş, iki tane deri kaplı koca defter. Bitkisel bir aldatıcılığı var, zekice düşünülmüş... ama kimseyi kandırmazsın. Makaslar. Ataşlar. Zamk. Cetvel. İçlerine henüz tek bir adres yazılmamış, kapaklarında çiçek desenleri olan, küçük denebilecek adres defterleri. On beşe on üç santim boyutlarında iki tane gri kutu. Evreka! Ama içlerinde yalnızca, lavanta kesesi gibi leylak rengi, üstlerinde ismi basılı mektup kâğıtları var. Kutuların birinden üstlerine el yazısıyla bir şeyler yazılıp ikiye katlanmış, bir an için ümit veren iki kâğıt çıkıyor ama yalnızca karşılıksız aşk için yazılmış bir şiirin taslağı. "Kollarımı açtım ama gören olmadı... ağzımı açtım, duyan olmadı..." Ava Gardner okumayı ihmal etmişsin, tatlım. Sonraki çekmece lütfen. 1981 ve 1992 Dalton yıllıkları. Yine pelüş ayıcıklar. Burada altı, hasır sepette sekiz tane. Kamuflej. Zekice. Sonraki. Günlükler! Bingo! Cebindeki külotunkine çok benzeyen rengârenk çiçekli desenleri olan karton kapaklı bir yığın defter. Ürpererek defterleri aldı. Evet, birbiriyle uyumlu donlar, günlükler ve adres defterleri. Çocuğun her şeyi var. Ama, ama! Resimleri nereye sakladın, Debby? "Sevgili Günlük, gitgide ona kapıldığımı hissediyor, kendi duygularımı anlamaya çalışıyorum. İlişkiler neden, neden bu kadar zor?" Onunla sikiştiğini neden yazmıyorsun? Brown'da sana yazmanın ne demek olduğunu öğreten olmadı mı? Sayfalar dolusu, Deborah'ya hiç yakışmayacak saçmalıklardan sonra yine ötekiler gibi -"Sevgili Günlük" diye- başlayan ama cetvelle çizilmiş bir çizgiyle biri GÜÇLÜ YANLARIM, öteki ZAYIF YANLARIM başlıklı iki sütuna ayrılmış bir sayfaya geldi. Burada bir şey var mıydı acaba? Artık ne olsa kabulüdü.

GÜÇLÜ YANLARIM

Kendimi disipline edebilmem

Bekent vuruşum

Umudumu yitirmemem

Amy

ZAYIF YANLARIM

Düşük özgüven

Servisim

Ayran gönüllülüğüm

Annem

Sarah L.
Robert (?)
Sigara içmemem
İçki içmemem

Düşük özgüven
Robert!!!!
Aşırı duygusallık
Anneme tahammülsüzlüğüm
Anneme karşı düşüncesiz davranmam
Bacaklarım
Söz kesmem
Çoğu zaman dinlemeyi becerememem
Çok yemem

Vay, iyi çalışmaydı. Üç klipsli ince bir klasörün üstüne okul çıkartması yapıştırılmış, çıkartmanın altındaki beyaz etikete “Yeats, Eliot, Pound. Salı. Perş. 10:30. Solomon 002. Prof. Kransdorf” yazısı basılmıştı. Klasörün içinde derste aldığı notlarla birlikte herhâlde Kransdorf’un sınıfa dağıttığı şiir fotokopileri vardı. En başta Yeats’in bir şiiri. “Meru” adında. Sabbath yavaşça ... denizcilik yaptığı dönemde okuduğu ilk Yeats şiiri –ve okuduğu son şiirlerden biri– olan bu şiiri okudu.

Barış sureti altında kat kat yanılısamayla iç içe geçmiş,
Egemenlik altına alınmış medeniyet;
Fakat bir erkeğin yaşamı düşüncedir
Ve o erkek tüm dehşetine rağmen
Vazgeçemez asırlar boyu yağmalamaktan,
Yağmalamaktan, öfkeyle köklerinden sökmekten ki
Sonunda belki de gerçekliğin metruk harabesine ulaşabilsin:
Elveda Mısır ve Yunanistan, Roma elveda!
Meru Dağı ya da Everest’teki keşifler,
Gece vakti kar yığınlarının oyuklarına,
Ya da ürkünç kış fırtınalarının
Çıplak vücutları üstüne savurduğu karların altına sığınmış
olanlar,
Bilirler gündüzün geceyi getireceğini ve Şanlarının ve anıtlarının
Şafaktan önce yerle bir olacağını.

Debbie kendi notlarını fotokopi kâğıdın üstüne, şiirin yazıldığı tarihi gösteren yerin hemen altına yazmıştı.

Meru. Tibet'te dağ. WBY (İrlandalı şair) 1934'te Hindu bir arkadaşının dünyadan vazgeçip dağa tırmanışını anlatan eserinin çevirisine önsöz olarak yazmış.

K: "Yeats, ötesine geçildiğinde bütün sanatın anlamsızlaştığı bir eşikteydi."

Şiirin teması insanın kendi yarattığı her şeyi yok etmeden asla tatmin olamayacağı. Örn: Mısır ve Roma uygarlıkları.

K: "Şiir bir erkeğin hiçliğin dehşetiyle karşı karşıya kalacağı hâlde bütün yanılmalardan arınması zorunluluğunu vurguluyor."

Yeats'in bir arkadaşına yazdığı mektupta yaptığı yorum: "Kendimizi bir hiç olabileceğimiz saplantısından özgürleştiriyoruz. Son öpücük boşluğa veriliyor."

erkek = insanlık

Şiir, derste kadın bakış açısından yoksun olduğu noktasında eleştirildi. Bilinçsiz cinsiyet üstünlüğüne dikkat; *erkeğin* dehşeti, *erkeğin* şanı, *erkeğin* (fallik) anıtları.

Sabbath öteki çekmecelerin de altını üstüne getirdi. Deborah Cowan'a ta ilkokuldan beri yazılmış mektuplar. Polaroid'leri saklamak için mükemmel. Sabırla bütün zarfları elden geçirdi. Bir şey yoktu. Bir avuç meşe palamudu. Bir tarafları boş, öteki taraflarında reproduksiyonlar olan kartpostallar. Prado, Ulusal Galeri, Uffizi... Bir zimba teli kutusunu hayatta en çok çiçeklerle pelüş ayıcıkları severmiş gibi numara yapan bu on dokuzluk kızın kutunun içine beş-altı tane cigaralık gizleyip gizlemediğini merak ederek açtı. Ama zimba teli kutusunun içinde yalnızca zimba telleri gizliydi. Nesi vardı bu çocuğun böyle?

En alt çekmece. İki tane oymalı ahşap kutu. Hayır. Bir şey yoktu. İvrir zıvır. Minik boncuklu bileklikler ve kolyeler. Örgülü postişler. Saç bantları. Siyah kadifeden kurdelesı olan bir toka. Saç falan kokmayan. Lavanta kokan. Bu çocuk sapıktı ama iyi anlamda değil.

Dolaplar ağzına kadar doluydu. Çiçek desenli pileli etekler. İpekli bol pantolonlar. Siyah kadife ceketler. Eşofmanlar. Tepedeki rafta bir dolu badem desenli bandana. Hamile elbisesine benzeyen kocaman dökümlü şeyler. Ketenden mini elbiseler. (O bacaklarla mı?) 42 beden. Drenka'nın bedeni kaçtı? Artık hatırlayamıyordu! Bir sürü

pantolon. Fitilli kadife. Çeşit çeşit kot. Peki bu kız okula giderken kot pantolonları da dâhil neden bütün giysilerini ve iç çamaşırlarını evde bırakmıştı ki? Orada daha fazlası mı vardı –bu kadar mı gösteriş meraklısıydılar?– yoksa ayrıcalıklı sınıftan olan kızlar böyle mi yapıyordu; işeyerek kendi bölgelerini belirleyen bazı hayvanlar gibi, onlar da her şeyi böyle geride mi bırakıyordu?

Bütün ceketlerle pantolonların ceplerini kontrol etti. Yığınla bandananın içini aradı. Artık iyiden iyiye sinirlenmeye başlamıştı. Nerede bunlar, Deborah?

Çekmeceler. Sakinleş. Bakmadığı üç çekmece daha vardı. En üst-tekine, iç çamaşırların durduğu çekmeceye zaten bir kereden fazla baktığı ve artık zamanın baskısını hissetmeye başladığı için –planı cenazeden önce şehir merkezine gidip kendi ilk ve tek tiyatrosunun oralara şöyle bir bakmaktı– onu atlayıp ikinciye geçti. Tişörtler, svet-şörtler, beyzbol şapkaları ve ayak parmaklarını eldiven gibi geçirdiğiniz, her parmağın ayrı renkte olduğu çoraplar da dâhil –ne şirin– her türden çorapla dolup taşıdığı için, çekmeceyi açmakta zorlandı. Hemen diplerine daldı. Bir şey yoktu. Elleriyle tişörtlerin içinde ve arasında dolaştı. Sıfır. Alttaki çekmeceyi çekti. Oradaki çeşit çeşit mayoya dokunmak çok zevkliydi ama onları daha sonra etraflıca inceleyecekti. Ayrıca baştan aşağı kalp gibi tatlı desenlerle kaplı pamuklu flanelden pijamalar, fırfırlı etekleri ve fisto dantelleri olan gecelikler. Pembe, beyaz. Onlara da tekrar dönecekti. Zaman, zaman, zaman... ve yalnızca tişörtler şifonyerin yanına saçılmamış, eteklerle pantolonlar da dolabın içine yığılmış, yatağın üstü bandanalarla kaplanmış, bütün çekmeceleri açıp günlükleri üstüne fırlattığı çalışma masası da darmaduman olmuştu. Artık onu acıdan öldüren parmaklarıyla hepsini eski yerlerine koymak zorundaydı.

En alt çekmece. Son şans. Kamp malzemeleri. Vuarner marka güneş gözlükleri, kutusuz, üç tane. Kızda her şeyden üç, altı, on tane vardı. Ama! Ama! İşte.

İşte oradaydı. Hazine. Sabbath'ın hazinesi. En alt çekmecenin dibinde, ilk bakması gereken yerde, karman çorman duran eski ders kitaplarının ve yine pelüş ayıcıkların arasında beyaza yakın limon rengi fon üstüne beyaz, leylak rengi ve açık yeşil çiçek desenlerinin olduğu sıradan bir kâğıt mendil kutusu vardı. "Aileniz için istediğiniz yumuşaklık ve dayanıklılık Scotties mendillerinde..." Hiç de salak değilmişsin, D. Kutunun üstündeki etikete el yazısıyla "Yemek Tarifleri" yazılmıştı. Kurnaz şey. Seni seviyorum. Yemek tarifleri, ha? Kukunu pelüş ayıcıklarla dolduracağım senin.

Scotties kutusunun içinden mavi mürekkeple özenle yazılmış yemek tarifleri çıktı; “Deborah’nın Sünger Keki,” “Deborah’nın Islak Keki,” “Deborah’nın Çikolata Parçacıklı Keki,” “Deborah’nın Harika Limonlu Keki.” Dolma kalem. Dolma kalem kullanan son Amerikalı çocuk. Sen Bahia’da beş dakika bile dayanamazdın.

Kısa boylu, gayet semirmiş bir kadın Deborah’nın kapısında durmuş çığlık atıyordu. Bir tek ağzını hareket ettirebiliyordu; vücudunun geri kalanı korkudan felç olmuş gibiydi. Altında sonuna kadar gerilmiş ten rengi streç pantolon, üstünde Deborah’nın okulunun adı ve amblemi olan gri svetşört vardı. Düzensiz dağılımlı lekelerle delik deşik olmuş iri ve geniş, çopur yüzünde bir tek o uzun ve keskin kenarlı, Sabbath’ın Meksika sınırının güneyindeki yöreye özgü olduğunu bildiği dudakları göze çarpıyordu. Gözler Yvonne de Carlo gözleriydi. Hemen herkesin en az bir tane güzel yeri vardır ve memelilerde bu yer çoğunlukla gözlerdir. Nikki’ye sorarsanız, Sabbath’ın gözleri de onun en çarpıcı özelliğiydi. Sabbath otuz kilo daha zayıfken, Nikki o gözleri yere göğe sığdıramazdı. Merlin’inkiler gibi yemyeşil olduklarını söylerdi, hayat hâlâ toz pembeyken, kendisi Nikita, Sabbath *agápe mou, Mihálákimou, Mihálio’yken*.

“Ateş etme. Beni vurma. Dört çocuk var. Biri burada.” Kadın iğne batsa küçük bir balon misali patlayacakmış gibi görünen karnını gösterdi. “Ateş etme. Para. Para bulurum. Burada para yok. Parayı gösteririm. Beni vurma, bayım. Temizlikçi kadını ben.”

“Seni vuracak değilim,” dedi Sabbath, kucağında tariflerle, halının üstünde oturduğu yerden. “Bağırma. Ağlama. Yok öyle bir şey.”

Kadın sarsıla sarsıla titreyerek, çıldırmış gibi bir Sabbath’ı, bir kendini göstererek, “Parayı gösteririm. Sen al. Ben kalayım. Git. Polis yok. Bütün para senin,” dedi. Deborah’nın kirletilmiş odasından kitaplarla dolu koridora çıkarak peşinden gelmesini işaret etti. Ebeveyn odasındaki büyük yatak yapılmamış, yatağın iki yanına kitaplarla yatak kıyafetleri atılmıştı ve yatağın üzerine bırakılmış kitaplar bir bebeğin oyun odasındaki harfli küplere benziyordu. Sabbath durup kitap kapaklarını inceledi. Eğitimli zengin Yahudiler bugünlerde uyumak için neler okuyordu acaba? Hâlâ Eldrige Cleaver mı? *John Kennedy: Gücün Profili. Bizim de Bir Sözümüz Var: Delany Kız Kardeşlerin İlk 100 Yılı. Warburg’lar...*

Ben neden böyle yaşamıyorum? Çarşaf ve nevresimler Roseanna’yla birlikte iki kenarında uyudukları o aşınmış ve antiseptik beyazı şeylere hiç benzemiyor, üzerilerindeki soluk altın rengi desenle İn’de geçen ve Drenka’nın kendi rekorunu hiçe sayıp on üç kez orgazm

olduğu bir ekim gününün parıltılı ihtişamını hatırlatan sıcacık bir ısıltı yayıyordu. “Devam,” diye yalvarmıştı Drenka, “devam,” ama Sabbath sonunda feci bir baş ağrısıyla yere serilerek hayatını riske atmayı sürdüremeyeceğini söylemişti. Soluk bir yüzle, terler akıtarak, nefes nefese, bütün ağırlığını kıcının üstüne vererek oturmuştu ve Drenka rekor denemesini tek başına sürdürmüştü. Sabbath hayatında böyle şey görmemişti. Sanki Kader’le, Tanrı’yla ya da Ölüm’le güreş tutar gibi, diye düşünmüştü; bir engeli daha aşıp bir kez daha orgazm olabilse, onu bir daha hiçbir şey ve hiç kimse durduramayacaktı sanki. Kadınlıkla tanrıçalık arasındaki bir geçiş aşamasındaymış gibi görünüyordu; Sabbath bu dünyayı terk eden birini izler gibi tuhaf bir his duymuştu. Drenka o ezeli, esrik hazzın içinde sonsuza kadar titreyerek yükselmeye, yükselmeye, yükselmeye hazırdı ama bir şey onu durdurmuştu ve bir yıl sonra da ölmüştü.

Bir kadın seni deliler gibi, dölünü yutacak kadar çok seviyorken, öteki neden bunu teklif bile ettiğinde senden iğreniyor? Yutmaya doymayan kadın ölü metresinken, içini olduğu gibi boşaltman için sikini havaya tutan kadın neden hayatta kalan karın oluyor? Bu bir tek benim şanssızlığım mı yoksa herkes mi böyle? Kennedy de böyle miydi? Warburg’lar? Delany kız kardeşler? Kadınlarla olan kırk yedi yıllık tecrübemin sona erdiğini resmen ilan ediyorum... Buna rağmen Rosa’nın kış tarafındaki dev balon da en az hamile karnı kadar ilgisini çekiyordu. Rosa ebeveyn odasındaki çalışma masasının çekmecelerinden birini açmak için eğildiğinde, Havana’da ilk kez milli oluşunu, girilen salonda kızların müşteriler için geçit töreni yaptığı o eski moda genelevi hatırladı. Genç kadınlar sere serpe yattıkları yerlerden kalkıp Deborah’nın dolabındaki bol ve dökümlü giysilere hiç benzemeyen daracık elbiselerle salona gelmişlerdi. İnanılmaz olan şey kendisi Yvonne de Carlo’yu seçerken, arkadaşı Ron’un –bunu hiç unutmamıştı– hamile bir kadını seçmiş olmasıydı. Sonraları, tecrübesi arttığındaysa, her nedense karşısına hiç böyle bir fırsat çıkmamıştı.

Şimdiye kadar.

Silahım olduğunu sanıyor. Bakalım bu iş nereye varacak. Birazcık olsun eğlenebildiği son seferinde, Matthew’un onun kafası yerine Barrett’inkini patlatışını izlemişti.

“İşte,” dedi Rosa yalvarır gibi. “Al. Git. Beni vurma. Kocam var. Dört çocuk var.”

Çocuğun bir katalogdan seçerek ısmarladığı seksi şeylere hiç benzemeyen, özenle katlanıp yaklaşık otuz santimlik bir yığın hâlinde üst

üste konmuş şık ve parlak şeylerin durduğu bir çekmeceyi açmıştı. Hepsi koleksiyonluktu. Sabbath da bir koleksiyoncuydu, hep öyle olmuştu. Hercai menekşeyi kadife çiçeğinden ayırt edemem ama konu iç çamaşırları olunca... Ben ayırt edemiyorsam, hiç kimse edemez.

Rosa çekmecedeki geceliklerden kalın bir yığını temkinli bir tavırla alıp usulca yatağın ayakucuna bıraktı. Geceliklerin altından iki tane büyükçe sarı zarf çıktı. Rosa bir tanesini Sabbath'a verdi ve o da zarfı açtı. Onar onar ataşlanmış, yüz adet yüz dolarlık banknot.

"Kimin bunlar? Para kime ait?" Sabbath yatağın bir sağ kenarını, bir solunu işaret ediyordu.

"La señora. Gizli para." Rosa karnına, karnının üzerinde azarlanan bir çocuk gibi üst üste koyduğu -şaşırtıcı derecede tombul ve ufacık olan- ellerine bakıyordu.

"Hep bu kadar mı olur? Siempre diez mil?" Kerhane İspanyolcasını neredeyse tamamen unutmuştu ama rakamları, fiyatları, zorla alınan vergiyi, gidip bir papaya, nar, saat ya da kitap alır gibi, zar zor kazandığınız parayı harcayacak kadar çok istediğiniz herhangi bir şeyi alır gibi, seksi de satın alabildiğiniz gerçeğini hâlâ hatırlıyordu. "Cuánto? Cuántos pesos?" "Para qué cosa?" Vesaire.

Rosa elleriyle bazen daha çok, bazen daha az anlamına gelen bir işaret yaptı. Sabbath onu temel içgüdülerine ulaşabileceği kadar bir süre sakinleştirebilseydi...

"Parayı nereden buluyor?" diye sordu.

"No comprendo."

"İşte kazandığı para mı bu? İtalyancası, lavoro."

"No comprendo."

Trabajo! Tanrım, hatırlamaya başlamıştı. *Trabajo.* Kendi *trabajo*'sunu nasıl da severdi. Boya, kazı, boya, kazı ve sonra da sahilde bayılana kadar sikiş. Gemiden inip bir bara giderek içmek kadar doğal bir şeydi bu. Hiçbir olağanüstülüğü yoktu. Ama Ron'la benim için dünyadaki en olağanüstü şeydi. Gemiden inip dosdoğru daha önce hiç yapmadığın bir şeye doğru yollanırdın. Sonra da o şeyden asla vazgeçmek istemezdin.

"Hanım ne iş yapar? Qué trabajo?"

"Odontología. Ella es una dentista."

"La señora? Dişçi mi?" Sabbath tırnağıyla tık tık dişine vurdu.

"Sí."

Gün boyu muayenehaneye girip çıkan adamlar. Onlara gaz veriyordu demek. Azot oksit. "Öbür zarf," dedi Sabbath. "El otro, el otro, por favor."

“Para yok,” diye cevap verdi Rosa kesin bir tavırla. Direnç göstermeye başlamıştı. Birden General Noriega’yı andırmaya başlamıştı. “Para yok. En el otro sobre no hay nada.”

“Hiçbir şey yok mu? En alt çekmecenin dibinde on beş tane geceliğin altına gizlenmiş bir zarfta, ha? Daha neler, Rosa.”

Kadın cümlesini “Rosa” diye bitirmesinden hayrete düşmüş gibiydi ama bu yüzden Sabbath’tan daha mı çok yoksa daha mı az korkması gerektiğini bilemedi. Öylesine bir şey söyler gibi söyleniverdiğinde, kendi ismi, karşısında ne türden bir kaçık olduğuna dair kararsızlığa kapılmasını sağlayacak şeyin ta kendisi olmuştu sanki.

“Absolutamente nada,” dedi Rosa cesurca. “Está vacío, señor! Boş!” Sonra da artık dayanamayıp ağlamaya başladı.

“Seni vurmayacağım. Söylemiştim. Bunu biliyorsun. Neden korkuyorsun ki? No peligro.” Sağlıklarını sorduğunda, orospular da böyle derdi.

“Boş!” dedi Rosa, çocuklar gibi kolunu yüzüne örtüp ağlayarak. “Es verdad!”

Sabbath içinden geleni yapıp elini uzatarak onu sakinleştirsin mi yoksa o eli içinde tabanca olduğunu sandığı cebine sokup daha da gaddar bir adam gibi mi görünsün, bilemiyordu. Esas yapması gereken bir kez daha çılgık atıp kaçarak yardım istemesini önlemektir. Muazzam bir heyecan içindeyken bu kadar sakin kalabilmesini açıklayamıyordu; öyle görünmeyebilirdi, belki de hayatında hiç öyle görünmemişti ama aslında gergin bir adamdı. Hassas ve duygulu. Bu kadar katı yürekli olmak (karşısında sürekli sarhoş dolaşan biri yoksa) tabiatına aykırıydı. İnsanlara kendi çektirmek istediği acının düzeyini aşan bir acı çektirmek Sabbath’ın ilgisini çekmezdi; onu mutlu edecek kadar bir acı vermek Sabbath’a yeter de artardı bile. Sahtekârlığı da zevk aldığı sınıra kadar geçerliydi. Hiç olmazsa bu bağlamda, o da herkes gibiydi.

Yoksa Rosa onu kandırmaya mı çalışıyordu? Rosa’nın onun kadar gergin bir tip olmadığına emindi. Dört çocuklu. Temizlikçi kadın. İngilizcesi yok. Parası hiçbir şeye yetmiyor. Diz çökmüş haç çıkartarak dua ediyor; bütün bunları neyi kanıtlamak için yapıyordu ki? Adamın zaten yeteri kadar derdi varken, İsa’yı bu işe karıştırmanın âlemi var mıydı? İnsanın iki eli de romatizmalıyken, avuçlarından çivilenenin nasıl bir şey olduğunu anlayabiliyorsun. Benzin istasyonunda karşılaştıklarında, Gus kız kardeşiyle eniştesinin Noel’de Japonya’da olduğunu, oradaki büyük şehirlerden birindeki en büyük alışveriş merkezine gittiklerinde ilk gördükleri şeyin girişteki çarşıya

gerilmiş dev Noel Baba olduğunu anlattığında, (Drenka'nın ölümünden beridir ilk kez) kahkahalarla gülmüştü. "Japonlar hiçbir bok anlamamış," demişti Gus. Neden anlayacaklardı? Kim anlıyordu ki? Fakat Sabbath Madamaska Şelaleleri'ndeyken diline hâkim oluyordu. Roseanna'nın öğretmen arkadaşlarından birine, kadının uzmanlık alanına, yani Kızılderili Edebiyatı'na asla ilgi duyamayacağını çünkü Kızılderililerin *koşer* yemediğini söyleyerek başını yeterince derde sokmuştu zaten. Kadın bunun ne demek olduğunu Amerikalı Yahudi bir arkadaşına sormak zorunda kalmış, öğrendikten sonra da Sabbath'a yapmadığını bırakmamıştı. Gus hariç, oradakilerin hepsinden nefret ediyordu Sabbath.

Sabbath, Rosa'nın dua edişini izledi. İçindeki Yahudiyi ortaya çıkaran şey buydu işte: Yere çökmüş bir Katolik. Hep böyle olmuştu. *İşini bitirdin mi? Bas git!* Oropular seni kandırabiliyor. Temizlikçi kadınlar kandırabiliyor. *Herkes* kandırabiliyor. Kendi *annen* kandırabiliyor. Ah, Sabbath yaşamayı öyle çok istiyordu ki! Bu işte çok iyiydi. Ne demeye ölecekti? Babası şafak vakti kapı kapı dolaşp iki oğlu da vaktinden önce ölsün diye mi tereyağıyla yumurta satmıştı? Avrupa'dan kasara altında gelen yoksul bırakılmış dedesiyle babaannesi Yahudilerin çektiği acılardan kurtulan torunlarından birinin zevküsefayla dolu Amerikan hayatının tek bir ânını bile çöpe atmasını isterler miydi? Kadınların Bergdorf iç çamaşırlarının altına gizlediği bu zarflar varken, ölmek niyeydi? Bu bile yüz yaşına kadar yaşamak için yeterli nedendi.

On bin doları hâlâ ellerinde tutuyordu. Michelle Cowan bu parayı niçin saklamıştı? Kimin parasıydı? Nasıl kazanmıştı? Christa'yla geçirilen o ilk gece için vermek zorunda kaldığı parayla, Drenka, Matthew'a elektrikli aletler almıştı; kredi kartı imparatoru Lewis'in çantasına sokuşturduğu yüzlerce dolarla evine *tchotchke*'ler almıştı; yani dekoratif tabaklar, oymalı peçete halkaları, antika gümüş şamdanlar. Elektrikçi Barrett'a *kendisi* para verir, son kucaklaşmalarında adam Drenka'nın meme uçlarını çimdiklerken, kot pantolonuna bir yirmilik sokuşturmayı severdi. Sabbath, Barrett'ın o paraları biriktirmiş olmasını diledi. Elektrik işleri bir süre ondan sorulmayabilirdi.

Norman'ın ilk karısı Sabbath'ın artık hiç hatırlamadığı lise aşkı Betty'ydi. Michelle'in neye benzediğini ilk kez ikinci zarftan çıkan şeylerde görüyordu. Rosa'yı bir kez daha o zarfı çekmecedan çıkarmaya zorlamış, elini içinde tabanca olmayan cebine doğru götürünce, o da hemen dediğini yapmıştı.

Resimleri yanlış odada aramıştı demek. Sabbath'ın Drenka'yla

çektığı resimlerin hemen hemen aynılarını başka biri de Michelle'le çekmişti. Norman mı? Otuz yılın ve üç çocuğun ardından, bu pek mümkün görünmüyordu. Ayrıca fotoğrafları Norman çekmişse, ne demeye saklasındı ki? Deborah'dan mı saklamıştı? O resimleri iyice bir incelemek Deborah için çok iyi olurdu.

Michelle aşırı uzun ve ince bir kadındı; daracık omuzlar, etsiz kollar ve sırık gibi dümdüz bacaklar. Nikki'ninkiler ve Roseanna'ninkiler gibi upuzun, Sabbath'ın Drenka'dan önce tırmanmayı en çok sevdiği türden bacaklar. Göğüsleri, onun kadar zayıf birinde, pek hoş bir sürprizdi; olgun, dolgun, uçları Polaroid fotoğrafta çivit mavisi çıkmış göğüsler. Belki de uçlarını o boyamıştı. Belki fotoğrafı çeken kişi boyamıştı. Siyah saçları sımsıkı ensesinde toplanmıştı. Flamenko dansçıları gibi. Michelle, Ava Gardner'i okumuştum demek. Aslında Sabbath'ın Ron'a haklarında, "Yahudi gibi görünüyorlar ama bir şey eksik," dediği Kübalı beyaz kadınlara benziyordu. Burnunu mu yaptırmıştı? Anlaşılmıyordu. Hevesli fotoğrafçının ilgi odağı burun değildi. Sabbath'ın en beğendiği resim anatomik açıdan en az detaylı olanıydı. Resimde Michelle'in üstünde bir tek diz kapaklarının üstüne kadar çıkıp kalın bir kıvrım oluşturan, kahverengi güderiden çizimler vardı. Zarafet ve pislik, Sabbath'ın besin kaynağı. Öteki resimler de Vezüv'ün Pompei'yi koruma altına alışından beridir insanlığın aşına olduğu, az çok standart denebilecek şeylerdi.

Resimlerden birinde oturtulduğu bir sandalyenin kenarı, başka bir resimde üzerine uzandığı halı, üçüncü bir resimde sevişir gibi yaptığı perdeler... Sabbath o Lysol kokusunu durduğu yerden alabiliyordu. Ama Drenka'yı Bo-Peep denen o köhne motelde izlediği zamanlardan, otel odalarının da sevgilini müşteri yerine koyup ondan para almak kadar tahrik edici olduğunu biliyordu.

Fotoğrafları tekrar zarfa koyduktan sonra Rosa'nın yerden kalkmasına yardım etti ve çekmeceye koymasına için zarfı ona verdi. Bir tanesini bile aşırmadığını göstermek için ataşlı on desteyi sayarak parayı da zarfına koyup geri verdi. Ardından gecelikleri yataktan alıp biraz elinde tuttuktan -ve dokunduğu şeylerde yaşamaya devam etmek için yeterli nedeni bulamayarak kendini de şaşırttıktan, bir şok yaşadıktan- sonra Rosa'ya onları da zarfların üstüne koyup çekmeceyi kapamasını işaret etti.

Bitmişti. Bu kadardı. Orosupların boşaldığınız anda sizi üstlerinden itip kısaca dediği gibi: "Terminado."

Bu kez bütün odayı gözden geçirdi. Küçümsediğim bu lüks, nasıl da masum. Evet, her açıdan tam bir başarısızlık. Peri masalı gibi

geçen birkaç yıl, sonrası kayıp. Kendini asacaktı. Denizdeyken, o maharetli parmaklarıyla düğüm atmada tam bir usta olmuştu. Bu odada mı yoksa Deborah'ninkinde mi? Kendini asmak için en uygun yeri aramaya başladı.

Grimsi mavi kalın yünlü halı. Soluk pastel renklerde ekose duvar kâğıdı. Beş metrelik duvarlar. Tavanda alçı süslemeler. Çamdan hoş bir çalışma masası. Sade bir antika gardırop. Daha koyu renk, büyük yatağın kapitoneli yatak başındaki gri ekose kumaşın bir ton açığıyla kaplı rahat bir koltuk. Osmanlı tarzı. İşlemeli kırlentler. Kristal vazolarda kesme çiçekler. Yatağın arkasındaki duvarda budaklı çam çerçeveli koca bir ayna. Uzun sapından yatağın ayakucuna doğru sarkan beş kanatlı bir tavan vantilatörü. Tamam. Yatağa çıkıp ipi motora bağla... Onu ilk aynadan görecekler, sallanan cesedini Manhattan 71'inci Cadde'nin güneyi çerçeveleyecekti. El Greco Tablosu gibi. Önde acılar içinde bir beden, fonda Toledo ve kiliseleri, sağ üst köşedeki İsa'ya doğru yükselen ruhum. İçeri Rosa sayesinde girerim.

Ellerini Rosa'nın gözlerine doğru tuttu. Tırnak diplerinde çıkık yumrular vardı, böyle bir sabahta yüzük ve işaret parmaklarını hiçbir şekilde oynatamazdı ve baş parmaklarının ikisi de uzun zaman önce kaşık şeklini almıştı. Ellerinin Rosa kadar cahil birinin gözlerine lanetli birinin elleri gibi görüneceğini tahmin edebiliyordu. Haksız da sayılmazdı; romatizmayı anlayabilen yoktu.

"Dolorido?" diye sordu Rosa samimi bir tavırla, parmaklardaki deformasyonu birer birer dikkatle inceleyerek.

"Sí. Muy dolorido. İğrençler."

"No, señor, no, no," dedi Rosa, parmaklarını sirkteki bir ucubeyi inceler gibi incelemeye devam ettiği hâlde.

"Usted es muy simpática," dedi Sabbath.

Ron'la birlikte Yvonne'u ve o hamile kızı Havana'daki o ilk gece gittikleri ikinci kerhanede siktiklerini şimdi hatırlamıştı. Gemiden indiklerinde olan şey o zamanlar çoğu yerde olan şeydi. Sizi götürmek istedikleri evlerin çığırtkanlığını yapan pezevenkler ya da başka türden komisyoncular olurdu. Belki de bizi yaşımız çok küçük olduğu için gözlerine kestirmişlerdi. Öteki denizciler siktirip gitmelerini söylemişti. Böylece Ron'la ikisi leş gibi duvarları ve yerleri karo kaplı, berbat, eski püskü, kokuşmuş bir yere götürülmüş, resmen bomboş bir salona sokulmuş, sonra da içeri bir grup şişko ve yaşlı kadın girmişti. Rosa ona o kadınları hatırlatmıştı işte; o lağım çukurundaki orospuları. Asbury Lisesi'nden mezun olalı daha iki ay olmuşken aklımın, "Hayır, hayır, teşekkürler," diyecek kadar başımda olacağını

tahmin etmezsiniz ama demiştim. İngilizce, “Genç piliçler. Genç piliçler,” dedim. Adam da onları başka bir yere, Yvonne de Carlo’yla hamile kızı buldukları, Küba piyasasında güzel denebilecek genç kadınların olduğu bir yere götürmüştü. *İşin bitti mi? Bas git!*

Sabbath, “Vámonos,” deyince, Rosa itaat ederek onun peşinden koridora çıkıp Deborah’nın cidden de hırsız girmiş gibi görünen odasına kadar gitti. Sabbath çalışma masasının üstünde bir avuç sıcak dışkı görse şaşmazdı. Odada yaşanan vahşetin boyutu failini bile şaşırtmıştı.

Deborah’nın yatağında olsun.

Sabbath yatağın ucuna otururken, Rosa da altı üstüne getirilmiş dolabın yanında kaldı.

“Ne yaptığını söylemeyeceğim, Rosa. Söylemem.”

“Ya?”

“Absolutamente no. Prometo.” Sabbath neredeyse öğürmesine neden olacak kadar acı veren bir hareketle bunların ikisi arasında kalaçağını işaret etti. “Nostro segreto.”

“Secreto,” dedi Rosa.

“Sí. Secreto.”

“Me promete?”

“Sí.”

Sabbath, Norman’ın elliliklerinden birini cüzdanından çekti ve Rosa’ya gelip almasını işaret etti.

“No,” dedi Rosa.

“Ben söylemem. Sen de söyleme. Ben señora’nın, doktorun parasını gösterdiğini söylemiyorum, sen de fotoğrafları gösterdiğini. Resimlerini. Comprende? Her şeyi unutuyoruz. ‘Unutmak’ en español nasıl deniyordu? ‘Unutmak.’” Başının içinden bir şey uçup gidermiş gibi bir hareket yaptı. Of, of! Voltaren! *Volare!* Via Veneto! Via Veneto orospuları, Trastevere’den aldığı rayihalı şeftaliler kadar leziz, yok pahasına aldığıın lirectlerle.

“Olvidar?”

“Olvidar! Olvidar todos!”

Rosa’nın gelip parayı alması Sabbath’ı sevindirdi. Deforme parmaklarıyla kadının eline yapıştı ve öteki eliyle bir ellilik daha çıkardı.

“No, no, señor.”

“Donación,” dedi Sabbath alçakgönüllü bir tavırla, Rosa’nın elini bırakmadan.

Donación sözcüğünü hatırlıyordu, evet. Aşk Turu günlerinde ne zaman tanındığınız bir kerhaneye gitseniz gözde kızlarınıza naylon

çorap hediye götürürdünüz. Adamlar derdi ki: “Ondan hoşlandın mı? Küçük bir *donación* ver. Bir şey al ve bir dahaki gelişinde onu kıza ver. Seni hatırlayıp hatırlamaması fark etmez. Naylon çoraplar onu her şekil sevindirir.” Kızların isimleri? Onlarca ve onlarca yerde ki onlarca ve onlarca genelevde bir tane de Rosa vardı herhâlde.

Sabbath usulca, “Rosa,” diye mırıldanarak kadını bacaklarının arasına çekmeye çalıştı, “para usted de parte mía.”

“No, gracias.”

“Por favor.”

“No.”

“De mí para tí.”

Zifiri karanlık gibi görünen ama yine de haydi bakalım sinyaline benzeyen ters bir bakış; sen kazandın, ben kaybettim, yapalım da bit-sin şu iş. Deborah’nın yatağında.

Sabbath, “İşte,” dedi ve Rosa’nın vücudunun alt kısmını yayılmış bacaklarının arasına sıkıştırmayı becerdi. Kılıcı kavıyor. Boğanın gözlerine bakıyor. *El momento de verdad*. “Al şunu.”

Rosa bir şey demeden söyleneni yaptı.

Üçüncü elliliği de verip işi garantiye mi almalıydı yoksa anlaşma yapılmış mıydı? *Cuánto dinero? Para qué cosa?* Yeniden orada, on yedi yaşında Havana’da olmak ve mala vurmak! *Vente y no te pavonees*. Durmadan kapıdan içeri kafasını sokup acele ettirmeye çalışan o kokona, o ihtiyar sürtük. Bir madamın ağırlaşmış gözleri, ağır bir makyaj, bir kasabın kalın omuzları ve yalnızca on beş dakika sonra, köle gibi çalıştıran bir patronun küçümseyici tiradı. “*Vente y no te pavonees!*” 1946. Boşal artık, hava atma.

“Baksana,” dedi Sabbath üzüntüyle. “Oda. Kaos.”

Rosa başını çevirdi. “Sí. Caos.” Derin bir nefes aldı. Teslimiyet? Tiksinti? Üçüncü elliliği de eline tutuştursa, dua ederken yaptığı gibi kolayca dizlerinin üstüne çöker miydi acaba? Dua ederken aynı anda sakso da çekse ne ilginç olurdu. Latin ülkelerinde çok olan bir şey.

Sabbath, “Bu kaosu *ben* yarattım,” diyerek kaşık şeklindeki baş-parmağını çiçek bozuğu yanağından geçirirken, Rosa itiraz etmedi. “Ben. Por qué? Çünkü bir şey kaybetmiştim. Kaybettiğim şeyi bulamıyordum. Comprende?”

“Comprendo.”

“Cam gözümü kaybettim. Takma ojo. Şunu.” Rosa’yı biraz daha kendine doğru çekip sağ gözünü gösterdi. Kadını koklamaya başladı; önce koltuk altlarını, sonra geri kalan yerleri. Tanıdık bir şey. Lavanta değil. Bahia! “Bu gerçek göz değil. Cam göz.”

“Vidrio?”

“Sı! Sı! Este ojo, ojo de vidrio. Cam göz.”

“Cam göz,” diye tekrarladı Rosa.

“Cam göz. Aynen. Kaybetmiştim. Dün gece uyumadan önce her zamanki gibi çıkardım. Ama evde olmadığım, a mi casa olmadığım için her zamanki yerine koyamadım. Anlıyor musun? Ben burada misafirim. Amigo de Norman Cowan. Aquí para el funeral de señor Gelman!”

“No!”

“Sı.”

“El señor Gelman está muerto?”

“Maalesef öyle.”

“Ahhhhh.”

“Biliyorum. Ama buraya bu yüzden geldim işte. Ölmemiş olsa, ikimiz asla karşılaşmayacaktık. Neyse, uyurken cam gözümü çıkardım ama uyandığımda nereye koyduğumu hatırlayamadım. Cenazeye gitmem gerekiyordu. Tek gözüm olmadan nasıl gidecektim? Anlıyor musun? Gözümü bulmaya çalışırken bütün çekmeceleeri, çalışma masasını, dolabı açıp,” diyerek odanın orasını burasını gösterirken, başını sallayıp duran Rosa’nın ağzı da artık sımsıkı kapalı değil, masumca aralanmıştı, “lanet olası gözü bulmaya çalıştım! Nereye gitmişti böyle? Deliler gibi her yeri aradım. Loco! Demente!”

Rosa abartılı hareketlerle canlandırılan sahneye gülmeye başlamıştı. “No,” deyip bu sözü reddeden bir tavırla Sabbath’ın bacağına bir şaplak attı, “no loco.”

“Sı! Bir bakalım neredeymiş, Rosa. Tahmin et. Ojo dónde’ymiş?”

Rosa bir espri patlatmasını bekleyerek başını iki yana salladı. “No sé.”

Derken Sabbath enerjik bir hareketle yataktan fırladı ve bu kez Rosa yatakta oturmuş onu izlerken pantomim yaparak uyumadan önce gözünü nasıl çıkardığını, koyacak bir yer arayıp bulamadıktan sonra –birinin içeri girip gözü Deborah’nın masasında görerek dehşete kapılacağından korkarak (bunu da pantomimle canlandırışı, Rosa’nın çocuk taklidi yaparak kıkır kıkır gülmesini sağladı)– pantolonunun cebine atıverdiğini anlattı. Ardından dişlerini fırçalamış (bunu da canlandırdı), yüzünü yıkamış (yıkarcı gibi yaptı) ve odaya girip soyunduktan sonra salak gibi –“Estúpido! Estúpido!” diye haykırıp zavallı yumruklarını başının iki yanına vururken ufak bir acı duyma belirtisi göstermedi– pantolonunu Deborah’nın dolabındaki

bir pantolon askısına asmıştı. Deborah'nın bol ve mavi bir ipekli pantolonunun asılı olduğu askıyı Rosa'ya gösterdi. Sonra da *kendi* pantolonunu dolaba asmak için nasıl ters çevirdiğini ve *ojo*'nun da tabii ki cebinden Deborah'nın koşu ayakkabılarından birinin içine düştüğünü gösterdi. "Düşünebiliyor musun? Çocuğun zapato'sunun içinde! Benim gözüm!"

Rosa öyle bir gülüyordu ki sanki karnı yarılmış diye kollarını kendine sarmak zorunda kalmıştı. Hatunu sikeceksen, yatağa atla da sık işte abi. Deborah'nın yatağında, hayatta siktığın en şişman kadınlara. İri yarı son bir kadından sonra kendini vicdan rahatlığıyla asabilirsin. Hayatın boşa geçmemiş olur.

Sabbath, "Gel bak," diyerek Rosa'nın elini tutup sağ gözüne götürdü. "Cam göze dokunmuş muydun hiç? Çekinme," dedi. "Dikkatli ol ama çekinme, dokun, Rosa. Bir daha böyle bir fırsatın olmayabilir. Erkeklerin çoğu sakatlıklarından utanır. Ama ben öyle değilim; onlara bayılıyorum. Bana yaşadığımı hissettiriyorlar. Dokunsana."

Rosa kararsızca omuzlarını silkti. "Sı?"

"Korkma. Biz ortağız. Dokunsana. Hafifçe dokun."

Rosa nefesini tutarak ufacık ve tombul işaret parmağının ucunu hafifçe sağ gözün yüzeyine dokundurdu.

"Cam," dedi Sabbath. "Yüzde yüz cam."

Rosa, "Gerçek gibi," derken sanki yaptığı şeyin korktuğu kadar ürkünç olmadığını ima ediyor, o şeye bir kez daha dokunmaya hevesli görünüyordu. Dış görünüşünün aksine, çabuk öğrenen biriydi. Ayrıca kafa hatundu. Biraz zaman harcayıp beyninizi kullandığınızda -altmış beş yaşında da değilseniz- hepsi kafaydı zaten. Kızlar! Bütün kızlar! Düşünceleri bile ölümüne sebep olabiliirdi.

"Gerçek gibi tabii," diye cevap verdi Sabbath. "Çünkü kaliteli. En iyisi. Mucho dinero."

Hayatın son sikişi. Dokuz yaşından beri çalışan bir kadın. Okula gitmeden. Evde suyu olmadan. Beş parasız. Meksika'nın yoksul gecekondulu semtlerinin birinden kopup gelmiş, hamile, cahil ve neredeyse onunla aynı kiloda bir köylü. Hayatın mükemmel olduğuna dair son kanıt. Gideceği yolu milimi milimine bildiğine. Hayır, insan yaşamı bitmemeli. Ona benzer başka bir şey bulunamaz.

"Rosa, iyi kalpli bir kadın olup odayı temizler misin? Sen iyi birisin. Diz çöküp İsa'ya dua ederken beni kandırmaya çalışmıyordun. Beni günaha soktuğun için seni bağışlamasını diliyordun. Yetiştirilme şekline uygun bir şekilde davrandın. Buna hayranlık duyuyorum. İsa gibi birinden yardım istemen bana uyar. Belki reçetesiz Voltaren

bulmama da yardım eder. İsa'nın uzmanlık alanına giren bir şey mi bu?" Sabbath ne dediğini biliyor sayılmazdı çünkü kanları botlarının içine süzölmeye başlamıştı.

"No comprendo." Fakat Rosa korkmuş değildi çünkü onunla konuşurken sesi fısıltının üzerine çıkmamış ve bitkin bir tavırla yatağa uzanmıştı.

"Düzenle, Rosa. Regularidad yap."

Rosa, "Tamam," deyip bu beyaz sakallı ve garip parmaklı, cam gözlü -büyük ihtimalle dolu bir tabancası olan- deli adamın iki kıyıtırık ellilik için beklediğini yapmaktan kurtularak hevesle Deborah'nın şeylerini yerden toplamaya başladı.

"Teşekkür ederim, canım," dedi Sabbath sersemlemiş hâlde. "Hayatımı kurtardın."

Sonra, neyse ki yatağın ucuna çapalanmış hâldeyken, vertigo kulaklarına yapıştı, boğazına kadar biraz safra yükseldi ve kendini çocukken büyük bir dalgayı çok geç yakaladığı, dalganın Asbury'deki saray yavrusu Mayfair sinemasının avizesi gibi üzerine devrildiği anlardaki gibi hissetti; yarım yüzyıldır, Morty savaşta öldüğünden beridir, rüyalarında orada masum masum yan yana oturmuş *Oz Büyücüsü*'nü izlerlerken o avizenin palamarlarından kurtularak abisiyle ikisinin üzerine düştüğünü görüp durmuştu.

Ölüyor, Rosa'yı eğlendirmek için bütün enerjisini kullandıktan sonra kalp krizi geçiriyordu. Son performansı. Ertelenmeyecekti. Kukla ustası ve çükü kariyerlerine devam edecelekti.

Rosa şimdi yatağın yanına diz çökmüş, o sıcacık ve ufak ellerinden biriyle Sabbath'ın kafasını okşuyordu. "Hasta?" diye sordu.

"Düşük özgüven."

"Doktor gelsin mi?"

"Hayır, efendim. Ellerim acıyor, hepsi bu." Cidden öyle miydi? İlk başta titremesine neden olan şeyin acılı parmakları olduğunu sandı. Derken önceki gece olduğu gibi dişleri de takırdamaya başladı ve kusmamak için bütün gücüyle karşı koymak zorunda kaldı. "Anne?" Cevap gelmedi. Yine suskunluk numarası yapıyordu. Yoksa orada değil miydi? "Anneciğim!"

"Su madre? Dónde, señor?"

"Muerto."

"Hoy?"

"Sí. Bu sabah. Questo auroro. Aurora?" Yine İtalyanca. Yine İtalya, Via Veneto, şeftaliler, kızlar!

"Ah, señor, no, no."

Rosa'nın, sakallı yanaklarını şefkatle avuçlarına alıp onu dağ gibi göğsüne çekmesine izin verdi; tabancası olsa, onu da cebinden alıp alnının ortasından vurmasına izin verirdi. Meşru müdafaa olduğunu söyleyebilirdi. Ya da tecavüz. Zaten bir kilometre uzunluğunda taciz sabıkası vardı. Sabbath'ı DERHÂL ayaklarından asarlardı. Roseanna, Mussolini'ye yaptıkları şeyi ona da yaptıklarını görmüş olurdu. Üstüne üstlük, eski bahriyeli şiddet düşkünü bir pislik olan kocası götten sikti diye adam uyurken otuz santimlik mutfak bıçağıyla sikini kesen şu Virginialı kadın gibi çükünü de keserdi. "Sen bana böyle bir şey yapmazdın, hayatım, değil mi?" "Sikin olsaydı," demişti R. yardıma hemen hazırmış gibi, "yapardım." Vadideki ilerici arkadaşlarıyla birlikte bu olayı konuşa konuşa bir hâl olmuşlardı. Roseanna sünnetten duyduğu kadar büyük bir rahatsızlık duymuş gibi görünmüyordu. Boston'daki bir arkadaşın torununun *bris* törenine katıldıktan sonra Sabbath'a, "Yahudi barbarlığı işte," demişti. "Savunulacak yanı yok. İğrenç bir şey. Oradan çıkıp gitmek istedim." Fakat Roseanna'nın kadını ballandıra ballandıra anlatışına bakılırsa, kocasının sikini kesen hatun bir çeşit kahramana dönüşmüştü. "Kadıncağız," diyordu Sabbath, "isyanını başka bir şekilde de ifade edebilirdi, değil mi?" "Nasıl? 911'i arayarak mı? Dene de gör bakalım, bir işe yarıyor mu." "Hayır, hayır, 911 olmaz. Adalet bu değildir. Yok, götüne alakasız bir şey soksaydı. Adam tütün içiyorsa, pipolarından birini, mesela. Hatta yanan pipoyu. İçmiyorsa da, kızartma tavası sokabilirdi. Rektuma rektum. Mısırdan Çıkış 21:24. Hiç çükü kesilir mi, Rosie? Yapma, hayat oyundan ibaret değil. Artık çocuk değiliz. Hayat kıkırdayıp kopya çekmek değildir. Ciddi bir iştir. Artık koca kadın olduk. *Bir Bebek Evi*'nde Nora ne yapar, hatırlamıyor musun? Torvald'ın sikini falan kesmez; siktiğimin kapısından çıkıp gider. Kapıdan çıkıp gitmek için on dokuzuncu yüzyılda Norveçli olmak gerektiğini zannetmiyorum. Kapılar hâlâ var. Amerika'da bile hâlâ bıçaktan çok bir sürü kapı var. Ancak kapıdan çıkıp gitmek cesaret ister. Söylesene, eğlenceli bir ödeşme olsun diye gecenin bir yarısında benim çükümü kesmeyi istedin mi hiç?" "Evet. Çok kereler." "İyi ama niçin? Aklına böyle bir şeyi getirecek ne yaptım ya da yapamadım ki? Doktordan reçete, senden yazılı izin almadan bir kez bile anüsünden giriş yaptığımı hatırlamıyorum." "Unut gitsin," demişti Roseanna. "Bir kez öğrendikten sonra unutabileceğimi hiç zannetmiyorum. Cidden düşündün mü, bıçağı alıp—?" "Makası." "Makası alıp çükümü kesmeyi?" "Sarhoştum. Öfkeliydim." "Ah, o eski bedbaht günlerde kırmızı şarabın söylediği kötü sözlerdi demek. Peki ya bugün? Artık 'ayık olduğuna' göre, şim-

di neyi kesmek istiyorsun? Bill W.¹⁴ ne öneriyor? Ben ellerimi teklif ediyorum. Zaten artık bir boka yaramıyorlar. Gırtlığımı teklif ediyorum. Penis sizin gibiler için neden bu kadar ezici bir sembol ki? Bunu izah edebilirsen, Freud seninle gurur duyar. Seni de, arkadaşlarını da hiç anlamıyorum. Yol ekibi ne zaman kutsal akça ağacın bir dalına yaklaştı, Town Caddesi'nde oturma eylemi düzenliyor, en küçük dallara kendinizi siper ediyorsunuz ama konu bu talihsiz olay olunca, ateşli bir savunucusu oluyorsunuz. Kadın dışarı çıkıp intikam almak için adamın en sevdiği karaağacı kesmiş olsaydı, adam sizi yanına çekebilecekti. Adamın bir ağaç olmaması çok kötü. Şu yeri doldurulamayan sekoyalardan biri, mesela. O zaman Sierra Club'daki herkes sokaklara dökülürdü. Joan Baez kadının kellesini eline verirdi. Sekoya, ha? Sen de Spiro Agnew'dan daha iyi değilsin! Seri katillere bile idam cezası verildiğinde, ne kadar da merhametli ve iyi kalplisiniz, maksimum güvenli hapishanelerdeki soysuz yamyamlar için düzenlenen şiir yarışmalarında jüri üyeliği yapıyorsunuz. Güneydoğu Asya'daki komünist düşmana napalm bombası atıldı diye kahrolurken, kendi ülkemizde, A.B.D'de eski bir bahriyelinin çukü kesildiği için nasıl mutlu olabiliyorsunuz? Benimkini kessen var ya, Roseanna Cavanaugh, seninle bire ona, bire yüze bahse girerim ki hemen yarın tekrar içmeye başlarsın. Yarak kesmek sandığın kadar kolay değil. Çorap onarır gibi hart, hart, hart iğneyi batırmıyorsun. Çat çat soğan doğramıyorsun. O soğan değil. İnsan siki. İçi kan dolu. Leydi Macbeth'i unuttun mu? İskoçya'da Adsız Alkolikler olmadığı için, zavallı kadın kafayı üşütmüş. 'Bir ihtiyardan bu kadar çok kan akacağı kimin aklına gelirdi?' 'Kan kokuyor hâlâ şurası. Arabistan'ın bütün kokuları temizleyemeyecek şu ufacık eli.' Kafayı çiziveriyor; Leydi İş Bitirici Macbeth! Ya sana ne olurdu? Virginia'daki o kadın cidden kahraman; aynı zamanda aşagılık biri. Ama sende o cesaret yok, şekerim. Sen bir taşra öğretmenisin. Burada kötülükten söz ediyoruz, Rosie. Senin hayatta yapabileceğin en kötü şey şarapçı olmak. Şarapçı olmak nedir ki? Sürüsüne bereket. İçen herkes ayyaş olabilir. Ama herkes yarak kesemez. Eminim bu müthiş kadın bütün ülkedeki onlarca müthiş kadına cesaret vermiştir ama şahsen sen de bu işi cidden yapabilecek kapasitenin olduğunu sanmıyorum. Dölümü yutmak zorunda kalsan, kusarsın. Bunu bana uzun zaman önce söylemiştin. Ee, anestezi yapılmadan seni seven kocanı nasıl kesip biçeceksin?" "Bekleyip görmeye ne dersin?" demişti Roseanna gülümseyerek. "Yo. Yo.

14 William Griffith Wilson, Adsız Alkolikler'in kurucusu (ç.n.).

Beklemeyelim. Sonsuza kadar yaşayacak değilim. Yarın değil öbür-kü gün yetmiş yaşında olacağım. O zaman ne kadar cesur olduğunu gösterme fırsatını elinden kaçırmış olacaksın. Kes şunu, Roseanna. Bir gece seç, herhangi bir gece. Kes gitsin. Sana meydan okuyorum.”

Zaten bu yüzden kaçıp buraya gelmemiş miydi? Malzeme dola-bında dev bir makas vardı. Dikiş kutusunun içinde balıkçıl şeklinde çok daha küçük bir makas, çalışma masasının orta çekmecesinde tu-runcu plastik saplı normal boyutlarda bir makas daha vardı. Bahçe-deki saksıların falan durduğu kulübede çalı çitleri budadığı bir ma-kas da vardı. Roseanna bu davayı saplantı hâline getirdikten sonra haftalar boyu, geceleyin Drenka'nın mezarını bir ziyarete gidişinde, makasların hepsini Battle Dağı'ndaki ormana atmayı düşünmüştü. Derken verdiği sanat derslerinde bol bol makas olduğunu hatırlamış-tı; kesip yapıştırma işlemi için her çocuğun bir makası vardı. Son-ra Virginia'daki jüri kadını geçici delilikten suçsuz buldu. Kadın iki dakikalığına delirmişti. Louis'in o ikinci maçta Schmeling'i nakavt etmesi için geçen süre. Çünkü kesip atmasına zar zor yetecek bir süre ama kadın başarmış, yapmıştı; dünya tarihindeki en kısa süreli de-lilik. Bir rekor. İki seri yumruk, o kadar. Roseanna ve barış yanlısı arkadaşları bütün sabah telefonda konuşmuşlardı. Kararı müthiş bul-muşlardı. Sabbath'ı alarına geçirmek için bu kadarı yeterliydi. Kadın hakları için büyük, Deniz Kuvvetleri ve Sabbath için kara bir gün. Artık o makaslarla dolu evde uyuyamazdı.

Peki şimdi onu kim teselli ediyordu? Rosa, Sabbath'ı emzirecek-miş gibi, başını ellerinin arasında tutuyordu.

“Pobre hombre,” diye mırıldandı. “Pobre niño, pobre madre...”

Sabbath'ın iki gözünden de yaşlar akması Rosa'yı hayrete düşür-müştü. Yine de onu teskin etmeye, usulca İspanyolca konuşarak göz-lerindeki yeşil düğmelerle çarpıcı bir tezat oluşturan, on yedi yaşın-dayken denizci şapkası taktığı ve bütün yolların bal kutularına çıktığı günlerde simsiyah saçların bol bol çıktığı kafasını okşamaya devam ediyordu.

“Neden tek göz var?” diye sordu Rosa, Sabbath'ı yavaşça ileri geri sallayarak. “Por qué?”

“La guerra,” dedi Sabbath inler gibi.

“Cam göz de ağlıyor mu?”

“Söylemiştim, ucuz bir şey değil.”

Sabbath onun tombulluğuyla büyülenmiş, burnunu keskin ko-kusuna dayamış gitgide daha da derinlere çökerken, kendini birkaç gözenekten ibaret bir şey gibi, benlik denen o karışım gözeneklerden

damla damla akıp gidiyormuş gibi hissetti. İpi düğümlemesine gerek yoktu. Son damla da kupkuru kalacak ve ölümle buluşacaktı.

İşte, böyle bir hayat yaşamıştı. Bundan ne sonuç çıkarılacaktı? Çıkarılacak mıydı? İçinde yüzeye çıkan şey kaçınılmaz şekilde kendisiydi. Başkası değil. İster beğen, ister beğenme.

“Rosa,” dedi ağlayarak. “Rosa. Anne. Drenka. Nikki. Roseanna. Yvonne.”

“Hişşşt, pobrecito, hişşşşt.”

“Hanımlar, eğer hayatımı iyi değerlendiremediysem...”

Rosa, “No comprendo, pobrecito,” deyince, çenesini kapadı çünkü o da anlamıyordu. Bu çöküşün yarısının numara olduğundan gayet emindi. Sabbath’ın Uygunsuz Tiyatrosu.

2

OLMAK
YA DA
OLMAMAK

□ □ □

Linc'in cenazesinden önceki birkaç saati Rip Van Winkle'cılık oynarak geçirmeye niyetli olan Sabbath kendini sokağa attı. Role uygundu ve Rip'ten daha uzun zamandır gerçeklikten kopmuş durumdaydı. RVW bir tek Devrim'i kaçırmıştı; Sabbath'ın kaçırdığı şeyse, yıllardır duyduğu kadarıyla, New York'un akıl sağlığına ve uygar yaşama bütünüyle düşman bir yere, 1990'larda ruh öldürme sanatını kusursuzlaştırmış bir şehre dönüşmesiydi. Yaşayan ve ruhu olan biriyseniz (ki Sabbath'ın kendisi için artık böyle bir iddiası yoktu), o ruh bu şehirde günün ya da gecenin her ânı binlerce şekilde ölebilirdi. Şehirdekilerin kurban gittiği, metaforik olmayan ölümden, aciz yaşlılardan en küçük çocuklara kadar herkesin içine işleyen korkudan bahsetmiyoruz bile, şehirdeki hiçbir şeyin, Con Ed'in türbinlerinin bile gücüne ve elektroşok etkisine ulaşamadığı o korkudan. Her şeyin en beterini, bazen sorunsuzca, bazen büyük bedeller ödeyerek edinebileceğiniz şehir burasıydı. Yozlaşma ve şiddetteki yoğunlaşma, manyaklıktaki devir hızı öyle süratle artmıştı ki New York'taki eski güzel günlerin, eski yaşam tarzının en fazla üç yıl öncesine kadar sürdüğü düşünülüyordu. Suçluların, manyakların ve bir çift spor ayakkabı için dünyanın altını üstüne getirebilecek çocukların kurduğu çetelerin zulmündeki, sürüsüne bereket fakir semtlerle, hapishanelerle, en az iki yarı kürenin akıl hastaneleriyle dolup taşan, dejenerasyonun sergilendiği bir vitrin. Hayatı ciddiye almaya zahmet edenler insanlık dışı olan her şeye rağmen hayatta kaldıklarını biliyorlardı; ya da insani olan her şeye rağmen: Şehirdeki mide bulandırıcı olan her şeyin kitlelerin gerçekte olmak istediği şeyi ana hatlarıyla ortaya çıkarması tüyler ürperticiydi.

Yani, Sabbath New York'u cehennem olarak betimleyen ve sürekli duyduğu bu hikâyeleri yutmuyordu çünkü: Bir, bütün büyük şehirler

cehennemdi; iki, insanlığın görece daha pespaye iğrençlikleri ilginç çekmiyorsa, zaten orada ne işin vardı; üç, bu hikâyeleri anlatanlar –Madamaska Şelaleleri’nin zenginleri, bir avuç fikir işçisi elit ve emekli olup oradaki yazlık evlerine yerleşmiş yaşlılar– herhangi bir konuda inanabileceğiniz son insanlardı.

Komşularının aksine (tabii Sabbath’ın nerede olursa olsun herhangi birini komşu olarak gördüğü söylenebilirse), kendindekiler de dâhil, insanlardaki en karanlık yönler onu doğal olarak tedirgin etmiyordu. Hayatının büyük bir bölümünü kuzeydeki bir buzluğun içinde korunarak geçirmişse de, son yıllarda özellikle kendi gibi birinin şehrin gündelik dehşetlerinden kaçmamış olması gerektiğini düşünmeye başlamıştı. Hatta suç ortağı olmasa... Nikki’nin kayboluşundan kaynaklanan duygular devam etmese... usanç veren üstünlüğü ve yırtık pırtık paranoyası sayesinde kendisine biçilen salak kader olmasa, uzun zaman önce Madamaska Şelaleleri’ni (ve Rosie’yi) terk edip New York’a dönmüş olabilirdi.

Fakat paranoyasının abartılmaması gerektiğini gözlemliyordu. Hiçbir zaman düşüncelerinin zehirli mızrak ucu, durduk yere ortaya çıkıveren büyük ölçekli bir şey olmamıştı. Şimdiye kadar en fazla herkesin paranoyası düzeyinde kaldığı, dolduruşa gelecek kadar eli maşalı ama genelde bitkin ve kendinden sıkılmış bir şey olduğu kesindi.

Bu arada yine titremeye başlamıştı ve bu kez Rosa’nın ekşi kokusuyla bunun nostaljik anlamının avuntusu yoktu. Deborah’nın talan edilmiş odasında olduğu gibi, o şeyin etkisine girdiğinde, yok olmak için yanıp tutuşuyor, kendi iradesiyle hayatına son vermeyi arzuluyordu sanki. Metro istasyonuna doğru giderken, yol arkadaşı da yanı başında yürüyordu. Ölme isteğine ayak uydurmakla öyle meşguldü ki on yıllardır yürümediği o sokakları görmüyordu bile. Adımlarını ona uydurarak marş ileri yürürken, denizlerden geri döndükten sonra komünistleri öldürmek üzere Fort Dix’te eğitim aldığı günlerde oradaki zenci kadronun aklına kazıdığı bir piyade şarkısıyla tempo tutuyordu.

Güzel evini bırakıp geldin—
Doğru!
Güzel evini bırakıp geldin—
Doğru!
Tempo, bir-iki,
Tempo, üç-dört
Tempo, bir-iki-üç-dört—
Üç-dört!

“Artık-hayatta-olmama-isteği” Sabbath’a istasyonun merdivenlerinden aşağı kadar eşlik etti ve bileti alıp turnikeden geçerken denesinden ayrılmadı; Sabbath trene binince yüzü ona dönük olarak kucağına oturdu ve Sabbath’ın çarpık çurpuk parmaklarını birer birer çekerek hangi yollarla tatmin edilebileceğini saymaya başladı. Bu bileklerini kesmiş, bu kuru temizleme torbasını kullanmış, bu uyku ilacı almış, okyanus kenarında doğmuş olan bu parmaksa dalgaların kırıldığı yere kadar koşup boğulmuş.

Sabbath’la “artık-hayatta-olmama-isteği”nin birlikte bir ölüm ilanı yazmaları için metro treninin şehir merkezine ulaşma süresi yetti.

MORRIS SABBATH, KUKLACI, 64, VEFAT ETTİ

Bir ara tiyatro yönetmenliği de yapıp adını biraz da olsa duyurduktan sonra yaralı bir suçlu gibi Off Off Broadway piyasasından kaçarak New England’a gizlenen Morris “Mickey” Sabbath salı günü Central Park West 115 numaranın önündeki kaldırımda ölü bulundu. On sekizinci kattaki bir pencereden düşmüştü.

Bay Sabbath’ın kendi canına kıymadan önce üzerinde fiili livata gerçekleştirdiği Rosa Complicata’nın ifadesine göre, ölüm nedeni intihardı. Ailenin sözcülüğünü Bayan Complicata yaptı.

Bayan Complicata’nın ifadesine göre, Bay Sabbath kendisine sapıkça şeyler yapması için iki adet elli dolarlık banknot verdikten sonra kendini pencereden aşağı attı. Tıknaz sözcü gözyaşları içinde, “Ama siki kalkmamıştı,” dedi.

Tecil Edilen Ceza

Bay Sabbath kariyerine 1953 yılında sokak sanatçısı olarak başladı. Eğlence dünyasını takip edenler onu saygın ellilerle delişmen altmışlar arasındaki “kayıp halka” olarak nitelendiriyor. Bay Sabbath’ın müstehcen karakterlerini kuklalar yerine parmaklarıyla canlandığı Uygunsuz Tiyatrosu’nun çevresinde küçük bir kült oluşmuştu. Kendisi 1956 yılında ahlaka mugayirlik suçlamasıyla mahkemeye çıktı ve suçlu bulunup ceza almasına karşın otuz günlük cezası tecil edildi. Cezasını yatmış olsa, belki de aklı başına gelirdi.

Bay Sabbath 1959 yılında, Norman Cowan ve Lincoln Gelman’ın himayesi altında (Gelman’ın ölüm ilanı için bkz. B7, sütun 3) gayet sönük bir *Kral Lear* yorumu sahnelemişti.

Eleştirmenlerimiz Cordelia rolündeki Nikki Kantarakis'i göklere çıkarsa da, Bay Sabbath'ın Lear rolü "megalomanyakça bir intihar" damgasını yemişti. Biletini verip tiyatroya giren her-kese çürük domates dağıtılmış ve gecenin sonunda Bay Sabbath'ın şöhreti oldukça lekelenmişti.

Domuz mu, Mükemmeliyetçi mi?

Bowery Bodrum Tiyatrosu'nun yıldızı ve yönetmenin eşi olan, Kraliyet Dramatik Sanatlar Akademisi mezunu Bayan Kantarakis 1964 Kasım'ında gizemli bir şekilde ortadan kaybolmuştu. Cinayet ihtimali geçerliliğini korusa da, akıbeti hâlâ bilinmiyor.

Aristokratların feministi Plissitas Kontesi bugün yapılan bir telefon görüşmesinde, "Louise Colet'i öldüren domuz Flaubert'di," dedi. Plissitas Kontesi hayat öykülerini hikâyeleştir-mesiyle tanınıyor. Şu anda Bayan Kantarakis'in hayat öykü-sünü hikâyeleştiriyor. Kontes sözlerine, "Zelda'yı Fitzgerald domuzu öldürdü," diye devam etti, "Sylvia Plath'ı Hughes do-muzu öldürdü, Nikki'yi de Sabbath domuzu öldürdü. *Nikki: Bir Aktrisin Bir Domuz Tarafından Yok Edilişi* kitabımda her şeyi, onu ne şekilde öldürdüğünü bulabilirsiniz."

Bowery Bodrum Tiyatrosu'nda kuruluşundan itibaren yer alanlar, bugün kendileriyle temasa geçtiğimizde, Bay Sabbath'ın eşini yönetirken acımasızca davrandığını doğruladı. Esas Bayan Kantarakis'in onu öldürmesini dilediklerini ve bunu denemeyi bile düşünmeden ortadan kaybolmasına çok üzöldüklerini dile getirdiler.

Bay Sabbath'ın yapımcılarından biri olan dostu -Sabbath'ın kendi ölümüne atlamadan önceki saatlerde hiçbir detayı atla-madan sahnelediği muhteşem *Yarım Asırlık Mastürbasyona Veda*'nın başrolünde oynayan ve Brown'da iç giyim okuyan Deborah'nın babası- Norman Cowan'nın görüşüyse çok fark-lı. Bay Cowan, "Mickey gerçekten iyi bir insandı," yorumunu yapıyor. "Kimseye kötölüğü dokunmamıştır. Yalnızlığı seven biri olduğu söylenebilir ama kimseye kötü bir söz söylediği duyulmamıştır.

İlk Oropunun Ehemmiyeti

Bay Sabbath Manhattan'da kendini kuklacı olarak kabul ettir-medien önce Orta ve Güney Amerika'nın, aynı zamanda Kara-yiplerin genelevlerinde eğitim almıştı. Hiç kondom kullanma-

mış ve mucize eseri bir kez olsun zührevi hastalık kapmamıştı. Bay Sabbath ilk orospusunun hikâyesinin sık sık anlatırdı.

“Seçtiğim kız çok enteresandı,” diye anlatmıştı bir seferinde, metroda yanında oturan kişiye. “Onu hayatım boyunca unutamayacağım. Zaten ilk seferi unutulmaz ki. Onu seçmemin nedeni şu oyuncuya, film oyuncusu Yvonne de Carlo’ya benzeriydi. Her neyse, yaprak gibi titriyordum. Olay Eski Havana’da geçiyor. Balkonların üzerlerine sarktığı o yıkık dökük sokakların ne kadar harika ve romantik olduğunu hatırlıyorum. İlk seferimdi. Daha milli olmamıştım. İşte, Yvonne’la birlikte çıktım. İkimiz de soyunmaya başladık. Kapının yanındaki bir sandalyede oturduğumu hatırlıyorum. İlk ve en iz bırakan şey kırmızı iç çamaşırları, kırmızı sütyeniyle külotuydu. Müthişti ve ne olduğunu anlamadan üstüne çıkıvermişim. Sonra da ilk hatırladığım şey her şeyin bitişi ve, “Çekil üstümden!” deyişi. Biraz acımasızca. “Çekil!” Orosplar arasında bile pislik tipler vardır. Bunu hiç unutamadım. “Aman, ne olacak?” diye düşündüm ama gayet samimiyetsiz hatta acımasız bir tavidir ve bana çok koymuştu. Taşradan gelmiş bir çocuk, orospulardan onda birinin, ne kadar güzel olsalar da böyle acımasız ve sert olduklarını nereden bilecekti?”

İsrail İçin Hiçbir Şey Yapmadı

Cinayete kurban gittiğinden şüphelenilen ilk eşinin kayboluşu üzerinden çok fazla zaman geçmeden kaçtığı uzak dağ köyünde, Bay Sabbath’a yıllar boyu çükünü kesip sonra da istismara uğramış kadınlar grubuna sığınmanın hayalini kuran ikinci eşi bakmıştı. Bay Sabbath saklanarak geçirdiği otuz yıl boyunca Hırvat kökenli Amerikalı komşusu Bayan Drenka Balich’i resmen orospusu yapmanın yanında ümitsiz vaka, kaçık Nietzsche’nin *İyinin ve Kötünün Ötesinde* kitabının beş dakikalık bir kukla tiyatrosu adaptasyonu üzerinde çalışmanın dışında fazla bir şey yapmadı. Ellili yaşlarında iki elinde birden çıkan eroziv osteoartrit hem distal interfalangeal eklemlerini hem de proksimal interfalangeal eklemlerini etkiledi ama metakarpofalangeal eklemlerine çok fazla yayılmadı. Bunun sonucunda ellerde sürekli ağrı, tutulum kökenli kronik instabilite ve işlev kaybı, aynı zamanda ileri derecede deformasyon gözlemlendi. Bay Sabbath uzun uzun artrodezin avantajlarıyla protez artroplastisinin avantajlarını karşılaştıradursun, bu arada eşi

de kırmızı şarap konusunda uzmanlaştı. Osteoartrit her şeye kahredip bütün gününü Bayan Balich'i daha nasıl küçük düşürebileceğini düşünerek geçirebilmek için iyi bir bahaneydi.

New Jersey, Neptune, Beth Bilmem Kim mezarlığından çıkıp hayatının son bir yılında durmadan başına musallat olan annesi Yetta'nın hayaleti Bay Sabbath'tan daha çok yaşadı. Abisi Teğmen Morton Sabbath İkinci Dünya Savaşı sırasında Filipinler üzerinde uçarken vurulmuştu. Yetta Sabbath bunu hiç atlatamamıştı. Hiçbir şeyi atlatamama yeteneği Bay Sabbath'a annesinden geçmişti.

Madamaska Şelaleleri'nde yaşayan ve Bayan Kantakaris'in kaybolduğu ya da Bay Sabbath tarafından öldürölüp cesedinin yok edildiği gece onunla zina yapan karısı Roseanna da hâlâ hayatta. Plissitas Kontesi eski adı Roseanna Cavanaugh olan Bayan Sabbath'ın da Bay Sabbath tarafından suç ortaklığına zorlandığını, dolayısıyla alkolizmine bunu sebep olduğunu düşünüyor.

Bay Sabbath İsrail için hiçbir şey yapmadı.

fluluk pır pır bir fluluk neden şimdi en tatsız buluş kimse düşünmez telgraf şeridi gibi böyle ben hiçbir yere buraya geldiğimi salak kaybettğim şeyi bulmak için geri zekâlı Yunan Köyü döner sandviç souvlaki sandviç baklava hani yani Nikki Çingene elbiseleri pullar payetler boncuklar melek gibi Viktoryen botların üzerinde araya bir tecavüz attırmadan asla sikişmez yok hayır oradan değil ama ancak oradan orgazm olabilirdi tanrım götten sikişmeyenleri bağışla hey döneri bilirsin Nikki'yi souvlaki hani yani Nikki St. Marks otel \$ 25.60 ve üstü fiyatlı oda bilirsin Nikki yerden bitmeye dövme yaptı Nikki çöp yine de dericilerden ayrıldığımız zamanlarda bağla el ayak bileklerini gözleri bağla devam et bir sır duymak ister misin bir tek sırları bilmek istiyorum beni bir oğlan çocuğu gibi kullanmak istediğinde ben senin oğlanın sen benim kızım oğlanım senin kuklan el kuklası bir el kuklası yap bana Etnik Takılar yine deriler ihtiyarlar ben bir Dinî Seksi Giysiler Dükkanı tütsü Nikki hep Nikki yakar hediyelik dükkanları tişörtler tütsü hiç tütsüsüz kalmaz hâlâ boyanması gereken yangın çıkışları uzun saçlar son ileri karakol nakliyeciler nakliyeciler kırmızı tuğla suratlı hatun kadın Polonyalı Amerikalı ev yemeği ve ne diyebilirim ki başka neden ama neden uğraşayım ki onun burada

olması ihtimali benim onun dayanamıyorum tanrı var penceredeki şeyler bizim olabilir mi Nikki leke yaptı onları astı kayboldu 120 dolarlık Kurtuluş Ordusu şeyi bıraktım ahşap kepenkler bayılırdı onlara orada kırmızı bantlar rengi solmuş tirizler kayıp otuz yıl sonra Nikki'nin kepenkleri

"Ot? Ot ister misin?"

"Bugün olmaz, şekerim."

"Açlıktan ölüyorum, abi. Süper otum var. Sahici ot. Ne kahvaltı ettim ne öğle yemeği yedim. İki saattir buradayım. Bir bok satamadım."

"Sabret, sabret. 'Sabır olmadan yasadışı hiçbir şey elde edilemez.' Benjamin Franklin."

"Bir lokma yemedim, amına koyayım."

"Ne kadar?"

"Beş."

"İki."

"Siktir. Bu ot zehir."

"Fakat aç olduğuna göre, avantaj bende demektir."

"Siktir, moruk, ihtiyar Yahudi seni."

"Cık cık. Hiç yakıştı mı? 'Ne filosemitist ol, ne de anti; / O zaman, gece gündüze varır gibi, / sen de aldatmaz olursun kimseyi.'"

"Buraya gelip bu boku satmak için yalvardığım günler elbet sona erecek. O zaman burada dilenenler Yahudiler olacak. Bütün dilenciler Yahudi olana kadar bekle. Nasılmış, gör bakalım."

"Bütün dilenciler ancak Rushmore Dağı karardığında dilenci olur, şekerim, daha önce değil; Michael Jackson, Jesse Jackson, Bo Jackson ve Ray Charles'ın kara yüzleri Rushmore Dağı'na oyulduğunda."

"Beşe iki. Açım, abi."

"Güzel fiyat; anlaştık. Ama Yahudiler hakkında daha iyi düşünmeyi öğrenmelisin. Siz buraya bizden çok daha önce geldiniz. Biz sizin avantajlarınıza sahip değildik."

Nina Cordelia Desdemona Estroff Eczanesi hâlâ burada tanrım Freie Bibliothek u. Lesehalle Deutsches Dispanseri hepsi bodrumlarda Hint butikleri Hint lokantaları Tibet incik boncukları Japon lokantaları Ray'in Yeri Pizza Kiev haftada 7 gün 24 saat Hinduizm'e giriş durmadan okurdu darma artha kama mokşa reenkarnasyon döngüsünden kurtulmak nihai amaç olarak ölüm kesinlikle mühim bir konu belki de en mühimi düşük özgüvene çözüm olduğu muhakkak günlük at yarışı haberleri Varşova gazeteleri serseriler serseriler Bowery serserileri hâlâ merdivenlerde başları ellerinin arasında ceplerinden çiş fışkırıyor.

“Tam bir suçluluk psikolojisi yaşıyorum, abi.”

“Bir daha söyler misin lütfen?”

“Suçluluk psikolojisi. Bir şeyler yemem lazım. Daha ne kahvaltı ettim ne de öğle yemeği yedim.”

“Ben olsam dert etmezdim. Kim yedi ki?”

“Ben masumum, abi. İftiraya uğradım, biri bana yardım etsin.”

“Davanı kabul ediyorum, evlat. Masumiyetine en az kendi masumiyetim kadar inanıyorum.”

“Sağ ol, abi. Sen avukat mısın?”

“Hayır, Hinduyum. Ya sen?”

“Yahudiyim. Ama Budizm okudum.”

“Evet, üstün başarın kot pantolonundan okunuyor.”

“Yaşlı ve de bilge bir Hindu olmak nasıl bir his?”

“Ah, herkese göre değil ama ben zoru severim. Karnımı ormandaki bitkilerle doyuruyorum. Daima saflığa ve öz denetime ulaşmaya çalışıyorum. Duyularımı kontrol altında tutuyorum. Azla yetiniyorum.”

“Benim bir şeyler yemem lazım, abi.”

“Hayvan yemlerinden kaçınmak gerek.”

“Siktir, ben hayvan yemi yemem.”

“Kadın oyuncularından kaçın.”

“Peki ya şiksalar?¹⁵”

“Budizm okuyan bir Yahudi için şiksa yemek yasak değildir. Ben Franklin: ‘Tanrı götten sikişmeyenleri bağışlasın.’ ”

“Sen kafayı yemişsin, bebek. Süper bir Hindusun vallahi.”

“Dünyevi hayatın içinden geçtim ve topluma karşı görevlerimi yerine getirdim. Şimdi cinsellikten bir kez daha arındım ve bir çocuk gibi oldum. Kendi içimdeki kutsal ateşler adına içsel özverilerde bulunmaya yoğunlaştım.”

“Entresan.”

“Reenkarnasyon döngüsünden sonsuza kadar kurtulmanın peşindeyim.”

Sokak lambası satılık seks çıplak kız silüet telefon numarası ne dedim ben Hintçe Urduca ve Bengalce konuşurum bende öyle şeyler yok şiska Rushmore Dağı Ava Gardner Sonja Henie Ann-Margret Yvonne de Carlo tekrar Ann-Margret şiksaların Abraham Lincoln’i Grace Kelly

Sabbath zamanı bu şekilde, J. Joyce’un insanların düşündüğünü varsaydığı şekilde noktalama işaretli düşünüyormuş gibi yaparak,

15 Yahudi olmayan ya da olup geleneklere uymayan kadın (ç.n.).

hissettiğinden daha az ya da daha belirsiz duygular içerisindeymiş gibi yaparak, Nikki'yi alnında bir noktayla bodrum katlardan birinde sariler satarken ya da çingene giysileri içinde ikisinin olan bu sokaklarda gezerek onu ararken bulmayı beklemiş ve beklemezmiş gibi yaparak geçirdi. Bütün karışıklıkları, alçakla masumu, sahici adamla sahtekârı, nefret edilenle gülünç olanı, kendinin ve tamamen kendinin bir karikatürünü çatışma hâlinde görerek, gerçeğe kucak açıp gerçeğe kör kalarak, şu anda ne olduğuna ve ne aradığına dair bir fikri olmayan eski oğlu, eski kardeşi, eski kocayı, eski kukla sanatçısını, geriye pek fazla kalmamış bir ben'i saplantı hâline getirerek, serserilerin üzerinde bir katman oluşturduğu merdivenden baş aşağı kaysın mı yoksa "artık-hayatta-olmama-isteği"ne erkek gibi teslim mi olsun ya da dünyada hakaret edilmedik kimse kalmayınca kadar hakaretler edip dursun mu bilemeyerek geçirdi.

Hiç olmazsa prömiyere gelen herkese domatesleri bizzat kendi elleriyle verdiği C Bulvarı'nda aramaya kalkışacak kadar akılsız değildi. Yere açılmış ümitsiz bir delikten içine düştüğü Hint mutfaklarından biri olurdu bu da. Tompkins Park'tan geçip bir zamanlar, uzun ve sert bir sikişin ardından, Nikki tiyatrodan dönmeden önce bir koşu eve yetişmek için giyinirken divanın tekerleri üstünde neredeyse kapısına kadar kaydığı atölyesinin olduğu yere de gitmedi. Bu büyüleyici kısa kaç artık on iki yaşındaki bir erkek çocuğunun fantezisi gibi geliyordu. Buna rağmen Bennington College'dan yeni mezun Roseanna Cavanaugh ile birlikte yaşanmıştı. Nikki ortadan yok olduğunda, acıyla gözyaşlarının ve bir şey anlayamama işkencesinin yanında, aynı zamanda genç bir erkeğin duyacağı hoşnutluğu duymuştu. Yerdeki bir kapak açılmış ve Nikki kaybolmuştu. Bir hayal, herkesin paylaştığı tekinsiz bir hayal. *Yer yarılıp içine girmişti. Yer yarılırdı da içine girseydi.* Tek fark Sabbath için bu hayalin gerçeğe dönüşmüş olmasıydı.

Onu aşağı çekip ileri doğru püskürtüyor, dümdüz ediyor, annesinin mikseriyle hamur yoğurur gibi çırpıyor. Derken finalde onu kıçüstü sahile atıyor, yakalayamadığı dalganın çalkalanmasıyla birlikte sürüklendiği çakıl taşlarının üzerinde sıyrıklar ve sızılar içinde bırakıyor. Ayağa kalktığında nerede olduğunu bilmiyordu; Belmar'da da olabilirdi. Ama bir vahşi gibi tekrar açılarak Morty'nin parlayan kolunu dümdüz sudan çıkarmış, denizin gürültüsü içinde, "Herkül! Gel buraya!" diye bağırdığı yere kadar yüzdü. Morty bütün dalgaları zamanında

yakalardı; dalga tam kabardığında üzerine çıkar, çinko çizgili burnuyla havayı yararak son halatın bayağı bir ötesinden ahşap yolun neredeyse dibine kadar giderdi. Newark'tan gelen Weequahicli çocuklarla dalga geçerlerdi. Bu çocuklar dalga yakalamayı beceremiyor, derlerdi. Bu Newarklı Yahudi çocukların hepsi çocuk felcinden kaçıyor. Evde Irvington'daki eğlence parkının havuzunda yüzmeye gitmek için yalvarır ve parayı verip biletlerini alır almaz çocuk felcine yakalanırlardı. Bu yüzden aileleri onları sahile getirirdi. Jersey Cityli bir Yahudiyseniz Belmar'a, Newarklı bir Yahudiyseniz Bradley'ye giderdiniz. Ahşap yolun altında onlarla yirmi bir oynardık. Bana yirmi biri o Weequahicli çocuklar öğretti, sonra denizci olduğumda oyunda iyice ustalaşmıştım. Durgun sularda oynanan yirmi birler efsaneydi. İkiye katlandı! Battım! Bahi-ya! Weequahicli Yahudi hatunlar da Brinley Bulvarı'ndaki plajda Weequahicli göbeklerini açıkta bırakan iki parçalı mayolarıyla gezinirdi. Yazları oraya gelmelerine bayılırdım. O zamana kadar tek yaptığım radyo dinleyip ödevlerini yapmaktı. İçeride kapalı, sessiz bir dönem. Derken ansızın her yer canlanır, Asbury sokakları insanlarla dolup taşar, akşamları Bradley'deki ahşap yolda adım atacak yer olmazdı; Anma Günü'nden önceki hafta sonu başladığı anda küçük kasaba hayatımız sona ererdi. Asbury kadın garsonlarla dolar, ülkenin dört yanından gelmiş üniversiteli kızlar bir iş bulabilmek için sıraya girerdi. Asbury merkezdi, ardından pazarları araba kullanılmayan küçük Metodist Yahudi kasabası Ocean Grove, sonra Bradley gelir, plaj Jersey'nin her yerinden gelen Yahudi kızlarla dolardı. Morty ile birlikte iş yaptığımız otopark mafyası Eddie Schneer, "Yahudi kızlara bulaşmayın," diyerek bizi uyarırdı. "Hevesinizi şikşalara saklayın. Yahudi kızlarla asla oynaşmayın." Dalga yakalamayı beceremediklerini söylediğimiz Weequahicli şehirli Yahudi çocuklarla dalga yakalama yarışları yapar, parasına iddiaya girerdik. Hep Morty kazanırdı. Morty Hava Kuvvetleri'ne katılmadan yaşadığımız harika yazlar böyleydi.

Deniz alçaldığında, rahatsız olanlar ve romatizmalı yaşlılar denizin dalgacıklı kenarına, güneşte yanmış çocukların kum yengeci bulmak için delikli oyuncak kovalarına küreklerle su doldurduğu yere kadar süzülüp suya oturduklarında, "Küçük Sabbath" Morty ve arkadaşlarıyla birlikte plaja kocaman dikdörtgen bir saha çizer, sahayı ortasından bir çizgiyle ikiye böler, ıslak mayoları içinde üçer dörder kişilik takımlarla oynadıkları, sahilli gözü pek çocukların uydurduğu, görünüşte şiddet dolu bir plaj oyunu olan Buzz için hazırlık yapardı. Oyundaki "ebe" çizgiyi geçip karşı takımdan birine dokunmak, rakip takımdakiler onu tutup kollarını yerinden çıkarmadan önce

geri dönmek zorundaydı. Ebe tam çizgide yakalanırsa, rakip takım tarafından bir yana, kendi takımı tarafından öteki yana doğru çekilirdi. Gererek işkence eder gibi. “Peki,” diye sormuştu Drenka, “Yakalarlarsa ne olurdu?” “Alaşağı ederler. Yakalarlarsa, seni yere yatırıp hareketsiz hâle getirir ve fiili livata gerçekleştirirler. Kimseye bir zarar gelmez.” Drenka buna gülmüştü! Sahilde yaşayan Amerikalı bir çocuğun hayatını merak eden Drenka’yı nasıl da güldürürdü. Buzz. Kum gözlerinizi acıtır, kulaklarınıza dolar, göbeğinizi yakar, mayonuzun ağına dolar, kış yarığınızdan, burnunuzdan bir avuç kum çıkar, kanlı kumlar tükürürdünüz ve sonra hep birlikte “Geronimo!” diye bağırılır, herkes yeniden dalgaların durulduğu, suya yatıp miskince salınarak güneşlenebildiğiniz denize koşar, durduk yere kahkahalar atarak avazınız çıktığı kadar “opera” söylerdiniz – “Toreador / Tükürme yerlere / Hokkayı Kullan / Hokka bu işe Yarar!” – ve ardından ansızın kahramanca bir dürtüye kapılır, karnınızda kelebekler uçuşurken okyanusun dibine dalmak için yanıp tutuşurdunuz. Dört, beş, altı metre derine. *Nerede bunun dibi?* Sonra da Morty’ye göstermek için aldığınız bir avuç kumla birlikte, ciğerleriniz patlamadan önce yukarı çıkıp oksijen almak için mücadele edersiniz.

West End Casino’da cankurtaranlık yapan Morty’nin izinli olduğu günlerde, Mickey hem karada hem de denizde her daim onun yanındaydı. Morty bütün darbelere karşı dayanıklıydı! Savaşın dalgalar üzerinde ilerlemeye başlamasından önceki, dertsiz tasasız bir çocuk olduğu günlerde, harika bir histi bu.

Şimdi öyle miydi, ya? Sabbath eliyle bir sokak tezgâhının kenarına tutunmuş, kahvenin onu kurtarmasını bekliyordu. Düşünceler ondan bağımsız olarak akıyor, Sabbath olduğu yerle olmadığı yer arasındaki hafif bir yokuşta tehlikeli bir şekilde sendelerken, görüntüler kendiliğinden gelip geçiyordu. Çok da merhametli olmayan bir kişilik bölünmesi sürecinde kısıp kalmıştı. Uçaksavar uçağını vurduğunda Morty’nin yaşadığı şeyle ucundan köşesinden de olsa benzeşen bir durumdu herhâlde: Her şey kontrolden çıkarken hayatınızı geriye doğru yaşamak. Kahve bardağını biçimsiz ellerinden birinde tutup öteki eliyle parayı verirken, *Vişne Bahçesi*’nin provasında olduğuna yemin edebilirdi. Nikki oradaydı. Nikki’nin zihninde bıraktığı iz, aradan otuz yıl geçmiş olduğu hâlde bir yanardağın ağzı gibi açılabilirdi. Nikki oradaydı, en basit detayları bile yine pürdikkat dinliyordu işte; yüzünde dikkat kesilmiş bir kösnüllük, o koyu renk iri gözlerinde en ufak bir panik yok, gözleri kendi dışında biri olduğu zamanlardaki gibi gayet sakin ve Sabbath’ın sözlerini mırıldanarak

içinden tekrarlıyor, o sözlerle arasına hiçbir şey girmesin diye saçlarını kulaklarının arkasına atıyor, Sabbath'ın ne kadar haklı olduğunu gösteren fısıltı misali yenilgi dolu ufak iç çekişler, Sabbath'ın ruh hâli onun ruh hâli, Sabbath'ın algılayışı onun algılayışı, Nikki onun enstrümanı, aracı, hazırlop dünyasının kendi kendini yok eden kaydı. Sabbath'sa tak tak tak, Nikki'nin gizlendiği yerin yenilmez yaratıcısı, onu bütün kayıplarından ve kayıpların beslediği korkulardan kurtarmak için yaratılmış, gözün tek bir hareketini bile kaçırmayan, çılgınlık derecesinde titiz, o zorba tavrıyla her bir detayı tasarlarlarken hiç kimse gözünü bile kırpmaya cesaret edemesin diye tehlikeli bir şekilde havayı dürtüp duran adam; büyük zekâya sahip küçük bir boğa, kendi baş döndürücü konyağıyla ağzına kadar dolu küçük bir fıçı gibi, o *ısrarcı* gözleriyle, uyararak, hatırlatarak, azarlayarak, mimikler yaparak, Nikki'ye nasıl da korkunç görünmüştü; bütün bunlar Nikki için saldırgan bir kucaklayış, ürkekliğini tamamen aşmasını, o buz gibi muhteşem olma zorunluluğunu hissetmesini sağlayan şey olmuştu. "Ah, *çocukluğum*. Bu bir *soru*. O yumuşak, soru soran tonu kaybetme. Tatlı tatlı konuş. Trofimov'a: *O zamanlar daha çocuktun*, vesaire derken. Orada da tatlı bir çekicilik olsun. Daha cilveli, kırık dökük; büyüle onu! Girişin: Canlı, heyecanlı, cömert; Parizyen! Dans. *Yerimde duramıyorum*, vesaire. Bardağı bundan çok önce elinden bırakmayı unutma. Ayağa kalk. Lopakhin'le Paris dansı yaparken sahnenin *önlerine*, *önlerine* doğru gel. Lopakhin'e Paris danslarındaki beklenmedik ustalığı için iltifat et. *Sen, Varya*. Parmağını ona doğru sallıyorsun. *Şakacıktan* azarlıyorsun. Sonra hemen gönlünü alıyor, iki yanağından öpüyorsun: *Sen de hiç değişmemişsin. Sizi pek anlayamadım* repliği... çok daha dalgın. *Ansiklopedide yeri var*'dan sonra duyulacak şekilde gül. Kahkahalar ve sesler çıkarmayı sürdür; istediğin şekilde havalı sesler çıkar; hepsi harika, sen Ranyevskaya'sın! Bahçeden söz edip durmaya devam eden Lopakhin'e karşı çok daha alaycı ve kışkırtıcı davran; senin büyüklüğün burada. Bu iş konuşmaları sana göre bir erkeği daha da büyülemek için harika bir fırsat. Büyüle onu! Seni gördüğü andan beridir sevdiğini söylemeye onu sen kışkırtıyorsun. Nerede o baştan çıkartıcı, alaycı sesler? Ayartıcı iç çekiş. Melodik *Hımmmmmm*. Çehov ne demiş: 'Mühim olan doğru tebessümü bulmaktır.' Zarif olsun, Nikki, masum, kalıcı, sahte, gerçek, miskin, boş, sana has, çekici; *o gülüşü* bul, Nikki, yoksa sıçarsın. Kadının gösteriş merakı: Yüzünü pudrala, biraz parfüm sür, güzel görünmek için sırtını dikleştir. Gösteriş meraklısı ve yaşlanmak üzere olan bir kadınsın. Hayal et: Düşkün ve yorgun ama Nikki kadar kırılgan ve masum

bir kadın. *Paris'ten*. Bunu ne kadar hafife aldığını görelim; o *gülüşü* görmemiz lazım. Üç adım –*yalnızca üç*– sonra telgrafı yırtıp yüzünü dönüyor ve yıkılıyorsun. Tekrar masaya dönerken yıkılışını *görelim*. *Yüreğimdeki bu ağırlık bir kalksa*. Yere bak. Düşüncelere dalmış gibi, usulca, *Geçmişimi unutabilsem*. Onun repliğinde yere bakmaya *devam et*, düşüncelisin; sonra başını kaldır ve anneni gör. ANNEM. Geçmiş devreye giriyor ve ardından sihirli bir şekilde geçmişten gelen Petya beliriyor. Bir ağacı annesi zannediyor; ama Petya'yı tanıyamıyor. Petya'ya neden para veriyor? Bunu yapma nedenin hiç ikna edici değil. Petya ona kur mu yapıyor? Onunla cilveleşiyor mu? Çok eski ve iyi bir dost mu? *Şimdi* inandırıcı olabilmesi için *öncesinde* bir şey olması lazım. Yasha. Yasha kim? Yasha ne? Kadının yanlış seçimlerinin canlı bir kanıtı. *Orada kimse yok*. Bu konuşma baştan sona bir çocuğa yapılır gibi. *Bir kadına benziyor*. Lopachin'in geçmişi sopayla dövülmek zorunda; senin çocukluğun cennetken, onunki cehennemmiş. Dolayısıyla Lopachin saflık ve masumiyetten duygusal bir karmaşa yaratmıyor. Ürkmeden, Nikki, *çekinmeden* haykırıyorsun: *Bakın! Annem bahçede yürüyor!* Ama Lopachin'in görmek isteyeceği son şey ayyaş babasının dirildiği. Oyunu bir hayal gibi, Lyuba'nın Paris hayali gibi düşün. Paris'e kaçmış, âşığıyla kötü şeyler yaşamış ve hayal kuruyor. Eve döndüğümü ve her şeyin eskisi gibi olduğunu hayal ettim. Annem hayattaydı, buradaydı; çocuk odasındaki pencerenin karşısında bir vişne ağacı olarak belirdi. Çocukluğuma dönmüştüm, Anya adındaki kendi çocuğum olmuştum. Dünyayı değiştirecek idealist bir öğrenci bana kur yapıyordu. Yine de aynı zamanda ben bendim, benim geçmişimi yaşamış bir kadındım ve bir serfin oğlu, Lopachin, vişne bahçesindeki ağaçları kestirmedeğim takdirde bütün toprakların satılacağı konusunda beni uyarıp duruyordu. Ağaçları tabii ki kestiremeyeceğim için, ben de bir parti verdim. Ama herkes dans ederken, Lopachin içeri daldı ve onu sopayla döverek dışarı çıkarmaya çalışmamıza rağmen araziyle birlikte evin de cidden satıldığını, üstelik hepsini kendisinin, bir serfin oğlunun satın aldığını ilan etti! Hepimizi evden yollayıp ağaçları kesmeye girişti. Sonra uyandım... Nikki, ilk sözün neydi? Söyle bana. *Çocuk odası*. Evet! Döndüğü yer çocuk odası. Değneğin bir ucunda çocuk odası var; ötekinde Paris; birini geri alması imkânsız, ötekini idare etmesi. Talihsiz evliliğinin sonuçlarından kaçmak için Paris'e gitmiş; talihsiz bir ilişkiden kaçıp Rusya'ya dönmüş. Karmaşadan kaçan bir kadın. Karmaşadan *kaçıyor*, Nikoletta. Ama o karmaşayı içinde taşıyor; karmaşa kendisi!"

Ama karmaşa bendim. Karmaşa benim.

Morty'nin Benrus'una göre Linc Gelman için sonsuzluk Amsterdam Bulvarı'ndaki Riverside Şapeli'nde yalnızca yarım saat sonra resmî olarak başlıyordu. Sabbath bir adamın gerekli kaynağa sahip olduğu takdirde hayatını nasıl bir enkaza çevirebileceğini görmeyi çok istediği hâlde Astor Place istasyonuna geldiğinde trene binmek için hemen aşağı inmek yerine hayatta kalma mücadelesinin utanç verici son aşamalarını etkileyici ve minimalist bir koreografiyle canlandıran küçük bir kumpanyanın yetenekli oyuncularını seyre daldı. Amfiteatr olarak kullandıkları yer aşağı Manhattan'daki, kuzey, güney, doğu ve batıya giden her şeyin takılıp kaldığı ve iç içe geçtiği, karmaşık açılı kavşaklarla garip biçimli vahalara benzeyen açıklıklardan oluşan o en fazla bir dönümlük alandı.

“Yardım etmek için Rockefeller olmak gerekmez, yardım etmek için Rockefeller olmak gerekmez...” Suratı göçmüş, ufak tefek, kara bir yaratık elinde bardağıyla Sabbath'ın yanına hoplayıp azaplar içindeki bu baş ağrısı varoluşla sonuçlanan üç asırlık olaylar zincirini yalanlayan tatlı ve melodik bir sesle şakımaya başlamıştı. Adam pek yaşıyor sayılmazdı ama buna rağmen –ellerinde kendi bardaklarıyla bitişik alanda çalışan diğerlerini sayarak böyle düşündü Sabbath– Yılın Adamı olduğu aşikârdı.

Sabbath kendi bardağının dibinde kalanları emerek sonunda sular altında kalmış bir hata gibi baktığı geçmişinden gözlerini kaldırdı. Şimdiki zaman da sürüyor, ilk çağlardan başlayıp Rönesans'tan geçerek bugüne kadar gelen şimdiki zaman savaş zamanı Perth Amboy'da yapılan askerî nakliye gemileri gibi gündüz gece üretilmeye devam ediyordu; Sabbath'ın vazgeçtiği şey bu sürekli başlama hâlinde olan, hiç bitmeyen şimdiydi işte. Bu bitip tükenmeyiş midesini bulandırıyor. Sırf bu yüzden ölmesi gerekirdi. Saçma sapan bir hayat yaşıydıysa, ne olmuştu yani? Azıcık beyni olan herkes o hayatı yaşarken bile saçma sapan bir hayat yaşadığını anlayabilirdi. Azıcık beyni olan herkes saçma sapan bir hayat yaşamaya mahkûm olduğunu *çünkü başka türlü bir hayat olmadığını* bilirdi. Kişisel bir şey değildi bu. Buna rağmen gözlerinde çocuksu yaşlar birikiyor ve Mickey Sabbath –evet, insanlık tarihini oluşturan 77 milyar seçilmiş dangalaklı biri olan o Mickey Sabbath– kendi biricikliğine yarı mırıldanılan, kalbi kırık bir “Çok da sikimdeydi” ile veda ediyordu.

Kır sakalla kaplı, vahşi ve süzgün, kara bir yüz, herhangi bir şeyi görme isteğinden yoksun gözler –Sabbath'a akıl sağlığının alacaka-

ranlık çizgisindeymiş gibi görünen, bulanık, kasvetli gözler- kendi kır sakalla kaplı yüzünün birkaç santim ötesindeydi. Midesi bu türden sefil bir yakınlaşmayı kaldırabileceği için yüzünü çevirmedi. Kendi acısının da böylesi iğrenç ve aşağılık bir yaşamın belli belirsiz bir taklidi olduğunu biliyordu. Zencinin gözleri korkunçtu. Eğer parmakları o cebin derinliklerinde bir bıçağın sapını kavramışsa, geri adım atmamış yapıtığım şeyi yapmamam daha iyi olabilir.

Dilenci bardağını tef gibi sallayarak bozuklukları bayağı bir şıngırdattı. Sabbath'ın sakalına doğru, "Bu da bir iş, abi; birinin yapması gerek," diye fısıldarken, nefesinde ağır ve çürük, pis bir koku vardı.

Bıçaktı. Sabbath'ın montuna değen şey bir bıçaktı. "Ne işiymiş o?" diye sordu Sabbath.

"Sınırlarda dolaşmak."

Sakin olmaya çalış ve istifini bozma. "Hayal kırıklığından nasibini bayağı bir almış gibi görünüyorsun."

"Amerika beni seviyor."

"Öyle diyorsan..." Ama dilenci aniden ona doğru yalpalayınca, "Şiddet yok," diye haykırdı Sabbath. "Duydun mu? Şiddet yok!"

Bunun üstüne saldırganın yüzünde tüyler ürpertici bir sırtış belirdi. "Şid-det mi? Şiddet, ha? *Dedim ya sana; Amerika beni seviyor!*"

Hani yani, Sabbath'ın vücuduna battığını hissettiği şey cidden de ciğerini delmesine milisaniyeler kalmış bir bıçağın ucuyduysa, Sabbath'ın içinde cidden "artık-hayatta-olmama-isteği" vardiysa, koca botunun topuğunu ne demeye bütün gücüyle bu sevilen Amerikalının ayağına geçirmişti ki? Artık sikiinde bile değilse, neden umursuyordu? Öte yandan, bu dipsiz umutsuzluk yalnızca bir benzetimse, ümitsizliğe bu kadar da kapılmadığı hâlde rol yapıyorsa, kendinden başka kimi aldatıyordu? Annesini mi? Mickey'nin bir hiç olduğunu annesinin de anlayabilmesi için intihar edilmesi mi gerekiyordu? Yoksa neden başına musallat olacaktı ki?

Zenci adam uluyarak geriye doğru sendelerken, hâlâ hayatını kurtaran güdünün coşkusu içinde olan Sabbath da hemen oraya bakarak bıçağın ucu sandığı şeyin kömür tozuna batırılmış gibi görünen, kurtçuk, kabuksuz sümüklü böcek, tırtıl şeklinde, yumuşacık solucan gibi bir şey olduğunu gördü. İnsan aklım neredeydi acaba diye düşünüyordu.

Bu arada sokaklardaki hiç kimse sözünü etmeye bile değmeyecek o çükü ve çükün sahibini, açıkçası üzerinde pek de düşünülmemiş beceriksizce bir çabayla yalnızca Sabbath'la arkadaş olmak isteyen o kaçık pisliği fark etmiş görünmüyordu. Sabbath'ın adamın ayağını

ezdiğini de gören olmamıştı. Sabbath'ı ter içinde bırakan bu rastlaşma kuklacıya ancak boks ringinin iki kenarı arasındaki mesafe kadar uzakta olan iki dilenci için de görünmez bir olay gibiydi. Adamlar gazlı içecek şişeleri ve teneke kutularla patlama noktasına kadar doldurulmuş şeffaf naylon torbalarla dolu bir süpermarket arabasının iki yanında hararetli bir sohbeta dalmıştı. Üzerilerine sahiplenici bir tavırla yayılmasından, arabanın ve içindeki ganimetin sahibi olduğu anlaşılan leylek gibi adamın üzerinde düzgün denebilecek bir eşofman takım, ayaklarında resmen yepyeni spor ayakkabılar vardı.

Daha varlıklı olan tip gür ve tumturaklı bir sesle konuştu. "Yirmi dört saat programımdaki her şeyi yapmama *yetmiyor*, abi."

"Pis hırsız," diye cevap verdi öteki cılız bir sesle. Sabbath adamın ağladığını gördü. "Sen çaldın işte, bok kafalı."

"Kusura bakma, abi, programa seni de alırdım ama bilgisayarlarım çöktü. Otomatik araba yıkama çalışmıyor. McDonald's'dan arabayla yaptığın alışveriş yedi dakikada bitmediği gibi, zaten her şeyi yanlış veriyorlar. Güya yapmakta çok iyi olduğumuz işleri artık iyi yapmıyoruz. IBM'i arıyorum. Dizüstü bilgisayarlarından birini nereden alabileceğimi soruyorum. 800'lü numaralarından. Adam, 'Üzgünüm, şu an sistem çalışmıyor,' diyor. Bir de IBM olacaklar," diyerek neşeli gözlerle Sabbath'a baktı adam. "Onlar bile bir boku beceremiyor."

"Bilmez miyim," dedi Sabbath. "Televizyon her şeyin içine etti."

"Televizyon her şeyi sıçır batırdı, abi."

"Şimdilerde," dedi Sabbath, "çalışan bir tek ekmek makineleri kaldı. Hallahlarla dolu bir vitrine bak. Biri ötekine benzemez ama hepsi de aynı türdür. Buna rağmen plastik gibi görünürler. Hallah ekmekleri böyledir. Plastik icat olunmadan önce bile plastik gibi görünmek istemişlerdir. Zaten plastik fikri de buradan doğmuştur. Hallah ekmeklerinden."

"Haydi be. Nereden biliyorsun?"

"Ulusal Halk Radyosu. Çok faydalı bilgiler veriyor. Aklım ne kadar karışık olursa olsun, Ulusal Halk Radyosu her zaman yardımına koşar."

Yakınlardaki tek beyaz adam Lafayette Caddesi'nin ortasında duran, on yıllardır Bowery'yi evi bellemiş ve Sabbath'ın da mahallede yaşadığı günlerden yüzüne aşına olduğu şu İrlanda kökenli, yaşı belli olmayan, kırmızı suratlı tüy sıklet serserilerden biriydi. Adam kese kâğıdının içindeki bir şişeyi sıkıca tutmuş usulca bir kuşla, ayağa kalkmayı beceremeyen ve becerdiğinde de attığı sarsak bir-iki adımdan sonra yine yanlamasına devrilen bir güvercinle konuşuyordu.

Kuş öğleden sonrasının erken saatlerindeki trafiğin ortasında boş yere kanat çırpıyor, hareket etmeye çalışıyordu. Serseri bacaklarını ayırıp kuşun tepesinde durmuş, serbest eliyle kavşağa doğru giden arabalara etrafından geçmelerini işaret ediyordu. Bazı şoförler öfkeyle kornalarına basarak tehlikeli bir şekilde adamın yakınından geçip kasten ezecekmiş gibi yapıyordu ama serseri bir küfür savurmakla yetinip tepesinde durduğu kuşu korumaya devam ediyordu. Ayağındaki sandaletlerden birinin kopmuş tabanıyla hafifçe destekleyerek güvercinin dengeyi bulmasına yardımcı olmayı deniyor, kuşu tekrar tekrar dürterek ayağa kaldırıyor ama yardımı keser kesmez bir kez daha yana devrildiğini görüyordu.

Sabbath kuşun araba çarptığı ya da hasta olduğu için ölmek üzere olduğunu düşündü. Kaldırımın kenarına kadar gidip başına önünde “Hızlı Ev Tamirati” yazan kırmızı-beyaz bir beyzbol şapkası takmış şişeli adamın çaresiz durumdaki yaratığa doğru eğilişini izledi. Adam, “Alsana, iç biraz... iç...” dedikten sonra şişenin içindeki şeyden yola birkaç damla döktü. Güvercin bıkmadan usanmadan hareket yeteneğine tekrar kavuşabilmeyi denediği hâlde her bir çabanın gücünü daha da azalttığı ortadaydı. Serserinin alicenaplığı da aynı şekilde. “Al; *al haydi, votka, iç biraz.*” Fakat güvercin teklife kayıtsız kalmaya devam etti. Yanlamasına yatmış yalnızca kıpırdanırken, kanatları ancak arada bir seğirerek tekrar yere düşüyordu. “Burada ölüp gideceksin,” diye kuşu uyardı serseri. “İçsene şunu, göt!”

Sonunda kuşun kayıtsızlığına karşı sabrını yitirip biraz gerileyerek var gücüyle bir tekme attı ve güvercini arabaların yolundan uzaklaştırdı.

Kuş Sabbath’ın izlemek için durduğu yerin yalnızca bir-iki metre ötesindeki kaldırımın kenarına düştü. Serseri hızla gelip bir tekme daha atınca, sorun çözülmüş oldu.

Sabbath’ın elleri kendiliğinden alkışlamaya başladı. Bildiği kadarıyla artık kendisi gibi sokak sanatçıları yoktu –sokaklar bu iş için fazla tehlikeliydi– ve sokak sanatçıları artık evsiz dilencilerle serserilerdi. Dilencinin kabaresi; sevgili Muppet’lara ve o ağızlarına, lekelenmemiş dünya görüşleriyle insanları mutlu eden bütün o terbiyeli Muppet’lara kıyasla Grand Guignol neyse, Uygunsuz Tiyatro’nun karşısında dilencinin kabaresi de oydu: Her şey masum, çocuksu, saf, her şey iyi olacak; işin sırrı çükünü ehlileştirebilmekte, dikkatleri çükünden başka yerlere çekmekte. Ah, bu ürkeklik! *Ürkekliği!* Henson’inki değil, *onunki*. Bu korkaklık! *Uysallık!* Sonunda kimsenin ondan söz etmeyeceğinden korkmuş, gidip dağlara saklanmıştı! O âna

kadar dehşete düşürdüğü herkese, onu tehlikeli, itici, dejenere, iğrenç bulan korkaklara, “Hiç de bile!” diye haykırdı. “Benim başarısızlığım gidebileceğim yere *kadar* gitmemekti! Başarısızlığım *daha ileri* gitmemekti!”

Karşılığında, önünden geçen biri kahve bardağının içine bir şey bıraktı. “Amcık herif, daha bitmemişti!” Ama o şeyi bardaktan çıkardığında, ne çiğnenmiş ciklet ne de puro izmariti olduğunu gördü; Sabbath dört yıldır ilk kez bir çeyreklik kazanmıştı.

“Tanrı sizi korusun, efendim,” diye seslendi hayırsever adamın ardından. “Tanrı sizi ve sevdiklerinizi, elektrikli güvenlik sistemleri ve bilgisayar destekli uzun mesafe hizmetleri olan güzel evinizi korusun.”

Yine aynı yerdeydi. Zinayla, osteoartritle, profesyonel hayal kırıklığıyla dolu hayatının bir amacı ve bütünlüğü olmaksızın, geleneklerin dışında, şuursuzca yaşandığına inanarak yıllar boyu kasvet içinde ortalarda dolaştıktan sonra yine başladığı yere dönmüştü. Fakat otuz yılın ardından kendini bir kez daha şapkası elinde sokakta bulmak gibi feci bir döngüyle hayal kırıklığına uğramak bir yana, ne yaptığını bilmeden de olsa dönüp dolaşıp yeniden kendi kaderine ulaştığını hissetmek onu eğlendirmişti. Bunun adına zafer denirdi: Kendi kendine kusursuz bir oyun oynamıştı.

Dilenmek üzere metroya indiğinde, bardağının içinde iki doların üstünde bozuk para vardı. Sabbath’ta insanların onu yok sayarak hemen yanından kaçıp bir daha ne görmek ne de duymak istememelerini sağlayacak kadar rahatsız edici olan o dokunuş, görünüm, konuşma şekli, o yıkık dökük, itici şeyin adı her neyse, ondan olduğu kesindi.

Astor Place’le İntihar Ekspres’e binmek için tren değiştirmek zorunda olduğu Grand Central arasında, görev aşkıyla ağır ağır yürüyerek bir vagondan diğerine geçerken, kendi domateslerinin saldırısına uğradığı geceden beridir oynama fırsatını bulamadığı *Kral Lear*’dan pasajlar okudu. Altmış dört yaşında yeni bir kariyer! Metroda Shakespeare, kitleler için *Lear*; zengin vakıflar böyle şeylere bayılır. Gelsin bağışlar! Bağışlar! Bağışlar! Hiç olmazsa Roseanna yılda kazandığı iki bin beş yüze mal olan skandaldan sonra yeniden kendi ayakları üzerinde durduğunu, hayata katılıp mücadele ettiğini görürdü. Uzlaşmaya varırlardı. Aralarındaki finansal eşitlik yeniden kurulmuş olurdu. Buna rağmen, çalışan bir adamın saygınlığını yeniden kazanma sürecindeyken bile, içinde tortusu kalmış bir kendini koruma hissi Town Caddesi’nde soytarılık yapmadığını söyleyerek onu uyarıyordu. Ma-

damaska Şelaleleri'nde Sabbath insani yozlaşmanın sembolü olarak görülür, tek tehdit Sabbath'mış, oralarda daha tehlikeli biri yokmuş gibi davranılırdı... o cüce Japon dekan dışında. O cüce karıdan nefret etmesinin nedeni işini kaybetmesine neden olan cadılar meclisini toplamış olması değildi; o işten nefret ediyordu zaten. Parasız kalmış olması da değildi; paradan da, her ay aldığı çeki bankonun arkasında duran ve Sabbath'a bile iyi günler dilemeye cüret edebilen, adına veznedar denen bir kadına bozdurmak için bankaya götürülen bordrolu bir eleman olmaktan da nefret ediyordu. Belki bir tek bütün kesintilerin listelendiği o küçük kâğıtlara bakmak dışında, çekleri bozdurmak kadar nefret ettiği başka bir şey yoktu. O kâğıttaki şeyleri anlamaya çalışmak onu hep sinir eder, tepesini attırırdı. İşte çekimi bozdurmak için bankaya geldim; öteden beri hep istediğim şeydi bu.

Hayır, onu kahreden şey ne iş ne de para, aslında yılda beş-on tanesini, en az birini bulduğu, en büyüğü yirmi bir yaşında olan o kızları kaybetmekti...

O yıl -89 sonbaharında- şiksalar gibi dişlek, kızıl saçlı ve çilli, iri yarı, iri kemikli, Pennsylvania-Hazelton'dan burslu gelmiş, on iki yaşından beridir derslerden sonra babasının fırınında çalışmış, Sabbath'ın kıymetlisi bir seksenliklerden biri olan, *can* sözcüğünü "kin" diye, *going to*'yu Fats Waller'ın "I'm gunna sit rigth down and write myself a let-tuh" şarkısındaki gibi söyleyen bir kız, Kathy Goolsbee vardı. Kathy'nin kukla tasarımındaki titizliği ve inanılmaz yeteneği, Sabbath'a Roseanna'yla ortak oldukları zamanları hatırlatıyordu ve hocasından habersiz kaydettiği kaseti, daha birkaç gün önce yaptıkları dördüncü konuşmanın kasedini okul kütüphanesinin ikinci katındaki kadınlar tuvaletinde "yanlışlıkla" unutmuş olmasa, o seneki kız büyük ihtimalle Kathy olacaktı. Kathy bütün amacının kaseti tuvaletlerden birinde gizlice dinlemek olduğuna dair Sabbath'a yeminler etmişti; kaseti kütüphaneye götürmesinin, telefonda konuşmaya başladıklarından beridir başının, kulaklıklılı olsun kulaklıksız olsun, ateşler içinde yanmasından başka bir nedeni olmadığına dair yeminler etmişti. İntikam almak için onu tek gelir kaynağından yoksun bırakmanın aklının ucundan bile geçmediğine yemin etmişti.

Her şey Kathy'nin bir akşam Sabbath Hoca'ya grip olduğunu ve projeyi ertesi gün teslim edemeyeceğini söylemek için telefon etmesiyle başlamış, Sabbath bu beklenmedik aramanın üstüne atlayıp

babacan bir tavırla Kathy'ye "hedeflerini" sormuş, kızın geceleri öğrencilerin takıldığı yerde barmenlik yapan ve gündüzleri kütüphanede siyasal bilgiler tezi üstünde çalışan erkek arkadaşıyla birlikte yaşadığını öğrenmişti. Yarım saat boyunca bir tek Kathy hakkında konuştuktan sonra, Sabbath, "Neyse, sen atölye çalışmasını dert etme; gripsen, yatakta kal," demiş, Kathy de, "Öyle yapıyorum," diye cevap vermişti. "Erkek arkadaşın yok mu?" "Ah, Brian, Bucky'sde, çalışıyor." "Yani yalnızca hasta yatmıyorsun, aynı zamanda yalnızsın." "Evet." "Ben de öyle," demişti Sabbath. Kathy, "Karınız nerede?" diye sorunca, Sabbath 1989-90 döneminin adayıyla karşı karşıya olduğunu anlamıştı. Oltanın ucunda böyle bir çekme hissettiğinizde, kancaya az bulunur bir şey takıldığını anlamak için balıkçı olmanız gerekmez. Yalnızca kendi yaş grubunun kısaltmalarla dolu argosunu konuşan bir kız alışılmadık derecede baygın, yılan gibi süzüldüğü hâlde yerinde duramadığı belli olan bir sesle, sestten çok bir koku gibi yaydığı sözcüklerle, "Karınız nerede?" diye sorduğunda, paçalarının tutuşuverir.

"Dışarıda," diye cevap verdi Sabbath. "Hımmmm." "Yatağın yeterince sıcak mı, Kathy? O sesi üşüdüğün için mi çıkardın?" "Hı hı." "Üşütmemeye dikkat etmelisin. Üstünde ne var?" "Pijamam." "Grip olduğun hâlde mi? O kadarcık mı?" "Ah, bunlarla bile pişiyorum. Sürekli basıp duruyor. Ter yani." "Evet," diyerek güldü Sabbath, "beni de..." ve hâl böyleyken, Sabbath makarayı dikkatle, usulca, hiç acele etmeden, Kathy'yi iri yarı ve çilli, kocaman ve canlı bir şey hâlinde tekneye atabilmek için sabrını sonuna kadar zorlayarak çevirirken öyle heyecanlıydı ki Kathy'nin *ona* taktığı kancayla fersah fersah şehvetin içinden çekilenin esas kendisi olduğunu ruhu bile duymadı; altmışlı yaşlarına daha bir ay önce adım atmış biri olarak esas avlananın kendisi olduğundan ve çok yakında kendini içi boşaltılmış, doldurulmuş, Dekan Kimiko Kakizaki'nin çalışma masasının arkasındaki duvara bir zafer hatırası olarak asılmış hâlde bulacağından haberi bile yoktu. Ta Havana zamanında, Yvonne de Carlo'nun o genç denizciye "İşin bitti mi? Çek git!" dediği anda, bu dik başlı tiplerle uğraşırken sırf o çılgınca arzuya kapıldığını için donunla birlikte açığözlüğünü de asla çıkarıp atmaman gerektiğini anlamış bulunuyordu... buna rağmen iri yarı, katana gibi bir Pennsylvanianlının bütün o çillerine rağmen onu gözden düşürmek için oyun oynayacak kadar ideal yoksunu bir tip olabileceği Sabbath'ın, evet, resmen elli yılını şüphecilikle geçirmiş cingöz ihtiyar Sabbath'ın bile aklına gelmezdi.

Kathy, Sabbath'a o gece kitap raflarının arasında, üzerine "Batı Uygarlığı"yla ilgili kitapların yığılı olduğu bir kütüphane masasında ders çalışmaya başlamadan önce konuşmalarının kasedini dinlemeye başladığını ama kaset yüzünden on dakika içinde fena hâlde ve her şeyi orada bırakıp kulaklığıyla birlikte kadınlar tuvaletine gittiğini anlatırken, ilk konuşmalarının üstünden üç hafta bile geçmemişti. "İyi ama kaseti tuvalette dinlediysen," diye sordu Sabbath, "lavabonun orada ne işi vardı?" "Başka kaset takmak için çıkarmıştım." "O işi neden tuvalette yapmadın?" "Çünkü bizim kaseti dinlemeden duramıyordum. Yani, özet olarak ne yapacağımı bilemedim. 'Delilik bu,' diye düşündüm. Yani, hani, sıırıslıklamdım, şişmiştim; nasıl konsantre olacaktım? Tezim üstünde araştırma yapmak için kütüphaneye gitmiştim ama mastürbasyon yapıp duruyordum." "Kütüphanelerde herkes mastürbasyon yapar. Kütüphaneler bunun içindir. O kaseti ne demeye orada bırakıp gittiğini hâlâ anlayabilmiş değilim—" "Biri gelmişti." "Kim? Kim geldi?" "Ne fark eder? Kızın teki. Kafam karıştı. Zaten ne yaptığımı bilmez hâldeydim. Bu iş beni delirtmişti. Kaset beni bu kadar kontrolden çıkardığı için öyle korkmuştum ki çıkıp gittim. Kendimi cidden çok kötü hissediyordum. Arayacaktım. Ama işte, *senden de* korktum." "Sana bunu kim yaptırdı, Kathy? Konuşmamızı kaydetmeni kim söyledi?"

Şimdi, Kathy arabasının ön koltuğunda oturmuş, haberi vererek içini boşaltırken, Sabbath ya affedilmez bir dikkatsizlik ya da resmen ihanet olan bu durum karşısındaki öfkesinde ne kadar haklı olsa da, aslında pek masum olmadığını kendi bile biliyordu. (Arabayı Drenka'nın birkaç yıl sonra ebedi istirahatine yatacağı Battle Dağı mezarlığının karşısına park etmiş olması meşum bir işaretti.) Gerçekte, Kathy'nin tuvalette unuttuğu konuşmayla birlikte önceki üç konuşmalarını birden Sabbath da kasete kaydetmişti. Ama Sabbath atölye çalışmalarına katılan kızlarla konuşmalarını zaten yıllardır kaydediyor ve bu koleksiyonu Kongre Kütüphanesi'ne bırakmayı planlıyordu. Günün birinde vasiyetnamesini yazdıracak bir avukat bulmayı istemesinin en önemli nedeni –tek nedeni– bu koleksiyonunu koruma altına zorunluluğuydu zaten.

Azman Kathy'yle yaptıkları dört konuşmanın dâhil, kukla atölyesine katılmış altı öğrencinin daha sözlerini ölümsüzleştiren toplam otuz üç kaset vardı. Bunların hepsi eski bir dosya dolabının en alt çekmecesinde, üzerlerinde "Yazışmalar" yazan iki ayakkabı kutusunun içinde kilitli duruyordu. (Üstünde "Vergiler 1984" yazan üçüncü bir ayakkabı kutusunda da kızlardan beşinin Polaroid'leri vardı.)

Kasetlerin üstüne tarihleri ve –sorumluluk duygusuyla– bir tek kızların ilk isimleri yazılmış, hepsi de bu sınıflandırma altında kronolojik olarak dosyalanmıştı. Sabbath yalnızca el altında olmalarını istediğinde bulunmaları kolay olsun diye değil, bazen mantıksızlık ederek yaptığı gibi birinden birini yanlış yere koyduğunu zannederek kaygılanmamak için, kasetleri kusursuz bir düzen içinde saklıyordu. Drenka bazen sakso çekerken kasetleri dinlemekten hoşlanırdı. Bunun dışında kilitli dosya dolabından asla çıkmazlardı ve Sabbath en sevdiklerinden birini kendi başına biraz dinlemek istediğinde de stüdyosunun kapısının iki kez kilitlerdi. O ayakkabı kutularının içinde sakladığı şeylerin ne kadar tehlikeli olduğunu bildiği hâlde ne kasetleri silmeyi ne de kasabanın çöplüğüne gömmeyi becerebilmişti. Bayrağı yakmak gibi bir şey olurdu bu. Hayır, daha çok bir Picasso’yu kirletmek gibi olurdu. Çünkü o kasetlerde kızları masumiyet alışkanlıklarından özgürleştirme tarzıyla bir çeşit *sanat* yapıyordu. Kızlara kendi yaşlıları erkeklerle değil, kendilerinden üç kat yaşlı biriyle yasadışı bir macera tattırışı da bir çeşit sanattı; Sabbath’ın yaşlanmaya yüz tutmuş bedeninin kızlara itici gelmesi onunla yaşadıkları maceraya bir suç boyutu katıyor, dolayısıyla tomurcuklanmış sapkınlıklarının gelişmesine, utanç verici olanla aşık atmanın verdiği sarhoşluğun artmasına olanak sağlıyordu. Evet, Sabbath her şeye rağmen, büyük ihtimalle orta okulda ilk “saksolarını” çektiklerinden beridir ilk kez, hayatın ihtişamını kıyısından köşesinden de olsa görebilmelerini sağlayacak kadar büyük bir sanatçıydı hâlâ. Kızların hepsinin kullandığı ve Sabbath’ın kellelerini uçurmak istemesine neden olan o argoyle kendisinin de dediği gibi, Kathy onu tanıdıkça kendini daha da “güçlenmiş” hissediyordu. “Kendimi hâlâ kararsız hissettiğim ve korktuğum zamanlar oluyor. Ama çoğu zaman,” demişti, “yalnızca... seninle zaman geçirmek istiyorum.... Seninle... ilgilenmek istiyorum.” Sabbath gülmüştü. “İlgiye mi ihtiyacım var sence?” “Ben ciddiym,” demişti Kathy ısrarla. “*Hangi* konuda?” “Seninle ilgilenebilirim... vücudunla ilgilenebilirim. *Ve kalbinle.*” “Öyle mi? EKG’mi mi gördün? Boşaldığım anda kalp krizi geçireceğimden mi korkuyorsun?” “*Bilmiyorum...* yani... ne demek istediğimi bilmiyorum ama öyle işte. Ciddiyim ben; ne diyorsam o.” “Peki ben de seninle ilgilenebilir miyim?” “Evet. Evet. Tabii ki.” “Nerenle?” “Vücudumla,” demişti Kathy cüretkâr bir tavırla. Evet, kızlar bir tek –yedinci sınıftan beridir aşına oldukları– sapkınlıklarını sonuna kadar yaşamakla kalmıyor, sapkınlıkların getireceği büyük risklerle de tanışıyorlardı. Sabbath bir tiyatro yönetmeni ve kukla sanatçısı olarak, bu kasetlerde yetenekle-

rini hiç sakınmadan bol bol kullanıyordu. Ellili yaşlara adım attığından beridir sanat adına geriye bir tek kasetlerdeki bu sanat –zaten var olan bir şeyi meşrulaştırma sanatı– kalmıştı.

Derken enselenmişti.

Kathy'nin “unuttuğu” kaset ertesi sabah Kakizaki'nin ofisine düşmekle kalmamış, daha dekanın ofisine girmeden bir şekilde kaçırılıp Women Against Sexual Abuse, Belittlement, Battering and Telephone Harassment (Cinsel Taciz, Küçük Düşürme, Şiddet ve Telefonla Tacize Karşı Kadınlar) adında, kısaltılmış adı son yedi sözcüğün baş harflerinden oluşan bir geçici komite tarafından kopyalanmıştı. Ertesi gün öğle yemeği vaktinde, S A B B A T H kaydın aralıksız dinlenemediği bir telefon hattı açmıştı. Yerel telefon numarasını –tesadüf bu ya, hatta yine S-A-B-B-A-T-H harflerinin yazılı olduğu tuşlara basıp 722-2284'ü arayarak ulaşıyordunuz– komitenin asbaşkanları olan iki kadın, bir sanat tarihi öğretmeniyle kasabadaki çocuk doktorlarından biri, okulun radyosundaki bir saatlik bir programa telefonla katılarak duyurmuşlardı. S A B B A T H'ın telefon hattı için hazırladığı sunuş konuşmasında kaset, “bir üniversite öğrencisinin öğretmeni tarafından istismar edilisinin, küçük düşürülüşünün ve kirletilişinin bu akademik çevrenin tarihindeki en bariz ve sefil örneği,” şeklinde nitelendiriliyordu. Çocuk doktorunun seslendirdiği ve Sabbath'a hâliyle gayet doktorvari fakat aynı zamanda –somut bir nefretle dolu– bir avukat konuşması gibi gelen tanıtım, “Az sonra,” diye başlıyordu, “iki kişinin telefon konuşmasını dinleyeceksiniz: Bunlardan biri altmış yaşında bir adam, diğeri yirmi yaşını yeni doldurmuş genç bir kadın ve bir üniversite öğrencisi. Adam kızın babası yaşındaki öğretmeni. Dört kolejli programda birden kukla tiyatrosu dersleri veren misafir öğretim üyesi Morris Sabbath. Genç kadının adı kendisinin mahremiyetini –ve masumiyetini– korumak amacıyla, kasette biplenmiştir. Derslerine girmeye başladığı günden itibaren Öğretim Üyesi Sabbath tarafından nasıl bir muameleye maruz kaldığını belgelemek amacıyla genç kadının gizlice kaydettiği konuşmaya başkaca bir müdahale yapılmamıştır. Genç kadın S A B B A T H komitesine kendi isteğiyle verdiği içten ve gizli beyanatta, Öğretim Üyesi Sabbath tarafından bu türden bir konuşmaya ilk kez zorlanmadığını ifade etmiştir. Üstelik, anlaşıldığına göre, kendisi Öğretim Üyesi Sabbath'ın atölye çalışmalarını yaptığı yıllar boyunca ağına düşürüp mağdur ettiği birçok öğrencinin yalnızca sonuncusu. Kaset kaydında öğrencinin yapmaya zorlandığı telefon görüşmelerinin dördüncüsü yer alıyor. Dinleyiciler Öğretim Üyesi Sabbath'ın

deneyimsiz bir genç kıza yaptığı psikolojik baskının bu aşamasında, öğrencinin gönüllü bir katılımcı olduğunu düşünmesini sağladığını çabucak fark edecektir. Bir kadını bunun kendi hatası olduğuna inandırmak, kendini bu aşağılayıcı duruma bile isteye düşüren “kötü bir kız” olduğuna inandırarak iş birliği yapmasını, suça iştirak etmesini sağlamak elbette ki...”

Araba Battle Dağı’ndan aşağı Kathy’yi almak için sözleştiği ıssız noktaya, ormanı West Town Caddesi’ne kadar uzanan çayırliklardan ayrıran kavşağa indi.* Kathy beş yüz elli metrelik yokuş boyunca acılar içinde, Sabbath onu diri diri mezarına sokuyormuş gibi, bütün vücuduyla sarsılarak ağladı. “Ah, dayanılmaz bir şey bu. Ah, öyle çok acı veriyor ki. Öyle mutsuzum ki. Bunun neden benim başıma geldiğini anlayamıyorum.” Vücut sıvılarını büyük miktarlarda üretebilen iri yarı bir kızdı ve gözyaşları da bundan muaf değildi. Sabbath hayatında bu kadar iri gözyaşları görmemişti. Onun kadar uzman olmayan biri gözyaşlarını gerçek sanabilirdi.

“Fazlasıyla çocuksu bir tavır bu,” dedi Sabbath. “Bu, Hüngürdeme Sahnesi.”

Kathy gözyaşları içinde inleyerek, “Seni emmek istiyorum,” demeyi becerdi.

“Bu genç kadınlar da çok duygusal oluyor. Biri de farklı bir şey söylese, olmaz mı?”

Yolun karşı tarafına, seralarıyla beyaz adamın bu ormanlık dağlara

* Aşağıda Kathy Goolsbee (ve Sabbath) tarafından gizlice kaydedilen ve S A B B A T H komitesinin 722-2284’ü arayan herkese dinlettiği, tamamı yarım saat süren konuşmanın sansürsüz ve yazılı hâli yer alıyor. Yalnızca ilk yirmi dört saat içinde, yüzün üzerinde kişi hattı arayarak bu tacizi baştan sona dinlemiştir. Orijinalinden kopyalanan kayıtların piyasaya düşmesi de fazla zaman almamış ve Cumberland Sentinel gazetesine göre “bu kopyalar ta Prens Edward Adası’na kadar ulaşarak orada Kanadalı Kadınların Durumu Hakkında Charlottetown Projesi tarafından işitsel eğitim aracı olarak” kullanılmıştır.

Şu anda ne yapıyorsun?

Yüzüstü yattım. Mastürbasyon yapıyorum.

Neredesin?

Evde, yatağında.

Yalnız mısın?

Hı hı.

Ne kadar zamanın var?

Çok. Brian basket maçına gitti.

Anladım. Ne güzel. Evde tek başınasın ve yatağında mastürbasyon yapıyorsun.

girişinin ilk güven verici işaretlerini oluşturan fideğinin toprak arsasına iki pikap park edilmişti (hem otopark açılıp hem de piknik masaları konarak kutsal saygısızlık edildiğini düşünenler), bir zamanlar kültürlerinin merkezi olan bu bölgedeki şelalelerin, Madamaska kabileleri için kutsal olduğunu söylerdi. Sabbath'la Drenka o yaz bu kutsal şelalelerin en uzak kollarından birinin vücudu hissizleştirecek soğukluktaki havuzunda, İn'in yanındaki kayalık akarsu yatağından aşağı dökülen derede hoplayıp sıçrayacaklardı. Bakınız plaka 4. Dans eden su perisi ve fallusunu sallayan sakallı adam desenli Madamaska vazosundan detay. Dere kenarındaki şarap testisini, tekeyi ve incir sepetini gözden kaçırmayın. Metropolitan Müzesi koleksiyonundan. M.S. bilmem kaçınıcı yüzyıl.)

"İn, git. Defol."

"Seni çok kötü emmek istiyorum."

Tulum giymiş bir işçi kamyonetlerden birine malç çuvallarını yüklüyordu; onun dışında görünürde kimsecikler yoktu. Ormanın ötesinde, batı tarafında yükselen sisin, Madamaska'lar için şüphesiz yüce tanrılar ya da ölmüşlerin ruhlarıyla –kendi anneleri, babaları, Morty'leri, Nikki'leriyle– ilgili bir anlamı vardı ama Sabbath'a bir tek

Neyse, aramana sevindim. Üstünde ne var?

(Bebeksi gülüş) Giysilerim var.

Hangi giysilerin?

Kot pantolon. Balıkçı yaka kazak. Standart.

Evet, her zaman giydiğin şeyler, değil mi? Son konuşmamızdan sonra çok heyecanlandım. Çok heyecan vericisin.

Hımmmm.

Öylesin. Bunu bilmiyor musun?

Ama kendimi kötü hissettim. Seni evden arayarak rahatsız etmiş gibi hissettim.

Seninle konuşmak istemediğim için rahatsız olmuş değilim. Sadece daha fazla ileri gitmeden kapatmamız gerektiğini düşündüm.

Özür dilerim. Bir daha yapmam.

Güzel. Yanlış fikirlere kapıldın. Gayet normal. Bu işte yenisin. Pekâlâ. Evde yalnızsın ve yatağındasın.

Evet, bir de, istedim ki... Son konuştuğumuzda demiştin ki... şey hakkında... sana öğrendiğimi söylemiştim ya hani, cidden öğrendiğim zaman... sen neden öğrendiğimi sordun, ben de bir şeyler söyledim, lafı çevirdim, atölyedeki beceriksizliğime falan getirdim... biraz kaçak oynadım sanırım, hani yani, ben aslında, ne bileyim, sana söylemeyi beceremedim işte (*utangaç gülüş*)... Çok daha spesifik bir konu... yani, ben... nasıl desem...

belki de geçici bir şeydir... yani ben sürekli seksi düşünüyorum (*günah çıkartan bir gülüş*).

Öyle mi?

Evet, öyle. Kendime engel olamıyorum. Bazen çok... yani, çok... bazen çok iyi oluyor. (*Kahkaha*)

Çok mu fazla mastürbasyon yapıyorsun?

“Sonbahara Övgü”nün ilk dizesini hatırlatıyordu. Sabbath Kızılderili değildi ve bu sis de tanıdığı herhangi birinin hayaleti değildi. Hatırlarsanız, bu yerel skandal 1989’un sonbaharında, Sabbath’ın bunak annesinin ölümünden iki, tekrar ortaya çıkıp Sabbath’ı sarsarak yaşayan her şeyin canlı madde olmadığını anlamasını sağlamasından dört yıl önce yaşanıyordu. Sabbath’ın Büyük Yüz Karası olmasından önceki zamanlardı ve Pennsylvanialı meşum soyadı fırıncının yeni şeyler denemekten çekinmeyen masum kızının yarattığı tensel uyarının bunun müjdecisi olduğunu bilemezdi. Gün geçtikçe artan dışkıların içinde debelenirsiniz –bunun kaçınılmaz olduğunu herkes bilir (ya da bilirdi)fakat bir sosyal bilimler okulundaki işini yirmi yaşındaki bir kıza müstehcen konuşmayı Pauline Réage’dan yirmi beş, Henry Miller’dan elli beş, D. H. Lawrence’dan altmış, James Joyce’dan seksen, John Cleland’dan iki yüz, ikinci Rochester kontu John Wilmor’dan üç yüz, yıl sonra öğrettiği için nasıl olup da kaybedebildiğini Sabbath bile anlayamıyordu; ayrıca Rabelais’den dört yüz, Ovidius’tan iki bin, Aristofanes’ten iki bin iki yüz yıl sonra. 1989 yılında müstehcen konuşmamak için Baba Goolsbee’nin fırınındaki çavdar ekmeklerinden biri olmanız gerekirdi. Yetmiş beş santimlik bir penisi acımasız bir güvensizlikle, kurnaz bir olumsuzlukla ve tüm dünyaya meydan okuyabilecek bir enerjiyle, baş eğmez bir hinlik, muhalif bir coşku ve sekiz yüz farklı türden tiksintiyle idare edebilseydiniz, o kasetlere

Yani, pek sayılmaz.

Sayılmaz mı?

Yani, pek fırsatım olmuyor. Mesela dersteyim. Her şey öyle sıkıcı geliyor ki aklım tamamen başka yerlerde oluyor. Ve, şeyyyy...

Seksi düşünüyorsun.

Evet. Sürekli. Ve bu... bence normal bir şey ama galiba biraz aşırıya kaçıyor. Kendimi... suçlu hissediyorum sanırım.

Cidden mi? Neden suçlu hissediyorsun ki? Sürekli seksi düşündüğün için mi? Bunu herkes yapar.

Öyle mi dersin? Bence çoğu insan bu şekilde düşünmüyor.

Çoğu insanın ne şekilde düşündüğünü bilsen, şaşardın. Gençsin, sağlıklısın, harika bir kızsın, neden düşünmeyeceksin ki? Değil mi?

Öyledir herhâlde. Bilemiyorum ki. Psikiyatride bazılarına, işte, “hiperseksüel” teşhisi konduğunu okumuştum ve, “Ah-ha” falan olmuşum.

Yani, ne bileyim... şimdi benim nemfomanyak olduğumu düşüneceksin ama değilim. Öyle bir şey yapmıyorum... yani hani... önüme gelenle yatıyor falan değilim. Bilmem ki. Sanırım insanlarla etkileşimlerimi cinsel algılıyorum ve kendimi suçlu hissediyorum. Yani bu bana... ne bileyim... yanlış bir şeymiş gibi geliyor.

Benimle de böyle mi hissediyorsun?

Yani, hımmmm...

Telefon konuşmalarımızı cinsel algıladın, ben de öyle algıladım; bunda hiçbir yanlışlık yok. Bu yüzden kendini suçlu hissetmiyorsun, değil mi?

ihtiyacı olmazdı. Fakat genç bir kızın yaşlı bir adam karşısındaki avantajı, kendisi en ufak bir esintide sırlıslıkla olabilirken, Sabbath'ı doyuma ulaştırmak için bazen şiddetli fırtınaların gerekli olmasıydı. Yaşlılığın beraberinde getirdiği sorunların şakası yoktu. Çükler yaşam boyu garantiyle birlikte gelmiyordu.

Nehirden yükselen sisin doğaüstü bir görüntüsü, seranın arkasındaki açık alanda Kathy'nin yüzündeki çiller gibi benek benek oyulmaya hazır olgun bal kabakları, ağaç dallarında her zamanki gibi her biri rengârenk kusursuzlukta ve tam olması gereken yapraklar vardı. Ağaçlar aynı bir önceki yıl –ve ondan önceki yıl olduğu gibi– göz kamaştırıyor, yıl boyu etrafa bol bol saçtıkları renkleriyle Sabbath'a Madamaskaların akarsuları kenarında gözyaşı dökmeye yerden göğe kadar hakkı olduğunu çünkü tropik denizlerden, Aşk Turu'ndan ve on yedi yaşındaki sıradan bir denizcinin 1946 yılında Florida'daki –Buenos Aires'teki ana caddeye Florida diyorlardı– en muazzam et lokantalarında yok pahasına karnını doyurduktan sonra o nehri, meşhur Plata'yı geçip *en iyi yerlere*, yani en güzel kızların olduğu yerlere –ki Güney Amerika'da bu dünyanın en güzel kızları demektir– gidebildiği, Buenos Aires gibi görkemli şehirlerden ancak bu kadar uzakta olabileceğini hatırlatıyorlardı. Bir sürü seksi, güzel kadın. Sonra da tutup New England'da inzivaya çekilmişti! Rengârenk yapraklar, ha? Siz bir de Rio'yu görün. Orası da rengârenktir ama renkler ağaçlarda değil, vücutlardadır.

On yedi. Kathy'den üç yaş küçüktüm ve bırakın ufak kulaklarıma tacizde bulunulmasını, bel soğukluğu kapmama, soyulmama, bıçaklanarak öldürülmeme bile engel olmak adına üzerime titreyen öğretim üyelerinden oluşan geçici bir komite falan yoktu. Ben oraya zaten kulağımın arkasını bile siktirmeye gitmiştim! On yedi yaş bunun içindir!

Yani, ne bileyim. Bilemiyorum. Suçlu hissetmiyorum galiba. Kendimi daha güçlü hissediyorum. Ama yine de, yani, nasıl desem, ben, genelde oturup beceriksiz biri olduğumu düşünmüyorum zaten. Oturup, aklımdan neler geçiyor böyle, diye düşünüyorum. Buna tahammül edemiyorum.

Demek ki seksi saplantı hâline getirdiğin bir dönemden geçiyorsun. Bu herkesin başına gelir. Özellikle de okuldaki hiçbir şey ilgini çekmiyorsa.

Sorun bu sanırım. Bir çeşit tepki veriyorum. İsyan falan gibi bir şey.

Okul zihnini yeteri kadar meşgul edemiyor. Zihnin boşlukta kalıp oyalanacak başka şeyler arıyor ve bulduğu şey de bu oluyor; hayal kırıklığı yaşıyorsun ve hayal kırıklığını giderebilecek tek şey seks. Bu çok yaygın bir durum. Zihnini dolduracak başka şey olmadığı için, o da kendini bu şeyle dolduruyor. Sen bunu hiç dert etme. Tamam mı?

(Gülüşme) Tamam. Biraz rahatladım... Yani, bunu sana anlatmamam gerekir belki ama anlatabileğim başka biri de yok işte.

Standartları *bu kadar* düşük olduğu hâlde sikini yüzde yüz zehirli bir yılan için bir daha asla riske atamayacağını ve sürünerek derhâl o Japon engereğine geri dönebileceğini Kathy'nin de anlamasını beklerken, Buz, diye düşünerek zaman geçirdi –düşündü– Sabbath. Bu dağları, ilk sahipleri olan goyimin¹⁶ elinden zorla alıp buraya yerleşenlerin gururlu soyundan gelen mankafa hödükler; Sabbath “goyim”in tarihsel açıdan “Kızılderili”den daha doğru ve daha saygılı bir söz olduğunu Roseanna'nın “Avcı Toplayıcı” konulu bir edebiyat dersi veren arkadaşına da izah etmişti... Ben neredeydim? diye düşündü Sabbath çünkü kalleş Kathy'nin ağzından dökülen ayartma amaçlı tatlı sözler ona bir kez daha... artık uzun zamandır Baştaki Goyim olan mankafa hödükler, hep bir ağızdan neşeyle –“When Hearts Were Young and Gay”deki gibi– yine her yerin buz tutacağını, sıcaklığın dün gecekinden bile düşük olacağını öterlerken, Roseanna sabahın üçünde eyalet polisi tarafından üstünde bir tek gecelik Town Caddesi'nin ortasında sırtüstü yatarak ezilmeyi beklerken bulunmuştu.

Roseanna bir saat kadar önce arabayla evden ayrılmış ama garajla Brick Furnace Yolu'nun arasındaki yüz metrelik kavisli toprak yokuşun on beş kilometresini bile gidememişti. O hızla kasabaya değil, yirmi üç kilometre uzaktaki Athena'ya, Kathy'nin erkek arkadaşıyla birlikte okuldan birkaç blok ötede, Spring 137 numarada yaşadığı apartmana gidiyordu. Jeep'iyle ön bahçeleri yerine geçen saman tarlasındaki büyük bir kayaya çarptığı hâlde, derenin üstünden Town

Bana anlatabilirsin ve zaten anlattın da. Benim açımdan bir sorun yok. Üzerinde Levi's pantolon ve balıkçı yaka kazak var.

Evet.

Öyle mi?

Evet.

Ne yapmanı istiyorum, biliyor musun?

Ne?

Levi's'in fermuarını aç.

Tamam.

Düğmeyi aç.

Peki.

Ve fermuarı indir.

Tamam... aynanın karşısındayım.

Aynanın karşısında mısın?

Evet.

Yatıyor musun?

Evet.

Şimdi pantolonunu indir... bileklerine kadar.

16 Goyim: İbranice Yahudi olmayanlar anlamında çoğul bir sözcük, tekili goy (ç.n.).

Caddesi'ne geçen köprüye kadar dönerek inen zifiri karanlık patikalarda dört kilometre boyunca düşe kalka yürümek zorunda kaldığı hâlde, devriye gezen aynasız onu görmeden önce pek de sıkı giyinmemiş vaziyette asfaltın üzerinde on beş dakikayla yarım saat arası bir zaman yattığı hâlde soğuktan donan elinde hâlâ sıkı sıkı tuttuğu Post-it kâğıdında kasetin sonunda, "Karın ne zaman dönüyor?" diye

(Fısıldayarak) Tamam.

Şimdi çıkar... Acele etme... Çıkardın mı?

Evet.

Ne görüyorsun?

Bacaklarımı. Apış aramı.

Altında ince külot mu var?

Evet.

Elini oraya götür ve parmağını külotunun ağına bastır. Külotun üstünden yukarı aşağı ovala. Yukarı aşağı hafifçe ovala. Nasıl?

Güzel. Evet. Çok güzel. Çok hoş. Islak.

Islak mı?

İpıslak.

Hâlâ külotun üstündesin. Üstten ovalamaya devam et. Aşağı yukarı... Şimdi külotu yana sıyr. Bunu yapabilir misin?

Evet.

Şimdi parmak ucunu klitorisine değdir. Yukarı aşağı ovala. Neler hissettiğini anlat.

İyi hissediyorum.

Kendini iyice azdır. Bana neler hissettiğini anlat.

Parmağımı amıma soktum. Parmağımın ucu içimde.

Yüzüstü mü yatıyorsun, sırtüstü mü?

Oturdum.

Oturdun ve aynaya mı bakıyorsun?

Evet.

Sokup çıkarıyor musun?

Evet.

Öyle devam et. Parmağınla sik kendini.

Keşke bunu yapan sen olsaydın.

Ne istediğini söyle bana.

Sikini istiyorum. Taş gibi yapacağım onu.

İçine sokmamı istiyor musun?

Köklemen istiyorum.

İçinde kocaman, taş gibi bir yarak mı olsun?

Hımmmm. Oh, göğüslerimle oynuyorum.

Kazağını çıkarmak ister misin?

Yukarı sıyırdım.

Meme uçlarını sıkacak mısın?

Evet.

Biraz ıslatsan? Parmak uçlarıyla ıslat. Parmaklarını yalayıp meme uçlarını ıslat. Güzel mi?

Oh, Tanrım.

Şimdi yine amını sik. Sik amını.

Hımmmm.

soran kızın –o an kendisinin bile okuyamayacağı sarhoşkenki karalamayla yazılmış– adresi vardı. Roseanna’nın niyeti o küçük orospuya gayetle dönmüş olduğunu bizzat söylemekti ama Athena’nın yanına bile yaklaşmadan kim bilir kaç kez düştüğü için Town’da ölüp gitmenin daha iyi olacağına karar vermişti. Böylece kız o soruyu bir daha asla sormak zorunda kalmayacaktı. Hiç kimse sormak zorunda kalmayacaktı.

“Seni hemen burada emmek istiyorum.”

Sabbath o gün altı saat araba sürmekle kalmamış –Roseanna’yı Usher’daki özel ruh ve sinir hastalıkları hastanesine götürdükten sonra Kathy’yle buluşmak için hemen geri dönmüştü–sabahın üçünden, yani yan kapının sertçe tıklatılmasıyla uyanarak polisin onca zamandır battal boy yataklarında onunla birlikte, tabii ki ona sokulmuş olarak değil, açıkçası yıllar yılı pek uğramadığı öteki tarafa kıvrılmış hâlde uyuduğunu sandığı karısını eve getirdiği haberiyle sarsıldığından beridir hiç uyumadan bu beklenmedik olayı sindirmeye çalışmıştı. Yatağı büyüttüklerinde, Sabbath eve gelen bir misafire yatak çok büyük olduğu için artık içinde Roseanna’yı bulamadığını söylemişti. O

Bana ne istediğini söyle. En çok istediğin şeyi söyle.

Sırtıma uzanmanı istiyorum. Sikin içimde olsun. Oh, Tanrım. Oh Tanrım. *Seni* istiyorum.

(*Bip*) ne istiyorsun? Ne istediğini söyle bana.

Sikini istiyorum. Her yerimde. Ellerini her yerimde gezdirmeni istiyorum. Bacaklarımda. Karnımda. Göğüslerimi mıcıklamanı istiyorum.

Sikimi nerende istiyorsun?

Ağzımda, ohh.

Ağzına verince ne yapacaksın?

Emeceğim. Çok kötü emeceğim. Taşaklarını emmek istiyorum. Taşaklarını yalamak istiyorum. Oh, Tanrım.

Başka?

Ohh, her yerimi mıcıklamanı istiyorum. Sonra pompalamaya başlamanı istiyorum.

Pompalayayım mı? Şu an pompalıyorum. Ne istediğini söyle.

Pompalamanı istiyorum. Ah, seni içimde istiyorum.

Şu anda ne yapıyorsun?

Yüzüstü yattım. Mastürbasyon yapıyorum. Memelerimi emmeni istiyorum.

Şu an emiyorum. Meme uçlarını emiyorum.

Oh, Tanrım.

Başka ne yapmanı istiyorsun?

Oh, Tanrım. Geliyorum.

Geliyor musun?

İstiyorum. Seni yanımda istiyorum. Üstümde istiyorum. Şu an üstümde olmanı istiyorum.

Üstündeyim.

Tanrım. Tanrım. Durmam lazım.

sırada mutfak penceresinin hemen önünde bahçeyle uğraşan Roseanna da söylediğini duyup evin içine doğru, “Arıyorsun da mı bulamıyorsun?” diye bağırmişti. Ama bu en az on yıl önce, Sabbath’ın hâlâ insanlarla konuştuğu, Roseanna’nın günde bir şişeden fazla içmediği ve hâlâ bir parça umudun olduğu günlerdeydi.

Evet, kapıda bu kez ciddi ve kibar bir tavırla, eski sanat dersi öğretmeninin eyalet polisi üniforması ya da içki yüzünden tanıyamadığı Matthew Balich duruyordu. Matthew resmî bir dille görevinin ne olduğunu bildirmeden önce, Roseanna ona fısıldayarak kocasının çok çalıştığını ve onu uyandırmamak için çok sessiz olmaları gerektiğini fısıldamıştı. Hatta rüşvet vermeye bile kalkışmıştı. Geceliğiyle Kathy’lere doğru yola çıkarken bile içki alması gerekebilir diye çantasını yanına almayı ihmal etmemişti.

Sabbath için uzun bir gece, sabah ve öğleden sonra olmuştu. İlk önce Jeep’in kayanın oradan çektilmesi gerekmiş, ardından aile doktorunun aracılığıyla Usher’da bir oda ayırılmış, sonra Sabbath akşamdan kalma ve ne yaptığını bilmez hâldeki Roseanna’yı Usher’daki yirmi sekiz günlük rehabilitasyon programına gitmeye ikna etmek için akla karayı seçmiş, sonunda gidiş dönüş altı saat süren araba yolculuğuna çıkılmış, hastaneye gidinceye kadar Roseanna arka koltuktan başının etini yiyip durmuş, buna bir tek geçtikleri her benzin istasyonunda öfke içinde biraz durmasını çünkü her yerine kramp girdiğini söylemek için ara vermişti.

Sabbath çantasındaki şişeden açıkça zıkkımlanmak yerine ne demeye o leş kokulu tuvaletlerde aralıklı olarak kafayı çektiğini sorgulamamıştı. Roseanna bir eş olarak kocasının işlerine yardım etmekten, zor günlerde ona destek olmaktan, romatizması azdığında ona bakmaktan başka bir şey yapmadığı hâlde nasıl da acımasızca yok sayıldığını, aşağılandığını, sömürüldüğünü ve ihanete uğradığını söyleyerek sayıp dökerken, onu susturmak için de bir şey yapmamıştı.

Arabayı sürerken Drenka’yla yeni tanışmış çılgın birer âşık olduklarında vadinin orasında burasında tuttuğu motel odalarında dinleyerek dans ettikleri Goodman kasetlerini çalmıştı. Batıdaki Usher’a kadar iki yüz kilometrelik yolu giderken, kasetler Roseanna’nın

Nedenmiş o?

Çünkü... korkuyorum. Duyamayacağım diye.

Daha gelmez sanmıştım. Basket maçı vardı hani?

Yani, belli olmaz ki. Oh, Tanrım. Tanrım, Tanrım, fena bir şey. Durmam lazım. Sikini istiyorum. Pompalamamı. Köklemeni. Aman Tanrım. Sen ne yapıyorsun?

Sikim elimde.

tiradını az çok bastırarak, Matthew'un onu kibarca eve getirmesinden beridir yaşadıklarına rağmen biraz rahat nefes almasını sağlamıştı. Sabbath'la Matthew'un annesi önce sikişir, sonra dans eder ve Sabbath, Drenka'nın sırttan, pimpirikli yüzüne karşı şarkıları hatasızca söylerken dölü Drenka'nın apış arasından aşağı akar, toparlak uyluklarının iç taraflarını daha da kayganlaştırırdı. Döller Drenka'nın ta topuklarına akardı ve dansları bittikten sonra Sabbath dölüyle Drenka'nın ayaklarına masaj yapardı. Yatağın ayakucuna kıvrılıp kendi siki olduğunu hayal ederek Drenka'nın başparmağını emer, Drenka da Sabbath'ın spermlerini kendisinin fışkırttığını hayal ederdi.

Sıkıp sıvazlıyor musun? Sıvazlamayı istiyorum. Anlat. Onu ağzımda istiyorum. Emmek istiyorum. Tanrım, öpmek istiyorum. Sikini götümde istiyorum.

Şu an sikimle ne yapmak isterdin?

Hemen emmek istiyorum. Bacaklarının arasında olmak istiyorum. Kafamı kendine çekiyorsun.

Sert mi?

Hayır. Yavaşça. Sonra ben dillemeye başlıyorum. Ağzıma ver.

Vereceğim. Lütfen dersin, veririm.

Tanrım. İşkence bu.

Diyorsun? Parmağın amında mı?

Hayır.

İşkence değil. Parmağını amına sok, (bip). Parmağını amına sok.

Tamam.

Parmağını amının ta içine sok.

Tanrım, alev gibi.

Sok. Yukarı aşağı oynat.

Oh, Tanrım.

Yukarı aşağı, (bip). Yukarı aşağı, (bip). Yukarı aşağı hareket ettir, (bip) Sik onu, (bip). Sik haydi. Sik.

Oh, Tanrım. Tanrım.

Devam et, sik haydi. Oh! Oh! Oh! Mickey! Oh, Tanrım. Ahh! Ahh! Ahh! Tanrım! Tanrım! Tanrım! Seni öyle çok istiyorum ki! Uhhh! Uhhh! Oh... Boşaldım.

Boşaldın mı?

Evet.

Güzel miydi?

Evet.

Tekrar boşalmak ister misin?

İ ih.

Hayır mı?

Hayır. Senin boşalmanı istiyorum.

Beni boşaltmak mı istiyorsun?

Evet. Sikini emerek.

Beni nasıl boşaltacağını anlat.

Sikini emiyorum. Yavaşça. Yukarı aşağı. Dudaklarımı sikinde yukarı aşağı yavaşça gezdiriyorum. Dil atıyorum. Sikinin ucunu emiyorum. Çok yavaş. Hımmmm. Ohh, Tanrım... Sen ne yapmamı istiyorsun?

(Peki onca taş plak nereye kayboldu? Ben denizci olduktan sonra Morty'nin kendi gözünden bile sakındığı, Bunny Berigan'ın solosu-na "gelmiş geçmiş en iyi trompet solosu" dediği, 1935'te Victor'dan çıkan o "Sometimes I'm Happy" plağı nereye gitti? Morty'nin plak-larını kim aldı? Annem öldükten sonra onun eşyalarına ne oldu? Neredeler şimdi?) Sabbath kaşık şeklindeki başparmaklarından bi-rini Hırvat kadının elmacık kemiğinden geçirir, öteki başparmağıyla açma-kapama düğmesinin titreştirirken, "Stardust"ı Drenka'ya Ho-agy Carmichael gibi İngilizce değil, aynen Morty'nin klarnet çaldığı swing orkestrasının başındaki (sonu inanılmaz bir şekilde aynı Pasi-fik üzerinde B-25 uçururken ölen Morty'ninki gibi olan ve Sabbath'ın içten içe hep vurulanın o olmasını dilediği) Gene Hochberg'ün me-zuniyet balolarında söylediği gibi Fransızca –"Suivant le silence de la nuit / Répète ton nom..."–söylemişti. Sakallı bir fıçıya benzediği aşikârdı ama otuzlardan kalma müthiş Goodman performansları Sabbath'ın "We Three and the Angels Sing"deki manyak trompetçi Ziggy Elman'ın adını kullanarak altı dolara tuttuğu, leş gibi dezen-fektan kokan odayı LaReine Bulvarı'ndaki büyük plaj çadırının içine dönüştürürken, Drenka yine de kendinden geçerek, "Amerikalı erkek arkadaşım. Amerikalı bir erkek arkadaşım var artık," diye şakıyordu.

Taşaklarımı em.

Peki. Tamam.

Dilini götümde istiyorum. Sen de ister misin?

Olur.

Götümü dilleyerek azdır beni.

Olur. Yaparım.

Parmağını götüme sok.

Tamam.

Hiç yapmış mıydın?

Yok. I ih.

Sikişirken, parmağını oraya götür. Yavaşça götüme sok. Sonra da götümü parma-ğınla sik. Hoşuna gider mi?

Evet. Seni boşaltmak istiyorum.

Elinle oyna. Bir damla zevk suyu çıkınca, ucunu onunla ıslatabilirsin. Hoşuna gitti mi?

Evet.

Hiç kadınla sikiştin mi?

Yok.

Sikişmedin mi?

Hayır.

Hayır mı? Merak işte.

(Gülüşmeler)

Okuldan hiç asılan olmadı mı? Seninle yatmak isteyen kadın olmadı mı hiç?

Şeyy, hayır.

Morty 1938 Ağustos'unda bir gece, gölgesi gibi olan küçük kardeşi daha dokuz yaşındayken, LaReine Bulvarı'ndaki o çadırdaki Mickey'ye jitterbug dansını öğretmişti. Yaş günü hediyesi olarak. Sabbath da Splitli kıza jitterbug yapmayı 1981 yılının karlı bir öğleden sonrasında, New England'daki Bo-Peep denen bir motelde öğretmişti. Saat altıda karların kürendiği yollardan farklı arabalarla evlerine dönmek için otelden ayrılırlarken, Drenka, Harry James'in sololarını Elman'ın "St. Louis Blues"daki solosundan ayırabiliyor, Hamp'in "Ding Dong Daddy"nin final solosunda yaptığı o gıcirtı misali "İi-ii"lerin çok komik bir taklidini yapabiliyor, boogie-woogie giriş yavaşça Stacy'nin solosuna yer açtıktan sonra "Roll'Em"nin neye dönüştüğüne dair Morty'nin bilmiş bilmiş Mickey'ye söylediği şeyi "Roll'Em" hakkında Drenka da bilmiş bilmiş söyleyebiliyordu: "Aslında sadece çok hızlı bir fa blues." Hatta "Sweet Leilani" çalarken Sabbath'ın kullı kıcına vura vura Krupa'nın tamtam ritmine kendi yorumunu katabiliyordu. Helen Ward'un yerine Martha Tilton geçmişti. Krupa'nın yerine Dave Tough geçmişti. Bud Freeman 1938'de Dorsey'nin orkestrasından gelmişti. Jimmy Mundy, Hines'in orkestrasından aranjör olarak gelmişti. Amerikalı erkek arkadaşı uzun bir kış öğleden sonrasında, Bo-Peep'te, Drenka'ya o günkü tek zevki tek başına karlar içinde dolaşp hava kendi nefesini bile göremeyeceği kadar kararmadan önce taş duvarları onarmak olan sadık kocasından asla öğrenemeyeceği şeyleri öğretmişti.

Cidden mi?

Hayır. Ama hayal ettim tabii.

Hayalini mi kurdun?

Evet.

Neler hayal ettin?

Kadının üstüne çıkıp memelerini emmeyi. Amlarımızı tokuşturmayı; sürtmeyi.

Öpüşmeyi.

Hiç yapmadın mı?

I ih.

İki erkekle birden sikiştin mi?

I ih.

Sikişmedin mi?

I ih. (Gülüşmeler) Sen?

Hatırladığım kadarıyla, hayır. Hiç hayal eder misin?

Evet.

İki erkekle birden sikişmeyi?

Evet.

Öyle fantezilerin mi var?

Evet. Var galiba. Tanımadığım erkeklerle olduğunu hayal ediyorum. Sikiştiğimi.

Bir kadın, bir erkekle sikiştin mi?

Usher'daki kibar, yakışıklı, Sabbath'tan yirmi yaş genç doktor, "program için" iş birliği yaptığı takdirde Roseanna'nın yirmi sekiz gün içinde eve dönerek alkolsüz bir hayata başlamış olacağına garanti vermişti. Sabbath da, "Haydi bakalım," diyerek Kathy'yi öldürmek üzere arabayla Madamaska Şelaleleri'ne dönmüştü. Sabah üçte Roseanna'nın o kaset yüzünden geceliğiyle Town Caddesi'ne uzanıp ezilmeyi beklediğini öğrendiğinden beri Kath'yi Battle Dağı'nın tepesine çıkarıp orada boğmayı planlıyordu.

Olgun, dev bir bal kabağı arabanın karşısındaki karanlığa gömülen tarlada kendi başına süzülür, heyecan verici bir hasat dolunayı doğarken, Sabbath bir zamanlar çok güçlü olan parmaklarıyla boğmaya girişmemek ya da her şeye boş verip daha önce de milyonlarca kez yaptığı gibi arabanın içinde çükünü çıkarmamak için -Kathy dakikalar içinde beşinci kez onu tuzağa düşürecek teklifini yenilemişti çünkü- kendine hâkim olacak gücü nereden bulduğunu bilemiyor-du.

Hayır.

Bunu hiç hayal eder misin?

Bilmem.

Etmiyor musun?

Olabilir. Evet. Ettim galiba. Bütün bunları *neden* soruyorsun?

Bilmem, istersen sen de sorabilirsin.

Sen hiç erkekle sikiştin mi?

Hayır.

Bir kere bile mi?

Evet.

Cidden mi?

Evet.

İki kadınla birden sikiştin mi?

Hı hı.

Fahişeyle sikiştin mi?

Hı hı.

Cidden mi? Aman Tanrım. (*Gülüştürmeler*)

Evet, iki kadınla aynı anda sikiştim.

Hoşuna gitti mi?

Bayıldım. Bayılıyorum.

Sahiden mi?

Evet. Onlar da bayılmıştı. Çok eğlenceli. Ben ikisini de siktim. Onlar birbiriyle sikişti. Sonra ikisi bana sakso çekti. Sonra ben birine oral yaptım. Öteki beni emerken. Çok güzeldi. Suratımı amına gömdüm. Bu arada öteki de sikimi emdi. Sonra benim oral yaptığım ötekinin amını emdi. Böylece herkes herkesi emmiş oldu. Biri emip sikimi kaldırdıktan sonra ötekinin amına soktu. Nasıl?

Güzel.

Onların emişmesini izlemeyi severim. Bu hep tahrir eder. Birbirlerini orgazma ulaştırırlar. Yapılacak ne çok şey var, değil mi?

“Kathy,” derken, bitkinlikten, kendini yanan bir ampul gibi titreşir ve söner gibi hissediyordu; “Kathy,” dedi, ayın yükselişini izleyip ay ondan yana olsa her şeyin farklı olacağını düşünerek, “herkese bir iyilik yap; git Brian’la sikiş. Hatta belki de sağır-dilsiz dönüşerek elde etmeye çalıştığı şey budur. Kaseti dinleyince yaşadığı şokla hem sağır hem de dilsiz olduğunu ve çıkıp gittiğini söylememiş miydin? İyi işte, eve git de işaret diliyle saksoyu ona çekeceğini anlat, o zaman yüzü nasıl parlıyor, gör bakalım.”

Sabbath’a karşı fazla katı olma, Okur. Ne içindeki bu karmaşık konuşma maratonu, ne içinde yüzdüğü öz yıkım okyanusu, ne yıllar boyu ölüm hakkında okumak ne de derdin kederin, kayıpların, zorluklarla üzüntülerin yaşattığı acı deneyimler, onun gibi bir adamın (belki de hiçbir erkeğin), bırakın *Laura*’daki Gene Tierney’nin dış yapısına sahip ve yaşça kendinden üç kat küçük birinden gelmesini, böyle bir teklifi herhangi birinden de alsa fırsatın üstüne atlamamayı becermesini kolaylaştırmıyordu. Kathy’nin belki de *gerçeği söylediğini* düşünmeye başladığı için onu fazla sert yargılama: Kaseti kütüphanede *yanlışlıkla* unuttuğunu, kaydın Kakumoto’nun eline *tesadüfen* düştüğünü, yapılan baskılar karşısında çaresiz kalıp kıcını kurtarmak için yelkenleri suya indirdiğini; “akranları” içinde –Kathy arkadaşlarına böyle diyordu– kim farklı davranırdı ki? Aslında cidden iyi ve terbiyeli, iyi huylu, karmaşık bir kızdı ve biraz çılgınca ama zararsız bir müfredat dışı eğlence olarak Sabbath’ın Görsel-İşitsel Kulübü’ne

Evet.

Seni korkutuyor mu?

Evet.

Cidden mi?

Biraz. Ama seninle sikişmek istiyorum. Seninle sikişmek istiyorum. Seni başkasıyla paylaşmak istemiyorum.

Öyle bir şey istediğim yok. Yalnızca sorularına cevap veriyorum. Ben de seninle yalnız sikişmek istiyorum. Amını emmek istiyorum. Bir saat boyunca. Ohh, (*bip*), her yerine fişkırtmak istiyorum senin.

Göğüslerime attır.

Hoşuna gider mi?

Gider.

Çok azgın bir kızsın sen. Şu an amın nasıl görünüyor, anlatsana.

I ıh.

Olmaz mı? Nasıl görüldüğünü anlatmayacak mısın bana?

I ıh.

Hayal edebiliyorum.

(*Gülüştürmeler*)

Çok güzel amın var.

Ne oldu biliyor musun?

girmeye cüret etmişti; iri yarı, zarafetsiz, yeterince iyi eğitilmemiş, kaba saba, yirminci yüzyılın sonlarında okuyan öğrenciler arasında yaygın olduğu haliyle tutarsız bir kızdı ama Sabbath'ın itham ettiği gibi pis bir oyun çevirmesi için gereken kaypaklık ve acımasızlıktan tamamıyla yoksundu. Sabbath belki de bu kadar öfkeli ve yorgun olduğu için büyük bir yanılgıya düşmüştü ve aptalca hatalarından birine daha kurban gidiyordu. Kızcağız Sabbath'a karşı komplo kurmuşsa, ne demeye bunca zamandır zavallı gibi ağlasındı ki? Cidden de Sabbath'ın aşırı erdemli düşmanlarından ve onların yirmi yaşındaki kızların eğitiminde nelerin yer alıp almayacağına dair öfkeli, fesat, sabit fikirli görüşlerinden yanaysa, neden hâlâ Sabbath'ın yanındaydı? Sabbath'ın hissetmediği duyguları hissediyormuş gibi yapma yeteneğinin yanına bile yaklaşamayacak biriydi... yoksa yaklaşabilir miydi? Gülünç ve anlaşılmaz bir şekilde, mantıksızca ona ait olduğunu, lafı hiç dolandırmadan söylemek için değilse, ne demeye hiç tanımadığı, hayatında yeri olmayan, dünyadaki yetmişinci yılına gireli bir hafta olmuş birinin çükünü emmek için yalvarsındı ki? Hayattaki çok az şey bilinebilir, Okuyucu; bazı şeyleri yanlış anladığı için Sabbath'ı fazla sert yargılama. Kathy'yi de yargılama. Gülünç, mantıksız, anlaşılmaz emellerin çoğu şehvetin çıldırışına dâhildir.

Ne?

Jinekoloğa gitmiştim ve galiba bana asıldı.

Adama bak sen.

Kadındı.

Öyle mi?

Daha önce hiç böyle bir şey yaşamamıştım.

Anlatsana.

Ne bileyim. Kadın biraz... Çok hoştu. Güzel kadındı. Spekulumu içime sokup, "Aman Tanrım, burada neler varmış böyle," dedi. Sürekli bunu söyleyip durdu. Sanki koca bir yumruyu yukarı kaldırdı. Ne bileyim. Tuhaftı.

Sana dokundu mu?

Evet. Elini içime soktu. Yani parmaklarıyla muayene etti.

Tahrik oldun mu?

Oldum. Şuramdaki... bacağımın üst tarafında ufak bir yara izi var da, oraya dokunup ne olduğunu sordu. Bilmem ki. Farklıydı. O an...

Ne oldu o anda?

Hiç.

Söyle.

Kendimi cidden çok iyi hissettim. Delirdiğimi sandım.

Delirdiğini mi sandın?

Evet.

Deli falan değilsin. Hazletonlu seksi ve çok azgın bir kızsın. Belki de bir kızla sikişmelisin.

I ih. (gülüşmeler)

Yirmilik. Bir gün yirmiliklere hayır diyebilecek miyim acaba? Geriye kaç tane yirmilik kaldı? Kaç otuzluk ya da kırklık kaldı? Puslu alacakaranlığın ve bitmeye yüz tutmuş yılın, ayın ve Sabbath'ın dünyevi varlığındaki beş para etmez, önemsiz laf salatası karşısında ayın sahip olduğu görkemli üstünlüğün hüznünlü gün sonu büyüsunün etkisi altındayken, ne demeye tereddüt ediyordu ki? Bir şeyi yapsan da, yapmasan da, Kamikazi'ler zaten her daim düşmanın; o zaman yapiver gitsin. Evet, evet, bir şeyi hâlâ yapabiliyorsan, *yapmalısın*; ister ortadan ikiye bölünmüş bir solucan isterse de prostatı bilardo topu kadar büyümüş bir herif ol, ayın altında var olmanın altın kuralı budur. Bir şeyi hâlâ yapabiliyorsan, yap gitsin! Bunu yaşayan her şey görebilir.

Roma'dayken... Kathy yanında hıçkırarak ağlamayı sürdürürken, Roma'da bir zamanlar çok ünlü olduğu söylenen yaşlı bir İtalyan kuklacının Sabbath'ın kazandığı bir yarışmada jüri üyeliği yapmak için okula geldiğini, bu kuklacının aynı kendine benzeyen bir kuklayla

Canın ne isterse onu yaparsın, anladın mı beni? Artık beni boşaltmak istiyor musun?

Evet. Ter içinde kaldım. Burası bayağı soğuk. Evet, gelmeni istiyorum. Sikini emmek istiyorum. Hem de nasıl.

Devam et.

Elinde mi?

Herhâlde.

Güzel. Okşuyor musun?

Aslıyorum.

Aslıyor musun?

Yukarı aşağı pompalıyorum. Yukarı aşağı pompalıyorum. Taşakları da çıkaracağım. Ahh, çok güzel, (*bip*), çok güzel.

Beni nerede istiyorsun?

Sikimi amina sokup üstüne oturmaı istiyorum. Köküne kadar. Sonra da yukarı aşağı hareket et. Oturup oturup kalk.

Göğüslerimi sıkayım mı?

Ben sıkarım.

Meme uçlarım?

Ohh, onları da ben ısırırım. O güzelim, pembeş memelerini. Ohh, (*bip*). Ahh, artık ucuna kadar geldi. Sıcacık, dopdolu döller. Bembeyaz sıcak döller ucuna kadar geldi. Patlayacak. Ağzına boşalayım mı?

Evet. Artık emmek istiyorum. Çok hızlı. Ağzıma almak istiyorum. Oh, Tanrım. Gırtlığıma kadar alıyorum.

Em şunu, (*bip*). Em beni.

Gitgide hızlanayım mı?

Em, (*bip*).

Oh, Tanrım.

Em beni, (*bip*). Yarağıcı istiyor musun?

Evet, seni emmek istiyorum. Yarağıcı emiyorum.

bayat sihirbazlık numaraları yaptıktan sonra genç Sabbath'ı Piazza del Popolo'da birlikte bir kahve içmeye davet ettiğini şimdi hatırlamıştı. Sağlıksız görünümlü sarımtırak bir teni olan kuklacı yetmişlerinde, ufak tefek, tıknaz, kel kafalı bir adamdı ama öyle tepeden bakan ve despot bir havası vardı ki Sabbath hiç düşünmeden adama hayran hocasının yaptığı gibi yaparak hatta bir kerecik olsun –biraz yüz­süz bir tavırla da olsa– saygılı bir öğrenci gibi davranmaktan keyif alarak ismi onun için hiçbir şey ifade etmeyen ihtiyara Maestro diye hitap etmişti. Bu tahammül edilmez büyükle­nişe ek olarak, adamın hatırı sayılır gıdısının yarısını gizleyen bir fuları, sokağa çıktığında kelini gizleyen bir beresi, garsonun dikkatini çekmek için masaya vurduğu bir bastonu vardı; bunları gören Sabbath birinci olduğu için katlanmak zorunda kalacağı, kendine hayran bir bohem'in iç bayılıcı nutkunu dinlemeye hazırlanmıştı. Fakat kuklacı onun yerine, ikisine de konyak ısmarladıktan sonra, “Dimmi di tutte le ragazze che ti sei scopato a Roma/Bana Roma'da sikiştiğin kızları anlatsana,” deyivermişti. Sabbath İtalya'nın kendisi için ne kadar baştan çıkarıcı şeylerle dolu bir yer olduğunu, kim bilir kaç kez Romalı­lara öykünerek tavlama istediği bir hatunu resmen şehrin öbür ucuna kadar takip ettiğini lafı hiç dolandırmadan ve çekinmeden anlatırken, ustanın gözleri altı kez Aşk Turu'na çıkmış eski kurt denizcinin bile kendini bir parça küçük bir çocuk gibi hissetmesine neden olan küçümseyici bir üstünlükle doluydu. Fakat ihtiyar ne ilgisini yitirmiş ne de, Amerikalıyı

Taş gibi yarağımı em. Taş gibi, sepsert. Taş gibi yarağımı em.

Ohh, Tanrım.

Oh, patlayacak, (bip). Oh, (bip), em haydi. Ahh! Ahh! Ahh! Ahh!... Of, şu hâle bak... Hâlâ orada mısın?

Evet.

Güzel. Orada olmana sevindim.

(Gülüşmeler)

Oh, aşkım.

Hayvansın.

Hayvan mı? Öyle mi düşünüyorsun?

Evet.

İnsan hayvan mı?

Evet.

Ya sen? Sen nesin?

Kötü kız.

Ne güzel işte. İyi kız olmaktan iyidir. İyi kız olman gerektiğini mi düşünüyorsun?

Yani, insanlar bunu bekliyor.

Aman, bırak hayal kursunlar. Sen gerçeğe bak. Tanrım, buralar battı.

(Gülüşmeler)

Ohh, tatlı (bip).

sınırlı İtalyancasıyla verebildiğinden daha fazla detay vermesi için sıkıştırmak dışında, Sabbath'ın sözünü kesmişti; bir de her defasında Sabbath'ın tavladığını anlattığı kızların tam kaç yaşında olduklarını sormuştu. On sekiz, diye cevap vermişti Sabbath da, uslu bir öğrenci gibi. Yirmi, Maestro. Yirmi dört. Yirmi bir. Yirmi iki...

Maestro son metresinin on beş yaşında olduğunu ancak Sabbath'ın anlatacakları bittikten sonra söylemişti. Ardından gitmek –hesabı Sabbath'a bırakarak kafeden çıkmak– için hemen ayağa kalkmış ama gitmeden önce bastonunu alaycı bir tavırla şöyle bir çevirip, “Naturalmente la conosco da quando aveva dodici anni / On iki yaşından beridir tanıyorum tabii,” demeyi de ihmal etmemiştir.

Kathy hâlâ onun için ağlar, kayıtsız ve bomboş bir ay onun için doğmaya devam eder, dağlardaki ve vadideki insanlar Kathy'yle ikisinin orgazmlarını dinleyerek geçecek hoş bir güz akşamının öncesinde şöminelerin karşısına yerleşirken, Sabbath yaşlı kuklacının doğruyu söylediğine ancak şimdi, resmen kırk yıl sonra inanabiliyordu. On iki, ha? Capisco, Maestro. Dibine kadar git tabii.

“Katherine,” dedi Sabbath hüznle, “bir zamanlar kaybedilmiş insanlık davasındaki savaşında en güvenilir suç ortağımdın. Beni dinle. Ağladığın yeter, artık söyleyeceklerimi dinle. Seninkilerin elinde dünyanın erkekler hakkında bilmesini istedikleri en kötü şeyleri kendi sesimle gerçeğe dönüştürdüğüm bir kaset var. En hoşgörülü dekanların bile beni Amerika'daki ahlaklı ve fallus karşıtı eğitim kurumlarının hepsinden kovmalarına yetecek kanıtın yüz katına sahipler. Şimdi bir de CNN'e çıkıp fışkırtmam mı gerekiyor? Kamera nerede? Şu seranın oradaki kamyonetin içinde telefoto objektif falan mı var? Benim de bir kırılma nokta var, Kathy. Fiili livatadan içeri tıklınam ölümümle sonuçlanabilir. Bunu yaşamak sana zannettirildiği kadar eğlenceli bir şey de olmayabilir. Unutmuş olabilirsin ama Nuremberg'de bile herkese ölüm cezası verilmemiştir.” Sözlerine bu şekilde devam etti; bu koşullar altında, harika bir konuşmaydı; esas *bunun* kasete kaydedilmesi gerekir, diye düşündü. Evet, Sabbath bu şekilde devam eder, gitgide artan bir ikna gücüyle, boşalmayı din, mezhep, renk, etnik köken ayırt edilmeksizin bütün Amerikalı erkekler için yasaklayan bir anayasal değişikliğe gidilmesini destekleyen argümanını oluştururken, Kathy sonunda, “Ben reşitim,” diye haykırarak yüzündeki yaşları koşu montunun omzuna sildi.

Hâlâ yalnız mısın?

Evet. Yalnızım.

Karın ne zaman dönüyor?

“Canım ne isterse yaparım,” dedi Kathy öfkeyle.

Maestro, sen olsan ne yapardın? Kucağına yatmış başına, köpüklü dudaklarının çevrelediği sikine bakmak, gözyaşları içinde sana sakso çekişini izlemek, henüz bozulmamış yüzünü sabırla tükürük, döl ve gözyaşı karışımı yapışkan bir şekerlemeyle, çillerini örten çıtır bir beze tabakasıyla kaplamak; yaşam bundan daha harika bir son bahşedebilir mi? Kathy o âna dek Sabbath’a hiç bu kadar duygu dolu biri gibi görünmemişti ve bundan maestroya da söz etti. Zaten daha önce hiç duygu dolu biri gibi görünmemişti. Fakat Kathy gözyaşları sayesinde ışık saçmaya ve bezgin maestroya bile kendisi için de yepyeni bir ruhani varoluşa doğru yol almaya başlamış gibi görünmeye başlamıştı. *Reşitti* o! Kathy Goolsbee artık büyümüştü! Evet, İn’in yanındaki, tabloları yaraşır dereye Drenka’yla birbirlerinin üstlerine işedikleri o sıcak yaz gününde olduğu gibi, yalnızca ruhani değil, aynı zamanda ilkel bir şey gerçekleşiyordu.

“Ah, siz çocuklara erkeklerle ilgili, daha doğrusu yalnızca babanla benim gibi sıradan insanların gerçekliğinin içinde el yordamıyla bir şeyler aramasından ibaret olan feci kötülükle ilgili bu korkunç yalanları söyleyen o pislik, aşağılık, iffetli amcıklarla iş birliği içinde olmadığına bir inanabilsem. Onların karşı olduğu şey bu, tatlım; baban ve ben. Sonunda iş buraya gelip dayanıyor: Bizi karikatürleştirmek, aşağılamak, yaşamın nefis Diyonizyen alt katmanından ibaret olan bir şey yüzünden bizden tiksirmek. Söylesene kuzum, ilk çağlardan beri insanın fitratında olan –Batı uygarlığının bakirelikteki doruk noktalarına kadar uzanan– bir şeye karşıyken, medeni biri olduğunu söylemek de nesi? Belki de karı Japon olduğu için eşsiz Attika mitolojilerine kafası basmıyordur. Cinselliğe nasıl adım atmanı bekliyorlar acaba? Kütüphanede siyasi bilimler üstüne notlar alırken, arada bir eve uğrayan Brian’la mı? Senin gibi bir kıza el vermeyi iç bayıcı bir akademisyene mi bırakacaklar? Yoksa kendiliğinden olup bitecek bir şey olduğunu mu varsayıyorlar? Ama kimyayı kendiliğinden öğrenemiyorsan, fiziği kendiliğinden öğrenemiyorsan, erotik *gizemlerin* senin için kendiliğinden çözümlerini beklemek de neyin nesi oluyor? Bazılarının baştan çıkarılmaya ihtiyacı vardır ama onlara el verilmesi gerekmez. Bazılarına el verilmesi gerekmez ama yine de baştan çıkarılmaya ihtiyaçları vardır. *Senin ikisine de ihtiyacın vardı*, Kathy. Taciz, ha? *Vatanseverliğin* alçakların son sığınağı olduğu o güzel günleri hatırlıyorum da. Tacizmiş! Ben cinselliğin yeraltında senin Dante’nin Vergilius’u oldum! Ama o öğretim üyeleri Vergilius’u nereden bilecekler ki?”

“Seni emmeyi,” dedi Kathy büyük bir arzuyla, “öyle çok istiyorum ki.”

“Öyle çok” deyişi yok muydu! Kathy’nin arzuyla “öyle çok” deyişini duyar, hayat boyu süren o tanıdık, ilkel ve doğal fiziksel tatmin isteğinin kontrolsüz bir şekilde bir buçuk metrekairelik yaşlı postunun her bir santimetre karesinde süzülerek yayılışını hissederken, Sabbath cinsel tahrikin buyruklarına sonuna kadar riayet eden, boş laf etmeyen saygıdeğer akıl hocası maestroyu düşünmek isterdi ama buna rağmen aklına hastanede çile çeken hasta karısı geldi. Başka kimse kalmamış gibi! Haksızlıktı bu! Yetmiş beş santimlik alet at yarağı gibi kalkmışken, aklına gele gele Roseanna geliyordu! Girişi yapıldıktan sonra onu aldıkları, yirmi dört saatlik detoks gözetimi boyunca rahatça görülebilmesi için hemşire bankosunun yanındaki, o hücreye benzeyen oda gözünün önüne geldi. Orada yarım saatte bir tansiyonu ölçülecek ve üç gündür sürekli içtiği için gelmesi beklenen titreme nöbetleri sırasında yapılabilecek her şey yapılacaktı; Roseanna hastanenin kapısına gelinceye kadar paso içmişti. Üzerine zavallı bir pike örtülü daracık yatağın yanında dururken omuzları öyle çökmüştü ki boyu Sabbath’tan daha uzun görünmüyordu. Valizleri yatağın üstündeydi. İki üniformasız hoş hemşire gözden geçirmeleri gerektiğini söyleyerek kibarca valizleri açmasını rica etmiş, her şeyi dikkatle incelemiş, (kendine saplamasın, elektrikle ya da kendini asarak intihar etmesin diye) Roseanna’nın cımbızını, tırnak makasını, saç kurutma makinesini, diş ipini almış, (gözü döndüğünde şişeyi kafaya dikmesin ve kırıp bileklerini ya da boğazını kesmesin diye) bir şişe Listerine’e el koymuş, cüzdanındaki her şeyi inceleyip (hastaneye kaçak sokulan viskilerden almasın, tek başına Usher köyündeki bir bara gidemesin ya da personelden birinin arabasını düz kontakla çalıştırıp eve kaçmasın diye) kredi kartlarını, ehliyetini ve bütün nakitini almış, bütün kot pantolonlarını, bluzlarını, iç çamaşırlarını, koşu giysilerini didik didik aramışlardı; bütün bunlar olurken, Roseanna kaybolmuş, cansız, yapayalnız, orta yaşlı folk şarkıcısı güzelliğini tamamen yitirmiş vaziyette boşluğa bakmıştı; şehvetten arındırılmış bir kadın: Hem erotizm öncesi bir genç kız hem de erotizm sonrası bir enkaz. Bunca yıldır geyiklerin sonbaharda sineklikli sundurmasının ötesindeki yamaçta kurulu bahçeden elma yediği kutu gibi bir evde değil de, kırbaçlayan yağmurla dönen koca fırçalardan kaçışın olmadığı ve dev kurutma makinelerinin ağızlarından sürekli sıcak hava üflediği bir otomatik araba yıkama makinesinin içinde yaşamış gibiydi. Roseanna şu ağlak “kaderin sillesi”

deyiminin en saf, sıradan, mütevazı hâliyle gerçeğe dönüşünü temsil eder gibiydi.

“Sebep serbest bırakılıyor,” demişti Roseanna hıçkırarak, “sonuç hapse giriyor.” Sabbath, “Hayat da böyle bir şey değil mi?” diyerek onunla mutabık kalmıştı. “Ama burası hapishane değil hastane, Rosie. Üstelik hastaneye bile benzemeyen bir yer. Çektiğin acı biter bitmez kırlardaki büyük bir otele benzeyen gayet güzel bir yer olduğunu sen de göreceksin. Burada bol bol ağaç ve arkadaşlarıyla birlikte yürüyüş yapabileceğin güzel yollar var. Hatta arabayla gelirken bir tenis kortu bile olduğunu fark ettim. Raketini sana Federal Express’le yollarım.” “Visa kartımı neden alıyorlar?” “Çünkü kâbusun bedelini kâbusla, sarsıntının bedelini sarsıntıyla ödeyemezsin; Katolik eğitimin sayesinde öğrenmiş olman gerektiği gibi, sonunda kazığı yersin.” “Esas senin şeylerini aramaları gerekirdi! Seni ömür boyu içeri tıktırarak kadar çok şey bulurlardı!” “Hemşirelerden bunu mu istiyorsun, üstümü mü arasınlar? Ne için?” “Yeniyetme orospuna taktığın kelepçeler için!” Sabbath, yirmi yaşında, diyerek hemşireleri bilgilendirmek istedi, maalesef artık yeniyetme değil; ama iki hemşire de Sabbath’ların bu şakalaşmalı vedasını eğlenceli ya da şoke edici bulmuş gibi görünmediği için boş verdi. Hemşireler bu küfürlü konuşmaları ve bağrışmaları daha önce de duymuştu. Çıldırmış gibi görünen, dehşete kapılmış, eşine karşı fazlasıyla öfkeli bir ayyaş ve ayyaşa karşı ondan daha da öfkeli bir eş. Bağırıp çağırarak birbirini suçlayan karı kocalar ne onlar için ne de başkaları için yeni bir şeydi; evli çiftlerin nasıl olduklarını bilmek için hastanede çalışmak gerekmiyordu. Sabbath hemşirelerin kendi işlerini yaparak Roseanna’nın kot pantolonlarından birinin cebine gizlenmiş bir cigaralık ya da jilet aramalarını izlemişti. Anahtarlarına el koymuşlardı. Güzel. Roseanna’ya daha büyük bir iyilik yapamazlardı. Artık habersiz eve dalması mümkün değildi. Roseanna’nın, hem de bu hâldeyken, bir de Drenka’yla uğraşmasını istemezdi. Önce bağımlılığıyla yüzleşsindi. “Esas *senin* içeri tıkilman gerekir, Mickey; seni tanıyan herkes bunu biliyor!” “Oybirliği bu yönde, bir gün *mutlaka* tıkarlar. Ama bırak, bu işi başkaları halletsin. Sen şimdi çabucak ayrılmaya bak, tamam?” “İçkiyi bırakmamı falan is-s-stemiyors-s-sun! Alkolik olmam *işine geliyor*. Böylece s-s-s—” Sabbath, “Sen de,” diye fısıldayarak karısının hendeği atlmasına yardım etti. Öfkesinin bir litreden fazla votkayla karıştığı her seferinde, s’ler Roseanna’ya böyle ihanet ederdi. “S-sen de m-m-m—” “Mağdur koca?” “Evet!” “Yo. Yo. Anlayış göstermek bana göre değil. Bunu biliyorsun. Olmadığım biri gibi görünmek is-s-stemem. Sen yine de

bir açıklayıver; ayrı kalacağımız günlerde bunu düşünmek isterim.” “Yetersizsin! Her konuda yeters-s-sizs-sin, amına koyayım! Karış-s-sının s-s-sirtından geçinen ve *çocuklarla* sikişen, içten pazarlıklı, yalancı, ruh hastas-s-sı, uçkuruna düşkün, yetersiz bir pisliksin! Beni bu hâllere *düşüren*,” demişti Roseanna ağlayarak, hemşirelere, “odur. Onunla tanışana kadar gayet *iyiydim*. Hiç böyle biri değildim!” Sabbath, “Ve,” diye atlayarak ona güven vermeye çalışmıştı, “yalnızca yirmi sekiz gün sonra her şey bitecek ve yeniden seni ‘bu hâllere’ düşürmemden önceki insan olacaksın.” Elini yüzünün yanına kaldırarak utangaç utangaç el sallamıştı. “*Beni burada bırakamazsın!*” diye haykırmıştı Roseanna. “Doktor seni ancak iki hafta sonra görebileceğimi söyledi.” “Ya şok tedavisi verirlerse!” “İçtiğin için mi? Böyle bir şey yapacaklarını sanmam; değil mi hemşire hanım? Hayır, hayır. Sana verecekleri tek şey hayata dair yeni bir bakış açısı. Eminim tek istedikleri yanılmalardan kurtulup benim yaptığım gibi gerçekliğe uyum sağlamandır. Hoşça kal. İki haftacık.” Rosie’nin eski benliği, “Günleri sayacağım,” demişti ama sonra, Sabbath’ın onu cidden orada bırakacağını anlayınca, içinde beliren bir şey kindar gülüşünü bozarak boğumlu bir yumruya dönüştürmüş ve Roseanna ulumaya başlamıştı.

Koridordan yürüyüp merdiveni inerek sigara içmeye çıkmış bir grup hastanın acılar içinde uluyan bu yeni kadının hangi odada olduğunu görmek için yukarı baktığı kapıya çıkıncaya kadar, Sabbath’a bu ses eşlik etmişti. Otoparka gidip arabaya binerek otobana çıkıncaya ve Madamaska Şelaleleri’ne kadar da peşini bırakmamıştı. Sabbath teybin sesini açıp durmuştu ama Goodman bile o sesi gölgede bırakamamıştı; altın çağlarında “Running Wild”la patlayan Goodman, Krupa, Wilson ve Hampton bile, o son müthiş koroda bas davuluyla etkileyici bir açılış yapan Krupa bile Roseanna’nın sekiz oktavlık görkemli solosunu bastıramamıştı. Siren gibi bağırان bir kadın. İkinci deli eş. Bunların başka türlü sü yok muydu? Sabbath için, hayır. Hayata babasından nefret ederek başlayan ve sonradan Sabbath’tan nefret edebileceğini keşfeden ikinci bir eş. Ama Kathy de çocuklarını okutmak için gündüz gece fırında çalışan, korumacı, fedakâr babasını *çok* seviyordu ve bak başına ne işler gelmişti. Sabbath’ın da başına ne işler gelmişti. Kazanamam mümkün değil. Bende babalarını bulmaya çalıştıkça, hiç kimse kazanamaz.

Sabbath’a hayatında reddetmediği bir şeyi reddetme kararlılığını veren şey Roseanna’nın o günkü ulumasıysa, o zaman cidden rekor kıran bir uluma olmuştu.

“Artık Brian’a sakso çekmek için eve gitme zamanı geldi.”

“Ama *haksızlık* bu. Ben bir şey *yapmadım* ki.”

“Gitmezsen, seni öldürürüm.”

“Tanrım; deme öyle!”

“Öldürdüğüm ilk kadın olmayacaksın.”

“Hı hı. Tabii. Kimmiş o?”

“Nikki Kantarakis. İlk karım.”

“Hiç komik değil.”

“Gerçek de, ondan. Nikki’yi öldürmek şimdiye kadar yaptığım en ciddi işti. Yoksa sırf eğlence miydi? Kendi yaptığım değerlendirmeler beni asla tam olarak ikna edemez. Sana da olur mu bu?”

“Tanrım! Ne *diyorsun* sen ya?”

“Herkesin söylediğini söylüyorum. Okulda neler dediklerini biliyorsun. Karımın ortadan kaybolduğunu ama *kim bilir nasıl* kaybolduğunu söylüyorlar. Bunu duyduğunu inkâr edebilir misin; edebilir misin, Kathy?”

“Yani... milletin ağzı torba değil ki büzesin; değil mi? Hatırlamıyorum bile. Dinleyen kim ki?”

“Duygularımı incitmek istemiyorsun, ne hoş. Ama buna gerek yok. İnsan altmışına gelince iffetli üçüncü şahısların alaycılığını sportmence kabul etmeyi öğreniyor. Üstelik haksız da değiller. Bu da Tanrı’nın bir kulundan söz ederken sürekli antipatini dile getirirsen, tuhaf bir gerçeğin su yüzüne çıkabileceğini kanıtlıyor.”

“Neden benimle *ciddi* konuşamıyorsun ki!”

“Şimdiye kadar hiç kimseyle bu kadar ciddi konuşmamıştım: Karımı öldürdüm ben.”

“*Lütfen* kes artık.”

“Telefonda doktorculuk oynamak için karısını öldürmüş birini aradın.”

“*Aramadım*.”

“Hem seni buna zorlayan nedir? Yüksek öğretimin en üst seviyelerinde, bir katil olduğum ortaya çıkmış durumdayken, sen bana telefon edip pijamalarla tek başına yatakta yattığını söylüyorsun? *İçini* kemirip duran o şey nedir? Seni bağlayan şey neye bağlıyor? Ben *karısını boğmuş* meşhur ve kanlı bir katilim. Birini boğmuş olmasam, ne demeye böyle bir yerde yaşayayım ki? Yatak odamızda, yatağımızın üstünde *Othello*’nun son sahnesini prova ederken yaptım bunu. Karım genç bir oyuncuydu. *Othello* mu? Afrikalı bir Venediklinin beyaz karısını boğarak öldürdüğü bir oyun. Oyunu hiç duymamanın nedeni zenci erkeklerin şiddet düşkünü olduğu klişesini ölümsüzleş-

tirmesi. Ama ellili yıllarda, insanlık henüz neyin önemli olduğunu keşfedememişken, öğrenciler bunun gibi bir sürü rezil saçmalığın hedefiydi. Her bir yeni rol Nikki'yi dehşete düşürürdü. Tahammül edilmez korkuları vardı. Bir tanesi erkeklerdi. O senin gibi, erkekleri ağına düşüren biri değildi. Bu yüzden rol için biçilmiş kaftandı. Nikki'nin korkularını dindirebilmek için önceden evimizde provalar yapardık. 'Yapamayacağım!' Bunu söylediğini kim bilir kaç kez duymuştum. Ben o bildik şiddet düşkünü zenci erkek rolündeydim. Adamın karısını öldürdüğü sahnede yaptım; kendimi tutamayıp onu öldürdüm işte. Onun oyunculuğunun büyüüne kapıldım. Onu izlemek içimdeki bir şeyleri uyandırdı. Somutluğu ve gündelik hayatı iğrenç bulan, bir tek yanılsamaları tamamen gerçek gibi algılayan biriydi. Nikki kendi kaosunu bu şekilde yaratırdı. Ya sen, sen nasıl yaratıyorsun? Telefonda ihtiyarın tekine memelerini anlatarak mı? En azından benim için, hiçbir tanımlamaya girmiyorsun. Bu kadar arsız ama bir o kadar da boş bir yaratık. Sapkın ve kancık, ölümün Fransız öpücüğü, çifte hayatın rezil heyecanlarının derinliklerine dalıvermiş; ama *bomboş*. Kaos demişken, seninki hiç de karmaşık görünmüyor. Kaos kuramcılarını seni incelemeli. Katherine'in yapıp ettikleri Katherine'in ne kadar derinine kadar ulaşabiliyor acaba? İstedığın şey ne olursa olsun, ne kadar tehlikeli ve yalan dolan gerektiren bir şey olursa olsun, o şeyin peşine kendini işin içine katmadan düşünüyorsun, değil mi?"

"Peki. *Nasıl öldürdün?*"

Sabbath ellerini havaya kaldırıp, "Bunların kullandım," dedi. "Söyledim ya. 'Işık sönsün, sonra da sönsün ışığı.'"

"Cesedi ne yaptın?"

"Sheepshead Körfezi'nden bir tekne kiraladım. Brooklyn'de bir liman. Gençliğimde denizciydim. Cesedi tuğlalarla birlikte bir çuvala koydum ve Nikki'yi denize attım."

"Cesedi Brooklyn'e kadar götürmeyi nasıl becerdin peki?"

"Sürekli bir şeyler taşırdım. O günlerde eski bir Dodge'um vardı ve taşınabilir sahnemi, dekorları, kuklaları bagaja doldururdum. Komşular sürekli bu şekilde gidip geldiğimi görürdü. Nikki fasulye sırıgı gibi bir şeydi. Pek ağır değildi. Onu iki büklüm hâlde denizci çantama soktum. Zor olmadı."

"İnanmıyorum."

"Çok kötü. Çünkü şimdiye kadar kimseye söylememiştim. Roseanna'ya bile. Sana söyledim işte. Küçük skandalımızın bize öğrettiği kadarıyla, sana söylemek pek de temkinli olmanın koşullarına uymak

sayılmaz. İlk kime söylersin? Dekan Kuziduzi'ye mi yoksa hemen Japon başkomutanlığına mı koşarsın?"

"Japonlara karşı bu ırkçı önyargının nedeni nedir?"

"*Kwai Köprüsü*"nde Alec Guinness'e yaptıkları. Adamcağızı o küçük kutuya koyuyorlar, amına koyayım. Orospu çocuklarından nefret ediyorum. İlk kime söylersin?"

"Kimseye! Kimseye söylemeyeceğim çünkü *doğru değil!*"

"Olsaydı? O zaman kime söyledin?"

"Nasıl yani? Cidden katil olsaydın mı?"

"Evet. Olduğumu bilseydin. Kaseti verdiğin gibi beni de ele verir miydin?"

"Kaseti *unuttum* ben! *Yanlışlıkla* orada bıraktım!"

"Beni ele verir miydin, Kathy? Evet ya da hayır de."

"Bu sorulara neden cevap verecekmişim?"

"Kimin adına çalıştığını anlamamda çok gerekliler de ondan."

"Kimse için çalışmıyorum!"

"Beni ele verir miydin? Evet mi, hayır mı? Katil olduğum doğru olsaydı eğer?"

"Yani... ciddi bir cevap mı istiyorsun?"

"Artık ne olursa."

"Bilmem... duruma göre değişirdi."

"Neye göre?"

"Neye mi? İlişkimize."

"İstediğin gibi bir ilişkimiz olsaydı, beni ele vermeyebilir miydin? Nasıl bir şey o? Açıkla."

"Bilmem... aşk sanırım."

"Âşık olduğun bir katili korurdun yani?"

"Bilmiyorum. Sen kimseyi öldürmedin ki. Bu sorular çok saçma."

"Bana âşık mısın? Benim hislerime boş ver. Sen bana âşık mısın?"

"Sayılır."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Yaşlı ve iğrenç olduğum hâlde mi?"

"Ben... senin zekâna âşığım. Konuşurken zekânı sergileyişine."

"Zekâma, ha? Ama aklım katil gibi çalışıyor."

"Artık böyle söyleme. Beni *korkutuyorsun*."

"Zekâma, ha? Vay, bu tam bir aydınlanma oldu. *Ben de* antika değerindeki penisime âşık olduğumu sanmıştım. *Zekâm* mı? Benim yaşımda bir adam için tam bir şok. Seni tahrik eden şey cidden zekâm mıydı? Olamaz. Ben sürekli sikişten söz ederken, sen zekâmı

sergileyişimi izliyordun, ha? *Zekâma* karşı beklenmedik bir ilgin vardı! Zihinsel bir unsuru alakasız bir ortama sokmaya cüret ettin. İmdat! Zihinsel tacize uğradım! İmdat! Zihinsel taciz kurbanıyım! Tanrım, gastrointestinal bozukluk yaşıyorum! Benim haberim bile olmadan, isteğim dışında, benden zihinsel olarak istifade ettin! Beni küçük düşürdün! Dekanı ara! Yarağım rencide oldu!”

Bunun üstüne, Kathy nihayet kapıyı itip açacak gücü buldu ama öyle çıldırmış gibi, öyle bir hırsla açtı ki arabadan yolun kenarına yuvarlandı. Fakat derhâl Reeboklu ayaklarının üzerine kalktı ve ön camdan kuzeydeki Athena’ya doğru koştuğı görüldü. El kuklaları uçabilir, havada durabilir, dönebilir; yalnızca insanlarla ipli kuklaların hareketleri koşmak ve yürümekle sınırlıdır. İpli kuklalar Sabbath’a bu yüzden öteden beri sıkıcı gelmişti: Yürümek sanki ipli kukla gösterilerinin ana unsuru olmak yanında hayatın da ana fıkriymiş gibi, ufacık sahnede yukarı aşağı yürüyüp durmaları yok muydu. Bir de o ipleri; göz önünde, bir sürü, metaforlarını insanın gözüne sokan ip. İnsanların tiyatrosunu öteden beri körü körüne taklit etmişlerdi. El kuklaları öyle miydi ya? Elinize bir kuklayı geçirip yüzünüzü perdenin ardına gizlemek gibisi yoktu! Hayvanlar âleminde bunun gibisi yoktu! Ta Petruşka’dan beridir her yol mübahtı; ne kadar çılgınca ve çirkin olursa, o kadar iyiydi. Sabbath’ın Roma’da maestrodan birinciliğı alan o yamyam kuklası. Sahnede düşmanlarını yiyen. Parçalayıp çiğneyerek mideye indirirken, bu arada düşmanlarını anlatan. Hareket edip konuşmanın, kuklalardan başka varlıkların doğal alanı olduğunu düşünmek büyük hataydı. Esas tatmin iki el ve ses olmaktır; bundan daha fazlası olmaya çalışmak, millet, deliliktir. Nikki kukla olsaydı, hâlâ yaşıyor olabilirdi.

Yolun aşağısında, akıl almaz ayın dev ışığında kaçan Kathy vardı. Sigara içenler şimdi ay ışığının, detoks yapan ve uluması iki yüz kilometre öteden hâlâ duyulan Roseanna’nın kaldığı hücrenin altında toplanmışlardı... Ah, onunla evli olmaktan çok daha korkunç bir tecrübeyi yaşamak zorunda olan Roseanna’nın başı bu gece nasıl bir beladaydı. Doktor Roseanna’nın telefon edip onu eve götürmesi için yalvarabileceğı konusunda Sabbath’ı uyarmıştı. Acıma hissini bastırıp hayır demesini öğütlemişti. Sabbath elinden geleni yapacağına söz vermişti. Eve gidip telefonun çaldığını duymaktansa bir süre daha arabada oturdu ve o an tam anlayamadığı nedenlerle Standard Oil tankerinde ona okuması için kitaplar veren adamı, Curaçao’da o boru düzeneğıyle yükü boşaltmalarını ve adamın –siz öğretmen hatta rahip olmalarını beklerken, her nedense hayatlarını denizlerde geçiren

o sessiz, beyefendi tiplerden birinin- ona William Butler Yeats'in bir şiir kitabını verdiğini hatırladı. Adam yalnızlığı seven bir tipti. Kendi kendini eğitmiş yalnız bir tipti. Sessizliği insanın tüylerini ürpertirdi. Amerikalı tiplerden biriydi. Denizlerde her türden Amerikalı tipe rastlardınız. O zamanlarda bile çoğu Latin Amerikalıydı; sert, cidden sert Latin Amerikalı tipler. Akim Tamiroff'a benzeyen birini hatırlıyorum. Beyaz olmayan kardeşlerimiz, aklınıza gelebilecek herkes; tatlı tipler, o kadar tatlı olmayanlar, her çeşit adam. Adamın bana kitap vererek okumaya başlamamı sağladığı o gemide iri yarı, şişko ve zenci bir aşçı vardı. Elimde kitapla ranzanın üst yatağında yatarken bu aşçı gelip taşaklarımı avuçlayıverirdi. Sonra da gülmeye başlardı. Adamla güreşerek kurtulmaya çalışırdım. Bu yüzden "homofobik" oluyorum sanırım. Bunun dışında sert bir hareket yapmazdı ama benim tepki vermem adamı mutlu ederdi, orası kesin. Ne tuhaftır ki onu kerhanelerde de görürdüm. Bana şiir kitabını veren adam da resmen ibneydi ama yeşil gözlü, hoş bir çocuk olduğum hâlde bana elini bile sürmemişti. Hangi şiirleri okuyacağımı söylerdi. Bir sürü kitap verirdi. Cidden iyilik yapmıştı bana. Nebraskalıydı. Nöbette şiir ezberlerdim.

Tabii ya! Yeats'den Leydi Goolsbee'ye:

Dün gece yaşlı ve dindar bir adamın
Seni bir tek Tanrı'nın, sevgilim
Sarı saçların için değil
Sen olduğun için sevebileceğini kanıtlayan
Bir metin bulduğunu
İlan edişini duydum.

Kathy birkaç saat sonra bitiş çizgisini geçecekti. Kathy'nin, göğüslerinde şerit bantla, Pirüpak Kamizoko'nun kollarına atılışını hayal edebiliyordu. Şerit bantı göğsüyle kopararak. Kakizomi. Kazikomi. O sikindirik isimleri kim aklında tutacaktı? Kimin umurundaydı? Tojo ve Hirohito, Sabbath için yeterliydi. Kathy sarsıla sarsıla hıçkırarak dekana Sabbath'ın korkunç itirafını anlatacaktı. Belki de dekan Kathy'nin yapmış görüldüğü gibi inanmamazlık etmeyecekti.

Sabbath eve giderken "The Sheik of Araby"yi dinlerdi. Dünyada bu dört zıpkın gibi solo kadar doğru çok az şey vardı. Klarnet. Piyo. Davullar. Vibrafon.

Nasıl oluyor da, artık Tojo'dan kimse nefret etmiyor? O katili benden başka hatırlayan yok. Tojo'yu araba markası sanıyorlar. Ama

Korelilere sorun bakalım, Japonlar otuz beş yıl boyunca nasıl suratlarında oturmuş. Mançuryalılara sorun, topraklarını işgal edenler ne kadar medeniymiş. Çinlilere sorun, o basık suratlı emperyalist pislikler onlara ne kadar harika ve de anlayışlı davranmış. Japon askerleri için aynı senin gibi kızlarla doldurulan genelevleri sor. Senden daha genç kızlarla. Dekan da *beni* düşman sanıyor. Ha, ha! Ona kendi ülkesindeki herifleri ve o heriflerin bütün Asya'yı nasıl da cesurca sikip attıklarını, yabancı kadınları esir alıp nasıl orospu yaptıklarını sor. Manila'dakilere bombaları, Manila açık şehir olduktan *sonra* Japonların oraya nasıl tonla bomba attığını sor. Manila nerede mi? Nereden bileceksin ki? Belki Hocan bir gün bütün bu taciz derslerine bir saat ara verir de, lekesiz kuzularına İkinci Dünya Savaşı denen küçük dehşetten söz eder. Caponlar. Onlar da herkes kadar ırkçı ve kibirli; onların yanında Ku Klux Klan... Ama sen Ku Klux Klan'ı nereden bileceksin ki? Böyle bir cenderedeyken, neyi nasıl bilebilirsin ki? Caponların gerçek yüzünü görmek ister misin? Hayatın tacizine uğramış bir kadına, anneme sor. Ona sor.

Sabbath kuartetle birlikte uzun uzun şarkıyı söyleyerek gençleri ayağa kaldırıp dans ettirmeyi çok iyi beceren Gene Hochberg olduğunu hayal etti; yalnızca flört tecavüzünü yüceltip Araplara çamur atarak çok kişinin onurunu iki paralık eden bu yirmilerden kalma eski marşın güftesinin değil, hiç bitmeyecekmiş gibi gelen, taşkın, iğneleyici performansın, insanların vahşisi olma görevinin verdiği sevincin de keyfini sürdürdü. Vahşileri olmasa, misyonerler nasıl şişinecekti? Tensel şehvet karşısındaki o sikindirik masum münasebetsizlikleri yok muydu! Gençleri baştan çıkaranlar. Sokrates, Strindberg ve ben. Yine de kendimi süper hissediyorum. Hampton'ın vibrafonundan çıkan şu cam şingirtısına benzer sesler; hemen her şeye çaredir. Ama belki de Rosie ayağının altından çekildiği içindi. Kimseyi memnun etmesi gerekmediğini ve bundan sonra da gerekmeyeceğini bildiği içindi belki. Evet, evet, evet, kendi bok çuvalı hayatına karşı kontrolsüz bir sevgi duyuyordu. Ve daha da fazlası için gülünç bir açlık. Daha fazla yenilgi! Daha fazla hayal kırıklığı! Daha fazla ihanet! Daha fazla yalnızlık! Daha fazla osteoartrit! Daha çok misyoner! Tanrı nasip ederse, daha çok amcık! Her konuda daha feci bir karmaşa. Daha fırtınalı ve saf bir hayatta olma hissi için, varoluşun pislik yanını alt edemezsin. Star bir jön olmayabilirim ama hakkımda ne dersen de, gerçek bir insan gibi yaşadım!

Ben Arap Şeyhi,
Kalbin bana ait.
Geceleyin sen uyurken,
Çadırına süzüleceğim.
Gökyüzünde parlayan yıldızlar aydınlatacak,
Senin için aşka giden yolu.
Bu ülkeye birlikte hükmedeceğiz,
Ben Arap Şeyhi.

Hayata akıl sır *ermez*. Anladığı kadarıyla, Sabbath az önce ona ne ihanet etmiş ne de onu sürtüğü yapabilmiş ve asla da yapamayacak olan bir kıza tekme basmıştı; babasını seven ve (Baba'yı Sabbath'la aldatmak dışında) hiçbir yetişkin erkeğe ihanet etmeyecek, basit, maceraperest bir kıza; anladığı kadarıyla, bir daha asla çadırına süzülme-yeceği son yirmiliği de korkutup kaçırmıştı. Kötü kalpli ablaları Goneril ve Regan'dan birini sevgi dolu, masum, sadık Cordelia sanmıştı. Her şeyi en az yaşlı Lear kadar götünden anlamıştı. Neyse ki o gece ve son-raki yirmi yedi gece Brick Furnace Yolu'ndaki büyük yatakta Drenka'y-la sikişerek teselli bulabilecek, akıl sağlığını bu sayede koruyabilecekti.

• • •

Sabbath'ın Roseanna'yı görmesine izin verilmeden önceki iki haftada aralarındaki tek iletişim ilk haftanın sonunda Usher'dan gönderilmiş, hedefe odaklanmışlığını insanın gözüne sokan bir kartpostal oldu: Selamsız sabahsız, yalnızca Madamaska Şelaleleri'ndeki adreslerine yollanmıştı kart; Roseanna kocasının adını yazmakla bile uğraşma-mıştı. "23'ünde, 16.30'da, Roderick Evi'nde buluşuyoruz. Akşam ye-meği 17:15'te. Akşam 7-8 arası AA toplantım var. Aynı gece dönmek istemezsen, Usher'daki Ragged Hill Lodge'da kalırsın. R.C.S."

Sabbath ayın 23'ünde, saat 13.30'da, tam arabaya binerken evdeki telefon çalınca, Drenka arıyor olabilir diye hemen mutfak kapısından içeri koştu. Roseanna'nın ödemeli aradığını anlayınca, gelmemesi-ni söyleyeceğini sandı. Telefonu kapar kapamaz haberi vermek için Drenka'yı arayacaktı.

"Nasılsın, Roseanna?"

Roseanna'nın hiçbir zaman fazla inişli çıkışlı olmayan sesi ütülen-miş gibi dümdüz, sert ve öfkeliydi. "Geliyor musun?"

"Ben de tam arabaya biniyordum. Telefonu açmak için tekrar eve koşmak zorunda kaldım."

Roseanna, "Bir şey getirmeni istiyorum," dedikten sonra, yanında neyi nasıl söyleyeceğine dair talimatlar veren biri varmış gibi, "lüt-fen," diye ekledi.

"Bir şey mi getireyim? Tabii," dedi Sabbath. "Ne istersen."

Roseanna'nın buna yanıtı, prova edilmemiş, sert bir kahkaha oldu. Sonra da buz gibi bir sesle, "Dosyalarımın arasında," dedi. "Arkadaki en üst çekmece. Mavi bir klasör. Mutlaka lazım."

"Getiririm. Ama dosya dolabını açmam gerek."

"Anahtara ihtiyacın olacak." Böyle bir şey mümkünse, Roseanna'nın sesi daha da buzlanmıştı.

"Evet? Nereden bulacağım?"

"Binici çizmelerimin içinde... Sol tekinde."

Ama Sabbath yıllar boyu onun bütün çizmelerini, ayakkabılarını, spor ayakkabılarını aramıştı. Önceden sakladığı yerden alıp oraya daha yeni bırakmıştı herhâlde.

"Git al şimdi," dedi Roseanna. "Hemen bul. Çok önemli... Lütfen."

"Tamam. Olur. Sağ tekinde."

"Sol!"

Hayır, Roseanna'ya kontrolünü kaybettirmek zor değildi. Üstelik iki haftayı atlatmış, geriye yalnızca iki hafta kalmışken hâlâ bu hâldeydi.

Sabbath anahtarı bulup dolaptan mavi klasörü aldıktan sonra haber vermek için telefonun başına döndü.

"Dolabı kilitledin mi?"

Sabbath evet diyerek yalan söyledi.

"Anahtarı da getir. Dolabın anahtarını. Lütfen."

"Tabii ki."

"Klasörü de. Mavi olan. Üstüne iki tane lastik takılı."

"Aynen öyle."

Roseanna, "Lütfen kaybetme!" diyerek patladı. "Hayat memat meselesi."

"Cidden istediğine emin misin?"

"Benimle *tartışma*! Ne diyorsam, onu yap! Zaten seninle *konusmak* bile benim için çok zor!"

"Gelmesem daha mı iyi?" Sabbath bu saatte otelin oradan geçip İn'de buluşmak istediğinde yapmasını kararlaştırdıkları gibi Drenka'ya iki kez korna çalsa, ne olurdu ki?

"Gelmek istemiyorsan," dedi Roseanna, "gelme. Senden iyilik istemiyorum. Beni görmek istemiyorsan, bana göre hava hoş."

"Görmek istiyorum. Aradığında, bu yüzden arabadaydım. Nasılsın? Biraz düzelebildin mi?"

Roseanna titreyen bir sesle, "Hiç kolay değil," dedi.

"Tahmin ederim."

"Çok zor." Roseanna ağlamaya başladı. "İmkânsız gibi bir şey."

"Biraz ilerleme kaydedebildin mi?"

Roseanna, "Of, anlamıyorsun! Hiç anlamıyorsun!" diye bağırıp telefonu kapadı.

Klasörde Fransa'dan dönen annesinin yanına gittikten sonra, babasının Roseanna'ya yolladığı mektuplar vardı. Adam intihar ettiği günün akşamına kadar her gün bir mektup yazmıştı. İntihar mektubu hem Roseanna'ya hem de kardeşi Ella'ya hitaben yazılmıştı. Anneleri iki kızına yazılan mektupları biriktirmiş ve önceki yıl amfizemle gi-riştiği uzun mücadelenin ardından onlara verilmek üzere saklamıştı. Klasör annesinin antikalarıyla birlikte Roseanna'ya miras kalan bir şeydi ama o güne kadar üstündeki lastik bantları çıkarmayı bile becerememişti. Bir süre atmayı düşünüp durmuş ama onu da becere-memişti.

Sabbath, Usher yolunu yarılادığında bir lokantada durdu. Gar-son kız kahvesini getirinceye kadar klasörü kucağında tuttu. Sonra çıkardığı lastikleri dikkatle montunun cebine koydu ve mektupları açtı.

Adamın kendini asmadan birkaç saat önce yazdığı, "Sevgili kızla-rım Roseanna ve Ella," diye başlayan mektuba "15 Eylül 1950, Camb-ridge" diye tarih atılmıştı. Sabbath önce Profesör Cavanaugh'nun son mektubunu okudu:

15 Eylül 1950, Cambridge

Sevgili çocuklarım, Roseanna ve Ella,

Her şeye rağmen yine *sevgili* diyorum. Ben hep elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım ama hiçbir şeyi başarama-dım. Evliliklerimde de, işimde de başarısız oldum. Anneniz bizi terk ettiğinde, çöktüm. Siz sevgili çocuklarım bile beni bırakıp gittiğinde, her şey bitmişti. O zamandan beri uykusuz-luk çekiyorum. Artık gücüm kalmadı. Çok yorgunum ve uyku ilaçları beni hasta etti. Artık devam edemeyeceğim. Tanrı yar-dımcım olsun. Lütfen beni yargılarken fazla acımasız olmayın.

Mutlu yaşayın!

Babanız

6 Şubat 1950, Cambridge

Sevgili, küçük Roseanna!

Sevgili tatlı küçüğümü ne kadar özlediğimi hayal edemezsin. Kendimi bomboş hissediyorum ve bunu nasıl aşacağımı bilemiyorum. Fakat aynı zamanda bunun gerekli ve önemli bir şey olduğunu hissediyorum. Geçen mayıstan beri ne kadar değiştiğini görebiliyorum. *Sana yardım edemediğim* ve bana açılmayı istemediğin için son derece kaygılıydım. İçine kapanıp beni kendinden uzaklaştırdın. Okulda o kadar zorlandığını bilmiyordum ama sınıf arkadaşların hiç bize gelmediği için şüpheleniyordum. Bir tek küçük tatlı Helen Kylie arada bir gelip sabahları seni evden alırdı. Ama benim tatlı küçüğüm, hata sendeydi. Kendini başkalarından üstün hissettin ve sen farkında olmasan da bunu herkes hissediyordu. Annen de buradaki arkadaşlarıyla tam olarak aynı şeyi yaşadı. Canım küçük Roseanna'm, bunu seni üzmem için değil, enine boyuna düşünüp sonra da annenle konuşman için yazıyorum. O zaman hayatta bencil olmamak gerektiğini öğreneceksin...

8 Şubat 1950, Cambridge

... babanla iletişimi koparmıştın ve artık etrafına ördüğün o zırhı delemiyordum. Bu beni derinden endişelendiriyordu. Bir anneye ihtiyacın olduğunu biliyordum hatta sana bir anne bulmaya da çalıştım ama olmadı işte. Şimdi uzun zamandır özlediğin gerçek annen yine seninle. İyileşmen için çok büyük bir fırsat bu. Yaşamak için yeniden cesaret kazanacaksın. Okulda yine mutlu olacaksın. Zekâ bakımından ortalamanın çok çok üstündesin...

Ne zaman gelmek istersen, ister kısa ister uzun süreliğine olsun, babanın kapısı sana her zaman açık. Sen benim en sevdiğim çocuğumsun ve sensiz hayat bana fazlasıyla boş geliyor. Bunun senin için en iyisi olduğunu düşünerek kendimi avutmaya çalışacağım.

Lütfen yerleşir yerleşmez bana birkaç satır yaz. Hoşça kal, tatlı küçüğüm! Binlerce öpücük yolluyorum.

Seni seven yalnız baban

9 Şubat 1950, Cambridge

Sevgili, küçük Rosenna!

Sokakta Bayan Lerman'a rastladım. Okulu bırakmana üzül-müş. Bütün öğretmenlerin seni çok sevdiğini söyledi. Ama enfeksiyonlar yüzünden falan zor günler geçirdiğini, uzun zaman devamsızlık yapmak zorunda kaldığını biliyor. Ayrıca son günlerde Helen Kylie'yle ve öteki tatlı arkadaşların Myra, Phyliss ve Aggie'yle birlikte pek fazla zaman geçirmediğini de fark etmiş. Dedi ki, o kızlar kendilerini derslere vermişken, Roseanna başarıma isteğini yitirmişti. Sorunlarını birkaç yıl içinde atlatacağını umuyor. Buna benzer çok vaka gördüğünü söyledi. Ayrıca ergenlik çağındaki kızlar için kız okullarının daha iyi olduğu konusunda o da benimle hemfikir. Ne yazık ki annen Bayan Lerman'ın görüşünü paylaşmıyor...

... evet, tatlı küçük Rosenna, umarım yakında benim güneşim olduğun günlerdeki kadar mutlu, dürüst ve açık sözlü bir kız olursun. Sonradan aramızda sorunlar çıktı işte. Sana yardım etmek istedim ama edemedim çünkü benim yardımımı istemiyordun. Artık dertlerini bana anlatamıyordun. Bir anneye ihtiyacın vardı ama bir annen olamadı maalesef...

Kocaman kucak
Baban

10 Şubat 1950, Cambridge

Sevgili Roseanna!

Giderken beni sık sık arayacağına ve mektup yazacağına söz vermiştin. O kadar tatlı ve içtendin ki sana inandım. Ama aşkın gözü kördür. Gidişinin üzerinden beş gün geçti fakat bana bir satır bile yazmadın. Dün gece evde olduğum hâlde benimle konuşmak da istemedin. Artık anlamaya başlıyorum, gözüm açılıyor. Sende hiç vicdan yok mu? Artık babanın yüzüne bile bakmayacak mısın? Çocuklarıma tek başıma bakmak zorunda kaldığım beş yıl boyunca senin için yaptıklarımın teşekkürü böyle mi olacak? Acımasızlık bu. Korkunç bir şey. Bir daha babana gelip onun yüzüne bile bakmayacak mısın? Bunu anlamakta zorlanıyorum. Ama seni yargılamıyorum. Son günlerde hipnoz altında olduğunu anlayabiliyorum. Annen bana sonuna kadar eziyet etmeyi kendine misyon edindi herhâlde. Beni alt etmekten başka bir şey düşünmüyor. Sizin zannettiğiniz kadar değişmiş değil bence.

Belki bana birkaç satır yazıp ne yapmam gerektiğini söylersin. Odanı boşaltıp senin gibi bir kızım olduğunu unutayım mı?

O gün kırtasiyede bana on dolar hakkında neden yalan söyledin. Hiç gerek yoktu. Güzel bir son anı olmadı.

Baban

11 Şubat 1950, Cambridge

Sevgil, küçük Roseanna'm!

Uzun zamandır beklediğim mektubun için binlerce teşekkür. Beni öyle mutlu ettin ki şu an kendimi bambaşka bir insan gibi hissediyorum. Kırık dökük hayatımın üzerine yeniden güneş doğdu. Son mektubum için lütfen beni affet. Onu yazarken öyle bunalmıştım ki bir daha ayağa kalkabileceğimi bile zannetmiyordum. Ama bugün her şey farklı. Irene o kadar iyi davranmaya başladı ki *tatlı* biri olduğunu bile söyleyebilirim. En feci krizi –gidişinizi–atlatmamda çok yardımı oldu sanırım...

Babanla iletişimi tamamen kesmediğin sürece başımın üstünde yerin var tabii. Artık evde her şey sütliman olduğuna göre, mektuplarını *ikimiz de* dört gözle bekleyeceğiz. Lütfen bize her fırsatta yaz. Uzun uzadıya yazman gerekmez, iyi olduğunu söyleyen birkaç satır yeterli. Ama zaman zaman, bilhassa sorunlar seni çok bunalttığına, babana ruhunun derinliklerinde olanları da yazmalısın. İkimiz de sana bütün sevgimizi yolluyoruz. Ama özellikle ben. Seni çok seven

Baban

Roseanna'nın 1950'de Ella'yla birlikte Cambridge'den ayrılıp annesinin yanına gittiği şubat gününden nisan sonuna kadar falan mektuplar bu şekilde devam ediyordu ve Sabbath hastanedeki akşam yemeğine yetişmek istiyorsa, ancak bu kadarını okuyabilirdi. Zaten son mektuba kadar aynı karamsar mesajın iletildiğinden emindi; bütün dünya adamcağıza karşıydı, yoluna engeller dikiyordu, onu aşağılayıp unufak ediyordu. *Odanı boşaltıp senin gibi bir kızım olduğunu unutayım mı?* İçi kan ağlayan Profesör Cavanaugh'nun beş gündür görmediği on üç yaşındaki sevgilisine yazdığı şey buydu işte. Kederli, manyak bir ayyaş; taşın kaldırılacağı güne kadar, dünyayla savaşmadığı tek bir gün bile olmayacaktı. *Lütfen beni yargılarken fazla acımasız olmayın. Mutlu yaşayın! Babamız.* Sonra da bütün uyumsuzluklar ortadan kalkmıştı. Nihayet her şey kontrol altına alınmıştı.

Sabbath hastanenin otoparkına girdiğinde saat beşe geliyordu. Yeşil çimlerle kaplı, çanak misali geniş bir daireyi hastanenin ana binasından, tepenin başındaki uzun ve üç katlı, dış cephesi beyaz yalı baskıyla kaplı, siyah kepenkli, ne tesadüftür ki Balich'lerin Madamaska Gölü'ne bakan koloni tarzı oteline çok benzeyen evden ayıran bahçe yolundan yürüdü. Geçen yüzyılda orada da bir göl vardı ama artık göle benzeyen bir çimenliğe dönüşmüş, gölün kenarında yükselen muazzam Gotik malikâne çocuksuz sahiplerinin ölümünden sonra harabeye dönmüştü. Önce çatısı, sonra taş duvarları çökmüş, derken 1909 yılında göl kurutulmuş ve ürkünç bir tablo gibi görünen o yığın bir ekskavatörle çukurun içine itilip üzeri doldurulmuş, yerine bir sanatoryum kurulmuştu. Eski sanatoryum bugün Usher Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin ana binasıydı ama buraya hâlâ Malikâne deniyordu.

Akşam yemeği saati yaklaştığı için, sigara içmek için tabii ki Malikâne'nin kapısı önünde toplanmış yirmi-yirmi beş kişiden birkaçının ergenlik çağında oldukları söylenebilecek, vadideki öğrenciler gibi koşu ayakkabıları ve kot pantolonlar giyinmiş gencecik çocuklar, beyzbol şapkalarını ters takmış oğlanlar, okullarının tişörtlerini giymiş kızlar olması Sabbath'ı şaşırttı. Kızlardan en güzeline –dik dursa, en uzunları da olabilirdi– Roderick Evi'nin nerede olduğunu sordu ve kız yolu göstermek için kolunu kaldırdığında bileğinin içinde yeni iyileşmiş gibi görünen yatay bir kesik izi olduğunu fark etti.

Sıradan bir sonbahar akşamıydı; yani ıslık ıslık ve olağanüstü. Bu güzellik intihar eğilimli biri için ne kadar korkunç, ne kadar *tehlikeliydi* kim bilir ama buna rağmen, diye düşündü Sabbath, sıradan bir depresyon yaşayanları, içinde sürünerek ilerledikleri dehlizin yaşama çıkabileceğine inandıracak türden bir gündü. Çocukluğun en güzel yanları hatırlanır ve o an için yetişkinliğin değilse bile dehşetin birazcık da olsa azalması mümkün görünür. Psikiyatri hastanesinde sonbahar, sonbahar ve o meşhur anlamları! Ben buradaysam, nasıl sonbahar olabiliyor? Sonbaharsa, ben neden buradayım? *Cidden* sonbahar mı? Mevsim yine sihirli bir şekilde dönüyor ve biz bunun farkında bile değiliz.

Roderick Binası çimenliğin etrafını dolaşan ve tekrar otobana çıkan yoldaki bir dönemecin hemen dibindeydi. Malikâne'nin daha küçük, iki katlı bir versiyonuydu ve açık verandaları, yeşil bahçeleri olan, ağaçların arasına düzensiz bir şekilde dağılmış yedi-sekiz evden biriydi. Sabbath yoldaki bayırın tepesinden Roderick Evi'ni ve birbirine yakın duran bahçe mobilyalarına oturmuş dört kadını gördü.

Beyaz plastik şezlongda yatan kendi karısıydı. Etrafındakiler hararetli bir sohbe dalmış olduğu hâlde Rosie gözünde güneş gözlüğüyle hiç kıpırdamadan yatıyordu. Derken biri –belki de Roseanna’nın kendisi– komik bir şey söyledi ve Roseanna hemen oturma pozisyonuna geçip neşeyle el çırttı. Sabbath yıllardır bu kadar içten güldüğünü görmemişti onun. Çimlerin üzerinde yürüyerek yanlarına gittiğinde hâlâ gülüyorlardı. Kadınlardan biri Roseanna’ya doğru eğildi. “Ziyaretçin,” dedi.

Sabbath, “İyi günler,” diyerek resmî bir tavırla herkese selam verdi. “Ben Roseanna’nın yuva kurucu içgüdülerinden istifade eden, hayatta karşılaştığı bütün dirençlerin bedenlenmiş hâliyim. Eminim hepinizin beş para etmez birer eşi vardır; onunki de benim işte. Ben Mickey Sabbath. Hakkımda duyduğunuz her şey doğru. Her şey yıkıma uğratıldı ve yıkıma uğratan bendim. Selam, Rosie.”

Roseanna’nın ayağa fırlayıp ona sarılmaması Sabbath’ı şoke etmedi. Ama gözlüğünü çıkarıp çekingen bir tavırla, “Selam,” dediğinde... vay canına, telefondaki ses onu böyle bir çekiciliğe hazırlamamıştı. Roseanna içkiden ve ondan uzak kalalı daha on dört gün olmuştu ama şimdiden otuz beş yaşında gösteriyordu. Cildi parlak ve temiz görünüyor, omuz hizasındaki saçlarında kumraldan çok altın rengi teller göze çarpıyordu ve dudakları yeniden dolgunlaşmış, gözlerinin arasındaki o hoş açıklık geri gelmiş gibiydi. Roseanna’nın epey geniş bir yüzü vardı ama o yüzdeki şeyler yıllardır silikleşmiş gibiydi. Birlikte çektikleri acının basit başlangıç noktası Sabbath’ın karşısındaydı: Roseanna’nın o çarpıcı komşu kız güzelliği. Roseanna yalnızca on dört gün içinde, baştan savma yaşanmış bir hayatın en az yirmi yıllık yükünü sırtından atıvermişti.

“Bunlar,” dedi Roseanna acemi bir tavırla, “evde kalanlardan birkaçı.” *Helen Kylie, Myra, Phyllis, Aggie...* “Odamı görmek ister misin? Biraz zamanımız var.” O an annesinin ya da babasının arkadaş ortamına girmesinden utanmış ve Sabbath’ı bir an önce oradan uzaklaştırmak isteyen huzursuz bir çocuk gibiydi.

Sabbath, Roseanna’nın peşinden basamakları çıkıp verandadan geçtikten sonra –orada da sigara içmeye çıkmış, bahçedeki gibi gençten kadınlar vardı– eve girdi. Küçük bir mutfaktan geçip duvarlarında duyurular ve gazete kupürleri olan bir koridora döndüler. Koridorun bir yanı bir grup kadının televizyon izlediği küçük ve karanlık bir oturma odasına, öteki yanı içindeki iki masanın arkasına neşeli Snoopy posterleri asılmış cam duvarlı hemşire odasına açılıyordu. Roseanna odaya girip Sabbath’ı da biraz içeri çekti. Nöbetteki genç hem-

şireye, “Kocam geldi,” dedi. Hemşire, “Tamam,” deyip başıyla kibarca selam verirken, Roseanna –gayet doğru bir itham olduğu hâlde– her şeyin yıkıma uğratıldığını ve yıkıma uğratanın kendisi olduğunu bir kez daha söylemesin diye, Sabbath’ı kolundan tuttuğu gibi götürmeye başlamıştı bile.

Salondan biri tatlı bir sesle, “Roseanna!” diye seslendi. “Roseanna Banana!”

“Selam.”

“Okul günlerine dönmüş gibisin,” dedi Sabbath.

Roseanna, “Pek sayılmaz,” diyerek onu tersledi.

Daha yeni bembeyaz boyanmış küçük odada ön bahçeye bakan iki perdeli bir pencere, tek kişilik yatak, eski bir ahşap masa ve bir şifonyer vardı. Yani ihtiyaç duyabileceğiniz her şey. İnsan böyle bir yerde sonsuza kadar yaşayabilirdi. Sabbath banyodan içeri başını sokup bir musluğu açtıktan –beğeni dolu bir sesle “Sıcak su,” dedikten– sonra tekrar odaya bakarak masanın üstünde üç tane çerçeveli fotoğraf olduğunu gördü: Bir tanesinde savaştan hemen sonra Paris’te kürk mantosuna sarınmış annesi vardı, öteki Ella’yla Paul’ün iki tombik sarışın çocuklarıyla (Eric ve Paula) çektiirdikleri ve üçüncünün de yolda olduğu (Glenn) apaçık belli olan eski bir resimdi, Sabbath’ın ilk kez gördüğü üçüncü fotoğrafsa takım elbiseli, kravatlı, yakası kolalı, hiç de “çökmüş” gibi görünmeyen ama ancak Cavanaugh olabilecek, sert bakışlı, geniş yüzlü bir adamın stüdyo çekimi portresiydi. Roseanna odanın içinde huzursuzca dört dönerken, masanın üstünde açık duran kompozisyon defterini titrek eliyle kapayıverdi. “Klasör nerede?” diye sordu. “Unuttun, değil mi?” Artık Sabbath’ın bahçede gördüğü, Helen, Myra, Phyllis ve Aggie’yle gülüşen o güneş gözlüklü hava perisi değildi.

“Arabada bıraktım. Koltuğun altında. Kapısı kilitli. Bir şey olmaz.”

“Peki ya,” diye haykırdı Roseanna ciddi ciddi, “biri arabayı çalarsa?”

“Öyle bir şey olabilir mi, Roseanna? O arabayı mı çalacaklar? Geç kalmamak için acele ettim. Yemekten sonra alırsız diye düşündüm. Ama ne zaman istersen gidebilirim. İstersen klasörü getirip hemen gideyim. Cildine iyi gelmiyorum sanırım.”

“Sana burayı göstermeyi planlamıştım. Etrafı gezdirecektim. Yüzüğüm yeri gösterecektim. Şimdiyse kafam allak bullak. Çok fenayım. Kendimi bomboş hissediyorum. Çok kötü hissediyorum.” Roseanna yatağının ucuna oturup hıçkırarak ağlamaya başladı. Sonunda ağzından çıkarmayı becerebildiği sözler, “Buranın, buranın günlüğü bin dolar,” oldu.

“Bu yüzden mi ağlıyorsun?”

“Hayır. Zaten sigorta karşılıyor.”

“Niye ağlıyorsun o zaman?”

“Yarın... yarın geceki toplantıda ‘Benim Hikâyem’i ben anlatacağım. Sıra bende. Notlar alıp durdum. Çok korkuyorum. Günlerdir not alıp duruyorum. Midem bulanıyor, karnım ağrıyor...”

“Korkacak ne var ki? Ders verdiğini hayal et. Çocuklara anlattığını düşün.”

“*Konuşmaktan* korkmuyorum ki,” diye cevap verdi Roseanna öfkeyle. “Beni *söyleyeceklerim* korkutuyor. *Doğruyu* söyleyecek olmam.”

“Ne hakkında?”

Roseanna, Sabbath’ın aptallığına inanamamış gibiydi. “Ne hakkında mı? *Ne hakkında mı?* Onun hakkında!” diyerek babasının resmini gösterdi. “O adam hakkında!”

Vay canına. O adam’dı. O’ydu demek.

Sabbath masum masum, “O ne yaptı ki?” diye sordu.

“Yapmadığı *kalmadı*. Ne yapmadı ki!”

Malikâne’nin ilk katındaki yemek salonu hoş, sessiz, çimenliğe bakan cumbalı pencerelerden gelen ışıkla aydınlanan ferah bir yerdi. Hastalar istedikleri yerlere, daha çok sekiz kişiyi alabilecek kadar büyük olan meşe masalara oturuyor ama bazıları da duvar boyunca dizili iki kişilik masalarda oturup biraz uzak duruyordu. Sabbath’ın aklına yine göl kenarındaki otel ve Drenka’nın baş rahibe görevini üstlendiği yemek salonunun keyifli ortamı geldi. Oteldeki konukların aksine, hastalar yemeklerini o gece üzerinde patates kızartması, yeşil fasulye, peynirli hamburger, salata ve dondurma olan bir açık büfeden kendileri alıyordu; günde bin dolara peynirli hamburger. Roseanna’nın turna yemişi suyu bardağını doldurmak için her kalkışında, dili damağı kuruyup meyve suyu makinesinin başına toplanmış olanlardan birileri mutlaka ona gülümseyip bir şeyler söylüyor, bardağını doldurmuş dönerken yanından geçtiği masalardan birileri boşta kalan elini tutuyordu. Yarın gece “Benim Hikâyem”i anlatacak kişi olduğu için mi yoksa o gece “o” orada olduğu için miydi acaba? Sabbath şimdiye kadar Usher’dan birilerinin –bir hastanın, doktorun ya da hemşirenin– eyaletlerarası arama yapıp kaydı dinleyerek Roseanna’nın oraya düşme nedenini öğrenip öğrenmediğini merak ediyordu.

Ama oraya düşmesinin asıl nedeni yapmadığı kalmayan babasıydı.

Peki bu “yapmadığı kalmama” olayını Sabbath’a neden daha önce hiç anlatmamıştı. Bu konudan söz etmeye cesareti mi yoktu? Hatırlamaya bile cesaret edememiş miydi? Yoksa Sabbath’a yapılan suçlama Roseanna’nın da kendi acısının kökenini net olarak görebilmesini sağlamıştı ve söylediği şeyin neyi ima ettiğini anlamaya çalışmak acımasızca ve saçma bir şey miydi? Sonunda hem yüce hem de gülünç ve zamanın ruhuna göre gayet akla yakın bir gerçeğe ulaşmıştı belki de. Ama geçmişin gerçek bir resmi –artık öyle bir yer kaldıysa– nerede olabilirdi ki?

Sevgili tatlı küçüğümü ne kadar özlediğimi hayal edemezsin. Kendimi bomboş hissediyorum ve bunu nasıl aşacağımı bilemiyorum. Sen benim en sevdiğim çocuğumsun ve sensiz hayat bana fazlasıyla boş geliyor. Bir tek küçük tatlı Helen Kylie arada bir gelirdi. Benim güneşim olduğun günlerdeki kadar mutlu, dürüst ve açık sözlü bir kız ol. O kadar tatlı ve içtendin ki sana inandım. Ama âşkın gözü kördür. Sende hiç vicdan yok mu? Artık babanın yüzüne bile bakmayacak mısın? Uzun zamandır beklediğim mektubun. Kırık dökük hayatımın üzerine yeniden güneş doğdu.

Cambridge’deki o tavan arasında kendini asan, terk edilmiş bir baba mıydı yoksa reddedilmiş bir âşık mı?

Roseanna yemekte durmadan konuşarak Sabbath orada yokmuş ya da karşısında oturan başka biriymiş gibi davranmaya çalışıyordu sanki. “Şu kadını gördün mü?” diye fısıldadı. “İki masa arkamda, minyon, zayıf, gözlüklü, elli-elli beş yaşlarında,” diyerek kadının feci evliliğinin hikâyesini özet geçti; ikinci bir aile, yirmi beş yaşında bir kız arkadaş ve üç ve dört yaşlarında iki çocuk... kocası yan kasabada çaktırmadan bunları yaşıyormuş. “Saçları örgülü kızı gördün mü? Kızıl saçlı... tatlı, zeki bir çocuk... yirmi beş yaşında... Wellesley’den... erkek arkadaşını inşaat işçisi. Marlboro erkeği gibiymiş. Kızı duvarlara çarpıp merdivenlerden aşağı atıyor ama yine de adamı aramadan duramıyor. Her gece arıyor. Birazcık pişmanlık hissetmesini sağlamaya çalışıyormuş. Daha beceremedi. Şu koyu tenli, işçi tipli, genç çocuğu gördün mü? Camcı. Tatlı çocuk. Karısı çocuğun ailesinden nefret ediyor ve çocukları onlarla görüştürmüyor. Çocuk bütün gün etrafta dolanıp kendi kendine konuşuyor. ‘Olmayacak... ümitsiz vaka... hiçbir şey değişmeyecek... o bağırımlar... olay çıkarmalar... artık dayanamıyorum.’ Sabahları tek duyduğun odalarında ağlayan, ağlayarak, ‘Keşke ölsem,’ diyen insanları sesleri. Şu adamı gördün mü? Uzun boylu, kel, koca burunlu adamı. İpek sabahlığı olan. Gey. Odası parfüm dolu. Bütün gün o sabahlıkla dolaşıyor. Elinde hep bir kitap var. Her yıl eylülde

intihara teşebbüs ediyor. Ekim aylarında buraya geliyor. Kasımda da evine dönüyor. Roderick'teki tek erkek. Bir sabah odasının önünden geçerken içeride hüngür hüngür ağladığını duydum. Odaya girip yatağına oturdum. Bana hikâyesini anlattı. Annesi onu doğurduktan üç hafta sonra ölmüş. Kalp romatizmasından. On iki yaşına gelene kadar annesinin nasıl öldüğünü söylememişler. Kadına hamileliğin riskli olduğu önceden söylenmiş ama o yine de doğum yapmış ve sonra da ölmüş. Adam annesini kendisinin öldürdüğünü düşünmüş. İlk anısı babasıyla birlikte arabada oturuşu, bir evden ötekine gidişi. Sürekli ev değiştirmişler. O beş yaşındayken, babası arkadaş olduğu bir çiftin yanına taşınmış. Otuz iki yıl boyunca o evde yaşamış. Kadınla gizli ilişkisi varmış. Çiftin iki kızını kardeşleri gibi görüyor. Bir tanesi gerçek kardeşi. Adam teknik ressam. Tek başına yaşıyor. Her gece pizze ısmarlıyor. Televizyon izlerken pizzasını yiyor. Cumartesileri dana etiyle özel bir yemek yapıyor. Kekeme. Konuşurken ne dediğini zor anlıyorsun. Bir saat kadar elini tutup orada oturdum. Ağlayıp durdu. Sonunda, 'Ben on yedi yaşındayken, babamın kardeşi, amcam geldi ve...' diye bir şey söyledi ama devamını getiremedi. On yedi yaşındayken yaşadığı şeyi kimseye anlatamıyor. Elli üç yaşına gelmiş ama hâlâ anlatamıyor. Adı Ray. Herkesin hikâyesi birbirinden beter. Herkes iç huzuru istiyor ama içindeki sesleri susturamıyor."

Roseanna dondurmalar bitinceye kadar konuşmaya devam ettikten sonra ayağa fırladı ve birlikte babasının mektuplarını almaya gittiler.

Sabbath onun yanından hızlı hızlı yürürken, Malikânê'nin arkasındaki bir tepenin doruğunda cam ve pembe tuğladan modern bir bina olduğunu fark etti. "İnsanları kilitledikleri yer," dedi Roseanna. "Deliryum tremensle gelenleri orada detoksa sokuyorlar. Şok tedavisi yaptıkları yer orası. Bakmaya bile dayanamıyorum. Doktoruma, 'Beni asla oraya kilitlemeyeceğinize söz verin. Beni oraya yollayamazsınız. Buna dayanamam,' dedim. 'Bunun sözünü veremem,' dedi."

"Sürpriz," dedi Sabbath. "Bir tek jant kapaklarını çalmışlar."

Arabanın kapısını açıp ön koltuğun altından (lastikleri güzelce yerine takılmış) klasörü alarak ona verir vermez, Roseanna yine hıçkırıkla hıçkırıkla ağlamaya başladı. Dakika başı başka birine dönüşüyordu. "Sanki *cehennemdeyim*," dedi Roseanna, "bu gelgitler hiç *bitmiyor*!" ve dönüp onu kilitlenmekten kurtaracak tek şeymiş gibi klasörü sımsıkı göğsüne bastırarak tepeden yukarı koşturmaya başladı. Sabbath varlığıyla ona daha fazla acı çektirmese miydi acaba? Hemen yola çıksa saat ondan önce evde olurdu. Drenka'yla buluşmak için çok geçti ama

ya Kathy? Onu eve götürüp S A B B A T H'ı tuşlardı ve kaseti dinleyerek birbirlerine yumulurlardı.

Saat yediye yirmi vardı. Roseanna'nın toplantısı Malikâne'nin "lobisinde" yedide başlayıp sekize kadar sürecekti. Sabbath misafir rolünü sürdürerek –ama buna daha ne kadar devam edebileceğini bilemiyordu– uzun adımlarla çimenlikli yeşil çanağı geçti. Roderick'e girdiğinde, nöbetçi hemşire Roseanna'nın arayıp kendisi AA toplantısından dönene kadar odada beklemesini söylediğini ilettili. Zaten oraya davet edilse de edilmese de, masanın üstünde ertesi gece yapacağı itirafı hazırladığı kompozisyon defterini gördüğünden bu yana, Sabbath'ın planı da buydu.

Belki Rosenna defteri orada bıraktığını unutmuştu; belki de sırf Sabbath'ı gördüğü için (ki bunda evliliği ateşleme özelliğinin faydası Kitabı Mukaddes'te¹⁷ bile yüceltilmiş olan içkinin parmağı yok demektir) doğru dürüst düşünememiş ve hemşireye saçma sapan bir mesaj bırakıvermişti. Ya da belki cidden de Sabbath'ın odasında tek başına oturup yazıya döktüğü acısını okumasını istemişti. İyi ama bu şekilde neyi görmesini sağlayacaktı? Kendi ona bir şey verirken, Sabbath'ın da bir şey vermesini istemişti ama tabii ki Sabbath'ın böyle bir anlaşılmaya uymaya niyeti yoktu çünkü aslında o da Roseanna'ya bir şey vermek, karşılığında ondan başka bir şey almak istemişti... Peki o zaman evli kalmanın anlamı neydi? Açıkçası, bilemiyordu. Bu işi otuz yıl oyunca askıya almak anlaşılabilir bir şeydi ama sonra bunu herkesin sürekli yaptığını hatırlıyordunuz. Uzun süreli birlikliklerinin sarsılmaz temelinde güvensizlik ve karşılıklı hoşnutsuzluk olan tek çift onlar değildi. Buna rağmen, dayanma gücünün sınırına ulaşan Rosi'ye sorarsanız, böyle tamamıyla karşıt tutkulara sahip tek çift *onlardı*, öyle olması *gerekirdi*: Birbirlerinin tavrını düşmanca bulmaktan bezmiş tek çift, birbirlerini en çok istedikleri şeylerden yoksun bırakmış tek çift, farklılıkları yüzünden girdikleri savaşın asla bitmeyeceği tek çift, bir araya gelme nedenleri artık hatırlanmama derecesinde buhar olmuş tek çift, kişi başına düşen binlerce yakınmaya rağmen birbirinden kopamayan tek çift, her geçen yıl durumun daha da kötüye gitmesine inanamayan tek çift, akşam yemeklerindeki sessizlikleri acı bir nefretle yüklü olan tek çift...

Sabbath, Roseanna'nın tuttuğu defterin daha çok kendisiyle ilgili bir tirat olacağını sanmıştı. Ama içinde ona dair bir şey yoktu.

17 "İçkiyi çaresize, şarabı kaygı çekene verin: İçsin ki ıstırabını unutsun, artık sefaletini anmasın!" (Özdeyişler 31.6-7) (ç.n.).

Yazdıklarının hepsi öteki erkeklerle, Roseanna'nın her sabah kalktığında ve her gece uyurken kendini resmine bakmaya zorladığı, kolalı yaka gömlek giyen profesörle ilgiliydi. Roseanna'nın varoluşunda Kathy Goolsbee'ninkinden daha fena şeyler vardı; Sabbath'ın kendisi konunun dışındaydı. Boş yere sallanıp yuvarlanmakla ve -Roseanna'nın aldığı notlarda açıkladığı gibi- ruhunu kalıcı olarak deforme eden yaranın daha da iltihaplanmasıyla geçen son otuz yıl konu dışıydı. Sabbath'ın kendi hikâyesi vardı; bu da Roseanna'nın, hayat denen ihanetin ne zaman ve nerede başladığına dair, başlangıç hikâyesiydi. Kilitlendiği, çıkışı olmayan korkunç yer buydu ve hikâyede Sabbath'tan bir kez olsun söz edilmiyordu. Birbirimizin başına nasıl da bela oluyoruz; kutsal güveni ilk sabote edene kıyasla, aslında birbirimiz için var olmayan, gerçek dışı birer hayal olduğumuz hâlde.

Akşam yemeğinin yapılmasına yardım eden, bizimle birlikte yaşayan yardımcı kadınlar olurdu. Babam da yemek pişirirdi. Hafızamda pek yer etmemiş. Yardımcı kadınlar da sofraya bizimle otururdu. Akşam yemeklerini çok iyi hatırlamıyorum.

Okuldan döndüğümde evde olmazdı. Anahtarım vardı. Markete gidip kendime yiyecek bir şeyler alırdım. Bezelye çorbası. Sevdığım keklerle kurabiyeler. Kardeşim evde olurdu. Öğleden sonra bir şeyler atıştırıp arkadaşlarımızla oynamak için dışarı çıkardık.

Çok gürültülü horladığını hatırlıyorum. İçkidendi herhâlde. Sabahları onu bütün giysileriyle yerde uyurken bulurduk. Öyle sarhoş olurdu ki yatağın yolunu bulamazdı.

Hafta içi değil hafta sonları içerdi. Bir ara yelkenlimiz vardı, yazları denize açılırdık. Baskıcıydı. Dediğim dedikti. Çok iyi bir denizci de sayılmazdı. Biraz fazla sarhoş olduğunda kontrolünü yitirir ve birkaç adım atıp dönerek hiç parası olmadığını göstermek için ceplerini dışarı çıkarırdı. Sonra abuklamaya başlardı ve yanımızda bir arkadaşımız varsa, çok utanırdım. Böyle şeyler yaptığında ondan fiziksel olarak tiksindirirdim.

Yeni giysilere ihtiyacım olunca beni alışverişe o çıkarırdı. Bu işi babamla birlikte yaptığım için çok utanırdım. Öyle bir zevki yoktu ve bazen hoşlanmadığım şeyler alıp zorla giydirirdi. Nefret ettiğim yünlü bir ceketini hatırlıyorum. O ceketten öyle

nefret ederdim ki. Kendimi erkek çocuğu gibi hissederdim çünkü etrafımda benimle ilgilenip tavsiyeler verecek kadınlar yoktu. Çok zordu.

Eve gelen yardımcı kadınların çoğu onunla evlenmek isterdi. Hatırladıklarımın biri eğitilmiş, çok iyi yemek yapan bir kadındı ve profesörle evlenmeyi öyle çok istiyordu ki. Ama her seferinde felaketle sonuçlanırdı. Ella'yla ikimiz romantik gelişmeleri kapılardan dinlerdik. Seks yapmaya başladıklarında, hemen anlardık. Babamın o kadar içerken çok iyi seks yaptığını sanmıyorum. Ama biz sürekli kapıdan dinler ve neler olup bittiğini öğrenirdik. Ama sonra gerçek yüzünü gösterir, kadınlara patronluk taslamaya, bulaşıkları bile nasıl yıkacaklarını söylemeye başladı. O bir jeoloji profesörüydü ve bulaşık yıkamayı da onlardan daha iyi bilirdi. Tartışmalar, bağrışmalar başladı ve, kadınlara vurduğunu sanmıyorum ama, hep kötü biterdi. Gittiklerinde kriz hâli yaşanırdı. Sürekli kriz beklentisindeydim. On iki-on üç yaşına gelip dışarı çıkmaya ve erkeklere daha çok ilgi duymaya, kız grubumla gezip tozmaya başladığımda, bunu çok zor kabullenebildi. Oturup tek başına cin içer, sonra oracıkta sızardı. Hayatını idare etmeyi beceremeyen o yalnız insanı düşündüğümde, şimdi yaptığım gibi, ağlamadan edemiyorum.

Annem 1945'te, ben sekiz yaşındayken gitti. Ne zaman gittiğini hatırlamıyorum, bir tek terk edilmişlik hissini hatırlıyorum. Sonra da 1947'de, Noel'de, ilk kez gelişini. Ses çıkaran oyuncak hayvanlar falan getirmişti. O çaresizlik hissi. Annemi geri istiyordum. Ella'yla bu kez kapılardan annemle babamın konuştuklarını dinliyorduk. Belki seks de yapıyorlardı. Bilmiyorum. Ama kapılar ardında olan her şeyi dinlemeye çalışıyorduk. Yoğun fısıltılar, bazen de gürültülü kavgalar oluyordu. Annem iki hafta kalıp gittiğinde çok rahatlamıştım çünkü dayanılmaz bir gerilim vardı. Paris'te yaşadığı için bana görmüş geçirmiş biri gibi gelen, çok çarpıcı, iyi giyinen bir kadındı.

Babamın çalışma masasındaki çekmeceler kilitliydi. Ella'yla ikimiz çekmecelerin bıçakla nasıl açılacağını bildiğimiz için onun bütün sırlarını öğreniyorduk. Farklı farklı kadınlardan gelen mektuplar buluyorduk. Mektupları çok komik bulup gülüşüyorduk. Bir gece babam odama gelip, "Ah, ben âşık olu-

yorum,” dedi. Bir şey bilmiyormuş gibi davrandım. “Harika, artık onunla ilgilenme görevini devredebilirim,” diye düşündüm. Babam altmışına gelmiş bir dul olan bu kadının parası olduğunu zannediyordu. Evlenir evlenmez, öteki kadınlarla olduğu gibi, kavga etmeye başladılar. Bu kez kendimi her şeyin merkezinde, evliliklerinden sorumlu kişi gibi hissediyordum! Babam gelip gelip korkunç bir hata yaptığını çünkü kadının söylediğinden daha yaşlı ve parasız olduğunu söylüyordu. Büyük bir felaket. Derken kadın durmadan beni kötölemeye başladı. Ders çalışmadığımdan, şımarık olduğumdan, sözümeye güvenilmediğinden, dağınık olduğumdan, odamı toplamadığımdan, hiç doğruyu söylemeyen ve sözünü dinlemeyen bir bacaksız olduğumdan şikâyet edip duruyordu.

Bir gün annemin evinde banyo yaparken telefon çaldı ve annemin çılgılık attığını duydum. Aklıma ilk olarak babamın üvey annemi öldürmüş olabileceği geldi. Derken annem banyoya gelip, “Baban ölmüş. Benim Cambridge’e gitmem lazım,” dedi. “Ben?” diye sordum. “Senin ders çalışman lazım ve gelmemen gerektiğini düşünüyorum,” dedi. Ama benim için çok önemli olduğunu söyleyip ısrar edince gitmeme izin verdi. Ella gelmek istemedi, korktu ama onu da zorla götürdüm. Babam Ella’yla ikimize bir mektup bırakmıştı. O mektup hâlâ bende. Annemin yanına gittikten sonra yolladığı bütün mektuplar bende. Ölümünden beri hiçbirini okumadım. Postacı getirdiğinde de okuyamazdım. Babamdan mektup gelince bütün gün mide bulantısı çekerdim. Sonunda mektubu annem açtırırdı. Ya onun yanında okurdum ya da o bana okurdu. “Sen çok özleyen babana neden yazmadın?” Üçüncü şahıs. “Seni bu kadar çok seven babana neden yazmadın? Bana para hakkında niçin yalan söyledin?” Sonra ertesi gün, “Ah, benim canım Roseanna’m, senden mektup aldım, öyle mutluyum ki.”

Ondan nefret etmiyordum ama beni fazlasıyla huzursuz ediyordu. Üzerimde muazzam bir etkisi vardı. Derslere gitmek zorunda olduğu için her gün içmezdi. Sarhoş olduğu zamanlarda gece geç vakit odama gelir ve yanımda yatardı.

1950 Şubat’ında Ella’yla birlikte annemin yanına taşındık. Anne mi kurtarıcım olarak görüyordum. Çok güzel buluyordum. Beni de bebek gibi yapmıştı. Bir gecede popüler bir genç kız oldum,

bütün oğlanlar peşimden koşmaya başladı ve resmen bir gecede boyum uzadı. Çocukların dediğine göre, bir “Rosenna Kulübü” bile vardı. Ama gördüğüm ilginin keyfini çıkaramıyordum. Kendimi veremiyordum. Aklım hep başka yerlerdeydi. Çok zordu. Ama çizgili küçük elbiselerim, juponlarım, partilere giderken saçuma taktığım güllerimle, gayet düzgün bir kız olup çıktığımı hatırlıyorum. Annemin yaşam amacı bizi terk edip gidişini haklı gösterebilmektir. Gitmese babamın onu öldüreceğini söylüyordu. Onunla konuşmak için telefonu açarken bile ondan korkuyordu; damarları çıkıyor, yüzü bembeyaz oluyordu. Kaçışını haklı göstermek için söylediği şeyleri, şu ya da bu şekilde, her gün duyuyordum sanırım. Ondan mektup gelmesinden annem de nefret ederdi ama babamdan çok korktuğu için mektupları bana zorla okuturdu. Para konusunda çekişme vardı. Babam onunla yaşamayacaksam, para vermek istemiyordu. Sorun hep bendim, Ella değildi. Ya onunla yaşayacaktım ya da benim için para veriecekti. Konuyu nasıl çözdüler bilmiyorum ama aralarında para yüzünden ve benim yüzümden sürekli çekişme vardı.

Ondan fiziksel olarak tiksiniyordum. Cinsel açıdan. Fiziksel olarak o zaman da öyle gelirdi, bugün de bana hâlâ fazlasıyla iğrenç geliyor. Özellikle dudakları. Onları çirkin bulurdum. İnsan içindeyken bile bana genç bir kız gibi değil de âşık olduğu bir kızmışım gibi dokunmasından. Yürüyüş yaparken koluma girdiğinde, kendimi asla kurtulamayacağım bir kapana kısılmış gibi hissederdim.

Öyle çılgına döndüm, kendimi başka şeylerle uğraşmaya öyle bir verdim ki bir süreliğine onu unutabildim. Ölümünden sonraki yaz Fransa’ya gittim ve on dört yaşındayken ilk aşkıyı yaşadım. Annemin bir arkadaşında kalıyordum ve etrafımda bir sürü çocuk vardı... bu sayede onu unutabildim. Ama yıllar boyu sersem gibi yaşadım. Zaten hep sersem gibiydim. Şu an, ellisini geçmiş bir kadinken neden hâlâ aklımdan çıkmadığını bilmiyorum ama öyle.

Geçen yaz biraz çiçek toplayıp hoş bir ortam yaratarak mektuplarını okumaya hazırlandım ama başlar başlamaz durmak zorunda kaldım.

İçerek ayakta kalabildim.

Sonraki sayfada el yazısı satırların üstleri öyle bir karalanmıştı ki neredeyse hiçbir şey okunmuyordu. Sabbath “Sarhoş olduğu zamanlarda gece geç vakit odama gelir ve yanımda yatar,” sözünü açıklayacak sözcükleri aradı ama mikroskopla mercek altına aldığı anda bile bir tek “beyaz şarap,” “annemin yüzükleri” ve “ışkence gibi bir gün” sözlerini seçebildi... bunlar da anlamlı bir sırayı takip etmiyordu. Orada yazdığı şeyleri toplantıdaki hastaların duymasını, kendisi dâhil hiç kimsenin görmesini istememişti. Sabbath sonra sayfayı çevirdi ve belki de doktoru ödev olarak verdiği için gayet okunaklı bir şekilde yazılmış, alıştırma gibi bir şey buldu.

Babamın 39 yıl önce, ben on üç yaşındayken, şubat ayında yanından ayrılışımın hikâyesi. Önce hatırladığım şekliyle, sonra olmasını istediğim gibi.

Hatırladığım şekliyle: Birkaç gün önce bademcik ameliyatı için yattığım hastaneden beni babam aldı. Ondan fazlasıyla korkmama rağmen beni eve götürmekten gayet mutlu olduğunu görebiliyordum ama içimde onun yanındayken sıkça hissettiğim bir his vardı; tam olarak adını koyamıyorum fakat nefes alış ve dudakları beni fena hâlde rahatsız ediyordu. O işin nasıl olduğuna dair bir anım yok. Sadece nefes alışının ve dudaklarının içime yaydığı ürpertiye hatırlıyorum. Ella’ya anlatmadım. Bugüne kadar hiç anlatmadım. Hiç kimseye anlatmadım.

Babam Irene’le aralarının pek iyi olmadığını söyledi. Irene’in benden hâlâ şikâyetçi olduğunu, ders çalışmayan, sözünü dinlemeyen, pasaklı bir kız olduğumu söyleyip durduğunu. Ondan olabildiğince uzak durmak benim için en iyisiydi... Öğle yemeğinden sonra babamla salonda oturuyorduk. Irene mutfakı temizliyordu. Kendimi güçsüz ve yorgun ama kararlı hissediyordum. Artık ona yanından ayrılacağımı söylemek zorundaydım. Her şeyin çoktan planlandığını. Annem onunla birlikte yaşayabileceğimi ama –bu tekrar tekrar altını çizdiği bir şeydi– bunun kendi kararım olması gerektiğini, beni hiçbir şekilde zorlamak istemediğini söylemişti. Yasal vesayetimiz babamdaydı. O dönem için gayet alışılmadık bir şeydi bu. Annem çocukların birbirinden ayrılmaması gerektiğini düşündüğü ve bizi büyütecek olanaklara sahip olmadığı için, üzerimizdeki bütün haklarından feragat etmişti. Ayrıca onu hep

birlikte terk ettiğimiz takdirde babam hepimizi öldürebilirdi. Gazetelerde bir kocanın bütün aileyi öldürdükten sonra kendini de öldürdüğü aile trajedilerini okuyup adamın en doğrusunu yaptığını söylemişliği vardı.

Dağınık ve gür beyaz saçları, bitkin yüzüyle elli beşten çok daha büyük gösteren babamın, hafif kambur durduğu hâlde yine de uzun boylu bir adam gibi görünerek karşımda duruşunu hatırlıyorum. Bardağına kahve döküyordu. Hiç çekinmeden gideceğimi söyledim. Az kalsın bardağı düşürecekti. Yüzü kül gibi oldu. O an ne yapacağını bilemedi. Dili tutulmuş gibi, bir yere oturdu. Öfkeleneyeceğinden korkmuştum ama öfkelenerek beni korkutmadı. Ona sık sık karşı çıksam da, aslında babamdan ölesiye korkardım. Ama bu kez korkmuyordum. Oradan kurtulmam gerektiğini biliyordum. Gitmezsem, ölecektim. Babam bir tek, “Anlıyorum,” diyebilirdi, “ama bundan Irene’in haberi olmasın. Ona kendini toparlamak için biraz annende kalacağını söyleriz.” Üzerinden altı ay geçmeden de kendini astı. Sorumlusunun ben olmadığımı nasıl inanabilirim ki?

Olmasını istediğim gibi: Kendimi yorgun ama ameliyat olup bitiği için mutlu hissederek eve dönmekten memnundum. Beni hastaneden babam almıştı. Güneşli bir ocak günüydü. Öğle yemeğinden sonra babamla birlikte salonda oturduk. Yeni ameliyat olduğum için yalnızca sıvı tüketebiliyordum. Hem iştahım yoktu hem de kanama olmasından korkuyordum. Yavaş kanama yüzünden tekrar hastaneye yatan hastaları görmek beni korkutmuştu. Zamanında fark edilmediği takdirde ölümcül olabileceği söyleniyordu. Babam divanda yanıma oturdu. Benimle konuşmak istediğini söyledi. Annemin telefon ettiğini, artık koca kız olduğuma göre onun yanına taşınabileceğimi söylediğini anlattı. Babam benim zor bir dönem geçirdiğimin farkındaydı. Hepimiz için zor bir yıl olmuştu. Irene’le mutsuz bir evlilikleri vardı ve bunun beni çok etkilediğini biliyordu. Evliliği umduğu gibi gitmiyordu ama ben hem onun kıızıyım hem de çocuktum –artık ergenliğe adım atmıştım ama hâlâ çocuktum– ve evdeki durumun böyle olmasında hiçbir suçum yoktu. Irene gelip ondan, o gelip Irene’den şikâyet ederken benim arada kalmamdan üzüntü duyduğunu söyledi. Bu yüzden

kendini suçlu hissediyordu ve çok sevdiği kızının evden gitmesi onun için çok zor olacaktı ama eğer ben de istiyorsam, annemin yanına gitmemin iyi bir fikir olduğunu düşünüyordum. Annemin yanına taşınırsam benim için nafaka ödeyecekti tabii. Benim için en iyi olan neyse, cidden onu istiyordu. Sonra uzun zamandır kendini pek iyi hissetmediğini, sık sık uykusuzluk çektiğini söyledi. Sorunlarımı anlamış olması beni çok rahatlatmıştı. Bundan böyle hiç olmazsa bana yol gösterecek bir annem olacaktı. Ayrıca istediğim zaman dönebilirdim, odamı bozmayacaklardı.

Sevgili babam,

Bugün hastanede mektuplarının bana getirilmesini beklerken, ben de sana bir mektup yazmaya karar verdim. O zaman hissettiğim acı, şu an hissettiğim acı; ikisi aynı mı? Umarım değildir. Yine de çok benziyorlar. Ama artık acımdan kaçmaktan yoruldum. Kaçmak için kullandığım şey (içki içmek) bundan böyle işe yaramayacak. Ben senin gibi intihar eğilimli *değilim*. Ölmek istememin tek nedeni geçmişin beni rahat bırakmasını, çekip gitmesini istememdi. Rahat bırak beni Geçmiş, bırak uyuyayım!

Şimdi buradayım. Kızın akıl hastanesinde. Sebebi sensin. Dışarıda çok güzel bir sonbahar günü var. Gökyüzü masmavi. Yapraklar renk değiştiriyor. Ama içten içe hâlâ korkuyorum. Hayatımın boşa geçtiğini söylemeyeceğim ama beni birçok şeyden yoksun bıraktığını biliyor muydun? Terapistimle bu konuyu konuştuk ve artık beni normal bir erkekle normal bir ilişki yaşayabilme becerisinden yoksun bıraktığını biliyorum.

Ella yaptığın en iyi şeyin intihar etmek olduğunu söylerdi. Harika çocukları olan, tacize uğramamış kardeşim Ella için bunu söyleyebilmek ne kadar kolay! Ne tuhaf bir aileden geliyorum. Geçen yaz Ella'lara gittiğimde mezarını ziyaret ettim. Cenazenden sonra hiç gitmemiştim. Çiçek alıp mezarına bıraktım. Orada babaannemle dedemin yanında yatıyorsun. Senin için ve korkunç bir şekilde sona eren hayatın için gözyaşı döktüm. Benim için soyut ama yine de çok gerekli, belli belirsiz bir silüet olan şey, lütfen yarın geceki görevimde Tanrı'nın beni gözetmesini sağla.

Akıl hastanesindeki kızın,

Roseanna

Saat sekizi on geçerken, Sabbath her şeyi baştan sona üç kez okumuş ve Roseanna odaya dönmemişti. Sabbath babanın fotoğrafını inceleyip adamdaki hasarın ya da adamın verdiği hasarın görünür bir izini aradı ama bulamadı. Roseanna'nın nefret ettiği o dudaklarda bir fevkaladelik göremedi. Sonra *Kimyasal Bağımlılığı Olan Kişilerin Aileleri İçin Pratik Rehber* diye, Roseanna'nın eve döndükten sonra Drenka'yı yataklarından atabilmek adına Sabbath'ın beynini yıkamak için yatağın başucundaki sehpa da bıraktığına emin olduğu yumuşak ciltli bir kitabı tahammül edebildiği yere kadar okudu. Çok yakında evlerinde Mutlu, Uykulu, Huysuz ve Doktor kadar yardımcı birer unsur hâline gelecek Paylaş ve Tanımla ile ilk kez kitap sayesinde tanıştı. "Duygularımız da," diyordu kitapta, "bize muazzam ve çok derin bir acı verebilir... Münakaşalara dâhil olmak bize acı verir... Peki ya gelecek? Gelecekte her şey daha mı kötü olacak?"

Roseanna'nın binici çizmesinde bulduğu dosya dolabının anahtarını masanın üstüne bıraktı. Ama hemşireye gidip Roseanna'nın nerede olabileceğini sormadan önce on beş dakika daha odada kalarak merhum babasına o gün yazdığı mektubun hemen altına o da bir mektup yazdı. El yazısını değiştirmekle hiç uğraşmadı.

Sevgili küçük Roseanna'm!

Tabii ki akıl hastanesine girersin. Kendini benden, beni güzel Helen Kylie'cikten uzaklaştırmam konusunda seni kaç kez uyardımışım. Evet, akıl hastasıydın, içe içe kendini iyice dağıttın ve tek başına toparlanman mümkün değil ama bugünkü mektubun yine de benim için tam bir şok oldu. Yasal işlem başlatmak istiyorsan, hiç durma, ölü olmama rağmen başlat. Ölümün bana huzur getireceğini falan beklememiştin zaten. Şimdiyse, sayende, sevgili canım küçüğüm, ölü olmak da yaşamak kadar berbat bir şey hâline geldi. *Git*, yasal işlem başlat. Babasını terk eden bir kız olarak her şeyi çarpıtıyorsun. Ben beş yıl boyunca bir tek senin için yaşadım. Eğitim ve giyim masrafların falan yüzünden profesör maaşım bile bana yetmedi. O yıllarda kendim için hiçbir şey, üstüme giyecek tek bir şey bile almadım. Tekneyi bile satmak zorunda kaldım. Farklı çocuk büyütme yöntemleri üstüne tartışılabilir ama sevdiğim kızıma bakabilmek için her şeyi feda etmediğimi hiç kimse söyleyemez.

Daha fazla yazacak zamanım yok. Şeytan beni seansa çağırıyor. Sevgili küçük Roseanna'm, kocanla mutlu sona

ulaşmanız mümkün değil mi? Değilse, bu tamamen annenin suçu. Şeytan da benimle aynı fikirde. Terapi sırasında onunla kendine nasıl bir eş seçtiğini de konuştuk ve bu konuda en ufak bir suçum olmadığından eminim. Normal bir adamla evlenmemiş olman tamamıyla seni en tehlikeli ergenlik döneminde karma eğitim yapan bir okula yollayan annenin suçudur. Yaşadığın tüm acıların sorumluluğu bütünüyle ona ait. Annenin sana, senin bana yaptıklarınız yüzünden kökleri ta hayatta olduğum zamanın çok gerilerine kadar uzanan kaygılarım buradayken bile beni bırakmayacak. Grubumuzda kızı nankörlük eden bir baba daha var. Acısını bizimle paylaştı ve bu duyguyu birlikte tanımladık. Çok yardımcı oldu. Nankör kızımı değiştiremeyeceğimi anlamamı sağladı.

Beni daha nereye kadar zorlamak istiyorsun, küçüğüm? Artık yeteri kadar zorlamadın mı? Beni tamamen kendi acıyla, kendi yüce duygularıyla yargılıyorsun. Neden bir kerecik olsun *kendi* acımla, *kendi* yüce duygularımla yargılamayı denemiyorsun? Kendi dertlerine nasıl da yapışıyorsun! Sanki zulümlerle dolu bu dünyada bir tek senin derdin var. Ölünce göreceksin; ölüm yalnızca dertten ibaret. Bitmeyen bir dert. Ölmüş babana saldırmayı sürdürmen büyük bir alçaklık; senin yüzünden burada sonsuza kadar terapiye gideceğim. Bundan ancak ve ancak, sevgili küçük Rosenna, içinde kederli babana onun hayatını mahvedecek her şeyi yaptığın için ne kadar pişman olduğuna dair birkaç bin sayfa yazacak gücü bulabildiğin takdirde kurtulabilirim.

Cehennemdeki baban

“Herhâlde hâlâ Malikâne’dedir,” dedi hemşire saatine bakarak. “Sigara içmek için orada oyalanırlar. Neden oraya bakmıyorsunuz? Buraya doğru yürüyorsa, yolda karşılaşırsınız.”

Ama sigara içenlerin cidden de kapısı önünde topladığı Malikâne’ye gittiğinde, Roseanna’nın yüzmek için Rhonda’yla birlikte spor salonuna gittiğini öğrendi. Spor salonu çimenliğin aşağısında ve yolun karşı tarafındaki geniş bir alana yayılan alçak bir binaydı; orada havuzu pencerelerden görebileceğini söylediler.

Havuzda yüzen yoktu. Büyük, iyi aydınlatılmış bir havuzdu ve Sabbath buğulu pencerelerden içeri baktıktan sonra Roseanna boğulup dibe çökmüş olabilir diye de bakmak için içeri girdi. Ama bir havlu yığınının yanındaki masada oturan genç kadın görevli Rosean-

na'nın o gece gelmediğini söyledi. Yüz kulaçlık antrenmanını öğleden sonra yapmıştı.

Sabbath toplantının yapıldığı lobiye bakmak için tekrar karanlık tepeden Malikâne'ye çıktı. Lobiye girdiğinde ilk olarak, biri -Marlboro erkeğini sevgilisi Wellesleyli kız- piyanoda tek eliyle "Night and Day"i tıngırdatırken, oturmuş gazete okuyan camcıyı gördü. Lobi iki ucunda da jetonlu birer telefon olan geniş bir koridordu. Telefonlardan birinde Roseanna'nın yemekte kokain satan bir bağımlı olduğunu söylediği ufak tefek, zayıf, Latin Amerikalı çocuk vardı. Naylon kumaştan rengârenk bir eşofman takım giymişti ve başında kocaman bir kulaklık olduğu hâlde telefondaki kişiyle Sabbath'ın Puerto Rico ya da Dominik İspanyolcası olduğunu zannettiği bir dilde bağıra çağıra kavga ediyordu. Sabbath'ın anladığı kadarıyla, annesine siktir olup gitmesini söylüyordu.

Karşı duvarına bir televizyon, orasına burasına divanlar ve bir sürü rahat koltuk yerleştirilmiş büyük bir salon gibi olan lobide şimdi yalnızca bir lambaderin yanındaki masada sessizce kâğıt oynayan iki yaşlı kadın vardı. Bir tanesi, yemek salonunun kapısında yirmi dakika geç belirlediğinde hastalardan birçoğunun şakayla karışık alkışladığı, tıknaz olduğu hâlde üzerinde ona gayet yakışan matrak bir bezginlik havası olan, kır saçlı bir hastaydı. Kadın alkışlar karşısında görkemli ve asil bir New England aksanıyla, "Halkım," diyerek reverans yapmıştı. "Bu akşam performansı," diyerek parmak uçlarında yemek salonuna süzölmüştü. "Şansınız varsa, sabah performansını da izleyebilirsiniz." Onunla kâğıt oynayan kadın da yine yetmişli yaşlardaymış gibi görünen, ziyaretine gelmiş kız kardeşiydi.

"Roseanna'yı gördünüz mü?" diye seslendi Sabbath kadınlara doğru.

"Roseanna," diye cevap verdi hasta olan, "doktorunu görmeye gitti."

"Saat akşamın sekiz buçuğu."

"İnsani ilişkilerin temel unsuru olan acı," diyerek Sabbath'ı bilgilendirdi kadın, "akşam oldu diye azalmaz. Bilakis. Fakat siz onun gayet ehemmiyet verdiği kocası olmalısınız. Evet. Evet." Kadın onu -boyunu posunu, sakalını, kelinesi, kostümünü- baştan aşağı şöyle bir süzüp zarif bir tebessümle, "Müthiş bir adam olduğunuz aşikâr," dedi.

Sabbath Malikâne'nin ikinci katına çıkıp bir dizi hasta odasını geçerek koridorun sonundaki, Roderick'tekinin iki katı kadar olan, o kadar renkli ve neşeli olmasa da, neyse ki duvarlarında "Peanuts" posterleri olmayan hemşire odasına gitti. İki hemşire evrak işleriyle uğraşırken, siyah kot pantolon, siyah polo tişört ve siyah spor ayak-

kabılar giymiş, hafiften Sabbath'ın otuz yıl önceki hâlini andıran, siyah keçi sakallı bir adam da alçak bir dolabın üzerinde oturmuş bacaklarını sallıyor, yanındaki Pepsi dolu naylon torbadan ve ayaklarının dibindeki çöp sepetinden anlaşıldığı kadarıyla altıncı ya da yedinci kolasını içiyordu. Coşkulu bir sesle hemşirelerden birine bir şeyler anlatıyordu; hemşire arada bir adama bakıp onu dinlediğini belli ediyor ama sonra hemen elindeki işe dönüyordu. Hemşire de en fazla otuz yaşında, tıknaz, gürbüz, siyah saçlarını kısacık kestirmiş, zeki görünümlü bir tipti ve kapıda gördüğü Sabbath'a dostça göz kırptı. Hastaneye geldikleri o öğleden sonrasında Rosie'nin valizlerini arayan hemşirelerden biriydi.

“Saçma sapan ideolojiler!” dedi siyahlı genç adam. “Yirminci yüzyılın üçüncü en büyük ideoloji felaketi. Hep aynı şey. Faşizm. Komünizm. Feminizm. Hepsi de bir grup insanı bir grup insana düşman etmek için tasarlanmış. İyi kalpli Aryanlar onlara baskı yapan kötülere karşı. İyi kalpli yoksullar onlara baskı yapan kötü zenginlere karşı. İyi kalpli kadınlar onlara baskı yapan kötü erkeklere karşı. İdeolojiyi sahipleneni masum, iyi ve temiz, ötekiler kötü. Esas kötü olan kim biliyor musun? Kendini masum zannedenler! Ben masumum, sen kötüsün. Bu saçmalıkları nasıl yutarsın, Karen?”

“Yutmuyorum, Donald,” diye cevap verdi hemşire. “Yutmadığımı biliyorsun.”

“Ama o yutuyor. Eski karım yutuyor işte.”

“Ben senin eski karın değilim.”

Adam, “Masum insan yok! Yok öyle bir şey! Olamaz!” derken sözünü vurgulamak için ayağıyla dolaba vurdu. “Olmamalı ve *olamaz!* Çünkü yalan! Onun ideolojisi de bütün ideolojiler gibi; bir yalan üzerine kurulu! İdeolojik zorbalık. Asrın hastalığı. İdeoloji hastalığı *kurumsallaştırır*. Yirmi yıl içinde yeni bir ideoloji çıkacak. İnsanlar köpeklerle karşı. İnsan yaşamlarımızın suçlusu köpekler olacak. Köpeklerden sonra kim olacak peki? Masumiyetimizi bozmanın suçunu kime yükleyeceğiz?”

Karen, “Seni anlayabiliyorum,” derken gözünü işinden ayırmadı.

“Affedersiniz,” dedi Sabbath. Odaya doğru uzandı. “Nefretini bütün kalbimle paylaştığım bir adamın sözünü kesmek istemezdim fakat ben Roseanna Sabbath'ı arıyorum ve şu anda doktoruyla görüştüğü söylendi. Bunu doğrulamanın bir yolu var mıdır acaba?”

“Roseanna, Roderick'te,” dedi siyahlı Donald.

“Ama şu an orada değil. Onu bulamıyorum. O kadar yol geldim ama onu kaybettim. Ben kocasıyım.”

“Öyle mi? Grupta seninle ilgili harika şeyler duyduk,” dedi Donald, iki spor ayakkabısını da bir kez daha dolaba vurup bir Pepsi daha almak için naylon torbaya doğru eğilerek. “Yüce tanrı Pan.”

“Yüce tanrı Pan öldü,” dedi Sabbath ifadesiz bir sesle. “Fakat görüyorum ki,” derken sesini gürleştirdi, “siz gerçeklerden korkmayan bir delikanlısınız. Böyle bir yerde ne işiniz var ki?”

Karen sabrı taşmış bir çocuk gibi gözlerini çevirerek, “Gitmeye çalışıyor,” dedi. “Donald sabah dokuzdan beri gitmeye çalışıyor. Artık mezun oldu ama eve gitmeyi beceremiyor.”

“Evim yok ki. O sürtük evimi yok etti. İki yıl önce,” dedi Donald, odaya girip çöp sepetinin yanındaki boş sandalyeye oturmuş olan Sabbath’a. “Bir gece iş seyahatinden eve dönmüştüm. Karımın arabası bahçe yolunda değildi. Eve girdiğimde içerisi bomboştu. Bütün mobilyalar gitmişti. Geride bir tek düğün albümümüzü bırakmıştı. Yere oturup düğün resimlerimize bakarak ağladım. Her gün işten eve geldiğimde, düğün resimlerimize bakıp bakıp ağladım.”

“Ve cici bir çocuk gibi akşam yemeğini içtin,” dedi Karen.

“İçki yalnızca depresyonu bastırmak içindi. Artık bitti. Hastanedeyim,” dedi Donald, Sabbath’a, “çünkü bugün evleniyor. *Bugün* evlendi. Bir kadınla evlendi. Evlendiren de bir *haham*. Ve karım Yahudi bile değil!”

“Eski karın,” dedi Karen.

“Öteki kadın Yahudi mi?” diye sordu Sabbath.

“Evet. Haham öteki kadının ailesinin gönlünü yapmak için orada. Nasıl?”

“Eh,” dedi Sabbath usulca, “hahamlar Yahudilik bilincinde yüce bir konuma sahiptirler.”

“Haydi oradan. *Ben de* Yahudiyim. Hahamın teki iki lezboşu evlendirerek ne bok yediğini zannediyor böyle? İsrail’deki bir haham bunu yapar mıydı sence? Hayır, bu ancak Ithaca, New York’ta olur!”

“Bütün insanlığı muhteşem farklılıklarıyla kucaklamak,” diye sordu Sabbath, profesörler gibi sakalını sıvazlayarak, “Ithacalı hahamlar arasında çok eski geçmişe sahip olan bir tuhafılık mıdır?”

“Ne alaka! Sonuçta haham işte. Hepsi göt lalesi!”

“Diline hâkim ol, Donald.” Bu kez konuşan öteki, sert –görmüş geçirmiş, tecrübeli ve sert– bir hatun olduğu anlaşılan hemşireydi. “Ölçümlerin zamanı geldi. Sonra da ilaçlar verilecek. Burası bayağı kalabalıklaşacak. Planın nedir? Herhangi bir planın var mı?”

“Gidiyorum, Stella.”

“Güzel. Ne zaman?”

“Tansiyonlar ölçüldükten sonra. Böylece herkese veda etmiş olacağım.”

“Zaten bütün gün herkese veda ettin durdun,” diye bir hatırlatma yaptı Stella. “Malikâne’deki herkes seninle yürüyüşe çıkıp başarabileceğini söyledi. *Başarabilirsin. Başaracaksın.* Yolda bara girip içmeyeceksin. Dosdoğru Ithaca’daki abine gideceksin.”

“Karım lezbiyen. Göt lalesi hahamın teki bugün onu bir kadınla evlendirdi.”

“Bundan emin değilsin.”

“Baldızım *oradaydı*, Stella. Eski karım *hupa*’nın altında o kariyla birlikte durmuş, sonra da bardağı kırmış. Karım şiksa. İkisi de lezbiyen. Museviliğin geldiği son nokta bu mu yani? İnanamıyorum!”

“Kötü düşünme, Donald,” dedi Sabbath. “Zamana ayak uydurmak istedikleri için Yahudileri hor göremezsin. Mutlak Bayağılık Çağı’nda Yahudilerin bile elleri kolları bağlı. Yahudiler asla kazanamaz,” dedi Sabbath, Filipinliye ve kendi gibi daha yaşlı, daha bilge birine benzeyen Stella’ya. “Ya hâlâ sakal uzatıp kollarını havaya savurdukları için alaylara maruz kalır ya da Donald gibiler tarafından cinsel devrimin gayet modern hizmetkârları olmakla suçlanırlar.”

“Ya zebrayla evlenseydi?” diye sordu Donald kızgınlıkla. “Haham onu zebrayla da evlendirecek miydi?”

“Zebra mı, *zebu* mu?” diye sordu Sabbath.

“Zebu nedir?”

“Zebu kocaman hörgüçlü bir Doğu Asya ineğidir. Günümüzde birçok kadın kocalarını zebular için terk ediyor. Sen ne demiştin?”

“Zebra.”

“Yani, sanmam. Hahamlar zebralara dokunmazlar bile. Dokunamazlar. Çünkü çift tırnaklı değiller. Bir hahamın insanla hayvan arasındaki evliliği onaması için, hayvanın geviş getirmesi ve çift tırnaklı olması gerekir. Develer. Hahamlar insanla deveyi evlendirebilir. İnekler. Her çeşit sığır. Koyun. Ama insanla tavşanı evlendiremez çünkü tavşanlar geviş getirdiği hâlde çift tırnaklı değildir. Ayrıca kendi boklarını da yerler ki mantıken bu onların lehine bir durum gibi görünebilir: Çünkü yediklerini *üç kez* çiğnerler. Ama kural *iki kez* çiğnemektir. Hahamlar bu yüzden insanla domuzu da evlendiremez. Domuzlar temiz olmadıkları için değil. Sorun o değildir, asla. Domuzun kabul edilmemesinin nedeni çift tırnaklı olduğu hâlde geviş getirmemesidir. Zebralar geviş getiriyor olabilir de, olmayabilir de; onu bilemiyorum. Ama çift tırnaklı değiller ve hahamlar için en önemli şey budur. Bir haham boğayla insanı da evlendirebilir tabii.

Boğa da inek gibidir. Kutsal hayvan boğa. Kenanlıların tanrısı El boğaydı; ki Yahudiler El-o-him'i onlardan almıştır. İftira ve İnkârla Mücadele Birliği bunun göz ardı edilmesini sağlamaya çalışıyor ama kim ne dersen desin, Elohim'in El'i bir boğadır! Temel dinî içgüdü bir boğaya tapmaktır. Lanet olsun, Donald, siz Yahudiler bununla *gurur* duymalısınız. Eski dinlerin *hepsi de* müstehcendi. Mısırlılar evrenin nasıl yaratıldığını hayal etmişti, biliyor musun? Bunu ansiklopedilerden çocuklar bile okuyabilir. Tanrı mastürbasyon yaptı. Spermleri fışkırıp evreni yarattı."

Hemşireler Sabbath'ın sohbeti böyle bir noktaya getirmesinden pek memnun görünmedikleri için, kuklacı doğrudan onlara hitap etmeye karar verdi. "Tanrı'nın otuzbir çekmesi sizi ürküttü mü? Tabii, tanrılar ürkütücüdür, kızlar. Sünnet derimizi kesmemizi emreden bir tanrı. İlk doğan bebeği kurban etmemizi söyleyen bir tanrı. Annemizle babamızı terk edip doğaya dönmemizi emreden bir tanrı. Bizi köleliğe gönderen bir tanrı. Yıkıma uğratan da bir tanrı –bir tanrının yıkıma uğratmak için yeryüzüne inmiş ruhu– ama buna rağmen yaşamı veren de tanrı. Bütün dünyada yaşam veren bu tanrıdan daha pislik ve daha güçlü bir şey var mı? Tevrat'taki tanrı dünyadaki tüm dehşetin bedenlenmiş hâlidir. Ve gerçeğin. Yahudilerin hakkını vermek gerek. Başka hangi halkın mitleri hem Tanrılarının *hem de* kendilerinin vahşi doğasını böyle gözler önüne serer ki? İncil'i bir okuyun; kötü yola sapan, puta tapan, cani Yahudiler ve eski tanrıların şizofrenisi, hepsi orada. İncil'deki en temel hikâyeye nedir? Bir ihanet hikâyesi. Kalleşlik. Hainlik üstüne hainlik. Peki İncil'deki en baskın ses kime ait? İşaya. Her şeyi yok etmek için çılgınca bir tutku. Herkesi kurtarmak için çılgınca bir tutku! İncil'deki en baskın ses aklını yitirmiş birinin sesidir! Ve o Tanrı, o Yahudi tanrısı; O'ndan kaçış yoktur. Sarsıcı olan şey o Tanrı'nın acımasızlığı değil –tanrılarının çoğu zalim, bu tanrı olmanın ön koşulu gibi bir şey– sarsıcı olan şey bizi gözetmemesi. O'nunkinin üzerinde bir güç yok. Tanrı'nın en zalim özelliği, dostlarım, *totaliterliktir*. O kinci, gazap dolu, ceza üstüne ceza yağdıran alçak *her şeyin üstünde*. Bir Pepsi alabilir miyim?" diye sordu Sabbath, Donald'a.

Belki de Sabbath gibi, bir tımarhanede aynen böyle konuşulması *gerektiğini* düşünen Donald, "Müthiş," diyerek naylon torbadan soğuk bir Pepsi aldı ve önceden kapağını bile açarak Sabbath'a verdi. Sabbath kutudan büyük bir yudum alırken, küçük kokain satıcısı tansiyonunu ölçtürmek için içeri girdi. Kulaklıktan dinlediği şarkının sözlerine genizden gelen, düz, hiç değişmeyen bir sesle eşlik ediyordu.

“Yala! Yala! Yala, bebek, yala, yala, yala, yala!” Donald’ı görünce, “Sen gitmedin mi?” dedi.

“Son bir kez tansiyonunu ölçmelerini izlemek istedim.”

“Ya, bu seni tahrik mi ediyor, Donny?”

“Tansiyonu kaçtır?” diye sordu Sabbath. “Sence yani?”

“Linda’nın mı? Linda için hiç fark etmez. Linda için tansiyonunun kaç olduğu hayattaki en önemli şey değildir.”

“Kendini nasıl hissediyorsun, Linda?” diye sordu Sabbath kıza. “Estas siempre enfadada con tu mama?”

“La odio.”

“Por qué, Linda?”

“Ella me odia a mí.”

“Tansiyonu 120’ye 100,” dedi Sabbath.

“Linda’nın mı?” dedi Donald. “O daha çocuk. 120’ye 70’tir.”

“Bahse var mısınız?” dedi Sabbath. “En yakın bilen bir dolar, büyüğü ya da küçüğü doğru bilen bir dolar daha, ikisini birden bilen üç dolar daha alır.” Pantolonunun cebinden bir tomar bir dolarlık çıkarıp avcunda hepsini üst üste düzleştirirken, Donald da cüzdanından biraz para çıkardı ve elinde tansiyon aletinin manşonuyla Linda’nın oturduğu sandalyenin yanında duran Karen’a, “Ölç haydi. Ben de varım,” dedi.

“Neler oluyor burada?” dedi Karen. “Neye varsın?”

“Boş ver. Ölç işte.”

Karen, “Tanrım,” diyerek manşonu şarkıyı söylemeye devam eden Linda’nın koluna taktı.

“Kes sesini,” dedi Karen. Stetoskopla dinleyip deftere not aldıktan sonra Linda’nın nabzını ölçtü.

“Kaçmış?” dedi Donald.

Karen tansiyonu deftere yazarken sesini çıkarmadı.

“Haydi ama, Karen; kaçmış?”

“120’ye 100,” dedi Karen.

“Siktir.”

Sabbath, “Dört dolar,” dedi ve Donald parayı sayıp ona verdi. “Sıradaki.” Bradley’deki berber Sciarappa.

Kapıda ipek sabahlığıyla Ray duruyordu. Sessizce yürüyüp sandalyeye oturarak kolunu sıyırdı.

“140’a 90,” dedi Sabbath.

“160’a 100,” dedi Donald.

Ray gergin parmaklarıyla elindeki kitabın üstünde trampet çalar-ken, Karen elini tutup parmaklarını gevşetti. Sonra da tansiyonunu

ölçtü. Linda kapıya yaslanmış kim kazanacak diye bekliyordu. “Süper,” dedi Linda. “Manyaklar sizi.”

“150’ye 100,” dedi Karen.

“Ben en yakını bildim,” dedi Sabbath, “sen küçüğü. İkisi birbirini götürür. Sıradaki.”

Sıradaki bileğinde kesik izi olan, uzun boylu, güzel, kambur duran, akşam yemeğinden önce Sabbath’a Roderick’in yerini gösteren genç kadındı. Donald’a, “Sen hiç gitmeyecek misin?” diye sordu.

“Sen de gelirsen giderim, Madeline. İyi görünüyorsun, şekerim. Dik durduğun bile söylenebilir.”

“Korkma; ben yine benim,” dedi Madeline. “Bugün kütüphanede bulduğum şeyi dinlesene. Dergileri okuyordum da. Dinle bak,” diyerek kot pantolonunun cebinden bir kâğıt çıkardı. “Bunu dergiden kopya ettim. Kelimesi kelimesine. *Tıbbi Etik Dergisi*’nden. ‘Mutluluğun,’ ” deyip Donald’a bakarak, “Kendi itelikleri,” dedi, “*Mutluluğun* psikiyatrik bozukluk olarak sınıflandırılması ve temel tanısal el kitaplarının gelecek baskılarında bu yeni isimle ele alınması önerilmiştir: Majör duygudurum bozukluğu, olumlu tip. Konuyla ilgili literatür taranarak *mutluluğun* istatistiksel açıdan anormal olduğu, bir grup kendine has belirtiden oluştuğu, bir dizi bilişsel anormaliteyle bağlantılı olduğu ve büyük ihtimalle merkezi sinir sisteminin olağandışı işleyişini yansıttığı gösterilmiştir. Bu öneriye karşı tek bir geçerli itiraz olabilir, o da *mutluluğun* negatif değerlendirilmemesidir. Fakat bu itiraz da bilimsel açıdan alakasız olduğu için göz ardı edilmiştir.”

Donald oralarda oyalanmasının nedeni Madeline’e rastlamakmış gibi memnun, gururlu ve ikna olmuş görünüyordu. “Bunu sen mi uydurdun?”

“Ben uydursam, zekice olurdu. Hayır. Bir psikiyatrist uydurmuş. O yüzden değil.”

Donald, “Öf, saçmalama, Madeline. Saunders aptal değildir. Eskiden psikanalistmiş,” diyerek Sabbath’a döndü. “Burayı yöneten adam ve her konuda rahat olan şu havalı psikiyatristlerden biri; artık pek de analitik sayılmaz. Bilişsel davranış olayına takmış durumda. Obsesif düşüncelerin varsa, onları durdurmaya çalışıyorsun. Kendini ‘Dur!’ diyebilecek şekilde eğitiyorsun.”

“Bu aptalca değil mi?” diye sordu Madeline. “Bu arada, öfkemi ve güvensizliğimi ne yapacağım? Hiçbir şey kolay değil. Hiçbir şey keyifli değil. Bu sabah Güvenli Davranış Geliştirme Eğitimi’ne katıldığım geri zekâlı terapisti ne yapacağım? Öğleden sonra tekrar gördüm; oturup bağımlılığın tıbbi yönleriyle ilgili bir filmi sonuna kadar izlemek

zorunda kaldık ve sonra da tartışmayı o yürüttü. Elimi kaldırıp, 'Bu filmde anlamadığım bazı şeyler var. Hani şu iki fareyle yaptıkları deneyde—' diyecek oldum, salak terapist, 'Madeline, tartıştığımız bu değil. Duygularınla ilgili tartışıyoruz. Film sana alkolizminle ilgili nasıl hissettirdi?' dedi. 'Hayal kırıklığı yarattı. Aklımda cevapladığından daha çok soru yarattı,' dedim. O canlı ve de neşeli tavrıyla, 'Pekâlâ, Madeline hayal kırıklığı yaşamış. Başka kim var? Sen neler hissettin, Mick?' diye sordu. Herkes sırayla konuştuktan sonra tekrar elimi kaldırıp, 'Bir an olsun tartışmayı duygu düzeyinden bilgi düzeyine kaydırırsak—' diyordum ki, 'Madeline, bu tartışma filmin insanlar üzerinde yarattığı duygularla ilgili. Bilgiye gereksinimin varsa, kütüphaneye gidip araştırmayı öneririm,' dedi. Böylece ben de kütüphaneye gittim. Duygularımmış. Bağımlılığımıza dair neler hissettiğim kimin umurundaki?"

"Duygularını gözlemlemeye devam edersen," dedin Karen, "bağımlılıktan *uzak durman* kolaylaşır."

"Buna değmez," dedi Madeline.

"Değer," dedi Karen.

"Evet," dedi Donald, "Madeline, bağımlı olmanın nedeni insanlarla iletişim kurmaman ve insanlarla iletişim kuramıyorsun çünkü onlara *duygularımı* açmıyorsun."

"Of, neden işler kendiliğinden yoluna giremiyor?" diye sordu Madeline. "Hem zaten ben yalnızca ne yapacağımın söylenmesini istiyorum."

"Bunu söylemen hoşuma gidiyor," dedi Donald. "Yalnızca ne yapacağımın söylenmesini istiyorum." O incecik sesle söylenince çok tahrik edici oluyor."

"Sen onun negatifliğine boş ver, Madeline," dedi hemşire Karen. "Düğmelerine basmaya çalışıyor."

Ama Madeline hiçbir şeye boş verecek durumda görünmüyordu. "Yani," dedi Donald'a, "bazı durumlarda cidden ne yapacağımın söylenmesini istiyorum. Bazı belli durumlardaysa talep eden taraf olmayı seviyorum."

"Al işte," dedi Donald. "Her şey ne kadar da karmaşık."

"Bu öğleden sonra sanat terapim vardı," dedi Madeline.

"Resim mi yaptın, şekerim?"

"Kolaj yaptım."

"Yorumlayan oldu mu?"

"Gerek kalmadı."

Donald gülerek bir Pepsi daha açtı. "Peki ağlama durumun nasıl?"

“Bugün ters tarafımdan kalkmış gibiyim. Sabah ağlayarak uyan-
dım. Bütün sabah ağladım. Meditasyon’da ağladım. Grupta ağladım.
Gözlerim kuruyacak sandım.”

“Sabahları herkes ağlar,” dedi Karen. “İyileşmeye başladığının bir
işareti.”

“Bugün nasıl dünden daha kötü olabilir anlamıyorum,” dedi Ma-
deline hemşireye. “Aklımda yine karanlık düşünceler dönüp duru-
yor ama hiçbirini dün olduğundan daha karanlık değil. Meditasyon’da,
küçük günlük meditasyon kitabımızdan bugün kimi okuduk, bilin
bakalım. Shirley MacLaine. Bu sabah kesici aletlere bakan hemşire-
ye gidip cımbızımı istedim. ‘Kesiciler dolabından cımbızımı almam
lazım,’ dedim. ‘Ne yapacaksan burada yapman gerekiyor, Madeline.
Cımbızı odana götürmeni istemiyorum,’ dedi. Ben de, ‘Kendimi öl-
düreceğim olsam, cımbızla yapmazdım herhâlde,’ dedim.”

“Kendini cımbızla öldürmek mi?” dedi Donald. “Çok zor. O iş na-
sıl oluyor, Karen?”

Karen duymazdan geldi.

“Sinir oldum,” dedi Madeline. “Kadına, ‘İstesem ampulü kırıp bü-
tün camları yutarım. Bana cımbızımı ver,’ dedim. Ama vermedi. Sırf
ağladığım için.”

“Adsız Alkolikler’de,” dedi Donald, Sabbath’a, “toplantı başlama-
dan önce herkes sırayla kendini tanıtır. Bunu yapmaya zorunludur.
‘Merhaba, ben Christopher. Alkoliğim.’ ‘Merhaba, ben Mitchell. Al-
koliğim.’ ‘Selam, ben Flora. Çapraz bağımlılığım var.”

“Çapraz bağımlılık nedir?”

“Kim bilir. Yanlış gruba gelmişti herhâlde. Her neyse, sıra Made-
line’e gelir. Madeline ayağa kalkar. ‘Ben Madeline. Kadeh şarabınız ne
marka olsun?’ Sigara durumları nasıl?” diye sordu Madeline’e.

“Baca gibi içiyorum.”

“Cık cık,” dedi Donald. “Sigara içmek de yakınlaşmaya karşı olu-
ştuğun savunmalardan biri, Madeline. Artık kimse sigara içen bi-
riyle öpüşmek istemiyor, biliyorsun.”

“Hatta buraya girdiğimde daha az içiyordum. Birkaç ay önce cid-
den de şeyi tuttuğumu...”

“Siki mi?” dedi Donald. “Siki tuttuğunu mu sanmıştın?”

“Öyle diyecektim ama aramızda yabancı olduğu için bir an te-
reddüt ettim. Biliyorsun, hiçbir şey kolay değil; *hiçbir şey*. Ve bu du-
rum beni sinir ediyor. Sunun için 1’e bas, bunun için 2’ye bas. Bü-
tün gün beklemede tutuluyorsam, ne yapacağım? Her şey bir mü-
cadele. Hâlâ buraya ilk gelişimin sigortası için mücadele ediyorum.

Poughkeepsie'deki yoğun bakım servisine yatmadan önce onlara haber vermiş olmam gerektiğini söyleyip duruyorlar. Komadaydım, amına koyayım. Komadayken 1'e, 2'ye basmak biraz zor oluyor. Basabilsen bile, yoğun bakımda telefon yok."

"Komaya mı girmiştin?" diye sordu Sabbath. "Nasıl bir şey?"

"Komaya giriyorsun. Sonra da çıkıyorsun," dedi Madeline, kulağa on yaşından beri pek değişmemiş gibi gelen bir sesle. "Tepkisiz oluyorsun. Anlatılmaz, yaşanır."

"Bu bey Roseanna'nın kocası," dedi Donald.

Madeline, "Ah," diyerek gözlerini açtı.

"Madeline oyuncudur. Komada olmadığı zamanlarda pembe dizilerde oynar. Hayattan kendi canını alabilmekten başka bir isteği olmayan çok akıllı bir kızdır. Ailesine çok tatlı bir intihar mektubu bırakmıştır. Sekiz kelimelik. 'Bu armağanı hak etmek için ne yaptım bilmem.' Bay Sabbath da tansiyonun üstüne bahse girmek istiyordu."

"Bu koşullar altında, gayet nazik bir davranış," diye cevap verdi Madeline.

"120'ye 80," dedi Sabbath.

"Senin tahminin ne?" diye sordu Madeline, Donald'a.

"Daha düşük, şekerim. 90'a 60 diyorum."

"Ölsem daha iyi," dedi Madeline.

"Bir saniye," dedi Filipinli hemşire Stella. "Ne bu?" Masasından kalkıp bahisçilerin karşısına dikildi. "Usher bir *hastanedir*," diyerek ateş saçan gözlerini Sabbath'a dikti. "Bu insanlar da *hasta*... Donald, biraz zihinsel dayanıklılık göster, Donald. Arabana bin ve evine git. Ve siz, buraya kumar oynamaya mı geldiniz yoksa karınızı görmeye mi?"

"Karım benden saklanıyor."

"O zaman burayı terk edin. Çekip gidin."

"Karımı bulamıyorum."

"Defolun," dedi Stella. "Gidin tanrılarla yaşayın."

Sabbath da tansiyonu ölçülen Madeline tek başına koridorda belirinceye kadar hemşire odasının ilerisindeki köşede bekledi. "Bana bir kez daha Roderick'in yerini gösterebilir misin?" diye sordu.

"Üzgünüm, dışarı çıkamam."

"Doğru yönü göstersen de yeter..."

Merdivenden birlikte ilk kata indiler; Madeline sundurmaya kadar gidip oradan Roderick Evi'nin ışıklarını işaret etti.

"Ne güzel bir sonbahar gecesi," dedi Sabbath. "Benimle oraya kadar yürüsene."

“Yapamam. Yüksek riskli hastayım. Bir psikiyatri hastanesine göre, burası oldukça serbest bir yer. Ama hava karardıktan sonra dışarı çıkmam yasak. ATÜ’den çıkalı daha bir hafta oldu.”

“ATÜ nedir?”

“Akut tedavi ünitesi.”

“Şu tepedeki yer mi?”

“Evet. İçinde kilitli kaldığın bir Holiday Inn gibi.”

“Buradaki en akut insan sen miydin?”

“Bilemiyorum. Pek ilgilenmiyordum. Kahvaltıdan sonra kafein almak yasak olduğu için sabahtan çay stoklamakla meşguldüm. Saçmalık işte. Arkadaş edinmek için kafein kaçakçılığı yapmakla öyle meşguldüm ki.”

“Gel haydi. Sana emecek bir Lipton poşeti bulalım.”

“Yapamam. Bu gece programım var. Nüks Önleme’ye gitmek zorunda kalacağım sanırım.”

“Biraz aceleci davranmıyor musun?”

“Aslında hayır. Nüks olayını kendim planladım.”

“Benimle gel.”

“Cidden gidip nüks olayı üstünde çalışmam lazım.”

“Haydi.”

Madeline çabucak basamakları inip karanlık yoldan Sabbath’la birlikte Roderick Evi’ne doğru yürümeye başladı. Sabbath elini çabuk tutmalıydı.

“Kaç yaşındasın sen?” diye sordu.

“Yirmi dokuz.”

“On gösteriyorsun.”

“Bir de bu gece çok küçük görünmemeye özen göstermiştim. İş yaramamış mı? Bana her yerde kimlik sorarlar. Ne zaman bir doktorun bekleme salonunda otursam, resepsiyonist elime bir gençlik dergisi verir. Yaşımdan küçük göstermemin yanında, öyle de davranırım.”

“Daha kötüsü de olabilirdi.”

“Adam sen de! Acı gerçekler.”

“Neden kendini öldürmek istedin?”

“Bilmem. Beni sıkmayan tek şey. Düşünmeye değer tek şey. Ayrıca gün yarıldığında günün yeterince uzun sürdüğünü düşünmeye başlıyorum ve günü geçirmenin tek yolu kalıyor, ya içki ya da yatak.”

“Bu yetiyor mu?”

“Hayır.”

“O zaman da intiharı deniyorsun. *Tabu* olanı.”

“Deniyorum çünkü kendi faniliğimle zamanından önce yüzleşiyorum. Çünkü en mühim sorunun bu olduğunun farkındayım, anlıyor musun? Evlenip çocuk ve kariyer yapmak falan; bütün bunların boşluğunu kendim deneyimlemek zorunda kalmadan anlamış bulunuyorum zaten. Neden hayatım ileri sarılamıyor ki?”

“Bayağı zekisin, değil mi? Zekânla yarattığın mozaik hoşuma gitti.”

“Yaşımın ötesinde bir bilgelik ve olgunluğa sahibimdir.”

“Yaşının ötesinde bir olgunluk ve toyluk.”

“Tam bir çelişki. Eh, insan bir kez genç olur ama sonsuza kadar toy kalabilir.”

“Yaşamak istemeyen zekâ küpü çocuk. Cidden oyuncu musun?”

“Tabii ki hayır. Donald takılıyor; Madeline’in hayatı pembe dizi demek istiyor. Sanırım aramızda romantik bir şeyler gelişmesini bekliyordu. Bana karşı tavrındaki baştan çıkarma çabası kendi çapında dokunaklı sayılırdı. Hakkımda birçok övgü dolu, koltuk kabartıcı şey söylemiştir. Zeki. Çekici. Bana dik durmamı söylerdi. Omuzlarımı geriye atmamı. ‘Boyunu posunu görelim, şekerim,’ derdi.”

“Dik durunca ne oluyor?”

Madeline’in ses tonu yumuşacıktı ve Sabbath bu kez mırıldandığı sözleri anlayamadı. “Biraz yüksek sesle konuşmalısın, hayatım.”

“Pardon. Bir şey olmuyor dedim.”

“Neden o kadar sessiz konuşuyorsun?”

“Neden mi? Güzel soru.”

“Dik durmuyorsun ve ne dediğin duyulmuyor.”

“Of, aynı babam gibisin. Kapı gıcirtısı gibi, kulak patlatan bir sesim varmış.”

“Öyle mi derdi?”

“Doğduğumdan beri.”

“Yine baba sorunu.”

“Aynen öyle.”

“Dik durduğunda boyun kaç oluyor?”

“Bir yetmiş sekizden biraz kısa. Ama hayatının en düşük noktasındayken dik durmak biraz zor oluyor.”

“Liseye giderken yalnızca bir yetmiş sekizlik, çarpıcı zekâyâ sahip bir kız değil, üstüne üstlük bir de tahta göğüslü olmak da zor olsa gerek.”

“Vay canına, beni anlayan bir erkek.”

“Seni değil. Memişleri. Memişlerden iyi anlarım. On üç yaşından beridir incelediğim bir konudur. Kadın memesi kadar çeşitlilik gösteren başka bir organ ya da vücut parçası yoktur herhâlde.”

Madeline, "Bilmez miyim," derken birden eğlenmeye başladı-
ğı çok belliydi ve zaten gülmeye de başladı. "Neden peki? Tanrı
göğüs boyutları konusunda bu kadar muazzam bir çeşitliliğe ne-
den izin vermiş olabilir ki? İnanılmaz bir şey, değil mi? Göğüsleri
benimkilerin on katı olan kadınlar var. Belki daha da fazla. Yalan
mı?"

"Doğru."

"Büyük burunlu insanlar da var," dedi Madeline. "Benimki kü-
çük. Peki burunları benimkinin on katı olan insanlar var mı? En fazla
dört-beş katıdır. Tanrı kadınlara neden böyle bir şey yapmış anlamı-
yorum."

"Çeşitlilik," diyerek bir görüş getirdi Sabbath, "geniş yelpazeli ar-
zulara hizmet eden bir şey olabilir. Fakat," diye de ekledi, bir kez daha
düşünerek, "senin deyiminle, göğüslerin temel fonksiyonu erkekleri
baştan çıkarmak değildir; çocukları beslemektir."

"Ama süt üretiminin boyutla bir alakası olduğunu zannetmiyo-
rum," dedi Madeline. "Hayır, bu muazzam çeşitliliğin *nedeni* bu ger-
çekle açıklanamaz."

"Belki de Tanrı kararsız kalmıştır. Yapmadığı şey değil."

"Farklı *sayıda* göğüsler olsa," diye sordu Madeline, "daha entere-
san olmaz mıydı? Daha ilginç olabilirdi sanki. Yani; bazı kadınlarda
üç, bazılarında altı tane olsa falan..."

"Kaç kez intihara teşebbüs ettin?"

"Yalnızca iki. Karın kaç kez denedi?"

"Bir kerecik. Şimdilik."

"Neden?"

"Babasıyla yatmak zorunda kalmış. Çocukken, babası ona takık-
mış."

"Sahiden mi? Hepsi böyle der. Kendinle ilgili her şeyi açıklayan en
kolay hikâye; müessesenin spesiyalitesi. Bu insanlar gazetelerde her
gün daha da karmaşık hikâyeler okuyor, sonra da hayatlarının böyle
hazırlop bir versiyonu oluveriyor. Beni İyileşme Cesareti'nde üç hafta
boyunca babamı ele vermeye zorladılar. Bütün sorunların çözümü ya
Prozac ya da enstest. İnsanın içi kıyılıyor. Saçma sapan iç gözlemler
falan. Bu bile insanı intihar eğilimli yapmaya yeter. Karın dinlemeye
tahammül edebildiğim bir-iki kişiden biri. Ötekilere kıyasla kafalı bir
kadın. Kayıplarıyla yüzleşme tutkusu çok güçlü. Derinlere dalmaktan
çekinmiyor. Ama sen köklere kadar inip derin derin düşünmekte bir
kurtuluş göremiyorsun tabii."

"Öyle mi? Hiç bilmezdim."

“Yani, korkunç şeylerin üstüne çıplak ruhlarıyla gitmeyi deniyorlar ama bu güçlerini kat kat aşan bir şey olduğu için kulağa hiç de ‘derin düşünce’ gibi gelmeyen abuk sabuk şeyler söylüyorlar. Yine de senin karında kendi çapında bariz bir kahramanlık var. İşkence misali bir detoksa göğüs gerişi. Ondaki kararlılığın bende olmadığı kesin: Oraya buraya koşturup geçmişinin kırıntılarını topluyor, babasının mektuplarıyla cebelleşiyor.”

“Susma. Esas sen her geçen saniye daha da kafalı bir kız oluyorsun.”

“Bak, kadın alkolik, alkolikler insanı deli eder ve bir koca için bu içinden çıkılmaz bir durum. Orası öyle. Senin karın, içinde dâhice bir parıltı göremediğin için küçümsediğin bir savaş veriyor. Sendeki zekâ onda yok vesaire ve bu yüzden senin her şeye nüfuz eden alaycılığın onun işine yaramaz. Ama o da kendi hayal gücünün sınırları içinde olabileceği kadar asil biri.”

“Bunu nereden biliyorsun?”

“Bilmiyorum. Şu an uydurdum. Ânında uyduruveriyorum. Herkes öyle yapmıyor mu?”

“Roseanna’nın kahramanlığı ve asaleti.”

“Yani onun büyük bir darbe aldığını ve acı çekmeye hak kazandığını gayet net görebiliyorum, hepsi bu. Acısını dürüstçe kazanmış.”

“Nasıl?”

“Babasının intiharıyla. Adam onu feci şekilde bunaltmış. Hayatındaki en müthiş adam olma çabasındaymış. Sonra da intihar etmiş. Kendisi hayatta kaldığı için ona muazzam bir suçluluk duygusu yükleyerek intikamını almış. Bu genç bir kız için büyük bir darbe. Daha büyüğünü bulamazsın.”

“Peki onunla sikiştiğine inanıyor musun, inanmıyor musun?”

“İnanmıyorum. İnanmıyorum çünkü bu gerekli değil. Olmamış olsa da, ortada yeterince büyük bir acı var. Küçük bir kızla babasından söz ediyoruz. Küçük kızlar babalarına âşıktır. Zaten altyapı hazır. Geriye bir tek cilveleşmek kalıyor. Baştan çıkarılmak gerekmiyor. Adam o iş yapıldığı için değil yapılamayacağı için intihar etmiş de olabilir. İntiharların çoğu kasvetli insanların, suçluluk duyguları içinde kukumav kuşları gibi, ailelerinin onlarsız çok daha iyi bir hayat yaşayacağını düşünmeleri yüzünden gerçekleşir.”

“Sen de mi öyle düşünmüştün, Madeline?”

“Yok. Ben ailemsiz daha iyi olacağımı düşünmüştüm.”

“Bütün bunları biliyorsan,” dedi Sabbath, “ya da bunları uyduracak kadar çok şey biliyorsan, nasıl oluyor da seninle burada tanışıyorum?”

“Bütün bunları bildiğim için burada tanışıyorsun. Kütüphanede kimi okuyorum, bil. Erik Erikson. Adamı doğru anladıysam, şu an yakınlığa karşı yalıtılmışlık aşamasındayım ve buradan çıkacağım da yok. Sen üretkenliğe karşı durgunluk aşamasındasın ama hızla bütünlüğe karşı umutsuzluk aşamasına doğru ilerliyorsun.”

“Benim çocuğum yok. Hiçbir bok üretmedim.”

“Çocuksuz olanların da diğerkâmlık yoluyla üretken olabileceğini öğrenmek seni rahatlatacaktır.”

“Benim durumumda pek mümkün değil. Dört gözle bekleyeceğim şey ne demiştin?”

“Bütünlüğe karşı umutsuzluk.”

“Okuduğun kadarıyla, durumum nedir?”

Madeline, “Yani, hayatın bir anlamı ve amacı olup olmadığına bağlı işte,” diyerek kahkahayı bastı.

Sabbath da gülmeye başladı. “Bir ‘amacı’ olmasının nesi bu kadar komik, Madeline?”

“Cidden zor sorular soruyorsun.”

“Sorduğun zaman neler öğrenebildiğini bilsen şaşardın.”

“Her neyse, benim henüz üretkenliği dert etmem gerekmiyor. De-diğim gibi: Yakınlığa karşı yalıtılmışlık aşamasındayım.”

“Peki senin durumun nasıl?”

“Yakınlaşma konusunda nasıl olduğum tartışmaya açık bence.”

“Yalıtılmışlıkta nasılsın?”

“Dr. Erikson bunların zıt kutuplar olduğunu kastediyor sanırım. Birinde çok iyi değilsen, ötekinde bayağı bir yükseklerde dolaşiyor olman gerekir.”

“Senin durumunda?”

Madeline, “İşte, sanırım daha çok romantik alanda. Dr. Erikson’ı okuyana kadar ‘gelişim hedefimin’ bu olduğunu fark etmemiştim,” diyerek yeniden gülmeye başladı. “Galiba henüz ulaşamadığım bir hedef.”

“Neymiş gelişim hedefin?”

“Bir adamla ve onun sikindirlik karmaşık ihtiyaçlarıyla istikrarlı bir ilişki olsa gerek.”

“En son ne zaman olmuştu bu?”

“Yedi yıl önce. *Feci* bir başarısızlık sayılmazdı. Nesnel gözle bakıp kendim için ne kadar üzgün olmam gerektiğini söyleyemem. Ben kendi varoluşuma başkaları kadar büyük bir inanırlık atfetmiyorum. Her şey rolmüş gibi geliyor.”

“Her şey rol zaten.”

“Bilemeyeceğim. Herkeste olan temel bir özellik, bir çeşit zımk bende eksik. Hayatım hiçbir zaman gerçekmiş gibi gelmiyor.”

“Seni tekrar görmem lazım,” dedi Sabbath.

“Vay. Cilveleşiyorduk demek. Şüphelenmiştim ama inanmak istememişim. Hep sorunlu kadınları mı çekici bulursun?”

“Başka tür bir kadın olduğunu bilmezdim.”

“Sorunlu denmesi çatlak denmesinden daha iyidir, değil mi?”

“Bence kendine sorunlu diyen sensin.”

“Artık bilemeyeceğim. Konuşurken böyle bir risk hep vardı. Lisedeyken bana terelelli derlerdi.”

“Nasıl yani?”

“Akıllı beş karış havada gibisinden. Matematik öğretmenim Bay Kasterman’a ara, sor. O söyler. Yemek dersinden her çıkışımda üstüm başım unla kaplanmış olurdu.”

“Hiç intihara teşebbüs eden bir kızla yatmamıştım.”

“Git karınla yat.”

“Bu çok terelellice olur.”

Madeline’in bu kez gayet hınzır olan gülüşü, nefis bir sürpriz oldu. Ne kadar genç gösterse de, gençlerde olamayacak kadar derin duyguların ışığını hafifçe etrafına yayan harika bir insan. Acısının yok edemediği hazine gibi bir sezgiselliğe sahip maceraperest bir beyin. Madeline’de alfabeyi İncil’in ders kitabı olarak okutulduğu bir okulda çözmüş ilkokul bir öğrencilerinin acıyla olgunlaşmış neşeli bakış açısı vardı; onun için hayat anlamsız, fazlasıyla korkunç bir deneyimdi ve en mühim şey *okumaktı*. Konuşurken kendine hakimiyet noktasının sürekli yer değiştirdiği resmen görülebiliyordu. Ağırlık merkezinde ne kendine hakimiyeti ne de görünürdeki başka bir şeyi, belki bir tek hafiften havaya konuşur gibi bir hâli olduğu için Sabbath’ın hoşuna giden konuşma şekli vardı. Onu bir kadının göğüslerinden ve yüz hatlarından yoksun bırakan şey her neyse, bu durumu beynini erotik kıvrımlarla donatarak telafi etmişti; en azından bütün uyaranlara karşı her daim tetikte olan Sabbath, bu kıvrımların içinde kendini kaybetmiş sayılırdı. Madeline’in zekâsına sızmış olan kösnül bir vaat, Sabbath’ın ereksiyonunun yıpranmış umutlarını güzelce ters yüz etmişti.

“Benimle yatmak,” diye sordu Madeline, “senin için nasıl bir şey olurdu? Bir cesetle yatmak gibi mi? Hayaletle mi? Dirilmiş bir cesetle mi?”

“Hayır. Sonuna kadar gitmiş biriyle yatmak gibi.”

“Bu ergen romantizmi seni pislik gibi gösteriyor,” dedi Madeline.

“İlk kez pislik gibi görünmüyorum ki. Ne olmuş yani? Bu yaşta neden bu kadar sitem dolusun?”

“Evet, benim geçmişe yönelik sitemim.”

“Nedeni nedir?”

“Bilmem.”

“Bence biliyorsun.”

“İlle bütün yaraları kaşıyacaksınız, değil mi, Bay Sabbath? Neden mi sitem doluyum? Bunca yıldır çalışıp planlar yaptım. Sonra da... Ne bileyim işte.”

“Benimle arabama gel.”

Madeline bunu ciddi ciddi düşünür gibi göründükten sonra, “Büyük votkasına?” diye cevap verdi.

“Küçük,” dedi Sabbath.

“Yapacağım kıyağa karşılık mı? Büyük.”

“Orta.”

“Büyük.”

“Anlaştık,” dedi Sabbath.

“Git, al.”

Sabbath otoparka koşup deliler gibi beş kilometre ötedeki Usher’a giderek alkol satan bir yer buldu ve *iki* tane büyük Stolichnaya alıp Madeline’in bekleyeceği otoparka döndü. On iki dakikada gidip dönmüştü ama Madeline ortada yoktu. Malikâne’nin önünde sigara içenlerin arasında, lobide kâğıt oynayan iki kadının yanında, salonda bu kez azimle “When the Saints Go Marching In”i çalmayı deneyen Wellesleyli hırpalanmış kızın orada da yoktu ve basamaklarını bir kez daha çıkarak girdiği Roderick Evi’nde de değildi. Sabbath güzel bir sonbahar gecesinde, koltuğunun altında kese kâğıdına konmuş iki büyük yüzde elli alkollü en iyi Rus votkasıyla, sonuna kadar güvenebileceğini düşündüğü biri tarafından ekilmiş hâlde gölgeler arasında tek başına dururken, arkasında beliren bir bekçi –mavi güvenlik üniforması giymiş, elinde telsiz taşıyan, gayet iri yarı, zenci bir adam– kibarca orada ne işi olduğunu sordu. Aldığı cevap yeterli olmayınca iki bekçi daha geldi ve en ufak bir fiziksel şiddet uygulanmadı ama Sabbath adamlarla birlikte gönüllü olarak kendi arabasına gittiği hâlde en genç ve açık göz olanın sözlü aşağılamalarına katlanmak zorunda kaldı. Arabada ruhsatla ehliyeti el fenerinin ışığında inceleyip Sabbath’ın adını ve farklı eyalete ait plaka numarasını not aldıktan sonra anahtarları aldılar ve biri öne, ikisi Sabbath ve Stolichnaya’larla birlikte arkaya oturarak Sabbath’ı hastane arazisinin dışına çıkardılar. Bayan Sabbath yatmadan önce sorguya çekilecek, rapor sabah ilk iş

olarak başdoktorun (tesadüf bu ya, adam Roseanna'nın doktoruydu) masasına bırakılacaktı. Ziyaretçisinin alkol getirmesini ayarlayan kişi hastaysa, Sabbath'ın eşi derhâl hastaneden atılacaktı.

Madamaska Şelaleleri'ne vardığında saat bire geliyordu. Çok yorgun olduğu hâlde arabayı göle sürdü ve Fox Run Geçidi'ni takip ederek oteli geçip Balich'lerin göle bakan tepenin başına yaptırdığı, dağdaki bütün evler gibi çok büyük ve gösterişli olan yeni eve kadar gitti. Ev Matija'nın hayalinin –kendi içinde bir ülke olan büyük bir aile şatosu hayalinin– gerçekleşmiş hâliydi ve bu hayalin başlangıcı ta ilkokula, ödev olarak annesiyle babası hakkında bir şeyler yazmak zorunda olduğu ve öğretmene gerçek bir Öncü gibi doğruyu, rejimle ilişkilerinin nasıl olduğunu anlattığı günlere dayanıyordu. Matija Yugoslavya'dan bir demirci ustası bile getirmiş, Dalmaçya sahillerinden gelen zanaatkâr altı ay boyunca otelin ek binasında kalıp Blackwall yakınındaki bir demirci ocağında çalışarak gölün batı tarafında sergilenen günbatımlarına bakan muazzam taraçasındaki dış mekân korkuluklarını, girişin ortasından kubbe tavana doğru kıvrılarak yükselen merdivenin tırabzanlarını, elektronik kumandalı ferforje bahçe kapılarını yapmıştı. Demir avize deniz yoluyla Split'ten getirilmişti. Matija'nın müteahhitlik yapan kardeşi avizeyi bu türden antikalar satan Çingenelerden satın almıştı. Otelde kalan demircinin avize için dövdüğü zincir gök mavisi kubbeden iki yanında kurşunlu vitray paneller olan maun çift kapının açıldığı antreye kadar iki kat boyunca tehlikeli bir şekilde sarkıyordu. O kapılardan (Matija'nın çıkarıldığı ocağı görmek için bizzat gittiği Vermont'da ev için özel olarak kesilmiş) mermerle kaplı antreye bir faytonla bile girebilirsiniz. Sabbath'ın gördüğü kadarıyla –evi Matija'nın Silvija'ya etrafı gezdirdiği, Silvija'nın Bavyera kostümünü giyen Drenka'yla Silvija'nın yatağında sikiştikleri o ilk gün görmüştü– evdeki odaların hiçbiri aynı seviyede değildi ve odalara parıl parıl cilalanmış birkaç geniş basamağı inerek ya da çıkarak ulaşıyordunuz. Odalar arasındaki merdivenlerin sahanlıklarına da kralların ahşaptan oyulmuş, kaideler üzerinde duran heykelleri konmuştu. Bostonlu bir antikacı bu heykelleri Viyana'dan bulmuştu; Matija meşhur erişteli paprikaşları için kaç tavuğun kafasını koparmışsa, kendi tebaalarından en az o kadar kişinin kellesini vurdurmuş, on yedi Orta Çağ kralı. Evde pirinç karyolalı altı yatak vardı. Pembe mermerli jakuziye altı kişi sığabiliyordu. Ortasında son teknoloji mutfak ürünleriyle kaplı bir adası olan modern mutfakta on altı kişi oturabiliyordu. Duvarlarına halılar asılmış yemek salonuna otuz kişi sığıyordu. Ancak ne jakuziyi kullanan vardı ne de yemek

salonuna giren; Balich'ler daracık bir yatakta yatıyor ve otelden hazır getirdikleri yemekleri gece geç vakit Tito'nun yaptırdığı işçi bloklarından herhangi birinde görebileceğiniz kadar mütevazı ve boş bir odada, dört tane boş yumurta kasasının üzerine yerleştirilmiş konsolun üstündeki televizyonun karşısında yiyordu.

Matija iyi giden talihinin personeline olduğu kadar konuklarında da kıskançlık yaratacağından korktuğu için, ev kasten New England'daki bütün köknarlar kadar eski olduğu söylenen köknarlarla kaplı geniş ve üçgen bir arazinin gerisine yapılmıştı. Ağaçlar sömürge dönemindeki baltalardan kurtulmuş görkemli bir yelken direği gibi, hep birlikte semayı işaret ederek çarpıcı bir görüntü yaratsalar da, Matija'nın milyon dolarlık evinin çatı silüeti –bir göçmen olarak hayaline ve amacına uyumlu bir şekilde– ilk bakışta yukarısı *hariç* her yöne doğru gider gibiydi. Ne tuhaf. Terbiyeli, kanaatkâr, eli sıkı yabancı, yalnızca kendi meşakkatli çalışmasının değil aynı zamanda seksenlerdeki müthiş patlamanın da sayesinde kendine saray yavrusu bir ev yaptırır, Yoldaş Tito'ya karşı kazanmayı hayal edebileceği kişisel zaferlerin en görkemlisini gerçeğe dönüştürürken, karısının ölçsüz âşığı, doğma büyüme Amerikalı olan domuz 1920'lerde yapılmış, bodrum katı bile olmayan, şimdiye dek Roseanna'nın boya fırçası ve dikiş makinesi, çekiç ve çivi kullanmadaki ustalığı sayesinde içinde yaşanabilir bir eve dönüşmüş, Roseanna'nın altmışların ortasında Sabbath'ı evcilleştirme gibi müthiş bir fikirle ortaya çıktığı dönemde sergilediği o rutubetli *Tütün Yolu* dehşetinden arındırılmış olsa da, dört odalı kibrit kutusu gibi bir evde yaşıyordu. Aile yuvasında. Ormanlar, akarsular, kar, karın erimesi, ilkbahar, New England ilkbaharı, kayıtlı insanlık tarihinde insana yaşam sevinci veren en güzel sürprizlerden biri. Roseanna umudunu dağlık batıya bağlamıştı; ve bir bebeğe. Bir aileye: Anne, baba, kros kayakları, çocuklar, istedikleri yerde korkusuzca koşturan, bir tek soludukları hava sayesinde yetersiz anne babaları gibi büyümekten kurtulmuş, yalnızca hayatın kendi insafına kalmış, hayat dolu, sağlıklı, cıyak cıyak bir sürü çocuk. Doğada yaşam, kentlilerin kullandığı Volvo'ların plakalarında yazan o toprakla bütünleşik "Özgür Yaşa Ya Da Öl" hayali, Roseanna'nın içindeki duaları okuyarak yalnızca kendi babasının hayaletini değil, Sabbath'ın da Nikki'nin hayaletini huzura erdirebileceğini umduğu arındırıcı dualar kitabıydı. Roseanna'nın tam o aşamada içmeye başlamasında şaşılacak bir şey yoktu.

Balich'lerin evinde, en azından Sabbath'ın o köknar duvarının ardından görebildiği bir ışık yoktu. İki kez kornaya basıp bekledikten

sonra iki kez daha basıp on dakika daha bekledi ve beş dakika daha bekleyip eve gitmeye karar vererek iki kez daha bastı.

Drenka'nın uykusu hafifti. Anne olduktan sonra böyle olmuştu. Küçük Matthew'un odasından gelen en ufak bir ses, minicik bir üzgün haykırış yataktan fırlayıp onu kucağına almasına yetiyordu. Sabbath'a Matthew bebekken nefes aldığından emin olmak için beşiğinin yanında yere yatıp uyuduğunu anlatmıştı. Matthew dört-beş yaşına geldikten sonra bile kendi yatağında yatarken çocuğun güvenliğinden ya da sağlığından endişe edip bazı geceler onun odasında, yerde uyumuştur. Anneliğini de her şeyi yaptığı şekilde, kapı kırar gibi yaşamıştı. Giriştiği iş ister baştan çıkarma, ister annelik, ister bilgisayar yazılımı olsun, bütün benliğiyle kendini verir, dizginsiz enerjisini sınırsızca harcardı. O kadın her bakımdan olağanüstüydü. Kendisinden talep edilen şey ne olursa olsun, çekinip tiksizmezdi. Korkuları vardı, evet, çok fazla korkusu vardı; ama hiç çekinmezdi. Varoluşu büyük bir deney gibi yaşayan, soğukluktan hiç nasibini almamış bu Slav müthiş bir deneyimdi, Sabbath'ın hayatının erotik ışığıydı ve Sabbath onu Châtelet'yle Porte St. Denis'deki kemerin arasındaki Rue St. Denis'te elinde küçük bir anahtarı sallarken değil, yerel halkın yılda iki kez saati değiştirmenin sevinciyle yetindiği Madamaska Şelaleleri'nde, temkinliliğin başkentinde bulmuştu.

Sabbath camı indirince, Balich'lerin yolun karşısındaki çayırıkta duran atlarının nefes seslerini duydu. Derken iki tanesinin karaltısını çitin dibinde gördü. Stolichnaya şişelerinden birini açtı. Denizci olduktan sonra o da arada içmeye başlamıştı ama hiçbir zaman Roseanna gibi olmamıştı. Bu ölçülü -sünnetli- olma hâli Yahudiliğinin tek göstergesiydi. Zaten herhâlde olabilecek en iyi göstergeydi. Sabbath iki yudum içmişti ki Drenka geceliğiyle, omzuna aldığı şalla beliriverdi. Sabbath ellerini pencereden dışarı uzattı ve işte *oradalar*dı. Gidiş dönüş dört yüz yirmi kilometrelik yol, Drenka'nın göğüsleri için buna değerdi.

"Ne oldu? Mickey, ne var?"

"Sakso için hiç şansım yok herhâlde?"

"Canım, olmaz."

"Binsene."

"Hayır. Hayır. Yarın."

Sabbath el fenerini Drenka'nın elinden alıp kendi kucağına tuttu.

"Oh, kocaman. Aşkım! Şimdi olmaz. Maté—"

"Ben boşalmadan önce uyanırsa, siktir et, kaçırız işte, yapalım şu işi; arabayı çalıştırırım ve Vronsky'yle Anna gibi kaçırırız. Artık saklandığımız yeter. Bütün hayatımız saklanmak."

“Matthew diyecektim. Görevde. Her an buradan geçebilir.”

“Gençler oynuyor sanır. Bin haydi, Drenka.”

“Yapamayız. Delirmişsin sen. Matthew arabayı tanıyor. Sarhoşsun. Gitmem gerek! Seni seviyorum!”

“Roseanna yarın çıkabilir.”

“Ama,” dedi Drenka hayretle, “iki *haftası* daha var sanıyordum!”

“Ben bunu ne yapacağım şimdi?”

“Sen daha iyi bilirsin.” Drenka açık pencereden içeri uzanıp eline aldı, sıkarak bir kez sıvazladı; yalvaran bir sesle, “*Evine git*,” dedikten sonra patikadan eve doğru koştu.”

Sabbath on dakika mesafedeki Brick Furnace Yolu’na kadar giderken tek bir araba gördü, o da eyalet polisinin devriye arabasıydı. Drenka bu yüzden uyumamıştı demek; telsizi dinlemek için. Drenka’nın oğlu tarafından zina ve fiili livata yüzünden içeri tıklılmanın ilahî adalet olacağını düşünerek korna çalıp selektör yaptı; fakat şanssızlığı şimdilik onu rahat bırakmış gibiydi. Ülkenin önde gelen cinsel tacizcisini arkadan kovalayıp durdurarak ehliyetiyle ruhsatını teslim etmesini söyleyen olmadı; dikkatini yola, hatta Drenka’ya bile değil, sadece o çocuğun özünde mutlak netlik olan zekâsını maskeleyen yüzüne, bileklerini daha yeni kesmiş, kafayı tam sıyracakken kurtulalı daha üç hafta olmuş, incecik sesli, fasulye sıırığı, kambur duruşlu sarışına vermiş bir hâlde, direksiyonu tutan elinde bir şişe votka, ötekinde sikiyle araba sürme nedenini açıklamaya davet eden olmadı.

“Rica ederim, benimle eğlenmeyiniz./ Ben çok budala ve aciz bir ihtiyarım./ Yaşım seksenin üstünde, ne bir saat eksik ne fazla, / Ve dürüst olmam gerekirse, / Aklımın başımda olmamasından korkuyorum. / Sanırım...”

Sonra kendini iyice kaybetti, Astor Place’ten bir durak önce batayı iyice sıyrıldı. Fakat Cowan’ların Rosa’sıyla yaşanan hafif porno sahnelerinin ardından Linc’in cenazesine gitmek üzere yola çıkmış metroda dilenirken bu kadarını hatırlamak bile hafızayı canlandıran koca bir sürpriz gibiydi. Sanırım, ne? Kendi zannedeceklerimi zannetmek o kadar zor olmasa gerek. Devridaim makinesi zihindir. Hiçbir şeyden muaf değilsin. Zihnin *her şeyin* ellerinde. Kişisel olanın sınırı yoktur, moruk, Samanyolu’nu gölgede bırakan molozlardan bir takımyıldızdır o; yıldızlar gibi, kör Eros’un oku gibi ya da sen onun habis kanserinin üzerini beyaz mürekkebinle çizer ve orada kendi

israf edilmiş kromozomal izini bırakırken, Drenka'nın pandiklenmiş götü üstünde uçan, o kanserli Hırvatın üstünde uçan ve kaba saba ötüşlerini bütün azgınlığıyla taklit ettiğin Kanadalı yaban kazları gibi sana yol gösterir.

Geçmişe, çok, çok geriye. Nikki derki, "Efendim, beni tanıyor musunuz?" Lear da derki, "Ruh olduğunuzu biliyorum. Nerede ölmüştünüz?" Cordelia bir şeyler söyler; doktor bir şeyler söyler; sonra da ben, "Peki ben neredeydim? Şimdi neredeyim? Şimdi gündüz mü? Bana çok fena muamele ediyorlar..." vesaire vesaire. Nikki: "Ah, bana bakınız efendimiz, / Ellerinizi üzerime tutup bana hayır duası ediniz. / Hayır, efendim, diz çökmemelisiniz." Lear da 1944 aralığının bir salı günü olduğunu söyler, okuldan eve geldim ve o arabaları, babamın kamyonetini gördüm. O neden evdeydi? Bir şeyler olduğunu anladım. Eve girince babamı gördüm. Acı içindeydi. Korkunç bir acı içindeydi. Annem kriz geçiriyordu. Elleri. Parmakları. İnliyordu. Çığlıklar atıyordu. İnsanlar eve doluşmuştu. Kapıya bir adam gelmişti. "Üzgünüm," diyerek telgrafı anneme vermişti. Muharebede kaybolmuştur. İkinci telgraf gelene kadar geçen bir ay, ürkek, kaotik bir dönem; umutla, korkuyla, elimize geçen her haberi okuduğumuz, sürekli telefonun çaldığı, bir şey bilemediğimiz, dost Filipinli gerillalar tarafından kurtarıldığına dair haberler, onunla aynı filodan birinin uçuşta onu geçtiğini, son tura çıkmış olduğunu, uçaksavarların iyice azdığını ve Morty'nin uçağının düştüğünü ama düştüğü yerin düşman toprakları olmadığını anlatışı... ve Lear buna, "Beni mezarımdan çıkarmakla hiç iyi etmediniz," diye cevap verirken, Sabbath ikinci telgrafı hatırlıyor. Öncesindeki bir ay korkunçmuş ama telgraf kadar korkunç olamazmış: Ölüm haberini almak bir abisini *daha* kaybetmek gibiymiş. Yıkıldım. Annem yatağa düştü. O da ölecek sandım, öleceğinden korktum. Amonyak ruhu. Doktor. Eve dolan insanlar. Kimlerin olduğunu söyleyebilmek çok zor. Her şey bulanık. Herkes oradaydı. Ama hayat sona ermişti. Aile bitmişti. Ben bitmiştim. Koklattığım amonyak ruhu annemin üstüne dökülünce ölümüne sebep olacağımdan korkmuştum. Hayatımın en trajik dönemi. On dörtle on altı yaş arası. Hiçbir şeyle kıyaslanamaz. Bir tek annem değil, hepimiz yıkılmıştık. Babam sonraki hayatında tamamen farklı biriydi. Güçlü kuvvetli fiziği, güvenilirliğiyle, bana hep güven ve güç veren biri olmuştu. Annem öteden beri duygusal olandı. Daha hüznü, daha mutlu olan. Durmadan ılık çalan. Babamdaysa etkileyici bir ağırbaşlılık vardı. Bu yüzden *onun* dağıldığını görmek...! Şimdi şu hâlime bak; on beş yaşına dönmüş, bütün bunları hatırlıyorum. Duygular, bir kez raydan

çıktıktan sonra, değışmezler, en saf ve taze hâllerıyla hep aynı kalırlar. Her şey geçer mi? *Hiçbir şey* geçmiyor. O duygular hâlâ içimde! O benim babam, sabahın üçünde kamyonete atlayıp çiftçilere mal dağıtan, çok çalışkan bir adamdı. Gece eve döndüğünde yorgun olurdu ve sabah erken kalkacağı için sessiz olmak zorundaydık. Tepesi attığında –bu çok nadir olan bir şeydi– ama attığı zamanlarda, İbranice konuşması beni dehşete düşürürdü çünkü neye öfkelendiğini bile anlayamazdım. Ama sonradan, bir daha hiç öfkelenmedi. Keşke öfkelenseydi! Sonradan pısırsık, pasif, kamyonette, müşterilerin, Yahudi olmayan çiftçilerin karşısında, her yerde sürekli ağlayan birine dönüştü. Bu lanet olası şey babamı *yıktı!* *Şiva* döneminden sonra işe döndü, bir yıllık resmî yas süresinin ardından ağlamayı kesti ama içten içe yaşadığı acıyı bir kilometre öteden görebiliyordunuz. Ben de kendimi harika falan hissetmiyordum. Vücudumun bir parçasını yitirmiş gibiydim. Çükümü değil, hayır, kolumu ya da bacağımı da diyemem ama içsel bir kayıp olduğu hâlde aynı zamanda fizyolojik bir histi. İçimi kalemle oymuşlar gibi, bir boşluk. Kumsalda gördüğümüz, içi boş, zırhı bozulmamış at nalı yengeçlerin kabukları gibi. Geriye bir şey kalmamıştı. Bomboştum. İçim oyulmuştu. Boşaltılmıştı. Her şey çok kötüydü. Annem yatağa düşmüştü; annemi de kaybedeceğim-dem *emindim*. Nasıl dayanabilirdi ki? Nasıl dayanabilirdik ki? Her yerde öyle bir boşluk vardı ki. Ama ben güçlü olmak zorundaydım. *Öncesinde* bile güçlü olması gereken bendim. Abim ülke dışına çıktığında, elimizde bir tek askerî posta numarası varken de çok zordu. O kaygı. Tahammül edilmez bir işkenceydi. Sürekli endişe içindeydik. Eskiden Morty'nin yaptığı gibi, teslimat işinde babama yardım ediyordum. Morty akıllı biraz olsun çalışan hiç kimsenin yapmayacağı şeyler yapardı. Çatıya tırmanıp oraya buraya emekleyerek bir şeyleri tamir ederdi. Sırtüstü yatıp göbek dansı yapar gibi sundurmanın altındaki o karanlıktan görünmeyen pisliğin içinde ilerler, bir şeylerin kablolarını bağlardı. Haftada bir anneme yardım olsun diye yerleri silerdi. Yerleri de artık ben siliyordum. Abim gemiyle Pasifik'e gittikten sonra onu teselli etmek için bir sürü şey yapar olmuştum. Haftada bir sinemaya giderdik. Annemle babam savaş filmlerine gitmeyi reddediyordu. Ama normal bir filmi izlerken de, aniden savaşla ilgili bir şey olsa ya da biri denizasını ülkelere giden biriyle ilgili bir şeyler söylese, annem hemen üzülmüdü ve onu ben sakinleştirmek zorunda kalırdım. "Film icabı, anne." "Anne, şimdi bunu düşünmeyelim." Ağlardı. Hüngür hüngür. Sinemadan birlikte çıkar ve biraz gezinirdik. Askerî posta merkezinden mektuplar gelirdi. Abim bazen zarfların

üstüne minik karikatürler çizirdi. O karikatürleri dört gözle beklerdim. Ama bir tek beni neşelendirirlerdi. Bir seferinde evin üstünden uçmuştu. Birliği Kuzey Carolina'daydı ve Boston'a uçuş yapacaktı. "Evin üstünden uçacağım. B-25'le," diye yazmıştı bize. Bütün kadınlar önlükleriyle sokağa çıkmıştı. Babam da öğle vakti kamyonetiyle eve gelmişti. Arkadaşım Ron da vardı. Morty dediğini yapmıştı; evin üstünden geçmiş ve kanatlarını, o dümdüz martı kanatlarını yan yatırmıştı. Ron'la ikimiz el sallamıştık. Abim benim için tam bir kahramandı. Bana karşı, beş yaş küçüğü kardeşine karşı hep çok iyiydi; öyle iyiydi ki. Vücudu da çok iyiydi. Güllerci. Koşu pistlerinin yıldızı. Futbol topunu sahanın bir ucundan ötekine fırlatırdı; topu fırlatmakta da, gülle atmakta da müthiş yetenekliydi; en büyük yeteneği bir şeyleri fırlatmak, en uzağa fırlatmaktı. Kayboluşundan sonra bunları düşündüm. Okuldayken, bir şeyleri uzağa fırlatabilme yeteneği sayesinde ormanda hayatta kalabileceğini düşünürdüm. Uçağı aralığın on ikisinde düşürülmüş, ayın on beşinde de yaraları yüzünden ölmüştü. Bu da acı veren bir şeydi. Onu hastaneye yatırmışlardı. Ekibin geri kalanı hemen ölmüştü ama vurulan uçak gerilla bölgesine düşmüş, gerillalar onu uçaktan çıkarıp hastaneye götürmüş ve abim üç gün daha yaşamıştı. Bu olay durumu daha da kötüleştiriyordu. *Ekip ânında ölmüş ama abim üç gün daha yaşamış.* Sersem gibiydim. Ron geldi. Zaten bizim evde yaşar gibiydi. "Gel, çıkalım," dedi. "Gelemem," dedim. "Ne oldu ki?" dedi. Söylemeyi beceremedim. Ona ancak birkaç gün sonra söyleyebildim. Ama okuldakilere söyleyemedim. Yapamadım. *Söyleyemiyordum.* Morty'nin koşuyu bırakıp jimnastikçi olmasını isteyen iri yarı, güçlü bir beden öğretmeni vardı. "Abin nasıl?" diye soruyordu. "İyi," diyordum." *Söyleyemiyordum.* Başka öğretmenler, ona hep A veren atölye öğretmeni de soruyordu: "Abin nasılmış?" "İyi." Sonunda öğrendiler ama ben söyleyemedim. "Hey, Morty nasılmış?" Aynı yalanı sürdürdüm. Duymayanlara söylemeye devam ettim. Sersemlik hâli de en az bir yıl devam etti. Bir süreligine ruj süren ve memeleri çıkan kızlardan bile korktum. Bütün zorluklar birdenbire altından kalkılamayacak şeylere dönüşmüştü. Annem abimin saatini bana verdi. Kalbim parçalanarak da olsa, taktım. Denizlerdeyken taktım. Ordudayken taktım. Roma'dayken taktım. Onun GI Benrus'ı, işte hâlâ kolumda. Her gün kuruyorum. Bir tek kayışı değişti. Kronometresi hâlâ çalışıyor. Koşu takımındayken onun hayaletini hayal ederdim. İlk hayalet oydu. Ben de babamla onun gibi, hep en güçlülerdendim. Ayrıca Morty güllerci olduğuna göre, ben de *olmalıydım.* Kendimi onunla özdeşleştirmiştım. Gülleyi

atmadan önce göğre bakar ve yukarıdan beni izlediğini hayal ederdim. Gücünü davet ederdim. Eyaletlerarası müsabakaydı. Beşinci sıradaydım. Öyle bir şey olamayacağını bildiğim hâlde ona dua edip durdum ve gülleyi her zamankinden daha uzağa fırlattım. Yine de kazanamadım ama onun gücü bendeydi!

Şu anda da çok işime yarardı. Nerede o güç? Saat burada ama güç nerede?

Sabbath'ın "Sanırım..." deyip kopmasına neden olan şey sağında oturuyordu: En fazla yirmi bir, yirmi iki yaşlarında, tamamen siyahlara bürünmüş, heykel gibi bir şey; siyah boğazlı kazak, pileli etek, ayakkabı hatta parıltılı siyah saçlarını alınının gerisinde tutan siyah kadifeden bir saç bandı. Kız ona bakıyordu ve Sabbath'ın durmasına neden olan şey o bakışlardaki uysal, tanıdık yumuşaklıktı. Tek kolunu yanında duran siyah naylondan sırt çantasının üstüne koymuş, sessizce dördüncü perdenin son tablosunu hatırlamaya çalışan Sabbath'ı izliyordu: Lear Fransız kampına götürülmüş, uyumaktadır: "Evet, hanımım; derin uykudayken / Ona yeni esvaplar giydirdik." Derken Cordelia onu uyandırır: "Efendimiz nasıllar? Haşmetmeap kendilerini nasıl hissediyorlar?" Lear o yanıtı o zaman verir: "Beni mezarımdan çıkarmakla hiç iyi etmediniz..."

Gözlerini ona diken kız ilk başta o kadar sessiz konuştu ki ne dediğini duyamadı. Zannettiğinden daha genç, büyük ihtimalle öğrenci, en fazla on dokuz yaşında bir kızdı.

"Tamam, tamam, sesli konuş." Nikki söylemeye korktuğu bir şey söylediğinde ki söylediklerinin yarısı böyleydi, ona hep böyle derdi. Sabbath'ın duyamayacağı şeyler söyleyerek onu her geçen yıl daha da deli etmeye başlamıştı Nikki. "Ne dedin?" "Boş ver." Onu *deli* ederdi.

"Sanırım," dedi kız, bu kez gayet anlaşılır bir şekilde, "sizi de tanıyorum, bu adamı da..." Sabbath'a sufle vermişti! Metroyla Juillard'a giden bir tiyatro öğrencisiydi demek.

Sabbath, "Sanırım sizi de tanıyorum, bu adamı da," diyerek kendi hızında devam etti. "Fakat hâlâ tereddütteyim; hiçbir şey anlamıyorum / Burası neresi; hele bu giysileri..." Burada gerisini hatırlamıyormuş *gibi yaptı*.

"Hele bu giysileri hiç hatırlamıyorum," diye hatırlattı kız, "geceyi nerede geçirdiğimi de..."

Sabbath gülümseyerek oradan devam edebileceğini sandığını belli edince, kız sustu. "Geceyi nerede geçirdiğimi de. Sakın bana gülmeyin, / Çünkü yaşadığıma ne kadar eminsem, bu hanımın da..."

Nikki'nin kızıydı bu!

Olmayacak şey değildi! Nikki'nin o güzelim yalvaran gözleri, Nikki'nin o kafa bulandıran, her daim kararsız sesi... hayır, kız yalnızca akşam eve gittiğinde ailesine heyecanlı heyecanlı IRT Lexington hat-tında *Lear*'ı ezbere bilen beyaz sakallı ihtiyar bir serseriye rastladığını ve adama unuttuğu yerleri hatırlatacak kadar cesur davrandığını anlatacak, iyi kalpli, aşırı duyarlı bir çocuk değildi; *Nikki'nin kızıydı*. Bu gece gideceği yer *Nikki'nin* ailesiyle birlikte yaşadığı evdi! Nikki yaşıyordu. New York'taydı. Bu kız onun kızıydı. Onun kızıysa, babası kim olursa olsun, kendi kızı da sayılırdı.

Sabbath şimdi kızın tam tepesinde süzülüyordu; duyguları bir çığ gibi üzerinden akarak onu da kendileriyle birlikte sürüklüyor, Sabbath'ı hâlâ kendine bağlı tutan incecik kökleri de yerinden söküyorlardı. Ya hepsi hâlâ hayatta ve Nikki'nin evindeyse? Morty. Annem. Babam. Drenka. Ölümü yok etmek; ürpertici bir fikirdi ama metroda olsun, dışarıda olsun, bunu düşünen, mantıktan vazgeçip on beş yaşındaki hâline, Morty'yi *geri istedikleri* günlere dönerek çaresizce bu fikre sarılan ilk kişi o değildi. Sonbaharda saati geri alır gibi. Duvardan alıp ölmüşlerinizin hepsi standart saat gibi tekrar belirinceye kadar geriye çevirip durmak.

“Yaşadığıma ne kadar eminsem,” dedi kıza, “bu hanımın da kızım Cordelia olduğuna o kadar eminim.”

“Benim, evet benim.” Masum Cordelia'nın teklifsiz yanıtı, Nikki'nin onda biri kayıp bir yetime, gerisi yorgun ve tereddütlü bir kadına ait sesiyle söylediği o basit ama etkileyici, üçlü hece ölçüsüyle yazılmış replik, gözleri aynı Nikki gibi bakan kızın ağzından çıkıyordu.

“Annen kim senin?” diye fısıldadı Sabbath kıza. “Söyle bana, kimin kızıydın?”

Bu sözler üzerine kızın yüzü bembeyaz oldu; gözleri, Nikki'nin hiçbir şey gizleyemeyen gözleri, az önce korkunç bir söz duymuş bir çocuk gibi bakıyordu. Sabbath'ın kıza yarattığı dehşet, er ya da geç Nikki'de de olduğu gibi, yüzeye çıkmıştı. Sırf Shakespeare'i ezbere bildiği için bu canavardan etkilenmişti, ha! Delirmiş olduğu aşıkâr, *her şeyi* yapabilecek biriyle metroda iletişim kurmuştu; nasıl bu kadar salak olabilirdi!

Kızın düşünceleri yüzünden okunduğu hâlde Sabbath, *Lear*'ın kırık dökük ve coşkulu sesiyle, “Sen Nikki Kantarakis'in kızıydın!” dedi.

Kız telaşla sırt çantasının ipini çözerek Sabbath'a para vermek, para verip *başından yollamak* için cüzdanını aramaya başladı. Fakat tartışmasız gerçeği –Nikki'nin hayatta olduğunu– bir kez daha görmek zorunda olan Sabbath eğri büğrü eliyle, *Nikki'nin canlı tenini*

hissederek, kızın yüzünü kendine çevirdi, “Annen nerede saklanıyordu?” diye sordu.

Kız, “Hayır! Bana dokunma!” diye bağırıp bir sinek sürüsünün saldırısına uğramış gibi Sabbath’ın romatizmalı parmaklarını üzerinden silkmeye çalışırken, arkadan gelen biri sarsıcı bir güçle kollarını koltuk altlarından geçirerek Sabbath’ı tuttu.

Sabbath’ın güçlü kurtarıcıya dair görebildiği tek şey resmî bir takım elbiseydi. “Sakinleş,” dedi adam, “sakin ol. O şeyi içmemeliydin.”

“Ne içseydim? Altmış dört yaşındayım ve hayatımda bir kez bile hasta olmadım ben! Bir tek çocukken bademciklerim şişmişti! *Canım ne isterse içirim!*”

“Sakin ol, dostum. Uzatma artık, sakın ol ve kendine bir barınak bul.”

“Barınakta bitleniyorum!” diye gürledi Sabbath. “Beni taciz ediyorsun!”

“*Sen kızı taciz ediyorsun; asıl tacizci sensin, şef!*”

Tren Grand Central istasyonuna gelmişti. İnsanlar açılan kapılara üşüştü. Kız gitti. Adam Sabbath’ı bıraktı. Sabbath, “Yalvarırım sana,” diye bağırarak tek başına trenden inip oraya buraya bakınarak Nikki’nin kızını aradı. “Yalvarırım,” diye seslendi, peronda krallar gibi yürüyerek bardağının önünde sallarken geri çekilenlere, “yalvarırım sana...” diye tekrarladı ve Nikki’nin kızının hatırlatmasına gerek kalmadan, 1961’de Bowery Bodrum Tiyatrosu’nda ona hiçbir şey ifade etmeyen sözleri kendi hatırladı: “Yalvarırım sana, unut ve affet. Ben ihtiyar ve budala biriyim.”

Söylediği doğrudu. Rol yapmaya devam ettiğine inanabilmesi imkânsız olmasa da, artık çok zordu.

Bir daha bana gelmeyeceksin;
Asla, asla, asla, asla, asla.

Saati kır. Karış kalabalığa.

Norman'ın karısı Michelle Cowan Broadway'deki bir eczaneden elli tablet Voltaren'i göndertip dört şişelik daha reçete yazdığı için, Sabbath o akşam yemekte gayet formundaydı çünkü hem ellerindeki ağrının yakında biraz da olsa dineceğini biliyordu hem de Michelle yüz tane yüzlük banknotla birlikte iç çamaşırlarının altında sakladığı Polaroid'lerdeki gibi sıskacık biri değildi. Drenka'ya fazlasıyla benzeyen hoş ve balıketinde bir kadındı. Ayrıca her an gülmeye hazırdı; Sabbath'ın onu neşelendirip eğlendirmesi çok kolaydı. Sabbath masanın altında çaktırmadan onun çıplak ayağını bulup terliğinin tabanını hafifçe üstüne dayadığında da rahatsız olduğunu belli edecek herhangi bir şey yapmamıştı.

Terlikleri Norman ödünç vermişti. Norman sekreterini ordu fazlası şeyler satan bir mağazaya yollayıp Sabbath için yeni giysiler de aldırmişti. Pamuklu kumaştan iki pantolon, iki işçi gömleği, birkaç çorap, fanila ve külot cenazeden eve döndüklerinde kâğıt bir torbanın içinde Debby'nin yatağının üstünde duruyordu. Hatta birkaç tane de mendil. Sabbath yeni giysilerini o gece yatmadan önce Debby'ninkilerin arasına yerleştirmeyi dört gözle bekliyordu.

Michelle'in sakladığı Polaroid'ler en az beş sene önce çekilmişti herhâlde. Eski bir kaçamaktan yadigâr. Yenisine hazır mıydı? Michelle gayet olgun ve dolgun görünüyordu ama belki de erkeklerle işinin bittiğini düşündüğü için kendini salmış, kilo da almıştı. Herhâlde Drenka'yla aynı yaşlardaydı ama tabii ki Drenka'nın Matija'sıyla ilgisi alakası olmayan bir kocası vardı. Buna rağmen bütün kocalar eninde sonunda Drenka'nın Matija'sına benzerdi, değil mi?

Norm önceki gece kullandığı antidepresanın "ereksiyon düşmanı"

bir ilaç olduğunu söylemişti. Demek ki hatunu siken yoktu, orası anlaşılmıştı. Tek seferine bin dolar falan alıyorsa, Sabbath'ın bu boşluğu doldurmaya niyeti de yoktu. Ama belki de erkekler ona değil, Michelle erkeklere para veriyordu. Genç erkeklere. Gülüşünde Sabbath'ın buna inanmaya gönüllü olmasını sağlayan belli belirsiz bir bayağılığın kaba hırıltısı vardı. Ama belki de o parayı pılsını pırtısını toplayıp gideceği gün için saklıyordu.

Çekip gitme planı. Kim yapmazdı ki? Varlıklı insanların vasiyetleri gibi dallanıp budaklanan, altı ayda bir yenilenip tekrardan yazılan bir şeydi. Gidip onunla yaşayacağım; yok, gidip bununla yaşayacağım; şu otelde, bu otelde, şu kadınla, bu kadınla, *hiçbir* kadınla, ne kadını be! Gizli hesap açacağım, yüzüğü rehine bırakacağım, hisseleri satacağım... derken altmış, altmış beş, yetmiş yaşına gelirler ve plan anlamsızlaşmaya başlar. Gideceklerdir ama, bu kez *kesin* gideceklerdir. Kimileri için ölüme dair söylenebilecek en güzel şey budur: Nihayet evlilikten kurtulmak. Kendini bir otelde bulmana gerek kalmadan. Bir otelde geçecek sefil pazar günlerini yaşamak zorunda kalmadan. Bu çiftleri bir arada tutan şey pazar günleridir. Tek başına geçecek pazarlar daha kötü olabilir mi gibi.

Hayır, bu iyi bir evlilik değil. Kimin sofrasında oturuyor olursanız olun bu kadarını tahmin etmek çok da zor değildi ama Sabbath o gülüşten –tabii bir de yemeğe başlayalı daha on dakika olmuşken ayağıyla oynamasına izin verişinden– yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu anlamıştı. Michelle'in gülüşünde iş başındaki güçlerin artık kendi kontrolünde olmadığı bilgisi vardı. Kendi esaretinin kabulü vardı: Norman'a, menopoza, işe, yaşlanmaya, ancak daha da kötüye gidebilecek olan her şeye. Bundan böyle beklenmedik şeylerin hiçbirisi iyi şeyler olmayacaktı. Dahası, Ölüm kendi köşesinde dizlerini açma egzersizleri yapıp duruyordu ve bir gün ringin karşı tarafından Drenka'nın üstüne atladığı gibi onun üzerine de merhametsizce atlayacaktı; Michelle belki hayatında hiç bu kadar ağır sıklet olmamıştı, kilosu altmış iki altmış dört civarındaydı belki ama Ölüm de İki Tonluk Tony Galento ya da Dağ İnsan Dean gibi bir şeydi. O gülüş arkası dönükken, yüzü başka yöne, *doğru* yöne bakarken, kolları otuzlu ve kırklı yaşlarının gündelik besini olan taleplerle hazların dinamik karışımına, o hummalı aktivitelere, ölçsüz, tatil gibi bir yaşama sonuna kadar açıkken, her şeyin ansızın değiştiğini söylüyordu; bitip tükenmeyen bir *meşguliyet* içindeyken... netice itibarıyla, Cowan'ların Paris'te geçirilecek uzun bir hafta sonu için Concorde'la okyanusu aştıkları süre içinde elli beş yaşına gelmiş, her yerini ateşler basmaya

başlamıştı ve o manyetik akımları yayan dişi formu artık bir tek kızında vardı. O gülüş kalmaktan bıktığını, kaçma planları yapmaktan bıktığını, gerçekleştirilmiş hayallerden, gerçekleştirilmemiş hayallerden, uyum sağlamaktan, sağlamamaktan, var olmak dışında hemen her şeyden bıktığını anlatıyordu. Her şeyden bıkmışken, var olmaktan sevinç duymak; o gülüşte olan şey *buydu!* Yarı yenilgiye uğramış, yarı muzip, yarı mağdur, yarı şaşkın, yarı negatif, şen şakrak ve dolu dolu bir gülüştü. Sabbath onu sevmişti, bayağı bir sevmişti. Büyük ihtimalle o da Sabbath kadar çekilmez bir eşti. Kocasını ne zaman ağzını açsa, Norman'a biraz eziyet etmek istediğini seziyor, Norman'ın iyiliklerine, en iyi yönlerine bıyık altından güldüğünü görüyordu. Kocanın ahlaksızlığı seni delirtmezse, erdemleri delirtir. Norman Prozac kullanıyordu çünkü başarılı biri olamamıştı. Gardırobu sayesinde her mevsim biraz daha genişlediğini fark ettiği kıcı dışında her şey Michelle'i terk ediyordu; bir de başkaları nasıl delilik ve hastalıkla lekelenmişse, akliselimlik ve etik zorunluluklarla lekelenmiş o istikrarlı, prens gibi adam dışında. Sabbath onun ruh hâlini, nasıl bir hayat yaşadığını, nasıl acı çektiğini anlayabiliyordu: Alaca karanlık çöküyor ve seks denen o en büyük lüksümüz muazzam bir hızla uzaklaşıyor, her şey muazzam bir hızla bizden uzaklaşıyor ve tek bir kıtıptıyoz sikiş teklifini bile geri çevirme salaklığını nasıl gösterebildiğimize hayretler ediyoruz. Böyle bir bebek olsan, tek bir sikiş için sağ kolunu verirsin. Büyük Buhran gibi, yıllar boyu vurgun vurduktan sonra bir gecede iflas etmek gibi bir şey. "Bundan böyle," diyordu Michelle'e basan ateşler, "beklenmedik şeylerin hiçbiri iyi şeyler olmayacak." Basan ateşler alay eder gibi cinsel hazları taklit ediyordu. Michelle gelip geçen zamanın alevlerine batmış hâldeydi. Fırında geçen on yedi saniye onu on yedi gün yaşlandırıyordu. Sabbath zamanı Morty'nin Benrus'ıyla tutuyordu. Michelle'in bütün yüzünden on yedi saniyelik menopoz fışkırıyordu. Bütün vücuduna sıvamaya yetecek kadar. Sonra da musluk kapanmış gibi kesiliveriyordu. Ama Sabbath bu sürenin, Michelle'e dipsiz bir kuyu gibi geldiğini görebiliyordu; bu kez onu Jeanne D'Arc gibi yakmaya kararlıydılar.

Sabbath'a bu orta yaşı çoktan geçmiş, geçmişte önlerine gelenle yatmış, genç ve güzel kızları olan hatunlardan daha dokunaklı gelen bir şey yoktu. Özellikle de bunun gibi hâlâ gülmeyi becerebiliyorlarsa. O gülüşte bir zamanlar nasıl biri olduklarını tabak gibi görebiliyordunuz. Meşhur otel sikişlerinin artıyım ben; sarkık memelerime madalya asabilirsiniz. Akşam yemeğinde idam ateşi yakmanın hiçbir eğlencesi yok.

Ve Ölüm, diye hatırlattı Sabbath, Michelle'e, tabanını ayağının üstüne daha da bastırarak, tepemizde, ta yüksekte, bize hükmeden şey Ölüm. Linc'i görmem lazımdı. Yeşil tenli ve beyaz saçlı, uslu bir çocuk gibi suspus olmuş o hâlini. Neden öyle yeşildi ki? Onu hiç böyle yeşil görmemiştim. "Korkunç," demişti Norman, cesedi çabucak teşhis ettikten sonra. Birlikte dışarı çıkıp bir kafede kola içmişlerdi. Norman ürpererek, "Ürkünçtü," demişti. Ama Sabbath'ın hoşuna gitmişti. Tam da görmek için onca yol yaptığı şeyi görmüştü. Çok şey öğrendim, Michelle. Söz dinleyen uslu bir çocuk gibi öylece yatıyormuşsun.

Ayağını Michelle Cowan'ın ayağına bastırmak yaşamak için yeterli neden değilmiş gibi, bir de yeni pantolonlarıyla yeni Jockey külotları vardı. Almayı yıllardır aklına bile getirmedeği giysilerle dolu koca bir torba. Hatta mendiller. Mendil almayalı daha da uzun zaman olmuştu. Giydiği o yırtık pırtık salak şeyler, koltuk altları sararmış tişörtler, lastikleri bozulmuş külotlar, bir teki ötekine uymayan çoraplar, Mammy Yokum gibi yılın on iki ayı ayağından çıkarmadığı koca burunlu botlar... Şimdilerde o botlarla mı "mesaj" veriliyordu? Zamane gençlerinin bu saçma sapan konuşma tarzı, Sabbath'ın kendini aksi bir ihtiyar gibi hissetmesine neden oluyordu. Variliyle gezen Diyojen gibi mi yani? Mesaj vermekmiş! Vadideki liseli ve üniversiteli kızların bugünlerde kendi botlarına benzeyen kaba saba ayakkabıların, işçi botuna benzeyen bağcıklı botların üstüne dantelli mantelli evde kalmış teyze elbiseleri giydiklerini fark etmişti. Giysileri kadınsıydı ama bu klasik bir kadınsılık değildi çünkü ayakkabılar başka bir şey söylüyordu. Ayakkabılar, "Ben sert kıyım. Bana bulaşma," derken, dantelli, uzun, eski moda elbiseler de... ayakkabı ve botların *mesajını* tamamlamak adına, "Beni sikmeye kalkışma nezaketini gösterecek olursanız, bayım, kafanızı kopartırım sizin," gibisinden bir şey söylüyordu herhâlde. Özgüvensiz Debby bile Kleopatra gibi giyinip kuşanıyordu işte. Her şey gibi, haute couture de beni es geçti. Yeni pantolonlarımı giyeyim de, siz beni o zaman görün. Manhattan, aç kollarını!

Sabbath tabuttaki söz dinleyen uslu çocuk olmadığı için fazlasıyla coşkuluymuş. Rosa onu gammazlamadığı için de. Kadın sabah olanlarla ilgili kimseye bir şey söylememişti. Hayat nasıl da lütufla doluydu ve biz bunların hiçbirini hak etmemiştik. Suç üstüne suç işlemişken, yeni bir pantolon giyer giymez son bir deneme daha yapmaya her daim hazırдық.

Linc'in sekiz yaşındaki torunu Joshua -Norman'ın elini tuttuğu-annesine, törenden sonra cenaze evinin önünde, "Bu insanlar kimden söz ediyordu böyle?" demişti.

“Dedenden. Adı Linc’ti ya. Yani Lincoln. Bunu biliyorsun.”

“Ama dedemden söz etmiyorlardı,” demişti çocuk. “Dedem öyle biri değildi ki.”

“Değil miydi?”

“Hayır. Dedem bebek gibiydi.”

“Ama her zaman öyle değildi, Josh. Hastalandıktan sonra bebek gibi olmuştu. Ama önceden arkadaşlarının anlattığı gibi biriydi.”

“Dedem öyle biri değildi,” diyerek başını ısrarla iki yana sallamıştı çocuk. “Kusura bakma, anne.”

Linc’in en küçük torununun adı Laurie’ydi. O minicik, enerjik kızın koyu renk, çekici gözleri törenden sonra kaldırımında dosdoğru Sabbath’a dikilmiş ve Laurie, “Noel Baba, Noel Baba, ben üç yaşındayım. Dedemi tabuta koydular!” demişti.

Tabut her zaman etkileyiciydi. Yaşınız kaç olursa olsun, tabut imgesi asla gücünü yitirmezdi. İşte ancak bu kadar yer kaplıyorduk. İnsanı ayakkabı gibi bir kutuya koyabiliyor ya da marul gibi taşıyabiliyorlardı. Tabutu icat eden dangalak, dâhi bir şair ve müthiş bir beyindi.

Çocuk sakalına dokunmak istediği için eğilerek, “Noel için ne istersin?” diye sormuştu Sabbath.

“Hanuka!” diye haykırmıştı Laurie, büyük bir heyecanla.

Sabbath da eğri büğrü parmaklarından biriyle zeki kızın minicik ağzına dokunup başladığı yere dönme isteğini bastırarak, “Oldu bil,” diye cevap vermişti.

Başladığı yer. Konu cidden de buydu. Her şeyi başlatan o müstahcen gösteri.

Konuyu açan, Michelle’e Sabbath’ın 1956’da Columbia’nın girişinde tutuklanmasına neden olan skeci, sol elinin orta parmağıyla genç ve güzel bir öğrenciyi perdeye çağırıp kızla sohbet ederken, öteki elinin beş parmağıyla da ustalıkla hareketlerle kızın paltosunun düğmelerini açmaya başladığı o kısa gösteriyi anlatmaya başlayan Norman oldu.

“Haydisene, Mick. Shel’e nasıl tutuklandığını kendin anlat.”

Mick ve Shel. Shel ve Mick. Tam bir ikili. Norman çulsuz Sabbath’ın yenilgisinde karısı için kendi usulüne uygun başarısından daha etkileyici bir şeyler olabileceğini şimdiden fark etmiş, sofraya oturalı yarım saat bile geçmemişken bunu anlamış gibiydi. Yaşlanan Sabbath’ın başarısızlığında, genç Sabbath’ın patlak ve yıkıcı yaşam doluluğundaki tehlikeye benzer bir kaos tehdidi vardı. Yaramazlıklarını öteden beri onu tehlikeye sokmuştu. Bana neler yaptıklarını da

bilmesi gerekirdi. İşte en uzak kargaşa ihtimaline bile direnecek şekilde inşa edilmiş böylesine muazzam kale; ama buna rağmen başlangıçta olduğu gibi sona yaklaşırken de yaratmaya doyamadığım o leş kokulu küçük pislik karşısında sinmeye devam ediyor. Onu korkutuyorum. Babamın deyiimiyle, “*Bolbotiş*”i.¹⁸ Bu cömert, harika, başarılı *bolbotiş* bir denyonun karşısında el pençe divan durmayı sürdürüyor. Egzozu patlak eski bir Chevrolet’yle 684’üncü yoldan gelmemişim de, Cehennem’den akkor hâlinde, kızgın alevler içinde püskürmüşüm sanırsınız.

“Nasıl mı tutuklandım?” dedi Sabbath. “Kırk yıl, Norm. Neredeyse kırk yıl oldu. Nasıl tutuklandığımı hatırlayabileceğimi pek zannetmiyorum.” Ama tabii ki hatırlıyordu. Bir ânını bile unutmamıştı.

“Kızı hatırlarsın.”

“Kızı,” diye tekrarladı Sabbath.

“Helen Trumbull,” dedi Norman.

“Adı bu muydu? Trumbull, ha? Yargıcinki?”

“Mulchrone.”

“Evet. Onu hatırlıyorum. Müthiş bir performanstı. Mulchrone. Aynazısın adı da Abramowitz’ti. Değil mi?”

“Memur Abramowitz, evet.”

“Evet. Polis Yahudiydi. Savcı yine İrlandalıydı. Asker tıraşlı adam.”

“St. John’s’dan yeni mezun olmuştu,” dedi Norman. “Foster.”

“Evet. Çok gıcık bir tipti, Foster. Benden hoşlanmamıştı. Küplere binmişti. Resmen küplere binmişti. İnsan böyle bir şeyi nasıl yapar? Evet. St. John’s’lu adam. Doğru. Asker tıraşı, çizgili kravat, babası polisti, yılda on bin dolardan fazlasını kazanabileceğini bile düşünemeyen ve beni müebbet hapse mahkûm ettirmek isteyen bir adamdı.”

“Shelly’ye de anlatsana.”

Niye ki? Niyeti beni harika bir adam gibi göstermek mi yoksa betermek mi bunun? Michelle’in benden hoşlanmasını mı istiyor yoksa nefret etmesini mi? Nefret etmesini herhâlde çünkü yemekten önce Sabbath’la birlikte salonda oturlurken, Norman karısını ve mesleğini şiddetli bir övgü sağanağına tutmuştu; Roseanna’nın evlilikleri boyunca hasretini, açlığını çektiği şeyi yapmıştı. Michelle duş alıp yemek için üstünü değiştirmeye gittiğinde, Norman Pennsylvania Üniversitesi Dişçilik’in mezunlar dergisinin yeni tarihli bir sayısından okuldan mezun anne babalarla çocuklarına ayrılmış bölümdeki

18 *Balbatish* (okunuşu bolbotiş), *balebuste*, Yidcede sessiz sakın, akıllı uslu, terbiyeli ve ayrıca temizlik hastası ev kadını gibi anlamlara geliyor (ç.n.).

birçok resim arasından Michelle'in babasının, tekerlekli sandalyede oturan yaşlı bir adamın fotoğrafını göstermişti. Michelle'in babası felç olmadan önce, yetmişli yaşlarının neredeyse sonlarına kadar New Jersey, Fairlawn'da dişçilik yapmış, kendi babası da dişçi olan, Norman'a sorarsanız baskıcı bir pislikti ve Michelle doğduğunda, "Kız olması umurumda değil; biz dişçi bir aileyiz ve o da dişçi olacak!" diye buyurmuştu. Sonuçta Michelle dişçilik okumakla kalmayıp hırslı orospu çocuğunu da geçmiş ve iki sene daha okuyarak hem periodontolog hem de bölüm birincisi olmuştu. "Periodontolog olmanın," demişti Norman, Prozac kullanırken akşamları bir kadeh içmesine izin verildiğini söylediği şarabından minik bir yudum alarak, "nasıl bir fiziksel çaba gerektirdiğini anlatamam. Çoğu gün eve aynı bu akşamki gibi, bitkin hâlde geliyor. Elinde ufacık bir aletle üstten ikinci ya da üçüncü azı dişinin arka dış köşesini temizlemeye ve de oradaki cebe, diş etiyle dişin arasına girmeye çalıştığını düşünsene bir. Nasıl görürsün? Oraya nasıl *ulaşırsın*? Fiziksel gücü müthiş. Bu işe başlayalı yirmi yılı geçti. Mesaiyi neden haftada üç güne düşürmüyorsun, diye soruyorum. Periodontal hastalıkları olanlar sana yıllar boyu, sonsuza kadar gelip durur; hastaları onu bekler. Ama hayır, o her sabah yedi buçukta çıkıp akşam yedi buçukta dönüyor hatta bazı haftalar cumartesi bile işe gidiyor." Sabbath, Evet, cumartesi Michelle için büyük gün olmalı, diye düşünürken... Norman da anlatmaya devam etti: "İşinde Michelle kadar titiz biriysen ve her bir dişin ulaşılmayan yerlerindeki her bir yüzeyi temizlemek zorundaysan... Evet, işini kolaylaştıran kıvrımlı aletleri var; köklerin temizliğini yaptığı detertraj aletleri, küretleri falan var çünkü o hijyenistler gibi bir tek taç kısımlarla uğraşmıyor. Cepler açılmış mı, kemik kaybı var mı diye bakmak için ta kök yüzeylerine kadar inmek zorunda..." Karısını nasıl da övüyordu! Nasıl da önemsiyordu! Ne kadar çok şey biliyor... ve bilmiyordu. Sabbath yemek başlayana kadar bu methiyenin onu sindirmek için mi yoksa antidepresan kafası yüzünden mi üzüldüğünden emin olamamıştı. Norman'a bunları söyleten şey Prozac'tı belki. Belki de sırf karısının Geç Saatlere Kadar Çalışma bahanelerinin ayrıntılı versiyonunu dinliyorumdur; başka birinin onu inandırmak için söylediği şeyleri o şeylere daha çok inanabilmek adına yarım ağızla tekrarlayan birinin ağzından. "Çünkü esas olay," diye devam etmişti Norman, "oralarda bitiyor. İş yalnızca diş minesini parlatıp diş güzel göstermek değil. Gayet sıkı yapışabilen tartarı da temizlemek lazım—bunu yaptığı bir günün ardından eve *pelte gibi* döndüğü çok olmuştur—sırf tartarı köklerden çıkartabilmek için. Evet, işini kolaylaştıran

ultrasonik aletler de var. Elektrik akımlarıyla çalışıp ultrasonik enerji yayan, cebin içine kadar girip o şeyleri kıran ultrasonik bir cihaz var. Ama aşırı ısınmamasına dikkat etmek gerekiyor ve bir de su spreyi var, o spreyi kullanırken sisin içinde yaşar gibisin. Pusun içindesin. Yağmur ormanlarında yirmi yıl geçirmek gibi bir şey...”

Michelle bir Amazon’du yani, öyle mi? Bir zamanların dehşet salan kabile reisinin kızı babasına yetişip onu geçmiş, midye yapışkanlığındaki tartara karşı paslanmaz çelikten detertraj aletleri ve küretlerle savaşıyor, etrafa ultrasonik enerji yayan bir Amazon savaşçısıydı ve... Sabbath bundan ne çıkarmalıydı? Michelle’in Norman için fazla iyi olduğunu mu? Karısının ona gurur verdiği kadar aklını da karıştırdığını ve onun karşısında kendini ezik hissettiğini mi? En küçük çocukları da üniversiteye başladığından beridir dışçılık hanedanlığının vârisiyle baş başa kaldıklarını mı...? Sabbath yemekten önce salonda da, sofrada Norman yirmili yaşlarındayken nasıl da muhalif ve aykırı bir tip olduğunu, yolun başlangıcındaki iyi giyimli ve görgülü, inceliksiz başarısından gençliği boyunca utandığı karga sesli jukebox dağıtımıcısı babanın Columbia mezunu oğlu Norman’dan ne kadar farklı olduğunu anlatması için onu zorlarken de, ne düşüneceğini bilemedi. İkisinin babası da zorbaymış. Bir tek benim müşfik, sevgi dolu bir babam varmış ama şimdi şu hâlime bakın.

“Yani, işte oradaydım. Sene 1956. 116’ncı Cadde, Broadway, oradaki üniversite kapılarının hemen yanı. Yirmi yedi yaşındaydım. Polis günlerdir etrafta gezinip beni izliyordu. Genelde yirmi, yirmi beş öğrenci olurdu. Yoldan geçen birkaç kişi de durup izlerdi ama çoğu öğrenciydi. Sonradan şapkayla para toplardım. Gösteri yarım saat bile sürmezdi. Daha önce de bir kişinin memesini açmıştım galiba. Bir kızın bu kadar ileri gitmeme izin vermesi o günlerde sık yaşanan bir şey değildi. Beklemiyordum. Aslında oyun o kadar ileri gitmeme izin *verilmemesi* üstüne kuruluydu. Ama o gün oluverdi işte. Meme açıldı. Dışarı fırladı. Aynasız hemen gelip, ‘Hey, sen, bunu yapamazsın,’ dedi. Perdenin arkasından bana sesleniyordu. ‘Yok bir şey, memur bey,’ dedim, ‘bu da oyunun bir parçası.’ Perdenin arkasında kalıp kızla da sohbet eden orta parmağımı konuşturmuştum. Süper, polis de gösteriye katıldı, diye düşünüyordum. İzleyen çocuklar bunun da gösteriye dâhil olup olmadığını anlayamadı. Gülmeye başladılar. ‘Bunu yapamazsın,’ dedi adam. ‘Etrafta çocuklar var. Göğsünü görebilirler.’ ‘Çocuk falan yok,’ dedi orta parmak. ‘Çık dışarı,’ dedi polis. ‘Ayağa kalk. Sokak ortasında göğüs açamazsın. Manhattan’ın göbeğinde, Broadway, 116’ncı Caddede, on ikinci çeyrek geçte göğüs

gösteremezsin. Ayrıca bu kadını taciz ediyorsun. Bunu yapmasını siz mi istediniz?’ diye sordu kıza. ‘Burada cinsel taciz mi yaşanıyor?’ ‘Yo,’ dedi kız, ‘yapmasına ben izin verdim.’”

“Kız öğrenci, ha?” dedi Michelle.

“Evet. Barnard’dan.”

“Cesur kızmış,” dedi Michelle. “‘Yapmasına ben izin verdim.’ Polis ne yaptı?”

“Ne izni? Hipnotize edildin? Bu adam seni hipnotize etti. Neler olduğunun farkında bile değildin,’ dedi. ‘Hayır,’ diye karşı çıktı kız, ‘yok öyle bir şey.’ Aynasız geldiğinde korkmuştu ama etrafta başka öğrenciler de vardı ve öğrencilerin çoğu polisi sevmediği için, o da diğerlerinden cesaret alıp kafa tuttu. ‘Sorun yok, memur bey; onu rahat bırakın. Yanlış bir şey yapmadı,’ dedi.”

“Debby gibiymiş, değil mi?” dedi Michelle, Norman’a.

Sabbath Prozac’ın buna ne diyeceğini duymak için bekledi. “Bırak da, anlatsın,” dedi Norman.

“Aynasız da kıza, ‘Rahat falan bırakamam. Burada çocuklar da olabiliirdi. Sokak ortasında bluzların açılıp göğüslerin uluorta sergilenmesine ve meme uçlarının çimdiklenmesine izin verirse, insanlar polis hakkında ne düşünür sonra? Central Park’ta yapmasına da izin vereyim mi? Sen bu işi,’ diye sordu bana, ‘Central Park’ta yaptın mı hiç?’ ‘Yani,’ dedim, ‘Central Park’ta da gösteri yapıyorum tabii.’ ‘Hayır, hayır,’ dedi, ‘yapamazsın. İnsanlar şikâyet ediyor. Şuradaki eczanenin sahibi şikâyetçi, bu insanları buraya toplayıp işine zarar veriyorsun.’ Öyle bir şeyin farkında bile olmadığımı söyledim; bilakis eczanenin benim işime zarar verdiğini söyledim. Çocuklar kahkahayı basınca, aynasızın tepesi attı. ‘Bana bak, bu genç kız göğsünün açılmasını istemedi ve ben gelinceye kadar neler olduğunun farkında bile değildi. Kızı hipnotize ettin sen,’ dedi. Kız, ‘*Farkındaydım*,’ deyince, çocuklar alkışı bastı; cidden etkilenmişlerdi. ‘Memur bey, bakın,’ dedim, ‘yaptığım şeyde bir yanlışlık yoktu. O da farkındaydı. Yalnızca eğleniyorduk.’ ‘Böyle eğlence olmaz. Ben bu şekilde eğlenmiyorum. Oradaki eczacı bunu eğlenceli bulmuyor. Burada bu şekilde davranamazsın.’ ‘Tamam, tamam,’ dedim. ‘Peki şimdi ne yapacaksınız? Bütün gün burada sohbet edemem. Hayatımı kazanmam gerekiyor benim.’ Çocuklar buna da bayıldı. Ama koşullar göz önüne alınırsa, aynasız gayet soğukkanlı davrandı. Sadece, ‘Bunu bir daha yapmayacağına söz vermeni istiyorum,’ demekle yetindi. ‘Ama bu benim işim. Sanatım,’ dedim. ‘Haydi oradan, bana sanat martavalı okuma. Meme ucu çimdiklemekle sanat mı olurmuş?’ dedi. ‘Yeni bir sanat bu,’ dedim.

‘Haydi oradan, saçmalama, bu serseriler de hep sanatı öne sürer,’ dedi. ‘Ben serseri değilim. Hayatımı bu şekilde kazanıyorum, memur bey,’ dedim. ‘Ama New York’ta bu şekilde kazanamazsın. İznin var mı?’ ‘Yok.’ ‘Neden yok?’ ‘Bunun için izin gerekmiyor. Patates satmıyorum. Kuklacılık izni diye bir şey yok.’ ‘Ben burada kukla göremiyorum.’ ‘Kuklamı bacak aramda taşıyorum,’ dedim. ‘Bana bak, bücür. Ben burada kukla falan görmüyorum. Bir tek parmaklarını görüyorum. Ayrıca kuklacılık için de izin gerekiyor; sokakta gösteri yapma izni diye bir şey var—’ ‘Bana vermezler,’ dedim. ‘Tabii ki alacaksın,’ dedi. ‘*Alamam*. Öyle bir izin alamayacağımı duymak için gidip orada dört-beş saat de bekleyemem.’ ‘Pekâlâ,’ dedi aynasız, ‘demek ki sokakta izinsiz satış yapıyorsun.’ ‘Sokakta kadınların göğüslerine dokunmak için satış izni diye bir şey yok,’ dedim. ‘Demek bunu yaptığını *itiraf* ediyorsun,’ dedi. ‘Eh, yeter be,’ dedim, ‘bu ne saçmalık böyle.’ Derken ortalık iyice gerildi ve adam beni içeri atacağını söyledi.”

“Kızı?” diye sordu Michelle bir kez daha.

“Kızda bir şey yok. Kız, ‘Hey, rahat bırakın onu,’ deyip duruyor. Aynasız, ‘Tutuklamaya müdahale mi ediyorsun?’ diye soruyor. Kız, ‘Bırak onu!’ diyor.”

“Aynı Debby,” diyerek güldü Michelle. “Tam Deborah’ya göre.”

“Öyle mi?” diye sordu Sabbath.

“Kesinlikle.” Michelle’in sesi gururluydu.

“Aynasız yakama yapıştı çünkü artık iyice tepesini attırmıştım. ‘Hey, hapse falan girmiyorum. Saçmaladın artık,’ diyorum. O, ‘Gireceksin,’ diyor; kız, ‘Bırak onu,’ diyor; adam, ‘Bana bak, böyle devam edersen, seni de alırım,’ diyor. Kız, ‘Saçmalığa bak. Ben fizik dersinden çıkıp buraya geldim. Bir şey yapmadım,’ diyor. Durum kontrolden çıkıyor ve aynasız kızı itince, ‘Hey, itmesene,’ diye bağırmaya başlıyorum. Adam, ‘Sör Galahad’a da bak sen,’ diyor. 1956’da polisler hâlâ böyle şeyler söyleyebiliyordu. Batı’nın çöküşü henüz üniversitelerden karakollara kadar yayılmamıştı. Her neyse, adam beni aldı. Her şeyimi toplamama izin verip karakola götürdü.”

“Kızla birlikte,” dedi Michelle.

“Yok. Bir tek ben. Bankodaki memura, ‘Bu adamın kayıtlarını istiyorum,’ dedi. 96’ncı Cadde’deki bölge karakolu. Korkmuştum tabii. Karakola girdiğinde, önce memurun durduğu koca bankoyu görürsün ve o banko adamı korkutuyor. ‘Tam bir saçmalık,’ dedi Abramovitz, ‘Bu adamın izinsiz satış yapmaktan, kamu düzenini bozmaktan, tacizden, saldırıdan, edebe aykırı davranıştan, ayrıca tutuklanmaya direnmekten tutuklanması gerekiyor,’ deyince, hayatımın geri

kalanını hapiste geçireceğimi düşünüp delirdim. 'Hepsi saçmalık! Sivil Haklar Birliği'ni arayacağım! Bittin sen!' dedim polise. Korkudan altıma ediyorum ama adama bağıra çağıra bunları söylüyorum. 'Hah, Sivil Haklar'mış,' dedi Abramovitz, 'şu Kızıl pislikler. Süper.' 'Birlikten avukat gelene kadar hiçbir şey söylemiyorum!' dedim. Bu sefer herif bağırıma başladı: 'Siktirsinler. Siktir. Avukata falan ihtiyacımız yok. Şimdilik sadece tutuklanıyorsun, bücür; avukatı mahkemeye çıkacağın zaman bulursun.' Bankodaki memur bizi dinliyordu. 'Bana neler olduğunu anlat, delikanlı,' dedi. Ne demek olduğundan haberim bile yoktu ama ben de, 'Avukat gelene kadar hiçbir şey söylemiyorum!' deyip duruyordum. Abramovitz artık iyice ebeni sikeceğim moduna girmişti. Ama öteki adam, 'Olanları anlat, evlat,' deyince, Anlat gitsin; kötü adama benzemiyor, diye düşündüm. 'Bakın,' dedim, 'bir şey olduğu yok. Adam kafayı yedi. Bir tane göğüs gördü diye delirdi. Bu her zaman olan bir şey. Gençler sokakta düzüşüyor. Bu adam Queens'de yaşıyor; ama dünyadan haberi yok. Kızlar yazları sokaklarda nasıl dolaşıyor, haberi var mı? Bunu Queens'de yaşayan bu adam dışında herkes biliyor. Bir tane göğüs ortaya çıkmışsa, ne olmuş yani?' Bunun üstüne Abramovitz de, 'Konu sadece göğüs değil. Kızı tanımıyorsun, ilk defa rastlamışsın, memesini sıktın, düğmelerini açtın, neler olduğunun cidden farkında değildi, parmağınla konuşup kızın aklını karıştırdın ve canını acıttın,' dedi. '*Ben* acıtmadım; *sen* acıttın. Kızı *ittin*,' dedim. Bankodaki memur, 'Broadway'de bir kadını çırlıçıplak soydun mu yani?' diye sordu. 'Hayır, hayır. Tek yaptığım şeydu,' deyip her şeyi tekrar anlattım. Adam hayretler içindeydi. 'Hiç tanımadığın bir kadınla, sokak ortasında, bunu nasıl yaparsın?' dedi. 'Bu benim sanatım, memur bey. Sanatım,' dedim. Adam yarıldı," dedi Sabbath, Michelle'in de yarıldığını görerek. Ayrıca Norman ne kadar mutlu! Bir metre öteden karısını baştan çıkarışımı izliyor. Bu Prozac tam bir uyuşturucuymuş.

"Bankodaki memur Abramovitz'e, 'Harry,' dedi, 'neden çocuğu salıvermiyoruz? Kötü çocuk değil. Yalnızca sanat yapıyormuş.' Hâlâ gülüyordu. 'Parmakla boyama gibi. Bebek işi. Ne fark eder ki? Hiç sabıkası yok. Bir daha yapmayacak. Çocukcağızın on yedi tane taciz suçu olsa...' Ama Abramovitz'in gözü dönmüştü. 'Hayır! Orası benim sokağım. Orada herkes beni tanır. Beni rezil etti.' 'Nasıl?' 'İtti beni.' 'Sana dokundu mu? Bir polis memuruna mı dokundun?' 'Evet. Dokundu.' Yani artık olay kıza dokunmam değil; şimdi bir de aynasıza dokunmuş oluyorum. Öyle bir şey olmadı ama bankodaki memur Harry'yi yatıştırmaya çalışırken bir anda dönüp onun tarafına

geçti tabii. Beni tutuklayan memurun tarafına. Böylece her şeyle suçlandım. Aynasız olayı anlatan bir yeminli ifade yazdı. Hakkımda şikâyet hazırlandı. Yedi suçlama. Her birinden birer yıl yiyebilirim. Sixty Centre Caddesi'nde mahkemeye çıkmam emredildi; öyle miydi Norm? Sixty Centre, değil mi?"

"Sixty Centre Caddesi, 22'nci salon, öğleden sonra iki buçukta. Her şeyi hatırlıyorsun."

"Avukatı nereden buldun?" diye sordu Michelle.

"Norman buldu. Norman'la Linc. Norman'dan ya da Linc'ten telefon geldi.

"Linc aradı," dedi Norman. "Zavallı Linc. Şimdi o tabutun içinde."

Onu da etkilemişti. Yalnızca bir tabut. Asla klişeye dönüşmüyordu, anlaşılan.

"Linc, 'Tutuklandığını' haber aldık. Bir avukatımız var. Hukuktan yeni mezun bir çaylak değil, işi bilen biri. Jerry Glekel. Dolandırıcılık, saldırı ve yaralama, soygun, hırsızlık davalarına bakmış. Organize suç davalarına da bakıyor. İyi kazanıyor ama baktığı davalar tatmin edici olmadığı için bu işi bana kıyak olarak yapacak," dedi. Değil mi, Norm? Ortak tanıdıkları olduğu için, Linc'e kıyak yapmıştı. Glekel bu işin deli saçması olduğunu ve davanın büyük ihtimalle reddedileceğini söylemişti. Glekel'la görüştüm. Sivil Haklar Birliği'ne taktığım için onlarla da görüştü ve bunun destek vermeleri gereken bir dava olduğunu söyledi. Avukatı benim, dedi. Onu desteklemelisiniz, bilirkişi atamalısınız, dedi. Birliğin destek sağladığı bir dava olacaktı. Her şeyi Glekel halletti. Esas konusu sokakta sanat yapma özgürlüğü ve polisin keyfi uygulamaları olacaktı. Sokaklar kimin kontrolünde olmalı? Halkın mı yoksa polis güçlerinin mi? Kimseye zararı olmayan, eğlenceli bir şey yapan iki insan; hukukun bunla ne ilgisi vardı, polis baskısıydı işte. Bir çocuk sırf bu yüzden ne demeye X, Y, Z süre içeride yatacağı ki? Vesaire. Böylece mahkemeye çıktık. Yaklaşık yirmi iki kişi vardı. Koca mahkeme salonunu dolduramamışlardı. Columbia'dan gelen insan hakları savunucusu öğrenciler. On iki kadar genç ve danışmanları. *Columbia Spectator*'dan gelen biri. Columbia'nın radyosundan biri. Gelmelerinin nedeni ben değildim. Yanlış bir şey yapmadığımı söyleyen, Helen Trumbull denen kız için gelmişlerdi. 1956'da, bu az da olsa heyecan yaratan bir şeydi. Kız bu cesareti nereden buluyordu? Charlotte Moorman henüz Village'de göğüslerini açıp viyolonsel çalmamıştı ve bu kız yalnızca bir çocuktu, sanatçı falan değildi. Hatta salonda *Nation*'dan gelen biri bile vardı. Olayı onlar da duymuştu. Bir de o yargıç. Mulchrone. Savcı eskisi, yaşlı bir İrlandalı. Adam yorgundu.

Çok yorgundu. Bu saçmalığı dinlemek istemiyordu. Umurunda bile değildi. Sokaklarda cinayetler işlenir, insanlar ölürken, meme sıkın bir çocukla zaman harcamak istemiyordu. Yani pek havasında değildi. Savcı beni müebbetle mahkûm ettirmek isteyen, St. John's mezunu genç adamdı. Mahkeme iki, iki buçuk gibi başlayacaktı ve bu herif bir saat önceden tanıkları ofisinde toplayıp söylenecek yalanların provasını yaptırdı. Sonra da kürsüye çıkıp yapmaları gerekeni yaptılar. Hatırladığım kadarıyla, üç kişiydiler. Kızın elimi itip durduğunu ama benim vazgeçmediğimi söyleyen yaşlı bir kadın. Yalnızca Yahudi bir eczacının kapılabileceği hümanist bir öfke içinde olan şu Yahudi eczacı. Yalnızca sırtını görebildiği hâlde kızın gayet üzgün olduğuna dair tanıklık etti. Glekel da adamı sorguya çekip kızın arkası dönük olduğu için yüzünü göremediğini ortaya çıkardı. Yirmi dakika boyunca Yahudi eczacının yalanlarını dinlemiştik. Sonra aynasız ifade verdi. Onu ilk başta çağırdılar. Adam ifade verirken, kafayı yedim; sinirlendim, kıvrandım, öfkeden kudurdum. Sonra ben ayağa kalkıp ifade verdim. Savcı, 'Kadından düğmelerini açmak için izin aldınız mı?' diye sordu. 'Hayır,' dedim. 'Hayır mı? O sırada izleyiciler arasında kimlerin olduğunun farkında mıydınız?' 'Hayır.' 'İzleyiciler arasında çocukların da olduğunu biliyor muydunuz?' 'Çocuk falan yoktu.' 'Henüz yemin etmişken, izleyiciler arasında çocukların olmadığını kesin olarak söyleyebilir misiniz? Siz *buradasınız*, onlar *orada*. Arkadan geçen yedi çocuğu görmediniz mi?' Ardından eczacı, sonra o yaşlı kadın yedi çocuk olduğunu doğruladı; bir meme yüzünden hepsi de beni ipe göndermek istiyordu, anlıyor musun? 'Bakın, bu bir sanat türüdür,' dedim. Bu söz her seferinde onları çileden çıkarıyordu. St. John's mezunu çocuk yüzünü buruşturdu. 'Sanat mı? Bir kadının düğmelerini açıp göğsünü teşhir etmenin adı sanat mı oluyor? Şimdiye kadar daha kaç kadının düğmelerini açtınız?' diye sordu. 'Aslına bakarsanız, bu kadar ileri gittiğim nadirdir. Ne yazık ki böyle. Ama bu sanattır. Onları oyunun içine çekebilme sanattır,' dedim. Yargıç Mulchrone ilk kez konuştu. Duygusuz bir sesle. 'Sanat,' dedi. Ölmüş de yeni dirilmiş gibi. 'Sanat.' O kadar abuk bir durumdu ki savcı onu duymazdan geldi. Sanatmış! 'Çocuğunuz var mı?' diye sordu. 'Hayır,' dedim. 'Çocuklar umurunuzda değil. İşiniz var mı?' 'Benim işim bu,' dedim. 'İşiniz de yok. Evli misiniz?' 'Hayır.' 'Altı aydan uzun süren bir işiniz oldu mu hiç?' diye sordu. 'Denizcilik yaptım. Askerlik yaptım. Devlet bursuyla İtalya'da okudum.' Beni köşeye sıkıştırmıştı. Nokta atışını yapıverdi. "Siz kendinize sanatçı diyorsunuz. Ben avare diyorum." Derken avukatım NYU'dan gelen profesörü çağırdı. Büyük bir

hataydı bu. Glekel'in fikriydi. *Ulysses* davası için profesörler çağrılmıştı, 'Mucize' davası için profesörler çağrılmıştı; biz kendi davamız için neden çağırmayacaktık? Ben istememiştim. Kürsüye çıktıklarında, profesörler de eczacıyla aynasız kadar salak tiplerdi. Shakespeare büyük bir sokak sanatçısıydı. Proust büyük bir sokak sanatçısıydı. Ve-saire. Adam beni ve oyunumu Jonathan Swift'le kıyaslayacaktı. Profesörler adsız sansız bir *farstunkeneh*'i¹⁹ savunmak için hep Swift'i öne sürerler. Her neyse, yargıç ânında adamın tanık olmadığını anladı; *bilirkişi* olduğunu. Mulchrone bu işe şaşırıp kaldı. 'Neyin bilirkişisiymiş?' diye sordu. 'Sokak sanatının gerçek sanat olduğu konusunda,' dedi benim avukat, 've yaptıkları şeyin, izleyicinin oyuna katılımını sağlamanın geleneksel bir şey olduğu konusunda.' Yargıç ellerini yüzüne örttü. Saat öğleden sonra üç buçuk ve adam benimkinden önce yüz kırk davaya daha bakmış. Yetmiş yaşında ve sabahtan beri o kürsüde oturmuş. Dedi ki: 'Bunların hepsi saçmalık. Bir profesörü dinleyecek değilim. Kızın göğsüne dokunmuş. Olan şey bu. Bunun için bir profesörün tanıklığına ihtiyacım yok. Profesör evine gidebilir.' Glekel: "Hayır, efendim. Bu davanın daha büyük bir anlamı var. Şöyle ki, sokak sanatı meşru bir şeydir ve sokak sanatı yaparken izleyiciyle tiyatrodan kurulmayan türden bir etkileşim içine girebilirsiniz.' Glekel bunları söylerken, yargıcın elleri hâlâ yüzündeydi. Kendisi konuşurken bile ellerini yüzünden çekmemişti. Ellerini yüzüne örtmesinin nedeni *hayatın* kendisiydi. Haklıydı da. Müthiş bir adamdı, Mulchrone. Onu çok özledim. İşinin ehliydi. Ama avukatım susmadı, Glekel konuşmaya devam etti. Glekel organize suç davalarından bıkmış. Daha büyük beklentileri var. Şu anda konuşmanın çoğunu aslında *Nation*'dan gelen muhabire yaptığını düşünüyorum. 'Sokak sanatını eşsiz kılan şey,' dedi, 'izleyiciyle kurulan yakınlıktır.' 'Bakın,' dedi Mulchrone, 'yaptığı şey insanları güldürmek ya da ilgi çekmek için birinin göğsüne dokunmaktı. Değil mi, evlat?' Savcının bana karşı üç tanığı ve aynasız varken, bizim profesörümüz bile yoktu ama kız vardı. Helen Trumbull. Esas kozumuz o kızdı. Kızın kürsüye çıkması alışılmadık bir şeydi. Kurban olduğu iddia edilen kişi fail için tanıklık edecekti. Glekel bunun mağduru olmayan bir dava olduğunu söylüyordu. Mağdur olduğu iddia edilen kişi zaten kendisi için tanıklık yapacaktı ama savcı da hayır, mağdur olan halk diyordu. Zavallı halk bu lanet olası avare, bu *sanatçı* tarafından mağdur edilmişti. Bu adam sokaklarda bu işi rahatça yaparsa, diyordu, küçük çocuklar bunun

19 Yidcede kokuşmuş, leş kokulu tip (ç.n.).

normal bir şey olduğunu düşünür ve bunun normal olduğunu düşünürlerse, bankaları bilmem ne yapmanın, kadınlara tecavüz etmenin, bıçak taşımanın da normal olduğunu düşünürler. Yedi yaşındaki çocuklar –orada olmayan yedi çocuk şimdi yedi yaşındaki çocuklar olmuştu– tuhaf kadınlarla böyle şeyler yapmanın normal görülen bir şey olduğunu bilirlerse...”

“Peki kız nasıl davrandı?” diye sordu Michelle. “Tanıklık ederken.”

“Nasil davranmasını beklerdin?” diye sordu Sabbath da.

“Cesaretini sürdürebildi mi?”

“Orta sınıftan, küstah, dikbaşı, harika bir kızdı ama o salona girdiğinde, nasıl davranmasını beklersin ki? Korkmuştu. Sokaktayken, iyi kızdı, cesurdu –Broadway 116’ncı Cadde gençlerin mekânıdır– ama mahkeme salonunda aynasızların, savcının ve yargıcın ittifakı vardı... orası onların dünyası, birbirlerine inanıyorlar ve bunu görmemek için kör olmak gerek. Nasıl mı tanıklık etti? Ürkek bir sesle. Oraya bana yardım olsun diye gelmişti ama mahkeme salonuna, ahşap harflerle HERKES İÇİN ADALET yazılı dev duvarları olan o koca salona girince... korktu işte.”

“Aynı Debby,” dedi Michelle.

“Kız ifadesinde çılgılık atmadığını söyledi. Eczacı attığını söylemişti ama kız çılgılık falan atmadığını söyledi. ‘Yani adamın teki Manhattan’ın ortasında böyle bir şey yapıyor, göğsünüze dokunuyor ve çılgılık atmıyorsunuz, öyle mi?’ Kızı orospu gibi gösteriyor, anlıyor musun? Yaratmaya çalıştığı imaj bu; Debby’nin,” dedi Sabbath kasten ama yaptığı hatayı fark etmemiş gibi yaparak, “orospu olduğu.” Michelle’le Norman onu düzeltmedi. “Sokaktan geçen erkeklere sık sık göğsünüzü elletir misiniz?’ ‘Hayır.’ ‘Şaşırdınız mı, şok mu yaşadınız, sinirlendiniz mi? Vesaire, vesaire.’ ‘Farkında değildim.’ ‘Farkında değil miydiniz?’ Kız artık gerilmeye başlamıştı ama yine de direndi. ‘Bu da oyunun bir parçasıydı,’ dedi. ‘Sokağın ortasında erkeklerin göğsünüzle oynamasına sık sık izin verir misiniz? Daha önce hiç tanışmadığınız, konuşmadığınız, yüzünü bile görmediğiniz erkeklerin?’ ‘Ama o çılgılık attığını söylemiş,’ dedi Debby, ‘ben çılgılık atmadım ki.’”

“Helen,” dedi Norman.

“Trumbull,” dedi Sabbath. “Helen Trumbull.”

“Debby dedin de.”

“Hayır, Helen dedim.”

“Ne fark eder,” dedi Michelle. “Sonra ne oldu?”

“İşte, adam kızın iyice üstüne gitmeye başladı. İhtiyar St. John adına. Polis babası adına. Ahlak adına. Amerika adına. Kardinal Spell-

man adına. Vatikan adına. İsa, Meryem, Yusuf ve o yemlikteki bütün tayfa, eşeklerle inekler adına, bilge adamların, mür ve akgünlüğün, kafamızdaki sikindirik bir delik kadar ihtiyaç duyduğumuz Hristiyanlık safsatası adına, St. John's'lu çocuk Debby'nin götünü parçaladı. Üstüne saldırdı. Kızı duvardan duvara vurdu. Ben sokakta meme ucunu sıkıştırmam ama herifçioğlu direkt amına çalıştı. Hatırlıyorumuyum? Evet, çok iyi hatırlıyorum, Norm. İlk kez şahit olma fırsatını elde ettiğim, gerçek bir klitoridektomiydi. Herifçioğlu kızcağızın minicik klitorisini oracıkta, HERKES İÇİN ADALET yazısının tam altında kesiverdi, yargıç, aynasız ve eczacı da hemen mideye indirdi. Aynen öyle, adam kızı paramparça etti. 'Göğüslerinizi açıp derse girdiğiniz oldu mu hiç?' 'Hayır.' 'Bronx Fen Lisesi'ndeyken, Barnard'a girip sanatsal özgürlüğün savunucusu olmadan önce, Bronx Fen'deki bütün öğrencilerin önünde göğsünüze elleyen olmuş muydu?' 'Hayır.' 'Ama öğrencilerden bazıları arkadaşınızdı, değil mi? Bu işi sokaktaki yabancıların önünde yapmaktansa, arkadaşlarınızın önünde yapmak daha kolay olmaz mıydı?' 'Hayır. Evet. Bilmiyorum.' Ah-ha; yemliğin başındaki tayfa için bir puan. Çocuk sonunda kızı *yamlıyor olabileceğine* inandırmaya başlamıştı. 'Bu işi 115'inci, 114'üncü, 113'üncü caddelerde de yaptınız mı; hem o an sizi izleyen çocuklar için ne diyebilirsiniz?' 'Çocuk falan yoktu.' 'Bakın şimdi, siz *burada* duruyorsunuz, adam *burada*; olay en fazla bir buçuk dakika sürmüş. O bir buçuk dakika içinde arkanızdan geçen herkesi gördünüz mü yani? Evet mi, hayır mı?' 'Hayır.' 'Öğle vakti. Çocuklar öğle teneffüsünde. Oradaki müzik okulundan, özel okullardan bir sürü çocuk var. Erkek ya da kız kardeşiniz var mı?' 'Evet. İkisi de var.' 'Kaç yaşlarındalar?' 'On iki ve on.' 'Kız kardeşiniz on yaşında. On yaşındaki kız kardeşinizin Broadway, 116'ncı Caddeden onlarca araba geçerken, etrafta gezinen yüzlerce insan varken, herkesin gözü önünde bu adamın yapmasına izin verdiğiniz şeyi görmesini ister miydiniz? Orada öylece durup göğsünüzü sıkmasına izin verdiğinizizi; bunu kız kardeşinize söyleyebilir misiniz?' Debby soruyu geçiştirmeye çalıştı. 'Bence sakıncası yok.' Sakıncası yok. Ne kız ama! Onu bugün bulsam ve izin verse, Broadway, 116'ncı Caddeye gidip ayaklarının altını yalardım. *Bence sakıncası yok.* Sene 1956. 'Peki aynı şeyi kız kardeşinize yap-saydı?' Kız burada yine fitil oldu. 'Kardeşim daha on yaşında,' dedi. 'Olayı annenize anlattınız mı?' 'Hayır.' 'Babanıza anlattınız mı?' 'Hayır.' 'Hayır, demek. Öyleyse, bu adam için tanıklık etmenizden nedeni onun için üzgün olmanız. Bu doğru, değil mi? Yaptığı şeyin doğru olduğunu düşünmüyorsunuz, değil mi? Değil mi? Değil mi, Debby?'

Kız artık ağlamaya başlamıştı. Olmuştu işte. Başarmışlardı. Kızın orospu olduğunu gayet güzel kanıtlamışlardı. O an deliye döndüm. Çünkü davadaki en temel yalan orada çocukların olduğuydu. Hem olsa ne olacaktı ki? Ayağa kalkıp, 'Orada bir sürü çocuk vardysa, neden tek bir çocuk tanıklık etmiyor?' diye bağırdım. Ama bağırmam savcının işine geldi. Glekel beni oturtmaya çalışırken, savcı *gayet* ulvi bir ses tonuyla, 'Çocukları bu kepezeliğin içine sürükleyecek hâlim yoktu. Ben siz değilim,' dedi. 'Aynen öyle, olamazsın! Hem birkaç çocuk oradan geçmiş olsa bile, ne olacaktı; düşüp ölecekler miydi? *Bu gösterinin bir parçası!*' Eh, bu şekilde bağırınca, kendi davama kızdan daha fazla bir yardımım olamadı. Kız gözyaşları içinde çekip gidince, yargıç başka tanık olup olmadığını sordu. Glekel: 'Konuyu özetlemek isterim, efendim.' Yargıç: 'Gerek yok. Durum o kadar karmaşık değil. Bu çocuk kızla sokak ortasında cinsel münasebette bulunsa, bunun da sanat olacağını mı söyleyeceksiniz? Ayrıca konunun benimle bir ilgisi yok çünkü bu kökleri ta Shakespeare'e ve İncil'e dayanan bir gelenek, öyle mi? Haydi oradan. Bununla sokakta cinsel birleşme arasındaki sınırı nerede çizeceksiniz? Karşı tarafın rızası olsa da...' Böylece suçlu bulundum."

"Hangi suçtan?" diye sordu Michelle. "Hepsinden mi?"

"Hayır, hayır. Kamu düzenini bozmak ve ahlaka mugayirlikten. Sokakta müstehcen gösteri yapmaktan."

"Ahlaka mugayirlik' de neymiş?"

"Ahlaka mugayir olan benim. Yargıç bana her bir suçtan birer yıla kadar ceza verebilirdi. Ama kötü adam değildi. Saat dörde gelmek üzereydi. Adamcağız eve gidip çok kötü içmek isterken, salona şöyle bir bakıyor ve sırada daha on iki, belki de yirmi davası var. En yakın içkinin yedi yüz kilometre güneybatısındaymış gibi bir hâli var. Hiç iyi görünmüyor. O günlerde osteoartrit nasıl bir şey olduğunu bilmezdim. Şimdi onu çok iyi anlıyorum. Adamın her yeri hastaydı ve acılar içinde kıvranıyordu ama yine de bana, 'Bir daha yapacak mısınız, Bay Sabbath?' diye sordu. 'Hayatımı bu şekilde kazanıyorum, efendim,' dedim. Ellerini yüzüne örtüp ikinci kez denedi. 'Bunu bir daha yapacak mısınız? Sizi hapse atmadığım takdirde bunu bir daha yapmayacağınıza ve milletin orasına burasına ellemeyeceğinize söz vermenizi istiyorum sizden,' dedi. 'Veremem,' dedim. St. John's'lu tip pis pis güldü. Mulchrone: 'Bana bu suçu işlediğinizi ve tekrar işleyeceğinizi söylüyorsanız, sizi otuz gün hapse attırırım,' dedi. Parasını Sivil Haklar Birlik'inin ödediği avukatım Jerry Glekel bu noktada kulağıma fısıldayarak, 'Yapmayacağını söyle. Boş ver. Söyle gitsin,' dedi.

Jerry bana doğru eğilip, 'Söyle gitsin; çıkalım artık buradan,' dedi. 'Efendim, yapmayacağım,' dedim. 'Yapmayacaksınız demek. Harika. Otuz gün ve ceza tecil edildi. Yüz dolarlık para cezası hemen ödenecek.' 'Param yok ki, efendim,' dedim. 'Nasıl paranız olmaz? Avukatınız var ya, onun parasını ödüyorsunuz işte,' dedi. 'Hayır, avukatı bana Sivil Haklar Birliği gönderdi,' dedim. 'Efendim,' dedi Jerry, 'bende yüz dolar var, yüz doları ben ödeyeyim de hepimiz evimize gidelim.' Sonra dışarı çıkarken, St. John's'lu yanımızdan geçti ve bir tek bizim duyabileceğimiz şekilde, 'Peki kızı hanginiz düdükleyecek?' diye sordu. 'Biz Yahudilerden hangisi mi demek istiyorsun? Hepimiz. Kızı hepimiz düdükleyeceğiz. Benim ihtiyar *zayde*²⁰ bile düdükleyecek. Hahamım da düdükleyecek. Senin dışında herkes düdükleyecek, St. John's'lu. Sen eve gidip karını düdükleyeceksin. Senin cezan bu; hayat boyu rahibe ablasına tapan karın Mary Elizabeth'i düdükleme,' dedim. Böylece ortalık kızıştı ve çıkan kavgaya neyse ki Linc, Norman ve Glekel sayesinde kısa sürdü; bu bize bir yüz dolara daha patladı ve parayı Glekel mahkemeye, Linc'le Norman sonradan Glekel'e ödedi ve böylece ucuz atlatmış oldum. O kürsüde Mulchrone gibi Aydınlanmacı bir filozof olmayabilirdi. Şansıma Savonarola da düşebilirdi."

Ama o da oldu, diye düşündü Sabbath. Savonarola otuz üç yıl sonra Japon kadın kılığında karşıma çıktı. Helen Trumbull. Kathy Goolsbee. Savonarola'lar ikisini de paramparça etti. Ayağımı ne onunkinin ne de başkasınının üzerinde istemiyorlar. Ayaklarımın Linc'in ki gibi hiçbir yere dokunmadan ve dokunmaya karşı duyarsız, tabut içinde durmasını istiyorlar.

Sabbath, Michelle'in ayaklarını bir an olsun rahat bırakmamıştı. Çiftleşmeye çeyrek vardı! Michelle bütün performans boyunca ilgisi ni bir an bile yitirmemişti; Norman'ın aksine, Sabbath'ın sözleri onu Helen'a Debby dediği zamanlarda ya da kızın ayaklarını yalamaktan söz ederek ona laf attığında bir an bile duraksamayacak kadar eğlendirmişti. Sokakta başlayan farstan Mulchrone'un mahkeme salonundaki çocuk parkı finaline kadar dikkati hep Sabbath'taydı, iri ve dolgun kahkahaları biraz dünyevi mutluluğuyla biraz da şiddetli kederiyle doluydu. Lear gibi o da, "Yaşasın çiftleşme!" diye düşünüyordu. Bu mide bulandırıcı ucubeyle iş birliği yaparak (diye düşündü Sabbath) eski düşkünlüklerini ve sarkık göğüslerini hâlâ değerlendirme fırsatı bulabilir, o eski ağız sulandırıcı hayat tarzı ölümün kaçınılmaz iffetine, ayrıca sıkıcılığına karşı büyük, muazzam, son bir direniş

20 Yidcede dede (ç.n.).

gösterebilirdi. Linc çok sıkılmış gibiydi. İyi, yeşil ve sıkılmış bir hâli vardı. Beni azarlamaya kalkma, Drenka; sen de olsan, üstüne atlardın. Bizi birleştiren suç buydu. Yakında ben de seninle Linc kadar sıkılıyor olacağım.

Herkes erken yattı. Sabbath'ın aklı Debby'nin dolaplarına hemen dalmaması gerektiğini bilecek kadar çalışıyordu ve yemek sofrası toplanıp iyi geceler dilendikten sonra tabii ki Norman bornoz vermek ve geçen pazarın *Times*'ı atılmadan önce okumak isteyip istemediğini sormak için kapıyı tıklattı. Gazetenin çok sayıdaki ekini koltuğunun altına sıkıştırmıştı ve Sabbath sırf Norman'ın buna ihtiyacı olduğunu, misafirin uykuya dalmak için pazar gazetelerindeki *chazeraï*²¹ kullanan biri olduğuna inanarak kendini kandırması gerektiğini hissettiği için gazeteyi almaya karar verdi. *New York Times* herhâlde eskisinden daha güvenilir bir gazete değildi ama Sabbath'ın daha iyi bir fikri vardı. "Geçen pazarın *Times*'ını görmeyeli en az otuz yıl oldu," dedi Sabbath, "ama neden olmasın?" "Orada New York gazetelerini okumuyor musun?" "Hiçbir şey okumuyorum. New York gazetelerini okuyor olsam, şu an ben de Prozac kullanıyor olurum." "Pazar sabahları *bagel* alabiliyor musun, hiç olmazsa?" "Her sabah. Çok uzun zaman *bagel*'siz bir bölge olarak kaldık. Son *bagel*'siz bölgelerden biriydik. Ama artık, oy verenlerin referandumda hayır dediği bir Alabama vilayetinin dışında, Yahudi olmayan zavallıların Amerika'da *bagel*'siz bir yer bulabileceklerini zannetmiyorum. Her yerde var. Silah gibi." "Yani hiç gazete okumuyor musun, Mickey? Benim için akıl almaz bir şey bu," dedi Norm. "Her gün Japon mucizesiyle ilgili bir haber yayımlandığını fark ettiğimde, gazete okumaktan vazgeçtim. Takım elbiseli Japonların fotoğraflarını görmeye tahammül edemiyorum. O küçük üniformaları nereye kaybıldı? Fotoğraf çekilirken çabucak kıyafet değiştiriveriyorlar herhâlde. Japon sözcüğünü duyduğum anda, elim termonükleer silahıma gidiyor." Bu sözlerin Norman'ı kaçırmaya yetmesi gerekirdi... ama hayır, Sabbath o kadar ileri gitmişti ki Norman yine endişelenmişti. Hâlâ Debby'nin odasının kapısında duruyorlardı ve Sabbath, Norman'ın çok yorgun olduğu hâlde içeri girip konuşmaya hazır olduğunu görebiliyordu; herhâlde yine Graves'e gitmesi için. Adamın adı Graves'di yani.

21 Yıdcede zırvalık, pislik anlamına gelen bir sözcük (ç.n.).

Sabbath cenazeden sonra Norman'dan onu biraz rahat bırakmasını istemiş, doktora gitmeyi sonra düşünceğini söylemişti. "Aklında ne olduğunu biliyorum," dedi Sabbath çabucak, "haberleri nereden aldığımı merak ediyorsun; televizyondan mı? Hayır. Mümkün değil. Televizyonda da Japonlar var. Seçim yapan, hisseler alıp satan hat-ta başkanımızla -Birleşik Devletler başkanıyla- el sıkışan Japonlar bütün ekranları kaplamış durumda! Franklin Roosevelt mezarında elektronik topaç gibi dönüp duruyordur. Hayır, ben habersiz yaşama-yı seçtim. O pisliklerden uzun zaman önce aldığım haber bana yetti. Refahları bendeki adalet hissini zedeliyor. Yükselen Nikkei Endek-si'nin Ülkesi. Irkçı nefret konusunda, aklımın gayet başımda oldu-ğu söylemekten gurur duyarım. Yaşadığım bütün sorunlara rağmen hayatta en önemli şeyin ne olduğunu hâlâ gayet iyi biliyorum: Derin bir nefret. Ciddiye almaya devam ettiğim çok az şeyden biri de bu. Bir seferinde karımın önerisiyle bir haftayı nefretsiz geçirmeyi de-nedim. Ölmeme ramak kaldı. Benim için muazzam ruhanilikte bir çile haftası oldu. Japonlara duyduğum nefretin hayatımda her açıdan büyük bir rolü olduğunu söyleyebilirim. Tabii ki burada, New York'ta, sizler çiğ balığı size hediye ettikleri için Japonlara bayılıyorsunuz. Ja-ponlar sizin için tam bir çiğ balık madeni. Bizim ırkımızdan olanla-ra çiğ balık sunuyorlar ve bizim ırkımızdan olanlar da Bataan Ölüm Yürüyüşü'ndeki başka seçeneği olmayan mahkûmlar gibi, yemeseler öleceklermiş gibi çiğ balık yiyor. Bir de üste para veriyor. *Bahşış* bırakıyor. Hiç anlamıyorum. Savaştan sonra bir daha balık tutmalarına bile izin vermemeliydik. Siz balık tutma hakkınızı 7 Aralık 1941'de kaybettiniz, pislikler. *Tek* bir balık yakalayın da görün, cephaneliği-mizde *daha* ne kadar silah varmış. Bunlardan başka kim bayıla ba-yıla çiğ balık yer ki? Bunların refahı ve yamyamlığı beni deli ediyor, anlıyor musun? Majesteleri. 'Majesteleri' hâlâ var mı? 'Şerefleri' kaldı mı? Bu Japonlar hâlâ şerefli mi? Ne bileyim, bir tek ne kadar şerefli olduklarını düşününce bile bütün ırkçı nefretim bir anda ayaklanıve-riyor. Hayatta birçok şeye göğüs germek zorunda kaldım, Norman. Profesyonel başarısızlığa. Vücut şeklimin bozulmasına. İtibarsızlaştı-rılmaya. Karım İngilizceyi unutmak için Adsız Alkolikler'e giden eski bir alkolik. Tanrı bana çocuk vermedi. Babalığı yaşayamadım. Üst üste hayal kırıklığı. Bir de Japonların refahına katlanmak zorunda mıyım? Bu beni cidden çıldırtabilir. Belki Linc'i çıldırtan da buydu. Yenin dolara yaptığı şeyi ona da yapmadığını kim söyleyebilir? Beni deli ediyor. Of, öyle delirtiyor ki umurumda bile olmaz; bugünler-de birini eşek sudan gelinceye kadar bombalamak istediklerinde ne

diyorlardı? ‘Mesajı gönderin.’ Onlara mesajı gönderip o sikik kafalarından aşağı biraz daha dehşet yağdırmak için neler vermezdim. Bir şeyleri zorla almaları gerektiğine hâlâ inanmıyorlar mı? Hâlâ yayılmacılığa inanmıyorlar mı—” “Mickey, Mickey, Mickey; vay anasını, yavaş ol, sakinleş, Mick,” dedi Norman yalvarır gibi. “O siktiğimin bayrağını hâlâ kullanıyorlar mı?” “Mick—” “Soruma cevap ver. New York Times okuyan bir adama soru soruyorum. ‘Haftanın Değerlendirmesi’ndeki yazıları okuyorsun. Peter Jennings’i izliyorsun. Her şeyden haberdarsın. O bayrağı hâlâ kullanıyorlar mı?” “Evet, kullanıyorlar.” “Ama bayraklarının olmaması gerekir. Balık avlamalarına ve bayraklarının olmasına izin verilmemesi, buraya gelip *hiç kimseyle* el sıkışmamaları gerekir!” “Yavrucuğum, bu gece çok heyecanlısın, hiç durmadın,” dedi Norman, “sanki—” “Ben iyiyim. Yalnızca haberleri takip etmeyi neden bıraktığımı anlatıyorum. Japonlar yüzünden. Özeti budur. Gazete için teşekkür. Her şey için. Yemek için. Mendiller için. Para için. Sağ ol, dostum. Artık uyuyacağım.” “Uyuman lazım.” “Uyuyacağım. Hiç hâlim yok.” “İyi geceler, Mick. Sakinleş. Sakinleş ve biraz uyu.”

Uyumak mı? Bir daha nasıl uyuyabilirdi ki? *İşte oradaldı.* Sabbath gazete yığınının yatağa fırlatınca, içinden ekonomi eki kayıp çıkmasın mı; ve işte oradaldı! Tek sütunun üstü hariç bütün sayfayı kaplayan koca bir manşet: “Fortress Japan’ın Arkasındaki Adam.” *Gel de delirme!* Fortress Japan’mış! Manşetin altında: “İş dünyası için kötü haber: Başbakan istifa ediyor. Ama bürokratlar etmiyor.” Manşetler, fotoğraflar, ardı ardına gelerek insanı deli eden paragraflar ekonomi ekinin kapağını işgal etmekle kalmıyor, devam ederek bir grafiğin, yine bir Japon fotoğrafının ve bir kez daha Fortress Japan’le biten o manşetin yer aldığı 8’inci sayfanın çoğunu da kaplıyordu. Kapakta üç Japonun ayrı ayrı fotoğrafları vardı. Hiçbirinin üstünde o küçük üniformalardan yoktu. Hepsi de gömlek giyip kravat takmış, barışsever ve sıradan insan ayağına yatmıştı. *Times* okurları lanet olası Zero’larıyla oraya buraya uçup ülkeleri fethettiklerini anlamasın, ofislerde çalışan normal insanlar olduklarını düşünsün diye, arkalarına konmuş ofis dekorları vardı. “Bir milyon civarındaki Japon devlet memurunun tepesindeki 11.000 kişiden oluşan kıvrak zekâlı, çalışkan elit sınıf. Belki de en sıkı düzenlenmiş ekonomi onların gözetiminde...” Fotoğraflardan birinin altındaki yazıyı okuyunca, Sabbath gözlerine inanamadı. Yazıda fotoğraftaki Japonun “Amerikalı delegeler beni yaktı...” dediği söyleniyordu. Yanmış, ha? Vücudumu yanmış? Ne kadarı? Morty’nin yanıkları vücudunun yüzde seksenini kaplamıştı.

Amerikalı delegeler bu orospu çocuğunun vücudunun yüzde kaçını yakmış acaba? Bana hiç de yanmış gibi gelmedi. Yanık falan görmüyorum. Bizim delegelerin gaz yağı istihkakını artırmak lazım; bu pisliklerin altında doğru dürüst ateş yakabilenleri delege seçmemiz lazım! “Nerede hata yapılmıştı? Japon yetkililer Birleşik Devletler’in çok fazla talebi olduğunu söyledi...” Ah, adi herifler, sizi pislik, fanatik, emperyalist Japon pislikleri...

Kapının bir kez daha tıklatılmasının nedeni yüksek sesle konuşmasıydı herhâlde. Fakat Sabbath, Norman’a bir kez daha iyi olduğunu, yalnızca Japon gazetelerini okuduğunu söylemek üzere kapıyı açtığı anda, karşısında Michelle’i gördü. Michelle yemekte tayt pantolon ve pas rengi kadifemsi kumaştan kalçasının altına kadar uzanan dar bir bluz giymişti: Kendini zayıf göstermeye çalışmıştı. Zihnindeki hangi fantezileri uyandırmak için acaba? Belki de niyeti Sabbath’a kendi fantezilerinden birini hissettirmektir. Ben Robin Hood; zenginden alır fakire veririm. Artık nedeni her neydiyse, şu an üstünde... aman Tanrım, kimono vardı. Bütünüyle çiçek desenli. O geniş kollar. Ayaklarına kadar uzanan bir Japon kimonosu. Buna rağmen gazetenin Fortress Japan’e düzduğu methiyeyle hararetlenmiş olan nefret, anında Sabbath’ın heyecanının içinde eriyip gitti. O kimono nun altında bir tek Michelle’in yaşam öyküsü vardı sanki. Saçlarını erkek çocukları gibi kısacık kestirmiş olması Sabbath’ın hoşuna gidiyordu. Koca memeler ve erkek çocuğu gibi kısacık kesilmiş saçlar. Göz çevrelerinde yorgun bir kadının çizgileri. Bu görünüm Sabbath’ı ilkinden, Central Park West Peter Pan’ından daha çok etkiledi. Bu kez Michelle’e Fransız havası gelmişti. Böyle kadınları Paris’te görürdün. Madrid’de görürdün. Barselona’da, ciddi kaliteli yerlerde görürdün. Hayatımda birkaç kez, Paris’te ya da başka yerlerde, böyle bir kadından çok hoşlanıp telefonumla adresimi verdiğim ve, “Amerika’ya gelecek olursan, beni bul,” dediğim olmuştur. İçlerinden biri biraz seyahat etmeyi planladığını söylemişti, hatırlıyorum. O günden beri orospunun beni aramasını bekliyorum. Michelle’in ailesi de aslında Fransızmış; Sabbath’a yemekten önce Norman söylemişti. Kızlık soyadı Boucher. Zaten şimdi öyle görünüyordu ama o çıplak resimlerde, arkadan sımsıkı bağlanmış saçları ve çirozlukta sınır tanımayan vücuduyla, Sabbath’ın gözüne Yahudi bir kocanın Canyon Ranch müdavimi Karmen’i gibi görünmüştü. Lenox’taki o sağlıklı yaşam merkezinde kilo vermeye gelen orta yaşlı kadınlar tabağına yüz dolar bayıldıkları soya peynirlerinden bıkip Kızılderi bölgesini görmek için bazen Madamaska Şelaleleri’ne gelirdi. Sabbath on yıl kadar önce

bir öğleden sonra etrafı gezmek için arabayla ta Canyon Ranch'ten gelen iki kadını tavlamaya çalışmıştı. Fakat kadınları şelalelerdeki, Madamaskaların su kabağı kullanarak bakirelerin kutsal gizemlere giriş törenini gerçekleştirdikleri tepeye götürmeyi teklif edince –dürüst olması gerekirse, biraz aceleci davranmıştı– kadınların antropolojik cehaleti ateş saçan gözlerinde su yüzüne çıkmış ve arabalarına binerek basıp gitmişlerdi. “Benim fikrim değildi,” diye seslenmişti Audi'nin arkasından, “Kızilderililerin âdetiymiş, ne yapayım!” O iki kadından ne zaman haber alırsa, orospu da o zaman arardı herhâlde.

Ama eskinin Matmazel Boucher'si, New Jersey'nin Colette'i, sıkıntıdan patlayacak bir hâlde karşısındaydı işte. Kocasını sevmiyordu ve kararını vermişti. Kimononun nedeni buydu. Japonlarla falan alakası yoktu; Michelle bu koşullar altında gidebileceği kadar ileri gitmişti sadece. Kurnaz kadındı. Sabbath çekmecedeki iç çamaşırlarını görmüştü. Onun daha da ileri gidebileceğini biliyordu. Gideceğini de. İnsanın hayatının bir gecede değişebilmesi ne müthişti, değil mi? Sikiş için deli divane olmaktan asla, asla bilerek vazgeçmeyecekti.

Michelle Zantac için yazdığı reçeteyi vermeyi unuttuğunu söyledi. Onu getirmişti. Sabbath'ın çatal bıçak kullanmaması, araba sürmemesi, ayakkabı bağcıklarını bağlamamaması ya da götünü silmemesi kaydıyla ellerindeki acıyı dindirebilen Voltaren'in neden olduğu karın ağrılarını ve ishali kontrol altında tutmak için kullandığı ilaçtı Zantac. Biraz parası olsa, götünü sildirmek için gidip girişimci bir Japon, ötekilerin tepesindeki şu kıvrak zekâlı, çalışkan elit sınıftan birini tutardı; “tepesindeki.” Bu aydınlanmış gazetelerde neyi nasıl yazacaklarını iyi biliyorlar. *Times* almaya başlasam, iyi olacak. İngilizce öğrenmeme yardım edinis de A.B.D. artık beni yakamasın. Abimin bacakları yanık oduna dönmüştü. Yaşasaydı bile, bacakları olmayacaktı. Asbury Lisesi'nin bacaksız yıldız koşucusu.

İlaçlar ve ağrı. Tansiyonum için Aldomet, midem için Zantac. A'dan Z'ye. Sonrası ölüm.

“Teşekkürler,” dedi Sabbath. “Daha önce hiç kimonolu bir doktordan reçete almamıştım.”

Michelle de, “Çağımız ticari zarafetsizlik yüzünden çok şey kaybetti,” deyip geyşa selamı vererek onu mest etti. “Norman şu pantolonunu kuru temizlemeye göndermek istersin diye düşündü.” Sabbath'ın fitilli kadife pantolonunu gösterdi. “Bir de şu montu, oduncu şeyisini, bir sürü cebi olan şu tuhaf şeyi.”

“Yeşil Torpido.”

“Evet. Yeşil Torpido da kuru temizlemeye gitmek isteyebilir.”

“Pantolonu hemen mi istiyorsun?”

“Çocuk değiliz, Bay Sabbath.”

Sabbath, Debby’nin odasına girip pantolonunu çıkardı. Norman’ın verdiği, insanın kendini asabileceği kadar uzun bir kuşağı olan o rengârenk havlu bornoz attığı yerde, yerdeki montunun yanında duruyordu. Sabbath bornoza sarınıp kirlilerini vermek için tekrar kapıyı açtı. Bornoz cübbe gibi yerleri süpürüyordu. Norman’ın boyu bir seksen sekizdi.

Michelle bir şey demeden, bunu yapmaya hakkı olduğu hâlde en ufak bir iğrenme belirtisi göstermeden giysileri aldı. Son birkaç hafta boyunca o pantolonun kendine ait bir hayatı, normal bir insanı bitkin düşürecek gerçek bir hayatı olmuştur. Sabbath’ın yaşadığı bütün rezillikler paçaları mezarlıkta çamurlanmış o eski pantolonun gevşek ağında toplanmış duruyordu sanki. Ama soyunurken bir an korktuğu gibi, Michelle’i tiksindirmiş değillerdi. Tabii ya. Michelle zaten bütün gün pislikle uğraşıyordu. Norman destanı baştan sona anlatmıştı. Piyore, jinjivit. Şişik diş etleri. Dizi dizi *schmutzig*²² ağız. *Schmutz* onun uzmanlık alanıydı. Aletleriyle cebelleştiği şey pislüğün ta kendisiydi. Norman’ı değil pislüğü çekici buluyordu. Tartarı temizle. Cepleri temizle... Michelle’i büyüleyici bir şekilde kimonolanmış, kendi *schmutzig* giysilerini dertop edip koltuğunun altına almış hâlde görünce –bir de bu leş tabloya transseksüel kokoşluğunu tam doğru oranda katan o geyşa çocuk saçları vardı tabii– onun için adam bile öldürebileceğini fark etti. Norman’ı öldür. O lanet olası pencereden aşağı at. Bütün marmelatlar benim.

İşte. Buradayız. Gökyüzünde ay, bir yerlerden gelen müzik. Bir tek sen ve ben, çiçekli kimono giymiş bu memersiz güzel çocuk. Bir erkekle olma şansını kaçırdım. Tankerde bana o kitapları veren Nebraskalı adam. Yeats. Conrad. O’Neill. İzin versem, bana ne okumam gerektiğinden fazlasını öğretebilirdi. Nasıl olduğunu merak ediyorum. Michelle’e sor, o söyler. Erkeklerle sikişen öteki cinste kadınlardır.

“Neden böyle görünmek istiyorsun?” diye sordu Michelle, pat pat kirli giysilere vurarak.

“Başka nasıl görünecektim?”

“Norman gençliğinde sana bir kez bakanın ölebileceğini söylüyor. Linc, ‘Sabbath’ın içinde bir boğa var. Gözünü budaktan esirgemiyor,’ dermiş. İnsanların gözlerini senden alamadığını söylüyor. Sende şeytan tüyü varmış. Özgür bir ruhmuşsun.”

22 Yidce pis, kirli (ç.n.).

“Neden böyle bir şey diyor ki? Kimsenin ciddiye almayacağı bir hiçin yemek sofranıza oturtmasını haklı göstermek için mi? Sizin sosyal sınıfınızdan kim benim gibi bencillik çamuruna batmış, feci bir ahlak düzeyine sahip, doğru idealler için gerekli bütün ekipmandan yoksun birini ciddiye alır ki?”

“Belagat sanatında oldukça ustasınız.”

“Sözel açıdan devleştiğimde, insanların kısa boyluluğumu kolayca göz ardı edebildiklerini erken yaşta öğrenmişimdir.”

“Norman hayatında tanıdığı en müthiş delikanlı olduğunu söylüyor.”

“Ona bunu yapmasına gerek olmadığını söyle.”

“Sana taparmış. Sana karşı hâlâ çok güzel hisler besliyor.”

“Öyledir, iyi yetişmiş insanların çoğu sahici hayatlar yaşayan birilerine ihtiyaç duyar. Gayet normal. Eskiden denizciydim. Roma’da yaşadım. Kaç kütada orospularla tanıştım; o yıllar için takdire şayan bir başarıydı bu. Onlara burjuvazinin tuzaklarından kaçabildiğimi gösterdim. Eğitimli burjuvalar burjuvazinin tuzaklarından kaçabilmiş birilerini görmeye bayılırlar; onlara üniversitedeki ideallerini hatırlatır bu. Sokakta birinin memesini açtığım *Nation*’da haber olunca, bir haftalığına onların asil vahşisi olmuştum. Bugün olsa, böyle bir şeyi düşündüğüm için bile taşaklarımın derisini yüzerler ama o günlerde doğru düşünen insanlar için kahraman olmamı sağlamıştı. Muhalif. Başına buyruk. Toplum düşmanı. Süper. Bahse girerim, New York’ta kültürlü bir milyoner olmanın şartlarından biri bugün bile rezil birini tanıyor olmaktır. Linc, Norm ve arkadaşları o günlerde adımlı söylemekten bile büyük haz alırdı. Bunu yapmak ferah bir kanunsuzluk hissi duymalarını sağlardı. Sokakta milletin memesini açan bir kuklacı; boksör arkadaşın olması ya da bir mahkûma kısa sonatlarını yayımlaması için yardım etmek gibi bir şey. Çılgın ve genç bir karım olması da üstüne tuz biber ekiyordu. Oyuncuydu. Mick ve Nikk, en sevdikleri ruh hastası çift.”

“Ne oldu ona?”

“Ben öldürdüm.”

“Norman kaybolduğunu söylüyor.”

“Hayır. Ben öldürdüm.”

“Bu oyunu oynamak için nasıl bir bedel ödüyorsun? Bu oyunu oynamaya cidden ne kadar ihtiyacın var?”

“Benim için başka bir varoluş şekli var mı? Biliyorsan, söylemeni isterim. İlgimi çekmeyecek budalalık yoktur,” dedi Sabbath, hafiften öfkelenmiş gibi yaparak; o “cidden” sözü ucuz bir atış olmuştu. “Oynamanın başka bir yolu var mı?”

Michelle'in ürkümüş görünmeyişi hoşuna gitti. Geri adım atmayı reddediyordu. Güzel. Babası onu iyi yetiştirmişti. Yine de kimono-nun önünü açma isteğini bastır. Daha değil.

"Sen kazanmamak için," dedi Michelle, "her şeyi yaparsın. Ama neden böyle davranıyorsun ki? İlkel duygular, açık saçık sözler, sistemli ve karmaşık cümleler."

"Kurallara uyma konusunda pek iyi değilim, kastettiğin buyusa."

"Buna tam olarak inanamıyorum. Mickey Sabbath ne kadar istese de, Marquis de Sade olamaz. Sesinde o bayağı tını yok."

"Marquis de Sade'in sesinde de yoktu. Seninkinde de yok."

"Memnun etme arzusundan muafsin," dedi Michelle. "Baş döndürücü bir his. Bunu nasıl becerdin?"

"Sen nasıl becerdin?"

"Ben mi? benim hayatım insanları memnun etmekle geçiyor," dedi Michelle. "Doğduğumdan beri birilerini memnun ediyorum ben."

"Kimleri?"

"Öğretmenlerimi. Annemle babamı. Kocamı. Çocuklarımı. Hastalarımı. Herkesi."

"Âşıklar?"

"Evet."

Şimdi.

Sabbath, "Memnun et beni, Michelle," diyerek Michelle'i bileğinden tutup Debby'nin odasına çekmeyi denedi.

"Delirdin mi sen?"

"Haydi ama, Kant'ı sen de okudun. 'Öyle bir şekilde davran ki davranışın temelindeki ilke, tüm insanlar için geçerli evrensel yasa olsun.' *Memnun et beni*."

Michelle'in kolları onca pisliği kazıyıp durarak güçlenmişti ama Sabbath'inkiler artık bir denizcinin kolları değildi. Bir kuklacının kolları bile değildi. Michelle'i yerinden bile kıpırdatamadı.

"Neden yemek boyunca Norman'ın ayağına basıp durdun?"

"Yoo."

"Evet," diye fısıldadı Michelle; ve o gülüş, o gülüşün tek bir *tüycü-ğü* bile muhteşemdi! "Kocamın ayağıyla oynayıp durmuşsun. Senden bir açıklama bekliyorum."

"Hayır."

Michelle bu didişme olayına kendini iyice kaptırmıştı; usulca, çünkü ebeveyn odasıyla aynı koridordaydılar ama dallanıp budaklanarak iç içe geçen bütün çelişkiler o gülüşün içindeydi. "Evet, evet." O kimono. Fısıltı. Saçlar. O gülüş. O kadar az zaman vardı ki.

“Gir içeri.”

“Delirme.”

“Müthişsin. Sen müthiş bir kadınsın. *İçeri gel.*”

“Dizginlenemez aşırılıklarının bir sınırı yok,” dedi Michelle, “fakat ben hayatımı mahvetmemek için elimden geleni yapmayı tercih ederim.”

“Norman ayağımla ilgili neler söyledi? Neden beni hemen kovmamış?”

“Buhran yaşadığını düşünüyor. Dağıldığını düşünüyor. Neyi niçin yaptığının farkında olmadığını düşünüyor. Seni şu psikiyatriste götürmeye kararlı. Yardıma ihtiyacın olduğunu söylüyor.”

“Tam düşündüğüm gibisin. Daha da fazlasısın, Michelle. Norman bana her şeyi anlattı. Üstten üçüncü azı dişleri falan. Empire State Binası’nın en tepesindeki pencereleri silmek gibi bir şey.”

“Senin ağzında bir *elden geçse* fena olmaz. İnterdental papilla. Dişlerin arasına doğru uzayan şu minik et parçaları. Kızarmış. Şişmiş gibi. Nedenini araştırmak isterdim.”

“Öyleyse, Tanrı aşkına, gir içeri. Papillamı incele. Azı dişlerime bak. İstersen çek. Ne istersen onu yap. Dişlerim, diş etlerim, larinksim, böbreklerim; işe yarıyorlarsa ve beğenirsen, al, senin olsun. Norman’ın ayağıyla oynadığıma inanamıyorum. O kadar zevkliydi ki. Ne demeye bir şey söylememiş? Neden masanın altına uzanıp ayağımı olması gereken yere koymamış ki? Ben de onu harika bir ev sahibi sanmıştım. Bana karşı çok güzel hisler beslediğini falan sanmıştım. Ama o uslu uslu orada oturup ayağımın olmasını *hiç istemediğim* bir yerde olmasına izin vermiş. Hem de *kendi* masasında. Davetli konuk olduğum bir yerde. Ben burada yemek için yalvarmadım, o *rica etti*. Beni cidden çok şaşırttı. *Senin* ayağını istiyorum ben.”

“Şimdi olmaz.”

“İngilizcedeki en basit ifadelerin bile ne kadar tahammül edilmez olabildiğinin farkında mısın? ‘Şimdi olmaz.’ Tekrar söylesene. Bana bok gibi davran. Çelik gibi döv beni—”

“Sakinleş. Kendine hâkim ol. Sessiz ol, *lütfen.*”

“Tekrar söyle.”

“Şimdi olmaz.”

“Ne zaman?”

“Cumartesi. Cumartesi muayenehaneme gel.”

“Bugün salı. Çarşamba, perşembe, cuma; hayır, hayır. Katiyen olmaz. Altmış dört yaşındayım ben. Cumartesi çok geç”

“*Sakin ol.*”

“Yahveh sakın olmamı isteseydi, beni Yahudi yapmazdı. Dört gün var. Hayır. *Şimdi*.”

“Yapamayız,” diye fısıldadı Michelle. “Cumartesi gel; sana periodontal sonda yaparım.”

“Aa, tamam. Yeni bir hastan var. Cumartesi. Peki. Süper. Nasıl bir şey o?”

“Bir aletle yapıyor. Aleti periodontal cebine sokuyorum. Diş eti oluğuna giriyorum.”

“Devam. Devam. Bana aletin uç kısmını anlat.”

“İncecik bir alet. Acıtmaz. Uzun. Düz. Yaklaşık bir milimetre kalınlığında. Uzunluğu on milim civarında.”

“Çok metrik düşünüyorsun.” Drenka.

“Metrik düşündüğüm tek alan budur.”

“Kanayacak mı?” diye sordu Sabbath.

“Birkaç damlacık.”

“O kadar mı?”

Michelle, “Tanrım...” diyerek alnını ansızın Sabbath’ın alnına düşürdü. Orada tuttu. Sabbath’ın gün boyu yaşamadığı türden bir andı bu. Bir haftadır. Bir aydır. Bir yıldır. Sabbath sakinleşti.

“Bu noktaya,” diye sordu Michelle, “nasıl bu kadar çabuk gelebildik?”

“Uzun zamandır yaşıyor olmanın getirdiği bir şey. Sikişmek için sonsuz zamanımız yok.”

“Ama sen manyağın tekisin,” dedi Michelle.

“Ah, bilemiyorum. Tango için iki kişi gerekir.”

“Sen çoğu insanın yapmadığı şeyleri yapıyorsun.”

“Senin yapmadığın ne yapıyorum ki?”

“Kendini ifade ediyorsun.”

“Bu senin yapmadığın bir şey mi?”

“Pek sayılmaz. Yaşlı bir adamın vücuduna, hayatına, geçmişine sahipsin ama iki yaşındaki bir bebeğin içgüdüleriyle hareket ediyorsun.”

Mutluluk nedir? Bu kadının bütünlüğü. Terkibi. Zekâsı, oyunculuğu, kurnazlığı, yağ dokusu, şatafatlı sözcüklere duyduğu tuhaf düşkünlük, o yaşam dolu gülüşü, kendi şehvet hissi dâhil her şeye karşı duyduğu sorumluluk; kadının bir duruşu vardı. Alaycı. Oyunbaz. Gizli saklılığa karşı bir eğilim ve yetenek, yeraltındaki her şeyin yerüstündekilere on basacağı bilgisi, cinsel özgürlüğünün en saf ifadesi olan gayet fiziksel ve dengeli bir duruş. Ayrıca konuşurken takındığı o suç ortağı tavrı, saatin duracağından duyduğu dehşet... Yani her

şeyi geride mi bırakacaktı? Hayır! Hayır! Michelle'in tiradındaki o amansız lirizm: Hayır olmaz dedim peki tamam hayır.

"Zina zor iştir," diye fısıldadı Sabbath. "İlk başta yapmak istediğinden emin olman gerekir. Sonrası kendiliğinden gelir."

Michelle de, "Kendiliğinden gelir," diyerek içini çekti.

"Tanrım, zinaya bayılıyorum. Ya sen?" Sabbath cesaretini toplayıp Michelle'in yüzünü sakat ellerinin arasına alarak orta parmağını, tatlı tatlı konuşarak Helen Trumbull'a travma yaşattığına, kızı hipnotize ettiğine ya da tahakkümü altına aldığına inanılan aynı orta parmağını erkek çocuğu saçlarının ensedeki çizgisinden geçirdi. Evet, 1956'da Sabbath'ın ciğerini okumuşlardı. Hâlâ okuyorlardı. "Sertliğin içine kattığı o yumuşaklık," diye devam etti Sabbath. "Zinasız bir hayat düşünülemez. Zinaya karşı olanlar duygusuz birer canidir. Sence de öyle değil mi? Nasıl da pespaye bir bakış açıları var. *Delirmişler*. Sadakat fikrini ortaya atan kaçık pisliğe verilecek hiçbir ceza yeterli olmazdı. İnsan bedeninden sadakat beklemek. Tarif edilmez, gülünç bir acımasızlık."

Sabbath onu asla bırakmayacaktı. Dikkatini öğretmenine verip oyunların tadını çıkarma hevesiyle deyimleri kullanırken kafa göz yarmak yerine İngilizceyi büyüleyici, mizah dolu ve nefis bir şekilde kullanıyordu ama o Drenka'ydı. Drenka, bu *sensin*, senin Split yerine banliyöden, New Jersey'den çıkmış hâlin. Bundan eminim çünkü bu kadar yüksek düzeyde bir heyecanı *ancak* seninleyken yaşayabilirim; bu senin dirilmiş, sıcacık bedenini! Mezardan çıkmış hâlin. Sırada Morty var.

Sonra da Michelle'inki yerine kendi bornozunun –bir seksen sekizlik adamın Paris'ten alınmış, Sabbath'ı o eski bant karikatürdeki Küçük Kral'a benzeten havlu bornozunun– önünü açarak Michelle'i ereksiyonuyla tanıştırmayı tercih etti. Artık tanışmalıydılar. "Gözlerin ihtirasın okunu görsün," dedi Sabbath.

Ama Michelle görür görmez geri çekildi. Bir kez daha, "*Şimdi* olmaz," diyerek uyardı ve bu fısıltılı sözüyle Sabbath'ın gönlünü kazandı. Kaçışını izlemek daha da güzeldi. Hırsız gibi. Kaçıyordu ama istekliydi. Kaçıyordu ama hazırды.

Sabbath'ın cumartesiye kadar yaşamak için bir nedeni olmuştu. Eskisinin yerine geçecek yeni bir suç ortağı. Öncekinin ortadan yok oluşu, Sabbath'ın hayatı için elzemdi; yoksa o hayat Sabbath'ın hayatı olmazdı: Nikki'nin kayboluşu, Drenka'nın ölümü, Roseanna'nın içkisi, Kathy'nin suçlaması... annesi... abisi... Birinin yerine başka birini koymaktan bir vazgeçebilseydi. Yanlış roller vermekten. Son kayıbdan beridir cidden de dehşetin sınırlarını ölçüyordu. Bir de kuklacı

olarak bu işi tek bir kukla bile olmadan yapabileceğini, yalnızca parmaklarını kullanarak tam bir hayat yaşayabileceğini düşünmek.

Cumartesi, diye karar verdi, çabucak bir değerlendirme daha yaparız. Michelle'in dışı tepsisinde bol bol kesici alet vardır. Hiçbir gelişme olmazsa, küretlerden birini kapıp bu işi öyle bitirecekti. Macera başlasın, Ah, Efendi Dionysos, Erkek Yaratıkların Hepsine Sperm Yaratan Kudretli, Asil Boğa. Bulmayı umduğum şey yenilenmiş bir hayat değil. O coşku çoktan beni terk etti. Daha çok Benny "China Boy" da solo yaparken, Krupa'nın Goodman'a seslenerek yapmasını söylediği şey, aradığım. "Bir daha, Ben! Bir daha!"

Son suç ortağının aklı başına gelmediği takdirde. Bir daha.

Debby'nin odasında geçirdiği ikinci gecede –sabahki krizi yaşamadan önce– Sabbath'ın aklının hem ayrı ayrı hem de bir arada düşündüğü anne kızda olduğunu söylemeye gerek yok. Gece boyu tek vazifesi erkeklerin kan dolaşımlarına bol bol testosteron hormonu pompalamak olan iblisin etki alanındaydı.

Sabahleyin Debby'nin küvetinde sessiz sakın banyo yaptıktan sonra tuvaletine de keyifle sıçtı; tatmin edici yoğunluk ve boyutlardaki, normal bir günde Voltaren'in yarattığı kasılmalar yüzünden kesik kesik fışkıran hasta kakasıyla alakası olmayan gaitalar kolayca kayarak çıkıverdi. Banyoya içini coşkuyla dolduran ağır, keskin bir ahır kokusunu hatıra bıraktı. Yine zinde ve yola hazırım! Bir metresim var! Kendini Rodolphe'la birlikte ata binen Madam Bovary kadar galip ve abuk subuk hissediyordu. Başyapıtlarda zina yapanlar hep kendilerini öldürür. Sabbath'sa yapamadığı zaman öldürmek istiyordu.

Gece her bir milimlerini kutsal saydığı, Debby'ye ait şeyleri şifonyerle dolaba özenle geri koyduktan sonra on yıllardır ilk kez baştan aşağı yeni giysiler giyinmiş hâlde paldır küldür mutfığa girdiğinde partinin bittiğini gördü. Norman, Sabbath'a kahvaltıdan sonra defolup gitmesini söylemek için işe gidişini geciktirmişti. Michelle işe gitmiş ama giderken de Sabbath'ın derhâl defedilmesi talimatını vermişti. Norman kahvaltısını edebileceğini ama sonra gitmesini söyledi. Sabbath'ın kuru temizlemeye yollaması için Michelle'e verdiği montun cebinden bir paket taş kokain çıkmıştı ve paket şimdi masada, Norman'ın önünde duruyordu. Sabbath taşı önceki sabah Aşağı Batı Yakası'nda sokaktan laf olsun diye, durduk yere, satıcıyla iyi kaynattıkları için almıştı.

“Bir de bu var. Pantolonundan çıktı.”

Kızının çiçekli külodu babanın elindeydi. Gün boyu yaşanan heyecan ve sorunların arasında, Sabbath külötün cebinde olduğunu tam olarak ne zaman unutmuştu acaba? Cenazedeki iki saatlik anma konuşmaları eğlencesi boyunca cebinde duran külötla oynayıp durduğunu net olarak hatırlıyordu. Kim oynamazdı ki? İçerisi dolup taşmıştı. Broadway ve Holywood tayfası –Linc’in en meşhur arkadaşları– sırayla cesedi anmıştı. O bildik laf salatası. İki oğluyla kızı da konuşmuştu; mimar, avukat, psikiyatrist sosyal hizmet uzmanı. Ben kimseyi tanıımıyordum, kimse de beni. Tıkna, kır saçlı, zengin dul Enid dışında kimseyi ama ilk başta ikisi de birbirini tanıyamamıştı. Norm, “Bu Mickey Sabbath,” demişti Enid’e. Sabbath’la ikisi Linc’in cesedini teşhis ettikten sonra Enid’in aileyle birlikte tek başına oturduğu giriş salonuna dönmüşlerdi. “New England’dan geldi.” Enid, “Aman Tanrım,” deyip Sabbath’ın eline yapışarak ağlamaya başlamıştı. Cılız bir tebessümle, “Gün boyu gözümden tek bir yaş akmadı,” demişti. “Ah, Mickey, Mickey, daha üç hafta önce öyle korkunç bir şey yaptım ki.” Sabbath’ı otuz yıldan fazla bir zamandır görmemişti ama korkunç bir şey yaptığını ona itiraf ediyordu. Sabbath korkunç şeyler yapmanın nasıl bir şey olduğunu bildiği için mi? Yoksa ona da korkunç şeyler yapıldığı için mi? Herhâlde ilki yüzünden. Külötün orada olduğunu bilerek elimi cebime sokmuş, anma konuşması yapanlar sırayla tabutun biraz uzağında durup intihar edenin komik ve antika taraflarını, çocuklarla oynamayı ne kadar sevdiğini, bütün çocukların da onu çok sevdiğini, ne kadar tatlı, harika ve eksantrik biri olduğunu anlatırken parmaklarım acıya acıya, ipekli bir macunla oynar gibi külodu mıncıklayıp durmuşum... Derken genç haham çıkmıştı. Trajedideki güzelliği görmek. Yarım saat boyunca bize bunun nasıl yapılacağını anlatmıştı. Lincoln aslında ölmedi, bu sevgi kalplerimizde yaşamaya devam edecek. Tabii, tabii. Ama açık duran tabutun başına gidip, “Linc, akşam yemeğine ne istersin?” diye sorduğumda cevap gelmedi. Bu da bir kanıt. Yanımdaki adamın cebinde sıkıntısını giderecek bir don olmadığı için o da bu ruhban sınıfı karşıtı yorumun üstüne atladı. “Bence biraz kız gibi konuşuyor,” dedi. “Seçmelere katılmış gibi,” diye cevap verdim. Bu da hoşuna gitti. “Onu bir daha görmesem de olurdu zaten,” diye fısıldadı adam. Hahamdan bahsediyor sandım ve merhumdan söz ettiğini ancak sokağa çıktıktan sonra anladım. Vücudunu saran daracık elbisesi içinde genç bir televizyon yıldızı ayağa kalkıp şöyle bir gülümsedikten sonra herkesin ele ele tutuşup bir an sessiz kalarak Linc’i hatırlamasını istedi. Yanımdaki pislik herifin elini

tuttum. Bunu yapmak için tek elimi cebimden çıkarmam gerekti ve... küلودu işte o anda unutmuşum! Ardından Linc: Yeşildi. Adam yem-yeşildi. Derken gudubet parmaklarım yaptığı korkunç şeyi itiraf eden Enid'in parmaklarıyla iç içe geçti. "Titreyip durması sabrımı taşırdı ve ona vurdum. Kitapla vurup, 'Kes şu titremeyi! Kes şu titremeyi!' diye bağırdım. Cidden kesebildiği zamanlar *oluyordu*; bütün gücünü toplayıp yoğunlaştığında titremesini durdurabiliyordu. Görmem için ellerini havaya tutuyordu. Ama bunu yaptığında, başka hiçbir şey yapamıyordu. Bütün enerjisini titremeyi durdurmak için harcıyordu. Sonuçta konuşamıyor, yürüyemiyor, en basit soruya bile cevap veremiyordu." "Niye titriyordu ki?" diye sordum çünkü daha o sabah Rosa'nın kollarındayken, ben de titremiştim. "Ya ilaçlar yüzünden," dedi Enid, "ya da korkudan. Tekrar yemeye ve uyuyabilmeye başladığında, onu hastaneden taburcu edip intihar eğiliminin kalmadığını söylediler. Ama hâlâ depresifti, her şeyden korkuyordu, delirmiş gibiydi. Bir de bu titremesi vardı işte. Artık onunla birlikte yaşayamayacaktım. Bir buçuk yıl önce köşe başındaki bir apartmana yerleştirdim. Her gün telefon ediyordum ama bu son kış onu üç ay boyunca hiç görmedim. O da arıyordu. Bazen günde on kez telefon ediyordu. Kontrol etmek için. Hastalanıp ortadan kaybolacağımdan çok korkuyordu. Beni gördüğü anda gözyaşlarına boğuluyordu. Öteden beri ağlak bir tipti ama bu farklıydı. Çaresizliğin dibine vurmuştu. Acısı yüzünden ağlıyordu; dehşetten ağlıyordu. Durumu hiç değişmedi. Yine de düzeleceğini umuyordum. Bir gün her şey eskisi gibi olacak, diye düşünüyordum. Yine hepimizi güldürecek." "Enid, benim kim olduğumu biliyor musun?" diye sormuştu Sabbath. "Bütün bunları kime anlattığını?" Ama Enid onu duymamıştı ve Sabbath aslında bunları herkese anlattığını fark etmişti. Sabbath yalnızca giriş salonuna gelen son kişiydi. "Bir sürü deliyle birlikte üç ay hastanede kaldı," dedi Enid. "Ama ilk haftadan sonra kendini orada güvende hissetti. İlk gece onu can çekişen bir adamın yanında yatırdılar; dehşet içindeydi. Sonra cidden kafayı yemiş üç kişiyle aynı odaya aldılar. Çıkışına yakın, onu iki kez ögle yemeğine götürdüm ama onun dışında hep hastanedeydi. Pencerelerde parmaklıklar vardı. İntihar eğilimli hastalar için. O parmaklıkların ardında onun yüzünü, bizi bekleyişini gördükçe..." Enid o kadar çok şey anlatmış, Sabbath'ın elini o kadar uzun tutmuştu ki Sabbath sonunda cebinde neyle oynayıp durduğunu unutmuştu. Derken akşam yemeğinde *kendi* hikâyesini anlatmaya başlamıştı...

Demek dün gece Michelle'in sağduyusu, öngörüsü -aklı- şehvetle ihaneti yenik düşürmüştü. Olan şey *buydu*. Enid'in bir suçu yoktu.

Kızını kıskanmasıyla da alakası yoktu. Cumartesi günü Sabbath'ın papillalarına sonda yapmayı isteseydi, kızın iç çamaşırları ancak onu daha çok tahrik etmeye yarardı. Sabbath için o çamaşırları giyerdi. Sabbath için Debby gibi giyinirdi. Daha önce her şey gibi bunu da yapmıştı kesin. Kendisi için kurduğu düzen Sabbath tarafından altüst edilmeden önce onu kendinden uzaklaştırmak için iç çamaşırını bahane ediyordu sadece. İç çamaşırı Sabbath'ın geriye dönüş olmadığını, directmeye kalkıştığı takdirde onu unufak edecek, Memur Abramovitz'ten daha iş bitirici yetkililere başvurulabileceğini anlaması içindi. Sorun külot, taş kokain hatta Yeşil Torpido bile değildi; Sabbath'ın kendisiydi. Sabbath'ın elinde anlatabileceği bir hikâye kalmıştı belki ama bunun dışında baştan çıkarıcı hiçbir şey, Michelle'e gösterdiği ereksiyon bile kalmamıştı. Kalan tek şey Sabbath'ın gözünü budaktan sakınmamasının Michelle'in midesini bulandırdığı gerçeği idi. Michelle kendi de alçak, kirlenmiş, sahtekâr, evliliğinden gına getirmiş biriydi ama henüz gözü dönecek kadar çaresiz değildi. Onunki sıradan, otomatik bir iffetsizlikti. İhaneti küçük harfle ihanetti ve küçük harfle ihanet her an olan bir şeydi; Sabbath'ın uykusunda bile yapabileceği bir şeydi. Sabbath'ın merkezinde olan şey bu değildi: Bu adam *sallanıp yuvarlanıyor; ölmek* istiyordu. Michelle mantıklı bir karara varabilecek kadar kendi merkezindeydi. Onun hayatına sihri geri getirecek sarhoş edici manyak ben değilim. O domatesleri ellemeye devam etmeyi, arıza olduğunu bütün dünyaya ilan etmeyen birini aramayı tercih eder. Sabbath da yine oburluk edeceğini zannetmişti. Yeniden patlama zamanının geldiğini. Seni koca bebek. Bunun son- suza kadar devam edeceğini düşünmek de nesi. Belki şimdi gerçekte neler olduğunu daha iyi anlarsın. İyi, haydi gelsin. Neler olduğunu biliyorum. Gelsin haydi.

Kahvaltını edip git. Müthiş bir an. Her şey *bitti*.

"Debby'nin külotunu nasıl alırsın?" diye sordu Norman.

"Esas almamam garip olurdu."

"Senin için karşı konulmaz bir şeydi demek."

"Ne garip bir yaklaşım. Karşı koymakla ne alakası var? Burada termodinamik söz konusu. Isı bir enerji formudur ve maddenin moleküllerine etki eder. Ben altmış dört yaşındayım, o on dokuz. Gayet doğal bir şey."

Norman tam bir kaliteli yaşam uzmanı gibi giyinmişti: İnce beyaz çizgili kruvaze takım, bordo kravat ve aynı kumaştan cep mendili, cebine NIC diye adının baş harfleri işlenmiş açık mavi gömlek. Muazzam saygınlığı yalnızca giysilerinde değil karakteristik yüzünde,

tatlı bakışlı koyu renk gözlerin olduğu o ince uzun, zeki yüzde de gözler önüne serilmişti. Saçlarının Sabbath'tan bile daha az olması Norman'ı bin kat daha çekici gösteriyordu. Saçlar olmayınca o kafatasının içindeki aklı, içgörüyü, toleransı, netliği ve mantığı daha iyi görebiliyordunuz. Üstelik erkeksi ve biçimli, kararlılığıyla gösteriş yapan bir kafatasıydı; zarafetinde irade zayıflığını çağrıştıran en ufak bir şey yoktu. Evet, Norman'ın görüntüsü bütünüyle insanlığın iyi yanının idealleriyle ilkelerini yansıtıyordu ve Norman'ın az sonra limuzinle gideceği ofisinde bir tiyatro yapımcısının hedeflerinden daha ulvi ve ruhani amaçlar için çalışıldığına inanmak Sabbath için hiç de zor olmazdı. Seküler maneviyat, Norman'ın etrafına yaydığı hava buydu; belki de yapımcılar, menajerler, fahiş ücretlerle çalışan avukatların hepsi böyleydi. İş dünyasının Yahudi kardinalleri, terzilerinin yardımıyla böyle görünebiliyordu. Evet, şimdi düşününce, tıpkı papanın çevresindeki o çetede yer alanlara benziyordu. Bütün bunların parasını veren jukebox dağıtımcısının mafyanın kıyısında köşesinde iş yapıp yapmadığını bilebilmek mümkün değil. Bilmemek gerekiyor. Kendine etkileyici bir Amerikan ürünü, iyi bir adam havası vermiş. Gömleğinde de kim olduğu yazılı. Derinliği olan iyi kalpli zengin bir adam, ofiste telefonla konuşurken tam bir bomba. Amerika kendi Yahudilerinden daha ne isteyebilir ki?

“Dün gece yemekte,” dedi Norman, “masanın altından Michelle'in ayağıyla oynamak istemen de gayet normal miydi?”

“Ben masanın altından Michelle'in ayağıyla oynamak istemedim. Senin ayağınla oynamak istedim. O senin ayağın *değil miydi?*”

Norman'da ne hoşnutsuzluk belirtisi var ne de bunu komik bulmuş gibi görünüyor. Ne halt yiyeceğimizi bildiği için mi yoksa bilmediği için mi acaba? Sonuçta her şey olabilir. Bu mutfakta Sofokles'in kokusunu almaya başlıyorum.

“Michelle'e Nikkki'yi öldürdüğünü söylemenin nedeni nedir?”

“Saklamaya çalışsam, daha mı iyiydi? Bundan da mı utanç duymam gerekiyor? Senin bu utanç olayın nedir”

“Bir şey söyle. Bana doğruyu söyle; Nikki'yi öldürdüğüne cidden inanıyor musun? Bu cidden *inandığım* bir şey mi?”

“İnanmamak için bir neden göremiyorum.”

“Ben görüyorum. Ben de oradaydım. Görüyorum çünkü o kaybolduğunda senin yanıdaydım. Neler yaşadığını gördüm.”

“Yani, evet, kolay olduğunu söylemiyorum. Denizcilik yapmış olmak insanı her şeye hazırlamıyor. Renginin değişmesi. Tam bir sürprizdi. Linc gibi yemyeşil olmuştu. Boğarak bütün ilkel içgüdülerini

tatmin etmiş oluyorsun tabii ama bir daha yapmak zorunda kalsam daha kısa sürecek yöntemlerden birini seçerdim. Seçmek zorundayım. Ellerim yüzünden. Sen Michelle'i nasıl öldürmeyi planlıyorsun?"

Sabbath'ın sorusuyla tetiklenen bir duygu, Norman'ın Sabbath'a hayatının merkezinden savrulmuş da, havada süzülüyor ya da uçuyormuş gibi görünmesine neden oldu. Heyecan dolu bir sessizlik oldu. Fakat Norman sonunda Debby'nin külotunu kendi pantolonunun cebine koymakla yetindi. Sonraki sözlerinde tehdit dolu bir tınının olmadığı söylenemezdi.

"Ben karımla çocuğumu dünyadaki her şeyden daha çok seviyorum."

"Ona şüphem yok. Ama nasıl öldürmeyi planlıyorsun. En iyi arkadaşınla sikiştiğini öğrendiğinde?"

"Yapma. Lütfen. Lafı gittiği yere kadar götürmekten korkmayan, üstün insan statüsünde biri olduğunu hepimiz biliyoruz ama benim kadar başarılı birine bile söylemeye değmeyecek şeyler var. Yapma. Gerek yok. Karım cebinde kızımızın külotunu buldu. Ne yapmasını beklerdin? Nasıl tepki verseydi? Karıma çamur atarak kendini daha fazla küçük düşürme."

"Kendimi küçük düşürmüyorum. Karına çamur atıyorum. Norman, sence de çıtayı düzene boyun eğmeyecek kadar fazla yükseltmedik mi? Yalnızca onu öldürmeyi düşündüğün zamanlarda nasıl öldürmeyi planladığını merak ediyorum. Tamam, konuyu değiştirelim. Sence o seni nasıl öldürdüğünü hayal ediyordur? Los Angeles'a uçtuğun zamanlarda, American Airlines'ın bu işi kılını kıpırdatmasına bile gerek kalmadan halledeceğini ummak ona yetiyor mudur dersin? Michelle adında biri için fazla sıradan. Uçak kazası olsa da, özgür kalsam mı diyordur? Yok, bunu sekreterler metroda giderken hayal eder. Michelle'se babasının kızı, kendi işini kendi yapar. Periodontologları biraz tanıyorsam, kim bilir kaç kez seni boğduğunu hayal etmiştir. Uykunda. Yapar da. Elleri gayet güçlü. Bir zamanlar ben de öyleydim. Ellerimi hatırlıyor musun? Eski ellerimi? Denizciysen bütün gün güvertede çalışır, kazıyıp durursun; gemide boya kazıma işi hiç bitmez. Metal matkabı, çekiç, keski. Sonra bir de kuklalar. O ellerde nasıl bir kuvvet vardı! Nikki neye uğradığını anlamadı bile. Yalvaran gözlerle uzun zaman bana baktı ama bence adli tabibe sorsak, beyin ölümünün altmış saniye içinde gerçekleştiğini söylerdi."

Norman kahvaltı masasında arkasına yaslanıp tek kolunu göğsünün üstüne, öteki kolunun dirseğini onun üstüne dayadı ve alnını

parmak uçlarına düşürdü. Aynı Michelle'in alnını alnıma düşürdüğü gibi. Nedenin külot olduğuna inanmam. Michelle gibi gerçekten olağanüstü ve yaşlıca bir kadının gözünü korkutan şeyin bu olduğuna inanmam. Böyle bir şey olmuyor. Bu bir peri masalı! *Esas* ahlaksızlık, bu asalet martavalı!

"Senin kafanın içi nasıl bir yere dönüşmüş böyle?" dedi Norman. "Korkunç."

"Korkunç olan nedir?" diye sordu Sabbath. "Çocuğun külotunu sikime sarmamın öyle bir günün ardından geceyi de atlatmama yardımcı olması mı? Bu mu korkunç? Yapma, Norman. Cenazeye cebimde külotla gitmem mi? Buna *umut* denir."

"Mickey, buradan çıkınca nereye gideceksin? Eve mi döneceksin?"

"Beni hayal etmek senin için öteden beri zordu, değil mi Norman? Koruması olmadan, bunu nasıl yapıyor? Bunlar bütün bunları korumaları olmadan nasıl yapıyorlar? Korunma diye bir şey *yok*, bebek. Hepsi laf, Norman. Linc'e bak. Sabbath'a bak. Morty'ye bak. Nikki'ye bak. Bakmak ne kadar sıkıcı ve korkutucu olsa da, *bak*. Biz *koruma* altındaki insanlar değiliz. Gemilerde çalışırken, limana girdiğimizde, Katolik kiliselerine gitmeyi çok severdim. Kimi zaman limanda kaldığımız her gün ve hep tek başıma giderdim. Neden biliyor musun? Çünkü diz çökmüş dua eden, hepsi de yanlış şeyler için bağışlanmayı dileyen bekâr kızları müthiş erotik buluyordum. Korunmayı istemelerini izlemek. Beni çok tahrik ediyordu. Başkalarına karşı korunmayı istemeleri. Kendilerinden korunmayı istemeleri. Her şeyden korunmayı istemeleri. *Ama öyle bir şey yok*. Senin için bile. Sen bile korunmasızsın; buna ne diyeceksin? Korunmasızsın! O takım elbisenin içindeyken bile çıırılçiplaksın, amına koyayım! Takım elbise faydasız, baş harfler faydasız; hiçbirisi işe yaramaz. *Neler olacağına dair hiç kimsenin bir fikri yok*. Tanrım, baksana, kızının bir külotunu bile *koruyamıyorsun*—"

"Mickey," dedi Norman usulca, "demek istediğini anlıyorum. Felsefeni anlıyorum. Vahşi bir felsefe. Sen vahşi bir adamsın. İçindeki hayvanın bütünüyle dışarı çıkmasına izin verdin, değil mi? Tehlikeyi aranmanın en mantıklı yanı, ondan hiçbir şekilde kaçış olmamasıdır. Ya sen onu kovalarsın ya da o seni kovalar. Mickey'nin görüşü bu ve teoride ben de katılıyorum: Bundan kaçış yok. Ama pratikte farklı davranıyorum: Tehlike beni her şekilde bulacaksa, peşinde koşmama gerek yok. Olağandışılığın garanti olduğuna beni Linc ikna etti. Esas elimizden kaçıp duran şey olağanlık. Bunu biliyorum. Ama bu, bir kenarından tutmayı başarabilecek kadar şanslı olduğum olağanlıktan

vazgeçmek zorunda hissetmemi gerektirmez. Gitmeni istiyorum. Artık gitme zamanın geldi. Debby'nin odasından eşyalarını getiriyorum ve hemen gidiyorsun.”

“Kahvaltı ediyor muyum, etmiyor muyum?”

“Buradan *hemen* gitmeni istiyorum!”

“Peki ama içini kemiren şey nedir? Yalnızca külot olamaz. Beni külotu önemsemeyecek kadar iyi tanıyorsun. Michelle'e sikimi gösterdiğim için mi? Bu yüzden mi kahvaltı edemiyorum?”

Norman masadan kalkmıştı; henüz Linc gibi (ya da Sabbath'ın Rosa'nın yanında yaptığı gibi) titremiyordu ama çenesi hafif kasılmış gibiydi.

“Bilmiyor muydun? Sana söylemediğine inanamıyorum. ‘Sabbath'ın içinde bir boğa var. Gözünü budaktan esirgemiyor.’ Bir külotu cebine atmış çok mu? Ben yalnızca bunu bilmesi gerektiğini düşündüm. Cumartesi günü buluşmadan önce. Ona göre bir şey olup olmadığına karar versin diye. Cumartesi bana periodontal sonda yapacaktı. Bunu da bilmediğini söyleme sakın. Kendi muayenehanesinde. Cumartesi.” Norman masanın karşı tarafında hiç kıpırdamadan kalınca, Sabbath devam etti: “Ona sorsana. Plan buydu. Her şeyi ayarlamıştık. Bu yüzden, cumartesi muayenehanesine gidip onunla sikişeceğim için kahvaltı bile edemeyeceğimi söylediğini sandım. *Bir de* sikimi gösterdiğim için. Tek nedenin külot olduğuna... asla inanmam.”

Sabbath bunu söylerken gayet ciddiydi. Kocasının neyi için yaptığını, belli ettiğinden daha iyi anlamıştı.

Norman kahvaltı barının üstündeki dolaplardan birini açıp bir paket çöp torbası çıkardı. “Ben eşyalarını topluyorum.”

“Nasıl istersen. Greyfurtu yiyebilir miyim?”

Norman bu kez cevap bile vermeden Sabbath'ı mutfakta yalnız bıraktı.

Yarım greyfurt Sabbath için dilimlere ayrılmıştı. Dilimlere ayrılmış greyfurt yaşam tarzlarının ayrılmaz bir parçasıydı; en az Polaroid'ler ve on bin papel kadar. Norman'a paradan da söz etsem mi ki? Yok, biliyordur. Eminim her şeyi biliyordur. Bu çifti cidden sevdim. Burada çalkalanıp duran kaosu anladıkça, Norman'ın bu işi yürütebilmesine daha çok hayranlık duyuyorum sanırım. Ben dün geceyi özet geçerken, orada nasıl da asker gibi durdu. Biliyor. Çok fazla çaba harcıyor. Michelle'in sürekli her şeyi, bu sıcaklığı, konforu bozmakla, ayrıcalıklı konumlarının yumuşacık kuştüyü yorganını çekip atmakla tehdit eden bir yanı var. Norman'sa uygarlık ideallerine bağlı

kalırken, bir yandan onunla uğraşıyor. Ne demeye uğraşıyor ki? Niçin onunla evli kalıyor? İlk başta, geçmiş yüzünden. Çok fazla geçmiş var. Şimdiki zaman da; o da çok fazla. Bütün bunların yarattığı bir sistem var. Nantucket'teki ev. Debby'nin anne babası olarak Brown'a gidilen hafta sonları. Boşanırlarsa, Debby'nin notları baş aşağı gider. Michelle'e orospu deyip onu başından defettiği takdirde Debby asla tıp fakültesine giremez. Tabii işin bir de *eğlenceli* tarafı var: Kayak, tenis, Avrupa, Paris'teki o çok sevdikleri küçük otel, Université. Her şeyin yolunda olduğu zamanlardaki o sükûnet. Laboratuvarıdan biyopsi raporunun gelmesini beklerken yanında birinin olması. Anlaşmalar, avukatlar ve her şeye yeniden başlamak için artık zaman yok. Onun yerine, tahammül etme cesareti; "gerçekçilik." Bomboş bir evin dehşeti. Bir sürü oda ve geceleyn evde kimse yok. Norman bu hayatın demirbaşı. Böyle yaşamak için yaratılmış. İnsan ömrünün sonbaharında birileriyle çıkmaya başlayamaz ki. Ayrıca menopoza da ondan yana. Michelle'in yüzüne vurmuyorsa, sabrının taşıcağı noktaya kadar gitmiyorsa, karısının yakında menopoza yenik düşeceğini bildiği için. Ama Michelle de sabrını taşıracığı noktaya kadar gitmiyor; çünkü o da tek bir şey değil. Norman bunu anlıyor (bu işi menopoza halledemezse, onun anlayışı halleder); riski en aza indir. Ben bunu hiç öğrenemedim: İrdele, kafanda çöz ve bir yere oturt. Michelle bu yaşam tarzı için en az dilimlenmiş greyfurt kadar vazgeçilmez. Michelle dilimlenmiş greyfurt: Parçalarına ayrılmış vücut ve mayhoş kan. Kâfir Ev Sahibesi. Kutsal Fahişe. Michelle'i yemeye ancak bu kadar yaklaşabilirim. Bitti. Bir *meşuga*²³ olarak pabucum dama atıldı.

"Sen gerçek sevgi âleminde yaşıyorsun," dedi Sabbath, Norman montu dışında her şeyi içine tıktığı torbayla mutfığa döndüğünde. Norman Yeşil Torpido'yu Sabbath'ın eline verdi.

"Ya sen nerede yaşıyorsun?" diye sordu Norman. "Bu medeniyetin başarısızlık alanında. Her şeyini erotizme yatırılıyorsun. Elinde kalan her şeyi sekse yatırdın. Şimdi de tek başına ektiğini biçiyorsun. Hayatta tutku namına sahip olabildiğin tek şey, erotizm sarhoşluğu."

"Onda bile bir tutku var mı dersin?" diye sordu Sabbath. "Sonuna kadar gidip bu işi yapsaydık, Michelle terapistine ne derdi, biliyor musun? 'Sanırım gayet iyi bir adam ama dondurularak taze tutulması gerekir,' derdi."

"Hayır, kışkırtılarak taze tutuluyor. Anarşik provokasyonla taze tutuluyor. Toplum kim olup olmadığımızı öyle bir belirliyor ki ancak

23 Yidcede deli, manyak (ç.n.).

anarşi yoluyla insan gibi bir hayat yaşayabiliyoruz. Olay bu, değil mi? Başından beri bu değil miydi?”

“Bunu duyunca kahrolacaksınız, Norman, ama birçok şeyden yoksun olduğum gibi, benim öyle bir olayım da yok. İyi kalpli ve liberal bakış açın için sağ ol ama ben yalnızca hayatın kaldırım kenarlarında hızla sürüklenen bir çöp parçasıyım ve bu bokun nesnel bir okumasıyla parazit yapmamı sağlayacak her şeyden yoksunum.”

“Müstehcenliğe düzülen methiyenin canlanmış hâli,” dedi Norman. “Kutsala saygısızlık mesajını getiren anti aziz. 1994 yılında hâlâ asi kahraman rolünü oynamak sıkıcı olmuyor mu? Seksi başkaldırı zannetmek için ne tuhaf bir zaman. Lawrence’ın korucusuna geri mi döndük? Bu saatten sonra? Senin şu sakalınla ortaya çıkıp fetişizm ve röntgencilüğün birer erdem olduğunu savunmak. Şu göbeğinle ortaya çıkıp yücelttiğin pornografinin bayrağını sikinde sallamak. Sen ne zavallı, modası geçmiş, yaşlı bir kaçıksın böyle, Mickey Sabbath. Gözden düşmüş erkek polemiğinin son neferi. Tarihin en kanlı asrı sona ererken bile, sen tutmuş gündüz gece erotik bir skandal yaratmak için didiniyorsun. Sikindirik bir tarihî esersin, Mickey! Ellilerden kalma bir antikasın! Linda Lovelace bile kim bilir kaç ışık yılı geride kalmışken, sen Eisenhower hâlâ başkanmış gibi toplumla dalaşmakta ısrar ediyorsun!” Fakat ardından, âdeta özür diler gibi, ekledi: “Yani soyutlanmışlığın ürkütücü boyutlarda. Aslında tek söylediğim bu.”

“Orada yanıldın işte,” diye cevap verdi Sabbath. “Bence sen soyutlanmışlığa hiç şans tanımadın. Ölüme hazırlanmanın daha iyi bir yolu olamaz.”

“Defol,” dedi Norman.

Sabbath ön ceplerinden birinde, içine bir çift ördek ölüsü sığabilen o koca ceplerden birinin en derin köşesinde, cenaze evine girmeden önce oraya sokuşturduğu bardağı, dilencinin kâğıt kahve bardağını buldu; metroda ve sokakta dilenerek toplamayı becerdiği çeyreklikler, beşlikler, onluklar hâlâ bardağın içindeydi. Michelle’e kuru temizlemeye yollaması için giysileri verirken, bardağı da unutmuştu.

Nedeni bardaktı. Tabii ya. Dilencinin bardağı. Michelle’i esas korkutan buydu; dilenmiş olması. Sabbath külotun onu cinsel tahrikin farklı boyutlarına taşıdığına bire on bahse girerdi. Onu kaçırان şey bardaktı; bardağın üzerine çektiği toplumsal nefret onun arsızlık düzeyini bile aşmıştı. Bardakla dilenen bir adamdansa, yıkanmayan bir adamı yeğlerdi. Michelle’in bile aşamayacağı kadar uzak bir sınırdı bu. Skandal niteliğindeki, ahlaksızca, bilinmedik, tuhaf, tehlikeyle iç

içe geçmiş olan birçok şey onu tahrik edebilirdi ama bardakta yalnızca aşırı bir yüzüzlük vardı. Buradaki yozlaşmanın en ufak bir bahanesi ve heyecanı yoktu işte. Michelle'in cüreti dilenci bardağında sınırı çiziyordu. Bardak koridorda yaptıkları gizli anlaşmayı bozmuş, Michelle'de fiziksel rahatsızlık yaratan panik dolu bir hiddet yaratmıştı. O bardakta yıkıma neden olan bütün aşağılık kötülükleri, her şeyi yok edebilecek dizginsiz gücü görmüştü. Büyük ihtimalle haksız da değildi. Aptalca şakalar, kaybetmeme mücadelesinde büyük öneme haiz olabilir. *Sabbath* o bardak yüzünden ne kadar ileri gittiğini tam olarak görebiliyor muydu? Herhangi bir aşırılığa dair bilinmeyen tek şey aşırılığın derecesidir. *Sabbath*, Michelle için tehlikeli olan kötülüğün gayet doğal ve insani bir eğlence, bir misafir yaptığında hoş görülebilecek bir kabahat olan külotla otuzbir olayı olduğunu zannederken ondan nefret etmişti ama onu bardak yüzünden defediyorsa, o kadar da nefret etmemesi gerekirdi.

Son metresini de kadının sırlarını bütün kalbiyle benimseme fırsatını bile bulamadan kaybettiğini –ve bunun tek nedeninin sihirli dilencilik tuzağı olduğunu, dilenciliğin kendiyle dalga geçmenin baştan çıkarıcılığına kapılıp oynadığı bir oyun, karşı konulmaz bir teatral eğlence olarak görülmeyip olayın görkemli yanlışlığından tiksinenin doğruluğuna, yalnızca *eyleme* takıldığını, böyle bir durumla karşılaşmanın kaçınılmaz sona kadar gitmek için nasıl bir fırsat olduğunu– düşününce, *Sabbath* yere düşüp bayıldı.

Fakat bu bayılma da biraz dilencilik yapmak gibi, ne tamamen gereksinimden kaynaklanan ne de hiç eğlenceli olmadığı söylenebilecek bir şeydi. Bardağın ne kadar çok şeyi mahvettiğini düşündüğünde, iki kalın siyah çizgi cidden de zihninde tuvalin birer kenarından öteki kenarlara doğru bir çarpı çizmişti; ama aynı zamanda içinde bayılma *isteği de* vardı. *Sabbath*'ın bayılmasında bir ustalık vardı. Bayılma eylemindeki tahakkümü görmüyor değildi. Yere çarpmadan önce alaycılığıyla bütünleşen son gözlem bu oldu.

Her şeyi en ince detayına kadar planlasa, her şey bundan daha iyi olamazdı; “plan” işe yaramazdı zaten. Kendini Cowan'ların odasındaki pastel renkli ekoselerin içinde bulduğunda, hâlâ yaşıyordu. Kuru temizlenmemiş dilenci montunun yatak örtülerine değmesi feci bir durumdu ama onu oraya Norman yatırmıştı zaten. Büyük pencerelerde boncuk boncuk bir yağmur ve parktaki ağaçların tepesinden itibaren her şeyi bembeyaz yapan bir sis: Camların ardından Michelle'in gülüşündeki kadar alçak olmayan bir gümbürtü geliyor, gök gürlemesi *Sabbath*'a Madamaska'ların kutsal şelaleleri dibinde

sürgünde geçirdiği uzun yılları hatırlatıyordu. Debby'nin yatağın-
dan ve vücudunun yatakta bıraktığı o belli belirsiz (belki de hayali)
oyuktan sonra Cowan'ların yatağına sığınmış olmak kendini tuhaf ve
yalnız hissetmesine neden oldu. Debby'nin yatağı ilk günden itibaren
evinden uzak bir yuva olmuştu. Ama artık o oda La Guardia gibi ka-
palıydı. İniş ve kalkışlar durdurulmuştu.

Sabbath, Norman'ın telefonda Dr. Graves'le onu hastaneye yatır-
ma konusunda konuştuğunu ve görünüşe göre bir itirazla karşıla-
madığını duyabiliyordu. Norman gördüğü şeyi görmeye dayanami-
yordu, bu adam da Linc'in izinden gidiyordu işte... Görünüşe bakı-
lırsa, kötü durumdaki Sabbath'ın sorumluluğunu üstüne almaya ve
Sabbath'ı, olmayı en son üçüncü sınıfta başarabildiği kadar uyumlu
bir insan yapmaya kararlıydı. Affedici, şefkatli, kararlı, yorulmak bil-
mez, neredeyse mantığa meydan okuyacak derecede insani birine;
herkesin Norman gibi bir dostu olmalıydı. Her kadının Norman gibi
bir kocası olmalı ve kadınlar aşağılık hazları yüzünden saygınlığına
darbe vurmak yerine saygıyla o kocanın önünde eğilmeliydi. Evlilik
mutluluktan uçuran bir birliktelik değildir. Michelle ölmeden önce
mutluluk gibi büyük ve narsistçe bir yanılsamadan kurtulmayı öğren-
meli. Mutluluk için yaptığı sözleşme burada iptal edilmiştir. Michelle
çok geç olmadan hayatın sınırlamalarına karşı giriştiği bu çocukça
kavgadan vazgeçmeyi öğrenmeli. Sabbath da Cowan'ların evini kendi
saçma sapan ahlaksızlığıyla kirlettiği için, Norman'a en az bu kada-
rını borçluydu. Artık kendini değil bir tek Norman'ı düşünmeliydi.
Sabbath'ı kurtarmak için gösterilecek en ufak bir çaba Norman'ı hiç
hak etmediği bir deneyimi yaşamak zorunda bırakırdı. Kurtarılması
gereken adam Norman'dı; vazgeçilmez olan oydu. Ve onu kurtarabi-
lecek güç bende. Bunu yapmak bu evdeki ziyaretimi taçlandırarak,
Norman'ın beni akılsızca bir hevesle davet etmesine karşı bütün bor-
cumu bildiğim en iyi yolla açıkça ödemiş olacağım. Artık erdemin
alanına girmeye çağırıyorum.

Sabbath'ın tek bildiği Norman'ın o Polaroid'leri asla görmemesi
gerektiği idi. Hele bir de parayı görürse! Bir arkadaşının intiharı ve
öteki arkadaşının yıkılması üstüne bir de o resimleri, parayı ya da iki-
sini birden bulmak geriye kalan son yanılsamalarını da küle çevirir,
intizamlı varoluşunu unufak ederdi. Nakit, on bin. Neyi almak için?
Neyi sattığı için? Michelle kimin için ya da ne için çalışıyor? Gelecek
nesillerin de görebilmesi için kukusunun fotoğrafını çeken kimdi?
Nerede? Niçin? Neyin anısına? Hayır, bırakın cevapları bilmeyi, Nor-
man bu soruları asla sormamalıydı bile.

Sabbath'ı hastaneye yatırmak için gerekli manevralar tamamla-
nırken, Sabbath halının üzerinden Michelle'in şifonyerine kadar gitti
ve en alt çekmeceyi açıp iç çamaşırlarının altındaki sarı zarfları aldı.
İkisini de montunun su geçirmez, büyük iç ceplerine koyup yerlerine
bozuk paralarla birlikte bardağı bıraktı. Michelle kendi hikâyesinin
öteki yarısıyla kendini bir daha tahrik etmek istediğinde, Sabbath'ın
çekmeceye gizlediği bardağı bulacak, o bardak kaçındığı dehşeti ya-
şatarak onu şoka uğratacaktı. O bardağı gördüğünde hâline şükrede-
cekti... yapması gerektiği gibi, Norman'a sadık kalacaktı.

Sabbath birkaç saniye sonra hızla dairenin kapısından çıkarken
işe gelen Rosa'yı gördü. Parmağının ucunu kavis çizerek havaya kal-
kan dudağına bastırıp gözleriyle sessiz olmasını işaret etti; *señor* ev-
deydi, telefondaydı, çok önemli *trabajo*'su vardı. Rosa zarif ve kibar
tavırlı Norman'ı çok seviyor olsa gerekti; Michelle'dense onu aldattığı
için nefret ediyordu herhâlde. Michelle'in her şeyinden nefret edi-
yordu. Sabbath, "Mi linda muchacha; adiós!" dedi ve, Norman onun
için Payne Whitney'de bir yatağı garantilerken, bir telaş arabasına bi-
nip kendi cenazesini organize etmek üzere Jersey sahiline doğru yola
çıktı.

TÜNEL, PARALI YOL, ağaçlıklı yol; kumsal! Altmış beş dakika boyunca güneye gittikten sonra, işte karşısındaydı! Ama mezarlık ortadan kaybolmuştu. Üzerine asfalt dökülmüştü ve oraya arabalar *park* etmişti! Süpermarket yapmak için mezarlığın altını üstüne getirmişlerdi! *İnsanlar mezarlıkta alışveriş yapıyordu.*

Sabbath dış kapıdan içeri dalıp boş alışveriş arabalarının uzun patya zincirini dosdoğru geçerek (bir asır, insanlığın kaderini resmen tersine çeviren bir yüzyıl bitmek üzereydi ama alışveriş arabaları Sabbath için eski yaşam tarzlarının hâlâ sürdüğünün bir göstergesiydi) kutsala yapılan bu inanılmaz saygısızlığın sorumlusunu bulmak için kasaların izlendiği ofise girinceye kadar müdürün dikkatini çekmedi. “Neden söz ettiğinizi anlamıyorum,” dedi müdür. “Niçin bağırıyorsunuz? Telefon rehberine bakın.”

Ama orası *mezarlıktı*, telefonu falan yoktu. Mezarlıkta telefon olsa, sürekli meşgul çalardı. Telefonu açtırmayı beceresen bile... Ayrıca ailem şişte piliç çevirdiğiniz şu yerin altında yatıyor? “Hangi cehenneme götürdünüz onları?”

“Kimleri?”

“Ölüleri. Ben yas tutan biriyim! Kaçınıcı ada?”

Arabayla dönüp durdu. Benzin istasyonlarında durup sordu ama o yerin adını bile bilmiyordu. B’nai bilmem kim ya da Beth bilmem nenin isimleri de pompaların başında duran zenci çocukların kafasında ampul yakmadı. Sabbath bir tek yerini biliyordu; ama orada yoktu işte. Orada, ülkenin bu ücra köşesinde, daha annesi öldüğü zaman bile deniz seviyesinde kilometreler boyu çalılıklar varken, şimdi sanki birilerinin kârını artırmak umuduyla her yer düzleştirilmişti ve sanki her şey, “Bütün fikirlerimiz içinde bu en kötüsüydü,” sanki

her şey, “Çirkinliğe duyulan insani sevgi; sürdürülemez,” der gibiydi. Nereye taşımışlardı bunları? Ölülerin yerlerini değiştirmek, nasıl bir çılgınca projeydi. Tabii bütün şüphelere bir son vermek, sorunu kökünden çözmek adına hepsini birden yok etmedilerse. Ölüler olmayınca, belki de insan kendini o kadar yalnız hissetmezdi. Evet, bize ayak bağı olan şey ölülerdi.

Sabbath mezarlığın yerini ancak şansı yaver gidip bir dönüş şeridinde cenazeden dönen Yahudilerle dolu bir arabanın arkasında sıkışıp kalınca bulabildi. Tavuk çiftlikleri gitmişti –demek bu yüzden kaybolup durmuştu– ve bir petrol tankerinin yarısı kadar olan o üçgen arazinin hipotenüsünde artık yüksek bir tel örgü çitin ardına dikilmiş, tek katlı, “koloni tarzı” bir ambar vardı. Üçgenin bir kenarında direklerle güç kablolarından meşum ve dev bir yığın yükseliyordu ve üçüncü kenarı da yerel nüfus tarafından vahşi bir son yaşamış bazalarla yatakların ebedî istirahatgâhı olarak belirlenmişti. Araziye saçılmış ya da kenarına atılıp öylece bırakılmış başka döküntü ev eşyaları da vardı. Ayrıca çok yağmur yağmıştı. Serpiştiren yağmur ve sis bu resme Sabbath’ın hafızasındaki dünyevi yıkım müzesinin Kuzey Amerika kanadında daimî bir yer kazandırdı. Yağmur her şeye gereğinden fazla anlam yüklüyordu. Al sana gerçekçilik. Şeylerin doğasında gereğinden fazla anlam vardı.

Sabbath direklerin karşısındaki paslı çitin yakınına park etti. Menteşelerinden sarkmış alçak bir demir kapının ardında kırmızı tuğla bir ev, klimasıyla kendi de mezara benzeyen eğri büğrü ve küçük bir yapı vardı.

MEZAR SAHİPLERİNİN DİKKATİNE

Yamuk duran ya da yanlış yerleştirilmiş

mezar taşları

TEHLİKELİDİR

Düzeltilmeyen mezar taşları

Yerlerinden kaldırılacaktır

DİKKAT

Mezarlık ziyaretiniz sırasında kapınızı kilitleyin ve değerli eşyalarınıza sahip çıkın

Eve zincirli iki köpeğin arkasında durmuş konuşan adamların üçü de, belki Yahudi mezarlığında oldukları için belki de bütün mezarlıklar böyle giyindiği için, beyzbol şapkaları takmıştı. Sabbath onlara

doğru giderken, biri içtiği sigarayı yere attı; acımasızca kesilmiş kır saçlar, yeşil iş gömleği, siyah gözlük. Adamın titremesinden bir içkiye ihtiyacı olduğu anlaşılıyordu. Levi's pantolon, kırmızı-siyah flanel gömlek giymiş ikinci adam en fazla yirmi yaşında, İtalyan yüzündeki iri ve hüzünlü gözleriyle Asbury Lisesi'ndeki Casanova tiplere, sonunda araba lastiği satarak hayatlarını kazanmaya başlayan şu İtalyan âşıklara benzeyen bir çocuktu. Bunlar Yahudi kızları götürmeyi büyük bir başarı olarak görürken, Asbury Lisesi'ndeki Yahudi çocuklar da, "Şu küçük İtalyanlar, amigo kızlar, esas onlar çok seksi, şansın varsa, onlardan birini..." diye düşünürdü. İtalyanlar zencilere *mooly* ya da *moolenyam* derlerdi; Sicilya ya da Calabria lehçesinde patlıcan demekti bu. Sabbath bunun ne kadar komik ve salak bir laf olduğunu yıllar boyu, yakınlarda bir Yahudi mezarlığı var mı diye sormak için arabayı bir Hess benzin istasyonuna çekinceye, orada çalışan *mooly* bu soruyu sakallı tuhaf bir beyazın şakası zannedinceye kadar fark etmemişti.

Patronun iri yarı, göbekli, yaşlıca adam olduğu belliydi ve adam topallayarak yürüyüp kollarını bezgin bir tavırla havaya kaldırarak sallayınca, Sabbath, "Bay Crawford'ı nasıl bulabilirim acaba?" diye sordu. Kapının oradaki iki direğe çivilenmiş uyarıların altında A. B. Crawford diye bir isim yazıyordu. Crawford'ın "Mezarlık sorumlusu" olduğu söyleniyordu.

Mezarlığa girdiği andan itibaren hırlamaya başlamış olan köpekler, Sabbath konuşurken de hırlamayı kesmedi. "A. B. Crawford siz misiniz? Ben Mickey Sabbath. Annemle babam şurada bir yerde," diyerek çöplüğün ötesindeki, yolları geniş ve çimenli, taşları henüz hava koşullarından etkilenmemiş görünen uzak bir köşeyi işaret etti Sabbath, "dedemle babaannem de şu tarafta." Bu kez mezarlığın öteki ucunu, yolun karşı tarafındaki depolama tesisine kadar genişlemiş olan yeri gösterdi. O bölümdeki mezarlar sık aralıklarla, kesintisiz sıralar hâlinde dizilmişti. Tabii geriye bir şey kaldıysa, kumsala gelen ilk Yahudilerin kalıntıları olduğu söylenebilirdi. Oradaki mezar taşları on yıllar önce kararmıştı. "Bana bir yer bulmanız lazım."

"Size mi?" dedi Bay Crawford. "Daha gençsiniz."

Sabbath, "Yalnızca ruhum," diye cevap verirken, kendini yeniden evinde hissetmeye başlamıştı bile.

"Öyle mi? Bende de şeker var," dedi Crawford. "Burası şekerli biri için dünyadaki en kötü yer. Sürekli sorun. Bu sene gelmiş geçmiş en kötü kışı yaşadık."

"Öyle mi?"

“Yerde kırk santim kalınlığında buz vardı. *Burası*,” diyerek etkileyici bir tavırla kendi bölgesini gösterdi, “olduğu gibi buzla kaplandı. Oradaki bir mezara düşmeden gidemezdin.”

“İnsanları nasıl gömdünüz?”

“Gömdük işte,” diye cevap verdi Crawford yorgun bir sesle. “Buzları kırmamız için bir gün verdiler, ertesi gün gömmeye başladık. Deller çekiçlerle falan. Çok, çok sert bir kış oldu. Yerlerin nasıl çamur olduğunu, sorma gitsin.” Crawford mağduru oynayan biriydi. Ne iş yaparsa yapsın, fark etmezdi. Ezikliği iş edinmişti. Yaradılışı böyleydi. Değişmezdi. Sabbath kendini adama yakın hissetti.

“Ben bir mezar yeri istiyorum, Bay Crawford. Sabbath’lar. Ailemin adı bu.”

“Kötü bir zamanıma rast geldiniz çünkü birazdan bir cenazem var.”

İnsanlar gelen cenaze arabasının etrafında toplanmaya başlamıştı. Şemsiyeler. Bebekli kadınlar. Kipalarını takmış adamlar. Çocuklar. Herkes direklerle kabloların birkaç metre ötesindeki yolda bekliyordu. Sabbath kalabalıktan gelen kıkırtıları duydu, cenazeden biri komik bir şey söylemişti. Hep böyle olurdu. Yeni gelen ufak tefek adam hahamdı herhâlde. Elinde bir kitap vardı. Adamın başına hemen bir şemsiye tutuldu. Yine kıkırtılar. Bunun ölen kişi için ne anlama geldiğini söylemek zordu. Büyük ihtimalle bir anlamı yoktu. Geride kalanlar yaşıyordu ve yapacak bir şey yoktu işte. Mizah duygusu. Kandırma yöntemleri içinde en kötüsü olduğu söylenemezdi.

Bay Crawford ne kadar kalabalık toplandığına şöyle bir bakarak, “Pekâlâ,” dedi, “daha geliyorlar. Biraz yürüyelim. Rufus,” diye titrek ayyaşa seslendi, “sen köpeklerle göz kulak ol, tamam mı?” Ama sahipleri hafif topallayarak onunla birlikte uzaklaşırken, köpeklerin hırlamaları fena havlamalara dönüştü. Crawford hemen dönüp tehditkâr parmağını havaya doğrulttu. “*Kesin!*”

“Köpekler ne için?” diye sordu Sabbath, mezarların etrafından dolaşarak Sabbath’ların mezarlarına doğru giden yolda tekrar yürümeye başladıklarında.

“Şimdiye kadar dört kez hırsız girdi. Aletleri çaldılar. Bütün cihazları. Üç yüz, dört yüz dolar değerinde makineler. Benzinle çalışan budama makasları falan.”

“Sigortanız yok mu?”

“Hayır. Sigorta falan yok. Neye yarayacak ki? Ben varım!” dedi Crawford heyecanla. “Ben varım! Para benim cebimden çıkıyor! Aletlerin falan hepsini ben alıyorum. Dernek bana ayda dokuz yüz

dolar verir, tamam mı? Bütün adamların parasını oradan öderim. Bu arada artık yetmişime geldim ve bütün mezarları ben kazıyorum, temelleri ben atıyorum, şaka gibi. Bugünlerde iyi adam bulmak zor; yapacakları her şeyi söylemek zorunda kalıyorsun. Bu işi yapmak isteyen de kalmadı. Tek adam eksikim var. Lakewood'a gidip bir Meksikalı getireceğim. Şaka gibi. Altı ay önce *schvartze*'nin²⁴ teki mezarlığı ziyarete gelenlerin kafasına silah dayadı. Sabahın onunda! Köpekleri bu yüzden aldım; dışarıda biri olduğunda, buraya gelip dikilen birini gördüklerinde, bana haber veriyorlar.”

“Ne zamandır buradasınız?” diye sordu Sabbath ama cevabı zaten biliyordu: *Schvartze* demeyi öğrenecek kadar uzun bir zamandır.

“Çok uzun zamandır,” diye cevap verdi Crawford. “Belki kırk sene olmuştur. Artık burama kadar geldi. Mezarlık topu attı. Bundan eminim. Mezarçılık işinde para yok. Esas para anıt işinde. Emekli aylığım yok. Hiçbir şeyim yok. Yalnızca oradan oraya koşturuyorum. Cenaze olduğunda, fazladan birkaç dolar kazanıyorum ama o da maaşlara gidiyor ve bu, bu... ne bileyim, büyük bir sorun.”

Kırk yıl. Babaannemle Morty'yi özledim ama onlardan başka herkes burada. Şimdi de bu başladı.

Crawford yanıp yakılıyordu. “Ortada bir şey yok. Bankada param yok. *Sıfır*.”

“Şurada bir akrabam var.” Sabbath üstünde “Shabas” yazan bir mezar taşını gösterdi. Ona yüzmeyi öğreten Kuzen Fish'ti bu herhâlde. “Eskiler,” dedi Crawford'da, “Shabas'mış. Farklı farklı yazılımları var: Shabas, Shabbus, Shabsai, Sabbatai. Babamın soyadı Sabbath. Çocukken Amerika'ya geldiğinde, soyadını New York'taki akrabalarından almış. Bizimkiler şu tarafta sanırım.”

Mezarları ararken heyecanlanmıştı. Son kırk sekiz saat türlü çeşit numarayla, karmaşayla, hayal kırıklığıyla, macerayla geçmişti ama bu kadar esaslı bir şey hissetmemişti. Michelle'den çalarken bile kalbi böyle gümbür gümbür atmamıştı. Kendini nihayet hayata dönmüş, uzun bir hastalığın ardından ilk kez ayakkabılarını ayaklarına geçirmiş biri gibi hissediyordu.

“Tek bir mezar,” dedi Crawford.

“Tek mezar.”

“Kendiniz için.”

“Evet.”

“Nerede olsun istiyorsunuz?”

24 Yidcede zenci (ç.n.).

“Ailemin yanında.”

Sabbath sular damlatan sakalını tek eliyle sıktıktan sonra burgulu bir mumluk gibi öylece bıraktı. “Peki,” dedi Crawford. “Bakalım, aileniz neredeymiş.”

“Şurada. Şurada!” derken acı hislerin duvarları çöktü; ne zamandır gün yüzü görmemiş bir şeyin yüzeyi –Sabbath’ın ruhu? Ruhunun jelatini?– mutlulukla aydınlandı. Maddesiz bir madde fiziksel bir okşamayı ancak bu kadar hissedebilirdi. “Şuradalar!” Oradaki bütün bir alan –evet, tarla farelerinin kurduğu bir aile gibi orada hep birlikte yaşıyorlardı.

“Tamam,” dedi Crawford, “ama size tekli mezar lazım. Tek mezarlar şu bölümde. Şuradaki çite kadar.” Yolun karşı tarafındaki, çöplüğün en fena yerine yakın, bakımsız tel örgü bir çiti işaret ediyordu. O çitin altından sürünerek geçebilir, üzerinden aşabilir hatta tel makasına ya da penseye falan bile gerek kalmadan direklerle bağlı kalan şeyleri ellerinizle çekip atabilirdiniz. Yolun karşı tarafında arabadan atılmış ayaklı bir lamba çöplüğün içine bile düşmemiş, oracıkta vurulmuş biri gibi kaldırım kenarında duruyordu. Büyük ihtimalle bir tek tellerinin değiştirilmesi gerekiyordu. Ama sahibi herhâlde lambadan nefret ettiği için ta oraya kadar arabayla getirip Yahudi mezarlığının karşısına atmıştı.

“Size buradan bir mezar verebilir miyim bilmiyorum. Şu anda bir tek kapının yanındaki şu boş yeri görebiliyorum ama orası da tutulmuş olabilir. Buradan sonra, kapının öteki tarafında, yalnızca dört mezar yeri var. Ama belki de ailenizin yanında size de yer ayrılmıştır ve haberiniz yoktur.”

“Olabilir,” dedi Sabbath, “evet,” ve Crawford bu ihtimali hatırlatınca, annesini gömerlerken, onunkinin yanında cidden de boş bir yer olduğu aklına geldi.

Doğru hatırlamıştı. Ama orası da doluydu. Mezar taşındaki tarihe bakılırsa, aile mezarlığındaki dördüncü yere iki yıl önce Ida Schlizer’ı gömmüşlerdi. Annesinin Bronx’ta yaşayan hiç evlenmemiş kız kardeşini. Bütün Bronx’ta, Ida gibi tüy sıklet biri için bile tek bir yer kalmamıştı demek. Yoksa ikinci erkek çocuğu herkes unutmuş muydu? Belki de hâlâ denizlerde olduğunu ya da yaşam tarzı yüzünden çoktan öldüğünü düşünmüşlerdi. Karayipler’de gömüldüğünü. Ya da Batı Hint Adaları’nda. Öyle olmalıydı. Curaçao Adası’nda. Orası hoşuna giderdi. Curaçao’da derin su limanı yoktu. Uzun, çok uzun bir rıhtım vardı ve tanker o rıhtımın sonuna bağlanırdı. Orayı hiç unutmamıştı çünkü atlar ve çığırtkanlar –yani pezevenkler– vardı

ama hepsi çocuktı, atları küçücük çocuklar tutardı. Lanet olası atın kışına bir vururlardı, at sizi dosdoğru kerhaneye götürürdü. Curaçao, Hollanda sömürgesiydi, limanın adı Willemstad'dı, burjuvaların yaşadığı bir sömürge limanı, tropik giysiler giymiş kadınlar ve erkekler, safari şapkalı beyazlar, güzel ve küçük bir sömürge kasabası, mezarlık da denizcilik hayatım boyunca gördüğüm en büyük kerhaneler kompleksinin bulunduğu güzel tepelerin hemen aşağısındaydı. Kim bilir rıhtıma bağlı kaç geminin mürettebatı orada sikişirken, kasabanın namuslu erkekleri orada sikişirken, ben aşağıdaki güzel mezarlıkta uyurdum işte. Ama Willemstad fırsatını kuklaları orospulara tercih ettiğimde kaybettim. Şimdi de hayatında birine böh demeye bile cesaret edemeyen Ida Teyze mezarımı elimden aldı. Ömür boyu Parklar ve Bahçeler Müdürlüğü'nde daktiloluk yapan bir bakire yerimi kaptı.

Sevgili oğlumuz ve abimiz
Savaş Sırasında Filipinler'de Öldürüldü
13 Nisan 1924-15 Aralık 1944
Her zaman kalbimizdesin
Teğmen Morton Sabbath

Bir yanında babam, bir yanında annem ve annemin yanında benim yerime Ida. Curaçao'nun hatırası bile bunu telafi etmeye yetmez. Yanılsamalardan muaf olanlar krallığının kralı, beklentisizlik imparatoru, ihanetin süngüsü düşmüş insan tanrısı Sabbath sonunda hiç ama hiçbir şey olmayacağını hâlâ öğrenmek zorundaydı; ve bu yavaş algılama da başlı başına büyük, çok büyük bir şoktu. Hayat neden istediğim *mezarı* bile bana vermiyor? Nefret duygumun dizginlerini iki yıl önce ele alıp kendimi öldürmüş olsam, annemin yanındaki yer benim olacaktı.

Sabbath'ların gömülü olduğu yere bakan Crawford birden, "Ah, onları tanıyorum," dedi. "Evet, hepsi de iyi dostumdu. Ailenizi tanırdım."

"Öyle mi? Babamı tanır mıydınız?"

"Tabii, tabii, iyi adamdı. Tam bir beyefendiydi."

"Öyleydi."

"Hatta sanırım kızı falan geliyor. Kızları var mıydı?"

Yoktu ama ne fark ederdi ki? Adam yalnızca duygusal yaralara merhem olmaya, bu arada birkaç dolar kapmaya çalışıyordu. "Tabii," dedi Sabbath.

“İşte o, buraya çok gelir. Bakın,” diyerek dört mezarı da kaplayan, on beş santim kısacık kesilmiş çalılarını gösterdi Crawford, “gördüğünüz gibi, gayet bakımlı efendim.”

“Evet, güzel. Çok güzel görünüyor.”

“Bakın, tek olasılık size şuradan bir mezar vermem.” Bel vermiş tel örgü çitin içindeki alanda, üçgenin köşe yaptığı ve delik deşik iki yolun kesiştiği yerde geniş bir boşluk vardı. “Gördünüz mü? Ama oradan iki mezarlık yer almanız gerekir. Tekli mezarların olduğu yer dışında her yerden en az iki mezar yeri almak gerekiyor. İkili mezarların yerini göstermemi ister misiniz?”

“Tabii, neden olmasın, hazır gelmişken ve zamanınız varken.”

“Zamanım yok ama yaratırım.”

Sabbath, “Güzel, çok nazıksınız,” dedi ve serpiştiren yağmurun altında mezarlığın metruk bir arsa gibi görüldüğü, daha nisan ortasında biçilmemiş otlarla boğulmuş görünen yere doğru yürümeye başladılar.

“Burası tekli mezarların olduğu yerden daha hoş bir yer,” dedi Crawford. “Yola bakacaksınız. Yoldan geçenler mezar taşınızı görecektir. Şurada iki yol birleşiyor. İki yönlü trafik var.” Aksamayan ayaklarındaki çamurlu botu ıslak toprağa vurarak, “Bence *tam burası*,” diye görüşünü belirtti.

“Ama ailem ta orada. Arkam onlara dönük olacak, değil mi? Burada ters tarafa bakarım.”

“Öyleyse teklilerin tarafındaki öteki yeri alın. Tabii tutulmamışsa.”

“Açıkçası, orası da pek yakın sayılmaz.”

“Evet ama çok iyi bir ailenin karşısında olacaksınız. Weizman’ların. Oradan çok iyi bir aileye doğru bakıyor olacaksınız. Weizman’larla herkes iftihar eder. Bu mezarlığı yöneten hanımın adı Bayan Weizman’dır. Kocasını şuracığa gömdük. Bütün ailesi orada gömülü. Kız kardeşi daha yeni gömüldü. İyi bir yerdir ve tekli mezarlar da hemen karşısındadır.”

“Peki şuradaki çitin yan tarafı nasıl? Orası ailemden fazla uzak değil. Nereyi kastettiğimi anladınız mı?”

“Hayır, hayır. Oradaki mezarlar çoktan satıldı. Zaten dört mezarlık bir yerdi. Anlatabiliyor muyum?”

“Tamam, anladım,” dedi Sabbath. “Tekli mezarlar, ikili mezarlar, sonra da dörtlü mezarlar var. Anlıyorum. O tekli mezarın tutulmuş olup olmadığına bakabilir misiniz? Çünkü orası aileme biraz daha yakın.”

“Şu an mümkün değil. Cenazem var.”

Sıra sıra mezarların arasından birlikte yürüyerek köpeklerin zincirli olduğu küçük, kırmızı tuğlalı eve döndüler.

“İyi,” dedi Sabbath, “ben cenaze bitene kadar beklerim. Ailemin mezarlarını ziyaret ederim ve oranın satılık olup olmadığını ve fiyatını bana cenazeden sonra söylersiniz.”

“Fiyatı. Tabii. Tabii. Pek bir şey tutmaz. Ne kadar olabilir ki? Dört yüz falandır. En fazla. Taş çatlasa, dört yüz elli. Bilemiyorum. Mezarların satışıyla bir ilgim yok.”

“Kim ilgileniyor?”

“Dernekteki hanım. Bayan Weizman.”

“Maaşınızı veren de bu dernek mi?”

“Maaş mı?” dedi Crawford yüzünü buruşturarak. “Ne kadar verdiklerini duysanız, gülersiniz. Elimde haftalık yüz çeyrek bir şey kalıyor. Ve başka bir iş yapmasam bile, şuradan şuraya bir tek otları biçmek üç gün sürüyor. Haftada yüz yirmi beşe. Emeklim yok. Şekerim var, emeklim yok ve sorunlar hiç bitmiyor. Bir tek sigortam ödeniyor. Peki neye karar verdiniz; tekli mezar mı yoksa çiftli mi? Ben sizi çiftlide görmek isterdim. Orada sıkışmamış olursunuz. Daha iyi bir alan. Ama karar sizin tabii.”

“Bacaklarımı uzatacak daha çok yer olduğu kesin,” dedi Sabbath, “ama herkesten çok uzakta. Üstelik uzun zaman orada yatıyor olacağım. Neyse, siz bir bakarsınız. İşiniz bitince tekrar konuşuruz. Şunu alın,” dedi, “zaman ayırdığınız için teşekkürler.” *Mooly*’lerden benzin almak için Michelle’in yüzlüklerinden birini bozdurmuştu ve o yirmiliklerden birini Crawford’a verdi. “Bu da,” diyerek adamın eline bir yirmilik daha tutuşturdu, “Ailemin mezarlarına iyi baktığınız için.”

“Ne demek. Babanız tam bir beyefendiydi.”

“Siz de öylesiniz, bayım.”

“Tamam. Siz etrafa bakınıp nerede rahat edeceğinizi anlamaya çalışın.”

“Öyle yapacağım.”

Tekliler bölümünden alabileceği henüz kesinleşmeyen yer, tepesine koca bir Davut Yıldızı oyulup altına İbranice dört sözcük yazılmış bir mezar taşının yanındaydı. Taş Kaptan Louis Schloss’un mezarına aitti. “Holokost’tan Sağ Kurtulmuş, Savaş Gazisi, Denizci, İş Adamı, Girişimci. Akrabaları ve Dostları Tarafından Yaptırılmıştır. 30 Mayıs 1929-20 Mayıs 1990.” Benden üç ay küçükmüş. Altmış bir olmasına on gün varmış. Holokost’tan kurtuldu ama işi beceremedi. O da denizciydi. Mickey Sabbath, Denizci.

Şimdi sade çam tabutu içeri taşıyorlar, Crawford aksaya aksaya hızla yürüyerek başı çekiyor, iki yardımcısı iki yanda yön belirliyor, yeşil gömlekli ayyaş ceplerinde sigara aranıyordu. Cenaze daha başlamamıştı ama adam sigara yakmak için bitmesini bile bekleyemiyordu. Ufak tefek haham iki eliyle birden kitabı tutmuş yanından yürümek için hızlı hızlı yürüdüğü Crawford'la konuşuyordu. Tabutu açık mezara kadar taşıdılar. Çok düzgün, bu ağaç. Ben de bundan sipariş etmeliyim. Parasını bugün veririm. Mezar yeri, tabut, hatta bir anıt; Michelle'in sayesinde, her şeyi ayarlayıvereyim. Gitmeden önce şu hahamı da yakalayayım ki gelip benim için de şu kitaptan bir şeyler okuması için eline bir yüzlük tutuşturayım. Böylece Michelle'in parasını gayrimeşru hazlarla dolu manasız geçmişinden arındırıp zulayı yeniden toprağın doğal sadeliğiyle bütünleştirmiş olurum.

Toprak. Bugün burada ne kadar çok var. Sabbath'ın yalnızca birkaç adım arkasında yeni gömülen birinin üzerine atılmış taze toprak yığını vardı ve oradan bakıldığında yolun karşısına kazılmış iki yeni mezar daha görünüyordu. İkizler bekleniyordu. Biraz vitrin bakmaya karar vererek gidip birinin içine baktı. Mezarlar o kadar düzgün kazılmıştı ki insanda tam bir başarı hissi yaratıyorlardı. Kürekle kazılmış keskin köşeler, diplerdeki su birikintileri, kenarların en alt kısımlarındaki dalgalanmalar; o ayyaşın, İtalyan çocuğun ve Crawford'ın hakkını vermek lazımdı: Yaptıkları işte yüzyılların görkemi vardı. Bu çukur dünyanın öteki ucuna kadar gidiyor. Öteki de. İkisinde de gizemli bir karanlık var ve ikisi de müthiş. Doğru insanlar, doğru gün. Havanın durumu Sabbath'inkini yansıtıyordu. Aklına niyetine dair en amansız soruları getiriyor ve Sabbath bunlara, "Evet! Evet! Evet! Yetersiz kayınbabamdan daha iyi bir intihar gerçekleştireceğim!" diye cevap veriyordu.

Peki ama hâlâ rol mü yapıyorum? Bu konuda bile? Bunu anlayabilmek her zaman zordu.

Yağmur altında bırakılmış bir el arabasının içinde (arabayı büyük ihtimalle ayyaş olan bırakmıştı; Sabbath bunu anlayabiliyordu çünkü bir ayyaşla birlikte yaşamıştı) ıslak ve konik bir toprak yığını vardı. Sabbath hafiften içler ürpertici bir hazla, hepsi gözden kayboluncaya kadar parmaklarını o kumlu macunun içine soktu. Ona kadar sayıp çıkarırsam o eski parmaklar, milleti kuyruğundan yakaladığım o eski ve kışkırtıcı parmaklar geri gelecek. Yine olmadı. Bendeki bütün yamuklukları düzeltmek istiyorsam, toprağın içine parmaklarımdan daha fazlasını sokmam gerekir. On kez üst üste on milyara kadar saymam gerekir, diye düşündü ve Morty'nin şimdiye dek kaç kadar

saymış olabileceğini merak etti. Ya babaanne? Dede? Yidcede zilyon nasıl deniyordu?

Eski mezarlara, kumsala ilk gelen Yahudilerin o günlerde mezarlık olarak belirlediği yere doğru giderken cenazenin oldukça uzağından geçmeye, küçük kırmızı evin oradan geçerken de köpeklerden uzak durmaya özen gösterdi. Bırakın Yahudi mezarlıklarında süregelen eski tabuları, bu köpekler genel nezaket kurallarına bile aşına değildi daha. Yahudileri koruyan köpekler, ha? Tarihi açıdan çok, çok yanlış bir şeydi bu. Sabbath'ın diğer tercihi de Battle Dağı'ndaki pastoral bir mezara, Drenka'nın olabildiğince yakınına gömülmekti. Aklına çok daha önceden gelen bir şeydi bu. Ama o dağ başında kiminle konuşacaktı? Hayatında onun kadar hızlı konuşabilen bir goy'a²⁵ rastlamış değildi. Orada yatanlar normalden daha yavaş olurdu. Köpekleri de görmezden gelecekti artık. Hiçbir mezarlık kusursuz değildi.

Serpiştiren yağmurun altında on dakika boyunca taban tepip babaannesiyile dedesinin mezarlarını aradıktan sonra Clara'yla Mordecai Sabbath'ı bulmayı ancak sistemli olarak yukarı aşağı gittiği ve sıralardaki bütün mezar taşlarını birer birer okuduğu takdirde başa-rabileceğini gördü. Ayak uçlarındaki taşlara boşverebilirdi –çoğun-da “ebedi istirahatinde” yazıyordu– ama yüzlerce ve yüzlerce mezar taşına odaklanması, içinde bu isimlerden başka bir şey kalmayacak şekilde dalıp gitmesi gerekiyordu. Bu insanlardan çoğunun ondan hoşlanmayacağına ve kendisinin de çoğuna burun kıvracağına boş vermesi, hayattayken nasıl insanlar olduklarını unutmaması gerekiyordu. Çünkü öldükten sonra tahammül edilmez biri olamazsın. Aynı şey benim için de geçerli. Sabbath ölüleri taveleriyle birlikte yalayıp yutmak zorundaydı.

Sevgili annemiz Minnie. Sevgili kocam ve babamız Sidney. Sevgili annemiz ve büyükannemiz Frieda. Sevgili kocam ve babamız Jacob. Sevgili kocam, babamız ve dedemiz Samuel. Sevgili kocam ve babamız Joseph. Sevgili annem Sarah. Sevgili karım Rebecca. Sevgili kocam ve babamız Benjamin. Sevgili annemiz ve büyükannemiz Tessa. Sevgili annemiz ve büyükannemiz Sophie. Sevgili annemiz Bertha. Sevgili kocam Hyman. Sevgili Morris. Sevgili kocam ve babamız William. Sevgili karım ve annemiz Rebecca. Sevgili kızımız ve kız kardeşimiz Hannah Sarah. Sevgili annemiz Klara. Sevgili kocam Mac. Sevgili kızımız Sadie. Sevgili karım Tillie. Sevgili kocam Bernard. Sevgili kocam ve babamız Fred. Sevgili kocam ve babamız Frank.

25 Yidcede Yahudi olmayan (ç.n.).

Sevgili karım ve sevgili annemiz Lena. Sevgili babamız Marcus. Vesaire, vesaire. Sevgili olan kimse hayatta kalmamıştı. Yalnızca en eski olanların taşlarında sırf İbranice yazılar vardı. Oğlumuz ve abimiz Nathan. Sevgili babamız Edward. Kocam ve babamız Louis. Sevgili karım ve annemiz Fannie. Sevgili annemiz ve karım Rose. Sevgili kocam ve babamız Solomon. Sevgili oğlumuz ve abimiz Harry. Sevgili kocam ve sevgili babamız Lewis'in anısına. Sevgili oğlum Sidney. Louis'in sevgili karısı ve George Lucille'in sevgili annesi. Sevgili annem Tillie. Sevgili babam Abraham. Sevgili annemiz ve büyükanne-miz Leah. Sevgili kocam ve babamız Emanuel. Sevgili annem Sarah. Sevgili babam Samuel. Benimkinde, Sevgili ne yazacaktı? Aynen öyle: Sevgili Ne. Ülkesine hizmet ederken ölen sevgili oğlum ve abimiz David Schwartz, 1894-1918. 15 Heşvan. Dürüst bir eş ve sadık bir dost olan Gertie'nin anısına. Sevgili babamız Sam. On dokuz yaşındaki oğlumuz, 1903-1922. İsim yok, yalnızca "oğlumuz." Sevgili karım ve sevgili annemiz Florence. Sevgili kardeşim Dr. Boris. Sevgili kocam ve babamız Samuel. Sevgili babam Saul. Sevgili karım ve annemiz Celia. Sevgili annem Chasa. Sevgili kocam ve babamız Isadore. Sevgili karım ve annemiz Esther. Sevgili annem Jennie. Sevgili kocam ve babamız David. Sevgili annemiz Gertrude. Sevgili kocam, babamız, abimiz Jekyl. Sevgili teyzem Sima. Sevgili kızım Ethel. Sevgili karım ve annemiz Annie. Sevgili karım ve annemiz Frima. Sevgili babamız ve kocam Hersch. Sevgili babam...

İşte oradalar. Sabbath. Clara Sabbath 1872-1941. Mordecai Sabbath 1871-1923. Sade bir mezar taşı. Tepesinde bir çakıl taşı. Kim gelmiş ki? Mort, babaannemi sen mi ziyaret ettin? Baba? Ne fark eder? Burada kim var ki? Ne var? Tabut bile artık burada değil. Senin dediğim dedik, huysuz, tam bir soytarı olduğunu söylerlerdi Mordecai... ama sen bile böyle bir şaka yapamazsın. Kimse yapamaz. Bu kadar iyisini yapamazlar. Ve babaanne. Adın duruşunu yansıtıyor.²⁶ Sahici bir insandın. Her şeyin -duruşun, elbiselerin, sessizliğin- "Vazgeçilmez değilim," derdi. Ne çelişkilerin ne zaafaların vardı ama mısırsı ısıra ısıra yemeyi nasıl da severdin. Annem mısır yerken sana bakmaktan nefret ederdi. Annem için yazların en kötü yanı buydu. "İstifra" edecek gibi olurdu. Bense izlemeyi çok severdim. Bunun dışında iyi geçinirdiniz. Herhâlde pek sesini çıkarmadığın, annemin işine karışmadığın için. Dedemin adını taşıyan Morty'ye daha düşün olduğunu saklamazdın ama seni kim suçlayabilir ki? Her şeyin

26 Clara adı, parlak, net anlamlarına geliyor (ç.n.).

paramparça olduğunu görecek kadar uzun yaşamadın. Şanslısın. Müthiş bir tarafın yoktu, babaanne, ama fena kadın da sayılmazdın. Hayat sana sillesini çok daha kötü indirebilirdi. Mikulice diye küçük bir kasabada doğup Pitkin Memorial'da öldün. Unuttuğum bir şey var mı? Evet. Akşamları Morty'yle birlikte balıktan döndüğümüzde, balıkları temizlemeyi çok severdin. Çoğu zaman elimiz boş gelirdik ama kumsaldan eve kovanın içinde iki tane koca levrekle dönmenin yaşattığı o zafer hissi yok muydu! Balıkları mutfakta temizledin. Filet o bıçağını o yarıktan, galiba anüsten geçirip solungaçlara gelinceye kadar ortadan ikiye keserdin ve (ben en çok bu kısmı izlemeyi severdim) elini içeri sokup iç organlarını çıkarır atardın. Sonra pullarını ayıklardın. Bütün pulları temizler ve her nasılsa etrafa saçmamayı becerirdin. Benim bir balığı temizlemem on beş dakika, sonradan etrafı temizlemem yarım saat sürerdi. Sen *bütün işi* on dakikada hallederdin. Hatta annem senin pişirmene izin verirdi. Başlarıyla kuyruklarını kesmezdin hiç. Olduğu gibi fırına verirdin. Levrek, mısır, taze domates, koca Jersey domatesleri. Babaannemin yemeği. Evet, evet, akşam vakti Morty'yle kumsalda olmak müthişti. Öteki adamlarla sohbet ederdik. Çocukluğun o harika kilometre taşları. Sekiz yaşından on üç yaşına kadar falan, edindiğimiz o temel balast. Ya doğrudur ya da yanlış. Benimki doğruydı. İlk balast, hisleri tanımayla başladığımızda yakınımızdakilerle kurduğumuz, erotik bağdan daha tuhaf olmasa da daha güçlü olan o bağ. Bu işi çabucak yapıp buradan kurtulmaktansa, bazı dönüm noktalarını, bazı insani dönüm noktalarını son bir kez gözden geçirmek güzel bir şey. Yandaki komşuyla ve adamın oğullarıyla takılırdık. Bahçede toplanıp sohbet ederdik. Morty'yle kumsala inip balık tutardık. Güzel zamanlardı. Morty öteki adamlarla, balıkçılarla sohbet ederdi. Bunu yapmak onun için çok kolaydı. Benim gözümde, yaptığı her şeyi çok iyi yapan biriydi. Hep kahverengi pantolon, kısa kollu beyaz tişört giyen, ağzından purosusu eksik olmayan, balık tutmanın umurunda olmadığını söyleyip duran bir adam vardı (umursamasa iyi ederdi çünkü en fazla pamuk balığı falan tutabiliyordu); bize derdi ki: "Balık tutmanın en büyük zevki evden uzaklaşmakta. Kadınlardan kaçmakta." Gülerdik ama Morty'yle ikimiz için esas heyecan balığın oltaya takılmasıydı. Levrekler ipi öyle bir çekerdi ki. Elindeki olta sarsılırdı. Dünya sarsılırdı. Benim balıkçılık öğretmenim Morty'ydi. "Yeme gelen çizgili levrekse, hemen kaçmaya başlar. Makarayı durdurursan, ip kopar. Uzaklaşmasına izin vermen gerekir. Normal levrekse, oltaya takılır takılmaz çekebilirsin ama çizgili levreklerde böyle olmaz. Normal

levrekler iri ve güçlüdür, çizgili levrekler savaşıdır.” Balon balıklarını kancadan çıkarmakta Mort dışında herkes zorlanırdı; dikenler ve solungaçlar onun için dert değildi. Tutması pek zevkli olmayan başka bir balık da vatozdu. Sekiz yaşındayken hastaneye götürülüşümü hatırlıyor musun? Mendirekte balık tutarken koca bir vatoz yakalamıştım da, balık beni ısırınca bayılıvermiştim. Çok güzel yüzerler, dalgalanarak yüzerler ama pislikler çok yırtıcıdır, dişleri çok keskindir alçakların. Uğursuz şeyler. Köpek balığının yassısına benzerler. Morty bağırıp yardım istemek zorunda kalmıştı, sonra da koşup gelen bir adamın arabasına taşıyıp hastaneye götürmüşlerdi beni. Ne zaman balığa çıksak, tuttuklarımızı temizlemek için dört gözle dönmemizi beklerdin. Sazan yakalardık. Yarım kilo bile tutmazdı. Dört-beş tane-sini tavada kızartırdın. Çok kılçıklı olurdu ama süperdi. Sazan yiyeşini izlemek de annem hariç herkesi çok eğlendirirdi. Temizlemen için başka ne getirirdik? Shark Nehri’nin ağzında avlandığımızda, pisi balığı. Lüfer. O kadar. Morty buradan gidip Hava Kuvvetleri’ne katılmadan bir gece önce oltalarımızı alıp bir saatliğine kumsala inmiştik. Çocukken hazırlık yapmakla falan uğraşmazdık. Canımız istediği anda gidip balık tutardık. Olta, iğneler, kurşunlar, misina, bazen yem, çoğu zaman solucan ya da kalamar. Hepsi bu. Dayanıklı bir olta takımı. Koca bir kancalı iğne. Olta’yı hiç temizlemezdik. Her yaz bir kere üstüne su tutardık. Makarasıyla ipi hiç değışmezdi. Bir tek dip-lere atmak istediğimizde kurşunuyla yemini değıştirirdik. Kumsala inip bir saat boyunca balık tuttuk. Mort ertesi gün gideceğı için evde herkesin gözü yaşlıydı. Sen çoktan buradaydın. Ölmüştün. Neler olduğunu ben anlatayım. 10 Ekim 1942. Morty eylül boyunca oyalanmıştı çünkü benim bar mitzvahımı görmek için orada olmak istiyordu. Ekimin on birinde Perth Amboy’a gidip askere yazıldı. İskelelerde ve kumsalda son balık tutuşuydu. Ekimin ortalarına, sonlarına doğru balıklar ortadan kaybolur. İskelelerde tatlı su için yapılmış küçük bir olta’yı bana balık tutmayı öğretirken, Morty’ye, “Balıklar nereye gidiyor?” diye sormuştum. “Bilen yok,” demişti. “Balıkların nereye gittiğini kimse bilmiyor. Ne sanıyorsun, takip mi ediyorlar yani? Balık tutmanın gizemi burada zaten. Nerede olduklarını kimse bilmez.” O akşam sokağın sonuna kadar gidip merdivenlerden kumsala indik. Hava kararmak üzereydi. Morty at-çek oltalar çıkmadan önce bile iğneyi elli metre uzağı fırlatabiliyordu. Açık yüzlü makara kullanırdı. Bir tek makarayla kolu vardı. O günlerde oltalar çok daha sertti, makaralar o kadar hünerli değildi ve oltalar daha sertti. Bir çocuk için o oltaları atmak işkenceydi. İlk başlarda misina hep

dolanırdı. Açacağım diye akla kararı seçerdim. Ama sonunda öğrendim. Morty benimle balık tutmayı özleyeceğini söyledi. Beni kumsala götürmesinin nedeni ailenin gürültü patırtısı olmadan veda edebilmektir. “Burada böylece durmak,” dedi bana, “deniz havası, sessizlik, dalgaların sesi, ayak parmaklarının kumlara gömülüğü, orada oltana takılmaya hazır bir sürü şey olduğunu bilmek. Orada bir şeyler olduğunu bilmenin heyecanı. Ne olduğunu, ne büyüklükte olduğunu bilmiyorsun. Görüp görmeyeceğini bile bilmiyorsun.” Tabii ki ne bunu görebildi ne de insan yaşlandıkça gelen, bu türden basit hazlarla yetinebileceğini zannettiğin zamanlarla dalga geçen, bir şekli olmayan o bunaltıcı, adına büyük ihtimalle dehşet denen hissi tanıyabili. Evet, çünkü öldürüldü. Haber bu işte, babaanne. Akşam karanlığında abisiyle birlikte kumsala inmenin küçük kardeşe verdiği büyük heyecan. Aynı odada uyuyorsun, o kadar yakınlaşıyorsun. Beni her yere yanında götürürdü. Bir yaz, on iki yaşında falanken kapı kapı dolaşıp muz satmıştı. Belmar’da muz satan bir adam ona iş vermişti, o da bana. İş sokak sokak dolaşıp, “Muz var, salkımı beş sente!” diye bağırmaktı. Süper bir işti. Arada bir hâlâ o işi yaptığımı hayal ederim. “Muz!” diye bağırp para kazanıyorsun. Perşembe ve cumaları okuldan sonra koşer kasap Feldman için tavuk yoldu. Lakewood’dan bir çiftçi arada Feldman’a uğrayıp tavuk satardı. Morty yardım etmem için beni de yanında götürürdü. İşin en berbat kısmına, ben bayılırdım: Bitler yapışmasın diye bütün kolumuza vazelin sürerdik. Sekiz, dokuz yaşlarında o lanet olası korkunç bitlerden korkmamak, Mort gibi onları yok sayıp tavukları yolmaya girişmek kendimi çok mühim biri gibi hissetmemi sağladı. Mort beni Suriyeli Yahudilerden de korurdu. Yazları Mike’la Lou’nun yerinin önündeki kaldırımda dans eden şu çocuklardan. Jukebox’tan çaldıkları şarkılarla jitterbug yaparlardı. Hiç gördün mü, bilmem. Morty bir yaz Mike’la Lou’nun yerinde çalışırken, annem ertesi gün için yıkasın diye akşamları önlüğünü eve getirirdi. Üzerlerinde sarı hardal ve kırmızı domates sosu lekeleri olurdu. Morty akşam bizim odaya girer girmez her yeri hardal kokuturdu. Hardal, lahana turşusu ve sosisli sandviç kokuları üzerine sinmiş olurdu. Mike’la Lou’nun sosislileri çok güzeldi. Izgarada yaparlardı. Suriyeli çocuklar Mike’la Lou’nun önündeki kaldırımda denizciler gibi tek başlarına dans ederlerdi. Şam mambosu gibi, gayet patlak adımları olan bir dansları vardı. Klan gibi, hepsi birbiriyle akraba, çok koyu tenli tiplerdi. Bizimle kâğıt oynayan Suriyeli çocuklar yirmi birde çok hızlıydı. Babaları o zamanlar düğme, iplik, kumaş işindeydi. Cuma geceleri erkekler mut-

fakta poker oynarken, babamın Neptune’da döşemecilik yapan kan-kasının onlar hakkında söylediklerini duyardık. “Bunlar paraya tap-par. Dünyada en zor iş yapılan insanlar. Arkanı döndüğün anda kazık atarlar.” Bu Suriyeli çocukların bazıları nam salmıştı. İçlerinden biri, Gnidi kardeşlerden bir tanesi gelip sana durduk yere yumruk atar, gidip adam öldürdükten sonra cesede şöyle bir bakar ve çekip gider-di. Kız kardeşi beni büyülerdi. On iki yaşındaydım. Kızla aynı sınıf-taydık. Ufak tefek, tüylü bir yangın musluğu gibiydi. Kapkalin kaşlar. Esmer teninden gözlerimi alamazdım. Söylediğim bir şeyi abisine yetiştirince, bir seferinde çocuk beni tartaklamaya başladı. Ondan ölesiye korkuyordum. Kıza *bir şey* demeyi bırak, ondan tarafa bile bakmamam gerekirdi. Ama esmer tene dayanamıyordum. Öteden beri. Çocuk beni Mike’la Lou’nun tam önünde tartaklamaya başla-yınca, Morty hardallı önlüğüyle dışarı çıkıp, “Bırak onu,” dedi. Gindi, “Sen mi bıraktıracaksın?” diye sordu. Morty, “Evet,” deyince, Gindi denen çocuk bir tane geçirdi, Morty’nin burnu yarıldı. Hatırlar mı-sın? Isaac Gindi. Adamın kendini beğenme şekli hiç hoşuma gitmez-di. On altı dikiş. Bu Suriyeliler farklı bir zamanda yaşırdı. Sürekli kendi aralarında fısıldaşırlardı. Ama on iki yaşındaydım, pantolonu-mun içinde kıpırdanmalar başlamıştı ve gözlerimi tüylü kız kardeşle-rinden alamıyordum. Adı Sonia’ydı. Sonia’nın Maurice diye bir abisi vardı, o da sağlam pabuç değildi diye hatırlıyorum. Ama sonra savaş çıktı. Ben on üç yaşındaydım, Morty on sekiz. Belki birkaç atletizm müsabakası dışında, evinden hiç ayrılmamış bir çocuk. Hayatında Monmouth County dışına çıkmamış. Tek bir geceyi evinden başka yerde geçirmemiş. Her gün tazelenen bir sonsuzluk. Ertesi gün de ölümüne gidiyor. Ama zaten ölümden âlâ sonsuzluk yoktur, değil mi? Ne dersin? Bir şey fark eder mi bilmem ama, gitmeden şunu da söyleyeyim: Senin nasıl gözü dönmüşçesine tıkindığını, takma dişle-rini ve bunun annemde nasıl bir tiksinti yarattığını keyifle hatırlama-dan bir kez bile mısır yediğim olmadı. Bu bana kaynanalarla gelinler-den çok daha fazlasını öğretti; her şeyi öğretti. Tipik bir babaanne-ydin ve annem seni sokağa atmamak için sabrını sonuna kadar zorlar-dı. Ki annem insafsız biri değildi; bunu biliyorsun. Ama birine mut-luluk veren şey diğerinin midesini bulandırabiliyor. Bu etkileşim, bu saçma sapan etkileşim her şeyi ve herkesi öldürmeye kadir.

Sevgili karım ve annemiz Fannie. Sevgili karım ve annemiz Han-nah. Sevgili kocam ve babamız Jack. Vesaire. Sevgili annemiz Rose. Sevgili babamız Harry. Sevgili kocam, babamız ve dedemiz Meyer. İnsanlar. Bütün insanlar. Şurada Kaptan Schloss ve şurada da...

Fedakâr eş, anne ve büyükannelelerinden biri olan Lee Goldman'ın aileden, henüz kimliği belli olmayan biriyle yeni birleştiği, üzerine toprak örtülmüş yerde, Sabbath annesinin, babasının ve Morty'nin mezarları üstüne koyacak çakıllar buldu. Bir tane de Ida'ya.

Ben geldim.

Crawford'un ofisinde bir yazı masası, telefon, eski püskü iki sandalye ve izahı olmayan boş bir otomat makinesi dışında bir şey yoktu. Havada ekşi bir ıslak köpek tüyü kokusu vardı ve masayla sandalyelerin yolun karşısında kendiliğinden oluşmuş çöplükten seçilip alındığını düşünmemek için bir sebep yoktu. Masanın üstündeki cam orasına burasına yapıştırılmış bantlarla bir arada duruyor, mezar sorumlusu yazacaklarını onun üstünde yazıyordu; camın altında dört bir yanından altına itilmiş bir sürü eski kartvizit vardı. Sabbath'ın ilk gördüğü kartın üstünde, "İyi Niyetler Asfaltlama Şirketi, Coit Caddesi No. 212, Freehold, New Jersey" yazıyordu.

Sabbath mezara benzeyen tuğla yapıya girebilmek için Crawford'ı dışarı çağırıp köpekleri sakinleştirmesini söylemek zorunda kalmıştı. 13 Nisan 1924-15 Aralık 1944. Morty yaşasa yetmiş yaşında olacaktı. Bugün yetmişinci yaş gününü kutlayacaktı! Aralık ayında ölümünün üstünden *elli yıl* geçmiş olacaktı. Anma töreninde burada olmayacağım. Tanrı'ya şükürler olsun ki, hiçbirimiz burada olmayacağız.

Cenaze biteli çok zaman olmuş ve yağmur dinmişti. Crawford fiyatları almak ve tekli mezarın boş olup olmadığını sormak için Bayan Weizman'ı aramış, yaklaşık bir saattir hem fiyatları bildirmek hem de tekli mezarla ilgili iyi haberi vermek için Sabbath'ı bekliyordu. Fakat Sabbath aile mezarlarından ne zaman uzaklaşmaya başlasa, dönüp geri gitmişti. On dakika orada durduktan sonra çekip giderek kimi neden yoksun bırakacağını bilemiyordu ama yapamamıştı işte. Defalarca gitmeyi deneyip geri dönmesi ona da gülünç gelmişti ama elinde değildi. Gitmeyi bir türlü beceremedikten sonra –bir şeyi yapmayı aniden kesip başka bir şey yapmaya başlayan ve hayatı sırf özgürlük olarak mı yaşadığını yoksa özgürlükten nasibini hiç mi almadığını söyleyemeyeceğiniz bütün budala yaratıklar gibi– artık gidebileceğini hissetmiş ve gitmişti. Zaten bunda anlaşılabilecek bir şey yoktu. Daha çok büyük bir salaklığın bariz şekilde hissedilen hızlanması vardı. Bilinecek bir şey varsa bile, Sabbath bunu hiçbir zaman bilemediğini

artık biliyordu. Üstelik bütün bunlar olurken yumrukları sıkılı, romantizma ağrısı had safhadaydı.

Crawford'ın yüzü iç mekânda da dışarıda olduğundan daha anlamlı görünmüyordu. Phillies şapkası yokken, filiz vermiş çenesi, köprüsüz burnu, dar ve uzun alını olduğu gibi ortaya çıkmıştı; Tanrı kürekten başka bir şeye benzemeyecek şekilde kıvrılan o çeneyi vermekle, Crawford'ı daha doğuştan mezar sorumlusu olarak damgalamıştı sanki. Yüzü bizim türümüzle bizden önceki alt türü birbirinden ayıran evrimsel sınırdan duran bir yüzdü ama buna rağmen ayakları çatlaklarla dolu kırık camlı masanın arkasında otururken gerçekleştirecek etkileşimin ağırlığına uygun profesyonel ses tonunu çabucak bulabildi. Köpeklerin vahşi hırlamaları, cesedine karşı yapılacak bütün saygısızlıkları Sabbath'ın zihninde imge olarak ön plana çıkartıyordu. Crawford'ın penceresi altında zincirlerini takırdatan köpeklerin sesleri Yahudi nefretiyle dolu hayalleri körükler gibiydi. Dahası, dama tahtası şeklinde döşenmiş koyu renkli perişan parkelerle kaplı süpürülmemiş yere köpek zincirleri ve kayışları saçılmıştı ve Crawford'ın masasının üstünde kurşun kalemelerini, tükenmezlerini, ataşlarını hatta bazı evrakları koyduğu Pedigree marka köpek mamalarının boş teneke kutuları duruyordu. Sabbath'ın Crawford'ın karşısına oturabilmesi için içerideki ikinci sandalyenin üstünde duran, yarısı açılmamış köpek mamalarıyla dolu kartonun kaldırılması gerekmişti. Sabbath ön kapının üzerindeki camı, üstüne Davut Yıldızı oyulmuş o dikdörtgen pencereyi ancak o zaman fark etmişti. Burası ölenlerin yakınlarının tabutun etrafında toplandığı, mezarlığa ait dua salonu olarak inşa edilmişti. Sonradan köpek evi olmuştu.

"Tekli mezar için altı yüz dolar istiyorlar," dedi Crawford. "O ikili mezar için bin iki yüz istediler ama ben bin yüze indirttim. Ben size gösterdiğim ikili mezarı almanızı öneririm. Daha iyi bir bölüm. Orada daha rahat edersiniz. Ötekinde yanınızdaki kapı sürekli açılıp kapanacak, yanınızdaki araçlar gelip geçecek—"

"İkili mezar çok uzak. Bana Kaptan Schloss'un yanındakini verin."

"Sizin için daha iyi olacağını düşünüyorsanız..."

"Bir de anıt istiyorum."

"Benim anıtlarla ilgim yok. Söylemiştim."

"Ama birilerini tanıyorsunuzdur. Anıt sipariş etmek istiyorum."

"Milyonlarca çeşidi var."

"Kaptan Schloss'un gibi bir şey olsa, yeter. Basit bir şey olsun."

"O taş hiç ucuz değil. Sekiz yüz civarında. New York'ta olsa, bin iki yüzden aşağısına yapmazlar. Hatta daha da fazla. Kaidesi ayrı para.

Temel atma ücreti var; beton ayak. Yazıların parasını ayrı fatura etmem lazım.”

“Ne kadar?”

“Ne yazdırmak istediğinize bağlı.”

“Kaptan Schloss’unki kadar.”

“Onunkinde bayağı bir şey yazıyor. Çok tutar.”

Sabbath iç cebinden Michelle’in para zarfını çıkarıp Polaroid’ler yerinde duruyor mu diye eliyle kontrol etti. Zarfın içinden mezar yeri için altı yüz, mezar taşı için sekiz yüz dolar çıkarıp parayı Crawford’ın masasına koydu.

“Yazdırmak istediğim şey için,” diye sordu Sabbath, “üç yüz yeterli mi?”

“Elliden fazla harf olacak,” dedi Crawford.

Sabbath dört adet yüzçük banknot saydı. “Biri sizin için. İşlerin başında siz durursunuz.”

“Bitki ekilmesini istiyor musunuz? Mezarın üstüne? Yeco ağaçları iki yüz yetmiş beş dolar, dikim masrafı da içinde.”

“Ağaç mı? Ağaç istemem. Yeco ağacını da hiç duymamıştım.”

“Ailenizin mezarlarında onlardan var. O gördükleriniz yeco ağacı.”

“Tamam. Benimki de ondan olsun. Birkaç tane de yeco ağacı.”

Zarftan üç tane yüzçük daha çıkardı. “Bay Crawford, bütün yakın akrabalarım burada. Her şeyi sizin ayarlamanızı istiyorum.”

“Hastasınız demek.”

“Bir de tabuta ihtiyacım var, dostum. Bugün gördüğümünden.”

“Düz çam. O tabut dört yüz dolardı. Aynısını üç yüz elliye yapacak birini tanıyorum.”

“Bir de haham. Şu kısa boylu adam olsun. O ne kadar?”

“O mu? Yüz. Ama ben başkasını bulurum. Bu işi elliye yapacak birini bulurum ben.”

“Yahudi mi?”

“Tabii ki Yahudi. Daha yaşlı, o kadar.”

Davut Yıldızlı pencerenin altındaki kapı açıldı ve İtalyan çocuk tam içeri girerken, köpeklerden biri içeri dalıp zincirini sonuna kadar gererek Sabbath’ın beş-on santim ötesinde durdu.

“Tanrı aşkına, Johnny,” dedi Crawford, “şu köpeği dışarı çıkarıp kapıyı kapa.”

“Evet,” dedi Sabbath, “beni şimdiden yemesin. Bizimkilerin yanına gidene kadar beklesin.”

“Yok, bu ısırmaz,” dedi Crawford güven veren bir sesle. “Öteki saldırabilir ama bu öyle bir şey yapmaz. Johnny, çıkar şu köpeği!”

Johnny köpeği zincirinden çekti ve hayvan Sabbath'a hırlamayı sürdürürken zorla kapıdan dışarı çıkardı.

"Ah, bu adamlar. Burada oturup, 'Git, şu işi yap,' diyemiyorsun ki. Nasıl yapılacağını bilmiyorlar. Şimdi de gidip bir Meksikalı bulmam lazım. O daha mı iyi olacak? Beter olacak. Arabanızın kapısını kilitlemiş miydiniz?" diye sordu Crawford.

"Bay Crawford, unuttuğum neler var?"

Crawford notlarına baktı. "Cenaze masrafları," dedi. "Dört yüz."

Sabbath dört tane yüzlük daha sayıp onları da masanın üstünde-kilere ekledi.

"Talimatlar," dedi Crawford. "Anıtın üstüne yazılmasını istedikleriniz."

"Bana bir kâğıt verin. Bir de zarf."

Crawford faturaları hazırlarken -aralarına karbon kâğıdı konmuş üç nüsha hâlinde- Sabbath da Crawford'ın verdiği kâğıdın arkasına (ön tarafında "Mezarın Bakımı" falan yazan boş bir fatura vardı) ev, kedi ya da ağaç çizen bir çocuğun basit çizgileriyle istediği anıtın şeklini çizdi ve kendini çocuk gibi hissetti. Çizimin üstüne anıta yazılmasını istediği sözleri de yazdı. Sonra kâğıdı üçe katlayıp zarfa koydu ve zarfı yapıştırdı. Üzerine, "Talimatlar," yazdı, "M. Sabbath'ın anıtı üzerine bunlar yazılacaktır. Gerektiğinde açılacaktır. M.S. 13/4/94."

Dalgin görünen Crawford'ın kâğıt işlerini tamamlaması uzun sürdü. Sabbath keyifle onu izledi. İyi bir gösteriydi. Adam evraklarla makbuzların üzerindeki her bir sözcüğün her bir harfini dünyadaki en mühim şeymiş gibi yazıyordu. Belki Sabbath'tan fazla fazla aldığı para yüzünden belki biraz da formalitelerin göz ardı edilemeyecek anlamı yüzünden, aniden derin bir saygının etkisine girmiş gibiydi. Eski püskü masanın iki tarafında karşılıklı oturmuş iki hin adam, bir-biriyle -hepimiz, herkes gibi- güvensizlik temelinde bağ kurmuş bu iki yaşlıca adam, yaşam kaynağından köpürerek ağızlarına akmaya devam eden ne varsa içiyorlardı. Bay Crawford faturaların tasdikli suretlerini özenle dürerek kâğıtları düzgün bir rulo hâlinde boş bir köpek maması kabında dosyaladı.

Sabbath son bir kez aile mezarına uğradığında hem kurşun gibi hem de kıpır kıpır olan kalbi son şüphe kırıntısını da içinden söküp attı. *Bu işi başaracağım. Size söz veriyorum.* Sonra gidip kendi yerine baktı. Oraya giderken daha önce görmediği iki mezar taşının önünden geçti. Sevgili oğlum ve sevgili abimiz 1 Temmuz 1944 tarihinde 27 yaşındayken Normandy'de ülkesine hizmet ederken öldürülmüştür seni hiç unutmayacağız Çavuş Harold Berg. Sevgili oğlum ve

abimiz Julius Dropkin 12 Eylül 1944 tarihinde 26 yaşındayken Fransa'da öldürülmüştür her zaman kalbimizdesin. Bu çocukları öldürmüşlerdi. Dropkin'le Berg'ü öldürmüşlerdi. Sabbath durup onların adına bir küfür savurdu.

Yolun karşısında çöplük, arkasında yıkık dökük bir çit, bir yanında devrik ve paslı bir kapı olan, mezarlığın kenarında kaderine terk edilmiş tekliler bölümündeki o kumlu toprak parçası ne kadar adi ve değersiz görünse de, içi oraya sahip olmanın gururuyla doldu. Bunu benden alamazlar. Sabahın bu kadar verimli geçmesinden –kararını titizlikle resmîleştirmiş, bağları koparmış, korkudan kurtulmuş, vedasını etmiş olmaktan– öyle memnundu ki ıslıkla biraz Gershwin çaldı. Öteki bölüm *cidden* daha iyiydi belki ama orada parmak uçlarına yükseldiğinde ailesinin mezarlarını görebiliyordu ve sevilen Weizman'lar patikanın hemen karşısında, Kaptan Schloss mezarın hemen sağındaydı; gömüldüğünde solunda kalacaktı. Müstakbel ebedî komşusunun doyurucu portresini yavaşça bir kez daha okudu. “Holokost'tan Sağ Kurtulmuş, Savaş Gazisi, Denizci, İş Adamı, Girişimci. Akrabaları ve Dostları Tarafından Yaptırılmıştır. 30 Mayıs 1929-20 Mayıs 1990.” Sabbath daha yirmi dört saat önce Linc'ten sitayişle söz edilen cenaze evinin bitişiğindeki satış yerinin vitrininde okuduğu yazıyı hatırladı. Vitrindeki isimsiz mezar taşının yanındaki tabelada, “Anıt Nedir?” başlığının altında sade, zarif bir yazıyla anıtın ne olduğu izah ediliyordu: “Bir bağlılık sembolüdür... En asil ve insani duygunun –SEVGİNİN– somut bir ifadesidir... Anıtlar ölüm için değil yaşanan hayat için dikilir ve akıllıca bir seçim, doğru yönlendirmeye, yaşayanlarda SAYGI, İNANÇ ve UMUT uyandırmalıdır... geçmişten gelen bir sesle bugüne ve henüz yaşanmamış çağlara hitap etmelidirler...”

Güzel anlatım. Anıtın anlamını netliğe kavuşturdıkları için müteşekkirim.

Sabbath, Kaptan Schloss'un anıtının yanında kendininkini hayal etti:

Morris Sabbath
“Mickey”
Orospu Düşkünü, Zampara
Fiilî Livatacı, Kadın Tacizcisi,
Ahlak Bozucu, Gençliği Kötü Yola Düşüren,
Kadın Katili
İntihar
1929-1994

... burası da Kuzen Fish'in oturduğu yer, diye düşündü ve tur burada sona erdi. Oteller gitmiş, yerlerine okyanus manzaralı mütevazı apartmanlar yapılmıştı ama ara sokaklardaki küçük evler, herkesin yaşadığı ahşap ve stuko bungalovlar hâlâ yerli yerindeydi ve Sabbath Hemlock Cemiyeti'nin²⁷ tavsiyesi üzerine arabayla hepsinin önünden geçmiş, son bir kez anıp veda etmişti sanki. Ama aklına son eylemi geciktirecek başka bir yol gelmiyordu; artık harekete geçip şu lanet olası işi bitirmenin, hikâyesini sona erdirecek büyük eylemi gerçekleştirmenin zamanıydı... Sabbath böylece Bradley Plajı'nı sonsuza kadar terk ederken, Hammond Bulvarı'nda beliriveren tek katlı ev Fish'in eski eviydi.

Hammond okyanusa paralel giderdi ama Ana Caddesiyle demiryolunun orada kumsalla arası en az iki kilometre vardı. Fish çok yıllar önce ölmüş olsa gerekti. Biz çocukken karısında tümör çıkmıştı. Daha çok gençti; o zamanlar bunu algılayamıyorduk tabii. Başının bir yanında, teni toprakmış gibi, bir patates çıkmıştı. O çirkin görüntüyü kapatmak için başına eşarp bağlardı ama keskin gözlü bir çocuk patatesin büyüdüğü yeri seçebilirdi. Fish kamyonetinden meyve sebze satardı. Dugan pasta, Borden süt, Pechter ekmek, Seaboard buz, Fish meyve sebze satardı. Sepette patates görünce, aklıma ne geldiğini tahmin edersiniz. Ölen bir anne. Akıl almaz bir şey. Bir süre patates yiyememiştım. Sonra büyüdüm, daha çok yemek yemeye başladım ve geçti. Fish iki çocuk büyüttü. Erkeklerle birlikte kâğıt oynadığı gecelerde onları da bize getirirdi. Irving ve Lois. Irving pul biriktirirdi. Her ülkeden en az bir pulu vardı. Lois'in de memişleri vardı. Daha on yaşında çıkmışlardı. İlkokuldayken oğlanlar montunu kaldırıp başına geçirir, memişlerini sıkıp kaçarlardı. Morty, kuzenimiz olduğu için benim yapamayacağımı söylerdi. "İkinci derece kuzen." Ama Morty olmaz derdi, Yahudi yasasına aykırı olduğunu söylerdi. Soyadlarımız aynıydı. Alfabe sağ olsun, sınıfta otururken Lois'le aramdaki mesafe yalnızca elli santimdi. Çok zor geçerdi o dersler. Haz kolay iş değildi; bu konuda aldığım ilk ders buydu. Her ders bitiminde, sınıftan çıkarken defterimi pantolonumun önünde taşımak zorunda kalırdım. Ama Morty bunu yapmamamı söylerdi; kazakların en gergin olduğu çağda bile olmazdı. O hususta sözüne kulak astığım tek insandı. Keşke mezarlıktayken ağzının payını verseydim: "Hangi Yahudi

27 Hemlock Society, Amerika'da 1980-2003 arası faaliyet göstermiş, yardımcı intihar ve ötenazi savunucusu grup (ç.n.).

yasası? Götünden uydurdun, pislik herif.” Hiç olmazsa biraz güldürmüş olurdu. Elimi uzatıp ona biraz kakhaha, bir vücut, ses, içinde biraz yaşama sevinci olan –bir pirenin bile hissetmesi gereken, basit ve sade, kanser koğuşunun bu tarafındaki hemen herkesin, kaderleri ne kadar umut kırıcı olsa da, arada bir yine de bir parça hissettiği yaşam sevinci olan– bir hayat vermek. Al bakalım, Morty, gökyüzüne nasıl “gökyüzü,” güneşe nasıl “güneş” diyorsak, buna da “hayat” denir. Ne kadar kayıtsız olsak da. Al abi, sana capcanlı bir hayat; bir hükmü var mı bilmem ama, benimki senin olsun!

Pekâlâ. Artık bu işi bitirmek için gerekli ruh hâline girmenin zamanı geldi. Bunun için belli bir ruh hâlinin ve daha da *fazlasının* –küçüklüğün, büyüklüğün, aptallığın, bilgeliğin, korkaklığın, kahramanlığın, körlüğün, keskin görüşün, içindeki iki düşman ordunun cephanelerindeki her şeyin birleşmesinin– gerektiğini biliyordu. Bir pirenin bile hissetmesi gereken sevinçle yıkanmak bunu kolaylaştırmayacaktı. Yanlış şeyleri düşünmeyi bırakıp *doğru olanı* düşün. Ama işte Fish’in evi; başka ev kalmamış gibi! Kendi ailesinin artık bahçe yolunun kenarında diz çökmüş (kumlu yol şimdi asfaltla kaplanmıştı) bahçeyle uğraştıklarını gördüğü Latin Amerikalı bir çift tarafından özenle bakılan evi kararlılığı üzerinde gayet güzel bir etki yapmış, bütün acısının kararlılığı etrafında toplanmasını sağlamıştı. Mezarlığın *kendilerine* ait olduğunu düşünmek ne kadar gülünçse, evdeki yenilikler, camla çevrilmiş sundurma, alüminyum cephe kaplama, kabartma desenli metal kepenkler de, evin *onlara* ait olduğu fikrini bir o kadar gülünçleştiriyordu. Ama Fish’e ait *bu* harabenin bir ağırlığı vardı. O tarıfsız abartı, ağırlık: Sabbath’ın deneyimine göre, işin özünü anlayamamanın başlangıcıydı.

Perdelerin hepsi yırtık pırtıktı; geriye kalan sineklik tellerin hepsi sökük ve delik deşikti; basamaklar bir kediyi bile taşıyamayacakmış gibi görünüyordu. Fish’in yıkık dökük evinde kimse yaşamıyor gibiydi. Sabbath –intihar etmeden önce– evi kaçta satın alabileceğini merak etti. Yedi bin beş yüz doları kalmıştı; biraz daha *yaşayacaktı* ve hayatın olduğu yerde hareket vardı. Arabadan indi ve basamaklara ancak düşünce kadar somut bir şeyle bağlı görünen tırabzana tutunarak kapıya kadar çıktı. Temkinli davranarak; hayatını ve götünü kollama kaygısından kurtulmuş birinin serbestliğinden tamamen yoksun bir şekilde.

Eskinin *Fred Allen Show*’undaki Mrs. Nussbaum gibi –Fish’in en sevdiği radyo programıydı– “Selam, kimse yok mu?” diye seslendi. Salonun pencerelerini tıklattı. Kasvetli havanın ve bir zamanlar perde

olan mumya sargılarının yüzünden içeriyi görmek zordu. Yan taraftan dolaşp arka bahçeye girdi. Bahçede öbek öbek çim ve ot, bir de plaj koltuğundan, açılır kapanır bir plaj koltuğundan başka bir şey yoktu ve koltuk (güya) Irving'in pullarına bakmak için o eve geldiği, Irving'in üst kattaki penceresinden aşağıda mayosuyla güneşlenen Lois'i, Lois'in vücudunu, aynı koltuğun her bir santimini kaplayan o bağ bahçe misali vücudu izlediği haziran gününden beridir içeri alınmamış gibi görünüyordu. O güneş kremi. Tüpten sıkılan. Lois kremi her yerine sürmüştü. Sabbath'ın gözüne döl gibi görünmüştü. Lois'in boğuk bir sesi vardı. Döllü döllü. Kuzeninin. İnsan on iki yaşında böyle bir şey yaşayınca, dayanmak biraz zor oluyor. Öyle bir Yahudi yasası yok, pislik herif.

Satılık tabelası var mı diye bakmak için tekrar ön tarafa döndü. Evi kime sorabilirdi acaba? En alt basamaktan, "Merhaba?" diye bağırınca, sokağın karşı tarafından bir kadının cevap verdiğini duydu: "İhtiyarı mı arıyorsunuz?"

Zenci bir kadın ona el sallıyordu; gençten, güleç yüzlü, kot pantolonunun içinde hoş ve yuvarlacık. Sundurmasının en üst basamağında durmuş radyo dinliyordu. Sabbath çocukken ya Asbury'de ya da Belmar'da birkaç zenci görürdü. Asbury'deki zencilerin çoğu otellerde bulaşıkçılık, evlerde hizmetkârlık gibi bütün vasıfsız işleri yapan, Springwood Bulvarı'nda yaşayan, tavuk pazarlarından, balık pazarlarından, annemin bizi turşu mevsiminde boş kavanozla gönderdiği Yahudi şarküterilerinden gelen insanlardı. Orada bir zenci barı da vardı; savaş zamanı popüler bir yer olan Leo'nun Turf Club'ı fıstıklarla ve uzun ceketli havallı takımlar giymiş züppelerle dolup taşardı. Erkekler cumartesi geceleri en iyi giysilerini giyip kafayı bulmak için çıkardı. En iyi müzik Leo'nun yerinde yapılırdı. Morty'ye sorarsanız, en müthiş saksafoncular oradaydı. O zamanlar Asbury'deki beyazlarla zenciler arasında bir düşmanlık yoktu ve müzisyenlerden birkaçını tanıyan Morty o canlı caz müziğini dinlemem için beni çocukken birkaç kez oraya götürmüştü. Oranın sahibi koca Yahudi Leo beni görünce yarılırdı. İçeri girdiğimi görür görmez, "Sen burada ne halt ediyorsun?" derdi. Morty'nin disk ve gülle attığı atletizm takımının yıldız engelli koşucusu, zenci saksafonculardan birinin kardeşiydi. Adam, "N'aber Mort? Nası gidiyo?" derdi. Konuşma tarzını öyle severdim ki eve dönünceye kadar onun gibi konuşup Morty'yi deli ederdim. Öteki zenci barının adı daha romantikti -Salon Orkide- ama orada canlı müzik olmadığı, bir tek jukebox'tan plak çaldıkları için hiç gitmezdik. Evet, Sabbath'ın zamanında Asbury Lisesi'nde İtalyanlar,

harika konuşan birkaç zenci, tek tük de, adlarında her ne deniyorsa işte, Protestan, beyaz Protestan vardı. O zamanlar Long Branch'de bir tek İtalyanlar yaşırdı. Longa Branch. Zencilerin çoğu Belmar'da çamaşırcılık yapar ve 15inci, 11inci bulvarlarda yaşırdı. Belmar'daki sinagogun karşısında Şabat'larda gelerek ışıkları açıp kapatan zenci bir aile vardı. Seaboard bu işi tekeline almadan önce birkaç yıllığına buz satan bir de zenci adam vardı. Yalnızca buz satan gelmiş geçmiş ilk zenci olduğu için değil, buzı satma şekliyle de Sabbath'ın annesinin aklını karıştırdı. Annesi yirmi beş sentlik buz isteyince, adam bir parça kesip teraziye koyar ve, "Tamamdır," derdi. Annesi buzı eve getirir ve o akşam yemekte aileye, "Ne demeye teraziye koyuyor ki?" derdi. "Ne bir parça eklediğini gördüm ne de parçayı küçülttüğünü. Teraziye koyarak kimi kandırdığını sanıyor acaba?" Sabbath'ın babası da, "Seni," derdi. Annesi o zenciden haftada iki kez buz alırken, adam ansızın ortadan kaybolmuştu. Belki de bu kadın o adamın, Morty'yle adını Tamamdır koyduğumuz buzcunun torunuydu.

"Bir aydır gören olmadı," dedi kadın. "Artık birinin bakması lazım yani."

"Ben de onun için geldim," dedi Sabbath.

"Kulakları işitmiyor. İyice vurmanız lazım. Devamlı vurun."

Sabbath kapıya uzun uzun ve sert darbelerle vurmaktan daha iyisini yaptı; sineklikli paslı kapıyı çekip açtı ve ön kapının kulpunu çevirerek içeri girdi. Kapı kilitli değildi. Ve Fish evdeydi. Kuzen Fish karşıındaydı. Mezarlıktaki bir taşın altında yatmıyor, yan pencerenin önündeki divanda oturuyordu. Sabbath'ı görmediği ve içeri girdiğini duymadığı belliydi. Ufacık kalmıştı ama oydu işte. Geniş ve kel başı, ince çenesi, koca kulaklarıyla hâlâ Sabbath'ın babasına benziyordu ama aralarındaki asıl benzerlik kolayca tarif edilemeyecek bir şeydi; bütün bir Yahudi neslinde görülen o aynı ailedenmiş gibi görünme özelliği. Hayatın ağırlığı, o yükü kaldırabilmenin yalınlığı, altında tamamen ezilmemeye duyulan minnet, o sarsılmaz, masumca güven; bunların hepsi hâlâ yüzünden okunuyordu. Okunmalıydı da. Güven. Dünya denen morg için müthiş bir yetenek.

Gitmem lazım. Tek bir hecede göçüp gidecekmiş gibi bir hâli var. Söyleyeceğim her şey onu öldürebilir. Ama Fish (=Balık) işte. Eskiden bu adı ona bazı geceler işçi sınıfından *goyim*'le birlikte o parti tekneleriyle denize açılıp balık tutmaya cesaret ettiği için verdiklerini sanırdım. Aksanlı konuşan ve o ayyaşlarla çıkan çok fazla Yahudi yoktu. Bir seferinde, ben daha çocukken, Morty'yle ikimizi de balığa çıkarmıştı. Yetişkin bir erkekle çıkmak çok heyecanlıydı. Babam ne

balık tutar ne de yüzerdi. Fish ikisini birden yapıyordu. Bana yüzme-yi o öğretmişti. “Balığa çıktığın her seferinde tutamayabilirsin,” diye anlatmıştı bana, teknedeki grubun en küçüğüne. “Artık şansına ne gelirse. Bazen tek balık tutarsın. Bazen bir sürü rastlar ve çok tutarsın. Ama bu çok sık olmaz. Eylül başlarında bir pazar günü gök gürültülü feci bir sağanak yağmıştı ve Fish, Irving’le birlikte bir koşu boş sebze meyve kamyonetine binerek Morty’yle bana da oltalarımızı alıp arka-ya atlamamızı söylemiş, kamyoneti deliler gibi Newark Bulvarı’nda-ki kumsala sürmüştü; hangi plaja gidilmesi gerektiğini iyi biliyordu. Yazları böyle bir fırtına çıktığında ve suyun ısısı değişip deniz çok çal-kantılı olduğunda, sürüler minik balıkların peşinden gelir ve onları görebilirsiniz; resmen dalgaların içinde görünürler. O gün de öyleydi. Fish bunu biliyordu. Dalgaların içinde suyun yüzeyine çıktıklarını gördük. Fish yarım saat içinde on beş balık tuttu. On yaşındaydım ve ben bile üç tane tutmuştum. Sene 1939. Biraz büyüdüğümde –yani Morty gittikten sonra; on dört yaşındayken falan– Fish babamdan Morty’yi çok özlediğimi duyup bir cumartesi beni plaja götürmüş ve bütün geceyi benimle birlikte geçirmişti. Lüfer avlamıştık. Bir termos çayı paylaşmıştık. Fish’e veda etmeden kendimi öldüremem. Sesimi duyunca ürküp ölüverirse, mezar taşına “Geriatrik İntihar” yazarlar.

“Kuzen Fish; beni hatırladın mı? Mickey Sabbath. Morris. Morty’nin kardeşi.”

Fish onu duymamıştı. Sabbath divana yaklaşmak zorunda kaldı. Sakalı görünce Ölüm’ün geldiğini, eve bir hırsızın, silahlı bir soyguncunun girdiğini zannedecek. Üstelik beş yaşından bu yana kendimi kötülükten bu kadar uzak hissetmemiştim. Ya da bu kadar mutlu. İşte Fish. Eğitimsiz, efendi, gayet şakacı ama cimri, ah, hem de nasıl cimri, derdi annem. Doğruydu. Parayla ilgili o dehşet. Bütün erkeklerde vardı. Nasıl olmasın ki, anne? Sindirilmişler, bütün dünya tarafından dışlanmışlar, buna rağmen hepsinde kendileri için bile sır olan ya da düşünme yetileri kendi hayırlarına ellerinden alınmamış olsa sır olabilecek, hiç bitmeyen bir direnç. Düşünmek hayatlarında eksikliğini hissedecekleri son şeydi. Bundan daha temel ihtiyaçları vardı.

Sabbath, “Fish,” diyerek ellerini uzatıp divana yaklaştı, “Ben Mickey. Mickey Sabbath. Kuzenin. Sam’le Yetta’nın oğlu. Mickey Sabbath.” Bağırarak konuşması Fish’in kucagında kurcalayıp durduğu iki mektubu bırakıp ona bakmasına neden oldu. Ona kim mektup yolluyor ki? Bana bile yazan yok. Ölmediğinin bir kanıtı daha.

“Sen kimsin?” diye sordu Fish. “Gazeteden mi geldin?”

“Gazeteden gelmedim. Yok. Ben Mickey Sabbath. Sabbath.”

“Sahi mi? Sabbath diye bir kuzenim vardı. McCabe Bulvarı’nda otururdu. O değilsin herhâlde?”

Aksanı ve konuşma şekli aynıydı ama artık sokaktan evlere, ta arka bahçelere kadar, “Meyve sebze! Taze meyve sebze, hanımlar!” diye bağırın o güçlü kuvvetli ses kalmamıştı. O donukluktan, ifade-sizlikten, yalnızca ne kadar sağır ve yalnız olduğunu değil, bunun ha-yatındaki en güzel günlerden biri olmadığını da anlayabiliyordunuz. Sis gibi bir adamdı. O kâğıt oyunlarında kazandığında nasıl da vah-şi bir sevinç duyardı; mutfaktaki muşamba örtülü masaya defalarca vurup paraları götürürdü. Sonraları annem bunun açgözlülüğünden olduğunu söylemişti. Mutfaktaki ampullerin kablolarına sinek kâğıt-ları takılırdı. Erkekler ellerine düşen kâğıtlara yoğunlaşırken mutfak-ta bir tek başlarının üstünde seğirerek ölen bir sineğin çıkardığı kısa devre misali *bizzzt* sesi duyulurdu. Bir de cırcır böcekleri. Ve tren, fazla dolu dolu bir gürültü olmadığı hâlde uyuyan bir çocuğun bütün sinir uçlarına dokunup tüylerini diken diken edebilecek bir ses –en azından o günlerde, bir çocuğun kendini derisi soyulmuş vaziyette hayatın bütün trajedisi ve gizemleri karşısında tek başına dururmuş gibi hissetmesine yetecek bir sest–, o ıslık Jersey Sahili’ndeki yük hat-tı boyunca karanlığı delip geçerci. Bir de ambulanslar. Yazları yaşlılar bir haftalığına Kuzey Jersey’nin sivrisineklerinden kaçmaya başla-dıklarında, her gece ambulans sirenleri duyulurdu. İki blok güney-deki Brinley Otel’de her gece biri ölürdü. Güneşli plajda torunlarıyla birlikte okyanusun kenarında çimdikten sonra geceleri ahşap sahil yolundaki banklarda Yidce sohbetler eder, her yerleri tutulmuş hâlde birlikte koşer otellerine döner, yatmaya hazırlanırlarken de bir tanesi pat diye düşüp ölürdü. Sabbath daha geçen hafta otel çalışanların-dan birini cumartesi günü tıraş olurken görüp adamı otel sahibine şikâyet etmişti; adam ertesi gün otelde yoktu. Sekiz, dokuz, on yaşla-rındayken buna tahammül edemezdim. Siren sesleri beni korkutur-du. Yatakta doğrulup, “Hayır! Hayır!” diye haykırırdım. Yanımdaki ikiz yatakta yatan Morty uyanırdı. “Ne oldu?” “Ölmek istemiyorum!” “Ölmezsin. Daha çocuksun. Uyu haydi.” Beni yatıştırırdı. Sonra daha çocuk yaşta, *kendisi* öldü. Peki Fish’te annemi bu kadar kızdıran şey neydi? Karısından sonra da yaşamaya ve gülmeye devam edebilmesi mi? Kız arkadaşları olmuştu belki. Gün boyu sokakta kadınlarla ha-şır neşir olur, meyve sebzeleri kese kâğıtlarına koyarken, belki arada birkaç tanesini de götürmüştü. Fish’in hâlâ hayatta olmasının nedeni bu olabilir. Yüz karası erbezleri durdurulması zor, dinamik bir güç olabilir.

“Evet,” dedi Sabbath. “O babamdı. McCabe’deki. Sam. Ben onun oğluyum. Annemin adı da Yetta’ydı.”

“McCabe’de mi otururlardı?”

“Evet. İkinci blok. Ben onların oğlu Mickey. Morris.”

“McCabe, ikinci blok. Yemin ederim, seni hatırlamıyorum, cidden.”

“Kamyonetini hatırlıyorsun, değil mi? Kuzen Fish ve kamyoneti.”

“Kamyoneti hatırlıyorum. O zamanlar kamyonetim vardı. Evet.” Fish ne söylediğini söyledikten sonra anlamış gibi göründü. “Hah,” diye de ekledi; tatsız ama komik bir şey hatırlamış gibi.

“Kamyonetle meyve sebze satardın.”

“Meyve sebze. Meyve sebze satardım, biliyorum.”

“Anneme de satardın. Bazen ben alırdım. Annemin verdiği listeyle gelirdim, sen de hepsini bana verirdin. Mickey. Morris. Sam’le Yetta’nın oğlu. Küçük oğulları. Ötekinin adı Morty’ydi. Bizi balık tutmaya götürürdün.”

“Yemin ederim, hatırlamıyorum.”

“Neyse, sorun değil.” Sabbath sehpanın yanından dolaşıp Fish’in yanına oturdu. Fish’in ten rengi çok koyuydu ve kemik çerçeveli gözlüğünün camları ardındaki gözleri beyninden sinyaller alır gibiydi; Sabbath yakından o gözlerin ardındaki bir şeylerin hâlâ işler durumda olduğunu daha net görebildi. Güzel. Demek cidden konuşabilirlerdi. Fish’i alıp kucağına oturtma istediğini bastırmak zorunda kalması, Sabbath’ı bayağı bir şaşırttı. “Seni görmek ne güzel, Fish.”

“Seni görmek de güzel. Ama hâlâ hatırlayamadım.”

“Sorun değil. Küçükük çocuktum.”

“O zaman kaç yaşındaydın?”

“Kamyonet varken mi? Savaştan önceydi. Dokuz, on yaşında falandım. Sen de kırklı yaşlarında bir delikanlıydın.”

“Annen de benden alışveriş ederdi, öyle mi?”

“Öyle. Yetta. Her neyse. Sen nasılsın?”

“Gayet iyiyim, teşekkürler. İyiyim.”

Bu kibarlık. Mizah duygusu da olan, kaslı, terbiyeli, erkeksi bir tipteki bu kibarlık kadınları da etkilemiş olsa gerekti. Evet, annemi kızdıran şey buydu şüphesiz. Bu gösterişli erkeksilik.

Fish’in pantolonunda çizgi çizgi sidik lekeleri vardı ve hırkasının önüne dökülüp kurumuş –bilhassa düğme iliklerinin olduğu kısımda yoğunlaşan– yemekler adlandırılmayacak bir renge dönüşmüştü ama gömleği temiz görünüyordu ve kokmuyordu. Nefesinin tatlı kokusu insanı hayrete düşürüyordu: Yoncayla beslenen bir yaratığın

nefesi gibi kokuyordu. Peki o koca, eğri büğrü dişler gerçek dişleri miydi acaba? Öyleydi herhâlde. Böyle takma dişler bir tek atlar için yapılabilirdi. Sabbath, Fish'i kaldırıp kucağına oturtma isteğini bir kez daha bastırarak kolunu bir parça Fish'in omzuna değecek şekilde divanın arkalığına atmakla yetindi. Divanın hırkayla çok ortak yönü vardı. Ressamların impasto dediği teknikle boyanmış gibiydi. Fish bir genç kızın dudaklarını sunacağı –ya da sunsa demode bulunabileceği– bir şekilde, konuştuğu zaman onu daha iyi duyabilmek için kulağını Sabbath'a sundu. Sabbath o kulağı kıllarıyla birlikte yiyebilirdi. Anbean kendini daha da mutlu hissetmeye devam ediyordu. Fish'in pokerde kazanmaya duyduğu o amansız açlık. Kamyonetin arkasında müşteriyle oynaşmalar. Yüz karası er bezleri ve at gibi dişler. Ölmeyi becerememe. Onun yerine oturup bekleme. Bu fikir Sabbath'ı fazlasıyla heyecanlandırdı: Kazık çakmanın, gitmemenin sapıkça anlamsızlığı.

“Yürüyebiliyor musun?” diye sordu Sabbath. “Yürüyüşe çıkabiliyor musun?”

“Evin içinde yürüyorum işte.”

“Nasıl besleniyorsun? Yemekleri kendin mi pişiriyorsun?”

“Tabii canım. Kendim pişiriyorum. Herhâlde. Tavuk yapıyorum...”

Fish “tavuğun” ardından bir şey gelmesini bekledi. Sabbath sonsuz kadar bekleyebilirdi. Buraya taşınıp onu ben besleyebilirim. Birlikte çorbamızı içeriz. Sokağın karşısındaki zenci kız tatlı yemeye gelir. Devamlı vurun. Bunu kızdan her gün duysa, bıkmazdı.

“Bugün şey var. Adı neydi? Elma sosu. Tatlı olarak.”

“Ya kahvaltı? Sabah kahvaltını ettin mi?”

“Evet. Kahvaltı ettim. Tahıl ezmesi yedim. Kendim pişirdim. Yulaf ezmesi yaptım. Yarın da... ne deniyordu ona? Tahıl ezmesi; adı neydi ki?”

“Mısır gevreği mi?”

“Yok, mısır gevreği yemem. Hayır, onu eskiden yedim.”

“Peki Lois'den ne haber?”

“Kızım mı? Öldü. Onu tanır mıydın?”

“Tabii ki. Ya Irv?”

“Oğlum, o da öldü. Neredeyse bir yıl olacak. Altmış altı yaşındaydı. Bir şeyciği yoktu. Ansızın ölüverdi.”

“Liseye birlikte gitmiştik?”

“Öyle mi? Irving'le mi?”

“O benden biraz büyüktü. Abimden de küçüktü. Irving'nin o torbaları kamyonetten kadınların kapılarına kadar koşarak taşımalarına

çok imrenirdim. Çocukken, Irving'i kamyonette babasıyla çalıştığı için gözümde çok büyütürdüm."

"Sahi mi? Burada mı yaşıyorsun?"

"Hayır. Artık değil. Eskiden öyleydi. Şimdi New England'dayım. Kuzeyde."

"Seni buraya getiren nedir?"

"Tanıdıkları görmek istedim," dedi Sabbath. "İçimden bir ses hâlâ hayatta olduğunu söyledi."

"Öyle, şükürler olsun."

"Sonra dedim ki: 'Onu görmek isterdim. Bakalım abimle beni hatırlıyor mu. Abim Morty'yi. Morty Sabbath'ı hatırlıyor musun? Senin de kuzenindi.'"

"Hafızam zayıf. Çok az şey hatırlıyorum. Altmış yıldır buradayım. Bu evde. Evi gençken almıştım. Otuzumda falan. O dönem. Aldığım ev hâlâ duruyor, aynı yer işte."

"Merdiveni hâlâ tek başına çıkabiliyor musun?" Salonun öteki ucunda, kapının yanında, Sabbath'ın arkadaki yatak odasından Lois'in vücuduna bakmak için Irving'le yarışarak çıktığı merdiven vardı. Sea & Ski. O tüpten sıkıldığı şey o muydu yoksa Sea & Ski sonradan mı çıkmıştı? Güneş kremini sürünmesini izlemenin beni zevkten gerttiğini öğrenecek kadar yaşamaması yazık olmuş. Eminim şimdi duymak hoşuna giderdi. Sevgili adabı muaşeretin, Lois için artık pek bir şey ifade ettiğini sanmam.

"Ha, tabii," dedi Fish. "Çıkabiliyorum. Üst kata çıkıyorum tabii. Basamakları çıkmayı beceriyorum. Odam üst katta. Yani yukarı çıkmak zorundayım. Tabii. Günde bir kez çıkarım. Çıkıp iniyorum."

"Çok uyuyor musun?"

"Yok, benim derdim de bu. Uyku düzenim kötü. Pek uyumam. Hayatımda uyumadım. Uyuyamıyorum."

Her şey bu kadar mı Sabbath'ın istediği gibi olabilirdi? Birine bu kadar yakın ilgi ve alaka göstermesi karakteristik özelliklerinden biri değildi. Fakat yıllardır –dün gece koridorda Michelle'le ettiği sohbet dışında– bu kadar enteresan bir sohbet etmemişti. Denizci olduğundan beridir rastladığı, içimi baymayan tek adam.

"Uyumayıp ne yapıyorsun?"

"Yatağa uzanıp düşünüyorum, o kadar."

"Neler düşünüyorsun?"

Fish'ten öksürük misali, mağaradan çıkar gibi bir ses çıktı. Gülmeyi ancak bu kadar hatırlıyordu herhâlde. Ki eskiden çok gülerdi, bir eli kazandığı zaman deliler gibi gülerdi. "Ah, farklı farklı şeyler."

“Eski günlere dair bir şey hatırlıyor musun, Fish? Eski günleri hatırlıyor musun hiç?”

“Mesela?”

“Yetta’yla Sam’i. Annemle babamı.”

“Onlar senin annenle baban mıydı?”

“Evet.”

Fish kendini zorluyor, ıknır gibi yoğunlaşıyordu. Kafasının içinde cidden de hayal meyal bir hareketlenme olmuş gibi göründü. Ama sonunda, “Yemin ederim, hatırlamıyorum,” diye cevap verdi.

“Peki bütün gün ne yapıyorsun, meyve sebze de satmayınca.”

“Yürüyorum. Egzersiz yapıyorum. Evin içinde yürüyorum. Hava güneşliyse, dışarı çıkıp güneşleniyorum. Bugün nisanın on üçü, değil mi?”

“Evet. Tarihi nasıl biliyorsun? Takvimden mi takip ediyorsun?”

Fish, “Hayır. Nisan on üç olduğunu biliyorum işte,” derken cidden kızmış gibiydi.

“Radyo dinliyor musun? Eskiden bazen birlikte radyo dinlerdik. H. V. Kaltenhorn’un programlarını. Cepheden gelen haberleri.”

“Öyle mi? Yok, dinlemiyorum. Şurada bir radyom var. Ama uğraşmıyorum. Kulaklarım iyi işitmiyor. Yaşlandım artık. Kaç yaşında olduğumu biliyor musun?”

“Biliyorum. Yüz yaşındasın.”

“Nereden biliyorsun?”

“Babamdan beş yaş büyüktün. Babamla kuzendiniz. Tereyağı, yumurta satardı. Sam.”

“Seni buraya o mu gönderdi yoksa?”

“Evet. O gönderdi.”

“O gönderdi, ha? Karısı Yetta’yla ikisi. Onları sık görüyor musun?”

“Arada bir.”

“Seni bana o mu gönderdi?”

“Evet.”

“Müthiş bir şey, değil mi?”

Bu söz Sabbath’ı aşırı heyecanlandırdı. “Müthiş” demeyi becerebiliyorsa, o zaman o beyinden istediğim şeyler de çıkabilir demek. Karşında hayatın etkisini üzerinde taşıyan biri var. İçinde bir yerde. Onu bırakmazsan, yanında kalırsan, o etkinin etkisini görebilirsin. “Mickey. Morty. Yetta. Sam,” dediğini, “Ben de oradaydım. Yemin ederim, hatırlıyorum. Hepimiz hayattaydık,” dediğini duyabilirsin.

“Yüz yaşında bir adam için gayet iyi görünüyorsun.”

“Şükürler olsun. Fena değilim, evet. Kendimi iyi hissediyorum.”

“Ağrın sızın yok ya?”

“Hayır, hayır. Şükürler olsun ki yok.”

“Ağrın olmadığını için çok şanslısın, Fish.”

“Tanrı’ya şükürler olsun. Tabii ki şanslıyım.”

“Peki bu aralar neler yapmaktan zevk alıyorsun? Sam’le poker oynadığınızı hatırlıyor musun? Balık avladığın zamanları? Plajdan? Goyim’le birlikte denize açıldığın teknelerden? Geceleri bize gelmeyi severdin. Orada öyle oturduğumu görünce dizimi sıkardın. ‘Mickey mi, Morris mi, hangisi?’ derdin. Hiçbirini hatırlamıyorsun. Babamla Yidce konuşurdunuz?”

“*Vu den?* Hâlâ Yidce konuşabiliyorum. Onu hiç unutmadım.”

“Güzel. Demek arada bir Yidce konuşuyorsun. Çok iyi. Başka neler yapmaktan zevk alıyorsun?”

“Zevk almak mı?” Böyle bir soruyu sorabilmem onu hayrete düşürdü. Nelerden zevk aldığını sorunca ilk kez karşısında bir deli olabileceğini düşündü. Evinde bir deli var ve bu korkmak için yeterli neden. “Ne zevki?” dedi Fish. “Evde oturup duruyorum işte. Ne sinemaya gidiyorum, ne bir şey. Gitmem mümkün değil. Zaten gitsem bile bir şey göremem. Ne işe yarayacak ki?”

“Görüşüğün birileri var mı?”

“Hımmm.” İnsanlar. Cevabı gölgede bırakan koca bir karartı. Düşünüyor ama ne hakkında düşündüğüne dair hiçbir fikrim yok; ıslak çirayı yakmaya çalışmak gibi bir his. “Pek değil,” diyor sonunda. “Yan komşuyu görüyorum. Adam goy. Gentile.”

“İyi biri mi?”

“Evet, evet, iyidir.”

“Güzel. Zaten öyle olmalı. Bunlara komşularını sevmeyi öğretiyorlar. Yahudi olmadığı için şanslı sayılırsın. Peki temizliği kim yapıyor?”

“Birkaç hafta önce bir kadın gelmişti.”

Ya, tabii, ben olsam kıcına tekmeyi basardım. Şu pisliğe bak. Her yer leş gibi. Zaten salonda yer dışında temizlenecek fazla bir şey yok; divanla sehpanın dışında bir tek merdivenin orada duran kırık, kolçaksız, kumaş kaplı sandalye var –ve yerler bir zamanlar çizme İtalya’da gördüğüm, hiç unutmadığım bir hayvanat bahçesindeki maymun kafesinin zemini gibi. Ama kir ve toz daha hiçbir şey değil. Kadın ya Fish’ten daha kör ya da sahtekâr ve ayyaş. Kovuldu.

“Burada temizlenecek bir şey yok ki,” dedi Fish. “Yatak var, o da gayet iyi durumda.”

“Peki yıkama işini kim yapıyor? Giysilerini kim yıkıyor?”

“Giysiler...” Zor bir soru sordum. Sorular gitgide zorlaşıyor. Fish ya yoruldu ya da ölmek üzere. Ölecekse, Fish’in uzatmalı yaşamı sona erecekse, duyduğu son sözün “Giysilerini kim yıkıyor?” olması hiç de uygunsuz değil. Görevler. Bu adamlar görevlerden *ibaretti*. Görevlerle adamlar birdi.

“Çamaşırını kim yıkıyor?”

“Çamaşır” deyince jeton düşüyor. “Zaten birkaç şeyim var. Kendim yıkıyorum. Çok çamaşır çıkmıyor. Bir fanila, bir de külot, o kadar. Çok fazla uğraştırmıyor. Lavaboda yıkıyorum. İpe asıyorum. Sonra da... kuruyor!” Sözünün komik bir etki yaratması için biraz susuyor. Derken zafer kazanmış gibi bir kez daha: “Kuruyor!” Evet, Fish havasına girmeye başladı; hep Mickey’yi güldürecek şeyler söylerdiler zaten. Mickey de gülmeye hazırdı ama Fish’te mizah duygusu vardı, evet, mucizeler ve lütuflara dair. Kuruyor! “Ama öyle pinti ki. Zavallı kadın, ölene kadar ona tek bir şey almışlığı yoktur.” “Fischel yalnız bir adam;” derdi babası da; “bırak da geceleri on dakikacık aile havası solusun. Çocukları seviyor. Kendi çocuklarından daha çok. Neden öyle bilmem, ama seviyor işte.”

“Gidip okyanusa bakıyor musun hiç?” diye sordu Sabbath.

“Yok. Artık gidemiyorum. O iş bitti. Çok uzak. Okyanus beni terk etti.”

“Zihnin açık ama.”

“Evet, zihnim gayet açık. Şükürler olsun. İyi durumda.”

“Ev de hâlâ senin. Sebze meyve satarak iyi para kazandın.”

Fish yine kızmıştı. “Hayır, iyi *kazanmadım*, kıt kanaat geçindim işte. Sokak sokak dolaştım. Asbury Park. Belmar. Belmar’a da giderdim. Kamyonetimle. Arkası açık bir kamyonetim vardı. Sepetler yan yana dizilirdi. Eskiden burada pazar vardı. Toptancı pazarı. Yıllar önce çiftçiler de vardı. Onlar gelirdi. Çok zaman geçti. Onu bile unuttum.”

“Bütün hayatın sebze meyve satarak geçti.”

“Öyle sayılır.”

Bastır. Bir arabayı yol kenarına yığılmış karlardan tek başına kur-tarır gibi; ama tekerler boş yere dönüp duruyor, onun için *bastır*. Evet, Morty’yi hatırlıyorum. Morty. Mickey. Yetta. Sam. Söyleyebilir. Yapsın.

Ne yapacak? Bu saatten sonra senin için ne yapılabilir ki?

“Kendi annenle babanı hatırlıyor musun, Fish?”

“Hatırlıyor muyum? Tabii ki. Ah, evet. Tabii. Rusya’dan. Ben Rusya’da doğdum. Bundan yüz sene evvel.”

“1894’te doğdun.”

“Evet. Evet. Doğru. Nereden biliyorsun?”

“Amerika’ya geldiğinde kaç yaşında olduğunu hatırlıyor musun peki?”

“Kaç yaşında mıydım? Hatırlıyorum. On beş, on altı yaşındaydım. Küçük çocuktum. İngilizceyi öğrendim.”

“Peki Morty’yle Mickey’yi hatırlamıyor musun? İki kardeşi? Yet-ta’yla Sam’in oğullarını?”

“Sen Morty misin?”

“Ben onun kardeşiyim. Morty’yi hatırlarsın. Atletti. Yıldız koşu-cuydu. Sen onun kaslarına dokunup ısıklık çalardın. Klarnet. Klarnet çalardı. Her şeyi kendi elleriyle tamir edebilirdi. Okuldan sonra Feld-man için tavuk yoldı. Babam, döşemeci Kravitz ve seninle poker oynayan kasap. Ben de ona yardım ederdim. Perşembe ve cumaları. Feldman’ı da hatırlamıyorsun. Neyse, boş ver. Morty savaşta pilottu. Benim abimdi. Savaşta öldü.”

“Savaşta mı? İkinci Dünya Savaşı’nda mı?”

“Evet.”

“Üzerinden bayağı bir zaman geçmiş, ha?”

“Elli yıl geçti, Fish.”

“Uzun zaman.”

Salon, pencereleri arka bahçeye bakan yemek odasına açılıyordu. Kışları, hafta sonlarında, yemek odasındaki masada Irving’in pulla-rını tasnif ederler, Lois eve gelip üst kattaki *kendi odasına* çıkıncaya kadar pulların kenar delikleri ve suyolları incelenirken asırlar ge-çerdi. Lois bazen de *lavaboya* giderdi. Sabbath tepedeki borulardan akan suyun sesini pulları incelediğinden daha bir dikkatle dinlerdi. Irv’le birlikte oturdukları yemek sandalyelerinin üstü şimdi giysilerle kaplanmış, üzerilerine gömlekler, kazaklar, pantolonlar, montlar atıl-mıştı. Dolabın içini göremeyecek kadar kör olan ihtiyar gardırobunu buraya taşımıştı.

Bir duvarın önü boylu boyunca, Fish’in yanına oturduğundan be-ridir Sabbath’ın ara ara baktığı ve ancak şimdi tanıdığı bir büfe var-dı. Köşeleri yuvarlatılmış, cilalı akçaagaçtan; annesinin, Sabbath’ın annesinin içlerinden hiç yemek yemedikleri “iyi” tabaklarının, hiç kullanmadıkları kristal kadehlerinin durduğu kıymetli büfesi; baba-sının yılda iki kez kullandığı talliti, içindeki duaları hiç okumadığı kadife keseli tefilini de o büfede dururdu ve Sabbath bir keresinde onlar gibilerin sofrasına serilemeyecek kadar iyi olan bir yığın “iyi” masa örtüsünün altında mavi kumaş ciltli, gerdek gecesinin nasıl sağ

salim atlatılacağını anlatan bir kitap bulmuştu. Erkek banyo yapmalı, pudralanmalı, hafif (tercihen ipekli) bir sabahlık giymeli, tıraş olmalı –sabah tıraş olduysa bile tekrar olmalı– ve kadın bayılıp kalmamak için kendini zorlamalıydı. Sayfalar dolusu, yaklaşık yüz sayfa açıklamanın içinde, Sabbath aradığı tek bir sözcüğü bile bulamamıştı. Kitap daha çok aydınlatma, parfümler ve sevişme üstüne yazılmıştı. Yetta'yla Sam'e çok yardımcı olmuştu herhâlde. Bir tek kokteyl karıştırıcısını nereden bulduklarını merak ediyorum. Kitapta kokuların neler olması gerektiğinden bahsedilmiyordu; dizin bölümünde tek bir kokunun adına bile yer verilmemişti. Sabbath on iki yaşındaydı. Kokulara sonradan, annesinin bazen havalı ismini kullanarak *credenza* dediği büfesinden başka yerlerde rastlayacaktı.

Annesi ölümünden dört yıl önce huzur evine gidince ve Sabbath evi satınca, eşyalar dağıtılmış ya da çalınmış olsa gerekti. Sabbath avukatın masrafları çıkarmak için açık artırma düzenlediğini zannediyordu. Belki de Fish evlerinde geçirdiği gecelerin anısına büfeyi satın almıştı. O zaman da çoktan doksan olmuştu. Belki de Irving büfeyi yirmi dolara alıp ona vermişti. Her neyse, oradaydı işte. Fish oradaydı, büfe oradaydı; daha neler vardı acaba?

“Hatırlıyor musun, Fish, savaş zamanı sahildeki ahşap yolun ışıklarını kapatmışlardı? Karartmayı hatırlıyor musun?”

“Evet. Işıklar kapalıydı. Okyanusun sertleşip ahşap yolu kaldırdığı gibi Ocean Bulvarı'na attığını da hatırlıyorum. Hayatımda iki kez gördüğüm bir şey. Büyük bir fırtınaydı.”

“Atlantik güçlü bir okyanus.”

“Öyle. Ahşap yolu kaldırdığı gibi Ocean Bulvarı'na attı. Hayatımda iki kez.”

“Karını hatırlıyor musun?”

“Tabii ki hatırlıyorum. Buraya geldim. Evlendim. Çok iyi bir kadındı. Göçüp gideli otuz, kırk yıl oldu. O zamandan beri yalnızım. Yalnızlık iyi değil. İnsan biri olsun istiyor. Ama ne yapacaksın işte? Yapacak bir şey yok ki. En iyi şekilde yaşamaya çalışacaksın. O kadar. Güneş çıkınca, ben de arkaya çıkıyorum. Güneşte oturuyorum. Güzelce bronzlaşıyorum. Benim hayatım da bu. Sevdiğim şey bu. Açık havada olmak. Arka bahçemde. Güneş varken, genelde bütün gün orada otururum. Sen Yidce anlıyor musun? ‘Yaşlıysan, üşürsün.’ Bugün yağmurlu.”

Büfenin şokunu atlatamıyorum. Ama Fish şimdi ellerini kucağına koydu, konuşurken orada tutuyor ve aramak için geldiği her şeyin o büfenin içinde olduğunu *benim gibi* Machiavelli de biliyor olsa, şu an o bile buradan kalkamazdı. Biliyordum. Orada annemin hayale-

tinden başka bir şey var: Annem hayaletiyle birlikte mezarda. Orada Fish'in tenini bronzlaştıran güneş kadar mühim ve somut bir şey var. Buna rağmen yerimden kıpırdayamıyorum. Çinlilerin yaşlılara duyduğu saygı böyle bir şey olmalı.

"Uyuyakalıyor musun?"

"Nerede?"

"Güneşin altında."

"Hayır. Öylece bakıyorum. Gözlerimi kapayıp bakıyorum. Evet. Orada uyuyamam. Söylemiştim ya. Çok zor uyurum. Akşamleyin dört, beş gibi yukarı çıkıyorum. Yatıyorum. Yatakta dinleniyorum ama uyumuyorum. Uyku düzenim çok kötü."

"Sahile tek başına geldiğin zamanı hatırlıyor musun?"

"Sahile gelişimi mi? Nasıl yani, Rusya'dan mı?"

"Hayır. New York'tan. Bronx'tan ayrıldıktan sonra. Annenle babanın yanından ayrıldıktan sonra."

"Ha. Evet. Buraya gelmiştim. Sen Bronxlu musun?"

"Hayır. Annem öyleydi. Evlenmeden önce."

"Öyle mi? Ben de evlenip buraya geldim işte. Evet. Çok iyi bir kadınla evlenmiştim."

"Kaç çocuğunuz oldu?"

"İki. Biri kız, biri erkek. Oğlum öleli çok olmadı. Muhasebeciydi. İş iyi idi. Perakende satış işindeydi. Öbürü de Lois. Lois'i tanır mıydın?"

"Evet, Lois'i tanıyorum."

"Harika bir çocuktu."

"Öyleydi. Seni görmek ne güzel, Fish." Ellelerini tutuyorum. Tam zamanı.

"Sağolasın. Seni görmek de güzel, inan bana."

"Benim kim olduğumu biliyor musun, Fish? Ben Morris'im. Mickey. Yetta'nın oğlu. Morty benim abimdi. Ben seni, kamyonetinle sokaklarda dolaşmanı, bütün kadınların evlerinden çıkıp—"

"Kamyonete gelirlerdi."

Beni anlıyor, Fish geri döndü; kendi ellerimde kalandan daha büyük bir kuvvetle ellerimi sıkıyor. "Kamyonete gelirlerdi," dedim.

"Alışveriş etmek için. Müthiş, değil mi?"

"Evet. Aynen öyle. Müthişti."

"Müthişti."

"Yıllar, yıllar önce. O zaman herkes hayattaydı. Evdeki fotoğraflara bakmamın sakıncası var mı?" Büfenin üzerine dizilmiş fotoğraflar vardı. Çerçevesiz. Öylece duvara dayanmışlardı.

“Resimlerini mi çekmek istiyorsun?”

Büfenin bir resmini çekmeyi cidden *istiyordum*. Nasıl anlamıştı ki? “Hayır, yalnızca fotoğraflara bakmak istiyorum.”

Ellerini kucağımdan kaldırdım. Ama ayağa kalkınca, o da kalkıp gayet iyi yürüyerek arkamdan yemek odasına girip ringde küçük bir çaylağı kovalayan Willie Pep gibi hemen peşimden büfeye kadar geldi.

“Resimleri görebiliyor musun?” diye sordu.

“Fish,” dedim, “bu sensin; kamyonet de var!” Fish sokakta, kasasının iki yanına sepetleri dizdiği kamyonetin yanında hazır oldu durmuştu.

“Galiba,” dedi. “Göremiyorum ki. Bana benziyor,” dedi, gözlüğünün dibinde tuttuğum fotoğrafa bakarak. “Evet. Şu da kızım, Lois.”

Lois de ileri yaşlarında güzelliğini kaybetmişti. O da.

“Peki bu adam kim?”

“Oğlum, Irving. Peki bu kim?” diye bu kez o bana sordu, büfenin üstüne düşmüş bir fotoğrafı alarak. Hepsi de eski, kenarları su lekeli, olmuş, dokunduğunuzda parmak uçlarınıza yapışan, soluk fotoğraflardı.

“Bilmem. Şu kim? Şu kadın. Güzel kadınmış. Siyah saçlı.”

“Karım olabilir.”

Evet. Herhâlde patatesin henüz bir tomurcuk olduğu zamanlar. Ötekiler bu kadındaki güzelliğin yanına bile yaklaşamazdı. Ama ölen o oldu.

“Şu sen misin peki? Yanında sevgilin mi var?”

“Evet. Kız arkadaşımı. O zamanlar. O da öleli çok oldu.”

“Herkesten uzun yaşamışsın. Kız arkadaşlarından bile.”

“Evet. Birkaç sevgilim oldu. Karım öldükten sonra, gençlik zamanında birkaç kişi oldu. Evet.”

“Hoşuna gitti mi?”

İlk başta bu söz ona hiçbir şey ifade etmiyor. Bu soruda tam adama çatmış gibi bir hâli var. Sakat ellerim annemin yoğun bir yağ ve kir tabakasıyla kaplı büfesinde, bekliyoruz. Yemek masasına serili örtüde akla gelebilecek her türden leke var. İçerideki en kokuşmuş ve pis şey o örtü. Ayrıca eminim bizim asla kullanmadığımız örtülerden biri.

“Sevgililerin olması hoşuna gitti mi diye sordum.”

“Yani, evet,” diye cevap verdi aniden. “Evet. İyiydi. Birkaç kez dedim.”

“Ama uzun zamandır olmadı.”

“Senin mi?”

“Hayır, *senin*.”

“Benim neyim olmadı?”

“*Sevgilin*.”

“Sevgilim mi? Hayır, artık çok yaşlandım. Benden geçti artık.” Eliyle öfkeli denebilecek bir hareket yapıyor. “O iş bitti. O defter kapandı. Elveda, sevgililer.”

“Başka fotoğraf var mı? Eskiden kalma bir sürü güzel fotoğrafın var. Belki büfenin içinde de vardır.”

“Burada mı? Bunun içinde mi? Bomboş.”

“Hiç belli olmaz.”

Bir zamanlar içinde bir tefillin kesesi, tallit, seks kitapçığı ve masa örtülerinin olduğu en üst çekmece açılınca, cidden boş çıkıyor. Annem bütün hayatını çekmeceleri düzenli tutmaya adanmıştı. Bizim diyebileceğimiz şeyleri. Debby’nin çekmeceleri de, benim diyebileceği şeylerle dolu. Michelle’inkiler de. Yaşanmış ve yaşanmamış, olası ve imkânsız, bütün bir varoluş çekmecelerin içinde. Ama boş bir çekmeceye yeterince uzun baktığınızda, cidden aklınızı yitirebilirsiniz.

Uzun orta çekmecenin kapağını açmak için diz çöküyorum. İçinden bir kutu çıkıyor. Karton bir kutu var. *Bomboş* değil. Kutunun üstüne “Morty’nin eşyaları” yazılmış. Annemin el yazısıyla. Yan tarafında, yine onun el yazısıyla, “Morty’nin Bayrakları & eşyaları” yazılmış.

“Evet, haklısın. Burada bir şey yok,” deyip büfenin alt kapağını kapadım.

“Ah, ne hayatlar, ne hayatlar,” diye mırıldandı Fish, beni tekrar salona sokarken.

“Evet, iyi miydi hayat? Yaşamak güzel miydi, Fish?”

“Tabii ki. Ölmekten iyidir.”

“Öyle diyorlar.”

Ama aklımda esas her şeyin annemin Drenka’yla birlikte İnde yaptıklarını tepemden izlemek için gelmesiyle, onun için çok iğrenç bir şey olduğu hâlde kalıp izlemesiyle, bir yere varmayan, beni buraya kadar getiren bütün o boşalmaları görmesiyle başladığı vardı! Gelmen gereken yere gelinceye kadar yaşadığın saçmalıkların boyutu, yapmak zorunda olduğun hataların çokluğu! Bütün o hataları sana önceden söyleseler, yok, yapamam, gidin başkasını bulun, ben bu hataları yapamayacak kadar zeki biriyim dersin. Biz sana inanıyoruz, merak etme derler, sen yine hayır, katiyen olmaz, gidin başka bir enayi bulun dersin ama tekrar sana inançlarının olduğunu, hayal edemeyeceğin kadar büyük bir sadakatle gelmiş geçmiş en büyük enayiye

evrilebileceğini, aklına hayaline gelmeyecek boyutlarda hatalar yapabileceğini söylerler; *çünkü sona ulaşmanın başka bir yolu yok.*

Tabut eve bayrağa sarılı hâlde gelmişti. Morty'nin yanık cesedi önce Leyte'ye, Filipinler'deki bir ordu mezarlığına gömülmüştü. Ben denizlere açıldıktan sonra tabut eve gelmişti; öylesine gönderivermişlerdi. Babam göçmen el yazısıyla bana tabutun üstünde bayrak olduğunu ve cenazeden sonra askerin bayrağı "resmî şekilde" katlayıp anneme verdiğini yazmıştı. Büfedeki o karton kutunun içinde işte. Beş metre ötemde.

Yine divana oturup el ele tutuşmuşlardı. Kim olduğuma dair hiçbir fikri yok. Kutuyu kolayca aşırabilirim. Yalnızca doğru zamanı kalamam lazım. Bu arada Fish ölmezse, iyi olur.

"Ölümü düşündüğümde," diyordu Fish, "keşke hiç doğmasaydım diyorum. Keşke hiç doğmasaydım. Keşke. Öyle diyorum."

"Niye ki?"

"Çünkü ölüm korkunç, korkunç bir şey. Cidden. Ölüm iyi bir şey değil. Onun için keşke hiç doğmasaydım diyorum." Bunu öfkeyle söylüyor. Ben ölmek istiyorum çünkü ölmem gerekmiyor, o ölmek istemiyor çünkü ölmek zorunda. "Felsefem budur," diyor.

"Ama harika bir karın vardı. çok güzel bir kadındı."

"Ah, evet, orası öyle."

"Çocuklarının ikisi de çok iyidi."

"Evet. Evet. Doğru." Öfkesi yatışıyor ama hafif hafif, yavaş yavaş. Ölümü haklı gösterecek bir şey olduğuna kolay kolay ikna olmuyor.

"Dostların oldu."

"Hayır. Çok fazla dostum olmadı. Arkadaşlara ayıracak zamanım yoktu. Ama karım çok iyi kadındı. Göçüp gideli kırk, elli yıl oldu. Hoş kadındı. Dediğim gibi, onunla beni... bir saniye... Yetta tanıştırmıştı."

"Sizi Yetta tanıştırdı. Doğru. Annemin sayesinde tanıştınız."

"Adı Yetta'ydı. Evet. O da Bronx'tandı. Hâlâ aklımda. Onlar parktan geçiyordu. Ben yürüyüşe çıkmıştım. Yürürken karşılaştık. Bizi onlar tanıştırdı. O kıza âşık oldum."

"Senin yaşında bir adama göre hafızan oldukça iyi."

"Ah, evet. Şükürler olsun. Öyle. Saat kaç oldu?"

"Bire geliyor."

"Öyle mi? Geç olmuş. Kuzu pirzolanı yapmanın zamanı geldi. Tatlı olarak da elma sosu. Bire mi geliyor dedin?"

"Evet. Birkaç dakika var."

"Ah, sahi mi? Öyleyse artık yapmam lazım. Akşam yemeği vakti."

“Kuzu pırzelayı kendin mi pişiriyorsun?”

“Ah, tabii. Fırına atıyorum. On, on beş dakikada pişiveriyor. Tabii. Leziz elmalarım da var. Elmanın tekini de fırına atıveriyorum. Tatlı olarak. Sonradan bir de portakal yiyorum. Yemek dediğin böyle olur.”

“Güzel. Kendine iyi bakıyorsun. Tek başına yıkanabiliyor musun?” Şunu banyoya sok, sonra da kutuyu alıp kaç.

“Yok. Duş yapıyorum.”

“Güvenli mi? Tutunacak yeri var mı?”

“Evet. Kapalı duş işte; perdeli falan. Orada duş yapıyorum. Duş yapabiliyorum. Sorun yok. Haftada bir, evet. Duş alıyorum.”

“Seni okyanus kenarına götürecek kimse yok mu peki?”

“Yok. Okyanusu çok severdim. Gidip orada yüzerdim. Çok zaman oldu. Bayağı iyi yüzerdim. Yüzmeyi bu ülkede öğrendim.”

“Hatırlıyorum. Kutup Ayısı Kulübü’ne üyeydin.”

“Ne?”

“Kutup Ayısı Kulübü.”

“Onu hatırlamıyorum.”

“Tabii. Soğuk havalarda plaja gidip yüzen bir grup adam vardı. Kendilerine Kutup Ayısı Kulübü derlerdi. Sen de soğuk havalarda mayonu giyip gider, suya girip hemen çıkardın. Yirmili, otuzlu yıllarda.”

“Kutup Ayısı Kulübü mü dedin?”

“Evet.”

“Evet. Evet. Hatırlıyorum. Hatırladım galiba.”

“Zevkli bir şey miydi, Fish?”

“Kutup Ayısı Kulübü mü? Nefret ederdim.”

“O zaman niye katıldın?”

“Yemin ederim, nedenini hatırlamıyorum.”

“Bana da sen öğrettin, Fish. Yüzmeyi bana sen öğrettin.”

“Öyle mi? Irving’e öğretmiştim. Oğlum Asbury Park’ta doğmuştu. Lois de burada, bu evin üst katında doğdu. Yatak odasında. Şu an benim yattığım odada doğdu. Lois. Bebeğim. O da öldü.”

Salonun bir köşesinde, Fish’in başının arkasında kalan yerde kısa bir direğe sarılı bir Amerikan bayrağı duruyor. Sabbath “Morty’nin Bayrağı & eşyaları” yazısını henüz okumuşken, bayrağı ilk kez fark ediyor. Aynı bayrak mı acaba? O kutu da boş, artık içinde Morty’nin şeyleri yok ve direkte duran bayrak onun tabutunu örten bayrak mı acaba? Bayrak da bahçedeki plaj koltuğu kadar yıpranmış görünüyor. Şu temizlikçi kadın cidden temizlik yapsaydı, bayrağı uzun zaman önce yırtıp temizlik bezi yapardı.

“Şu Amerikan bayrağı nereden çıktı?” diye sordu Sabbath.

“Alalı çok zaman oldu. Nereden bulduğumu bilmiyorum, orada duruyor öyle. Ha, bir saniye. Belmar’daki bankadan vermişlerdi galiba. Çok para yatırıncı, bayrağı onlar verdi. Şu Amerikan bayrağını. Eskiden Belmar’da çok param vardı. Artık öyle bir para da kalmadı.”

“Artık yemeğini yemek istiyor musun, Fish? Gidip kuzu pirzolanı pişirmek ister misin? İstersen, ben burada beklerim.”

“Gerek yok. Zamanım var. Kaçmıyor ya.”

Fish’in gülüşü gitgide daha çok gülüşe benzemeye başlıyor.

“Mizah duygun da hâlâ yerinde,” dedi Sabbath.

“Pek sayılmaz.”

Neyse, kutuda bir şey yoksa bile, bugün iki şey öğrenmiş oldum: Ölüm korkusu asla geçmiyor ve en basit Yahudilerin içinde bile ölene kadar bir mizah kırıntısı kalıyor.

“Yüz yaşına kadar yaşayacağın hiç aklına gelir miydi?”

“Hayır, cidden gelmezdi. İncil’de yazdığını falan duymuştum ama hiç aklıma gelmezdi. Şükürler olsun, yaşadım. Ama daha ne kadar yaşarım, Tanrı bilir.”

“Yemek ne oldu, Fish? Kuzu pirzolası ne olacak?”

“Şu nedir? Şunu görüyor musun?” İçeri girdiğimde kurcaladığı zarfları yine kucağına koymuştu. “Bana okuyabilir misin? Fatura falan mı bunlar?”

“Fischel Shabas, Hammond Bulvarı, No. 13.’ Dur, açayım. Göz doktoru Kaplan’dan gelmiş.”

“Kim?”

“Dr. Kaplan, göz hastalıkları uzmanı. Neptune’da. İçinde kart var. Okuyayım. ‘Doğum Gününüz Kutlu Olsun,’ yazıyor.”

“Ah!” Bunu hatırlamak onu aşırı keyiflendiriyor. “Adı neymiş?”

“Dr. Benjamin Kaplan, göz hastalıkları uzmanı.”

“Göz hastalıkları mı?”

“Evet. ‘Sevgili Hastamın Doğum Gününü Kutlarım.’ ”

“Hiç duymadım.”

“Umarım doğum gününüz de sizin kadar özel geçer.’ Doğum günün yeni mi geçti?”

“Evet, tabii.”

“Ne zamandı?”

“Nisanın biri.”

Doğru ya. Nisan balığı. Annem hep doğum tarihinin tam Fish’e göre olduğunu düşünmüştü. Evet, hoşlanmadığı şey adamın çüküydü. Başka bir açıklaması yok.

“Yani bu yaş günü kartı.”

“Yaş günü kartı mı? Adı ne dedin?”

“Kaplan. Doktor.”

“O doktoru hiç duymadım. Belki o yaş günümü duymuştur. Öbürü neymiş?”

“Açayım mı?”

“Evet, tabii, açabilirsin.”

“Guaranty Reserve Hayat Sigortası Şirketi’nden. Önemli bir şey değil bence.”

“Ne yazıyor?”

“Sana hayat sigortası satmak istiyorlar. ‘Kırk yaş ile seksen beş yaş arasında olanlar hayat sigortası yaptırabilir,’ yazıyor.”

“At, gitsin.”

“Başka da posta yok herhâlde.”

“Cehenneme kadar yolları var.”

“Evet, ihtiyacın yok. Hayat sigortasını ne yapacaksın ki.”

“Hayır, hayır. Zaten var. Sanırım beş bin dolarlık bir şey. Hepsi ni komşum ödüyor. Sigortam o kadarlık. Daha fazlasını yaptırmam. Kimin için? Ne için? Beş bin dolar yeter işte. Ödemeleri komşum hallediyor. Ben ölünce masraflara gider, kalanını da o alır.” “Ölümü” “borç” gibi söylüyor.²⁸

“Kim bilir,” diyor Fish, “daha ne kadar ömrüm kaldı. Zamanım azaldı. Orası kesin. İnsan yüz yaşından sonra daha ne kadar yaşayabilir ki? Çok az. Bir-iki yıl yaşarsam, şanslıyım demektir. Bir-iki saat yaşarsam da, şanslıyım demektir.”

“Pirzolan ne oldu?”

“Asbury Park *Press*’ten bir adam benimle röportaj yapmaya gelecekti. Öğleyin.”

“Ee?”

“Kapıyı açık bırakmıştım. Gelmedi. Nedense.”

“Yüz yaşında olduğun için mi röportaj yapacaktı?”

“Evet. Yaş günüm diye. Öğlen gelecekti. Belki de çekinmiştir. Sizin adınız neydi, bayım?”

“Adım Morris. Çocukluğumdan beri herkes Mickey der.”

“Bir saniye. Tanıdığım bir Morris vardı. Belmar’dan. Morris. Şimdi hatırlarım.”

“Soyadım da Sabbath.”

“Kuzenimin soyadı.”

28 Death (ölüm), debt (borç) sözcükleri ile kurulan oyun (ç.n.).

“Aynen öyle. McCabe Bulvarı’ndaki.”

“Ayrıca öteki adamın adı da Morris. Vay canına. Morris, ha? Şimdi hatırlarım.”

“Pirzolanı yersen, hatırlarsın. Haydi Fish,” dedim ve Fish’i ellerinden çekerek ayağa kaldırdım. “Yemeğini ye artık.”

Sabbath, Fish’in pirzolayı pişirdiğini görmedi. Görmek isterdi. Kuzu pirzolayı görmeyi de çok isterdi. Pirzolayı pişirmesini izlemek, sonra da arkasını döner dönmez alıp hemen mideye indirmek zevkli olurdu, diye düşündü kuklacı. Ama Fish’i mutfağa sokar sokmaz üst kattaki tuvalete gitmek için izin istedi ve yemek odasına dönüp büfedden kutuyu alarak –kutu boş değildi– evden çıktı.

Zenci kadın hâlâ sundurmasının en üst basamağındaydı ve bu kez oturmuş radyo dinleyerek yağmuru izliyordu. Son derece mutluydu. O da mı Prozac kullanıyordu acaba? Yarı Kızılderili denebilecek bir yüz. Gençti. Öteki denizciler Ron’la ikimizi Veracruz’un dış mahallelerinden birine götürmüştü. Dizi dizi ışıkların olduğu, batakhanelerle dolu bir bölgede, yarısı açık, adi ve pespaye bir gece kulübündeki kaba saba masalara oturmuş onlarca genç kadın ve denizci. İçkilerini içerek pazarlık yapıyor, sonra da odaların olduğu alçak evlere gidiyorlardı. Kızların hepsi farklı farklı ırklardandı. Yucatán Yarımadası; Mayalar tarihe gömüleli çok da fazla zaman geçmemiş. Irkların birbirine karışması her zaman gizemli bir şeydir. İnsanı yaşamın derinliklerine çeker. Benim kız harika bir kişiliği olan çok tatlı bir şeydi. Çok koyu tenliydi. Nazik, güleç yüzlü, çekici ve fazlasıyla içtendi. Taş çatlasa yirmi yaşındaydı. Telaşsız, acelesiz, çok şeker bir kızdı. Bana sonradan çok kaşıntıdırıcı merhem gibi bir şey sürdüğünü hatırlıyorum. Herhâlde her çeşit hastalığı engelleyen kanama durdurucu bir şey. Çok iyi bir kızdı. Aynı bunun gibi.

“İhtiyar nasıl?”

“Kuzu pirzolasını yiyor.”

“Yuppîi,” diye haykırdı kız.

Tanrım, onu tanımak isterdim! Devamlı vurun. Hayır. Çok yaşlıyım. Benden geçti artık. O iş *bitti*. O defter *kapandı*. Elveda, sevgililer.

“Teksaslı mısın? O yuppi nereden çıktı öyle? Yuppii kay yo kay yey.”

“O yalnız sığırlara söylenir,” dedi kız, ağzını kocaman açıp gülererek. “Vuupii tay yay yo, yürüyün, küçük düveler.”

“Düve de neymiş?”

“Doğum yapmamış dişi inek yavrusu. Çiftleşmemiş küçük ineklere denir.”

“Tam bir kovboymuşsunuz. Ben de sizi Asbury kızı sanmıştım. Sizden hoşlandım, bayan. Mahmuzlarınızın şingirtisini duyabiliyorum. Adınız nedir?”

“Hopalong Cassidy,” dedi kız. “Sizin nedir?”

“Baal Şem Tov, İsrail Ben Eliezer; Tanrı’nın Kutlu Adının Efendisi. Buradaki sinagogta Ahşap Yol derler.”

“Tanıştığımıza memnun oldum.”

Sabbath, “Sana bir hikâye anlatayım,” diyerek omzuyla çenesini kaşırken, Morty’nin eşyalarıyla dolu kutuyu iki kolunun üstünde tutmuş, arabasının yanında duruyordu. “Haham Mendel bir seferinde ustası Haham Elimelekh’e akşamları karanlıktan önce ışığı düren meleş, sabahları da hava aydınlanmadan önce karanlığı düren meleş görüğünü söyleyerek böbürlenmiş. ‘Evet,’ demiş Haham Elimelekh, ‘gençken ben de görürdüm. Sonradan bunları bile görmemeye başlıyorsun.’”

“Yahudi fıkralarını anlamıyorum, Bay Ahşap Yol.” Kız yine gülüyordu.

“*Hangi* fıkraları anlıyorsun?”

Ama Morty’nin –orada, en altta, resmî şekilde katlanmış hâlde durduğunu bildiğim– Amerikan bayrağı, “Bu Yahudi yasasına aykırı,” diyor ve Sabbath kutuyla birlikte arabaya binip plaja, artık orada olmayan ahşap yola gidiyor. Ahşap yol artık yok. Elveda, ahşap yol. Okyanus sonunda onu kaldırıp atmış. Atlantik güçlü bir okyanus. Ölüm korkunç bir şey. O doktoru hiç duymadım. Müthiş. Evet, aynen öyle. Her şey müthişti. Elveda, müthiş. Mısır ve Yunanistan, elveda; ve elveda, Roma!

Sabbath’ın o yağmurlu, sisli öğleden sonrasında, Morty’nin yaş gününde, 13 Nisan 1994’te, farklı bir eyaletin plakasını taşıyan, McCabe Bulvarı’nın Ocean Bulvarı’yla kesiştiği ve plaja çıktığı yerdeki tek araba olan, çapraz park edilmiş arabasının içinde tek başına, fırtınanın kuyruğuna takılmışçasına güneye doğru sürüklenirken öylesine çalkalanıp duran gri Deniz Tanrı’yı izlerken o kutuda buldukları. Sabbath’ın hayatında daha önce bu kutunun yerini tutabilecek, Nikki gittikten sonra Nikki’nin Çingene giysilerini elden geçirmek dâhil kutuyla boy bile ölçüşebilecek hiçbir şey olmamıştı. O dolap da korkunç bir şeydi ama kutuya kıyasla solda sıfırdı. Acının bu katışıksız, canavarca saflığı Sabbath için yeni bir şeydi, o âna kadar bildiği bütün acılar bunun

yanında acının taklidi gibi kalırdı. Esaslı, şiddetli, en beterinden, tek bir cinse, hatırlayan hayvana, uzun süreli belleği olan hayvana işkence etmek için yaratılmış bir şeydi bu. Ortaya çıkması içinse Yetta Sabbath'ın büyük oğluna ait eşyaları sakladığı kutuyu açıp içindekileri eline almak yetiyordu. Atlantik'in kazıklarından söktüğü saygın bir ahşap yol olmak, okyanus kenarındaki küçük bir şehrin kıyısı boyunca uzayıp giden, aşınmış, iyi yapılmış, eski moda, güçlü kuvvetli bir adamın göğsü genişliğindeki kreozotlanmış kazıkların üzerine yerinden oynamayacak şekilde sabitlenmiş ahşap bir sahil yoluyken sahildeki tanıdık dalgaların bir çocuğun değişen dişleri gibi oraya buraya oynatmaya başladığı ahşap bir yol olmak böyle bir şey olsa gerekti.

Yalnızca eşyalar. Yalnızca birkaç eşya ama Sabbath için hepsi de asrın kasırgası gibiydi.

Morty'nin koşucu olarak aldığı şeref arması. Kenarları siyah, koyu mavi. A harfinin orta çizgisinde kanatlı bir koşu ayakkabısı. Arka-sında ufak bir etiket: "Standart Flamacılık. Big Run, Pennsylvania." Arma açık mavi hırkasına dikiliydi. Asbury Bishops hırkasına.

Foto. İki motorlu B-25; düşürülen J değil, eğitim aldığı D. Morty'nin üstünde fanila, asker pantolonu, asker künyesi, subay kepi, paraşüt kemeri. O güçlü kolları. İyi çocuk. Ekibi toplam beş kişi, hep birlikte pistteler, arkada motorlardan birinin bakımını yapan teknisyenler. Arkada "Fort Story, Virginia" damgası var. Mutlu görünüyor, nasıl tatlı. Saat. Benrus'um. Bu saat.

Long Branch'teki La Grotta'da çektirilmiş portre fotoğrafı. Şapkalı, üniformalı bir çocuk.

Foto. Stadyumda disk atarken. Kolunu arkasına almış, dairesini çizmeye hazırlanmış.

Foto. Hareket hâlindeyken. Disk atılmış, bir buçuk metre ötesinde. Ağzı açık. A amblemlili koyu renk atlet, kısacık mavi şort. Pastel renkli bir fotoğraf. Sulu boya gibi akan renkler. O açık ağzı. Kasları.

İki kısa ses kaydı. Bunları hiç hatırlamıyorum. Bir tanesini kendi, 324 C.T.D. (Uçak Mürettebatı), Eyalet Öğretmen Koleji, Oswego, New York, adresinden yollamış. "Bu canlı kayıt YMCA'nın işlettiği bir USO kulübünde yapılmıştır." O plaktaki sesi. "Bay ve Bayan S. Sabbath ve Mickey'ye"

İkinci plağın arkası metal kaplı. "Bu 'plak-mektup' EVDEN UZAK BİR YUVA olan USO kulüplerinde zaman geçiren silahlı kuvvetler mensuplarının istifade ettiği birçok hizmetten biridir." SES-O-GRAF. Otomatik Ses Kaydedici. Bay ve Bayan S. Sabbath ve Mickey'ye. Beni hiç unutmazdı.

Birbirine dikilerek kipa şekline getirilmiş, kırmızı, beyaz ve mavi satenden ikiz kenar üçgenler. Öndeki beyaz üçgen V şeklinde ve V'nin altında nokta-nokta-tire: V'nin Mors alfabesindeki kodu. Onun altında "Tanrı Amerika'yı Korusun" yazısı. Bir vatanseverin kipası.

Minyatür İncil. *Yahudice Kitabı Mukaddes*. İçinde, açık mavi mürekkeple, "Tanrı sizi korusun ve esirgesin, Arnold R. Fix, Rahip" yazısı. İlk sayfanın başında "Beyaz Saray" yazıyor. "Başkomutan olarak orduda hizmet yapan herkesin İncil'i okumasını salık vermekten..." Franklin Delano Roosevelt abime İncil'i okumasını "salık veriyor." Bu çocukları ölüme gönderdikleri gibi. Salık veriyor.

Birleşik Devletler Silahlı Kuvvetleri'nde Görev Yapan Yahudiler İçin Kısaltılmış Dua Kitabı. Kahverengi bir cep kitabı. İbranice ve İngilizce. Ortadaki iki sayfanın arasında, ailenin şipşak çekilmiş sepya bir fotoğrafı. Ön bahçedeyiz. Abimin eli babamın omzunda. Babam takım elbise, yelek giymiş hatta cebine mendilde koymuş. Ne bu? Roş Aşana mı? Ben dökümlü ceketim ve kumaş pantolonumla gayet şıkım. Annem pardösü giyip şapka takmış. Morty'nin üstünde spor ceket var ama kravat takmamış. Gittiği sene. Fotoğrafı yanına almış. Nasıl da tatlı görünüyor. Babama bak; aynı Fish gibi, fotoğraf makinesinin karşısında kasılıp kalmış. Anneciğimin tüllü şapkası. Morty resmimizi Birleşik Devletler ordusundaki Yahudiler için basılmış dua kitabının içinde taşımış. Ama Yahudi olduğu için ölmedi. Amerikalı olduğu için öldü. Onu Amerika'da doğduğu için öldürdüler.

Tuvalet çantası. Kahverengi deriden, üstüne altın rengi harflerle "MS" yazılmış. Yaklaşık on beşe, on sekiz ve sekiz santim boyutlarında. İçinde iki kutu kapsül var. Yavaş salınımlı kapsüller. Dexamyl. Hem anksiyete hem de depresyon için. 15 mg. Dexedrine ve $1\frac{1}{2}$ $1\frac{1}{2}$ gr. Amobarbital (Amobarbital mi? Bu Morty'nin mi yoksa annemin mi? Annem kafayı üşüttükten sonra Morty'nin çantasına kendi şeylerini de mi koydu acaba?) Mennen marka yarısı bitmiş fırçasız kullanılan tıraş kremi tüpü. Yeşil-beyaz, üstü delikli, küçük karton kutuda, erkekler için Mennen talk pudrası. Procter & Gambler'ın hediyesi, Shasta şampuanı. Tırnak makası. Taba rengi tarak. Erkekler için Mennen briyantın. Kokusu hâlâ gitmemiş. Hâlâ kurumamış! İçindeki şey kurumuş, etiketsiz bir şişe. Taklit mine bir kutu, içinde Ivory sabun, açılmamış. Küçük kırmızı bir kutunun içinde Majestic tıraş makinesi. Kablolü. Başlığında kıllar var. Abimin sakalından kalma mikroskopik kıllar. Resmen.

Siyah deriden para kemeri, tenine değe değe esnemiş.

Siyah plastik bir tüp: İçindeki bronz madalyada "1941 Şampiyonası, Disk Atma Üçüncülüğü" yazıyor. Asker künyesi. Kan grubu

“A” ve İbranice’nin “İ”si. Morton S Sabbath 12204591 T 42. Altında annemin adı. Yetta Sabbath McCabeBlv Bradley Beach, NJ. Üstünde “Saraka Zamanı”²⁹ yazan yuvarlak sarı bir rozet. İki mermi. Üzerinde kıızıl haç ve “Hizmetinizdeyiz” yazısı olan beyaz bir rozet. Teğmen apoletleri, iki set. Bronz kanatlar.

Ufak tuğla boyutlarında, kırmızı ve altın rengi çay kutusu. Sweet-Touch-Nee çayları. (Evde duran, içine ıvır zıvır şeyleri, telleri, anahtarları, çivileri, çerçeve askılarını falan koyduğumuz şey değil mi bu? Morty yanında mı götürmüş yoksa annem eşyalarını sonradan bunun içine mi koymuş acaba?) Armalar. Hava Apaçileri. 498inci Filo. 345inci Bombalama Grubu. Hangisinin ne olduğunu hâlâ hatırlıyorum. Şerit rozetler. Şapkasındaki kanatlar.

Klarnet. Beş parça. Klarnetin ağızlığı.

Bir ajanda. 1939 İdeal Mini Ajanda. Yalnızca iki not alınmış. 26 Ağustos için: “Mickey’nin yaş günü.” 14 Aralık için: “Shel ve Bea evlendi.” Kuzenimiz Bea. Benim onuncu yaş günüm.

Askerî dikiş seti. Küf tutmuş. Toplu iğneler, dikiş iğneleri, makas, düğmeler. İçinde biraz hâkî renk iplik kalmış.

Evrak. Amerikan kartalı. *E pluribus unum* (Çokluktan birliğe). 15 Aralık 1944 tarihinde, Pasifik bölgesinin güneybatısında ülkesine hizmet ederken can veren Teğmen Morton S. Sabbath’ı minnetle anarız. Kendisi özgürlüğün yaşamaya devam ederek büyümesi ve lütuflarının artması adına ölen, ardı arkası gelmeyen vatanseverlerden biriydi. Özgürlük yaşıyor ve bu sayede o da yaşıyor; hiçbirinin yaptıkları boşa gitmedi. Franklin Delano Roosevelt, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı.

Evrak. Mor Kalp. Amerika Birleşik Devletleri bu yazıyı okuyacak olan herkese şükranlarını sunar: 1945 Haziran’ının on altıncı günü Washington şehrinde tarafımda imzalanan işbu belge ile, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı’nın Kongre tarafından kendisine verilen yetkiye dayanarak, askerî liyakati ve görev sırasında yaralanarak 15 Aralık 1944 tarihinde can verdiği için, Teğmen Morton Sabbath’ı 7 Ağustos 1782 tarihinde New York, Newburgh’da General George Washington tarafından verilmeye başlanan Mor Kalp madalyasını almaya layık bulunduğu tasdik olunur. Savaş Bakanı Henry Stimson.

Sertifikalar. Filistin’de dikilen ağaçlara ait. Morton Sabbath’ın anısına, Jack ve Berdie Hochberg tarafından diktirilmiş. Sam ve Yetta Sabbath tarafından diktirilmiş. Eretz Yisrael’in Yeniden Ağaçlandırılması İçin. Ulusal Yahudi Fonu tarafından Filistin için diktirilmiştir.

29 “Time for Saraka,” Bir müşhil ilacının reklamı (ç.n.).

İki tane küçük seramik biblo. Biri balık. Ötekinde çocuğun biri bahçedeki tuvalette otururken, başka bir çocuk da köşede sırasını bekliyor. *Biz de* çocuktuk. Bibloyu bir gece plajın orada Pokerino oynarken kazanmıştık. Aramızda espri konusuydu. Helâ. Morty savaşa giderken onu da yanında götürmüştü. Seramik mavi balıkla birlikte.

En altta Amerikan bayrağı. Nasıl da ağır! Resmî şekilde katlanmış falan.

Bayrağı alıp plaja indi. Orada açtığı kırk sekiz yıldızlı bayrağa sarındı ve sisin içinde ağladı durdu. Onu Bobby ve Lenny'yle, arkadaşlarıyla birlikte izlemek, birlikte aylıklık edip şakalaşmalarını, gülüşerek fıkralar anlatmalarını izlemek nasıl da zevkliydi. Adresi yazarken adımı yazmayı hiç unutmazdı. Hep beni de yazardı!

Sabbath ancak o bayrağa sarınıp iki saat boyunca plajda taban teptikten sonra –kumlarda yürüyerek Shark Nehri'ndeki açılır kapanır köprüye kadar gidip döndükten, yol boyu ağladıktan, hızlı hızlı konuştuktan, çılgınca bir sessizliğe gömüldükten, derken haykırarak kendisinin bile anlamadığı şeyler söyledikten sonra– tam iki saat boyunca bağırarak Morty hakkında, abisi hakkında, acısını atlatamayacağı tek kaybı hakkında aklına geleni söyledikten sonra arabasına döndü ve yerde, fren pedalının yanında, Morty'nin üzerindeki adresleri kendi okunaklı el yazısıyla yazdığı zarfları buldu. Kutunun içini boşaltırken düşmüşlerdi ama o an o kadar duygusaldı ki bırakın okumayı, yerden almamıştı bile.

Geri dönmüştü çünkü iki saat boyunca denizle gökyüzüne baktıktan ve hiçbir şey göremedikten, her şeyi gördükten ve hiçbir şey göremedikten sonra artık kendine geldiğini ve 1994'e döndüğünü düşünmüştü. Bir daha onu bu şekilde içine çekebilecek tek şeyin okyanus olduğu sonucuna varmıştı. Üstelik her şeyi tek bir kutu yapmıştı. O zaman bir de dünyanın tarihini hayal edin. Çok fazlayız çünkü acı da, acının yüzlerce ve binlerce türü de çok fazla.

Zarfların üzerindeki iade adresi Teğmen Morton Sabbath'ın San Francisco'daki askerî posta numarasıydı. Uçak postasıyla altı sent. Posta damgaları kasım ve Aralık 1944 tarihli. Sabbath'ın parmağını altına soktuğu anda parçalanan kupkuru bir lastik bantla bir arada duran, Pasifik'ten gelmiş beş mektup.

Ondan bir mektup almak her zaman muhteşemdi. Hayattaki en önemli şeydi. Tepede A.B.D. ordusunun amblemini, onun altında Morty'nin el yazısını görünce, bir an için Morty'yi de görmüş gibi olurdum. Annesi akşam yemeğinde herkese okuduktan sonra bile, mektubu herkes on kere, yirmi kere daha okurdu. "Morty'den

mektup geldi!" Komşulara. Telefonda. "Morty'den mektup var!" Bunlar da son beş mektuptu.

3 Aralık 1944

Sevgili anneciğim, babacığım & Mickey,

Herkese selam, evde durumlar nasıl. Bugün posta geldi & kesin bana da vardır dedim ama yoktu. Galiba birileri bir yerlerde işleri karıştırmış ve sanırım kim olduklarını bulmaya çalışacağım. Yapabilirsem Yeni Gine'ye uçup bir bakacağım.

Bu sabah 9.20'de kalkıp tıraş oldum ve kahvaltı ettim. Yine yağmur başlayınca ben de çadırıma gidip B.4 çantamın üstüne bizim grubun amblemini boyadım. Bir Kızılderili kafası ve üstüne de Hava Apaçileri diye yazacağım. Hava Apaçileri'yle ilgili bir haber görürseniz bizim grup olduğunu anlarsınız. Günün çoğunu resmi yaparak geçirdim sonra da bir çay demleyip "kayıntılık" olarak kurabiye yedik.

Anne yazdığım mektuplardan silinen yerler oluyor mu. Akşam yemek yedikten sonra yarın uçuşum var mı diye baktım.

Gece radyo dinleyerek kâğıt oynadık. Biraz caz dinledik. Bu arada oyunu ben kazandım.

Yemekhaneden biraz ekmek aldım, üzüm marmelatımız da vardı & bu akşam sıcak çikolata yapıp ekmek & marmelat yedik.

Neyse millet sanırım şimdilik bu kadar ve mektubu bütün sevgilerimi göndererek bitiriyorum. Çok çalışmayın & kendinize iyi bakın. Herkese sevgilerimi iletin & İyi Olun.

Tanrı Sizi Korusun & esirgesin.

Sizi çok seven oğlunuz,
Mort

7 Aralık 1944

Sevgili anneciğim, babacığım & Mickey,

Selam millet işte bir gün daha bitmek üzere ve bu gece harekât subayıyım. Buralarda çok sık uçuş yaptığımızı herhâlde gazetelerden okumuşsunuzdur.

Buralarda size söylemediğim fazla bir haber yok. Bu arada "Hava Apaçileri"yle ilgili bir haber okursanız göreve çıktığımızı anlarsınız çünkü o bizim grup. Savaş üç yıl önce bugün başlamıştı.

Bugün çadırımızı kurduk yarın da içine tahta döşemeyi deneyeceğim. Buralarda ahşap zor bulunuyor ama nerede arayacağını bilersen de genelde buluyorsun. Çadırı eve benzetmek için bir duş ve ufak tefek başka şeyler yapıyoruz. Buralılar bize yardıma hevesli. Japonlar çoğunu aldığı için fazla giysileri yok ve birkaç parça giyeceğe hemen her şeyi yapmaya hazırlar.

Sıkça hava baskını yapıyoruz ama sözünü etmeye degecek bir şey yok.

Evde durumlar nasıl? Burada yemekler epey düzeldi & akşam yemeğinde hindiyle bol bol sebze yedik.

Neyse millet yazacak bir şey kalmadığı için bu gecelik de bitiriyorum. Kendinize iyi bakın & Tanrı Sizi Korusun. Hepinizi çok seviyorum & oralar aklımdan çıkmıyor.

Kocaman bir kucak ve de öpücük çocuklar.

İyi geceler.

Sizi çok seven oğlunuz,
Mort

9 Aralık 1944

Sevgili anneciğim, babacığım & Mickey,

Selam millet 17 Kasım tarihli zafer postanızı³⁰ aldım ve sizden haber almak tabii ki harikaydı. Anne zafer postasını kullanma çünkü hem gelmesi daha uzun sürüyor hem de mektupta daha çok şey yazabiliyorsun. Sizin mektuplar artık 14 günde bile gelebiliyor yani durumlar düzeldi. Sid L.'in nerede olduğunu öğrenir öğrenmez bana yazın çünkü buraya gelirse onu bulmak istiyorum. Şu âna kadar paketleriniz gelmedi ama yakında gelirler herhâlde.

Birkaç gün önce yeni bir uçağı getirmek için bizim eski bölgeye uçtum. İki gündür burada bekliyorum yine Gene Hochberg'ü buldum ve birlikte iyi zaman geçirdik. İhtiyaçtan kendime yeni bir çift ayakkabı ve birkaç tane de yatak kılıfı aldım. Burada yıkanması için bıraktığım giysilerimi de bulup aldım. Bir kasa da greyfurt suyu aldım çünkü görevde susayınca iyi gidiyor. Dün gece "Irish eyes are smiling" filmi izledim hoşuma gitti. Gece yağmur yağdığı için miskinleştim ve sabah 10:30'a kadar kalkamadım.

30 Victory Mail, v-mail, İkinci Dünya Savaşı'nda yerden kazanmak için mikrofilmler hâlinde taşınan mektuplar (ç.n.).

Evdeki herkesin iyi olduğunu öğrenmek güzel. Bugün Eugene'e bir bakacağım sanırım. Dün çadırına sermesi için ahşap vermiştim.

Neyse çocuklar şimdilik benden bu kadar. İyi olun & Tanrı Sizi Korusun. Hep aklımdasınız.

Sizi çok seven oğlunuz,
Mort

10 Aralık 1944

Sevgili anneciğim, babacığım & Mickey,

Selam millet biz hâlâ yeni uçağı bekliyoruz. Dün Gene'i görmeye gittim ama fazla kalamadım çünkü cipi filoya teslim etmem gerekiyordu. Bob Hopes'un kitabı "I never left home"u okudum, çok iyiydi. O sırada yağmur yağmaya başladı ve yemek vaktine kadar durmadı. Bir arkadaşımın çadırında birkaç saat briç oynadık. Sonra biraz jambon & yumurta & soğan & ekmek & sıcak çikolatayla karnımızı doyurduk.

Bayağı geç uyudum ve kahvaltı için 7.10'da kalktım. Sabahın çoğunu ayakkabılarımı temizleyip cilalayarak geçirdikten sonra yardımcı pilotumla beraber tabancalarımızı alıp şişelerle teneke kutulara ateş ederek talim yaptık. Çadıra dönünce tabancamı parçalayıp yağladım. Kitabımı bitirip akşam yemeği yedim. Klarnet çaldım.

Gece bizim çocuklardan birini görmek için hastaneye gittim ve birkaç gün içinde çıkacağını öğrendim. Şu an size yazarken radyo dinliyorum.

Evde durumlar nasıl? Bir ay kadar önce 222 dolar göndermişim ama havalenin gelip gelmediğini hâlâ yazmadınız. Aldıysanız lütfen haber verin. Ayrıca savaş tahvillerimi ve ayda 125 dolarlık kâr payımı da alıyor olmalısınız.

Pekâlâ çocuklar iyi olun ve de kendinize iyi bakın. Sizleri çok özlüyorum & tabii ki savaşın bir an evvel bitmesini diliyorum.

İyi geceler ve Tanrı Sizi Korusun.

Sizi çok seven oğlunuz,
Mort

12 Aralık 1944

Sevgili anneciğim, babacığım & Mickey,

Nihayet bugün döndüm ve yeni uçağı da buraya getirdim.

Dün gece güzel bir film izledim ve çadıra dönüp çocuklarla biraz laklak ettikten sonra kafayı vurup yattım. Sabah bizim uçağa binip doğruca buraya geldim. Kol uçuşu yaptık ve yeni uçakların ötekilerden çok daha hızlı olduklarını gördük.

Burada yemekler çok iyi ve hâlâ bizim çadırla uğraşıyoruz. Zeminin ahşap döşemesi yakında biter.

Akşam yemekte taze kuzu eti ve iyi bir kahve vardı. Eski yerden çadır için bayağı bir malzeme getirdim. Burada işler gayet iyi gidiyor, baskınla ilgili haberleri mutlaka okumuşsunuzdur. Tabii ki bizde katıldık.

Evde durumlar nasıl? Son birkaç gündür mektup almadım ama yarın bir şeyler gelir herhâlde.

Mickey'nin disk ve güllerde başarılı olmasına çok sevindim tabii. Gevşeyip idmanları aksatmazsa, kim bilir, belki bir gün Olimpiyatlar'a bile katılır.

222 dolarlık havalemi ve savaş tahvilimi aldıysanız bana haber verin.

Sanırım birkaç ay içinde izne çıkabileceğiz.

Neyse millet şimdilik bu kadar. Yazacak bir şeyler olduğu sürece sık sık yazacağım.

İyi geceler ve Tanrı Sizi Korusun. Hepinizi sık sık düşünüyorum ve bir an önce görebilmeyi diliyorum.

Sizi çok seven oğlunuz,

Mort

Japonlar ertesi gün uçağını düşürdü. Bugün yetmiş yaşında olacaktı. Yaş gününü kutlayacaktık. Bütün bunlar kısa süreliğine, çok kısa süreliğine onun olmuştu.

B-25 D'NİN MAKSİMUM HIZI 4.572 metrede saatte 7802 kilometreydi. Menzili 2414 kilometreydi. Boş ağırlığı 9.208 kilogramdı. O düz martı kanatlarının açıklığı 20.6 metreydi. Uzunluğu 15.5 metreydi. Yüksekliği 4.8 metreydi. Arka taretinde ve açılıp kapanabilen ön taretinde 12.7 mm makineli ve 12.7 mm çift namlulu makineli vardı. Normal bomba ağırlığı 907 kilogramdı. Taşıyabileceği maksimum ağırlık 1.633 kilogramdı.

Sabbath'ın North American Mitchel B-25 orta menzilli bomba uçağı hakkında bilmediği yoktu ve Morty'nin eşyalarını yanına, yolcu koltuğuna koymuş, arabayı karanlıkta kuzeye doğru sürerken bu bilgilerin çoğunu net olarak hatırlayabiliyordu. Yine Amerikan bayrağına sarınmıştı. Bayrağı üstünden hiç çıkarmayacaktı; ne gerek vardı ki? Kırmızı, beyaz ve mavi, Victory'nin [Zaferin] V'si amblemlı, Tanrı Amerika'yı Korusun kirası başındaydı. Bu şekilde giyinmek hiçbir şeyi bir nebze olsun değıştirmiyor, dönüştürmüyor, bir şeyi sona erdirmiyor, Sabbath'ı ne kaybolup gidene yaklaştıyor ne de var olan dan uzaklaştırıyordu fakat yine de bundan böyle hep bu şekilde giyinmeye kararlıydı. Şen şakrak bir adam her zaman için kendi dinini yansıtacak şekilde giyinmeliydi. Zaten giysiler birer maskeydi. Sokağı çıkıp insanları giysileri içinde gördüğünüzde, neden doğduğuna dair kimsenin bir fikri olmadığını ve farkında olsunlar ya da olmasınlar, herkesin sürekli bir rüyanın içinde rol yaptığını anlıyordunuz. Büyük filozoflar olarak tek yapmamamız gereken, cesetleri giydirmek. Linc'e kravat takılması hoşuma gitmişti. Bir de Paul Stuart takım elbise. Göğüs cebinde de ipek mendil vardı. O kılıkta her yere gidebilirdi.

Jimmy Doolittle'in baskını. On altı tane B-25, yalnızca karaya iniş yapabilen on altı uçak 1.078 kilometre uzağı bomba atmak üze-

re gemiden kalkış yapmıştı. Elli iki yıl önce gelecek hafta, 18 Nisan 1942'de, USS Hornet gemisinden. Tokyo üzerinde geçen altı dakikanın ardından bizim evde curcuna kopmuş, Sam bir yıllık istirahakını bir gecede bitirerek iki bardak snaps içmişti. Uçaklar Tanrı İmparator'un (Tanrı ona sıradan insanlara verdiği taşaklardan bir çift vermiş olsa, kafadan çatlak amirallerini bütün bunlara gerek kalmadan önce durdurabilecek olan Tanrı İmparator'un) sarayı üzerinden uçmuştu. Pearl Harbor'dan yalnızca dört ay sonra, savaş sırasında Japonya'ya yapılan ilk baskındı; on, on bir tonluk orta menzilli bomba uçakları on altı kez güverteden kalkış yapmıştı. Ardından, 1945 Şubat'ıyla Mart'ında, Mariana Adaları'ndan kalkan B-29'lar Japonya'yı yakıp kül etti: Tokyo, Nagoya, Osaka, Kobe; ama bu B-29'ların Hiroşima ve Nagasaki'nin işini bitiren en büyükleri ve en iyileri, bizim için sekiz ay geç kalmıştı. Bu lanet olası şeyin bitmesi gereken tarih 1944'ün Şükran Günü'ydü; *cidden* şükran duyulacak bir şey olurdu bu. Gece radyo dinleyerek kâğıt oynadık. Biraz caz dinledik. Bu arada oyunu ben kazandım.

Japonların bomba uçağı Mitsubishi G4M1'di. Avcı uçakları Mitsubishi Zero-sen'di. Geceleri Zero'yu düşünmekten, Sabbath'ın gözüne uyku girmezdi. Birinci Dünya Savaşı'nda uçuş yapmış bir matematik öğretmeni, Zero'ların "yenilmez" olduğunu söylemişti. Filmlerde de "ölümcül" oldukları söyleniyordu ve Morty'nin boş yatağının yanında, karanlıkta tek başına yattığında, Sabbath bu "ölümcül" lafını bir türlü aklından çıkaramıyordu. O sözü düşündükçe çılgılık atmak istiyordu. Japonların Pearl Harbor'da kullandığı, gemiye iniş de yapabilen uçağın adı Nakajima B5n1'di. Yüksek irtifa avcı uçakları Kawasaki Hien, LeMay'ın Avrupa'dan XXI. Bombalama Komutanlığı'na gidip gündüz baskınları yerine geceleri yapılan stratejik bombardımanlara başlamasına kadar B-29'lara kök söktüren "Tony"ydi. Bizim gemiye iniş yapabilen uçaklarımız: Grumman F6F, Vought 54U, Curtiss P-40E, Grumman TBF-1; Hellcat. Corsair, Warhawk, Avenger. Hellcat 2.000 beygir gücünde, Zero'dan *iki kat* güçlüydü. Sabbath'la Ron model uçaklar sayesinde Japonların Morty'yle ekibinin karşısına çıkardığı bütün uçakların siluetlerini öğrenmişlerdi. Ron'un en sevdiği Amerikan avcı uçağı P-40 Warhawk Burma ve Çin'de Uçan Kaplan olarak kullanıldığında, burnunun altı köpek balığı ağzı şeklinde boyanmıştı. Sabbath'ın en sevdikleri Albay Doolittle'la Teğmen Sabbath'ın uçağı B-25'ti: İki adet 1.700 beygir gücünde Wright R-2600-9 on dört silindirli radyal motor, ikisinde de Hamilton-Standard pervaneler.

Morty'nin eşyaları ondayken nasıl kendini öldürecekti? Lanet olsun, sürekli yaşamaya devam etmene neden olacak bir şeyler çıkıyordu! Arabayı kuzeye doğru sürüyordu çünkü aklına kutuyu eve götürüp stüdyosuna koymaktan, oraya kilitleyip güven altına almaktan başka bir şey gelmiyordu. Morty'nin eşyaları yüzünden, kocası uyurken adamın çükünü kesen Virginialı bir kadına hayran olan karısının yanına geri dönüyordu işte. Bunun dışında tek seçenek kutuyu tekrar Fish'e verip plaja inmek ve kendini yükselen denizin dalgalarına atmak mıydı? Elektrikli tıraş makinesinin kesici başlığında Morty'nin sakalından parçacıklar vardı. Klarnetin kamışı da parçalarına ayrılmış hâlde durduğu kutunun içindeydi. Morty'nin dudaklarına değen kamış. Morty'nin saçlarını taradığı tarakla tırnaklarını kestiği makas Sabbath'ın yalnızca yirmi, yirmi beş santim ötesinde, "MS" baskılı tuvalet çantasının içinde duruyordu. Bir de iki ses kaydı. 1939 yılı için çıkarılmış İdeal Mini Ajanda'ya, 26 Ağustos için ayrılmış bölüme, Morty'nin el yazısıyla "Mickey'nin yaş günü" yazılmıştı. Dalgalara doğru yürüyüp bu şeyleri geride bırakamam.

Drenka. *Onun* ölümü. Son gecesi olacağını bilemezdim. Hemen her gece aynı manzarayla karşılaşıyordum. Artık kanıksamıştım. Ziyaret saati sekiz buçukta bitiyordu. Ben dokuzdan biraz sonra giderdim. İyi huylu, balık etli bir sarışın olan gece hemşiresine el sallayıp koridordan yürümeye devam ederek Drenka'nın karanlık odasına girerdim. Yasaktı ama hemşire izin verirse girebiliyordun. İlk seferinde Drenka rica etmiş, sonra da öyle devam etmişti. "Ben çıkıyorum." Hemşireye her seferinde sessizce böyle derdim: *Artık yalnız*, der gibisinden. Kimi zaman ben çıkarken morfin sayesinde çoktan uykuya dalmış, hem kuru dudakları hem de gözleri hafif aralık olurdu. Gözlerinin beyazı görünürdü. Gिरerken ya da çıkarken onu bu hâlde gördüğümde, kesin öldü derdim. Ama göğsü hareket ederdi. Yalnızca uyuşturucunun etkisindeydi. Kanseri her yere yayılmıştı. Ama kalbiyle akciğerleri hâlâ sağlamdı ve o gece öleceği aklıma bile gelmemişti. Burnundan oksijen veren nazal kanüle alışmıştım. Yatağın yanından sarkan idrar torbasına alışmıştım. Böbrekleri tam çalışmıyordu ama torbayı kontrol ettiğimde, içinde hep biraz idrar olurdu. Buna da alışmıştım. Serum askısına ve morfin pompasından çıkan hortuma alışmıştım. Vücudunun üst kısmının artık alt kısma ait değilmiş gibi görünmesine alışmıştım. Belden biraz yukarısı bir deri bir kemik kalmış, belden aşağısıysa—vah ki, ne vah—davul gibi şişmişti, ödemliydi. Tümör aorta baskı yapıyor, kan akışını yavaşlatı-

yordu; Jinx her şeyi açıklamıştı ve bu açıklamalara da alışmıştı. Yorganın altında, bir yerlerden çıkan boku içinde tutan, görünmeyen bir torba daha vardı; yumurtalık kanseri ilk önce kolona ve bağırsaklara sığıyordu. Ameliyat edildiği takdirde kanamadan gidecekti. Kanser ameliyata izin vermeyecek kadar fazla yayılmıştı. Buna da alışmıştı. Çok yayılmış. Pekâlâ. Buna da alışılır, ne olacak ki. Giderdim, sohbet ederdik, uyuyorsa oturup aralık ağzından nefes alışını izlerdim. Nefes alırdı. Evet, ah, evet, Drenka'nın nefes alışına öyle alışmıştı ki! İçeri girdiğimde uyanıksa, "Amerikalı erkek arkadaşım gelmiş," derdi. Benimle konuşurken, gözleriyle ağzı gri bir türbanın altından görünür gibiydi. Başında sadece birkaç tel saç kalmıştı. "Kemoterapiden çıktım," demişti Drenka bir gece. Ama Sabbath buna da alışmıştı. "İnsan her şeyden geçemez ki," demişti. Çoğu zaman ağzı açık, göz kapakları aralık hâlde uyumuş kimi zaman da yastığına yaslanmış, morfinin etkisiyle rahat bir hâlde bekliyor olurdu; derken bir anda rahatsızlanır ve damardan morfin yapılması gerekirdi. Ama Sabbath buna da alışmıştı. Sabbath, "Damardan morfin lazım," der ve Jinx hemen odada biter, "Morfinin bende, hayatım," deyip hemen işi hallederdi ve sonsuza kadar böyle devam edebilirdik, değil mi? Drenka'nın hareket ettirilmesi, pozisyon değiştirmesi gerektiğinde, Jinx hep yanında, Sabbath da yardım etmek için orada olur, minicik kalmış yanaklarından tutup onu alnından öper, hareket ettirilmesini kolaylaştırmak için omuzlarından tutardı; Jinx yorganını kaldırıncı, çarşafarla pedlerin Drenka'dan sızan sıvıyla ıslak ve sarı olduğunu görürdü. Jinx onu sırtüstü ya da yan yatırmak için çevirdiğinde, parmakları Drenka'nın etinde iz bırakırdı. Sabbath buna, Drenka'nın etinin böyle bir şeye dönüşmüş olmasına bile alışmıştı. "Bugün bir şey oldu." Drenka pozisyonunu değiştirdikleri her seferinde bir hikâye anlatırdı. "Çiçeklerle oynayan mavi bir ayıcık gördüğümü sandım." "Tabii ki," derdi Jinx gülerek, "morfin yüzünden, hayatım." Jinx ilk seferinde Sabbath'ı sakinleştirmek için koridorda ona açıklama yapmıştı. "Halüsinasyon. Çoğu böyle şeyler görür." Mavi ayıcıkların oynadığı çiçekleri otel müşterileri gönderiyordu. Öyle çok buket geliyordu ki başhemşire hepsinin odaya konmasına izin vermiyordu. Çiçeklerin çoğunda kart yoktu. Gönderenler erkeklerdi. Drenka'nın sikiştiği bütün erkekler. Çiçeklerin ardı arkası kesilmiyordu. Sabbath *buna da* alışmıştı.

Son gecesi idi. Jinx ertesi sabah, Rosie işe gittikten sonra aramıştı. "Pıhtı attı; pulmoner emboli. Öldü." "Nasıl? Nasıl olabilir!" "Yatmakta yatmaktan, kan dolaşımının ayarı artık iyice kaçmıştı; üzülme,

güzel bir ölüm şekli. Cidden hiç acı çekmedi.” “Teşekkür ederim, sağ ol. Sen iyi bir izcisin. Aradığın için teşekkür ederim. Ne zaman öldü?” “Sen gittikten sonra. İki saat sonra falan.” “Tamam. Teşekkürler.” “Bu gece hiçbir şey bilmeden buraya gelmeni istemedim.” “Bir şey dedi mi?” “Son bir şey söyledi ama hepsi Hırvatçaydı.” “Tamam. Sağ ol.”

Morty’nin eşyalarını güvene almak için kuzeye doğru gidiyor, bayrağa sarınmış, başında kipa, karanlıkta Morty’nin eşyaları ve Drenka ve Drenka’nın son gecesiyle birlikte araba sürüyor.

“Benim Amerikalı erkek arkadaşım.”

“Şalom.”

“Benim gizli Amerikalı arkadaşım.” Drenka’nın sesi çok da cılız çıkmıyordu ama Sabbath sandalyeyi yatağın yakınına, serum torbasının yanına çekip elini tutmuştu. Artık her gece yaptıkları bir şeydi bu. “Bu ülkeden bir sevgilimin olması... bütün gün bunu sana söylemeyi düşündüm durdum, Mickey. Bu ülkeden bir sevgilim olması ve hem de... bir kapıyı açıyormuşum gibi hissetmemi sağladı. Bütün gün bunu aklımda tutmaya çalıştım.”

“Kapıyı açma hissi, ha?”

“Morfin İngilizcemi iyice bozuyor.”

“İngilizcene uzun zaman önce morfin vermeliymişiz. Hiç bu kadar iyi olmamıştı.”

“Bir sevgilim olması, Mickey, seninle bu kadar yakın olmak, beni kabullenmen, Amerikalı sevgilimin beni kabullenmesi... bir şeyleri anlayamamaktan, burada okula gitmemiş olmaktan o kadar da korkmamamı sağladı... Amerikalı sevgilim olunca ve senin gözlerinde o sevgiyi görünce, her şey güzel oldu.”

“Her şey güzel oldu.”

“Yani Amerikalı sevgilim olunca pek fazla korkum kalmadı. Bütün gün bunu düşündüm.”

“Ben senin korkak biri olduğunu hiç düşünmedim. Seni hep cesur buldum.”

Drenka ona bakarak güldü ama sadece gözleriyle. “Ya ya,” dedi. “Öyle bir korkarım ki.”

“Neden, Drenka?”

“Öyle işte. Her şeyden. Sezgilerimin yetmeyeşinden, bir şeyleri tam olarak anlayamamaktan. Uzun zamandır bu toplumun içinde çalışıyorum, çocuğum burada büyüdü ve buradaki eğitim sisteminde yetişti... ama kendi ülkemde olsa birçok şeyi elimin ucuyla yapabi-

lirdim. Burada dışarıdan biri olmanın aşağılık kompleksini yenmek için çok çabalamam gerekti. Senin sayende ufak tefek şeyleri de anlamayı başardım.”

“Hangi ufak tefek şeyleri?”

“Bayrağa sadık kalacağıma ant içerim.’ Neyin niçin içildiğini anlamazdım. Bir de danslar? Hatırlıyor musun? Motelde.”

“Evet. Evet. Lysol’lu Bo-Beep.”

“Ayrıca ‘işini temizlikle yapmak’ diye bir şey yok, Mickey.”

“Ne yok?”

“İngilizcedeki şu deyim. Jinx bugün ‘titizlikle’ dedi ve içimden, ‘Aman Tanrım, ‘temizlikle’ değilmiş,’ diye düşündüm. Matthew doğrusunu söylüyormuş; ‘titizlikle.’ ”

“Sahi mi? Olamaz.”

“Sen kötü bir çocuksun.”

“Pratik zekâlı diyelim.”

“Bugün tekrar hamile kaldığımı hayal ettim.”

“Öyle mi?”

“Split’e döndüğümü hayal ettim. Hamile olmuşum. Geçmişten birileri de vardı.”

“Kimler? Kimler vardı?”

“Yugoslavya’da da bayağı bir gönül eğlendirdim, biliyorsun. Gençliğimde kendi şehrimde de bayağı eğlenmişim. Orada bir Roma sarayı var, biliyorsun. Şehrin orta yerinde, eski bir saray.”

“Split’te, evet, biliyorum. Yıllar önce söylemiştin. Çok yıllar önce, Drenka’cığım.”

“Evet. Şu Romalı adam. İmparator. Diocletianus.”

“Deniz kenarındaki eski bir Roma şehri,” dedi Sabbath. “İkimiz de deniz kenarında büyümüşüz. Denizi çok sevmişiz. *Aqua femina*.”

“Split’in yanında daha küçük bir yer vardır, bir tatil kasabası.”

“Makarska,” dedi Sabbath. “Makarska ve Madamaska.”

“Evet,” dedi Drenka. “Ne tesadüf. Hayatımda en çok eğlendiğim iki yer. *Cidden* eğlenceliydi. Yüzerdik. Bütün gün plajda geçerdik. Geceleri dans ederdik. İlk kez orada sikişmişim. Bazen akşam yemeğine çıkardık. Küçük kâselerde servis ettikleri bir çorba vardı, garsonlar tecrübeli olmadıkları için çorbayı üstüne dökerlerdi. Çorbaları koca bir tepside taşırlardı; sonra servis ederken üstüne dökerlerdi. Amerika öyle uzaktı ki. Hayal bile edemezdim. Derken seninle dans edip o şarkıları söyleyişini dinlemem mümkün oldu. Ansızın o kadar yakınlaştım. Amerika’yla. Amerika’yla dans ettim.”

“Hayatım, işsiz güçsüz bir zinacıyla dans ediyordun. Bol bol zamanı olan bir adamla.”

“Amerika *sensin*. Evet, öylesin, benim kötü çocuğum. New York’a inip otobanda gitmeye başladığımızda, artık hangi otobandıysa, arabaların ve trafiğin ortasındaki o mezarlıkları görmek benim için çok şaşırtıcı ve korkunç bir şeydi. Matija’ya, ‘Bundan hiç hoşlanmadım,’ demiştim. Ağlıyordum. Hiç durmayan, sonu gelmeyen arabalarıyla motorize bir Amerika ve derken, birdenbire, *hepsinin* ortasına gömülmüş insanlar. Birazı oraya, birazı buraya saçılmış. Benim için çok korkunç, anlayamayacağım kadar ters ve farklı bir şeydi. Ama sayende artık her şey değişti. Biliyor musun? Senin sayende o mezar taşlarına artık anlayışla bakabiliyorum. Bir tek, seninle bir yerlere gitmiş olmayı isterdim. Bugün bütün gün o yerleri düşünüp bunu diledim.”

“Nerelere?”

“Doğduğun yere. Jersey sahiline gitmek isterdim.”

“Keşke gitseydik. Seni götürmeliydim.”

Meliydim, Malıydım, Keşke. Üç kör fare.

“Hatta New York’a. Oraya bir de senin gözlerinden bakabilmek için. Bunu çok isterdim. Birlikte nereye gitsek, hep saklanmak zorundaydık. Saklanmaktan nefret ediyorum. Seninle New Mexico’ya gitmek de güzel olurdu. California’ya. Ama en çok Jersey’ye, *büyüdüğün* yeri görmek için.”

“Anlıyorum.” Çok geç ama anlıyorum. Her şeyi çok geç anlamak yüzünden ölmememiz tam bir mucize. Ama *bu yüzden* ölüyoruz; *tam da* bu yüzden.

“Keşke,” dedi Drenka, “bir hafta sonu Jersey sahilini görmeye gidebilseydik.”

“Bir hafta sonu bile fazla gelir. Long Branch’ten Spring Lake’e ve Sea Girt’e kadar yalnızca on beş kilometre falan. Neptune’dan, ana caddeden geçersin ve ne olduğunu anlayamadan Bradley Beach’e çıkıverirsin. Bradley’de üç blok gidersin ve Avon’dasın. Küçükük bir yerdir.”

“Anlatsana. Anlatsana.” Bo-Beep’teyken de, bir şeyler anlatması için hep böyle yalvarırdı. Ama hâlâ anlatmadığı bir şey bulabilmek için, Sabbath’ın bayağı bir düşünmesi gerekirdi. Diyelim, kendini tekrarladı. Ölmek üzere olan biri için fark eder miydi ki? Ölmek üzere olan birine kendini tekrar tekrar anlatabilirsin. Umurunda olmaz. Yeter ki sesini duymaya devam edebilsin.

“İşte, küçük şehir hayatı. Bilirsin, Drenka.”

“Anlat. Lütfen.”

“Başıma çok heyecanlı şeyler gelmezdi. Hiçbir zaman doğru çocuklarla takılamadım, anlarsın ya. Ailesi bir ‘plaj kulübüne’ bile üye olmayan, görgüsüz bastıbacaktım; Deal’da oturan zengin hatunlar benim için saç saça baş başa kavga falan etmiyordu. Yine de lisede birkaç kişinin eline vermeyi becerdim ama sözünü etmeye bile değmeyecek, şans eseri olan şeylerdi. Daha çok boş boş oturur, milli olmak için her şeyi verebileceğimizden söz ederdik. Ron, o zamanlar cildi yüzünden kimsenin yüzüne bakmadığı Ron Metzner bana, “Nasıl bir gün olacak, değil mi?” diyerek kendini avuturdu. Kiminle hatta neyle olacağı bile umurumuzda değildi, yalnızca milli olmak istiyorduk. Derken on altı yaşına geldiğimde, tek istediğim oradan kaçmaktı.”

“Denizci oldun.”

“Hayır, ondan önceki yıl. Yazın gündüzleri cankurtaranlık yaptım. Yapmak zorundaydım; Kuzey Jersey’nin aşırı zengin bütün Yahudi kızları plajdaydı. Cankurtaranlıktan pek bir bok kazanılmadığı için geceleri de çalışıyordum. Her türden okul sonrası işini, yaz işini, cumartesi işini yaptım. Ron’un amcasının dondurma bayiliği vardı. Good Humor gibi, ding ding diye her yerde gezerlerdi. Sahili ele geçirmişlerdi. Bir seferinde onun yanında da çalıştım, bisikletin arkasındaki dondurucudan Dixie kutu dondurma sattım. Yazları iki, üç işi bir arada yapardım. Ron’un babası bir puro şirketiyle iş yapardı. Dutch Masters purolarını pazarlardı. Taşralı bir çocuğa göre renkli bir karakterdi. O dönem bir atı, ineği, evin dışında helası ve arka bahçede kuyusu olan bir koro şefinin ve mohelin³¹ oğlu olarak Güney Belmar’da büyümüşü. Bay Metzner ada büyüklüğünde biriydi. Dev gibi adamdı. Pis fıkralar anlatmayı severdi. Dutch Masters puroları satar ve cumartesi öğleden sonraları radyodan opera dinlerdi. Biz lise son sınıftayken Ritz büyüklüğünde bir kalp krizinden gitti. Ron’un benimle birlikte denizci olmasının nedeni, hayat boyu Popsicle satmaktan kaçabilmektir. Dutch Masters’ın yeri o zamanlar Newark’taydı. Bay Metzner puro almak için haftada iki kez oraya giderdi. Savaş yüzünden benzin karneyle verilirken, kışın cumartesileri, Ron’la ikimiz bütün vilayete onun adına teslimatlar yapmıştık. Bir kış Asbury’deki Levin’s mağazasının kadın ayakkabı bölümünde çalışmıştım. Bayağı büyük bir mağazaydı. Asbury gayet işlek bir şehirdi. Bir tek Cookman Bulvarı’nda beş-altı tane ayakkabı mağazası vardı. I. Miller vesaire.

31 Mohel: Brit mila ritüeline uygun olarak sünnet yapan kişi (ç.n.).

Tepper's. Steibach's. Evet, ayaklanmalar yüzünden bozulmadan önce Cookman müthiş bir caddeydi. Plajdan direkt ana caddeye çıkardı. Daha on dört yaşındayken kadın ayakkabıları konusunda uzmanlaştığımı sana hiç anlatmamış mıydım? Sapkınlığın harika dünyasını orada, Asbury Park'taki Levin's mağazasında keşfettim. Yaşlı tezgâhtar kadınlara ayakkabı denetirken elbiselerinin altını görebilmem için bacaklarını yukarı kaldırırdı. Bir müşteri geldiğinde ayakkabılarını alıp kadının ulaşamayacağı uzak bir yere koyardı. Derken eğlence başlardı. "Bakın bu ayakkabı," derdi, "tam bir *klasik*," ve bu arada bacaklarını sürekli biraz daha yukarı kaldırırdı. Kadınlar denedikten sonra depoda ayakkabıların içlerini koklardım. Babamın bir arkadaşı Freehold'daki çiftçilere işporta çorap ve iş pantolonu satardı. Malları New York'taki toptancılardan alırdı ve cumartesi -kamyoneti çalışırsa- ben de kamyonetine binip onunla birlikte gider, satış yapar ve gün sonunda beş dolar kazanmış olurdum. Evet, çok iş yaptım. Büyüyüp uzay mühendisi olduğumu duysalar, yanlarında çalıştığım insanların çoğu buna çok şaşardı. O günlerde bu pek mümkün görünmüyordu. Cidden iyi para kazandığım işse Eddie Schneer için değnekçilik yapmaktı. Cankurtaranlık yaptığım yaz, Ron'la ikimiz Asbury Park'ta, eğlence yerlerinin olduğu bölgede bu işi de yapmıştık. Eddie için bir araba park edip bir doları ona verir, sonraki arabadan aldığımız bir doları cebe atardık. Eddie bunu bilirdi ama abim de onun için çalışmıştı ve Morty Yahudi bir atlet olduğu, idmanlardan sonra serseri takımından, kaçık, mühim yıldızlarla takılmak yerine dosdoğru eve gidip babasına yardım ettiği için, Eddie onu çok severdi. Ayrıca Eddie siyaset ve emlakçılık işindeydi ve kendi de hırsızın tekiydi, öyle çok kazanıyordu ki umurunda değildi. Ama beni korkutmayı severdi. Kayınbiraderi caddenin karşısında erkete ye yatardı."

"'Erkete' nedir?"

"Kayınbiraderi Bernie gözcülük yapıp senin bölgede yüz araba sayardı ve cebinde yüz dolar olması beklenirdi. Eddie koca Packard'ıyla benim çalıştığım bölgeye gelirdi. Kenara çekip arabanın penceresinden, 'Bernie seni gözlüyordu. Bana hak ettiğim parayı vermediğini düşünüyor. Fazla kazıkladığını düşünüyor,' derdi. 'Hayır, hayır, Bay Schneer. Kimse sizi kazıklamıyor,' derdim. 'Sen ne kadar alıyorsun, Sabbath?' diye sorardı. 'Ben mi? İki araba için yalnızca yarım dolar,' derdim."

Başarmıştı; Drenka'nın genzinden bir kahrkaha yükseldi ve gözleri Drenka gibi bakmaya başladı! Drenka gülüyordu. "Sen güldürmesi

en kolay şiksa oldun. Bunu Mark Twain söylemiş. Evet, abim öldürülmeden önceki yaz. Herkes Morty gittiği için yanlış tiplerle takılmaya başlayacağımdan korkuyordu. Aralıkta öldü ve *ertesi* yıl denizci oldum. Yanlış tiplerle takılmaya *o zaman* başladım.”

“Benim Amerikalı sevgilim.” Drenka’nın gözleri yaşlıydı.

“Neden ağlıyorsun?”

“Sen cankurtaranlık yaparken o plajda yanında olamadığım için. Buraya geldiğimde, ilk başlarda, seni tanımadan önce, Split’i, Braç’ı ve Makarska’yı düşünüp ağlardım. Kendi şehrimin Orta Çağ’dan kalma daracık sokaklarını, siyahlara bürünmüş o yaşlı kadınları düşünüp ağlardım. Adamlar ve sahildeki küçük koylar için ağlardım. Braç’taki oteli, demiryollarında muhasebecilik yaptığım, Matija’nın sahip olacağı oteli hayal eden yakışıklı garson olduğu zamanları düşünüp ağlardım. Derken çok para kazanmaya başladık. Sonra Matthew doğdu. Sonra çok para yapmaya başladık...” Drenka neden bahsettiğini unutup kapalı gözlerinin ardına sığındı.

“Ağrın mı var? Bir yerin mi acıdı?”

Gözleri titreşerek açıldı. “İyiym.” Hissettiği acı değil dehşetti. Ama Sabbath buna da alışmıştı. Bir de Drenka alışabilseydi. “Amerikalılar hakkında naif oldukları, pek iyi âşıklar olmadıkları söylenirdi.” Drenka cesurca devam ediyordu. “Saçmalık. Amerikalılar daha tutucudur. Çıplak görünmekten hoşlanmazlar. Amerikalı erkekler seksten söz etmeyi beceremez. Bütün o Avrupalı klişeleri. Durumun öyle olmadığını çabucak çaktım.”

“Çaktın, ha? Çok iyi. Mükemmel.”

“Gördün mü, Amerikalı sevgilim? Demek o kadar da budala Hırvat Katolik bir şiksa kadın değilmişim. ‘Çaktım’ demeyi bile öğrenmişim.”

Ayrıca Sabbath’ın öğretmeyi aklına bile getirmeyeceği “morfin” sözcüğünü de öğrenmişti. Ama morfin olmazsa, kendini canlı canlı parçalıyor gibi, kendi deyimiyle yatağının ve vücudunun üstünde dolaşan bir sürü siyah ve koca kuş gagasını vahşice karnına saplayıp çıkarıyormuş gibi hissediyordu. Ve o heyecan, derdi... evet, o da aldatmayı severdi... içime boşaldığını hissetmenin heyecanı. Fıskırdığını hissedemiyorum, olmuyor, ama sikişin kasılmaları, aynı anda benim de kasılmam, her yerin ıpslak olması, kendi sıvılarını mı yoksa senin sıvıların mı olduğunu anlayamayışını ve amımdan, götümünden süzülen damlaları bacaklarımda hissetmem, ah Mickey, her yerim sırılsıklam olurdu, Mickey, her yerim, ıpslak, kopkoyu bir sosla

kaplanırdı... Ama o koyu sos, o kasılmalar artık yoktu; hiç yapmadığımız seyahatler, *bütün her şey*, kendi aşırılıkları, dik başlılığı, kurnazlığı, pervasızlığı, sevişgenliği, fevriliği, kendini parçalara ayırışı, dürtülerine teslim oluşu artık yoktu; müstehzi ve mizah sever kanser, Sabbath için kadın bedenlerinin en mest edicisi olan vücudu leşe çevirmişti. Sonsuza kadar Drenka olma arzusu; seksi, sağlıklı ve kendisi olmaya devam etme tutkusunu; eften püften ve muazzam olan her şey artık tükenmiş, bütün organlardan ve bütün hücrelerden çekilmiş, aç kara kuşlar hepsini mideye indirmişti. Artık yalnızca hikâyeden ve İngilizcesinden bölük pörçük parçalar, elmanın Drenka olan koçanı vardı; geriye bir tek bu kalmıştı. Vücudundan süzülen sıvı artık sarıydı, vücudundan çıkarak pedleri sarartıyor ve sarı sarı, sapsarı, idrar torbasına akıyordu.

Morfin iğnesinden sonra yüzüne bir tebessüm gelmişti. Vay canına, ondan geriye kalan bu ufacık parça âdeta seksi görünüyordu! Müthiş! Ve bir şey sormak istiyordu.

“Sor bakalım.”

“Çünkü neredeyse tamamen aklımdan çıkmış. Bugün hatırlayamadım. Belki de sen, ‘Evet, üstüne işlemek istiyorum, Drenka,’ demiştin ve benim isteyip istemediğimi, bunu çok fazla düşündüğümü sanmıyorum, nasıl olacağını, ama senin tahrik olman ve mutlu olman için, senin havaya girmeni sağlayacak bir şey olduğu için kabul ederdim sanırım...”

Morfinin hemen ardından söylediklerini anlayabilmek zordu. “Soru nedir peki?”

“İlk kim başlatmıştı? Seni sikini çıkarıp, ‘Üstüne işlemek istiyorum, Drenka? Olur mu? Drenka, üstüne işlemek istiyorum,’ falan mı dedin? Böyle mi başlamıştı?”

“Yapmayacağım şey değil.”

“Sonra da ben, ‘Aman, bu sınır da aşılvırsın. Ne olacak ki? Zaten yaşamak delilik değil mi?’ diye düşündüm.”

“Peki bugün düşündüğün neydi?”

“Bilmem. Yatağımı yapıyorlardı. Başkasının çişini tatma fikri.”

“Rahatsız edici mi geldi?”

“Fikir olarak mı? Rahatsız ediciydi ama fikir olarak heyecanlıydı. Sonra orada öylece durduğunu hatırladım, Mickey. Derenin orada. Ormanlıkta. Ben deredeki bir kayanın üstündeydim. Sen gelip tepemde durdun. İlk başta işlemekte zorlandın ve sonunda bir damla çıktı. Ohhh,” dedi Drenka, o damlayı hatırlayarak.

Sabbath da, “Ohhh,” diye mırıldanarak Drenka’nın elini biraz daha sıkı.

“Damla üstüme düştüğünde, sıcak olduğunu fark ettim. Tadına bakabilecek miydim? Dilimi dudaklarımda gezdirmeye başladım. Sonunda çiçe değdi. Senin tepemde durduğunu, ilk başta zorlandığını, derken ansızın bol bol fışkırıp yüzüme sıcacık yağdığını düşünmek müthiş; çok heyecan vericiydi, her yerde çış vardı ve hislerim, duygularım bir kasırğa gibiydi. Başka nasıl anlatabilirim, bilmiyorum. Tadına baktım ve tatlıydı, bira gibiydi. Öyle bir tadı vardı ve yasak bir şeyi yapıyor olmak harikaydı. Bu kadar yasak olan bir şeyi yapmama izin verilmesi. İstersem içebilirdim ve orada öylece yatarken daha da fazlasını, gözlerimde ve yüzümde, en çok yüzümde daha da fazlasını istedim, çışınle duş yapmak istedim, onu içmek istedim ve sonra, kendimi bıraktığım anda, çışini her yerimde istedim. Hepsini istedim, göğüslerime de işemeni istedim. Tepemde öylece dikilirken, amıma da işediğini hatırlıyorum. Sen işerken kendimle oynamaya başladım ve o şekilde orgazm oldum, biliyorsun; sen amımın üstüne fışkırtırken ben orgazm oluyordum. Çok sıcaktı, öyle sıcacıktı ki. Kendimi tamamen... ne bileyim; kopmuş gibi hissettim. Sonradan eve dönmüş, mutfakta otururken olanları hatırladım çünkü kafamda çözmem lazımdı –sevmiş miydim yoksa sevmemiş miydim– ve fark ettim ki, evet, sanki bir anlaşma yapmıştık; bizi birbirimize bağlayan gizli bir anlaşma yapmıştık. Daha önce hiç yapmadığım bir şeydi. Başka biriyle yapacağımı da sanmıyordum ve bugün asla yapmayacağımı düşündüm. Ama seninle yapmak cidden de bir anlaşma gibiydi. Bu sayede sonsuza kadar birleşmiş gibi olduk.”

“Birleştik. Öyleyiz.”

Şimdi ikisi de ağlıyordu.

“Peki üstüme işlemek nasıldı?” diye sordu Sabbath.

“Tuhaftı. Kararsızdım. Yapmak istemediğimden değil. Ama kendimi bu kadar teşhir etme fikri, anlarsın ya... çışimi sevecek miydin, kendimi sana bu kadar açma fikri, beni biraz, hoşuma gitmeyeceğinden değil ama, sidiğim yüzüne çarptığı anda acaba nasıl tepki verecektin? Ya tadını sevmeseydin ya da kendini aşağılanmış hissetseydin. Bu yüzden ilk başta çekindim. Ama bir kez başlayınca ve sorun olmadığını, korkmama gerek olmadığını, senin tepkini görünce... birazını ağzına aldığını hatta içtiğini... o zaman hoşuma gitti. Senin tepende duruyordum ve bu sayede seninle her şeyi, her şeyi yapabileceğimi, yapamayacağımız hiçbir şey olmadığını hissettim.

Bu işte beraberiz, birlikte her şeyi yapabiliriz ve, Mickey, bu harika bir histi.”

“Ben bir şey itiraf edeceğim.”

“Ya? Bu gece mi? Evet? Neymiş?”

“İçmesi benim o kadar hoşuma gitmedi.”

O ufacık yüzden bir kahkaha, yüzün kendisinden çok daha büyük bir kahkaha çıktı.

“Yapmak istedim,” dedi Sabbath. “İlk çıkmaya başladığında, azar azar geliyordu. Orada bir sorun yoktu. Ama olduğu gibi foşkurunca—”

“‘Olduğu gibi foşkurunca’ mı? Benim gibi konuşmaya başladın! Hırvatçadan tercüme konuşuyorsun! Demek ben de sana bir şeyler öğretmişim!”

“Orası kesin.”

“Haydi anlat, anlat,” dedi Drenka heyecanla. “Olduğu gibi foşkurunca ne oldu?”

“O sıcaklık. Beni hayrete düşürdü.”

“Aynen. Ama sıcak olması çok keyifli.”

“Orada, bacaklarının arasındaydım ve tadına bakmam gerekiyor. Ama Drenka, bunu yapmak istediğimden hiç emin değildim.”

Drenka başını salladı. “Hı hı.”

“Anlamış mıydın?”

“Evet. Evet, sevgilim.”

“Beni heyecanlandırmasının nedeni daha çok seni heyecanlandırdığını görmemdi.”

“Cidden heyecanlandırmıştı. Heyecanlandırmıştı.”

“Bunu görebiliyordum. Benim için bu yeterliydi. Ama kendimi bırakıp senin gibi içemedim.”

“Hem de sen. Ne tuhaf,” dedi Drenka. “Neden öyle oldu ki?”

“Demek benim de takıntılarım varmış.”

“Tadı nasıl gelmişti? Tatlı mıydı? Çünkü seninki çok tatlıydı. Hem bira gibiydi hem de tatlı.”

“Ne söylediğini hatırlıyor musun, Drenka? İlk seferinde, bitirdikten sonra?”

“Hayır.”

“Hatırlamıyor musun? Çişin bittikten sonra dediğini?”

“Sen hatırlıyor musun?” diye sordu Drenka.

“Unutmam mümkün mü? Işıl ışıldın. Parlıyordun. Bir zafer kazanmış gibi, ‘Başardım! Başardım!’ demiştin. ‘Demek Roseanna hep yanlış şeyleri içmiş,’ diye düşünmeme neden olmuştu.”

“Evet,” dedi Drenka gülerek, “Evet, öyle demiş olabilirim. Evet, görüyorsun, aynı anlattığım gibi, ben de çekiniyordum. Kesinlikle. Bir sınavı geçmiş gibi oldum. Hayır, sınav geçmiş gibi değil. Sanki...”

“Sanki ne?”

“Galiba sonradan pişman olacağımdan korkmuştum. Çoğu zaman bir şeyi yapmak istersin ya da yapmak zorunda kalırsın ve sonradan utanç duyarsın. Emin değildim; sonradan utanacak mıydım? İnanılmaz olan buydu. Şu an seninle bunu konuşmak bile hoşuma gidiyor. Çok azdırıcı bir şeydi... aynı zamanda kendimden bir şey verdiğimi hissetmiştim. Başka hiç kimseyle yaşayamayacağım bir şekilde.”

“Sırf üzerime işeyerek mi?”

“Evet. Ve üstüme işemene izin vererek. O an tamamen benimle olduğunu hissediyorum; öyle hissettim. Sonradan seninle birlikte derede yatarken, suyun içinde sana sarılırken, her anlamda, bir tek sevgilim olarak değil, dostum olarak, hastalandığında bakabileceğim biri, kan kardeşim olduğunu hissettim. Hani yani, bir ritüel, ritüel geçişi gibi bir şeydi.”

“Geçiş ritüeli.”

“Evet. Geçiş ritüeli. Kesinlikle. Aynen öyle. Bu kadar yasak bir şey ancak bu kadar masumca bir anlam ifade edebilir.”

“Evet,” dedi Sabbath, Drenka’nın ölümüne gitgide daha çok yaklaşmasını izleyerek, “ne kadar masumca bir şey.”

“Sen benim öğretmenimdin. Amerikalı sevgilim. Bana her şeyi sen öğrettin. Şarkıları. Ota boka takmamayı. Özgürce sikişebilmeyi. Vücudumdan zevk almayı. Koca memelerimden nefret etmemeyi. Hepsi senin sayende oldu.”

“Sikiş hakkında benimle tanışmadan da gayet bilgiliydin, Drenka, hayatım; en azından bildiğin şeyler vardı.”

“Ama evliydim, kendi hayatımda o konuda çok fazla kaçış noktam yoktu.”

“İyi iş başardın, kızım.”

“Ah, Mickey, harikaydı, çok eğlenceliydi; bütün her şey. Yaşamak budur. Hayatımın bu bölümünü yaşamasaydım, çok yazık olurdu. Bunu bana sen verdin. Bana ikili bir yaşam verdin. Tek bir yaşamla devam etmeye dayanamazdım.”

“Seninle ve ikili yaşamınla gurur duyuyorum.”

“Tek pişmanlığım,” dedi Drenka, yine ağlayarak, Sabbath’la birlikte ağlayarak, birlikte gözyaşlarına boğularak (ama Sabbath buna da

alışmıştı; her yere yayılan kanserle ve gözyaşlarıyla birlikte yaşayabiliriz; her gece, bütün bunlarla birlikte yaşayabiliriz, yeter ki bitmesin), “çok fazla birlikte uyumamamız. Bütünleşmek açısından. Bütünleşmek denir mi?”

“Neden olmasın?”

“Keşke bu geceyi burada geçirebilseydin.”

“Bence de. Ama yarın gece tekrar geleceğim.”

“İn’de söylediğim doğrudur. Kanser olmasam da, artık başkalarıyla seks yapmak istemiyordum. Hayatta olsam da, yapmazdım.”

“Hayattasın ya. İşte buradayız. Bu gece. Hayattasın.”

“Yapmazdım. Seks yapmayı sevdiğim tek erkek, başından beri sendin. Ama ötekilerle yaptığım için de pişman değilim. Yapmasam, yazık olurdu. Yine de bazıları zaman israfıydı. Senin başına da gelmiştir. Değil mi? Seks yapmaktan zevk almadığın kadınlarla?”

“Evet.”

“Evet, adamın benden pek hoşlanmadığı hâlde yalnızca seks yapmak istediği deneyimlerim oldu. Bu tipler benim için hep daha zordu. Ben sikişirken kalbimi, kendimi veririm.”

“Doğru söylüyorsun.”

Drenka bir süre daha öylece yattıktan sonra uykuya dalmış, Sabbath da eve dönmüştü – “Ben çıkıyorum” – ve Drenka iki saat kadar sonra emboli yüzünden ölmüştü.

Yani İngilizce olarak söylediği son sözler bunlar olmuştu. Ben sikişirken kalbimi, kendimi veririm. Bundan iyisi zor bulunur.

Seninle bütünleşeceğiz, Drenka, artık bütünleşeceğiz.

Tepeyi yarılamış, karanlık tarlaların ortasındaiken, salondaki ışıklar usulca yanıyordu. Ne yaptığını –ya da pek düşünmeden ne yapmış olduğunu– şöyle bir düşünmek için durduğu dik bahçe yolunun başından, ışıklarevi yuvam diyebileceği bir yer kadar sıcacık gösteriyordu. Ama gece vakti, dışarıdan, hepsi sıcacık görünürdü zaten. Dışarıdan içeri değil de, içeriden dışarı bakmaya başladığınızdaysa... Yine de evi olmaya en yakın yer burasıydı ve Morty’den geriye kalanları bırakabileceği başka bir yer olmadığı için, Morty’nin eşyalarını alıp buraya gelmişti işte. Gelmek zorunda kalmıştı. Artık ne dilenci, ne ele avuca sığmaz istenmeyen misafirdi ve ne Point Pleasant’ın güneyinde bir yerden sahile doğru sürükleniyordu ne de Labrador’uyla

plajda koşuya çıkmış biri tarafından gece kıyıya vuran şeylerin arasında bulunacaktı. Schloss'un yanındaki bir çukura da tıkmış değildi. Morty'nin eşyalarının koruyucusuydu.

Ya Rosie? Onun çükümü kesmesini engelleyebileceğimden eminim. Başlangıç noktası bu olsun. Mütevazı hedefler koy. Bakalım nisanın geri kalanını da çükünü kestirmeden atlabilecek misin. Sonra hedefi biraz yükseltebilirsin. Önce bununla başlayıp ulaşılabilir bir hedef olup olmadığını gör. Öyle değilse, Rosie çükünü keserse de, eh, o zaman durumu tekrar gözden geçirirsin. O zaman Morty'nin eşyalarıyla birlikte kendinize başka bir ev bulmanız gerekir. Bu arada, uykunda çükünün kesilmesi korkunu hiçbir şekilde belli etme.

Ayrıca Rosie'nin budalalığının avantajlarını unutma. Bütün evliliklerin baş kuralı budur (1) Kadının (adamın) budalalığının avantajlarını unutma. (2) Ona hiçbir şey öğretemezsin, o yüzden deneme bile. Matija'nın ayakkabı bağcıklarını titizlikle iki kez bağlaması hayatı kapkara görmesine neden olduğunda yaşadığı gerilimli dönemde Drenka'ya bu kurallardan on tanesini belletmişti. (3) Sızlanıp durmaktan vazgeç. (4) Süreklilik kıymeti bilinmesi gereken bir şeydir. Vesaire.

Hatta onunla sikişebilirsin bile.

Vay canına, bu cidden tuhaf bir düşünceydi. Şöyle bir düşününce, bütün hayatı boyunca bu kadar sapkınca bir fikre kapıldığını hatırlamıyordu. Kuzeye ilk taşındıklarında, paso Rosie'yle sikişmişti, her daim onun içindeydi tabii. Ama buraya geldiklerinde, Rosie yirmi yedi yaşındaydı. Hayır, ilk başta tek yapması gereken çükünü kesmesine engel olmaktı. Onunla sikişmeye çalışmak aleyhine bile olabilirdi. Mütevazı hedefler. Yalnızca Morty'yle ikiniz için bir yuva arıyorsun.

Rosie salonda ateş yakmış, divana uzanmış, toplantılardan birinde birilerinin verdiği bir şeyi okuyor olmalıydı. Artık başka şey okumaz olmuştu; Büyük Kitap, On İki Basamak Kitabı, ardı arkası kesilmeyen meditasyon kitapları, kitapçıklar, broşürler; hastaneden çıktığından beridir hepsi birbirinin aynı olan bu kitaplar olmadan yaşayamaz olmuştu. Önce toplantı, sonra şömine karşısında kitapçıklar, sonra da kakaolu sütünü alıp yatar ve Büyük Kitap'ın "Kişisel Hikâyeler" bölümünü, alkoliklerin anekdotlarını okuyarak uyuyakalırdı. Sabbath ışıklar söndükten sonra yatakta Adsız Alkolikler'in duasını da ettiğini zannediyordu. Hiç olmazsa Sabbath varken duayı sesli etmeyecek kadar düşünceli davranıyordu. Sabbath buna rağmen arada bir üzerine

giderdi; nasıl gitmesindi ki? “Benim üst benliğim ne biliyor musun, Roseanna? Üst benliğimin ne olduğunu çözdüm. *Esquire* dergisi.” “Biraz daha saygılı olamaz mısın? Anlamıyorsun. Bu iş benim için çok mühim. İyileşme sürecindeyim.” “Ne kadar sürecek demiştin?” “İşte, her gün bir adım ve sonsuza kadar sürebilir. Bitti deyip bırakabileceğin bir şey değil bu. Ucunu asla bırakmamalısın.” “Herhâlde bittiğini hiç göremeyeceğim, değil mi?” “Göremezsın. Çünkü sürekli devam eden bir süreç.” “Sanat kitaplarının hepsi raflarda tozlanıyor. Hiçbirine bakmıyorsun. Birini açıp bir resme bile bakmıyorsun.” “Hiçbir suçluluk hissetmiyorum, Mickey. Sanata ihtiyacım yok. Buna ihtiyacım var. Benim ilacım bu.” “*Ayık yaşamak. Yirmi Dört Saat. Küçük Kırmızı Kitap*. Hayata dair fazla dar bir bakış açısı değil mi, hayatım?” “Ben biraz huzur bulmaya çalışıyorum. Biraz iç huzuru. Dinginlik. İçsel benliğimle bağlantı kuruyorum.” “Söylesene, kendi adına düşünebilen Roseanna Cavanaugh’ya ne oldu?” “Ah, o mu? Mickey Sabbath’la evlendi. Daha ne olsun ki?”

Sabahlığını giymiş, o saçmalıkları okuyor. Sabbath onu sabahlığının önünü açmış, sağ eliyle kitabı tutarken ve sol eliyle öylesine kendisiyle oynarken hayal ediyor. İki eliyle de yazabildiği hâlde kendisiyle oynarken sol elini kullanmak nedense ona daha rahat gelir. Kitabını okurken bir süre boyunca kendisiyle oynamaya başladığını fark etmez bile. Okumaya dalmış olur. Genelde eliyle amı arasında kumaş olmasından hoşlanır. Gecelik, sabahlık; bu geceyse külodu. Kumaş onu tahrik eder; nedenini bilemese de. Üç parmağını kullanır: dışta kalanlar dudaklarda olur, ortadakini bızıra bastırır. Parmaklarıyla dairesel hareketler yaparken, çok geçmeden kalçasını da çevirmeye başlar. Orta parmak bızırdadır; parmağın ucu değil orta eklemi. Önce çok hafif bir basınç. Bızırın yerini otomatikman bilir tabii. Derken biraz durur çünkü hâlâ okumaktadır. Fakat elindeki şeye kendini vermek gitgide daha da zorlaşır. Henüz yapmak istediğinden emin olamaz. Bızırın kenarlarında da iki parmağın orta eklemlerinin basıncı vardır. Gitgide daha çok tahrik olurken, tek parmağın orta eklemi tam bızırın üstündedir ama öteki parmaklar tarafından da bir şekilde yayılmış gibidir. Sonunda kitabı elinden bırakır. Şimdi hareketi kalçası yaparken, parmakları kesik kesik basınç uygular. Sonra tekrar bızırın üstünde döner durur ve bu arada öteki eliyle göğüslerini, meme uçlarını sıkarak. Artık okumaya bir süre ara verme kararını vermiştir. Sağ elini göğsünden aşağı indirir ve yine kumaşın üstünden, orayı olduğu gibi kuvvetlice ovuşturur. Sonra üç parmak

birden, tam bızırın üstüne. Kendim için böyle bir şey söyleyemem ama o tam yerini her seferinde bilir. Bu işi neredeyse elli yıldır yapıyorum ama lanet olası şey hâlâ bir orada, bir burada, bir hiç yoktur ve Rosie elleriyle seni usulca yönlendirinceye kadar o şeyi aramak için yarım dakika boyunca uğraşmış olabilirsin. “Orası! Hayır, *orası!* Tam orası! Evet! Evet!” Bu kez bacaklarını dümdüz gerer, kedi gibi upuzun gerinir, ellerini bacaklarının arasına sıkıştırır. Mıncıklar. Bu şekilde, bütün amını var gücüyle sıkarak bir ön orgazm ya da *forshpeis* yaşamayı başarır ve artık iyice kararlıdır: Burada bırakmayacaktır. Bazen sonuna kadar kumaşın üstünden devam eder; bu gece parmaklarını dudakların içinde istiyor ve külodu yana sıyrıyor. Şimdi yukarı aşağı, dairesel hareketleri bırakıp dümdüz yukarı aşağı gidiyor. Hızlanıyor, daha da hızlanıyor. Sonra öteki elini kullanarak orta parmağı (zarif ve uzun orta parmağını) amına sokuyor. İlk müjdecı kasılmaları hissedinceye kadar, parmağı çok hızlı kullanıyor. Artık bacaklarını yukarı çekmiş, dizlerini kırıp ayaklarını bitıştırmış ve topukları neredeyse poposuna değecek. Kendini açabildiği kadar açıyor. Sonuna kadar. İki parmak, işaret parmağıyla orta parmak klitorisle sürekli temas hâlinde. Yukarı aşağı. Kendini kasıyor. Şimdi kalçaları havada, bükük bacaklarının üstünde yukarı kalkıyor. Sonra biraz yavaşlıyor. Yavaşlamak için bacaklarını uzatıyor, âdeta durur gibi oluyor. Neredeyse. Derken yeniden bacaklarını kırıyor. Boşalmak istediği pozisyon bu. Mırıldanmaya burada başlıyor. “Yapabilir miyim? Yapabilir miyim?” *Zamanına* karar verinceye kadar hep böyle, “Olur mu? Olur mu? Boşalabilir miyim?” diye yüksek sesle mırıldanıp duruyor. Bunu kime soruyor? Hayalî bir erkeğe. Erkeklerle. Bütün erkeklerle, bir tanesine, lidere, maskeliye, delikanlıya, zenciye, belki kendine ya da babasına, belki de hiç kimseye. Bir tek sözcükler, o yalvarış yeterli. “Olur mu? Boşalabilir miyim? Gelebilir miyim lütfen?” Şimdi basınç sabit, biraz daha sert, *tam orada*, ve hissediyor, hissediyor, artık duramaz –“Boşalayım mı? Boşalayım mı? Lütfen?– ve o sesler, hanımlar beyler, her kadının nevi şahsına münhasır kombinasyonlarla, FBI’nın seksin bütününü bireylere ayırmak için kullanabileceği parmak izlerine benzeyen sesler –ohhh, ummmm, ahhh– çünkü artık başladı, geliyor, basınç daha sert ama aşırı değil, acıtacak kadar değil, iki parmakla yukarı aşağı, geniş bir basınç, *geniş basınç* lazım çünkü tekrar boşalmak istiyor, şimdi o his amına doğru inmeye başladı, parmağını sokuyor, orada bir dildo olsa güzel olacağını düşünüyor ama parmağı var işte ve tamam, işte BU! Biri sikiyormuş gibi, parmağını sokup çıkarırken,

artık hissi artırmak için amını kasten sıkıyor, daha çok hissetmek için sımsıkı kasıyor, sokup çıkarırken klitorisiyle oynamaya devam ediyor. Parmağını amina sokunca his değişiyor; bızırla oynarken çok keskin ama parmak ama girince his dağılıyor ve istediği şey de bu: *O hissin yayılması*. İki eli koordineli kullanmak fiziksel açıdan zor olsa da, üstün bir yoğunlaşmayla bu zorluğun üstesinden gelmeye çalışıyor. Ve geliyor. Ohhhh. Ohhhh. Ohhhh. Bir süre soluk soluğa öylece yattıktan sonra kitabı alıp tekrar okumaya başlıyor ve sonuçta, Mahler'in sekizincisini Bernstein'in yönetmesiyle kıyaslanabilecek bir şey yaşanmış oluyor.

Sabbath'ın içinden ayakta alkışlamak geldi. Ama evin yaklaşık yüz metre altından başlayan uzun toprak bahçe yolunun başında, arabanın içinde otururken, tek yapabildiği ayağını yere vurup, "Bravo, Rosie! Bravo!" diye bağırarak ve o kreşendolarla diminuendolara, o dalgalanmalara ve çılgınlığa, kontrollü kontrolsüzlüğe, uzatmalı finaldeki o itici güce duyduğu hayranlıkla Tanrı Amerika'yı Korusun kipasını havaya kaldırmak oldu. Bernstein'den daha iyiydi. Karısı. Bunu tamamen unutmuştu. Sabbath'ın izlemesine izin vermeyeli on iki, on beş yıl kadar olmuştu. Roseanna'yla sikişmek *nasıl* bir şey olurdu acaba? Anket şirketleri bizi yanlış yönlendirmeye çalışmıyorsa, erkeklerin yüzde bilmem kaç bu işi eşleriyle yapmaya devam ediyordu. Acayip bir şey olmaz mıydı? Kokusu nasıldı acaba? Kokuyor muydu? Roseanna'nın yirmilerinde yaydığı o bataklık benzeri, benzersiz, balığa değil de de daha çok bitkiye benzeyen, kök sebzeye, gübreden çıkmış bir şeyinkine benzeyen o koku. Bayılırdım. İnsanı öğürmenin eşiğine kadar getirir, derken derinliklerinden tekinsiz bir şey çıkar ve, güm, tiksintinin ötesine geçip bütün varlığının burnuna toplandığı, varoluşun az çok o vahşi, köpüren am anlamına geldiği, dünyadaki en önemli şeyin –bütün dünyanın– suratındaki o kudurukluğun olduğu, vadedilmiş topraklara geçiş yapardın. "Orası! Hayır; *orası!* Evet... orası! Orası! Orası! Orası! Evet! Orası!" Aquinas duyuların ekonomisini deneyimlemiş olsa, bu vecd makinesi onun bile gözlerini kamaştırırdı. Sabbath için Tanrı'nın varlığına dair bir argüman varsa, Tanrı'nın özüyle birlikte yaratımın herhangi bir göstergesi varsa, o da bu düğmenin ucunda dans eden binlerce ve binlerce orgazmdı. Mikroçipin anası, retina ve kulak zarıyla birlikte evrimin zaferi. Alnının ortasında, Cyclops'un gözü gibi, benim de bir tane olsaydı. Böyle bir şeye sahipken, mücevherlere ne gerek var? Bunun yanında yakut nedir ki? Orada olma amacı dışında hiçbir işlevi yok. Ne içinden su

geçiyor, ne tohumları dağıtıyor; eskiden karamel kaplı patlamış mısır paketlerinin dibinden çıkan oyuncaklar gibi paketle birlikte gelen, Tanrı'dan bütün küçük kızlara gelen bir armağan. Kadınlara karşı gerçekten zaafı olan, cömert, müthiş, sefa pezevengi bir herif olan Yaratıcı'ya selam olsun. O'nun da Sabbath'tan pek bir farkı yok.

İşte bir ev, içinde bir eş; arabadaysa, kutsanıp korunması gereken, hayatın anlamı ve amacı olarak Drenka'nın mezarının yerini alan eş-yalar. Bir daha asla o mezarın üstüne yatıp ağlaması gerekmeyecekti ve şöyle bir düşününce, kendisi gibi birinin ellerinde bunca yılı sağ salım atlatmış olmanın mucizesi yakasına yapışmış, Fish'in çöpleri arasında kendi gibi tarifsiz bir deneyimin merhametine sığınıp yaşamaya devam etmek için bir neden bulmuş olmak onu afallatmış, aslında yaşamadığı, hayatta falan kalmadığı, Jersey'de büyük ihtimalle kendini öldürdüğü, öte âleme giden yolun başında olduğu, hayatına damga vuran dürtüden –başka bir yerde olma dürtüsünden– sonunda kurtulmuş olarak o peri masalına giriş yaptığı gibi saçma sapan bir fikirle bir kez daha afallamıştı. *Başka* bir yerdeydi. Hedefe ulaşmıştı. Artık bunu net olarak görebiliyordu. En büyük skandalı olduğum küçük köyün dışındaki tepenin ortasındaki bu küçük ev, burası başka bir yer değilse, hiçbir yer değildir. Başka bir yer olduğun yerdir; başka bir yer, Sabbath, senin yuvandır ve hiç kimse eşin değildir; hiç kimse olan biri varsa da, o Rosie'dir. Bütün gezegeni arasan, hiçbir enlem ve boylamda bundan daha uygun bir konum bulamazsın. Senin yerin burası: Bu ıssız tepenin yamacı, bu sıcacık kulübe, On İki Adım'lı eş. Sabbath'ın Uygunsuz Tiyatrosu *burası*. Müthiş. Fish'in kamyonetinden yeşil fasulye almak için evlerinden sokağa çıkan kadınlar kadar müthiş. Selam, müthiş şey.

Ama evin ön tarafındaki ışıklar kapandıktan ve yan taraftaki, garajın yanındaki yatak odalarının ışığı yandıktan bir saat kadar sonra, Sabbath hâlâ yüz metre ötede, bahçe yolunun başındaydı. Öte âlem cidden ona göre miydi? İçinde kendini öldürdüğüne dair ciddi şüpheler uyanmıştı. Daha önce bir tek yokluğa karışma fikriyle cebelleşmişti. Denizci meslektaşı Schloss'un yanında, saygıdeğer Weizman'ların karşısında, bütün aileden bir taş atımı uzaklıkta olacaktı ama her şey rağmen unutulmak unutulmaktı ve kendini buna hazırlamak kolay olmamıştı. Hayal dahi edemeyeceği şeyse o köpeklerin gözetiminde

çürümeye bırakıldıktan sonra kendini yokluğa karışmış, unutulmuş hâlde değil de Madamaska Şelaleleri'nde bulmaktı; ebedi hiçlikle yüz yüze gelmektense gerisingeri o yatağa, mütemadiyen iç huzurunu arayan Rosie'nin yanına dönmek. Ama zaten Morty'nin eşyalarını da hesaba katmamıştı.

Bahçe yolunun kavislerinde arabanın geçebileceği kadar yavaş bir hızda kıvrıldı. Eve ulaşması yıllar sürse de, artık fark etmezdi. Ölmüştü, ölümden değişim yoktu ve artık ölümden kaçma yanılısamı diye bir şey kalmamıştı. Zaman sonsuzdu ya da durmuştu. İkisi aynı şeydi. Sürekli değişim diye bir şey kalmamıştı; fark buydu. Değişim yoktu ve değişim insan hayatının ta kendisiydi.

Ölü olmak ve bunu bilmek rüya görürken gördüğünü bilmek gibiydi biraz; ama ölüyken her şey tuhaf bir şekilde daha yerli yerindeydi. Sabbath kendini hayalet gibi falan hissetmiyordu: Hiçbir şeyin büyümediğine, dönüşmediğine, eskimediğine dair bu kadar keskin bir his olamazdı; hiçbir şey hayalî ya da gerçek değildi ve artık öznel-lik ya da nesnellik diye bir şey, şeylerin ne olduğuna ya da olmadığına dair sorular yoktu; ölüm her şeyi bir arada tutuyordu. Artık gündelik bazda bir varoluşu olmadığı bilgisinden kaçış yoktu. Ansızın ölüp gitme kaygısı yoktu. Anidenlik bitmişti. Artık sonsuza kadar, dünya olmayan bu seçeneksizlik âlemindeydi.

Fakat bu ölümse, garajda Rosie'nin eski Jeep'inin yanına park edilmiş o pikap kimindi? Pikabın bagaj kapağında boylu boyunca, dalgalanan, göz alıcı bir Amerikan bayrağı resmi vardı. Yerel plaka. Değişim diye bir şey kalmadıysa, bu neydi böyle? Yerel plakalı biri. Ölümden insanların fark ettiğinden çok daha fazlası vardı; Rosean-na'da da.

Yatakta televizyon izliyorlardı. Arabanın sesini bu yüzden duymamışlardı. Fakat birbirlerine sokulmuş yatışlarını, olgun bir yeşil armudu sırayla ısırışlarını, ağızlarından akan armut sularını birbirlerinin sıkı karınlarından yalayışlarını izlerken, Sabbath'ın içinde Rosie'yi kocasının döndüğünü ve yokluğunda olanları öğrenmekten kaçamayacağını bilmekten daha çok mutlu edecek hiçbir şey olmadığına dair bir his vardı. Sabbath'ın bütün giysileri odanın bir köşesine atılmış, dolaptaki ve yazı masasının çekmecelerindeki her şey çıkarılıp o köşeye yığılmış, torbalara ya da kutulara konmayı, belki hafta sonu olduğunda tepenin yukarısındaki uçuruma kadar sürüklenip iki yatak arkadaşı tarafından aşağı atılmayı bekliyordu.

Dımdızlak ortada kalmıştı. Mezarlıktaki yerini Ida gasp etmiş,

gurme marketteki Christa da –Drenka'nın üzerine titreyerek dilini emdiği, Roseanna'nın Adsız Alkolikler'den tanıdığı biri olarak kasa-bada el salladığı Christa da– evde onun yerini almıştı.

Ölüm buysa, hayatın kılık değiştirmiş hâliydi. Bu dünyayı böyle eğlenceli bir yer yapan bütün lütuflar, en az aynı gülünçlükte, öte âlemde de vardı.

Sabbath pencerenin ardındaki karanlıkta onları izlerken, onlar da televizyon izliyordu.

Christa şimdi yirmi beş yaşında olmalıydı ama Sabbath'ın görebildiği tek değişiklik kısacık kesilmiş sarı saçlarının artık siyah olması ve kokusunun tıraşlı olmasıydı. Tipik bir çocuk değildi –hiç değildi, alakası yoktu– ama en kıskırtıcısından çocuksu bir tipti. Saçları elfler gibi, sekiz yaşında biri Christa'ya tersten bir taç kesmiş gibi, kırpık kırpık küçük oklar hâlinde başını çevreliyordu. Ağzı yine o kısacık, Alman malı bir kumar makinesinin soğuk para girişine benzeyen ağızdı ve gözlerindeki o menekşe rengi sürpriz, buzlu bir kar yığının benzeyen Cermen götü, aşınmamış kıvrımlardan oluşan o tatlı tuzak, kız Drenka'ya lezbiyen büyüünü yaparken sadık bir asistan gibi yanlarında durduğu gün olduğu kadar izlemeye doyulmaz bir manzara yaratıyordu. Roseanna'ysa Christa'dan neredeyse yarım metre uzundu ama –Sabbath'ın boyu bile Christa'dan daha uzundu– yaşının en az iki katı olduğunu kimse anlayamazdı: Christa'dan bile daha in-ceydi ve onunki gibi küçük olan göğüsleri büyük ihtimalle annesinin yanına taşındığı dönemde şekillendiği hâlleriyle kalmışlardı... İçkisiz geçen dört yılın, Sabbath'sız geçen yirmi dört saatin ardından, doğum yapmamış karısı hayatının altıncı on yılında mucizevi bir şekilde hâlâ gül goncası gibiydi...

Televizyonda gorillerle ilgili bir program vardı. Sabbath'ın gözüne arada bir uzun otların içinde ellerinin üst taraflarını da kullanarak yürüyen ya da öylece oturan, kucını başını kaşıyan goriller takılıyordu. Gorillerin bol bol kaşındıklarını fark etmişti.

Program bitince, Rosie televizyonu kapadı ve tek söz etmeden yavrusunu, yani Christa'yı temizleyen anne goril rolüne büründü. Sabbath ikisinin anne ve yavru goril gibi davranışını izlerken, bir zamanlar yemek sofrasında farklı kukla seslerini denediğinde ya da yatakta onu benzeri şekilde eğlendirdiğinde, çüküne rujla bıyık ve şapka çizip ereksiyonunu kukla gibi kullandığında, Rosie'nin de hemen ona uyum sağlayarak ne kadar müthiş bir yetenek sergilediğini hatırlamaya başladı. Gösteriden sonra da bütün çocukların hayalini

gerçekleştirir, kuklayla kendisi oynardı Rosie. O zamanlar Rosie'nin gülüşünde gerçek bir açık kalplilik çınlardı; yürekli, çekincesiz, biraz hınzır, saklayacak bir şeyi olmayan (her şeyi saklayan), korkacak bir şeyi olmayan (her şeyden korkan) kahkahalar atardı... evet, yaptığı salaklıkların onu ne kadar çok eğlendirdiğini hayal meyal de olsa hatırlıyordu.

Rosie bütün dikkatini ciddi ciddi Christa'nın goril postuna vermişti. Bu titiz temasla bir tek böcekleri ve bitleri ayıklamıyor, aynı zamanda ikisini de arındırıyordu sanki. Duygular görünmezdi ama aralarında cansız tek bir an yaşanmıyordu. Rosie'nin hareketleri öylesine zarif ve netti ki vicdanen saf ve dinî bir fıkre hizmet eder gibiydiler. Olan yalnızca buydu ama Sabbath'a muazzam bir şey gibi geldi. Muazzamdı. Hayatının en yalnız ânına gelmişti.

Christa'yla Rosie gözünün önünde tamamen birer goril kişiliğine büründü; birlikte gorillerin boyutuna geçiş yapmış, gorillerin duygusal açıdan ulaşabileceği sınırdan dolaşılıyor, goril ussallığının ve aşkının en yüksek boyutunu sergiliyorlardı. Bütün dünyaları birbirleriydi. Dünyadaki en mühim şey ötekinin bedeniydi. Aralarındaki o uyum: vererek almaları, alarak vermeleri, Christa'nın vücudunu okşayıp çimdikleyen ellere tam bir güvenle teslim oluşu, Rosie'nin o vücuttaki haritada kösnül bir zarafetle seyahat güzergâhını çizmesi. Aralarındaki o akışkan, fazlasıyla sözsüz goril bakışmaları ve yataktan gelen tek sesin Christa'nın tavuk misali, mutlu mesut bebek goril gıdıklamaları oluşu.

Goril Roseanna. Doğanın enstrümanıyım ben. Bütün gereksinimleri giderenim. Keşke onlar da, karı koca sürekli goril taklidi yapmış, yalnızca goril gibi davranmış olsaydı! Onun yerine gayet güzel insanmış gibi yapmışlardı.

Goril olmaktan sıkıldıklarında kahkahalar atarak sarmaş dolaş oldular, birbirlerine sulu sulu ve insaniliği gözden kaçmayan birer öpücük verdiler ve yatağın iki yanındaki ışıklar söndü. Fakat Sabbath durumu değerlendirip –gitse mi yoksa içeri mi girse– ne yapacağına karar vermeye fırsat bulamadan, Rosie'yle Christa'nın birlikte bir şeyler mırıldandıklarını duydu. Dua mı? Tabii ki! “Tanrım...” Rosie'nin her gece ettiği Adsız Alkolikler duası; Sabbath sonunda duanın sesli edildiğini duyacaktı. “Tanrım...”

Uyum içinde bütünleşmiş iki ses, iki kadın, ne sözcükleri hatırlamakta ne de duyguyu bulmakta zorlandı ve kusursuz bir düet başladı. Genç Christa duayı coşkuyla ederken, Roseanna'nın her bir

sözcüğü enine boyuna düşünmüş olduğu belliydi. Sesinde hem ağırlık hem de tatlı bir olgunluk vardı. Uzun zamandır sürdürdüğü iç huzuruna ulaşma mücadelesinde başarılı olmuştu; çocukluğundan kalma acıyı –yoksunluğu, aşağılanmayı, haksızlığı, tacizi– geride bırakmıştı, babası yerine başka bir barbarla geçen yetişkinliğin –onun için– kaçınılmaz olan derdi kederi de geçmişte kalmıştı ve acıdan kurtulduğu sesinden anlaşılıyordu. Duası Christa’nınkinden daha sessiz ve sakindi ama sindirilmiş, derin bir bütünlüğü yansıtıyordu. Yeni bir başlangıç, yeni bir kimlik, yeni sevgili... ama Sabbath’ın da resmen garanti edebileceği kadarıyla, eskisiyle az çok aynı hamurdan yoğrulmuş bir sevgili. Christa’nın Roseanna’nın annesinden kalma antika gümüşleri alıp kaçacağı günün ertesinde Cehennem’e postalanacak mektubun nasıl bir şey olacağını hayal edebiliyordu Sabbath. *Annem hayatını kurtarmak için kaçmamış olsaydı, o geri dönünceye kadar kız okuluna gitmemiş olsaydım, o yünlü ceket bana giydirmiş olmasaydın, evde çalışan kadınlara bağırmasaydın, onlarla sikişmeseydin, Irene canavarıyla evlenmeseydin, bana o deli saçması mektupları yazmasaydın, dudakların ve beni mengene gibi sıkın ellerin o kadar iğrenç olmasaydı... Baba, yine başardın! Normal bir erkekle normal bir ilişki yaşamamı imkânsızlaştırdığın gibi, normal bir kadınla normal bir ilişki yaşamamı da imkânsızlaştırdın! Beni her şeyden mahrum bıraktın!*

“Tanrım, nereye doğru gittiğime dair hiçbir fikrim yok. Önümdeki yolu göremiyorum. Nereye çıkacağını bilebilmem mümkün değil. Kendimi tanıdığım da pek söylenemez ve senin iradene uyduğumu düşünmem gerçekten öyle yaptığımı göstermez. Fakat şuna inanıyorum. İnanıyorum ki...”

Ettikleri dua Sabbath’ta herhangi bir direnç yaratmadı. Nefret ettiği diğer her şeyinde beyinde böyle en fazla bir iğne deliği kadar kalmasını sağlayabilseydi keşke. Sabbath da Tanrı’nın cidden de Her Şeye Kadir Olan olması için dua etti. Yoksa bu ikisinin neler saçmaladığını anlayamazdı.

“İnanıyorum ki bir tek Seni memnun etme arzusu bile Seni memnun eder. Dilerim yaptığım her şeyde bu arzu olsun. Dilerim bu arzuya uzak olan hiçbir şey yapmam. Biliyorum ki böyle yaptığımda, ben o an bunu anlayamasam da, Sen beni doğru yola sokarsın. Bu yüzden, yolumu kaybetmiş görünsem de, her daim Sana güvenirim ve ölümün gölgesinde yaşarken dahi asla korkmam çünkü beni derdin tasanın karşısında asla yalnız bırakmayacağını bilirim.”

Ve saadet burada başladı. Birbirlerini tahrik etmeleri uzun sürmedi. Sabbath'ın duyduğu sesler artık iki mesut gorilin gıdıklamaları değildi. İkisi de artık rol falan yapmıyordu; çıkardıkları tek bir ses bile anlamsız değildi. Sevgili Tanrı'ya ihtiyaçları kalmamıştı. İlahlık görevini kendileri üstlenmiş, vecd hâlini dilleriyle yaratıyorlardı. Müthiş bir organdır, insan dili. Bir ara iyice bir inceleyin. Christa'nınkini –o kaslı, titrek yılan dilini– ve o dilin kendi içinde de en az Drenka'nın dili kadar büyük bir huşu yarattığını, Sabbath gayet iyi hatırlıyordu. Bir dilin söyleyebildikleri inanılmazdı.

Sabbath'ın odada seçebildiği tek nesne dijital bir saatin ışıklı, yeşil ekranıydı. Saat, görünmeyen yatağın, eskiden kendi tarafı olan taraftaki görünmeyen sehpa da duruyordu. Köşeye yığılmış giysilerin içinde değillerse, ölümle ilgili kitaplarından bazılarının da hâlâ orada durduğunu zannediyordu. Sabbath kendini hayatı boyunca içinde özgürce dolaştığı dev bir amdan sürgün edilmiş gibi hissediyordu. Yaşadığı o ev bir daha asla içine giremeyeceği bir ama dönüşmüştü. Akıldan bağımsız gelen bu fikir, bir tek kadınların içinde olan kokuların pencere aralığından dışarı süzülmesi ve kaybettiği bütün her şey yüzünden duyduğu şiddetli acıyla bayrağa sarınmış olan Sabbath'ı içine almasıyla birlikte iyice yoğunlaştı. Akıl dışılığı kokusu olsa, aynı böyle olurdu; cinnet koksa, aynı böyle kokardı; öfkenin, dürtünün, iştahın, husumetin kokusu olsa... Evet, bu ulvi çürümüşlük kokusu insan ruhu olmanın sınırına kadar gelen bütün her şeyin kokusuydu. Cadıların Macbeth için kaydattığı şey de böyle kokuyordu herhâlde. Duncan'ın geceyi çıkartamamasına şaşmamalı.

Uzun zaman boyunca hiç durmayacaklarmış, dolayısıyla Sabbath da o tepenin yamacında, o pencerenin önünde, gecenin içine saklanmış vaziyette sonsuza kadar bu maskaralığa zincirli kalacakmış gibi geldi. Gereksindikleri şeyi bulamıyor gibiydiler. Bir şeyin ufacık bir parçası ya da bölümü kayıptı da, tamamen iç çekiş ve inlemelerden, soluk sesleri ve çığlıklardan, kulak patlatan bir müzikal çığlıklar derlemesinden oluşan bir lisanda akıcı bir şekilde güya o kayıp parçadan söz ediyorlardı.

Önce biri, sonra öteki o şeyi bulduğunu zannetti ve sonra, amdan yapılmış evlerinin muazzam karanlığı, o aynı muazzam ânın içinde, birlikte üzerine atladıklarında, resmi tamamlayacak o küçük parçayı bulan Rosie'yle Christa'nın dudaklarından Sabbath'ın herhangi bir lisanda ömür boyu duymadığı cümleler döküldü...

Roseanna sonunda, aynı şeyi yapan kişi Drenka olsa, Sabbath'ın

müthiş keyif alacağı bir şekilde kendini tatmin etmeye başladı. Durum farklı da olsa onda benzer duygular uyandırmayacak herhangi bir şey yaptığı için kendini dışlanmış ya da fena hâlde terk edilmiş falan hissetmiyordu Sabbath. Rosie'nin kendine ondan ayrı orgazmik bir sığınak yaratmış olmasını kendi müthiş yaratımlarından farklı bir şey olarak görmeye gerek var mıydı? Görünüşe bakılırsa, Roseanna'nın yolculuğu onu başa, Sabbath'ın kukla stüdyosunda Nikki'den gizlenen doyumsuz birer âşık oldukları günlere döndürmüştü. Onu mastürbasyon yaparken hayal etmesi aslında geri dönüp bir şeyleri tekrar denemek için hazırlanmanın bir yolu muydu? Deneyeceği şey neydi peki? Neyin üzerinde yeniden hak talep edecekti? Neyi düzeltecekti? Geçmişteki neye uzanacaktı? Neyin kalıntısına?

İşte tam burada patladı. Erkek goriller öfkelendiklerinde, korkunç olurlar. Primatların en irisi ve en ağırının öfkesi de büyük ölçekli olur. Sabbath'ın ağzını bu kadar kocaman açabileceğinden ve –kuklacılık yaptığı zamanlarda bile– korkunç seslerden oluşan bu kadar geniş bir repertuarı olduğundan haberi yoktu. Böğürtüler, havlamalar, kükreyişler –kulakları sağır eden vahşi sesler– eşliğinde sürekli hoplayıp sıçramaya, göğsünü yumruklamaya, pencerenin dibinde büyümüş bitkileri köklerinden sökmeye başladı ve ileri geri atılarak sonunda kötürüm ellerini yumruk yapıp camları Rosie'yle Christa'nın çığlık çığlığa bağırdığı odanın içine doğru patlatıncaya kadar pencereye vurup durdu.

En hoşuna giden şey göğsüne bir dövme yapmış olmaktı. Ömür boyu tam dövme yapılacak bir göğsü olmuştu, bunca yıldır o göğsü heba etmişti. Ellerindeki acı dayanılmazdı ama vazgeçmedi. Vahşi gorillerin en vahşisi oydu. Sakın beni tehdit etmeye kalkmayın! Koca göğsünü yumrukladı durdu. Sonunda evden uzaklaştı.

Arabaya binip farları açtığında, rakunları da korkutmuş olduğunu gördü. Mutfağın arkasındaki çöp tenekelerini karıştıran rakunları. Rosie dört tane tenekenin içinde durduğu dolabın ahşap kapağını sürgülemeyi unutmuş olsa gerekti ve artık ortada rakun falan olmadığı hâlde çöpler yerlere saçılmıştı. Pencerenin önünde dururken kadınlardan çıktığını düşündüğü çürük kokusu buydu demek. Onlardan böyle bir şey çıkmayacağını bilmesi gerekirdi.

Mezarlığın girişine, Drenka'nın mezarından en fazla otuz metre uzağa park etti. Torpido gözünü karıştırıp bulduğu bir oto tamir faturasının arkasına vasiyetini yazdı. Gösterge panelinden ve tepedeki lambadan vuran ışıktaki çalışıyordu. El fenerindeki piller miadını doldurmuştu; içlerinde ancak iğne deliği kadar bir ışık çıkarmaya yetecek enerji kalmıştı ama öldüğünden beridir o pillerle idare ediyordu zaten.

Arabanın dışında muazzam, şok edici bir karanlık, denizdeyken gördükleri kadar akıllara ziyan bir gece vardı.

7.450 dolar artı bozuklukları (montumun cebindeki zarfa bakınız) ders verdiğim kolejlerin birinden mezun olacak bir hanıma, yılda bir benim adıma verilecek olan 500 dolarlık ödül için bırakıyorum; 500 dolar okul yaşamı boyunca herkesten çok sayıda erkek öğretim üyesiyle yatarak mezun olan kişiye verilecektir. Üstümdeki ve kâğıt torbanın içindeki giysileri Astor Place metro istasyonundaki arkadaşlarıma bırakıyorum. Kayıt cihazımı Kathy Goolsbee'ye bırakıyorum. Dr. Michelle Gowan'ın yirmi adet müstehcen resmini İsrail'e bırakıyorum. Mickey Sabbath, 13 Nisan 1944.

Doksan dört. 44'ün üzerini çizdi. 1919-1994.

Başka bir tamir faturasının arkasına, "Abimin eşyaları benimle birlikte gömülecek; bayrak, kipa, mektuplar, kutudaki her şey. Beni tabutun içine o eşyalarla birlikte çıplak koyun," diye yazdı. Bunu da Bay Crawford'ın makbuzlarıyla birlikte bir zarfa koyup zarfın üstüne, "Ek Talimatlar," diye yazdı.

Şimdide, mektup. Tutarlı mı olmalı tutarsız mı? Öfkeli mi yoksa bağışlayıcı mı? Kötücül mü yoksa sevgi dolu mu? Tumturaklı mı yoksa gündelik dilde mi? Shakespeare'den, Martin Buber'den, Montaigne'den alıntılar yapmalı mı yoksa yapmamalı mı? Hallmark bu iş için bir kart satmalıydı. Ulaşamadığı fikirler listelenemeyecek kadar çoktu; hayatının anlamına dair söylemek istemediklerinin sonu yoktu. Ve aşırılık komiktir; intihar *komik* bir şeydir. Çoğu insan bunun farkında değil. Umutsuzluktan ya da intikam adına yapılan, çılgınlıktan, karamsarlıktan ya da utançtan yapılan bir şey, maskelenmiş canilik ya da kendinden nefretin görkemli bir dışavurumu değildir; yalnızca temcit pilavının son tanesidir. Sabbath kendisi için başka bir şekilde göçüp gitmekten daha büyük bir fiyasko düşünemiyordu. Şakayı seven biri için intihar zaruridir. Bilhassa bir kuklacı için bundan doğal bir şey olamaz: Perdenin ardında kaybol, elini kaldır ve finali kendin olarak değil, kukla olarak oyna. Düşünsenize. Ölmenin bundan daha

eğlenceli bir yolu olabilir mi? Ölmek isteyen bir adam için? Canlı bir varlığın ölümü seçmesi. Eğlence diye buna denir.

Mektup yok. Ne yazarsan yaz, mektup yazmak sahtekârlıktır.

Öyleyse artık son görevi ifa etmeye.

Sabbath arabadan körlerin kapkara granit dünyasına indi. İntiharın aksine hiçbir şey görmemek eğlenceli değildi ve kollarını önüne uzatarak yürürken kendini, kendi Teirasias'ı Fish kadar yaşlı bir enkaz gibi hissetti. Mezarlığı gözünde canlandırmayı denedi fakat beş aylık aşinalık hemen ânında yoldan çıkıp mezarların arasına dalmasına engel olamadı. Temkinli ve minik adımlar atmasına rağmen üst üste sendeleyip düşmekten ve tekrar ayağa kalkmaktan, çok geçmeden nefes nefese kaldı. O gün yağın sağanak yüzünden her yer sıırıslıklamdı ve Drenka'nın mezarı tepenin yukarısında olduğu için, buraya kadar gelmişken bir kalp krizi ondan önce davranırsa, çok yazık olurdu. Doğal nedenlerle ölmenin utancı hiçbir şeye benzemezdi. Ama kalbi de sınıra dayanmıştı ve artık bu yükü taşıyamayacaktı. Kalbi at olmadığını ona gayet öfkeli bir tavırla, göğsünü tepe tepe bildiriyordu.

Sabbath tepeyi böylece, kimseden yardım görmeden çıktı. Kendini taşıyan bir taş hayal ederseniz, bu size Drenka'nın mezarına ulaşmak için nasıl mücadele ettiğine ve ulaştığında ulaşılmaz olana son bir veda olarak işlemeye başlarken ne hâlde olduğuna dair bir fikir verebilir. İşemeye başlamakta fena hâlde zorlandı ve ilk başta kendinden imkânsız beklediğinden, içinde kendine dair hiçbir şey kalmadığından korktu. Kendini –üç kez çışe kalkmadan tek gecesi bile geçmeyen bir adamı– o aziz toprağı kutsayacak tek bir damla bile çıkartmadan gelecek yüzyılda da hâlâ orada dururken hayal etti. Çışin akışını engelleyen, insanı en çok kendi olan şeyden yoksun bırakan şey o vicdan duvarı olabilir miydi acaba? Hayatı bütünlüklü kavrayışına ne olmuştu? Dünyada kendine istediğı kadar muhalif bir duruş alabileceğı yeri açabilmesi nelere mal olmuştu. Nefretlerin üstesinden gelmeyi başaran o tepeden bakış neredeydi; onların o salak münasip beklentilerinden özgürleşmek için canla başla yarattığı kanunlar, prensip ve ilkeler neredeydi? Evet, soytarılığına ilham kaynağı olan sınırlamalar sonunda intikamını alıyordu. Canavar yanımızı dizginlemeyi amaçlayan bütün tabular Sabbath'ın musluğunu tıkaımişti.

Mükemmel metafor: Boş mesane.

Derken akmaya başladı... ilk başta incecik, bıçakla soğanı kestığı-nizde gözlerinizden süzülen ilk bir-iki damla yaşı gibi, minik damlalar

hâlinde. Ama sonra bir kez, ardından ikinci kez fışkırdı ve akmaya, coşmaya, çağlamaya başlayarak, kedere yabancı olanlar gözlerinden sular seller gibi akan yaşların bolluğundan nasıl hayrete düşerse, Sabbath'ı da o şekilde şaşırtan bir kuvvetle öylece devam etti. Sabbath en son ne zaman böyle işediğini hatırlamıyordu. Belki elli yıl önce. Drenka'nın mezarında delik açacaktı! Sidik tabutun kapağından geçip Drenka'nın ağzına akacaktı! Fakat işeyerek bir türbini döndürmeyi de deneyebilirdi; Drenka'ya bir daha hiçbir şekilde ulaşamayacaktı. "Başardım!" diye haykırmıştı Drenka, "Başardım!" Ve Sabbath bir daha hiç kimseye onun kadar tapmamıştı.

Ama durmadı. Duramadı. Bir sütanne için süt neyse, Sabbath için de çiş oydu. ıpsıslak Drenka, köpüren memba, ıslaklığın ve taşkınlığın anası, coşan, çağlayan, insan asmasından çıkan suları içen Drenka; aşkım, toprak olmadan önce kalk, diril ve geri dön, vücut sıvıların her yere aksın.

Ama Drenka'nın bütün erkeklerinin döllediği noktayı ilkbahar ve yaz boyunca sulasa da, onu geri döndüremezdi; ne Drenka'yı ne de bir başkasını döndürebilirdi. Antiillüzyonist Sabbath aksini mi düşünmüştü yoksa? Fakat bazen en iyi niyetli insanların bile günde yirmi dört saat, haftada yedi gün, yılda üç yüz altmış beş gün, ölen hiç kimsenin dirilemeyeceğini hatırlamaları zordur. Hayatta bundan daha kesin bir kural yoktur, hiçbir şeyden bu kadar emin olamazsınız; ama kimse bunu kabullenmek istemez.

"Pardon! Bayım!"

Biri arkadan pat pat Sabbath'ın omzuna vuruyordu.

"Buna hemen bir son verin, bayım! *Hemen!*"

Ama Sabbath'ın çışı bitmemişti.

"Annemin mezarına işiyorsunuz!"

Derken Sabbath sakalından tutulup hırsla döndürüldü ve güçlü bir fenerin ışığı gözüne tutulunca kafatasını delebilecek bir şey yüzüne doğru uçuyormuş gibi ellerini yüzünün önüne kaldırdı. Işık vücudunu tarayarak aşağı kadar indikten sonra ayaklarından tekrar yüzüne çıktı. Sabbath'ı böyle kat kat, altı-yedi kez boyadıktan sonra sonunda bir tek bayrağın aralığından dışarı göz atıyormuş gibi görünen, herhangi bir tehlike ya da önem arz etmeyen ve tamir edilmesi gereken bir musluk gibi kesik kesik damlalar akıtan çükünü aydınlattı. O borucuğun zulmü olmasa, türümüzün dünyadaki öyküsünün, başlangıç, gelişme ve sonuç dâhil tanınmayacak şekilde değişeceği sonucuna varmak bir yana dursun, ademoğlunun milenyumlar bo-

yunca şöyle bir durup hakkında beş dakika düşünmeye bile değer bulmayacağı bir şey gibi görünüyordu çükü.

“Çek şunu gözümün önünden!”

Sabbath'ın çükünü pantolonundan içeri sokup fermuarını çekmesi çok kolaydı. Ama yapmadı.

“Sok şunu içeri!”

Ama Sabbath öylece durdu.

“Nesin sen?” diye soruldu Sabbath'a, ısk bir kez daha gözlerini kör ederken. “Annemin mezarını kirletiyorsun. Amerikan bayrağına saygısızlık ediyorsun. Kendi halkına saygısızlık ediyorsun. O salak çükünü çıkarmışsın, kafanda kendi dininin takkesi!”

“Bu dinî bir ritüeldir.”

“Bayrağa sarınmışsın!”

“Gururla, gururla.”

“İşiyorsun!”

“Hem de nasıl.”

Matthew artık ağlar gibi bağırmaya başladı. “Annem! O benim annemdi! Annemdi, seni siktiğimin pis sapığı! Annemi kirlettin sen!”

“Kirlettim mi? Memur Balich, anne babanızı idealize etmek için fazla yaşlısınız.”

“Günlük tutmuş! Babam o günlüğü okudu. Ona neler yaptırdığını okudu! *Kuzenime* bile; çocuk yaştaki küçücük *kuzenime*! ‘İç haydi, Drenka! İç!’”

Matthew gözyaşlarının etkisine öyle bir kapılmıştı ki artık feneri Sabbath'ın yüzüne tutmuyordu. Işık onun yerine yeri, mezarın ayakucundaki çiş birikintisini aydınlatıyordu.

Barrett'in kafası yarılmıştı. Sabbath daha kötüsünü bekliyordu. Kime yakalandığını anladığı anda, oradan canlı çıkamayacağını düşünmeye başlamıştı. Çıkmak da istemiyordu. Sürgit doğaçlama yapmasını sağlayan ve onu hayatta tutan şey tükenmişti. Timarhane kaçkını bayağılık sona ermişti.

Buna rağmen kendini orada asmayı düşündüğü hâlde Cowanlar'ın evinden, denizde boğulmayı düşündüğü hâlde plajdan nasıl çekip gittiyse, oradan da yürüyüp gitti; mezarın başında hıçkırarak ağlayan Matthew'u tek başına bıraktı ve sürgit doğaçlama yapmasını sağlayan şeyin hâlâ verebildiği gazla karanlığın içinde tepeden aşağı inmeye başladı.

Aslında Matthew'dan Drenka'nın günlüğüyle ilgili daha çok şey duymak, o günlükteki her bir sözcüğü bir solukta okumak isterdi.

Drenka'nın her şeyi yazacağı aklına bile gelmezdi. İngilizce mi yoksa Sırp-Hırvatça mı yazmıştı acaba? Onur duyduğu için mi yoksa inanmadığı için mi? Yazdıkları cesaretinin kanıtı mıydı yoksa ah-laksızlığının mı? Hastanede böyle bir günlük olduğunu söyleyerek onu neden uyarmamıştı? Bunu akıl edemeyecek kadar hasta mıydı? Günlüğü herkesin bulabileceği şekilde geride bırakması dikkatsizlik-ten, unutkanlıktan yaptığı bir şey miydi yoksa hayatındaki en cesurca davranış mıydı? Başardım! Başardım! O güzel kılıfın içinde böyle bir insan yaşıyordu işte; ve hiçbirinizin haberi bile olmadı!

Yoksa günlüğü, atacak gücü olmadığı için mi geride bırakmıştı? Evet, bu türden günlüklerin kirli çamaşırlar içinde imtiyazlı bir yeri vardır; insan kendini nihayet gündelik olumlama ve gizleme göre-vinden kurtaran böylesi cümlelerden kolay kolay vazgeçemez. Sahip olduklarımız içinde "Ben cidden böyle biri olabilir miyim?" soru-suna belki de yalnızca onlar kesin bir yanıt verebildikleri için, gizli günlükleri, mektupları, Polaroid'leri, video kasetlerle ses kasetleri-ni, cinsel organlardan kesilmiş kılları, yıkanmamış iç çamaşırlarını yok etmek, bu şeylerin kutsal emanet misali, gücünü sonsuza kadar geçersiz kılmak hayal edebileceğinizden çok daha zordur. Mardi Gras'daki hâlinizi ya da sınırlamalardan kurtulmuş en gerçek hâlinizi gösteren bir kayıt? Nasıl bir şey olursa olsun bu tehlikeli -iç çamaşır-larının altına, dosya dolaplarının en ulaşılmaz ve karanlık köşeleri-ne saklayıp, bankada kilit altına alıp yakınlarınızla sevdiklerinizden sakladığınız- hazineler insanın unutmak istemeyeceği şeylerin ka-yıtlarıdır.

Yine de burada Sabbath için çözemediği bir bilmece, bir tutar-sızlık, içinde atamadığı bir şüphe vardı. Drenka seks günlüğünü ulu orta geride bırakarak kime karşı nasıl bir görevi yerine getirmişti? Erkeklerinden hangisine karşı isyan etmişti? Matija'ya mı? Sabbath'a mı? Hangimizin derisini yüzmek istedin? Ben olamam! Kesinlikle ben olamam! Bana *aşıktın* sen!

"Ellerinizi havada görmek istiyorum!"

Sözcükler ansızın kulağında patladı ve mezarlığın starı, hayalet-lerin vodvil oyuncusu Sabbath ölü kıtaları cephede eğlendirecekmiş, mezar taşları arasında tek kişilik bir gösteri yapacakmış gibi, üzerine spot tutuldu. Sabbath reverans yaptı. Müzik de olmalıydı, arkasından o şakacı ve şehvetli eski swing müziği gelmeli, hayatın en güvenilir hazzı, B. G. altılısının masum ve eğlenceli "Ain't Misbehavin'" şarkısı Sabbath'ı sahneye atmalı, Slam Stewart bası, bas Slam'i çalmalıydı...

Onun yerine kibarca kendini tanıtmasını rica eden, kimden çıktığı belirsiz bir ses duyuldu.

Sabbath reveransını bitirip doğrularak, “Ben Nekrofilio, düş azması,” dedi.

“Ben olsam bir daha öyle eğilmezdim, bayım. O elleri havada görmek istiyorum.”

Sabbath’ın tiyatrosunu aydınlatan devriye arabasında ikinci bir polis vardı ve adam tabancasını eline alıp arabadan inmişti. Bir stajyer. Matthew yalnız değildi çünkü yanında eğittiği bir stajyer vardı. “Onlardan birini eğitirken,” diye böbürlenirdi Drenka, “arabayı hep onun sürmesini istiyor. Akademiden yeni mezun çocuklar tam bir yıl boyunca staj yapıyor; onları eğitme görevi Matthew’da. Matthew diyor ki: ‘İşi öğrenip iyi yapmak isteyen iyi çocuklar var. Arada pislik tipler de çıkıyor. Çok da tın, der gibi davranan, sürekli kaytarmaya falan çalışan. Ama işi iyi yapmak, yapman gerekenleri yapmak, motorlu araç görevini eksiksiz yapıp vakaları zamanında bildirmek, arabayı kurallara uygun şekilde temiz ve bakımlı tutmak gerek...’ Matthew’un çocuklara öğrettiği şey bu. Biriyle üç ay boyunca aynı arabadaydı ve çocuk Matthew’a kravat iğnesi hediye etti. Altın bir kravat iğnesi. ‘Matthew benim kankam,’ dedi.”

Stajyer silahı ona doğrulttu ve Sabbath tutuklanmaya karşı diremedi. Bir stajyerin haklı ya da haksız olarak kafasında bir delik açması için koşmaya başlaması yeterliydi herhâlde. Fakat Matthew da tepeden aşağı indiğinde, stajyerin tek yaptığı kelepçeyi takıp Sabbath’ın arkaya binmesine yardım etmek oldu. Adam Matthew’un yaşlarında genç bir zenciydi ve tamamen sessiz kalıp Sabbath’ın görünümünden, üstündekilerden ve yaptığı şeyden öğrendiğini, kızgın olduğunu gösterecek tek bir söz etmedi. Bayrağın omuzlarından kaymamasına özen göstererek ve Sabbath arabaya binmek için eğildiğinde alnına kayan Tanrı Amerika’yı Korusun kipasını yavaşça tekrar başına oturtarak Sabbath’ın arka koltuğa oturmasına yardım etti. Mahkûm, bunun aşırı bir nezakete mi yoksa aşağılamaya mı delalet ettiğini anlayamadı.

Arabayı stajyer sürdü. Matthew artık ağlamıyordu ama Sabbath arka koltuktan boynundaki kasların kontrolsüz şekilde seğirdiğini görebiliyordu.

Dağdan aşağı inmeye başladıklarında, stajyer, “Ortağım ne durumda?” diye sordu.

Matthew yanıt vermedi.

Beni öldürecek. Kesin. Hayattan kurtulacağım. Sonunda oluyor işte.

“Nereye gidiyoruz?” diye sordu Sabbath.

“Sizi içeri atacağız, bayım,” diye cevap verdi stajyer.

“Hani suçlamayla acaba, sorabilir miyim?”

“Suçlama mı?” diye patladı Matthew. “Suçlama mı?”

“Nefes al, Matt,” dedi stajyer, “bana öğrettiğin şekilde nefes alıp ver.”

“Söylememde bir sakınca yoksa,” dedi Sabbath, fazlasıyla net ve en azından Roseanna’yı deli ettiğini bildiği bir ses tonuyla, “bunun hayasızlık olduğu düşüncesi tamamıyla yanlış anlamadan kaynaklanıyor...”

“Kıpırdamayın,” dedi stajyer.

“Ben yalnızca olan şeyi anlamasının mümkün olmadığını söylüyorum. Bu işin ciddiyetini idrak edebilmesi mümkün görünmüyor.”

Matthew, “*Ciddiyetmiş!*” diye bağırarak yumruğunu ön panele geçirdi.

“Onu içeri atalım ve bu iş bitsin artık, Matt. İşimiz bu; yapalım gitsin.”

“Akıl karıştıracak sözcükler kullanmıyorum. Mübalağa etmiyorum,” dedi Sabbath. “Doğru ya da saygın demiyorum. Uygun, hatta doğal bile demiyorum. Ciddi diyorum. İnanılmaz derecede ciddi. Sözcüklere dökülemeyecek derecede ciddi. Fena hâlde, çekincesizce, insanı kendinden geçirtecek kadar *ciddi*.”

“Bu şekilde konuşmanız fevriliğe giriyor, bayım.”

“Fevri biriymdir. Benim de anlayamadığım bir şey bu. Resmen hayatımdaki her şeyin önüne geçen bir durum. Varlığımın tek amacı bu sanki.”

“Sizi içeri almamızın nedeni de bu, bayım.”

“Ben de yargıca Matthew’un annesini nasıl kirlettiğimi anlatmam için aldığınızı sanmıştım.”

Stajyerin, “Bakın, ortağımıza çok büyük bir acı yaşattınız,” derken hâlâ sakın konuşabilmesi etkileyiciydi. “Ailesine büyük acı yaşattınız. Söylemem gerekir ki şu an *bana da* büyük acı yaşıyorsunuz.”

“Evet. İnsanlardan sürekli duyduğum bir şeydir, insanlar bana sürekli hayata gelme amacımın acı vermek olduğunu söyler durur. Dünya acısız bir şekilde süzülüp giderken –insanlık mutlu mesut eğlence dolu uzun bir tatili yaşarken– Sabbath yeryüzüne iniyor ve buralar bir gecede gözyaşlarıyla dolu bir tımarhaneye dönüyor. *Niye ki? Biri bana bunu izah edebilir mi?*”

“Dur!” diye haykırdı Matthew. “Durdur şu arabayı!”

“Matty, içeri *atalım* işte şu pisliği.”

“Durdur şu siktiğimin *arabasını*, Billy! İçeri falan atmıyoruz!”

Sabbath hemen öne doğru eğildi; ellerinden destek alamayınca öne *fırladı*. “İçeri at beni, Billy. Matty’yi dinleme, objektif olamıyor; işine duygularını karıştırıyor. Beni içeri at ki suçlarımı herkesin önünde itiraf edip cezamı çekebileyim.”

Polis arabasının sessizce dağa tırmandığı yolun iki tarafında sık ağaçlıklar vardı. Billy arabayı durdurup farları söndürdü.

Yine gecenin o karanlık âlemi. İşte şimdi, diye düşündü Sabbath, esas numara, en mühim olay, ömür boyu ulaşmak için savaş verdiği o öngörülemez zirve buydu. Öldürülmek için ne kadar uzun zamandır can attığını hiç fark etmemişti. İntihar etmemişti çünkü öldürülmeyi bekliyordu.

Matthew arabadan fırlayıp arkaya dolaştı ve kapıyı açıp Sabbath’ı dışarı çekti. Sonra kelepçeyi açtı. O kadar. Kelepçeyi açtı ve, “Seni ruh hastası pislik,” dedi, “annemin adını bir kez olsun ağzına alırsan, annemden tek bir kişiye *—ne zaman ve nerede olursa olsun herhangi birine—* söz edecek olursan, seni mutlaka bulurum!” Sabbath’ın gözlerinden beş-on santim uzaktaki gözlerinden yaşlar akmaya başladı. “Duydun mu beni, ihtiyar? *Duydun mu?*”

“İşimi şu an halledebilecekken, neden bekleyeceksin ki? Ağaçlara doğru koşayım, sen de ateş et. Kaçmaya teşebbüs. Billy de sana arka çıkar. Değil mi, Billy?” “İhtiyarın işemesine izin verdik ama kaçmaya çalıştı, dersiniz.”

“Seni ruh hastası pislik!” diye bağırdı Matthew. “Ruh hastası orospu çocuğu!” diye bağırdı ve ön kapıyı hırsıyla açıp tekrar arabaya atladı.

“Ama serbest kalıyorum! O kadar iğrençlik yapıp zevküsefa içinde yaşadım! Ve serbest kalıyorum! İblisim ben! İblis! Onca acıya sebep olan iblis serbest kalıyor! *Matthew!*” Ama devriye arabası çekip gitmiş, Sabbath’ı ilkbahar çamurundan bir pudingin içine ayak bileklerine kadar batmış vaziyette, o yabancı dağ ormanlarının, yağmur yapan ağaçlarla yağmurda yıkanmış kayaların ortasında kalmış bir kör gibi tek başına bırakmıştı; kendisi dışında Sabbath’ı öldürecek kimse kalmamıştı.

Ve yapamadı. Ölmeyi beceremedi. Nasıl ayrılabilirdi? Nasıl çekip gidebilirdi ki? Nefret ettiği her şey buradaydı.

PHILIP ROTH

SABBATH'IN TİYATROSU

Philip Roth'un başyapıtım dediği Sabbath'ın Tiyatrosu

Annesi her gün yanındaydı ve Sabbath onunla konuşuyor, annesi onunla sohbet ediyordu. Tam olarak ne kadar varsın, anne? Bir tek burada mısın yoksa her yerde misin? Seni görmeyi becerebilsem, kendin gibi mi görünürdün? Zihnindeki resmin değişip duruyor. Sadece yaşarken bildiklerini mi biliyorsun yoksa şimdi her şeyi biliyor musun ya da artık "bilmek" diye bir şey yok mu? Olay nedir? Hâlâ mutsuzluk içinde kahroluyor musun? Morty yanında olduğu için sürekli ısıklık çalan eski hâline döndüğünü duymak en güzel haber olurdu. O yanında mı? Ya babam? Hem üçünüz birlikteyseniz, neden Tanrı da orada olmasın? Yoksa bedensiz varoluş da her şey gibi kendi doğal akışında ilerliyor ve Tanrı orada da en fazla burada olduğu kadar mı gerekli? Ölü olmayı da en fazla yaşıyor olmak kadar mı sorguluyorsun yani? Ölü olmak evi çekip çevirmek gibi yaptığın bir iş mi yalnızca?

Bu tekinsiz, anlaşılmaz, gülünç ziyaretler her şeye rağmen gerçektir: Bunu kafasında ne şekilde mantıksallaştırırsa mantıksallaştırırsın annesini gönderemiyordu... Annesi yalnızca umutsuzluğa kapıldığı zamanlarda, gecenin bir yarısında kaybolup gidenlerin yerine koyacak bir şeye derin bir ihtiyaç duyarak uyandığı anlarda gelmiyordu; ormanda, İn'deyken de Drenka'yla ikisinin yarı çıplak bedenlerinin üzerinde o helikopter gibi süzülüyordu. Belki de o helikopter annesiydi. Ölmüş annesi yanında onu izliyor, gittiği her yerde onu sarmalıyordu. Annesi üzerine salınmıştı. Sabbath'ı ölümüne götürmek için geri dönmüştü.

monokledebiyat

/monoklkitap

41 KDV'den muaftır.

ISBN: 978-605-5159-91-7

9 786055 159917

www.monoklkitap.com